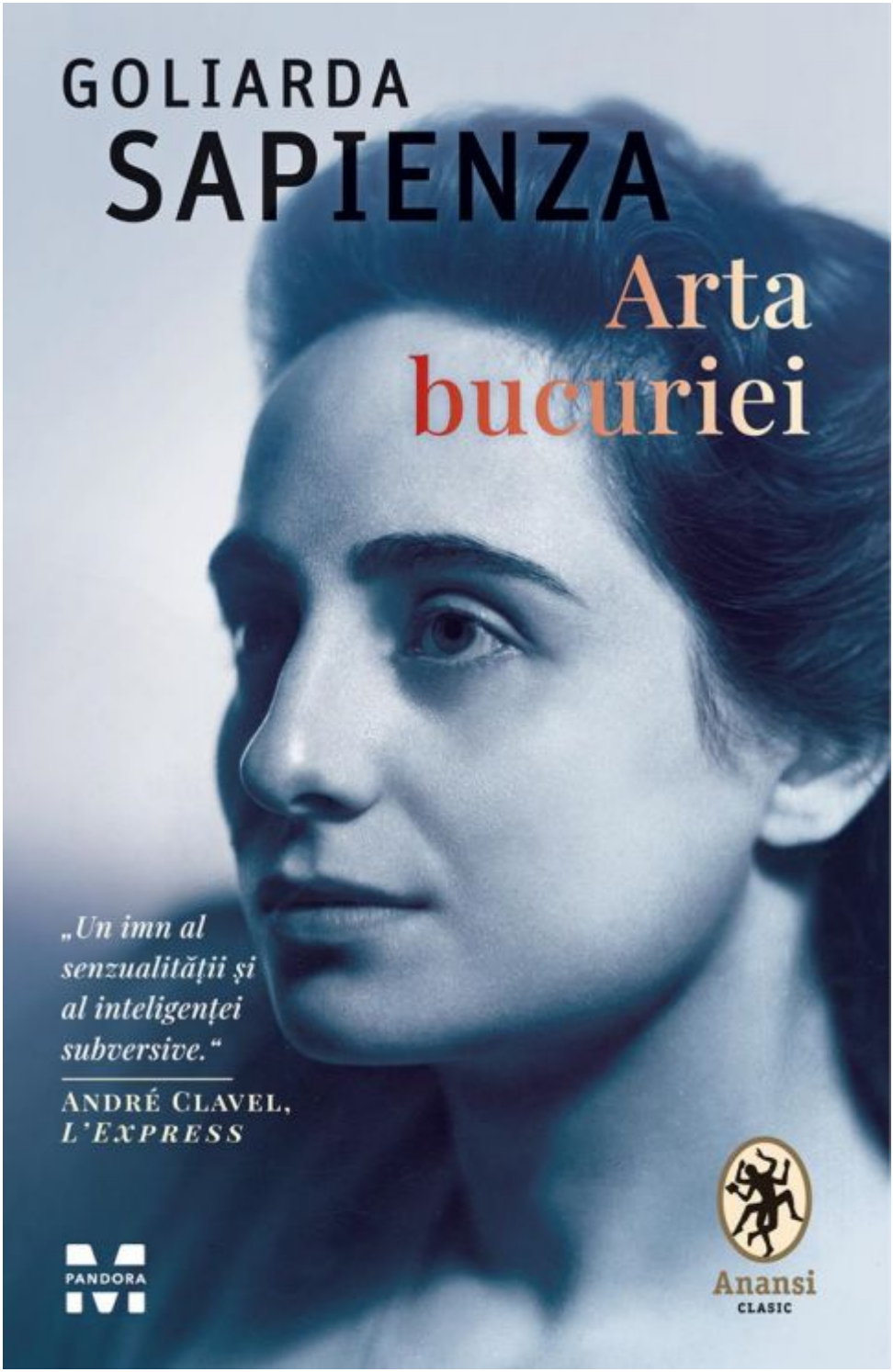
GOLIARDA
SAPIENZA
Arta
bucuriei
„Un imn al
senzualității și
al inteligenței
subversive."
ANDRÉ CLAVEL,
L'EXPRESS
PANDORA
Anansi
CLASIC

GOLIARDA SAPIENZA

Arta bucuriei

Prefaţă de

Angelo Pellegrino

Traducere din limba italiană şi note de

Corina Popescu

EDITURA PANDORA

2021

Autor: Goliarda Sapienza

Titlul original: L’arte della gioia

Copyright © 1998

First published in Italy in 1998

This edition published in agreement with Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency (PNLA)

Copyright © Pandora M, 2021 pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-388-7

ISBN (epub): 9786069786253

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Editori:

Magdalena Mărculescu

Silviu Dragomir

Fondator:

Ion Mărculescu, 1994

Director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

Redactare:

Alexandra Turcu

Design:

Andrei Gamarț

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Daniel Eberhat

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare,

stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Lungul marş al Artei bucuriei

Dacă e adevărat că orice carte are un destin, în destinul cărţii Arta bucuriei sunt implicat cu siguranţă şi eu, încă de la întâlnirea cu Goliarda, din 1975, încă de la revizuirea romanului, muncă pe care Goliarda mi-a lăsat-o integral în seamă. Moartea ei neaşteptată, în 1990, m-a legat definitiv de destinul cărţii. De acum îmi era încredinţată numai răspunderea de a face să trăiască ori de a lăsa pradă distrugerii povestea Modestei, încheiată deja încă din îndepărtatul 1976. Refuzată la vremea ei de unii dintre cei mai importanţi editori, cartea zăcea de douăzeci de ani într-o ladă din biroul meu, în aşteptarea unor timpuri mai norocoase. Timpurile acelea n-au mai venit niciodată. Până când Goliarda a murit.

Am publicat pe cheltuiala mea Arta bucuriei într-o mie de exemplare, la Editura Stampa Alternativa. Era în 1998. Cartea a ajuns la numeroşi critici şi editori. A fost trecută cu vederea. Ţin minte că intram în fiecare zi într-o librărie Feltrinelli, care ţinea două exemplare ale romanului în spatele altor cărţi, sus, pe un raft ascuns de o coloană. Îmi spuneau de fiecare dată: „cine să cumpere aşa ceva?" Într-o bună zi, am observat că lipsea un exemplar. Aş fi dat orice să pot afla identitatea acelui unic cumpărător. După alte câteva zile, a dispărut şi celălalt exemplar. Era stupefiant.

S-au mai scurs trei ani fără să se mai întâmple nimic. Apoi, mulţumită interesului plin de pasiune arătat de Loredana Rotondo, directoarea canalului RAI 3, figurii autoarei i-a fost dedicată o emisiune din seria Goluri de memorie, cu titlul Goliarda Sapienza, arta unei vieţi. O emisiune plină de melancolie, dar sugestivă, bogată în evocări, cu numeroase mărturii, printre care şi a mea. A fost transmisă, cum rar se

întâmplă, nu numai o sigură dată, chiar dacă la ore, ca de obicei, imposibile.

N-a fost în zadar. A încurajat interesul atotputernicilor distribuitori, sensibili la suportul mediatic, care au propus Editurii Stampa Alternativa o reeditare mai substanțială, iar aceasta a văzut lumina tiparului în 2003. De data asta, a început să-şi facă drum un oarecare interes, mai degrabă de ordin social decât propriu-zis literar, acesta fiind mereu destinul critic al operei.

În afara Italiei, Arta bucuriei a avut parte de o soartă hotărât mai bună. Încă de la ediția din 1998, îi încredințasem romanul unei tinere agente literare, care se ocupa de țările de limbă germană. La Frankfurt, a reținut atenția lui Waltraud Schwarze, genială descoperitoare de texte necunoscute. Aşa se face că romanul apare la Berlin, la Aufbau-Verlag. Apare prima parte: în Germania, cartea fusese divizată în două părți. Însă Waltraud Schwarze îi telefonase între timp la Paris lui Viviane Hamy, eleva lui Robert Laffont, o editoare cunoscută pentru curajul ei, sfătuind-o să citească un roman paru en Italie en 1998 dans une petite maison d'édition que personne ne connaît. Le texte est un peu bizarre, il fait 600 pages. Il va coûter une fortune en traduction, il y a peu de chance pour qu'il ait plus de personnes qui le lise à l'étranger qu'en Italie, mais c'est vraiment merveilleux[1].

Atunci Hamy îi trimite imediat romanul uneia dintre traducătoarele sale, Nathalie Castagné, romancieră ea însăşi, care o sună cinci zile mai târziu, entuziasmată şi angoasată în acelaşi timp. Entuziasmul provenea din lectura cărții,

---

[1] „Publicat în Italia în 1998 la o editură mică, pe care n-o ştie nimeni. Textul este puţin bizar, are 600 de pagini. Va costa o avere traducerea, sunt puţine şanse să se găsească în străinătate mai multe persoane care să-l citească decât în Italia, dar e cu adevărat minunat."

angoasa, din teama că Viviane Hamy ar putea fie să renunțe la traducerea romanului, fie, dacă îl accepta, ar deveni răspunzătoare de... ruinarea editurii.

Triumful Artei bucuriei în Franța începe astfel, din convergența lipsită de invidie şi apatie a trei femei extraordinare. Restul l-au făcut criticii, şi l-au făcut bine. Mie nu-mi mai rămâne, ca scriitor italian, decât să observ, din lectura imensei reviste a presei, un fenomen interesant: în Franța, criticii chiar citesc cărțile pe care le recenzează, poate doar când li se par bune, dar atunci le citesc în întregime.

Astăzi, Arta bucuriei e tradusă în numeroase țări ale lumii.

În primăvara lui 1996, când s-a ivit pe neaşteptate posibilitatea de a-şi publica integral cartea, Goliarda, pregătindu-se să-şi revadă Arta bucuriei la douăzeci de ani după ce o încheiase, şi-a aşezat în fața ochilor un fel de pancartă cu următoarele cuvinte: „Au trecut treizeci de ani de la primele notații din Modesta. Fii atentă, Goliarda, să nu cazi în capcana autocenzurii!" Se temea că două decenii de refuzuri editoriale şi trei de conviețuire cu protagonista romanului ei ar fi putut să altereze forța ideii originare şi s-o facă să cadă în păcatul autocenzurii, cea mai gravă cădere pentru o scriitoare ca ea. Se temea de ruşinea celei mai prosteşti dintre trădări, trădarea propriei istorii.

Oricine în locul ei ar fi avut motive de îndoială. Doi dintre cei mai mari critici italieni exprimaseră judecăți care să le justifice, primul scriind: „E un cumul de josnicii. Cât trăiesc, nu voi permite publicarea unei asemenea cărți". Iar al doilea, spirit mai elegant şi mai liber, cunoştință destul de apropiată a autoarei, îi răspunsese odată la telefon, supărat: „Dar ce-am eu de-a face cu chestiile astea?!"

Arta bucuriei trebuie să fie un roman blestemat: din cauza lui, Goliarda a ajuns săracă lipită şi a făcut chiar şi închisoare. Începuse să-l scrie în anul următor acelor prime notații, respectiv în 1967. Terminase deja Scrisoare deschisă, care va fi publicat chiar în acel an, şi Firul amiezii, care avea să vadă lumina tiparului doi ani mai târziu. Sunt primele două romane dintr-un ciclu autobiografic de cinci, ciclu pe care Goliarda l-a întrerupt timp de nouă ani, pentru a da viață protagonistei sale Modesta (câtă ironie în acest nume!).

Scria de obicei dimineața, începând pe la nouă şi jumătate, şi continua până pe la unu şi jumătate-două în fiecare zi, încercând să scape — şi nu era lucru uşor — de numeroasele invitații la masă sub soarele Romei acelor ani fericiți şi agitați. Spunea mereu că a scrie înseamnă să răpeşti din timp chiar şi fericirii. Se odihnea, canonic, duminica. Fuma mult, cam ca toată lumea pe vremea aceea. Ziua de lucru şi-o încheia adesea cu o baie caldă. Spre sfârşitul după-amiezii, suna la uşa unei prietene mult mai tinere, Pilú, aproape roşcată, cu pistrui delicați pe nas şi ochelari mari. Fumau şi beau un pahar împreună; dar, cel mai important, Goliarda îi citea ce scrisese în cursul dimineții. Regularitatea cu care o asculta Pilú a fost, cred, hotărâtoare pentru progresul unei opere care nu e cu siguranță o povestioară, ca multe dintre cele ce se declară romane de câțiva ani încoace. Pilú asculta cu o atenție nu profesională, ci de cititoare înrăită şi cultă. Pe de altă parte, Goliarda îi mai citea câteodată din ceea ce scrisese şi lui Peppino, iubitul, distinsul şi sensibilul portar al casei din via Denza.

Goliarda şi Pilú continuau aşa până seara. După care Goliarda gătea la iuțeală cina. Avea un talent extraordinar la bucătărie. Reuşea să gătească de toate, din orice şi mai ales fără să ştie nici ea cum. Ținea mult să-i fie recunoscut acest talent. N-aveau decât să spună că e o scriitoare mediocră, dar nu o bucătăreasă nepricepută. Se pare că moştenise această artă de la mama ei, Maria Giudice, care nu disprețuia ca între o răscoală țărănească, o grevă, un miting

şi o droaie de copii să prepare nişte mese bogate, apreciate — în timpul exodului în Elveția — şi de un Mussolini, pe vremea aceea încă revoluționar şi total lipsit de avere.

Deseori însă, Goliarda şi Pilú se alăturau unui grup de prieteni ce locuiau în vecini, pe via Paolo Frisi, şi îşi încheiau serile acolo, unde se bea zdravăn, după ce fuseseră cu toții la cină în oraş. A doua zi dimineață, după nelipsita cafea neagră pe stomacul gol a sicilienilor, Goliarda urca la etajul de deasupra, printre nori — o mansardă curioasă, obținută din transformarea unui pod pentru întins rufe, cu o imensă fereastră care dădea deasupra mării de pini visători din Villa Glori —, se aşeza într-un mic fotoliu baroc, îşi punea pe genunchi, drept pupitru, o cutie goală de carton, care conținuse cândva discuri vechi, de 33 de turații (Fanteziile lui Bach, interpretate, cred, de Gieseking), şi se apuca din nou de scris, înconjurată de o întindere de notițe împrăştiate pe parchet.

Scria totdeauna pe foi obişnuite de hârtie extrastrong, îndoite pe jumătate, fiindcă, spunea ea, acest format redus îi permitea o anumită măsură — eu, unul, cred însă că era vorba de o amintire, de nevoia de dimensiunile vechiului caiet din copilărie —, unde aşternea cuvinte cu un scris destul de mic, reducând treptat fiecare rând, până mai rămâneau doar unul sau două cuvinte, iar atunci începea de la capăt, cu alt rând. Rezulta un desen curios, un fel de electrocardiogramă de cuvinte, da, un scris foarte cardiac.

Goliarda scria întotdeauna de mână, spunea că are nevoie să simtă emoția în zvâcnetul pulsului, folosind un pix negru cu vârful subțire. Consuma zeci de astfel de pixuri, pur şi simplu pentru că le împrăştia peste tot şi nu le mai găsea.

Treceau aşa zile, luni, ani, fără evenimente deosebite, cu excepția unei călătorii la granița de est a Turciei (dar Goliarda n-a fost niciodată o mare călătoare din punct de

vedere geografic) şi a publicării, între timp, a primelor ei două romane. În vremea asta se duceau din casă tablouri, desene, sculpturi ale unor artişti reputaţi şi îşi făceau apariţia executori judecătoreşti, puneri sub sechestru, decizii de evacuare. Până când am apărut eu. Îmi amintesc că într-una din primele zile de când mă mutasem în via Denza, urcând pe scări, am dat peste un scrin austriac Settecento, care era scos la licitaţie, pus sub sechestru ca urmare a unei sentinţe în favoarea femeii de serviciu, de prea mult timp neplătită, însă oricum adorată, Argia, căreia Goliarda i-a rămas mereu recunoscătoare, în amintirea preţiosului ei ajutor la treburile casnice în anii când scria la Arta bucuriei.

După întâlnirea noastră, Goliarda a scris toată partea a patra, ultima, din romanul pe care l-a încheiat în casa mea din Gaeta, la 21 octombrie 1976. Am datat chiar eu manuscrisul şi am început împreună revizia lui, continuată apoi de mine, revizie care a durat până la jumătatea lui 1978, anul când am plecat în China, după ce trimisesem romanul spre lectură, prin intermediul unui cunoscut critic, unuia dintre cei mai mari editori. La întoarcerea noastră, la sfârşitul acelui an, am găsit acasă primul dintr-o lungă serie de răspunsuri negative. Viaţa ne-a împins apoi de la spate, tot mai presantă, Arta bucuriei a fost pusă deoparte, alte opere îşi cereau rândul în Goliarda. S-a ajuns în 1994, anul când am îngrijit chiar eu publicarea unei prime părţi a romanului la Stampa Alternativa, o editură care nu se afla la prima ei întreprindere de curaj. Atunci s-a născut ideea de a tipări în continuare întreaga carte. Cum Goliarda a murit pe neaşteptate, m-am văzut silit să pregătesc din nou eu singur romanul pentru ediţia integrală.

Goliarda nu va putea s-o vadă pe Modesta ei în librării. Dar durerea nu mai e a ei, e în întregime a mea. Goliarda nu mai este. Însă Modesta există. Fericirea unui scriitor, se ştie asta, constă chiar în propria sa muncă, în a-şi vedea crescând, pagină după pagină, personajele şi poveştile lor, în a le vedea trăind pe cont propriu, gata să iasă în mijlocul oamenilor.

Restul, volumul de pe raftul librăriei, e satisfacție — şi e nelinişte —, nu are nimic de-a face cu fericirea.

O mai văd şi azi pe Goliarda urcând dimineața scările mansardei cu un ibric de ceai şi nelipsitele ei țigări, îmi amintesc perfect cum cobora câteva ceasuri mai târziu într-o stare de jale fericită, uneori chiar plângea încetişor. Părea că iese lent la lumină dintr-un puț abisal, în fundul căruia viețuia colonia ei de fantome, numeroasele personaje ale acestui roman. Care erau în bună parte ea însăşi, cu întâmplări care aparținuseră altora. Goliarda nu se recunoştea prea mult în Modesta — la urma urmei, Arta bucuriei nu e un roman autobiografic —, răspundea uşor tulburată că Modesta e mai bună decât ea, semn că Modesta poate fi chiar ea, dar amestecată şi cu Beatrice, Carlo, Bambú, Nina, Mattia şi chiar cu bunica Gaia, în timp ce nu are aproape nimic din Joyce, Carmine, Pietro, din Prando, din Stella şi nici din Jacopo ori Carluzzu. Cine a cunoscut-o bine va putea să confirme, în parte.

Sunt sigur că cititorii vor vedea cantitatea enormă de viață adunată în acest roman ca şi cum Goliarda şi-ar fi luat revanşa asupra sorții, care nu i-a îngăduit să aibă copii, ei, care îşi dorea tot atâția cât şi mama ei, care a avut opt. Nu voi uita niciodată dedicația scrisă de poetul Ignazio Buttitta pe un volum de poezii pe care i l-a dăruit: „Pentru G., care e mamă pentru toți, şi n-are copii”. Da, nenumăratele personaje din Arta bucuriei sunt ea însăşi, presărată în mai mulți copii, în frunte cu Modesta.

Cu timpul, critica mai pătrunzătoare se va ocupa să pună în lumină aspecte stilistice şi structurale. Poate chiar va sfârşi stabilind că Mody e personajul feminin cel mai viu din literatura noastră a secolului douăzeci, că faptul că s-a născut între neoavangardă şi minimalism nu putea să-i fie în avantaj, că fuziunea dintre cinema şi psihanaliză a restituit romanului ritmul firesc, încheind epoca antiromanului fără

a-l face să devină cinema pur sau televiziune. Însă toate acestea, pe Goliarda, care era departe de a nu le şti, o interesau prea puțin. Scria aşa cum citea, ca o cititoare, scria pentru cititorii cei mai puri şi mai îndepărtați, cu o dăruire lucidă şi totodată pasională, afectuoasă şi senzuală, atentă la bătăile inimii unei opere mai mult decât la concepte şi la forme.

La idei, nu, la idei era foarte atentă — se definea ca o scriitoare ideologică, făcându-şi evident o nedreptate —, da, inima şi ideile erau unica sa hrană literară. În rest, scria cu adevărat pentru cititorii cei mai puri şi mai îndepărtați, singurii pe care reuşea să-i simtă frățeşte aproape.

Angelo Pellegrino

mai 1997 – ianuarie 2006

Partea întâi

1.

Iată-mă pe la vreo patru-cinci ani, târând ditamai buşteanul prin noroi. Nu sunt nici pomi, nici case în jur, simt doar năduşeala pricinuită de efort şi usturimea palmelor julite. Mă afund în noroi până la glezne, dar trebuie să-l târăsc mai departe, nici eu nu ştiu de ce, dar trebuie neapărat s-o fac. Să lăsăm această primă amintire a mea aşa cum e, n-am chef să fac presupuneri sau să născocesc. Vreau să vă povestesc tot ce a fost, fără să schimb nimic.

Aşadar, târam lemnul acela şi, după ce l-am ascuns ori l-am abandonat, am intrat în gaura mare din perete, acoperită doar de o perdea neagră, năpădită de muşte. Acum mă aflu în camera întunecată, unde se doarme, se mănâncă pâine cu măsline, pâine cu ceapă. Mâncare se găteşte doar duminica. Mama are ochii măriți de tăcere şi coase într-un colț. Nu vorbeşte deloc mama. Ori țipă, ori tace. Părul, o perdea neagră şi groasă, îi e plin de muşte. Sora mea stă pe jos şi ne priveşte din două crăpături întunecoase, înfundate în grăsime. Toată viața, cel puțin cât a ținut viața lor, a urmărit-o mereu ațintind-o cu ochii în felul acela. Iar dacă mama pleca undeva, lucru rar, pe ea trebuia s-o închidă în closet, nu voia cu niciun chip să stea departe de mama. Şi acolo, în cămăruța aceea, urla, îşi smulgea părul, se dădea cu capul de pereți până ce mama venea înapoi, o lua în brațe şi o mângâia tăcută.

Ani de zile o auzisem urlând fără să-mi pese, până în ziua când, obosită să tot târăsc buşteanul ăla, culcată pe jos, am simțit, auzind-o cum strigă, un fel de senzație dulce în tot trupul. O senzație care s-a preschimbat într-un fior de plăcere, aşa încât, încet-încet, am ajuns să sper în fiecare zi că mama o să plece, ca să pot asculta cu urechea lipită de uşa cămăruței şi să mă delectez cu urletele acelea.

Când se întâmpla, închideam ochii şi mi-o închipuiam cum se zgârie şi se răneşte. Aşa se face că, urmărindu-mi mâinile împinse de urlete, am descoperit că să mă ating acolo pe unde fac pipi era chiar mai plăcut decât să mănânc pâine caldă sau fructe. Mama zicea că sora mea, Tina, „pedeapsa dată nouă de Dumnezeu pentru răutatea lui taică-tău”, are douăzeci de ani; dar era cât mine de înaltă şi aşa de grasă că, dacă n-ar fi avut cap, ai fi zis că e cufărul veşnic închis al bunicului, „şi mai vrednic de osândă ca fiu-său...”, care fusese pe vremuri marinar. Ce meserie mai era şi asta de marinar eu, una, nu puteam să pricep. Tuzzu spunea că erau oameni care locuiau pe vase şi umblau pe mare... Dar ce mai era şi marea?

Chiar că semăna cu lada bunicului Tina şi, când mă plictiseam, ţineam ochii închişi şi îi smulgeam capul. Dacă avea douăzeci de ani şi era fată, precis că la douăzeci de ani toate fetele ajungeau ca ea ori ca mama; cu băieţii era altceva: Tuzzu era înalt şi n-avea dinţi lipsă, ca Tina, îi avea puternici şi albi, cum e cerul de vară când ne sculăm devreme ca să facem pâinea. Şi tatăl lui era tot ca el: zdravăn şi cu dinţi care străluceau ca ai lui Tuzzu când râdea. Râdea tot timpul tatăl lui Tuzzu. Mama noastră nu râdea niciodată, şi asta tot fiindcă era fată, cu siguranţă. Dar chiar dacă nu râdea şi nici n-avea dinţi, eu, una, tot speram să ajung ca ea; măcar era înaltă, avea ochii mari şi blânzi şi părul negru. Tina nici n-avea păr, doar câteva tuleie pe care mama le răsfira cu piaptănul, încercând să-i acopere ţeasta ca un ou.

Strigătele au încetat, precis că s-a întors mama şi o face pe Tina să tacă, mângâind-o pe cap. Oare şi mama a descoperit cât poate să-ţi placă să te mângâi acolo? Dar Tuzzu, oare Tuzzu ştie? Trebuie să se fi dus la tăiat stuf.

Soarele e sus pe cer, trebuie să mă duc să-l caut şi să-l întreb despre mângâierile astea; şi despre mare mai trebuie să-l întreb. O mai fi acolo?

2.

Mă ustură ochii de atâta lumină. Mereu mă ustură ochii când ies din odaie; în schimb, când intru, mă orbeşte întunericul. Căldura s-a domolit şi munţii s-au făcut din nou negri ca părul mamei. Totdeauna se fac negri ca părul ei munţii când scade căldura, dar, când căldura se înteţeşte, se fac albaştri ca rochia de sărbătoare pe care o coase mama acum pentru Tina. Ei îi face mereu rochii şi-i pune fundiţe! I-a luat şi pantofi albi. Mie, nimic: „Tu eşti sănătoasă, fata

mea, ajunge să-ți scurtez hainele mele. Ce nevoie ai de rochii dacă eşti zdravănă? Mulțumeşte-i lui Dumnezeu în loc să te vaiți, mulțumeşte Domnului!" Mereu vorbeşte despre Domnul ăsta, dar, dacă vreau să aflu mai multe, nimic nu-mi spune: „Roagă-te să te aibă în pază şi gata! Ce mai vrei să ştii? Roagă-te şi gata!"

Arşița s-a dus de tot, acum e răcoare. În câteva ceasuri s-a uscat noroiul, stufărişul nu freamătă şi nu mai țipă ca ieri. Trebuie să mă uit bine: unde se mişcă stuful, acolo e Tuzzu.

— Ce stai acolo ca proasta? Te uiți după muşte?

— După tine mă uit şi nu-s deloc proastă! Pe tine te căutam, ai isprăvit treaba?

— N-am isprăvit. Mă odihnesc. Stau şi fumez şi eu o țigară. Ce, mai eşti şi chioară, după ce că eşti proastă ca sor-ta? Nu vezi că stau culcat la umbră cu țigara în gură?

— Te-ai apucat de fumat? Până acum nu te-am văzut.

— Sigur că m-am apucat, de două zile. Era şi vremea, nu?

Acum tăcea şi îşi lua țigara de la gură. N-o să mai spună nimic. Când închide gura, Tuzzu n-o mai deschide ore întregi, aşa zicea tatăl lui. Păi, dacă înainte făcea aşa, ce să mai zicem acum, când s-a şi apucat de fumat? Şi ce mare era aşa, întins pe jos! Crescuse oare sau țigara îl făcea să pară mai mare? Cum pot să mai vorbesc eu cu el acum că e aşa de mare? O să-mi râdă în nas şi o să mă facă mucoasă proastă, ca de obicei. Singurul lucru de făcut era să mă aşez lângă el şi să stau cuminte, măcar aşa puteam să-l privesc. L-am privit pe îndelete, îl privesc şi acum: obrazul ars de

soare îi era brăzdat de două răni mari şi limpezi — că nu puteau fi numiți ochi —, din care lăcrima o apă albastră, adâncă şi rece. Urmăream mişcarea sigură cu care îşi ducea țigara la gură şi pe urmă o îndepărta, cum făcea tatăl lui.

Siguranța aceea mi-a dat fiori.

Nu, n-o să-mi mai spună nimic, poate că nici n-o să mă lase să mă mai uit la el. La gândul ăsta, m-a luat aşa de tare cu frig, că a trebuit să închid ochii şi să mă întind pe jos; mi se învârtea capul la fel ca atunci când am avut febră. Am închis ochii, aşteptând condamnarea. N-o să mă mai lase să-l privesc.

— Ce faci acolo, bre bleago, te luă somnu'?

— Nu, nu dorm. Mă gândesc.

— A, te gândeşti? Gândeşte bleaga, ai? Şi la ce, mă rog? Putem afla şi noi?

— Mă gândeam să te rog...

— Ce? Hai, zi! Că parcă eşti o găină sugrumată! Ce să fie, ia zi!

— Ei, nimic, ce să fie? Voiam şi eu să te întreb ce e marea.

— Ei, drăcie, mai slăbeşte-mă! Că tare mai eşti de cap! De o sută de ori ți-am spus, de o sută de ori! Marea e o apă adâncă, aşa cum e puțul dintre moşia noastră şi chițimia aia a voastră de casă. Numai că e albastră şi, oricât te uiți împrejur, nu se vede unde se termină. Dar ce-oi tot fi vrând

să ştii? Eşti zărghită rău; oricum, şi dacă n-ai fi, muierile, cum zice taică-meu, tot nu pricep o iotă, de când e lumea şi pământu'.

— Ba pricep: o apă adâncă cum e puțul, numai că albastră.

— Ei, bravo ție, ce să spun! Atunci saltă sus şi uită-te încolo! Vezi smârcul? Cum îi zice, ai? Hai să te văd dacă meriți să te învăț ceva.

— Îi zice Smârcul Boului.

— Păi, uite, marea e ca un smârc de apă albastră, numai că fără munții de lavă pe care îi vedem noi la capăt. Dacă te uiți la mare, nu se vede nimic la capăt, nimic să-ți oprească vederea, mai bine zis se vede o linie subțire, care nu-i decât tot marea, unde se uneşte cu cerul. Iar linia asta se numeşte orizont.

— Dar orizont ce înseamnă?

— Păi, ți-am spus, e doar o întindere de apă albastră care ajunge până la cer, la capăt de tot, până unde nu mai bate privirea.

— O întindere de apă albastră ca ochii tăi, care se face una cu cerul din fruntea ta.

— Ia te uită la ea! Că firoscoasă mai eşti, să fiu al naibii! Ai căzut azi-dimineață din pat de ți-au venit idei de-astea poetice?

— Tu vorbeşti, care eşti căzut în cap şi mai şi fumezi ca un om mare ? Tu fumezi, şi eu, una... mă laşi să mă uit la ochii tăi? Dacă mă uit la ei, înțeleg mai bine cum e marea.

— Mai e vorbă, ce, ți-am zis eu ceva? N-ai decât să te uiți dacă îți place să vezi cum e marea. Înseamnă că tare îți mai place, dacă te-ai înroşit aşa. Drăguță mai eşti, chiar dacă eşti bleagă, drăguță de tot! Cu cine te-o fi făcut maică-ta...

— Cu un bărbat, e sigur, şi marinar pe deasupra, din câte spune ea.

— Bun, acum avem şi limba ascuțită! Dar cum se face? Țin minte că erai ca o momâie. Te-ai deşteptat peste noapte?

— Da, m-am deşteptat, dar nu peste noapte, şi voiam să te întreb şi despre asta...

— Ce? Păi, de unde să ştiu eu cum te-ai deşteptat? Du-te de-o întreabă pe maică-ta. Una e marea, alta... Uaa, da' ce-ai băut de dimineață? Că eşti roşie la față ca bețivii! Ce zici că mai voiai să întrebi? Hai, zi şi nu te mai holba la mine! Gata, mi s-a luat şi zău că mi se învârte capul dacă te tot holbezi. Ce ochi frumoşi ai când te uiți de aproape, nici nu băgasem de seamă. Zici că sunt de miere, nu alta, cine ştie cu cine te-o fi făcut mă-ta? Acu' mă întorc la treabă, m-am săturat de tine! Au! De ce mă ții aşa? Ce te-a apucat, te-ai țicnit?

Căldura se întețea din nou, mlaştina fumega şi munții se albăstreau la loc în depărtare. Nu trebuia să-l las să plece, trebuia să-l întreb de ce — mai înainte, când îl priveam, şi acum, când îl țineam de braț să nu plece — mă apuca dorința să mă ating acolo, unde...

— Ia uite ce mă întreabă! La anii tăi! O pacoste eşti! Are dreptate taică-meu, o pacoste! Nu ți-e ruşine?

— Da' de ce să-mi fie ruşine? Am descoperit singură, fără să-mi spună nimeni, înseamnă că descoperă toată lumea.

— Bravo, ce să zic! Asta da logică! Ai grijă, fetițo, dă-mi drumul, că, dacă nu, o să fie de rău. Că mi se urcă sângele la cap, ai grijă!

— De ce să am grijă? Nu mi-e frică de tine şi trebuie să-mi răspunzi. Hai, spune-mi, tu ştiai?

— Sigur că ştiam! Ce, credeai că sunt nătărău? Sunt bărbat şi, dacă nu-mi dai drumul, te mângâi eu şi-o punem de omletă.

— Hai să punem de omletă! Mie nu mi-e frică! Ție ți-e. Ce mai bărbat! Uite cum tremuri.

Se desprinsese din strânsoarea mea şi acum se ridica. Ciudat cum nu mai aveam putere în brațe. Dar, când l-am văzut în picioare, adunându-şi de pe jos şapca, fără să se uite la mine, cum nu reuşeam să mă ridic, m-am rostogolit şi i-am apucat gleznele în brațe. Mi-era frică să nu cumva să-mi dea cu piciorul, însă el, cu şapca în mână, s-a aplecat mai întâi cu brațele întinse, de parcă ar fi vrut să mă țină departe, pe urmă a căzut în genunchi, pe urmă peste mine. Ținea ochii închişi. Se lovise oare căzând? Leşinase? Au trecut o sută de ani. Nu cutezam să vorbesc. Mă temeam că o să se ridice. Şi pe urmă, chiar să fi vrut, nu mai aveam nici putere să-mi mişc buzele. Nu-mi era cunoscută acea oboseală stranie, o osteneală plăcută, ca un fior care nu se stinge. Sub mine trebuie să se fi căscat o prăpastie amețitoare, dar fiorul acela

mă ținea suspendată în gol. Am deschis ochii şi mi-am auzit glasul rostind:

— Acuma ştiu ce e marea.

Nu mi-a răspuns, dar, privindu-mă fără să se mişte, mi-a tras fusta jos, mi-a ridicat cămaşa şi mi-a smuls chiloții. Nu se mişca, dar, în timp ce mă ațintea cu privirea, a început să mă mângâie cu degetele, la fel cum făceam şi eu când țipa Tina. S-a smucit pe neaşteptate, îndepărtându-şi fața de a mea. Voia să plece?

— Nu, stau aici, unde vrei să mă duc? Aici trebuie să stau.

Liniştită, am închis ochii. Tina țipa şi tot trupul mi-era zguduit de fiorul pe care îl cunoşteam. Apoi mângâierile au devenit atât de profunde, că... oare cum făcea? L-am privit. Îmi desfăcuse picioarele şi-şi afundase chipul între coapsele mele; mă mângâia cu limba. Sigur că nu aveam cum să înțeleg dacă nu-l priveam: asta n-o puteam rezolva eu singură. Gândul a făcut să mă treacă un fior atât de puternic, încât strigătele Tinei au amuțit şi am urlat eu, mai tare decât țipa ea când o închidea mama în cămăruță... Leşinasem, oare, sau adormisem? Când am deschis ochii, peste smârcuri domnea o linişte adâncă.

— Trebuie să ne oprim aici, puştoaico. Eşti tu obraznică, dar nu vreau să te nenorocesc. Pune-ți chiloții şi fugi de-aici. Zi bogdaproste că mi-am adunat mințile la timp, că m-ai făcut să-mi ies din fire, zău aşa. Cine-ar fi zis? De ispitit, mă ispiteşti, dar să te stric nu vreau. Hai, scoală-te şi fugi de aici!

3.

M-am ridicat, mi-am tras chiloții, dar n-am plecat, cu toate că glasul îi era amenințător şi nici nu se uita înspre mine. Nu mai era ca înainte. Nu-mi mai era deloc frică de el, aşa că nici nu l-am mai salutat la plecare. Am pornit încetişor către casă, abia ținându-mă pe picioare de oboseală şi de amintirea acelor înfiorări, care mă făcea să mă împiedic la tot pasul. Ce frumos fusese!

Mângâierile dinainte mi se păreau pâine uscată față de cele ale lui Tuzzu. Am făcut bine că l-am întrebat pe el. El le ştia pe toate şi, chiar dacă se supăra un pic, pe urmă îmi răspundea. Iar acum, uitându-mă la zidul strâmb pe care mama îl numea „casă", ştiam că mai există şi alte case, mari, şi drumuri, şi marea dincolo de munții din depărtări, care ba nu se mai vedeau, ba se arătau iarăşi, ca duhurile răposaților.

Bătrâna care venea la noi o dată pe lună vorbea mereu despre duhuri... Zilele astea trebuie să vină bătrâna. Trebuie să vină, fiindcă azi-dimineață mama a aprins cuptorul şi a copt pâine. Totdeauna când vine bătrâna, mama face pâine şi mai pune la copt şi biscuiți, ca să-i ofere cu lichior parfumat.

De după perdea se aude vorbă. Trebuie să fie bătrâna, cu sacul ei plin de petice pe care mama o să le coasă apoi unul lângă altul.

Am dat la o parte perdeaua cea neagră şi am rămas împietrită în prag. Drept în fața mea, de parcă m-ar fi aşteptat, stătea aşezat la masă un bărbat înalt şi voinic, mai înalt şi mai voinic decât tatăl lui Tuzzu. Un uriaş cu o chică zburlită pe frunte şi cu o haină albastră, dintr-o stofă cum

nu mai văzusem, lucioasă şi moale; mă ațintea, zâmbind cu ochi albaştri ca haina. Avea dinți albi, la fel ca ai lui Tuzzu şi ai lui taică-său.

— Ia te uită ce mai fată găsesc! Mă bucur, chiar să ştii că mă bucur! Eram convins că din maică-ta nu se nasc decât arătări ca Tina. Mă bucur să aflu că nu-i aşa, fetițo. Mare lucru să vezi cum carne din carnea ta s-a făcut aşa bucățică faină de fată!

— Isprăveşte! Nu mai vorbi aşa şi las-o în pace pe Modesta! Nu e bucățică faină de fată, e o copilă, o copilă! Pleacă de-aici! De când îți tot spun să pleci? Pleacă, pleacă de aici sau chem jandarmii!

— Auzi la ea! Jandarmii! Şi unde îi găseşti, mă rog? După uşă? Hai, du-te de aici! Du-te şi aleargă prin mlaştină, că îți prinde bine! Te-ai făcut cât o vacă. Uite la mine ce bine arăt, de-o viață întreagă alerg!

Zicând acestea, s-a ridicat, întinzându-se cât era de lung şi bătându-şi pieptul şi şoldurile robuste, fără fir de grăsime. Iar după ce s-a sucit pe călcâie, pentru a fi văzut mai bine, a venit înspre mine râzând. Avea un glas mângâietor, ca stofa hainei lui. Nu mai atinsesem niciodată o asemenea stofă. Mi-a luat bărbia între palme şi m-a privit drept în ochi, continuând să râdă.

— Eşti înăltuță, durdulie şi îmbujorată ca o rodie.

Uite cu cine mă zămislise mama! Îmi plăcea să vorbesc şi să râd cu el. Nici mama, nici Tina nu vorbeau niciodată. Acum, cu el aveam să vorbesc, în loc să-mi spun oful vântului, cum făcusem totdeauna... Mâna lui îmi ridica bărbia, iar eu mi-am înălțat ochii, să-i văd mai bine râsul, când mama s-a

repezit între mine şi bărbatul acela, ţipând — n-o mai auzisem să ţipe aşa niciodată —, şi a început să mă tragă deoparte, ca să mă îndepărteze de el. Strigătele ei m-au făcut să doresc sărutările lui Tuzzu şi am închis ochii. Mama trăgea de mine şi striga cu vocea Tinei, iar el râdea. Am împins-o din toate puterile mele. Nu voiam să mă îndepărtez de el. Voiam să stau pe loc şi să-l ascult.

— Degeaba urli, neroado! Nu vezi că vrea la tăticul ei? Ehei, glasul sângelui nu minte! Nu-i aşa că vrei să stai cu tăticuţul? Spune-i maică-tii că vrei să stai cu tăticul tău.

— Da, vreau să stau cu el!

Nici nu terminasem bine de zis, că mama s-a aruncat asupra mea, ţipând întruna, şi şi-a înfipt mâinile în părul meu. El însă a desprins-o de mine cu mâna lui mare, rostind încetişor:

— Să n-o atingi, e trup din trupul meu! Ia mâna de pe ea, că-ţi sucesc gâtul ăla de găină sfrijită, cum ai ajuns!

Mama s-a prăbuşit ca o haină veche în mâinile lui, ai fi zis că e o grămadă de zdrenţe. Şi ca pe o grămadă de zdrenţe au adunat-o de pe jos mâinile lui mari, ca s-o azvârle în cămăruţa closetului. Când a deschis uşa, am văzut-o pe Tina ghemuită într-un colţ. Sigur tot el o azvârlise acolo. Şi, ca o zdreanţă peste altă zdreanţă, mama s-a dus să i se alăture. Apoi el a închis calm cămăruţa cu cheia şi, întorcându-se către mine, a făcut gestul glumeţ al spălatului pe mâini. Nu-mi mai încăpeam în piele de mândrie văzând ce puternic era.

Când m-a ridicat în braţe, mângâierile mele şi ale lui Tuzzu s-au topit în faţa plăcerii pe care o simţeam între picioare datorită mâinilor grele şi blânde, pline de puf moale şi blond.

Stăteam în aşteptare. Ştiam ce vrea, după cum se uita la mine.

— Nu te-ai speriat, nu-i aşa? Nu i-am făcut nimic. Doar mi-am luat-o de pe cap o vreme. Prea e enervantă, şi eu vreau să am parte în linişte de bucăţica asta de fată pe care nici nu ştiam c-o am. Ce cadou mi-a mai făcut şi soarta... Ce, ţi-e frică?

— Nu mi-e frică. Bine i-ai făcut. Să se înveţe minte să nu mai ţipe şi să nu mă tot pedepsească pentru orice.

— Bun. Văd că avem acelaşi sânge, şi îmi face plăcere, chiar îmi face plăcere..

Continuând să spună „plăcere”, tot mai şoptit şi tot mai repede, m-a aşezat fără greutate în pat. Era tare puternic, iar eu mă simţeam ca sulul de lână pe care trebuia mereu să i-l aduc mamei când lucra. Acum nu lucra. După ce tăcuse o vreme, începuse să ţipe din spatele uşii, împreună cu Tina, ori poate doar Tina era cea care ţipa? Sau poate că ţipau amândouă, dar mie nici nu-mi păsa. Am ţipat şi eu de atâtea ori, acum era rândul ei, nu-mi păsa. Îmi păsa să urmăresc mâinile mari, pline de puf blond, care mă dezbrăcau. Când am rămas în pielea goală, m-a atins pe piept, n-a mai şoptit, a început să râdă încetişor:

— Uite doi năsturei care dau să iasă. Te doare când îi ating?

— Nu.

— Dar ştii ce sunt umflăturile astea mici?

— Nu. Or fi coşuri?

— Prostuțo! Încep să-ți crească sânii, asta sunt. Pun pariu că o să faci nişte țâțe zdravene şi tari, ca soră-mea Adelina. Când era de seama ta, tuşă-ta Adelina avea sfârcurile roz-roz, ca tine.

— Şi unde e Adelina asta? Că eu n-am văzut-o de când mă ştiu.

— Tuşa Adelina trebuie să-i spui, tuşa Adelina. Dacă faci ce-ți spun, te duc la ea. Stă într-un oraş mare, cu prăvălii, cu teatre, cu târguri... Au şi un ditamai portul.

— Dacă au port, atunci au şi mare?

— Sigur că da, sunt şi vapoare acolo, şi palate. A ajuns mare doamnă Adelina! Dacă faci ce-ți spun, te iau la ea şi nu numai pe mătuşa ta cucoană o să ți-o arăt, nici nu-ți închipui ce de lucruri frumoase o să vezi. Vrei ? Vrei să-l faci fericit pe tăticuțul tău? Dacă-l faci fericit, pe urmă te face şi el pe tine fericită.

4.

Şi părea fericit aşa, despuiat, cum stătea întins lângă mine. Nu mai văzusem niciodată un bărbat gol. Fără haina albastră, umerii lui arătau ca stâncile albe de lângă râu la vremea când se coceau dudele în pomul de ceusa, când soarele rămânea țintuit pe înaltul cerului zile întregi şi luni de zile. Deschideam ochii şi îl vedeam acolo, nemişcat. Îi închideam, dar el stătea tot acolo, neclintit, în fața ferestrei. Se uita la mine? Trebuia să adorm. Chiar şi cu ochii închişi, săbiile lucitoare ale soarelui îmi străpungeau pleoapele şi nu

puteam să dorm dacă nu mă ghemuiam, ca să mă ascund şi să nu mă mai vadă.

— Ce faci? Vrei să te ascunzi de te chirceşti aşa? Ţi-e frică de tăticuţul tău?

Oare cum se făcea că ştia? Aşa, alb şi gol, mă cam speria, dar nu trebuia să-i arăt că mi-e frică. Trebuia să fiu tare, ca el. Dacă bagă de seamă că mi-e frică, zice că sunt ca mama şi nu mă mai ia cu el.

— Nu mi-e frică. Proastele alea două care plâng mă omoară. Dacă e adevărat că eşti tatăl meu şi semeni cu mine, dă-le una, să tacă din gură.

Stâncile de lângă mine se mişcau acum încetişor. El frigea, iar puful blond ca un lan de secară urca de la încheieturi până la umăr. Secara lua foc. Când se întâmplase, oare? Adunam dudele din pom, iar Tina râdea sub smochin, când o ţandără din soarele acela nemişcat de pe înaltul cerului căzuse şi pornise să alunece ca un şarpe de foc, mistuind totul în preajmă. Ardea puful cel blond, ardeau macii, rufele puse de mama la uscat, fustele Tinei, fumul de la părul ars mă sufoca şi pe mine.

— Da' cum să le fac eu să tacă pe proastele alea, fetiţo, dacă tu mă atingi aşa? Eşti o scumpete, un boboc de fată eşti!

Secara bălană ardea, iar şarpele de fum i se încolăcea la gât, trebuia să fugă... Să fugă şi să se cațere în smochin, şi să țipe ca atunci... Dacă țipă, vine Tuzzu şi-o ia în brațe.

„Cum m-ai scăpat tu din foc, Tuzzu?"

„Pe tine la subțioară, în partea cealaltă pe amărâta de Tina, perpelită ca o bucată de lemn când se face mangal.”

„Şi de ce n-ai lăsat-o acolo să ardă? Trebuia să mă salvezi numai pe mine.”

„I-auzi colo la ea, afurisita fără pic de inimă! Dacă mai spui aşa ceva, martor mi-e Dumnezeu că pe tine te las să arzi, aşa, albă şi durdulie ca o porumbiță, cum eşti.”

Trebuia să fugă, dar stânca se răsturnase încet peste ea şi o strivea de scândurile patului cel mare, iar focul se tot înălța. Tina țipa, dar nu-i mai făceau deloc plăcere țipetele ei. Bărbatul acela n-o ținea la subțioară, n-o mângâia ca Tuzzu, ci îi trăgea picioarele şi îi îndesa în gaura pe unde faci pipi ceva tăios şi tare. Însemna că luase cuțitul de bucătărie şi dădea s-o sfârtece, cum despica mama, ajutată de Tuzzu, mielul de Paşte. Lama cuțitului intra între coapsele tremurânde ale mielului — o mână mare se umplea de sânge ca să le despartă —, şi ea avea să rămână acolo, pe scândurile patului, sfârtecată în bucăți.

Nu se vedea nimic. Să fi apus soarele? Sau era deja moartă, tăiată în bucăți, ca un miel? Durerea lăsată de cuțit era tot acolo şi urca pe la buric în stomac, tot mai sus, în pieptul desfăcut în două. Şi totuşi, brațele se puteau mişca. Am căutat cu degetele cuțitul, l-am găsit acolo, lipit de umăr. Pieptul îmi era nevătămat, la fel şi burta, neatinsă. Doar mai jos de burtă mă ustura rău carnea tăiată şi curgea de acolo un lichid mătăsos şi ciudat, nu e pipi, e sânge. N-avea nevoie să se uite la el, îl ştia dintotdeauna.

Mai bine să stau nemişcată, cu ochii închişi, şi să dorm, numai că soarele mă bate în cap şi trebuie să deschid ochii. Nu e soarele, ci lampa cu petrol, pe care mama o aprinsese

mai demult, ca să poată lucra, demult de tot, când omul acela gol, care dormea acum lângă ea, nu era acolo şi nu era nici sângele care durea atât de tare. Şi mama se ţinea de burtă şi plângea când îi curgea sânge, iar pe urmă se adunau în lighean cârpe peste cârpe, pătate cu roşu.

Acum n-o mai doare, iar tatăl ei pare fericit în somnul lui. Curând se va trezi şi o să vrea cu siguranţă să repete lucrul care îl făcuse fericit. Mama spunea mereu: „Mare nenorocire să te naşti femeie, îţi vine sorocul şi adio sănătate şi pace! Ăia nu ştiu decât de plăcerea lor, te sfârtecă peste tot şi nu se mai satură niciodată".

Eu eram copil mai înainte, acum sunt femeie şi trebuie să am grijă: ăla de acolo se mişcă. Trebuie să fug. Dar unde? E întuneric afară.

În cămăruţă? Era de ajuns să răsucesc cheia şi să mă ascund în braţe la mama. Dar dinspre uşa aceea nu se auzea niciun zgomot şi, pe urmă, oricum nu m-a luat mama în braţe niciodată, numai pe Tina o lua mama în braţe. Chiar acum, dacă puneai urechea la uşă, se auzea că dorm îmbrăţişate. Se auzeau răsuflarea grea a Tinei şi cea uşoară a mamei, ca în toate serile în patul cel mare: eu la picioare şi ele îmbrăţişate de-a lungul patului. Nu, n-o să deschidă uşa, voia doar să ştie dacă şi acolo, pe jos, se ţineau în braţe. Dacă lua lampa, poate că se vedea prin crăpături. Nici vorbă, nu se vedea nimic... Trebuie să le scol din somn, cu lumina lămpii trebuie să le trezesc... Ajunge să aşez lampa lângă uşă şi să scot sticla care apără flacăra, că, uite, mă şi bate în frunte, ca soarele, dacă nu mă trag înapoi, şi se întinde la iuţeală pe lemnul uscat de căldură. De luni de zile n-a mai plouat.

Rău făcuse Tuzzu că o salvase atunci pe Tina din foc. Rău făcuse, numai pe mine trebuia să mă scape. De data asta el nu era acolo, şi eu, chit că muream de frică din cauza văpăii

şi a fumului care mă îneca, n-aveam să strig după ajutor şi nici să țip.

5.

— Sărmana copilă! Sărmana copilă! Dacă n-aş vedea cu ochii mei şi n-aş auzi cu urechile mele, nici nu mi-ar veni să cred! Lăsați-o în pace, domnule sergent, lăsați-o în pace. N-o mai chinuiți. Nu vedeți cum tremură? Ce mai vreți să aflați? De trei zile o tot întrebați, şi doar e limpede, din păcate. E aşa de îngrozitor, că ai zice că suntem în Evul mediu, nu în anul o mie nouă sute nouă. Şi asta numai pentru că oamenii cu frica lui Dumnezeu nu mai țin în mână țara asta, iar cei fără Dumnezeu...

— Iertați-mă, madre, dar n-are a face politica. Cu tot respectul, eu în astea trei zile nu mi-am făcut decât datoria. Din păcate, lucruri de-astea se tot întâmplă, futu-le... Oh, mă iertați, voiam să zic... eu unul, deh, câte am văzut de-astea, nici nu le mai număr. Şi e de datoria mea, ba chiar în interesul copilei, să lămuresc cum stau lucrurile.

— Vai, Maică Precistă! Nu mai spuneți nimic, nimic! N-ați văzut că, îndată ce vă aude glasul, o apucă iar criza?

Glasul ăsta blând — nu auziți ce glas dulce? — e al maicii Leonora, care îmi sugerează să leşin. Foarte uşor: e de ajuns să strâng tare pleoapele şi pumnii, până ce ochii încep să lăcrimeze şi unghiile care îmi pătrund în carne mă fac să tremur toată, ca Tina când pleacă mama de acasă. De la ea am învățat şi, la fel ca ea — o vedeam întipărită pe pleoapele strânse —, eram deja cuprinsă de tremur.

— Chiar n-aveți inimă deloc, domnule sergent? Lăsați-o în pace, pentru Dumnezeu! Ați auzit ce a spus doctorul Milazzo? Precis nu ține minte nimic din ce s-a petrecut în noaptea aceea de iad, nimic! Micuța trebuie să uite... Vedeți? Cum a dat cu ochii de dumneavoastră, cum s-a albit la față ca o moartă şi, cum ați adus vorba despre nenorocire, uite că face iar o criză. Ce mai vreți să aflați? Au confirmat totul şi Tuzzu, şi tatăl lui, când au adus-o aici, pe urmă de mai multe ori...

— Dacă îmi dați voie, madre, nu chiar totul.

— Ce spuneți? Restul sunt detalii.

— Numai că pe bărbatul care s-a dat drept tatăl ei nu l-am găsit, nici printre rămăşițele mamei şi ale surorii, nici... Ei, madre, trebuie să dăm de el neapărat.

— E treaba voastră să dați de el. Haina ați găsit-o, nu? E din catifea albastră, cum zicea şi micuța mucenică. Pentru numele lui Dumnezeu şi al Sfintei Agata, cea care a suferit martiriu ca şi copilița asta, n-o mai chinuiți! N-o vedeți cum se zvârcoleşte? N-aveți inimă de creştin, voi, carabinierii. Şi dumneata, soră Costanza, în loc să stai proțăpită acolo ca o mumie, ajută-mă s-o întind în pat pe Modesta. Aşa, binişor. Sărăcuța de ea! Simți ce greu atârnă? A avut un atac de epilepsie. Dacă până la nenorocirea asta nu suferea de aşa ceva, după câte ne-a spus Tuzzu, nenorocirea a distrus-o pentru totdeauna.

Glasul maicii Leonora îmi indica din nou ce aveam de făcut: să strâng pumnii tot mai tare, ca unghiile să mi se înfigă mai adânc în carne. Tot mai bine durerea asta decât să-i răspund omului cu mustață neagră şi ochi mai duri ca piatra, care, tot întrebându-mă, ar putea să mă facă să spun ce nu voiam să spun. Pleoapele mă dureau deja aşa de rău, că am început

să țip cât puteam de tare, cu glas convingător. Atât de convingător, încât cei doi bărbați, zăpăciți de plânsul meu şi de implorările blânde ale maicii Leonora, s-au făcut nevăzuți printre foşnetul agitat al fustelor lungi pe care le purtau acele femei ciudate şi înalte. Abia când s-a aşternut liniştea şi nu s-a mai auzit altceva în afară de respirația uşoară a maicii Leonora am început să-mi destind degetele, dar încetişor, ca să nu bage de seamă. Trebuia să mă liniştesc treptat, ca să nu se vadă că mă prefăcusem. Trebuia să urmez sugestiile acelei voci blânde. Ce-mi spunea acum? Ce trebuia să fac?

— Stai cuminte acum, gata. Omul negru şi rău a plecat, iar eu sunt aici, lângă tine. N-o să te mai chinuie, martiră micuță, cu trupul şi cu sufletul sfâşiat precum sfânta Agata, ocrotitoarea noastră. Aşa, încet, linişteşte-te. Nu-ți fie frică, omul negru nu mai e aici.

Ştiam asta, dar mai ştiam şi că nu era momentul să deschid ochii. Încă nu-mi spusese s-o fac.

— Nu mai e aici, nu mă crezi? Ai dreptate să nu mai crezi pe nimeni după ce ți-au făcut, ai dreptate. Dar eu o să te fac să ai iar încredere. Pe mine trebuie să mă crezi, deschide ochii şi dă-mi mângâierea să văd în ochii tăi frumoşi că pe mine mă crezi.

Gata, mi-o spusese. Puteam să deschid în sfârşit ochii. Încă puțin şi o să-i deschid. Nu-mi poruncise doar cu glasul, ci şi cu mâinile ei moi şi netede, mai netede chiar decât cuvertura pufoasă şi moale, mai albe şi mai înmiresmate decât cearceafurile care luaseră ca prin farmec locul celor aspre şi negre, din patul cel mare, unde dormisem înainte... înainte... când încă nu-mi cursese sânge. Ce noroc că ținusem piept fricii de foc fără să dau fuga după Tuzzu. Dacă n-aş fi avut putere să rezist, Tuzzu, iute ca un iepure, cum era el, le-ar fi scăpat din foc încă o dată.

— Uite, aşa, cu ochii ăştia frumoşi trebuie să te uiți la mine. Frumoşi şi limpezi. Şi nu te mai gândi la incendiu, că ți se întunecă privirea. Nu te mai gândi, roagă-te, roagă-te la Sfânta Agata să facă o minune şi să uiți tot, să ți se vindece sufletul şi trupul încercate de supliciu.

— Cine e Sfânta Agata?

6.

— O, Doamne Isuse, nu ştii cine e? Ce ne e dat să vedem în nenorocita asta de țară! Nu te-au învățat nimic, chiar nimic. Numai chin şi mizerie. Dacă îmi promiți că o să faci cum a spus doctorul Milazzo...

— Dar ce-a spus?

— Să uiți, aşa a spus, să uiți tot. Dacă o să-l asculți, am să te învăț...

Glasul ei promitea un cântec de leagăn călduț şi blând, pe cearceafuri înmiresmate, cu istorisiri despre regi şi regine, asedii, războaie şi chinuri. În glasul suav şi legănat al maicii Leonora auzeam înaintând cohorte cu platoşe de argint şi de aur. Armate inamice, hoarde sălbatice fugeau alungate de mâna ei ca o aripă de porumbiță înălțată spre soare. Oameni negri şi răi, mulțimi de păgâni nelegiuiți, care trebuiau să fie supuşi legii celei bune a Crucii. Odăița cu miros de bomboane s-a umplut de paladini, de sfinți şi de fecioare, consacrați Domnului cu toții, pe care, în pofida vicleniilor şi chinurilor, nimeni nu reuşea să-i abată de la credința lor. Sfânta Agata era o preafrumoasă. Făcusem bine să întreb

despre ea, sânii ei retezați şi puşi pe tavă îmi provocau un fior şi mai puternic decât mâinile delicate şi tandre ale maicii Leonora când mă mângâiau dacă aveam o criză de epilepsie.

Şi făceam des câte o criză din asta. Cam la două-trei zile una, cel puțin. Mai mult nu, că ar fi putut intra la bănuială. Ceva în gesturile ei, în glasul ei îmi spunea că ea nu se mângâie şi că, dacă m-ar fi descoperit, m-ar fi trimis cu siguranță în iad. Povestea asta cu iadul şi raiul era plictisitoare foc, dar trebuia s-o îndur din când în când, oricum nu ținea mult. În scurtă vreme, Sfânta Agata era evocată prin degetul ridicat al maicii Leonora. Înaltă, albă, îşi făcea intrarea cu pletele blonde, ondulate, care îi ajungeau moi până la poala fustei de brocart argintiu şi albastru. Sânii mici, roz se întrevedeau printre firele subțiri şi transparente (o pulbere de aur ?).

Iată cum intră Sfânta Agata pe uşă: acolo, aproape, în ungherul întunecat al încăperii, doi bărbați negri ca iadul, cu cleştii lor înroşiți în foc, îi smulgeau sub ochii noştri sânii mici şi îi aşezau binişor pe platoul de argint, calzi încă şi tremurători... Totdeauna, când ajungea la acest punct al poveştii, maica Leonora mă privea drept în ochi şi întreba:

— Te-ai speriat, ai? Te-ai speriat?

Eu pricepeam ce voia să-mi sugereze privirea ei albastră ca cerul — luminată de nenumărate steluțe aurii — şi începeam să tremur doar un pic, cât era de ajuns ca să mă ia în brațe. La ea în brațe îmi puneam capul pe sânul pe care îl simțeam plin şi cald sub țesătura albă. Sânii mei nu erau încă decât două umflături mici, aşa îmi spusese: „Vai, ce slabă şi nehrănită eşti, biata de tine! Ce piept costeliv! Să sperăm că o să se dezvolte pieptul ăsta, să se întărească, fiindcă nici nu ştii când te loveşte ftizia!”

Nu-mi plăcea deloc vorba aceea, „ftizie”, nici umflăturile mici nu-mi plăceau, tremuram la gândul că ar putea să nu se dezvolte ca la ea. Tremuram toată, cu obrajii afundați în pieptul ei umflat, parfumat şi cald.

Iar în timp ce cleştii înroşiți în foc sfâşiau veşmântul cel alb şi smulgeau carnea fragedă a sânului ei, fiorul de plăcere din adâncul meu se pornea. Şi ea, simțind că nu mă opream din tremurat, mă ținea tot mai strâns la piept, de frică să nu cad, iar frisonul se făcea atât de puternic şi de îndelung, că trebuia să strâng din dinți, ca să nu țip. Păcat că n-a mai fost şi altădată aşa, şi nici măcar nu mă mângâiasem singură, cum fusese nevoie să fac până atunci.

7.

Răcoarea cu miros de bomboane mă făcea să zbor pe coridoarele în penumbră, abia luminate de albul numeroaselor uşi care stăteau mereu închise. Dincolo de ele se aflau cu siguranță numeroase odăițe la fel ca a mea, unde armata aceea de femei înalte, îmbrăcate în alb, se închideau uneori, alteori ieşeau încet, cu paşi precauți şi repezi, atât de uşori că mai degrabă se auzea foşnetul fustelor decât zgomotul încălțărilor. Femeile acelea suspinau totdeauna. Poate fiindcă nu vorbeau niciodată? Sau fiindcă nu se mângâiau şi nu vedeau niciodată bărbați? De câtă vreme nu mai văzusem nici eu un bărbat? Da, era grădinarul, dar n-aveai voie să vorbeşti cu el. Câteodată mai venea alt bărbat, dar purta o fustă lungă, la fel ca a femeilor, numai că neagră. Apoi am aflat că, pe lângă o armată de femei care lucrau — aşa a zis maica Leonora — ca să răspândească pe pământ cuvântul lui Dumnezeu, mai era şi o armată de bărbați care, tot după spusele maicii Leonora, reprezentau binele omenirii. După aceea, mi-am dat seama că aceşti bărbați cu fuste erau preoții despre care mama vorbea cu drag şi care erau priviți

cu mare ură de tatăl lui Tuzzu, care zicea adesea „jigodie de popă, futu-i mama lui de popă, lua-l-ar dracu' de popă". Ce vorbe urâte! Avusese toată dreptatea să mă certe maica Leonora atunci, dar eu abia ajunsesem acolo şi habar n-aveam de nimic. Ce spusesem oare? A, da, „mama mă-sii de lume". Din ziua aia am renunțat la toate înjurăturile, fără păreri de rău. Uşor n-a fost, că tot încercam să le uit, şi ele nu-mi ieşeau deloc din cap, numai că eu am născocit un sistem, o disciplină, cum zicea madre Leonora (ce vorbă frumoasă, „disciplina"). Cum simțeam că mi se urcă pe gât înjurătura, cum îmi muşcam limba. Şi durerea mă făcea s-o uit îndată. Nu-mi părea rău. De pe buzele rozalii şi fragede ale maicii Leonora — uneori mă lăsa să i le ating —, am cules atâtea vorbe noi şi frumoase, că la început, fiindcă eram tot timpul atentă să le prind, mi se învârtea capul şi rămâneam fără suflu. Cine ştie câte din astea o să învăț şi mâine-dimineață... Trebuie să dorm, aşa o să se facă repede lumină. Şi când o să se facă lumină în camera aceea tapisată cu dulapuri până în tavan, cu ferestrele aşa de curate că ai fi zis că nici nu aveau sticlă, maica Leonora va începe să vorbească, dreaptă, cu o baghetă în mână, stând dinaintea acelor dulapuri imense. Doar că, în loc de căni, farfurii şi pahare, cum era la mama, dulapurile maicii Leonora erau pline de cărți. Iar cărțile de acolo erau pline de cuvintele şi de poveştile pe care mi le spunea maica Leonora. Să le fi citit ea oare pe toate?

— Ce de cărți, madre! Le-ați citit chiar pe toate?

— Da' de unde, nebunatico! Am făcut şi eu ceva studii, mai ştiu câte ceva, dar nu sunt savantă. Numai învățații Bisericii dețin toată înțelepciunea din lume.

— O să mă fac şi eu învățată!

— Zăpăcită mai eşti! Şi la ce ţi-ar fi de folos, dacă eşti femeie? Femeia nu poate să ajungă niciodată la înțelepciunea bărbatului.

— Păi, atunci, Sfânta Tereza?

— Bine, dar Sfânta Tereza era aleasa lui Dumnezeu, asta înseamnă sfântă, nebunatico! Ai grijă să nu cazi în păcatul trufiei. Mă bucur să văd că îți place să înveți şi trebuie să recunosc că ai o memorie şi o voință ieşite din comun. Dar ai grijă, fiindcă inteligența te face să cazi în capcanele negre ale păcatului. Roagă-te şi brodează, nu sta doar de învățat! Brodează şi roagă-te. Brodatul te învață cu smerenia şi ascultarea, care sunt singurele arme sigure contra păcatului. Şi, că tot veni vorba, suor Angelica s-a plâns de tine, zice că la gherghef nu eşti la fel de atentă cum eşti cu mine la lecția de pian. Era tare amărâtă că lucrezi fără tragere de inimă. Străduieşte-te să fii mai silitoare pe viitor. Suor Angelica ştie mai bine decât noi ce e smerenia şi numai din mâinile ei pline de răbdare o să poți s-o deprinzi şi tu. Mă tem de inteligența ta... eşti femeie... eşti femeie... suor Angelica...

Când îmi vorbea aşa, glasul i se ridica strident, aproape ca glasul mamei. Dar n-avea niciun rost s-o contrazic, că tot nu înțelegea. Cum să-mi fi dat eu silința cu suor Angelica? Era aşa de urâtă, că aproape îmi amintea de Tina. La pian era altceva. Suor Teresa, măcar că nu era nici frumoasă, nici urâtă, ştia să vorbească cu mâinile. Făcea să iasă sunete aşa de dulci din claviatură, că era ca şi cum aş fi ascultat glasul maicii Leonora...

— Modesta! Nu asculți ce spun! Nu trebuie să-ți umble mintea aiurea când eşti mustrată. E semn că diavolul îți face cu ochiul, ca să zădărnicească strădania noastră de a-ți îndrepta ramurile, care trag către umbră, nu către lumină. Un copil e un copăcel care tinde către răsfăț şi joacă. Doar legându-l strâns cu firul puternic al disciplinei poate fi făcut

să crească drept, fără să fie strâmb la suflet şi la trup. Neatenția ta e deja un păcat. După lecție, te duci în capelă şi spui zece Ave Maria şi zece Tatăl nostru! Să-ți fie învățătură de minte să asculți ce spun când te cert.

Răul! Răul! Chiar că era nesuferită când mă lua aşa şi se şi schimba la față: i se usca şi i se strâmba obrazul. De asta întorcea capul Modesta, ca să n-o vadă aşa; doar frumoasă ar fi vrut s-o vadă.

— Modesta! Unde te uiți? Ai auzit ce-am spus?

— Am auzit.

Era nevoie de răbdare, asta fiindcă vorbele urâte, cum sunt „răul", „iadul", „ascultarea", „păcatul", nu țineau mult. Ştia ea cum s-o facă să-şi curme plângerile: era de ajuns să plece ochii şi să se pună pe plâns. Cam greu, ce-i drept. Dar, pe urmă, glasul maicii Leonora, regăsindu-şi blândețea dintotdeauna, avea să înceapă din nou să rostească vorbe frumoase, ca „infinit", „azuriu", „suav", „celest", „magnolie"... Frumoase mai erau numele de flori: „garoafe", „hortensii", „iasomie", ce minunat sunau! Acum că i le şi scria pe albul hârtiei, negru pe alb, n-avea să le mai piardă, n-avea să le mai uite niciodată. Erau ale ei, doar ale ei. Le furase, le furase din toate cărțile de acolo, prin gura maicii Leonora.

8.

Şi trebuia să mai fure, să adune cât mai multe, chiar acolo, în încăperea aceea imensă — îi spuneau „salon" —, care era singura încăpere din mânăstire cu ferestre mari şi plină de

mobilă aurită. Printre sclipirile acelea de aur, negrul pianului ascundea note şi ritmuri preţioase, să te tot bucuri de ele. Ajungea să urmăreşti vocea, nu dulce ca a maicii Leonora, ci mai degrabă scârţâită, ca să spunem drept, a surorii Teresa.

— Azi, după solfegiu şi după ce exersăm la pian, o să învăţăm şi să scriem notele... Dar ce ai în dimineaţa asta, picciridda[2]? Îţi strălucesc ochii de zici că eşti Sfânta Fecioară, purtată de îngeri în slavă. Ei, tinereţea, că frumoasă şi radioasă mai e!

— Nu-i tinereţea, suor Teresa, e fiindcă madre Leonora, după ce mi-a tot promis şi m-a tot amânat luni întregi, o să-mi arate la noapte stelele.

— Mă bucur. Vezi, dacă asculţi şi eşti cuminte, îndată vine răsplata.

Adevărul e că nu chiar îndată. Luni de zile trudisem aplecată pe afurisitul ăla de gherghef, sub privirea de harpie a afurisitei de suor Angelica.

— Numai binele aduce lucruri bune! Şi la noapte o să te duci... Noaptea asta, nu-i aşa? O să te duci cu ea unde niciuna dintre noi n-a ajuns să pună piciorul. De fapt, ar trebui să zic ochiul, fiindcă de ochi e vorba!

— Nici dumneata, suor Teresa?

— Doamne fereşte! Să nu mai zic că m-ar şi lua ameţeala să tot urc învârtindu-mă pe scăriţa aia de fier şi aş cădea lată

---

[2] „Micuţ” (dialect sicilian).

până să ajung în vârful turnului ăluia subțire. Că subțire mai e! Poate că e doar închipuirea mea, dar, când bate vântul, mie mi se pare că se clatină ca o pânză de steag. Şi pe urmă, eu, una, nici nu sufăr de insomnii. Eu noaptea dorm, mulțumesc lui Dumnezeu, şi n-aş da somnul meu pe toate stelele firmamentului.

— Dar ce are a face insomnia, dacă îmi îngăduiți să întreb?

— Are, are! Şi nu mă lua pe mine cu fasoane dintr-astea. „Îmi îngăduiți, nu-mi îngăduiți.” Ține-le pentru maica Leonora politețurile astea.

— Şi ce are a face insomnia?

— Are, are.

— În ce fel?

— Dacă îți spun că are, are! Că tare mai eşti căpoasă! Hai, solfegiul, lasă insomnia şi dă-i drumul cu solfegiul!

— Dar insomnia nu e boala care te apucă noaptea şi nu te lasă să dormi?

— Sigur că da! E boala care îți ține pleoapele cu gheare de fier şi nu te lasă să închizi ochii sau, cum se zice, împiedică binecuvântarea somnului.

— Dar nu e boala cu care mâna lui Dumnezeu îl loveşte pe cel cu păcate de moarte?

— Ce tot spui acolo? Cine ți-a băgat în cap prostiile astea? A, nu cumva ai stat de vorbă cu grădinarul?

Vorbisem, ce-i drept, cu Mimmo, dar am răspuns la iuțeală:

— Nu! Doamne fereşte! Eu nu vorbesc niciodată cu bărbații!

— Ăsta-i răspunsul cel bun! Atunci a fost bârfitoarea aia de suor Angelica? Nu te lua după ea! De la atâta brodat şi-a pierdut darul vederii şi nu mai vede decât amestec de culori... Ei! Las-o-n pace. Aici nu-i vorba de broderii. Hai, solfegiază, patru timpi: un, doi, trei, patru, un...

— Dar cine suferă atunci de insomnie?

— Da' ce încăpățânată mai e, vai de mine şi de mine! Stăruie ca musca dacă vrea să afle ceva copila asta. În parte, e adevărat că insomnia e o pedeapsă dată de Dumnezeu păcătosului. Dar câteodată — deşi doar rareori — e ca un avertisment, ca un clopoțel de alarmă pentru cine, având minte multă, s-ar putea, dacă insomnia nu l-ar preveni să stea de veghe, să cadă în păcatul trufiei, în păcatul... Dar ce am eu cu păcatele, pune-o pe maica Leonora să ți le spună. Eu mă pricep doar la note muzicale! Doctorul mânăstirii zice că toate marile minți suferă de insomnie şi că e ereditară. Dar ăla îi un eretic şi, dacă nu-i vorba de vreun hap ori de ulei de ricin, mai bine nici să nu iei seamă la el...

— Aha! Atunci maica Leonora suferă de insomnie?

— Aşa, vezi, şi când a lovit-o boala asta — la vreo doi-trei ani după ce a venit la noi în locul maicii Giovanna, care a murit... să nu mai pomenim cum a murit, Dumnezeu s-o ierte! — un medic specialist trimis tocmai de la Palermo,

după ce a consultat-o şi răsconsultat-o, i-a obținut o dispensă de la episcop ca să-şi aducă aici ocheanul tatălui ei. El era mare astronom. Şi l-a aşezat sus, în turn. În dispensă scria şi că poate să stea câte ceasuri vrea şi să studieze stelele, ca tatăl ei. Şi asta e tot o boală de familie. Se moşteneşte odată cu inteligența, bogăția, puterea. Trebuie să ştii că maica Leonora e dintr-un neam nobil şi bogat, dintre cele mai vechi de la noi din insulă. Numele nu pot să ți-l spun, ştii doar că noi, după ce facem legământul, nu mai avem nici rude, nici... Te miri? Mirarea asta a ta adevereşte câte acțiuni de smerenie a trebuit să facă în sinea ei maica Leonora, ca să se curețe de trufia pe care trebuie s-o fi avut. Eu, una, am văzut-o o dată pe mama ei. Ce trufaşă! Frumoasă la fel ca ea, aceiaşi ochi, aceeaşi frunte, nasul la fel. Şi pe urmă, cum crezi tu că ai fi putut să rămâi aici după ce te-au adus în noaptea aia Tuzzu şi taică-su? Ei spun că fiindcă mânăstirea era aproape, dar eu cred că de frica autorităților... Cum crezi tu că s-a făcut de ai rămas aici?

— Nu ştiu.

— Auzi, nu ştie! Păi, datorită puterii pe care o are maica Leonora. Dacă ai şti cât s-a luptat să te țină aici şi să nu te trimită la vreun orfelinat plin de ploşnițe, unde să pătimeşti foamea. Sigur, n-ar trebui să vorbesc aşa, fiindcă tot de maici sunt ținute şi orfelinatele, dar mă ştii cum sunt, nu pot eu cu niciun chip să nu spun lucrurilor pe nume. Adevărul e că orfelinatele sunt ținute de maici sărace, de origine proastă. Amărâte care vin de la țară sau chiar din aceleaşi orfelinate mizere. Nu ca aici, la noi. Nici asta n-ar trebui să zic, Doamne, iartă-mă, dar aici nu e niciuna care să nu fie măcar din neam de baroni. Pot să fie ele, altele, putred de bogate, aici n-a pus piciorul vreuna şi nici n-o să-l pună vreodată.

— Dar dumneata, suor Angelica, eşti fiică de...

— De baron, cum îți spuneam. Dar trebuia să spui: „erai fiică”, nu „eşti fiică”. Repetă întrebarea!

— Şi dumneata, suor Angelica, a cui fiică erai?

— Cum spuneam, eram fiică de baron, dar un baron sărac şi dintr-un neam nu foarte vechi. Şi din pricina asta n-o să ajung niciodată Maică Stareță. Dar ce contează? Mai puține griji şi mai mult timp pentru muzică şi pentru lecții cu novicele şi cu tine... Hai, lasă solfegiul şi cântă-mi sonatina lui Clementi. E un dar de la Dumnezeu să pot să predau, mai ales ție, auzi la ea ce tuşeu! Ai un tuşeu de înger, dar acum gata, ajunge. Trebuie să începem să şi scriem muzica. Ia, vino-ncoace: vezi foaia asta liniată? A liniat-o novicea care vine de pe continent. Acum tu desenezi notele... Nu, nu trebuie s-o desenezi ca pe o gură. Uite, aşa, întâi conturul: apasă mai tare...

Conturul acelor note care se imprimau sub apăsarea degetelor mele printre liniile portativului, prinse acolo ca într-o capcană, nimeni nu mai putea să mi-l răpească. Notele erau ale mele, le furasem la fel cum furasem şi adjective, substantive, verbe, adverbe...

9.

Mai avea de furat, de adunat cât mai multe cu putință pe foile liniate de caiet. Şi numere, multe numere pe lângă cuvinte, şi note, şi stele. Stelele! În noaptea aceea văzuse stelele atât de aproape, că i se părea că le poate atinge cu mâna. În foişorul înalt şi înspăimântător — un deget ațintit înspre cer? —, prin lentilele ocheanului, maica Leonora îi arătase Ursa Mare şi Ursa Mică, Carul Mare şi Carul Mic, pe

Sirius cel strălucitor, steaua cea mai luminoasă de pe firmament.

— „Firmament!” Ce cuvânt frumos, poate cel mai frumos cuvânt, care străluceşte cel mai tare pe firmamentul cuvintelor.

— Cum ai zis, Modesta? Ce minunat! Cum ai zis, scumpa mea? Mai zi o dată!

Am repetat.

— Vai, ce minunat! Ca o poezie. Grozavă eşti! Nu eşti numai inteligentă, silitoare şi bună, ai şi o fantezie de speriat, nu altceva! Poetă ai să ajungi: călugăriță şi poetă. Ai să poți înălța mari laude Domnului!

Poetă, mă rog, dar călugăriță nu prea eram de acord. Sigur, nu-mi mergea rău acolo, se mânca în fiecare zi de parcă ar fi fost numai duminici, iar odăile şi cearceafurile miroseau a bomboane. Dar toată viața numai acolo?

— Dumneata de câți ani stai aici, madre?

— Nu se spune aşa, Modesta. Repetă întrebarea cum se cuvine.

— Câți ani sunt de când ai făcut legământul, madre?

— Bine! Aşa da. Trebuie să fii foarte atentă, Modesta. Uneori ai un ton prea lumesc — de unde l-oi fi prins, mă întreb —, care nu e potrivit cu o viitoare novice... Sunt mulți ani, fata mea, de când am intrat pe această insulă de pace. Ei, dacă

aş fi intrat mai devreme, când eram de vârsta ta! La vârsta castă şi pură ce o aveai tu când ai ajuns la noi. Eu, din nefericire, trăiam într-o lume frivolă, unde cuvântul lui Dumnezeu aproape că nici nu ajungea. N-ar trebui să vorbesc despre lucruri lumeşti, dar în cazul ăsta mi-e îngăduit s-o fac, pentru că te va ajuta să înţelegi că Sfânta Fecioară te-a ocrotit aducându-te, chiar dacă trecută prin nenorociri, aici, printre noi. Pe tine te-a ales de îndată şi pentru că ai origini umile, căci ea îi ocroteşte pe cei umili, în timp ce, pentru mine, poate din cauza păcatului ereziei care pusese stăpânire pe unii membri ai familiei mele, calea a fost lungă şi dureroasă. Ani de zile am vieţuit în lux şi nepăsare, până când m-a cuprins o îngrozitoare melancolie şi am ajuns să bănuiesc că greşeam, cum îmi spunea în fiecare duminică duhovnicul meu, căruia îi datorez mântuirea. El s-a luptat cu toţi cei din familia mea ca să mă aducă aproape de credinţă. Ai mei spuneau că această tristeţe e o boală a trupului, anemie, spuneau ei. Dar sufletul meu cel tânăr şi curat era în suferinţă de la tot luxul acela, toate discursurile imorale şi fără de speranţă în care se complăcea mai ales răposatul meu unchi, fie iertat. Eu sufeream pe ascuns, împărţită între cuvintele de înaltă moralitate ale duhovnicului meu şi superficialitatea doctă a celorlalţi. Abia la balul debutantelor Sfânta Fecioară, la care mă rugasem îndelung, m-a luminat în privinţa bolii mele, pe care niciun medicament n-o putuse alina. O boală ce se manifesta printr-o nelinişte şi o melancolie fără sfârşit. Până în preziua balului debutantelor, dar ce spun eu?, până chiar în dimineaţa acelei zile, nu ştiam. Dimpotrivă, bucuria pregătirilor, panglicile, mătăsurile, florile mă readuseseră parcă la viaţă, ca şi cum m-aş fi desprins o clipă de plictisul şi de tristeţea mea. În seara aceea însă, îmbrăcând rochia imaculată, din organdi alb, cum cere tradiţia pentru fetele care îşi fac intrarea în lume, m-a cuprins o angoasă fără seamăn şi am început să tremur toată. Mă promiseseră deja unui tânăr ofiţer de cavalerie, pe care eu încă nu-l cunoşteam. Îl văzusem în fugă de la balcon când defila cu detaşamentul lui. Era înalt, cu nişte mustăţi şi nişte ochi atât de negri, că păreau de smoală. Mie bărbaţii bruneţi mi-au trezit întotdeauna repulsie. Ai mei

spuneau că e bărbat frumos, dar mie, uneia, îmi stârnea teamă, ca toți bărbații bruneți. Era înalt şi zdravăn, cu obrajii plini de cicatricele multelor dueluri, cum am avut ocazia să constat când l-am privit de aproape. Ucisese deja trei oameni acolo, la el în țară. Era un nobil german. Dumnezeu să-l ierte! La douăzeci şi trei – douăzeci şi patru de ani avea deja trei morți pe conştiință. Gândeşte-te, trei oameni uciși pe motiv de onoare mondenă. Încă de la distanță, bărbatul acela îmi inspirase teamă, dar, de aproape, când participam la contradans, tăieturile de pe obrazul lui, care îmi aminteau de crimele sale, oroarea din spatele acelor uniforme frapante, strălucind de medalii şi de epoleți, au cuprins şi splendoarea mătăsurilor, policandrelor şi diademelor purtate de femei, revelându-mi orgia de păcat şi de crimă pe care o ascundea tot acel lux.

Mătăsurile, policandrele, sclipirea diademelor, obrajii brăzdați de cicatrice... Un junghi în stomac, ca atunci când mi-era foame, m-a făcut să mă molipsesc de tremurul maicii Leonora şi să dau fuga să-mi ascund fața în brațele ei. În parte pentru că devenea foarte frumoasă când se emoționa aşa, în parte ca să-mi ascund dorința care mă cuprinsese, şi anume să fiu îmbrățişată de acel ofițer. Dorință care, în mod sigur, chiar şi pe întuneric se putea citi pe chipul meu... Tuzzu, unde era Tuzzu? Nu avea obrajii brăzdați el, dar din crestăturile ochilor i se revărsa o mare albastră şi mâinile lui erau puternice când mângâiau. Mâinile lui Tuzzu mă mângâie pe întuneric; când stuful se întunecă şi amuțeşte, el mă mângâie aşa totdeauna. Nu, astea nu sunt mâinile lui Tuzzu. Sunt palmele moi şi tremurânde ale maicii Leonora, care urcă de la talie spre umeri, abia atingându-mi sânul cu un foşnet ca de aripi.

— Ei, ce e? Te-ai speriat? Te-ai speriat la gândul pierzaniei spre care m-aş fi îndreptat dacă rămâneam în lume? Dar Maica Sfântă m-a luminat la vreme, cum o să facă şi cu tine. Hai, liniştește-te. Primejdia a trecut. Acum eşti mare şi puternică, nu mai poți să te sperii ca pe vremea când erai

copil mic. Simți ce bine ți s-a dezvoltat pieptul? Ții minte cum ne temeam să nu rămână plat şi uscat, ca pieptul surorii Teresa?

Da, sânii crescuseră, din fericire, dar mâinile ei nu îmi mai trezeau niciun fior. Erau moi şi nu îndrăzneau niciodată nimic. Mai demult crezusem că maica Leonora nu se mângâia singură fiindcă era pură, o sfântă, cum spunea toată lumea din mânăstire, dar acum ştiam că şi ea se mângâia noaptea, exact la fel cum o făceam şi eu. Înțelesesem asta în noaptea aceea, când, cu scuza că era furtună, mă dusese să dorm la ea în pat. Şi, pe urmă, convinsă că dormeam, începuse să se mângâie şi să geamă. Sfântă, nici vorbă, o fricoasă era! O fricoasă, de asta nu vorbea decât de iad şi de pedepse...

Dar ce spusesem? Un țipăt prelung, urmat de un fâlfâit de aripi albe, mă împinge departe de ea. Ce spusesem? Nebună! Trebuie să fi spus ceva îngrozitor, căci maica Leonora aleargă acum prin foişor ca un liliac orbit de lumină, ceva îngrozitor dacă se aruncă în genunchi şi începe să-şi facă semnul crucii cu disperare, strigând:

— Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.

Cum să dreg lucrurile?

10.

Să dreagă lucrurile a avut grijă accesul de febră care m-a cuprins fără întârziere, văzând-o pe maica Leonora — nemişcată, ca o moartă — cum mă alunga de lângă ea,

continuând să se roage. Febră cauzată de spaimă, cred. Cum de putusem fi aşa de proastă să-i spun maicii Leonora ce gândeam? Clănțănind din dinți şi tremurând toată, încercam să pricep ce mi se întâmplase. Trei zile şi trei nopți a ținut febra aceea cumplită, care îmi săgeta creierul cu întrebarea: „de ce ai făcut asta?" O făcusem pentru că proasta de mine, care se credea aşa de abilă, avusese prea multă încredere în maica Leonora. Aşa se face că dezamăgirea de a-i descoperi treptat laşitatea şi, în consecință, de a-mi pierde iubirea pentru ea mă făcuseră să comit o greşeală dintre cele mai banale. Odată înțeleasă greşeala, mi-a trecut şi febra. Nu însă şi groaza de a fi exilată de către femeile acelea care, chiar dacă erau neroade şi laşe, îmi erau necesare. Ani de zile mi se păruseră atât de blânde, de frumoase şi de înalte! Nici măcar înalte nu erau. Eu, una, care aveam cincisprezece ani, eram deja mai înaltă ca suor Costanza, care era, ce-i drept, cea mai urâtă, dar şi cea mai înaltă dintre ele. Păcat. Mai-mai că doream să mă întorc la vremea când le admiram şi încercam să umblu şi să vorbesc la fel ca ele. Atenție, Modesta, chiar şi dorința asta, să te întorci la un trecut care nu mai poate exista, e o capcană sentimentală ce te-ar putea costa scump. Nu! Să privim realitatea în față: ce a fost a fost şi nu putea fi altfel. Acum trebuie să scap din exilul ăsta în care m-a făcut să cad maica Leonora. De trei zile nu i-am văzut decât pe maica infirmieră şi pe doctorul cel bătrân şi chel. Măcar să fi fost unul tânăr! Tuzzu oare pe unde era? Poate că o fi plecat pe mare.

Marea... acum ştiam ce e. Văzusem atâtea reproduceri de tablouri celebre care mă făcuseră aproape să uit de dorința să o văd.

„Cum e marea, Tuzzu?"

„O întindere nesfârşită, cât vezi cu ochii. Uite, ca râpa asta pietroasă care îți stă dinaintea ochilor de dimineața până seara. Numai că, în loc de pietroaie, noroi, şi nici să nu mai

spun ce!, e numai apă, apă albastră, când liniştită ca apa din fântână, când înfuriată ca stufărişul când suflă fagoniu[3].”

„Atunci e chiar ca în tablourile din casa călugărițelor?”

„Dar ce vorbeşti, eşti nebună? Bucățile alea de scândură atârnate pe pereți sunt false, prefăcute şi mincinoase. Natura nu poți nici s-o pictezi, nici s-o cumperi. Şi, pe urmă, la ce poți să te aştepți de la mumiile alea uscate, care, cum zic şi taică-meu, şi bunică-meu, Dumnezeu să-l ierte, şi ei ştiau şi să scrie, şi să citească, au trădat şi natura lor, şi natura întreagă? Sterpe sunt, vai ! Au ales să fie sterpe ca nisipul trădător şi mincinos. Ce picturi şi iar picturi? Hai, vino să mergem puțin pe jos, vino...”

Tuzzu mă ducea de mână pe o întindere nesfârşită de iarbă moale şi albăstruie, care se unduia de te făcea să te simți ca de Paşte, după ce ai băut rosolio.

„Ce prostuță mai e şi picciridda noastră! Întâi te bâzâie ca o muscă şi spune că vrea să vadă marea, şi, când o duci la mare, nici nu bagă de seamă.”

Iarba se deschidea sub picioare şi mă trăgea în jos, mă agățam îngrozită de brațul lui Tuzzu... Cum ne-ai scăpat atunci din foc, Tuzzu?

„Da’ nu te speria! Nu vezi că te țin? Dacă te țin eu, nu trebuie să te temi nici de apă, nici de foc.”

---

[3] „Zefirul” (dialect sicilian).

Aşa era, nu mă cufundam. Şi mergeam mai departe, mână în mână, prin marea albastră a privirii lui Tuzzu. Mâna lui frigea şi mă strângea tare...

Nu, nu era Tuzzu. Era omuleţul acela chel, cu ochi de şopârlă, care mă strângea de încheietura mâinii şi striga. Tot timpul striga omuleţul acela. Să fi fost oare din cauză că nu purta nici fuste albe, nici negre?

— Uite-o că face un atac! N-ajungea că i-a urcat iar temperatura! Asta ne moare aici! Suor Costanza, duceţi-vă, mergeţi imediat la madre Leonora şi spuneţi-i că, orice păcat ar fi comis fetiţa asta, ar face bine să vină acum, că asta ne moare!

Uite deci cum se putea ieşi din încurcătură. Omuleţul nu era chiar aşa de urât cum mi se păruse. Pesemne că era şi inteligent. Trebuia să fac cum zicea el, nu să stau cuminte şi să tac din gură, cum făcusem în astea trei zile.

Am închis ochii ca să mă întorc la Tuzzu şi la marea care mă speria şi mă făcea să-mi pierd suflul. Şi, cu toată puterea pe care mi-o dădeau dorinţa şi spaima, am strigat tare, cu o mică variaţie totuşi. În loc să strig numele lui Tuzzu, spuneam: „Iertare, maică, iertare!” —, şi mă gândeam tot la Tuzzu, de care uitasem atâta vreme: „Iertare, maică, iertare!”

11.

Au rămas impresionaţi cu toţii, dar maica Leonora nu s-a arătat. Mi-a trimis vorbă prin gura ştirbă şi acră a sorei

Costanza că ea mă iertase, dar că aştepta un semn că şi Dumnezeu m-a iertat, ca să se poată gândi să mă revadă.

De unde era să ştiu când o să mă ierte Dumnezeu?

De parcă mi-ar fi citit gândul, suor Costanza a mai adăugat:

— Nu-ți face griji, că, dacă ți se arată vreun semn, madre Leonora o să afle. Noi n-am rămas surde la intenția ta de a te căi. Dar o intenție nu se cheamă căință. Prea multă patimă era în lacrimile tale. Cu toate astea, ținând seama de starea sănătății tale şi de buna ta voință, am acceptat sugestia doctorului Milazzo ca, de mâine începând, să poți ieşi câteva ore pe afară în timpul zilei. Ai grijă numai să nu ne tulburi liniştea pe coridoare şi prin grădină cu lacrimile şi suspinele tale. Ți s-a făcut o mare favoare, ține minte asta. Şi roagă-te pentru doctor, că el ți-a ținut partea cu multă ardoare.

Aşteptând ca Dumnezeu să-mi dea un semn de iertare, am început să cutreier pe coridoare, pe sub arcade, prin grădină. Mi se păruse imensă grădina când o străbătusem alergând, ca să nu pierd un singur cuvânt nou, un adjectiv, o notă muzicală. De data asta, cum se întâmplă în vise, se micşorase, ajunsese un spațiu meschin şi aglomerat. Toate femeile de acolo ştiau, însă, printr-o înțelegere tacită, se prefăceau că nu mă văd. Exilată de chipurile lor impasibile şi severe, mă simțeam transparentă: doar mâinile şi umerii mi le mai simțeam grele, silindu-mă să-mi plec capul. Nu-mi mai era foame. Mi-era numai dor de surâsul maicii Leonora, dimineața, în camera cu rafturi de cărți, pe care când eram mică le credeam dulapuri de vase. Ce mai râsese maica Leonora când i-am spus asta.

Te poate oare cuprinde, fără să vrei, atâta dor, chiar când nu mai iubeşti ca înainte? Cum nu aveam altceva de făcut, am încercat să pricep ce era cu acea nostalgie. Nici vorbă să mă

căiesc, trebuia să mă studiez pe mine însămi şi pe ceilalţi, cum se studiază gramatica şi muzica, şi să nu mă mai las pradă emoţiilor; „emoţii”, ce cuvânt frumos! Dar gata, nu mai aveam timp de cuvinte, trebuia să mă gândesc doar la ce era cu nostalgia aia.

După zile întregi de meditaţie, am înţeles în sfârşit. Nu după maica Leonora tânjeam, ci după toate privilegiile şi atenţia pe care femeile de acolo mi le acordaseră numai de frica ei. Evident, ea era şefa. Plânsul şi suspinele mele nu însemnau decât furie că nu mai sunt pupila stăpânei acelor slujnice. De cum am înţeles asta, n-am mai plâns. Fiindcă dacă dragostea pentru cineva trece, nu se mai întoarce.

Aşa fusese şi cu Annina, o conversa care vieţuia pe lângă mânăstire. Mi se păruse aşa de dulce Annina! Ajunsesem prietene bune, dar pe urmă s-a dovedit că şi ea era laşă. Nu, dragostea nu se mai întoarce, dar favorurile, da, favorurile se pot recuceri.

Ca să reuşesc, trebuia să-mi mai studiez acţiunile, ca şi pe ale celorlalţi oameni, şi să nu uit nimic. Şi uitarea fusese tot o greşeală. Maica Leonora o împinsese să uite de trecut, ca şi cum el nu putea să se întoarcă. Dar iată că fuseseră de ajuns câteva cuvinte greşite ca să o azvârle iar în singurătate, cu pâine uscată şi cu nişte fierturi fără niciun gust, la fel ca pe vremea când era mică şi rătăcea pe câmpuri, căutându-l pe Tuzzu.

Numai de Tuzzu îşi aducea aminte... De ce oare? Poate că e firesc să-ţi aduci aminte doar de lucrurile frumoase. Dar poate că nu era bine dacă într-adevăr aşa se întâmpla. Fiindcă înveţi mai mult de la duşmani — citise undeva asta — şi din urâţeniile trecutului decât... Da, probabil că aşa era. Şi m-am decis ca, începând din ziua aceea, să ţin minte tot trecutul, cu bune şi cu rele, ca să-l pot avea mereu în faţa

ochilor şi să pot preveni măcar greşelile pe care le mai făcusem.

— Nu te necăji, prințeso! Pentru toate e leac, numai pentru Certa, Aia-care-vine-sigur, nu-i.

Glasul lui Mimmo! De mai bine de o lună nu-mi vorbise nimeni, aşa că l-am privit speriată. Ca de obicei, stătea rezemat de un pom şi fuma zâmbitor. De la depărtare, trupul lui, îmbrăcat în velur de culoare maronie, părea un alt trunchi crescut din trunchiul stejarului, dintr-o toană a naturii.

— Aşa e din bătrâni obiceiul: cine lucrează, ca mine, printre copaci se îmbracă în culorile naturii, ca să-i facă doamnei pe plac şi s-o îmbuneze. Doamna natură e femeie şi are toane. Uite la călugărițele astea... Ei, nu că vorbesc de rău pe cineva, dar, zi şi tu, cu pământul asta pe sponci s-au găsit ele să mă pună să plantez aici muşcate şi hortensii...

De câte ori nu sporovăisem noi doi acolo, unde pădurea era aşa de deasă că nu se putea zări nimic de la mai puțin de un metru distanță. Dar, dată fiind situația mea, nu puteam să risc. Păcat. Fără să-i răspund, am plecat capul şi i-am întors spatele. Mare păcat. Mimmo avea mereu ceva frumos de spus şi mă striga în mii de feluri când mă vedea cum alerg fără griji şi nu prea aveam chef să-l ascult. Îmi spunea „floricică”, „domnişorică”, „prințesă”...

— De ce-mi spui prințesă, Mimmo? Nu sunt prințesă.

— Ba da, eşti, să ştii! Eşti prințesă dintr-o toană a naturii, aşa se distrează ea câteodată de o pricopseşte cu picioare strâmbe pe o prințesă de sânge, dar îi face parte de umblet sprinten şi regal cui e vai de capul lui. Of, prințesico, mă

doare inima să ştiu că obrăjorii ăştia de crin sunt sortiți să se ofilească aici, între astea patru ziduri. Ieri, la apus, uite-aşa să mă trăsnească dacă nu spun adevărul, arătau ca un trandafir alb, aurit de soare. De-aş fi eu o albină, n-aş dori alta decât să mă aşez pe gurița ta ca un bobocel de trandafir.

M-am ridicat în vârful picioarelor, cu fața îndreptată spre el, şi i-am răspuns, închizând ochii:

— Hai, Mimmo, zi că eşti albină.

Dar el nu se clintise din loc. Abia după ce am deschis ochii mi-a răspuns:

— Nu cu ochii închişi, prințeso. Cu ochii deschişi se sărută albina şi floarea.

Apropiindu-se, şi-a pus mâna mare pe umărul meu, aproape de gât, uşor de tot, cum nu credeam că poate un stejar.

— Şi, pe urmă, eu nu-ți fac din interes complimente, prințeso. Mai bine zis, interesul e să ating gâtul ăsta de lebădă, ca de mătase. Am fost eu odată în Catania, un oraş mare, care se află departe, foarte departe de aici, la malul mării. În oraşul ăsta era — cine ştie dacă o mai fi şi azi, eu vorbesc de acum mulți ani — o grădină întinsă cât vedeai cu ochii, de i se zicea Villa Bellini. Bellini ăsta, aşa mi-au spus, era un om mare de prin partea locului, unul din ăia sculptați în piatră, care stau roată în mijlocul pomilor. Ce de statui mai sunt acolo! Da' nu numai statui sunt. Mai e şi ca un fel de altar unde cântă orchestra, nu pe bani, ca la teatru, ci gratis, pentru toată lumea. Pe urmă sunt o sumedenie de moşnegi care stau aşezați printre pomi, aproape de statui, şi spun poveşti cu întâmplări din vechime cui se opreşte acolo. Moşnegii ăştia cer plată, dar puțin de tot, câțiva bănuți. Cel

mai frumos lucru de acolo e un lac mare, plin de lebede pe care, dacă ştii cum să te porți, poți să le şi mângâi. Şi îți spun eu, prințeso, că pielea ta e delicată şi netedă ca...

Să nu-ți vină să crezi. E adevărat că ştia să se poarte şi că n-avea niciun interes. La fel de adevărat e că, fără să termine ce avea de spus, îşi luase mâna de pe gâtul meu, ca s-o ducă la pălărie, zicând „ziua bună, prințeso", şi plecase de acolo. Atunci înseamnă că nu toți bărbații aveau interes, cum spuneau şi mama, şi maicile. Şi, pe urmă, dacă eram căzută în dizgrație, ce interes mai putea avea să stea de vorbă cu mine?

— Ce-i cu tine, prințeso, de-ai căzut la pământ ca o găină speriată?

După mai bine de o lună, un glas! Eu aş fugi, dar el:

— E umezeală pe aici, găinuşo, multă umezeală.

— Aşa e, Mimmo. Acuma plec.

— Şi unde, mă rog? De la cer la pământ, nu-i aşa? Da' nu pune tu la inimă, toată lumea o pățeşte o dată în viață. Măcar de-ar fi doar o singură dată! Da' ştiu că ai tras o căzătură zdravănă! Cine ar fi zis, aşa uşurică? Ai căzut de răsună şi azi mânăstirea!

— Dar bine, Mimmo, tu crezi că poate omul să aleagă dacă să cadă tare sau uşor?

— Bravo ție, văd că n-ai uitat cum să faci haz! E semn bun. Ca să spun adevărul, mă cam îngrijorasem să te tot văd umblând de colo colo, ca o somnambulă, adusă de spate. Îmi

ziceam în sinea mea: nu cumva să ajungă gheboşată, cu atâtea rugăciuni şi penitenţe. Nu eşti tu prima pe care o văd intrând între zidurile astea dreaptă ca un fus şi pe urmă ajunge încet-încet aplecată de spate ca un măgar sub povară, intră parcă la apă şi iese de aici cu picioarele înainte, iartă-mi vorba, fără să mai apuce şi ea să aibă parte de bătrâneţe lungă şi senină. Nevastă-mea, cumnată-mea au amândouă părul alb, dar sunt senine, că au scăpat cu bine din foamete şi din boli. Dar pe maicile astea cine să le înţeleagă? Spun că trăiesc în castitate, dar se gheboşesc de parcă ar duce în spate păcate grele de tot.

Mai demult, când Mimmo se pornea să vorbească aşa despre maicile din mânăstire, fugeam de lângă el, dar acum vorbele lui îmi răcoreau inima ca un balsam. Simţeam nevoia să mă destind şi să ţin capul sus.

— Uite-aşa, bravo, prinţeso, bravo: dreaptă ca mai înainte.

— Mă trag în jos braţele, le simt grele.

— Păi, sigur. Când duhul vieţii fuge din trupul omului, fie de mare durere, fie de umilire ori de foame, braţele te trag în jos, spre pământ. Dar e semn rău, semn că sufletul e sătul de trup şi dă să moară. Aşa am păţit eu când a sosit cartea poştală cu vestea că băiatul meu cel mare, Nunzio, a murit în războiul din Libia. Mi-erau grele braţele, mă trăgeau către el. Şi, ca să mă silesc, fiindcă şase suflete, carne din carnea mea, aşteptau pâine de la mine, a trebuit să mi le tai, braţele. Acuma fac treabă cu ele, le mişc, dar nu le mai simt. S-au dus odată cu el, prinţeso.

— Eu plec acum, Mimmo, să nu vină cineva.

— Nu, nu vine nimeni: stejarul nu-mi şopteşte nimic. Dar, dacă nu eşti în largul tău, du-te. Doar să mergi dreaptă, auzi tu? Trage-te singură de păr şi fă-ți curaj. Că ele asta aşteaptă, chiar dacă fără să ştie, să te vadă cum te gheboşeşti până ajungi la doi stânjeni sub pământ.

— Nu, nu-i aşa, Mimmo. De ce vorbeşti aşa, tu, care eşti atât de bun?

— Fiindcă ăsta-i adevărul. Cum vine asta? Când cineva e bun, nu mai vede adevărul? Ştii cui trebuie tu să-i mulțumeşti că poți măcar să ieşi pe-afară?

— Sigur că ştiu, doctorului.

— Doctorului, da. Dar el singur n-ar fi reuşit, dacă acum vreo opt, zece ani să tot fie, nu şi-ar fi găsit moartea o novice cam tot de vârsta ta, şi ea, ca şi tine, tot protejata maicii Leonora.

— Şi cum a murit?

— S-a omorât, fata mea. Şi cine poate să zică ceva? Sta închisă de mai bine de o lună de zile în chilie, au lăsat-o puterile şi s-a aruncat pe ferestruică. Uite, pe aia de acolo. În zori am găsit-o eu, strivită pe jos. Nimeni n-a auzit nimic. Au ziduri groase mânăstirile astea, nu le dărâmi nici cu tunul, ca să nu se audă nici plânsetele, nici bucuriile lumii. Uite, fereastra aia de acolo.

— Acolo stau eu.

— Vezi bine! E chilia vecină cu a maicii Leonora. Acolo ajung protejatele ei.

— Dar cum a făcut? Doar sunt gratii la geam.

— Nu, pe alea le-au pus mai târziu. Cum se zice la Catania, pe Sfânta Agata întâi au jefuit-o şi pe urmă au încuiat-o... Aşa se face că doctorul, care, să ştii şi tu, e om cum nu e altul la minte şi la inimă şi se pricepe nu numai la medicină, ci şi la legi, a dat la iveală sinuciderea de care uitaseră toţi, în afară de mine, şi a putut să-ţi facă parte de o gură de aer şi de recreaţie. Bineînţeles că acum l-au alungat de aici. Numai că el, om cu credinţă adevărată, a plecat liniştit. Ziua bună, prinţeso. Îmi zice stejarul că umblă oastea pe aici şi că e mai bine pentru amândoi s-o luăm fiecare pe alt drum.

Îmi zice stejarul... Chiar era adevărat, îi era de-ajuns să pună urechea pe trunchiul noduros ca să afle tot ce mişca prin pădure. Am încercat şi eu, dar mie stejarul nu mi-a spus nimic. Şi totuşi, după câteva minute, albul fustelor de novice începu să se zărească printre tufişuri. Veneau înspre mine, ca pe urmă să se prefacă surprinse şi să o ia la fugă exagerând o spaimă presărată cu chiote şi chicoteli. Cu mine nu vorbea stejarul, dar bine făcusem că îmi luasem inima în dinţi cu Mimmo. Hai, veniţi, veniţi să râdeţi cât poftiţi, acuma ştiu eu cum să vă tai cheful. Profitaţi cât mai e de râs, că, vorba lui Mimmo, „cine râde prea mult dă până la urmă de mare necaz”.

12.

Ca să scap din situaţia aceea, trebuia să mor. Şi să mor exact cum îmi sugerase Mimmo, adică să mă arunc de la fereastră. Dar de la care? Aveam noroc că la a mea erau gratii, fiindcă ar fi fost prea sus şi nici nu avea dedesubt straturi de muşcate ori, ştiu şi eu, pomi sau gard viu care să-

mi garanteze că nu-mi rup toate oasele. Ţineam la corpul meu, care îmi oferise atâtea bucurii.

Timp de trei zile am tot căutat şi n-am găsit nici măcar o fereastră care să nu aibă gratiile alea tâmpite. În cele din urmă, descurajată, m-am aşezat pe iarbă şi mi-am pus capul pe ghizdul ciobit al puţului. Acolo, turma de mioare, cum le zicea Mimmo, nu venea niciodată. De ce? Păi, fiindcă ele nu se apropiau de puţul cel vechi nici în ruptul capului, iar când vreuna îl zărea de departe, îşi făcea repede cruce de trei ori şi întorcea privirea. Treaba lor. Mie îmi convenea. Măcar descoperisem un loc unde puteam să stau liniştită la soare şi să mă concentrez. La mine în chilie nu mai puteam nici să mă gândesc, nici să citesc. Cum puteam să mor, dacă toate geamurile erau ferecate? „E caddi come corpo morto cade”[4] Cum se putea oare să par moartă de-a binelea, cum spune poetul, fără să ajung în braţele de speriat ale Ăleia-care-vine-sigur-până-la-urmă?

— M-a strigat oare prinţesa? N-ar trebui, să-mi fie cu iertare, să cadă în capcana somnului, cu soarele ăsta de aprilie. Aprilie înşală cu căldura lui prefăcută. Te mângâie cu raze de soare, dar e gata să te lase pradă umezelii otrăvite, de cum se întunecă.

— Cine ţi-a spus că te căutam, stejarul?

— Ca de obicei, şi avea dreptate. Şi acum m-a strigat din privire prinţesa, dar nu ştie dacă să se încreadă sau nu într-un străin. Fiindcă, deşi eu, unul, am văzut-o crescând dârză

---

[4] Vers din Divina Comedie, Infernul, cântul V: „căzui precum doar un trup mort mai cade”, traducere de Marian Papahagi, Humanitas, Bucureşti, 2012, p. 87.

ca un copăcel sănătos, tot un străin se cheamă că sunt, nu-i aşa?

— Tu ştii de ce maicile nu se apropie niciodată de puțul ăsta şi, când dau cu ochii de el, îşi fac cruce de parcă l-ar vedea pe diavol?

— Văd că de când te-au băgat în carantină ți s-a dezlegat limba, nu-i aşa, prințeso?

— Nu numai limba, Mimmo, şi mintea mi s-a dezlegat. Doar că...

— Ce e? Puțul ăsta? Te pune pe gânduri puțul? Stai departe de el, fata mea!

— Şi de ce?

— Fiindcă ademeneşte sufletele chinuite. Numai eu am numărat două care i-au ascultat glasul.

— Al cui glas?

— Al apei din puț, aducătoare de uitare, prințeso. Şi s-au aruncat în ea. Pe două le-am scos eu, cu mâinile astea. La vremea lui, taică-meu a pescuit şi el una. Bunică-meu, Dumnezeu să-l odihnească, cine mai ştie câte! El era om de viță veche şi nu deschidea gura. Atunci lumea tăcea. Chiar în familie, cu ai tăi, nu se spunea nimic. Vremuri de muțenie, ce mai! Dar de douăzeci de ani încoace câte ceva se mai mişcă prin părțile astea ale noastre. În satele din vale, oamenii încep să vorbească, cu fereală, sigur, dar se vorbeşte. Pe continent, din câte îmi spune băiatul meu, care umblă încoace şi încolo, fiindcă e negustor, e mare

vălmăşeală de vorbe şi de idei noi. Oamenii vorbesc şi împotriva războiului ăstuia care s-a pornit. Păi, când s-a mai pomenit înainte să se vorbească împotriva războiului? Băiatul ăsta al meu, Giovanni, zice că o să ajungă iute şi pe aici suflul de răzmeriță, care aprinde cugetele, mai ales prin minele de sulf şi prin saline... Să-l vezi numai! E prins tot de patima ideilor ăstora noi de răzmeriță.

— Răzmeriță contra cui?

— Păi, contra cui se răscoală săracii? Contra bogaților, baronilor, Bisericii.

— Atunci doctorul era şi el dintre ei?

— Păi, da. Înainte nu, dar de câțiva ani încoace s-a schimbat, ca şi băiatul meu, Giovanni.

— Dar el nu e sărac, e doctor.

— O fi o excepție. Deşi îmi spune Giovanni că pe continent sunt o mulțime de doctori, de profesori şi de avocați care sunt de partea poporului.

— Dar o fi oare adevărat ce-ți spune ție băiatul tău?

— Cum să nu! Şi tare mă mai îngrijorează. Numai despre lucrurile astea vorbeşte. Minte înfierbântată, Giovanni al meu! Mă tem că într-o bună zi...

— Dar tu ce crezi despre toate astea?

— Eu, unul, prințeso, sunt grijuliu din fire. Pe urmă, chiar dacă mai cârtesc la rânduielile de aici, din mânăstire, şi la multe, multe alte treburi îndoielnice ale Bisericii, eu, unul, în Dumnezeu cred. Da, da, în Dumnezeu cred.

— A, fiindcă ei nu cred în Dumnezeu?

— Ei, dacă numai n-ar crede în El, fata mea, aş mai înțelege. Dar ei Îl urăsc şi Îl prigonesc. Iar asta, vezi tu, mă face să fiu grijuliu. Fără învățătura Evangheliei, doar drumuri întunecate se deschid înaintea tineretului... Dar ce ai de te-ai înroşit aşa la față? Te sperie gândul la oamenii fără Dumnezeu? Ei, Mimmo, Mimmo! Mare dreptate ai, fata mea, Mimmo vorbeşte prea mult!

Ce puteam să-i răspund? Că descoperirea că nu sunt singura care se îndoieşte de Dumnezeu îmi aprinsese, ca o flacără, tot sângele şi că mă vedeam silită să strâng din buze, ca să nu țip de bucurie? Lăsând capul în jos şi strângând pumnii ca să mi se înfigă unghiile în palme (asta avea să mă facă să pălesc, ştiam eu), i-am spus.

— N-avea nicio grijă, Mimmo.

— Nu pot să stau liniştit dacă te văd dând târcoale la puț. Două am scos numai eu, cu mâinile astea, ți-am spus doar.

Agitația lui mi-a spus că o nimerisem. N-avea să mă mai scape din ochi nicio clipă. Cu privirea pierdută şi cu paloarea care se accentua pe măsură ce unghiile îmi pătrundeau în palme, m-am ridicat, clătinându-mă, aşa încât s-a văzut nevoit să mă sprijine.

— Nu-ți face griji, Mimmo, soarele e de vină şi umezeala, aveai tu dreptate. Bine că m-ai trezit. Cu toate că... Poate pentru mine era mai bine să mă aleg cu o dublă pneumonie şi să scap, să mă duc la Domnul... Mulțumesc, la revedere, Mimmo...

Fără să mai întorc capul, am pornit-o spre mânăstire cu pas nesigur, cum se spune în romane. Simțeam în spatele meu cum îl încremenise îngrijorarea, şi aproape că mi s-a făcut milă de el. Dorința de a mă întoarce şi de a da fuga să-l liniştesc m-a săgetat atât de puternic, încât m-am clătinat de-a binelea pe picioare. Dar nu era vremea de compasiune, era vremea să acționez.

13.

Numai că să acționez s-a dovedit a nu fi atât de uşor pe cât crezusem. De zile întregi, mari mase de nori treceau vijelios pe deasupra mânăstirii, ca nişte aripi uriaşe de păsări care o luaseră razna, şi îmi era frică. Mă duceam la puț, mă uitam înăuntrul lui, dar şi acolo norii se vânzoleau lovind cu aripile lor întunecate pereții alunecoşi şi apoi sfârşind traşi la fund de apa stătută. Tremuram de frig. Mimmo, ca o santinelă, se găsea bineînțeles mereu prin preajmă şi asta îmi confirma că îngrijorarea lui e mereu trează. Dar nu se mai apropia. Cu siguranță, îngrijorarea îi tăiase pofta să mai stea la taifas cu cineva pe gustul lui. Mi-o spusese chiar el într-un rând:

— Înălțimea voastră să mă ierte, prințesă, dacă azi n-am chef de vorbă. Mă împresoară nişte gânduri care îmi taie şi pofta de mâncare, şi cheful de vorbă.

Iar eu, fricoasa de mine, nu mă hotăram să fac saltul care ne-ar fi eliberat şi pe el, şi pe mine. Dar cum se putea? Şovăiam şi la gândul să mă apropii de pereții aceia de lavă, care lunecau de jur împrejur şi se duceau jos, în fundul ce nu se vedea. Ziua mă loveam cu pumnii în cap şi în piept, acuzându-mă de laşitate. Noaptea, ochiul fântânii nu dispărea niciodată, mă ațintea din colțurile întunecoase ale chiliei mele, ținându-mă trează, agățată de cearceafuri, de frică să nu cad în adânc. N-aveam să reuşesc niciodată. Degeaba. Măcar să fi ştiut să înot. Of, de m-ar fi dus Tuzzu să văd marea şi m-ar fi învățat să înot! Zicea că e uşor, chiar şi pentru o bleagă ca mine: „Mai întâi trebuie să înveți să faci pluta, ca mortul: e de ajuns să te întinzi pe spate în apă, fără frică, aşa cum te culci pe iarbă, şi să depărtezi brațele şi picioarele. Dacă nu ți-e frică, apa te ține, cum te ține acum pământul”.

Iarba neagră se despica sub greutatea trupului meu mort şi mă târa departe, lăsându-mă să mă lovesc de zidul care înconjura mânăstirea, în timp ce globul de foc al soarelui cobora surâzător, lăsându-se cuprins de brațele Celei-care-vine-sigur. Un mincinos soarele, ştia doar că el nu moare niciodată...

Nu, n-aş fi reuşit în vecii vecilor dacă semnul că Dumnezeu m-a iertat n-ar fi ajuns la mine prin gura ştirbă a maicii Costanza.

— Dumnezeu te-a iertat. Uite aici valiza. Adună-ți lucrurile: pulovere, rochii, ciorapi, un rând de aşternuturi, cu fețe de pernă, o pătură şi toate obiectele personale, inclusiv rozariul de sidef, pe care ți l-a dăruit madre Leonora. Şi cărțile de rugăciuni, fireşte, celelalte nu. Acolo unde mergi n-o să mai poți să citeşti, ai să te bucuri, în schimb, de privilegiul de a învăța o meserie. Tu alegi: croitoreasă, brodeză, bucătăreasă, tu alegi dintre muncile astea umile, singurele potrivite pentru o femeie. Studiul e un lux ce corupe, cum spunea stareța

noastră de la Torino. Eu, una, n-am deschis niciodată vreo carte care să nu fie de rugăciuni. Şi când o să vrea Dumnezeu să iau conducerea comunității noastre, se va pune capăt acestei risipe de timp şi de bani. Peste două-trei zile, când va fi disponibilă o trăsură, o să mergi la orfelinatul de la Pietraperzia, care e renumit pentru severitate şi disciplină. Madre Leonora îşi va lua asupra ei obligația de a plăti taxa lunară. Şi, ca să-ți fie cunoscut ce suflet mare are şi să-i urmezi şi tu pilda, află că nu trebuie să-ți faci griji — sigur, dacă îți vei corija pe parcursul anilor conduita — pentru viitorul ce te aşteaptă, când vei ajunge la majorat şi te vei întoarce în lume. Fiindcă ea s-a gândit la tine în testamentul ei. E foarte bolnavă. Văd că nu te bucuri de veştile bune pe care ți le aduc. Asta îmi confirmă, contrar celor susținute de madre Leonora — care e prea bună, prea bună ca să poată ține cum trebuie frâiele acestei mânăstiri — , că singurătatea din aceste luni n-a fost suficientă ca să te facă să-ți pleci capul şi să înțelegi de câte ori ai căzut în păcat de trufie — şi în altele, de care nu ştiu şi nu vreau să ştiu — în toți aceşti ani. Nu ți-a fost de niciun folos. Noi, cele cu vechime, nu ne-am înşelat niciodată: decizia noastră a fost justă. Acolo unde mergi, vei învăța smerenia şi abnegația, singurele virtuți care pot duce la mântuirea sufletului. Noi, cele cu vechime, numai la asta ne-am gândit: cum să-ți mântuim sufletul. La revedere, deocamdată, Modesta. Ne vom lua rămas-bun cum se cuvine, mai înainte să pleci din această casă. Ți se îngăduie să te desparți de noi toate în cadrul unei ceremonii oficiale. In primis pentru ca desprinderea să se întipărească mai profund în cugetul tău, pe urmă şi ca să dăm un exemplu celorlalte tinere, ca să ştie ce se pierde atunci când cineva cade în greşeala de a se sumeți peste măsură. Nu ai nimic de spus?

— O să fie şi maica Leonora de față? O să pot...

— Nu.

Şi cu asta s-a făcut nevăzută în spatele uşii care s-a închis, îngropându-mi singura slabă speranță ce mi se arătase din mijlocul acelei avalanşe de vorbe. Măcar dacă aş fi putut-o vedea. Nu era atât de pornită contra mea, dacă se gândise să mă treacă în testamentul ei. Să fi putut s-o văd! Trebuia să mor ca să pot s-o revăd, nu aveam nicio scăpare. Ori poate visasem? Nu, valiza aşezată pe pat era reală şi se umplea văzând cu ochii de nişte gângănii întunecate: ploşnițe. Le ştiam eu. Curând aveau să umple pereții albi şi să mă alunge. Fără să-mi dau seama, m-am trezit că strâng în mâini gratiile de la fereastră. Soarele era încă sus, din fericire.

Dacă era soare însemna că e şi Mimmo pe acolo, Mimmo, pe care îl ținea încremenit grija pentru mine, stătea cu siguranță de veghe... Uite-l acolo, printre copaci. Trebuie să mă fi zărit, fiindcă, dintr-un salt, s-a şi ascuns după un trunchi mai gros. Alergam ca să-mi fac curaj şi ca să nu mă gândesc la gura larg căscată a puțului. Glasul maicii Costanza mă împingea într-acolo: „Acolo unde te duci, nici vorbă de cărți... acolo unde te duci, n-ai nevoie de ele... o să înveți o meserie... smerenia...".

Mâinile transpirate alunecau pe piatra şlefuită. De două ori am căzut şi m-am ridicat, pe urmă am ajuns pe ghizdul puțului, în picioare. Ca să mă vadă bine Mimmo... Şi poate din cauză că alergasem aşa, ori fiindcă glasul maicii Costanza îmi răsuna în cap şi mă făcea să-mi pierd echilibrul, ori fiindcă ghizdul era jilav şi alunecos, am alunecat fără să mai fi fost nevoie de curajul pe care îl tot invocasem.

14.

Mi-ar plăcea să vă spun ce am simțit prăbuşindu-mă în întunericul fără fund, dar mi-e imposibil, căci, pentru prima şi ultima dată în viață, mi-am pierdut cunoştința, dar de-adevăratelea, nu m-am prefăcut, cum făcusem mereu. Aşa că nici eu, nici voi n-o să aflăm vreodată. Ce am aflat e că Mimmo a fost salvatorul meu. Şi că, în timp ce eu, în afară de nişte julituri şi câte o tăietură ici-colo pe obraz şi pe pulpe, n-am pățit nimic, el şi-a rupt un braț. Mi-a părut cam rău, dar, dat fiind că el le răspundea celor care îl compătimeau zicând: „Ei, ce mare lucru? Nu-i grav. Un braț se mai drege el, dar un suflet care iese din trup n-ai cum îl pune la loc", dacă lui nu-i păsa, de ce să-mi pese mie? În ce mă priveşte, întinsă, cu ochii închişi — să nu mi se vadă bucuria —, pe cearceafurile albe ale patului pe care îl recucerisem, eram mai fericită decât, cum ziceau ele, un suflet din rai. Ascultam glasul maicii Leonora, care vorbea, dar nu cu tonul ei de pe vremuri. I se mai stinsese vocea, de parcă ar fi fost tocită. Dar tot vocea ei era, la urma urmei. Spunea că toți cei din mânăstire fuseseră mişcați — era şi timpul! — şi că, deşi încercarea de a-mi lua viața mă făcuse să cad în păcat de moarte, nu se putea nega, în acelaşi timp, că era şi un avertisment: că acolo, cu ele, între zidurile acelea, trebuia eu să rămân. Împreună aveam să înălțăm rugi la cer, ca să ne curățăm (ce cuvânt urât, mi-am zis) de păcat. Dacă m-ar fi ținut acolo mai departe şi m-ar fi pus să învăț ca mai înainte, aş fi fost bună-bucuroasă să înalț rugi. Zi şi noapte m-aş fi rugat şi m-aş fi căit cu adevărat de naivitatea şi de imprudența mea. Crescusem. Iar dacă şi înainte îmi măsuram atent fiecare vorbă şi fiecare gest, acum eram toată numai prudență: un ghem de nervi şi de vene pe care îl ținea strâns legat teama de imprudențe. Şi nici acum, în ciuda faptului că insista atât să deschid ochii, nu cutezam s-o privesc. Chipul acela mi-ar fi provocat prea mari emoții, iar teama s-o revăd după atâta timp, teama că ceva din trăsăturile ei ar putea să-mi declanşeze vreo toană a creierului îmi spunea că e mai bine să aştept măcar până la următoarea ei vizită.

— Pe mâine atunci, Modesta! A trecut o oră. Odihneşte-te, stai liniştită şi roagă-te. Roagă-te cum faci acum. Am văzut că te rogi, ştii, după cum îți mişcai buzele.

Abia când foşnetul fustei mi-a indicat că e pe punctul să iasă pe uşă mi-am mijit un pic ochii şi am văzut-o: se făcuse mică de tot, ca o cârpă intrată la apă. Mare noroc că nu deschisesem ochii mai devreme, fiindcă o zdruncinătură în coşul pieptului m-a făcut să tresar toată. Şi fără să mă pot stăpâni, am început să plâng cu sughițuri. Dar plângeam de-a binelea, cu lacrimi adevărate, vorba poetului.

Lacrimile s-au închegat într-o stupoare de gheață când m-am uitat la madre Leonora a doua zi. Nu mai era ea însăşi. Două linii dure la colțurile gurii îi întindeau într-o grimasă buzele subțiri. Oare de asta îi suna acum aşa de metalic şi de strident vocea şi nu mai pomenea decât de păcate, de iad, penitențe şi moarte? Imediat ce a plecat de lângă mine — pe vremuri mi s-ar fi părut imposibil —, n-am mai simțit dorința s-o revăd. Aşa se face că m-am decis să mă înzdrăvenesc imediat, ca să nu mai am de răbdat ora de tortură. În fiecare zi mă găseau gata îmbrăcată, cu obrajii îmbujorați şi proaspeți, grație ciupiturilor şi apei reci.

— Bravo, Modesta. Văd că ai reacționat cum e corect şi nu te-ai lăsat amăgită de plăcerea păcătoasă a convalescenței. Mă bucură să văd cât ai crescut lunile astea. Întinsă în pat, păreai mică de tot, ca pe vremuri. Te-ai făcut înaltă şi voinică. Dar să nu te mândreşti cu asta. Ispitele se cuibăresc şi în trupul sănătos. Roagă-te! Numai grație rugăciunii te bucuri de sănătate, şi grație Sfintei Agata, care a vegheat asupra-ți. Am visat-o mereu lunile astea şi câteodată mi se arăta vie, cum te văd acum pe tine. Venea lângă mine şi îmi spunea din priviri să stau liniştită, căci ea te veghează. Plec acum. Vizitele mele n-ar fi decât o dovadă de slăbiciune acum că eşti pe picioare. Mă grăbesc, mă aşteaptă alte suflete îndurerate. De mâine încolo să ne mai vedem, dar

numai în capelă, la rugăciune, şi la lecţii. Suor Angelica o să fie fericită să te vadă iar la războiul de ţesut, spune că tapiseria nu mai avansează ca înainte, de când nu mai eşti tu.

În cele din urmă, glasul acela straniu a tăcut şi ea a ieşit. O uram. Pe neaşteptate, emoţia de ură — ele îi spuneau păcat — mi-a produs un zvâcnet de bucurie atât de puternic, încât a trebuit să strâng din pumni şi din buze ca să nu mă pornesc să cânt şi să zburd. Imediat ce m-am mai liniştit, am spus timid, cu voce joasă: „o urăsc", ca să văd dacă se repeta efectul sau dacă vreun fulger se abătea asupra capului meu. Afară ploua. Propria mea voce m-a izbit ca o suflare răcoroasă de vânt, eliberându-mi fruntea şi pieptul de teamă şi de melancolie. Cum se putea oare ca acele cuvinte interzise să-mi dea atâta energie? La asta aveam să mă gândesc mai încolo. Acum trebuia doar să le repet cu voce tare, ca să nu-mi mai scape; am strigat, deci: „o urăsc, o urăsc, o urăsc", după ce m-am asigurat că uşa era bine închisă. Platoşa de melancolie se desprindea bucăţi de pe trupul meu, toracele mi se lărgea, zguduit de energia acelui sentiment. Nu mai pot să respir încătuşată în şorţul pe care-l port. Ce altceva îmi mai apasă pieptul?

Când am smuls de pe mine şorţul şi cămaşa, mâinile mele au dat peste feşele acelea bine strânse, „ca să nu se arate sânul", feşe care până în momentul acela fuseseră ca o a doua piele pentru mine. O piele care părea moale la pipăit, dar mă ţinea strâns legată cu albeaţa ei liniştitoare. Am luat foarfecele şi le-am tăiat în bucăţi. Trebuia să respir. În sfârşit goală — de când nu-mi mai simţisem oare trupul gol? Şi la baie trebuia să rămân cu cămaşa — îmi regăsesc propria carne. Sânul liber acum explodează sub palmele mele şi mă ating stând acolo, pe jos, savurând mângâierile pe care cuvântul acela magic le eliberase.

15.

Niciun fulger nu s-a abătut asupra capului meu în timp ce ploaia de afară continua să bată în geam. Corpul meu gol, înfierbântat de plăcere, o simțea cum cade uşoară. Ploaie dulce de aprilie între sâni, şolduri deschise larg ca să primească răcoarea aceea de primăvară. Îmi regăsisem trupul. În lunile acelea de exil, închisă în platoşa de durere, nu mă mai mângâiasem. Orbită de spaimă, uitasem că am sâni, pântec, picioare. Atunci, durerea, umilirea, teama nu erau, cum spuneau ele, izvor de purificare şi de beatitudine. Erau nişte tâlhari soioşi, care noaptea, profitând de somnul tău, veneau târâş la căpătâiul patului ca să-ți răpească bucuria de a fi vie. Femeile acelea nu făceau niciun zgomot când treceau pe lângă tine ori când intrau şi ieşeau din chiliile lor: ele n-aveau trup. Nu voiam să ajung ca ele, străvezie. Acum că îmi regăsisem intensitatea plăcerii, n-aveam de gând să mă mai las pradă renunțării şi umilirii pe care le predicau ele de zor. Aveam acum cuvântul acela cu care să le combat. Şi, odată cu exercițiul meu de sănătate — aşa îi spuneam de acum în sinea mea —, chiar şi în capelă, cu rozariul între degete, repetam întruna: „urăsc". Aplecată peste gherghef, sub privirea stinsă a maicii Angelica, repetam: „urăsc". Seara, înainte de culcare: „urăsc". Asta mi-a fost începând din acea zi noua rugăciune.

Şi, rugându-mă, am vrut să învăț. Am căutat în cărți înțelesul acelui cuvânt. Dar altceva decât mânia lui Dumnezeu şi pizma lui Lucifer n-am găsit. Toți cei care urau Biserica poate că aveau alte cărți. Mimmo vorbise despre ei cu respect şi cu teamă: „eu, unul, nu sunt pentru aşa ceva, dar trebuie să recunosc că Giovanni, de când i-a cunoscut pe oamenii ăia, parcă e altul: e senin, plin de putere...".

Atunci şi ei tot datorită urii erau fericiți. Cum aş fi putut să-i cunosc şi eu? Medicul făcea parte din cercul lor, dar eram o copilă pe atunci. Ce puteam eu să ştiu? Acum nu mai era pe aici, păcat. M-am resemnat să nu ştiu nimic despre ei. Dar, dacă voi continua să studiez având în mine ura aceea mai hrănitoare ca pâinea, care îmi dădea puterea să trudesc zi şi noapte la învățătură — toată lumea din mânăstire era în admirația mea —, o să pot să ajung profesoară. Din câte se vorbea, pe continent începeau să apară femei profesoare. Cu siguranță că aveam să le întâlnesc dacă voi fi şi eu profesoară. Şi, pe urmă, maica Leonora mă trecuse în testamentul ei... Trebuia doar să am răbdare, oricum suferea de o boală fără leac. Încă un an-doi şi aveam să fiu liberă. Dar şi suferința maicii Leonora trebuia să aibă virtuți magice imense, pentru că, în ciuda bolii, se făcea de la o zi la alta mai împlinită şi mai dreaptă de spate... Şi avea o gură de speriat! O fi fost bolnavă de plămâni, dar ştiu că vorbea. Şi nu scotea vorbe tremurate, smerite, cum făcea mai înainte, ci pline de viclenie, de siguranță, inapelabile. Ascultați numai:

— Sunt condamnată, Modesta. Medicul mi-a dat maximum cinci-şase ani. Dar eu îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru anii aceştia pe care mi-i mai îngăduie, ştiu că vor fi de ajuns ca să te modelez şi să fac să-ți înflorească vocația pe care, simt, o ascunzi în sufletul tău ca pe o piatră prețioasă. Voi închide ochii abia când te voi vedea îmbrăcând haina pe care o port şi eu. Fiindcă trebuie să mai ştii şi că toată zestrea mea de mireasă a lui Cristos o să-ți revină ție când o să mor. O zestre de preț care, ca un semn Dumnezeiesc, ți se va potrivi perfect. Când eram de vârsta ta, aveam aceleaşi măsuri ca şi tine.

Ați auzit? Mai ascultați-o:

— Să nu-ți fie frică, Modesta. Te sperii pentru că nu cunoşti încă dulceața paradisiacă a renunțării şi a smereniei. Fibra ta tânără e încă plină peste măsură de vitalitate animală, de

sănătate. Ba chiar am vorbit de asta cu suor Costanza, ne-ai face o mare plăcere dacă ai mai reduce din hrană, măcar seara. Acum eşti adultă şi sănătoasă. Să te mai abţii la masă de la câte ceva nu poate decât să-ţi fie de ajutor la rugăciune. De mâine, vei primi doar lapte şi pâine la cină, ca o conversa. Dar, după cum spuneam, să nu-ţi fie frică. Eu nu te forţez, iar, ca să ai o dovadă, vreau să citeşti o copie a testamentului meu. Originalul se află depus la un notar din Modica, spre mai mare siguranţă... Vezi? Stă scris că această rentă îţi revine şi în cazul când Dumnezeu nu-ţi va hărăzi darul de a face parte din oastea Lui. E atât de sinceră dorinţa mea ca tu să nu faci decât ce vei dori, că, uite, s-a anexat la testament un act semnat de medic, prin care se confirmă că ţi-ai pierdut virginitatea din cauze... Dar să nu mai vorbim de asta. Nu vreau să-ţi mai amintesc de toate ororile, de durerile acelea infernale. Important e că, dacă tu vei dori, după moartea mea, să te întorci în lume, documentul acesta îţi va fi de ajutor. Fiindcă niciun bărbat, trebuie să ştii asta, nu ia de soţie o fată, dacă nu are certitudinea integrităţii ei fizice şi morale.

Şi, tot aşa, zile întregi, luni de zile. Ascultaţi, chiar dacă nu mai aveţi chef:

— Nu te teme, aceste documente sunt dovada că nu vreau să te silesc la nimic şi că doar atunci când o vei dori, fie că eu mai sunt în viaţă, fie că nu, vei face legământul. Dar ştiu şi că Dumnezeu nu mă va chema la El mai înainte ca eu să-mi fi îndeplinit această misiune. Poate că toate suferinţele mele nu aveau decât acest scop, să te conducă pe tine la El.

O fi fost datorită acestei pisălogeli de fiecare zi, o fi fost de la cina bazată pe lapte şi pâine, din pricina căreia mă sculam zilnic înfometată şi obosită, cert e că efectul urii începea să slăbească. Şi medicul îi mai dăduse cinci-şase ani, cel puţin. Dar dacă suferinţa asta care o ţine o să aibă de-adevăratelea atâta putere încât s-o susţină chiar până la îndeplinirea

misiunii? Ei, nu! Atâția ani erau prea mult, chiar dacă îmi cucerisem puterea de a urî şi şmecheria de a fi prudentă. Ba chiar, dimpotrivă, tocmai în virtutea acestor cuceriri cunoşteam acum fragilitatea naturii mele şi a tuturor celorlalți. Mă temeam că n-o să reuşesc să mint atâta amar de vreme. Hotărât lucru, nu! Chiar şi numai cinci-şase ani era prea mult. Trebuia ori să fug, ori să am norocul ca Dumnezeul ei s-o cheme cât mai repede cu putință în Împărăția Lui veşnică.

16.

De fugă nici nu putea fi vorba. Unde să mă fi dus? Chiar dacă reuşea să treacă, şi nu era uşor, de zidul din piatră de lavă, care înconjura mânăstirea, Mimmo spunea că sunt cinci, şase ore de mers pe jos până în satul acela... Cum îi zicea? Îşi dădu îngrozită seama că în toți anii ăia studiase, ce-i drept, şi latină, şi franceză, dar nu vorbise niciodată cu nimeni care să nu fi fost călugăriță sau preot. Simțea ea că ei foloseau o limbă diferită de cea care se vorbea afară, în lume. Cu Mimmo era altceva. De bine, de rău, făcea şi el parte tot din mânăstire.

Gândindu-se la lucrurile astea, ura o părăsea, lăsând loc unei senzații de sfârşeală care îi cuprindea treptat coşul pieptului şi brațele, silind-o să se întindă pe banca înfierbântată de soare. Oare o părăsea ura? Sau tot laptele ăla pe care o puneau să-l bea seara îi dilua sentimentul puternic, care până atunci o ținea pe picioare? Chiar şi dacă era să-şi facă vise, ca în romane, după ce ar fi ajuns în sat, mai reuşea ea să scape de carabinieri? Dar să-şi găsească un post de cameristă — ce frumos i-ar fi stat cu şorț şi cu bonetă albă, brodată — într-o casă unde să-l poată întâlni pe ofițerul prieten al familiei, ba chiar, de ce nu?, chiar pe fiul stăpânilor, care s-o ceară de soție, fascinat de grația ei? Unde

citise ea toate astea? A, da, ştia de la ameţita aia de Amina, slujnica maicilor, care se alegea cu pedepse nenumărate fiindcă citea prostii din astea. Dar, şi dacă ofiţerul ar fi cerut-o de soţie, ea nu putea să se mărite cu el. Bărbaţii nu iau de soţii femei care şi-au pierdut virginitatea. Eram la mâna maicii Leonora, n-aveam scăpare; de aş fi avut măcar certificatul! Şi, pe urmă, dacă fugeam, pierdeam şi moştenirea pe care mi-o câştigasem cu atâta trudă. Poate că era mai bine să rămân pe loc. În fond, maica Leonora era bună la suflet, mă iertase. Poate că se face iar dulce cu mine, ca pe vremuri...

Chipul lui Mimmo, neclar în bătaia soarelui, mi se arată printre cârceii de viţă pe cer...

— Mata să nu te laşi păcălită de soare, prinţeso, sărăcia e ca o otravă, te sleieşte de puteri. Lipsa de mâncare bagă creierul în ceaţă. În privinţa asta, trebuie să-i dau dreptate lui Giovanni. El zice că săracii îşi închipuie că bogătanii sunt buni şi darnici numai ca să nu simtă aşa de tare umilinţa că trebuie să plece capul înaintea lor.

Avea dreptate Mimmo, soarele ăla îmi făcea rău, îmi bramburise ideile. Numai conştiinţa că eram săracă făcea să mi se pară bună şi frumoasă maica Leonora... Nu trebuia să mai dorm la soare; o mai păţisem o dată şi căzusem în puţ. Am deschis iute ochii. Cât dormisem oare? Mimmo nu era acolo, şi totuşi îi auzisem glasul. Să fi visat? Dădeam să mă ridic — banca era acum de gheaţă sub umerii mei şi braţele mi-erau străbătute de fiori —, când glasul lui Mimmo m-a ţintuit la loc pe banca îngheţată. Mimmo era cel care vorbise mai devreme, dar nu cu mine, iar acum încerca mai departe să convingă, cu vocea lui cântătoare, pe cineva din spatele gardului viu. Ceva îmi spunea că ar trebui să ascult. Nu mă văzuse — se înţelegea asta din felul cum vorbeau —, iar gardul viu era des şi înalt. Am închis la loc ochii şi m-am prefăcut că dorm.

— Să-mi fie cu iertare la domnia voastră, madre Leonora, dacă am îndrăzneala să vă contrazic. Dar, o dată numai, ascultați-l şi voscenza pe un bătrân care, chiar dacă n-are carte, se pricepe la lucrurile astea. Balustrada aia unde mergeți noaptea de vă sprijiniți îi putredă. Trebuie musai schimbată.

— Dar e de fier şi e lucru vechi. N-o să îngădui cât voi trăi să fie schimbată o operă de artă cu balustrada aia oribilă pe care a făcut-o fierarul din sat.

— Dar fierarul îi mare meşter, madre, fie-mi iertat, şi a făcut-o, în tot chipul, leit ca cealaltă.

— Ce vorbeşti? Se vede cât de colo că e o imitație, şi încă una foarte proastă.

— Aşa o fi, madre. Şi ce dacă? O scoatem doar de acolo, n-o aruncăm. O scoatem binişor şi o punem în altă parte, unde s-o puteți vedea cât poftiți. Numai să-mi faceți şi mie hatârul, madre, nu vreau să vă ştiu că umblați prin foişor sprijinindu-vă într-o parte şi-n alta pe ea.

— Dar e de fier, Mimmo!

— De fier, da, numai că s-a subțiat fierul, e măcinat pe dinăuntru de vreme şi de ploi. Prin unele locuri — că m-am dus şi ieri să mă uit — zici că e tăiat cu fierăstrăul. Chiar aşa, martor mi-e Dumnezeu! Eu, unul, să-mi fie cu iertare, tare n-aş vrea să vă văd prăvălindu-vă de acolo într-o noapte...

Glasul lui continua să implore, dar n-am mai stat să-l ascult. „Tăiat cu fierăstrăul, zici că e tăiat cu fierăstrăul”, vorba

aceea a rechemat în mine ura pe care eram gata s-o pierd, înecată în laptele acela pe care mă sileau să-l beau în toate serile. Şi mie laptele nici nu-mi plăcuse niciodată.

17.

M-am pus pe treabă chiar din noaptea aceea. Trebuia să umblu repede, fiindcă Mimmo se pricepea bine de tot să convingă bogaţi şi săraci, femei şi bărbaţi, lighioane şi diavoli, cum zicea suor Teresa.

Fierăstrău a fost uşor de găsit în cămăruţa cu scule din spatele bucătăriilor. Erau acolo de toate felurile şi de toate mărimile. Şi, după ce îmi înghiţeam pâinea aia cu lapte, înmuiată şi fără niciun gust, printre feţele alea scofâlcite şi albe — dar spuneţi şi voi! Ce altă culoare, mă rog frumos, puteau să capete toate viitoarele alea mirese ale Domnului? —, în loc să mă duc la culcare, aşteptam ca toate uşile să se închidă şi să mă strecor afară. Lunecând pe lângă pereţi — cunoşteam fiecare piatră de pe coridoarele alea, toate ungherele şi toate uşile —, urcam spre întunericul răcoros, chiar mai negru decât întunericul scărilor. Din fericire, nu se vedeau nici luna, nici stelele. De zile întregi, dimineaţa era soare, dar de la apus până în zori o înnorare compactă venea să acopere firmamentul maicii Leonora. Ea se plângea mereu de asta. Nu era anotimpul norilor, eu o luam ca semn că trebuia să acţionez, să tai cu fierăstrăul sau cum vreţi să-i spuneţi. Nopţi în şir am muncit până în zori, sub ocrotirea covorului de nori, până la prima geană de lumină a zilei. Am tăiat balustrada în patru locuri, în punctele unde se sprijinea greutatea ocheanului. Când am încheiat treaba, istovită de puteri — de zile întregi nu mai dormisem deloc —, m-am prăbuşit fericită în pat. În sfârşit puteam şi eu să dorm. De acum încolo nu mai era decât de aşteptat să se însenineze cerul.

În mod ciudat însă, poate fiindcă îmi şi făcusem obicei să dorm puțin ori deloc sau poate de teamă ca nu cumva să fie înlocuită balustrada, n-am mai putut să pun geană pe geană. Doar ce aţipeam şi mă şi trezeam imediat, cu ideea fixă să supraveghez balustrada. Nu se făcea senin. Acum ploua şi ziua.

„Ce nenorocire, prințeso, tocmai anul ăsta, când se arăta recoltă de zile mari! O vreme rea cum nu mai ține minte nimeni să fi fost vreodată prin locurile noastre. Toată bunătatea asta de grâne şi de fân o să se prăpădească dacă mai ține aşa.” Alături de Mimmo, mă rugam şi eu să se facă senin, căci şi grânele mele se prăpădeau şi îmi putrezea fânul dacă o mai ținea tot aşa.

Nu era nimic de făcut. Noaptea, agățată de gratiile de la fereastră, mai că nu plângeam de furie. Nu se ivea nici urmă de stea, nicio adiere de vânt nu clintea din loc masa de nori întunecată şi densă. Istovită, m-am aruncat pe pat. N-au decât să putrezească toate, şi grâul, şi secara, şi fânul. În noaptea aceea aveam să dorm. Nu mai puteam. Şi am dormit atât de profund, încât, după cum mi s-a spus pe urmă, numai palmele pe care mi le-a tras suor Costanza — că nu pierdea nicio ocazie! — au reuşit să mă trezească din somn. Urlete, plânset, uşi trântite, care aduceau înăuntru dangătul clopotelor nebune, m-au tras jos din pat, îngrozită; mi-am zis: e cutremur!

— Mai rău, fiica mea! Mai rău! Vino, vino în capelă, numai tu lipseşti. Suntem cu toate în capelă, la rugăciune. Maica Leonora a căzut din foişor. Cine s-ar fi aşteptat?

Numai că eu simțisem mare bucurie în glasul îndurerat al maicii Costanza.

— Cine s-ar fi aşteptat să urce acolo, la observatorul ei! Cât e noaptea de lungă a tunat şi a fulgerat. Cine ar fi zis? Hai, vino, vino! Mimmo a adunat-o cum a putut şi el: el a auzit-o țipând. Vino s-o vezi pentru ultima oară şi s-o priveghem cu toate!

Să priveghez? Eu? O noapte întreagă şi poate că şi a doua zi, la cât de în urmă rămăsesem cu somnul? Nici prin gând nu-mi trecea.

— Hai, fiica mea, nu sta acolo încremenită. Sigur, îți pot înțelege starea sufletească, pe tine te-a lovit cel mai tare nenorocirea asta. Doar îi erai aşa de devotată şi ea aşa de tare te iubea! Dar îmbărbătează-te şi acceptă încercarea asta grea pe care ți-a dat-o Dumnezeu.

Carevasăzică, dacă eu eram cea mai lovită, puteam foarte bine să leşin de durere şi să mă sustrag astfel de la încercarea pe care voiau ele să mi-o impună. „E caddi come corpo morto cade", cum ne spune poetul-maestru de viață. Şi n-a mai fost chip să mă trezească cineva, nici în noaptea cu pricina, nici a doua zi.

18.

M-am deşteptat abia când mațele mele, care au fost ca o piatră de moară în primele douăzeci şi patru de ore, se prefăceau în mii de tentacule de foc, iar limba — nici nu ştiam până atunci că aveam limbă — îmi era atât de umflată şi de uscată, că abia cu greu reuşea sora-infirmieră să mă facă să înghit câte o linguriță dintr-un lichid călduț şi parfumat.

— Sărmana copilă! Ce tare suferă! Uitaţi-vă la ea cum mai suferă! Trei zile fără să mănânce sau să bea! Şi picul ăsta de supă mi-l scuipă înapoi!

Nu eu îl scuipam, dimpotrivă, chiar îmi plăcea. Ea, limba, nu mai voia să mă asculte. Poate că înghiţisem prea multe pilule dintr-alea? Vă explic imediat: ca să pot dormi aşa de mult, în alea trei zile dădusem pe gât, dimineaţa şi seara, mai multe pastile care te adorm. Mi le dăduse doctorul, cu mult timp în urmă. Veronal se numeau şi el îmi dădea câte una în fiecare seară, ca să mă calmeze. Eu, la vremea aia, cu toate că-mi era frică, nu le luam, ci le ascundeam, gândindu-mă că poate vine momentul să-mi fie de folos. Şi bine făcusem, căci ele mă scutiseră de ultima revedere cu madre Leonora, precum şi, din câte auzeam acum, de slujba ei de înmormântare. Îmi fuseseră de mare folos, dar spaima că luasem prea multe — medicul îmi spusese ca te poţi otrăvi cu ele — mă chinuia aşa de tare, că nu m-am putut abţine să întreb: „sunt pe moarte?”

— Nu, fiica mea, nici vorbă, nu mai spune asta. Altceva n-ai spus de trei zile încoace. Nu, te-a consultat doctorul. N-ai nimic. E doar durere şi denutriţie, aşa a zis, şi că nu putem decât să sperăm că îţi va reveni pofta de viaţă. Acuma văd că ţi-a revenit, dacă te temi. Mănâncă, fiica mea, şi roagă-te. Să-ţi doreşti moartea e păcat groaznic. Maica Leonora ar fi îndurerată s-o ştie. Gândeşte-te la ea şi dă-ţi silinţa. Ce păcat că n-ai putut s-o vezi! Trupul îi era făcut zob, dar faţa neatinsă i-a rămas, tot frumoasă şi senină. Un chip de sfântă, nu alta!

Dacă un medic — oare cine o fi fost doctorul ăsta nou? — zisese că n-am nimic, puteam deci să stau liniştită şi să înghit supa aceea bună, care îmi pătrundea în stomac de parcă era un soare topit.

— Bravo, bravo, Modesta! Aşa o bucuri pe maica Leonora şi să nu mai vrei să mori, cum ai tot repetat zilele astea! Aşa te voia maica Leonora. Hai, mănâncă, n-o mai supăra acum că e moartă, cum nu voiai s-o superi nici cât era vie.

Ca să n-o supăr pe maica Leonora, am mâncat aşa de zdravăn, că în câteva zile m-am pus pe picioare şi am fost în măsură să ascult vocea croncănitoare a maicii Costanza fără să mă mai tem de valiza — era o fixație — pe care venise să mi-o aşeze pe pat.

— Adună-ți lucrurile, Modesta. Poți să iei cu tine rozariul cel prețios, icoana cu chipul Sfintei Agata şi cărțile pe care ți le-a dăruit, în marea ei generozitate, madre Leonora, lenjeria ta şi feşele. Te rog să ai mare grijă la feşe, continuă să-ți strângi pieptul cu ele şi când vei fi expusă la toate primejdiile lumii în care mergi.

Nu îndrăzneam să cer explicații şi nici să-mi desprind ochii de la valiza în care, chemată de vorbele maicii Costanza, o ploşniță măruntă începea deja să puncteze cu negru pielea de culoarea cartonului.

— Nu mi-e îngăduit să rostesc nume şi locuri, noi nu mai aparținem acelei lumi. Dar poți să stai liniştită, fiindcă maica Leonora s-a gândit la tine. În mărinimia ei, a dorit ca tu singură să alegi dacă vei intra în oastea Domnului sau vei rămâne afară. Iar pentru ca tu să poți lua această decizie în deplină cunoştință şi libertate, a hotărât că mai întâi trebuie să înfrunți lumea. Eu atât am avut să-ți spun. După-amiază o să vină să te ia... Văd că te-ai pierdut toată, copila mea, nici eu nu sunt de acord, deoarece Domnul te-a trimis aici când nu erai decât o gânganie spurcată şi îngrozită şi aici e locul tău. Dar aşa stă scris în testament şi aşa trebuie să se facă. Mergi senină, eu sunt liniştită în sufletul meu: ştiu că ne vom revedea.

Eram pierdută din pricina lucrurilor necunoscute care se iveau la fiecare vorbă a maicii Costanza şi a blândeții pe care o avea acum în glas. M-am hotărât s-o privesc în față şi puțin a lipsit să mă prăbuşesc leşinată de-a binelea. Era aproape frumoasă. Ceva o făcuse să se îndrepte de spate şi buzele ei surâdeau în timp ce privirile îi rătăceau uşor prin încăpere. Visa la jilțul maicii Leonora, spătarul acelui jilț de stejar îi îndreptase spinarea. Aproape îmi părea rău că eu eram cea care îi adusese atâta fericire. Dar nu aveam timp pentru păreri de rău. Trebuia să mă grăbesc. Chinuită de întrebările fără răspuns, am început să-mi adun lucrurile... „Ai grijă la feşe... continuă să-ți legi pieptul... primejdiile... acolo unde vei merge...” Acel „unde vei merge” făcea să-mi tremure mâinile şi îmi cădeau toate pe jos. Nu mai reuşeam să găsesc nimic, feşele îmi alunecau printre degete şi se rostogoleau la picioarele patului, trebuia s-o iau mereu de la capăt. Valiza nu era destul de mare, nu voia cu niciun chip să se lase închisă. Dar, transpirând toată şi apăsând cu genunchiul pe capac, am răzbit în cele din urmă. Apoi, să fi fost de vină oboseala sau poate chipul radios al maicii Costanza, care mă scotea din sărite, am început să plâng, aşezată acolo, pe valiză, şi s-o strig pe maica Leonora, să-mi spună măcar unde mă trimitea. Să fi vrut oare să se răzbune?

19.

Mai mult ca sigur că alesese un loc îngrozitor, unde să-mi vină fără scăpare vocația. Prea spusese cu atâta siguranță suor Costanza: „ştiu că ne vom revedea”. Strângându-mi în mâini tâmplele, care stăteau să pocnească din pricina acelui „ştiu că ne vom revedea”, nici n-am auzit că se deschide uşa.

— Da’ ce faci, plângi, prințeso? Că tare o mai iubeai, nu-i aşa? Mda, şi eu. Eu, unu’, nu plâng, că asta nu-i treabă de bărbat, da’ în sufletu’ meu, de’! Mare doamnă era! Da’

acuma, hai, vino. Îi mai bine că pleci de aici. Negre vremuri vin peste locul ăsta. Tocmai a sosit o scrisoare de la Palermo. Suor Costanza vine în locul maicii Leonora. Negre vremuri! Hai, sus, dă-mi valiza mie, ți-o duc eu. Suor Costanza m-a trimis la tine, fiindcă nu trebuie să te vadă ele plecând... Dar ce faci, tremuri? Nu te necăji! Sigur, o plângi, că e drept să verse omu' lacrimi în amintirea răposaților; doar te-a iubit ca pe o fiică. Dar acuma, gata, hai. O să vezi tu că nici moartă nu te-a părăsit.

Agățată de brațul lui Mimmo — înainte n-aş fi avut voie —, nu mă mai simțeam una dintre ele. Ce mai puteau să-mi facă acum, n-aveau decât să mă spioneze din spatele obloanelor întredeschise de la ferestrele din curte. Mă agățam de brațul lui Mimmo, fiindcă ochii mi-au văzut atunci ceva aşa de mare, că mi s-au tăiat pe dată picioarele, mai rău decât de spaima de dinainte: o trăsură fără cai. Sau poate caii stăteau sub tubul acela lung, care lucea în soare? Cu siguranță că erau înăuntru caii şi priveau prin ochii mari de sticlă, cu rame de aur.

— Nu-i trăsură, prințeso, e o drăcie modernă, care fuge de parcă e trasă de zece cai... Eu sunt de modă veche, nu-mi plac toate noutățile astea, nu mă reped. Am mai văzut una şi devale, în sat, da' mi s-a părut o greşeală a firii, ce ştiu eu?... Un fel de gândac uriaş, dar ăsta de aici să mă bată Dumnezeu, îți taie răsuflarea de ce frumos poate să fie. Zici că-i o catedrală!

Ajutată de Mimmo şi de un domn înalt — cu siguranță că era ofițer —, cu o uniformă întunecată la culoare şi o cămaşă atât de albă că vălul călugărițelor părea gri pe lângă ea, am pătruns înăuntrul catedralei, fără să-i dau drumul lui Mimmo.

— Uite, luați loc aici, domnişoară. Dacă pe parcursul călătoriei ar fi să nu vă simțiți bine sau dacă vă incomodează

ceva, vedeți pâlnia asta? O ridicați şi vorbiți în ea, iar eu vă aud de dincolo de geam.

— Ai auzit, prințeso? Dacă se întâmplă să-ți fie rău, fiindcă drăcia asta fuge tare, nu e ca trăsura, fuge al naibii de repede, tu ridică pâlnia aia şi-i spui.

— Dar cine e domnul, Mimmo, e ofițer?

— Nu, îi şofer, vizitiul, cum ar veni... Acuma, adio, prințeso. Ştiu că n-o să ne mai vedem niciodată. Trăsura asta automobil e mare lucru, iar maica Leonora te veghează din cer. Da' tu, de orice o să ai vreodată nevoie, adu-ți aminte că Mimmo e aici, că doar ştii să scrii, har Domnului. Ține bine minte: Mimmo Insanguine, grădinar la Mânăstirea Surorilor Maicii Îndurerate, Sciarascura. Să nu cumva să uiți. Adio, prințesico.

Iar vizitiul mi-a desprins mâna din mâna lui Mimmo, zicându-mi cu blândețe:

— O rog pe domnişoara să mă ierte, dar s-a făcut târziu.

Şi apoi a închis uşa. Rămasă fără mâna lui Mimmo, m-am agățat de geam şi l-am privit: mă saluta cu brațul ridicat. L-am urmărit cu privirea până ce trupul lui masiv, înveşmântat în velur maroniu, nu se mai deosebea de un trunchi pus peste altul, de stejarii ce creşteau împrejurul zidului din piatră de lavă al mânăstirii.

20.

Când Mimmo s-a desprins de mine, înghiţit de marea de stejari, o sfârşeală m-a făcut să cad pe canapeaua moale, mai moale decât patul meu şi decât toate canapelele şi divanele din sala de muzică. Trăsura aceea — cum spusese oare Mimmo că se chema? — era ca o cămăruţă de catifea închisă la culoare. Avea chiar şi ferestre, cu perdeluţe plisate, care lăsau să intre o lumină verde şi fragedă ca frunzele din pădure când soarele e sus şi dogoreşte. Am tras-o şi pe cea de la fereastra prin care îl privisem pe Mimmo. La ce bun să mă uit la toate culmile alea chelboase ca ţeasta golaşă a maicii Teresa? Am văzut eu capul ăla chel! Cum s-a făcut? Era căldură mare şi eu mă dusesem prea devreme la lecţie, iar ea îşi pusese iute scufia la loc.

— Of, Modesta, nu, nu trebuie să intri aşa, fără să baţi la uşă. Nu, aşa ceva nu se face!

— Dar am bătut...

— Bine, bine, asta înseamnă că încep să şi surzesc, nu ajunge că m-a lăsat vederea! De altfel, e şi timpul. Încep să mă satur de toate solfegiile şi gamele astea, de toate proastele care bat în clape de parcă ar fi nişte maimuţe, nu făpturi ale lui Dumnezeu... Eh! La urma urmei, să îmbătrâneşti nu e chiar aşa rău cum se spune, Modesta. Ai avantajul că nu mai vezi ce botoasă e suor Costanza, Dumnezeu să mă ierte, că nu mai auzi... Dar să nu mai vorbim! Şi, pe urmă, după cum vezi, bătrâneţea mi-a adus mângâierea să pot purta doar boneta asta subţire când dogoreşte soarele. Dar gata, hai. Mă pui să vorbesc şi nu facem ce trebuie. Hai, în pătrimi: un, doi, trei, patru... un, doi, trei, patru...

Făcuse bine să tragă perdeluţele verzi, ca să nu mai vadă cum craniul cel pleşuv al maicii Teresa se multiplica prin praf şi zăpuşeală, tot mai sus, până unde ultima ţeastă se făcea una cu cerul... Îşi duse mâinile la cap înspăimântată. Nu, nu i-l răseseră. Cozile groase şi robuste erau tot acolo,

scăpate ca prin minune de degetele ascuțite ca nişte foarfece pe care le avea suor Costanza.

„Acum trebuie să-mi spui madre Costanza, Modesta. Repetă: madre Costanza...”

Ori, poate, acum că avea în mână frâiele mânăstirii, s-a răzgândit, a fugit după ea şi cu mâinile alea puternice ale ei a oprit trăsura din mers?

— Domnişoara se simte rău? Dacă îmi permiteți, am văzut în oglindă cum vi se legăna capul în stânga şi-n dreapta şi mi-am permis să opresc.

— Nu, domnule, mulțumesc, nu mi-e rău. Am doar ca un gol aici, în stomac, şi parcă m-ar lua somnul.

— Nu vă alarmați, domnişoară. Nu-i nimic. Automobilul are acest efect asupra tuturor doamnelor şi domnişoarelor. Uite, mirosiți un pic sticluța asta. Acum eu trebuie să pornesc din nou, că s-a făcut foarte târziu. Sunteți aşteptată la vilă. Văd că v-ați mai revenit, nu-i aşa? Nu s-ar zice, dar sărurile astea fac bine. Dacă vă mai simțiți cumva rău, acum ştiți că le găsiți aici, în brațul scaunului. Uite, în sticluța asta rotundă e amoniac.

Era amabil căruțaşul acela, iar, de când se îndreptase ea de spate, automobilul fugea atât de repede că madre Costanza n-avea cum să mai ajungă din urmă o trăsură care, vorba lui Mimmo, alerga mai iute ca vântul.

Repetându-mi întruna în sinea mea: „trebuie să stai dreaptă, altfel omul acela din colivia de sticlă se opreşte iar”, m-a luat somnul.

Când am deschis ochii, colivia de sticlă era încă plină de lumină. Dar de omul acela... şoferul, aşa se chema, nu mai era nici urmă. Însă automobilul mergea mai departe. Sprijinindu-se cu mâna de perete, ca să-i simtă catifeaua, în loc de stofa aceea moale a dat de ceva neted ca mătasea. Atingerea neaşteptată a făcut-o să holbeze ochii. Nu se mai afla în mica odăiță pe roți. Cea de aici stătea pe loc şi era mult mai mare, iar pereții, chiar dacă erau tapisați cu stofă, la fel ca cei din automobil, nu aveau geamuri de jur împrejur, ci o singură fereastră, mare de tot, umbrită uşor de o revărsare de material alb şi străveziu. Exact cum e voalul de mireasă pe care îl poartă novicele când se duc la altar să se logodească cu Domnul.

Îi venea să sară jos din pat şi să dea fuga afară, dar se stăpâni. Cine ştie dacă era permis de regulile acelei case? Învățase să fie prudentă şi, în ciuda faptului că stomacul începea s-o doară de foame, rămase nemişcată, mulțumindu-se să-şi rotească doar ochii. Valiza dispăruse, însă cărțile stăteau aşezate în ordine pe un mic pupitru, atât de lucios că părea de sticlă. Icoana Sfintei Agata era agățată chiar deasupra ei, puțin mai jos de marele crucifix de la mijlocul peretelui. Şorțul îi era aşa de frumos aranjat pe un fotoliu mic, de la capul patului, că, dacă ar fi avut şi cap, ai fi zis că era chiar ea aşezată acolo, privindu-se. Îşi vârî mâinile sub cuvertură şi pipăi cămaşa de noapte aspră şi feşele care-i strângeau pieptul. Părul şi-l salvase, dar de feşele alea nu avea să scape, după cum se arătau lucrurile. Mai vedem noi! Dar cine putuse oare să fi făcut aşa ordine în timp ce ea dormea? Ca răspuns la întrebarea pusă, uşa s-a deschis şi o fată cu şorț şi bonetă albe — să fi nimerit oare la altă mânăstire? — a intrat zâmbitoare. Zâmbetul a făcut să-i mai vină inima la loc, nu se mai pomenise ca la mânăstire cineva să aibă voie să zâmbească arătându-şi fără ruşine toți dinții.

— Scuzați-mă, vă rog, domnişoară, principesa vă urează o zi bună şi ar dori să ştie dacă ați dormit bine şi dacă sunteți mulțumită de cum v-am aranjat lucrurile.

Nu ştiam ce să zic. Puteam vorbi sau era mai bine să tac? Văzând însă că zâmbetul se ştergea, rămânând o grimasă, mi-am făcut curaj:

— Foarte mulțumită.

Zâmbetul a reapărut:

— Vă mulțumesc, domnişoară, o să transmit principesei. Principesa m-a însărcinat să vă spun că puteți face orice doriți: să ieşiți pe afară, să vă plimbați în grădină, în bibliotecă, în salonul de muzică. Iar dacă vă e foame, să coborâți la bucătărie, unde bucătăreasa vă va sta la dispoziție... Iată, foaia aceasta e pentru dumneavoastră. Pot pleca acum? Dacă aveți nevoie de mine, trageți de cordonul din stânga şi vin într-o fugă. Eu sunt iute de tot, domnişoară, aşa de iute că principesa mi-a făcut cinstea să-mi spună Argentovivo[5]. Nu mă strigă niciodată pe nume, doar aşa îmi zice. A, că tot veni vorba, mă cheamă Luigia. Adevărul e că nu sunt de pe aici. Şi, cum spune principesa — că eu, una, n-aş cuteza să judec locul unde sunt oaspete —, pe aici femeile sunt încete, ca să nu le zicem cam leneşe... Cum vă spuneam, eu sunt născută în Toscana, la Poggibonsi, mai precis. Acolo, domnişoară dragă, cine nu aleargă nu mănâncă, să ştiți dumneavoastră...

Şi chiar că era zvârlugă! În doar câteva clipe scosese pe gură, de sub zâmbetul ei, o groază de vorbe, în timp ce aranja ce nu i se părea în ordine, trăgând draperiile şi fixându-le cu o fundă ireproşabilă, ca să dispară apoi din fața ochilor mei orbiți de soare, lăsându-mă cu foaia aceea subțire şi delicată ca mătasea — toată casa era oare de mătase? —, pe care o caligrafie măruntă şi fără cusur îmi indica orele când puteam

---

[5] Argint viu.

ieşi din cameră. Totul îmi era permis, dar numai între orele pe care tocul acela le scrisese cu eleganță, dar ferm, pe fila de hârtie scumpă.

21.

Nu toată casa era de mătase, dar aproape. Mai erau lemnul uşilor, al meselor, catifeaua draperiilor. Afară, în schimb, totul era de marmură: treptele, fântânile, statuile care se iveau unde nici nu te aşteptai, dintr-o nişă verde — nu de marmură, fireşte, ci din frunzişuri şi flori aşa de frumoase, că Mimmo ar fi înnebunit de bucurie să le vadă. Nu, mai bine că nu era acolo, i-ar fi părut rău. El, care se mândrea atât de tare cu garoafele lui, chiar dacă mormăia: „Ehei, prințeso, sunt şi flori mai frumoase. Din toată inima îți doresc să le poți vedea într-o bună zi, cum mi s-a întâmplat mie la Catania... Să fi văzut tu cum era parcul de acolo! La Catania am stat când eram militar. Da' aici, cu lava asta şi cu peticul de pământ pe care îl mai încropim devale, trebuie să pună omu' fasole, roşii, să aibă ce mânca...".

Putea vedea acum toate florile alea, aşa cum îi urase cândva Mimmo. Câteodată le şi atingea, dar nu le ştia numele. Şi, după zile întregi de tăcere mătăsoasă, prin care aluneca din camera ei pe coridor, apoi spre grădină, a cutezat în fine să pătrundă în bibliotecă şi să caute numele acelor flori. Nu se înşelase: erau acolo volume mari, pline de ilustrații, unde le putea găsi pe fiecare.

Numele erau toate în latină. Trebuia să le învețe pe dinafară. Acum avea ocupație: să se plimbe din bibliotecă în grădină şi din grădină în bibliotecă, să-şi întipărească bine în minte toate acele nume dificile şi stranii.

Mimmo spunea totdeauna adevărul. Chiar că erau frumoase plantele acelea. De-ar fi fost şi el acolo, să spargă tăcerea cu glasul lui tărăgănat şi aspru! Dar nu o avea decât pe mititica de pe continent, care se tot învârtea prin încăpere, ţinând-o mereu pe a ei. Nici n-o mai asculta. Mai bine zis, n-o mai asculta până la:

— Principesa e foarte mulţumită să afle că sunteţi mai puţin tristă şi că mergeţi în bibliotecă.

Deci totuşi nu era pustie casa. Aflau tot ce făcea. A prins curaj, iar în ziua aceea a cutezat să intre în salonul de muzică şi, cu mâinile tremurânde, să deschidă capacul pianului de cel puţin trei ori mai lung decât cel de la mânăstire şi nu maroniu, ci negru şi lucios, ca marmura coloanelor de pe scara de la intrare. Te cam descuraja luciul acela, dar se săturase de atâta tăcere de mătase, aşa că îşi reîncepu exerciţiile. Nu cumva deranja? La mânăstire nu era voie decât o oră pe zi. Privirea şi degetele îi erau fermecate de albeaţa şi de fineţea clapelor. Ajungea să le mângâi uşor, iar sunetul răzbătea puternic şi dulce, ca de orgă. Nu era un pian obişnuit sau poate, ca la automobil, avea de fapt trei piane ascunse înăuntru...

— Principesa vă doreşte o zi bună şi mă însărcinează să vă spun că aveţi un tuşeu minunat. A mai spus că apreciază mult felul în care, în ciuda durerii pentru cele întâmplate, v-aţi reluat studiul şi exerciţiile de pian... Principesa ar dori să ştie dacă mâncarea de aici vă este pe plac şi cum se face că nu luaţi ceaiul la ora cinci, aha, pricep!, la mânăstire nu se ia ceaiul... Iertaţi-mă, domnişoară, dar m-a însărcinat principesa să vă iau măsurile: lăţimea umerilor, talia, circumferinţa pieptului. Dar ce aveţi sub cămaşă, domnişoară? De ce sunteţi înfăşurată aşa de strâns? A, da, regulile mânăstirii. Să-mi daţi voie să-i spun principesei... Principesa vă roagă, dacă nu vă supăraţi, să vă scoateţi puţin legăturile acelea, ca să vă pot lua măsura exactă peste

piept... Principesa m-a întrebat dacă aveți vreo fotografie. Nu? Da, sigur, la mânăstire... Păcat! Principesa mă însărcinează să vă transmit că, dat fiind devotamentul dumneavoastră pentru cele sfinte, a ordonat şoferului să vă ducă mâine-dimineață în sat la slujbă. Numai că, fiind vorba de un drum de două ceasuri, ar dori să ştie dacă vreți la slujba de la opt sau la cea de la douăsprezece... La opt? Bine, o să-i transmit.

Oare de câte zile mă aflam acolo? Dacă a doua zi era duminică, însemna că doar de o săptămână sau opt zile. Mi se părea că trecuseră luni întregi! Aveau oare de gând s-o lase acolo singură pe vecie? Sigur, putea să citească, să învețe, mâncarea era bună, dar... Uite-o că vine iar cu principesa ei în sus şi-n jos:

— Principesa mi-a dat sarcina să vă aduc aceste trei rochii. Are rugămintea, cu toate că ştie cât țineți la aceste veşminte care vă amintesc de vocația monahală, să îmbrăcați pentru ceai una dintre ele. Am să vin eu să vă iau, fiindcă nu cunoaşteți acea aripă a palatului. Mi-a mai recomandat să vă spun să nu vă faceți griji: ajunge să vă puneți rochia numai azi la cinci. După ce luați ceaiul, veți putea să îmbrăcați din nou şorțul dumneavoastră.

Rochiile erau trei: una roz, una albă, cu dantele superbe, una albastru-închis, bătătoare la ochi şi lucioasă, dar măcar nu aşa de decoltată. Păcat! O ispiteau rozul şi albeața dantelelor, dar trebuia să fie precaută. Se mulțumi ca, în timp ce se îmbrăca şi se pieptăna — nu avea mult timp la dispoziție —, să stea numai cu ochii la ele. Nu mai văzuse nicicând ceva atât de frumos, mai că-i dădeau lacrimile.

— Dar ce faceți, domnişoară, plângeți? Hai că nu e mare lucru dacă îmbrăcați o rochie timp de un ceas. Principesa a prevăzut asta. Vai, ştiți cât e de deşteaptă principesa? Chiar a prevăzut că o să plângeți dacă trebuie să vă schimbați

hainele. Hai, gata, ştergeţi-vă lacrimile. Doar nu vreţi să se necăjească principesa! A suferit ea mult în ultimii ani: una după alta au venit nenorocirile, iar la urmă cea cu maica Leonora.... Uite, aşa e bine, acum intraţi, intraţi. Şi zâmbiţi şi dumneavoastră măcar o dată, zâmbiţi, măcar să nu-i aduceţi aminte de doliu principesei.

Poate că avea dreptate, trebuia să zâmbesc. Dar prudenţa mă bloca de tot, buzele nu voiau nicicum să mi se dezlipească. Ameţită de trăncăneala slujnicei şi de constatarea surprinzătoare că, şi să fi vrut eu, buzele mele mai mult decât să se deplaseze un pic lateral nu voiau, m-am trezit în mijlocul unei încăperi atât de mari şi pline de mese, canapele, fotolii şi de scaune, că ameţeala mea s-a prefăcut într-o veritabilă rătăcire.

Nu se afla nimeni în sală, o pustietate presărată cu mobilă; nici acolo nu mă aştepta nimeni. Resemnată, mi-am pus în gând s-o aştept pe Argentovivo să se întoarcă, fiindcă de una singură n-aş fi reuşit să-mi găsesc odaia pe coridoarele alea, toate la fel.

— Maman, e drăguţă, zău, cam posomorâtă, dar drăguţă, crede-mă.

Dinaintea mea — de unde apăruse oare? —, o feţişoară palidă, ascunsă aproape complet de o claie de păr vaporos şi blond, ca de mătase — iar mătase, şi aici —, mă cerceta cu privirea din cap până-n picioare, învârtindu-se în jurul meu la fel cum făceam eu în grădină cu statuile. Până când, luându-mă de mână, m-a condus sigură pe ea — cum făcea oare să nu răstoarne nimic în aglomerarea aceea de măsuţe încărcate de statuete, de cutii şi de lămpi, numai Dumnezeu ştie! — către spătarul extrem de înalt al unui jilţ îngust, cu braţe mari. De cealaltă parte a lui am dat brusc ochii cu acea principesă care îmi trimisese atâtea mesaje prin intermediul lui Argentovivo. Arăta cum mi-o închipuisem. Numai că, dacă

nu ar fi fost mânuța ce mă ținea prizonieră, aş fi rupt-o la fugă atunci când a început să vorbească.

— Har Domnului că nu e unul dintre monştrii care ne populează mânăstirile. Har Domnului că are chip omenesc! Iar tu, Cavallina, puteai să-mi spui, nu? Că e normală. Dacă nu frumoasă, măcar normală. Ai fi putut să-mi spui, nu?

— Dar ți-am spus, maman, ți-a spus şi Argentovivo. Numai că tu nu ai niciodată încredere în noi.

— Sigur că n-am încredere. Numai barbari am în jur! Nimeni care să fi moştenit gustul meu ori gustul tatălui tău, Dumnezeu să-l ierte! Apropie-te, fetițo... Cum te cheamă? Cum? Modesta? Doamne-Dumnezeule, ce nume urât! Nu te supăra, fata mea. Eu, una, numele... ce mai, nu-i unul să-mi placă. Mai bine zis, să se potrivească cu cine îl poartă. Toate sună rău. Ți se pare că e cazul să mă cheme pe mine Gaia? Că tare veselă mai sunt şi eu! Da' de unde... Şi Modesta, ce pocitanie de nume mai e şi ăsta? Să mă ierți, dar... Oh, Cavallina, nu numai că-i normală! Acum, că s-a îmbujorat... Ce-i, te simți ofensată? Ehei, acuma că ofensa asta, sau ce-o fi ea, ți-a adus un pic de roşeață în obraji, chiar se vede că eşti frumuşică. Gata, ajunge! Am obosit! E obositor să vezi tinerețe. Gata, fugiți de aici!

Mânuța fetei m-a tras după ea, iar eu am ținut-o strâns. Ieşisem deja de acolo, când vocea a tunat iar în urma noastră:

— Dar ia te uită, ia te uită la ea! Acum, că aleargă, văd şi ce grațioasă e! Ascultă, Cavallina, dat fiind că nu e deloc urâtă, hai s-o luăm cu noi! Ce zici?

— Sigur, maman, eu aş fi foarte fericită.

— Bun. Aşa facem. S-a hotărât. Dar acum, pieriți din ochii mei! Tu, fato, ai înțeles? Mâine, în loc să te căruți până la biserica din sat, poți să vii la slujbă cu noi, la amiază. Să fii punctuală, te poftesc! Şi pune-ți o rochie decentă, pentru numele lui Dumnezeu! O rochie de culoare mai veselă, Doamne iartă-mă. Că albastrul ăla e de o tristețe care m-a copleşit ca o seară de iarnă de când stai aici, în fața mea. Gata, fugiți de aici!

22.

Am fugit, mai bine zis m-a tras mânuța aceea după ea, fiindcă eu, să spun drept, nu aveam putere nici să stau pe loc, nici să mă pun în mişcare. Mânuța fetei m-a târât pe coridoare şi scări, până ce am început să recunosc draperiile coridorului pe care se ajungea la odaia mea. Gândul de a mă întoarce acolo singură m-a făcut să încetinesc pasul şi s-o strâng puternic de degete. M-am căit imediat, căci aproape era să cadă.

— O, mă scuzați!

— Nu-i nimic! N-am pățit nimic, uite. Nici măcar n-am căzut.

Am privit-o: cum stătea aşa, pe loc, silueta ei micuță şi slabă avea un aer dezechilibrat, ca şi cum ar fi avut un umăr mai jos decât celălalt.

— Te-ai speriat de mama, de mă priveşti aşa şi mă strângi aşa tare de mână? Toți se sperie de ea la început, dar pe urmă se obişnuiesc.

Ceva din feţişoara aceea de mătase — până şi genele îi păreau aurite în lumina soarelui — mi-a încălzit inima şi m-a făcut să uit o clipă de prudență.

— Nu, de camera mea mi-e frică.

— De camera ta? Dar ce-i acolo? Dacă vrei, intru cu tine să văd. Poate că e tristă... Sunt multe camere triste în casa asta... Camere care au poveşti urâte. N-aş vrea să-ți fi dat ție una din astea. Îmi dai voie să intru sau vrei să rămâi singură ca să te rogi, cum faci mereu?

Eram pe punctul de a zice: da' de unde! Mai mult chiar, mă temeam să n-o fi zis deja, când mi-am auzit glasul rostind (din fericire, prudența funcționase de la sine):

— Nu, veniți, îmi face plăcere. O să mă rog mai târziu. M-am rugat atât şi am plâns atât de mult pentru maica Leonora, încât văd în bunăvoința dumneavoastră, principessina, un semn de la Dumnezeu. Până acum îmi simțeam sufletul înghețat.

— Da, văd. Şi mai văd că vorbeşti la fel ca mătuşa. Înseamnă că ai iubit-o tare mult, dacă ai şi vocea, şi expresia ei. E o fotografie de-a ei de când era tânără în salonul cel roşu, o să ți-o arăt, seamănă cu tine.

— Şi dumneavoastră semănați cu ea, principessina.

— Păi, cum să nu? Dar nu-mi mai spune aşa, spune-mi Beatrice.

— Beatrice? Dar mama dumneavoastră...

— Îmi spune Cavallina[6], da, mi-a pus numele ăsta... din mai multe motive. Zice că Beatrice nu mi se potriveşte, că tata a făcut o greşeală când mi-a dat numele eroinei lui Dante. Prea era perfectă, zice. Adevărul e că Dante era poetul preferat al tatei. Dar hai să intrăm, să văd şi eu camera asta...

Ţinându-mi mai departe mâna, care frigea acum, prinsă într-a ei, a deschis hotărâtă uşa, iar eu am urmat-o fericită. Exact ca poetul, aveam acum o Beatrice a mea, cu aureolă şi cu tot ce mai trebuie, ca să înfrunt infernul pe care îl reprezentase pentru mine această odaie.

Când am intrat, Beatrice lumina atât de tare încăperea, încât aproape că mi-a fost ruşine că m-am plâns. Dar, după ce a stat o clipă în centrul odăii, cu ochii ațintiți la podea, ea a zis:

— Sigur, nu se poate spune că e o cameră frumoasă, dar pot să te asigur că aici n-a murit nimeni. Niciun obiect de aici nu se leagă de vreo nenorocire. Nu, n-a murit nimeni aici, dimpotrivă, mai înainte a stat o domnişoară englezoaică. Ne-a părăsit ca să se mărite. Din păcate pentru noi, că nu era doar foarte drăguță, ci se şi pricepea să predea foarte bine. Acum se face un an de când mama caută alta, dar de la Londra n-au sosit decât fotografii cu femei urâte şi bătrâne. Numai luna asta am dat eu deoparte vreo zece, închipuie-ți dacă le vedea mama!

Râdea Beatrice a mea, învârtindu-se prin încăpere, atingând pereții, examinând perdelele. Până la un moment dat, când s-a oprit brusc, respirând cu greutate şi dând impresia că îşi pierduse echilibrul, cu toate că nu alergase. S-a uitat spre mine şi a devenit foarte serioasă, privindu-şi tivul rochiei.

---

[6] Căluţ.

Deci ăsta era baiul: nu era la fel de perfectă ca Beatrice a lui Dante, şchiopăta. Văzându-i paloarea, am încercat să zâmbesc, dar afurisitele mele de buze nu voiau să se clintească deloc. Avea să fie nevoie să născocesc un exercițiu anume ca să învăț să zâmbesc.

— Te uiți la mine cu un zâmbet trist, trist de tot...

Da, trebuia să născocesc un exercițiu.

— Ți-e milă de mine... Aşa-i?

Vorbele acelea au dezlegat toate nodurile prudenței mele şi m-am trezit că mă apropiasem de ea, mai-mai s-o îmbrățişez.

— Dar cum se poate, Beatrice, sunteți foarte frumoasă, chiar dacă...

— Deci ai observat? Tot e bine! Măcar cu tine nu mai trebuie să mă chinui.

— Cum să vă chinuiți?

— Vezi tu, Modesta, când sunt cu mama trebuie să mă chinui să şchiopătez cât mai puțin, că altfel începe să urle. Ai auzit-o cum face, nu? Cu toți străinii trebuie să mă străduiesc să-mi ascund defectul. Dar, dat fiind că tu ai înțeles şi n-o să-i spui, nu va mai trebui să mă chinui. Văd că eşti sinceră. Mare uşurare pentru mine! Mă doare rău piciorul când îl forțez aşa.

Şi era probabil adevărat, căci şi-a reluat inspecția camerei țopăind.

Acea mică notă discordantă dată de piciorul ei stâng atrăgea asupra taliei sale subțiri o nevoie de tandrețe, ca nevoia de a strânge între palme un lucru prețios, care s-ar putea sparge dintr-o clipă în alta. M-am abținut să o prind de talie, chemându-mi înapoi prudența pe cale să mă părăsească. Dar, ca să mă justific, dat fiind că mâinile mele erau prea aproape, am zis:

— Vai, ce cordon frumos, ce roşu minunat!

— Dar nu e roşu, Modesta, e bordo! Ah, scuză-mă, pe tine lucrurile astea nu te interesează... Uite, de asta nu mă hotăram să-ți spun de ce nu e veselă ca a mea camera asta. Tu te ții numai de rugăciuni şi eşti mereu aşa de serioasă!

— Ba nu, Beatrice, vă rog să-mi spuneți, aş vrea să ştiu.

— Pentru că lipseşte o oglindă. Aici, vezi? Vezi că e o urmă pe tapet? Aici era o oglindă. Oglinzile sunt foarte frumoase, ştii, au rame incrustate cu flori aurite. Am eu una la mine în cameră... De ce-or fi scos-o de aici? Din cauza asta e tristă încăperea. Aha, ştiu de ce! La mânăstire nu aveai oglinzi în camera ta, aşa-i? Iar tu cu siguranță nici nu le vrei, sunt lucruri frivole. Argentovivo mi-a spus că nici când te piepteni nu te uiți nici măcar în oglinjoara de la toaletă.

— Da, nu avem voie să ne uităm în oglindă.

— Păi, da. Şi din cauza asta e camera tristă. Dacă ar sta oglinda la locul ei, ar strânge chiar şi picul ăsta de soare de azi... Vezi cum era aşezată, anume ca să reflecte orice rază de lumină care intră pe fereastră? Sigur, aşa păleşte tot tapetul. Dacă tu ai vrea... poate că n-ar fi rău. Şi ai putea să te rogi, dacă vrei...

— O să mă mai gândesc.

23.

Şi m-am tot gândit. În loc să stau şi să mă rog, m-am gândit: oare greşisem în toate privinţele, cum făcusem cu rochia? Poate că ar fi trebuit să abandonez complet prudenţa? Dar dacă şi ele, la fel ca madre Leonora şi suor Costanza, una vorbeau şi alta gândeau?

Când eram cu Beatrice în grădină, în salonul de muzică ori la ceai în salonul cu păuni, totul mi se părea limpede. Totul, inclusiv umbletul ei nesigur, îmi spunea că mă pot încrede, că pot zâmbi. Dar, de cum rămâneam singură, îndoiala mă lua de umeri şi mă îndruma pe vechiul drum al prudenţei. Un drum trist, care nu ducea decât la mânăstire. Dar măcar îl cunoşteam, drumul cu pricina... „Chi lassa la strata vecchia pi la nova, sapi chiddu ca lassa, ma non sapi chiddu ca trova”[7], cum zicea mama. Iar dacă ăsta trebuia să-mi fie mie destinul... Destinul, altă vorbă a mamei. Exista oare destin?

„Da’ ce tot destin şi iar destin? Pământul aista avea destin să rămâie pustiu de lavă, şi noi, în trei generaţii, l-am făcut rodnic cum e ăl din vale. Destin, auzi! Pălăvrăgeli de muieri neghioabe!”

Avea dreptate Mimmo. Eu una n-o să fiu muiere neghioabă. Ca principesa voiam să devin, aia da femeie tare şi aprigă ca

---

[7] „Cine lasă cale veche pentru cale nouă ştie ce pierde, dar nu ştie ce găseşte” (dialect sicilian).

un bărbat. Măcar de-ar fi continuat să urle la noi! Dar, după acea primă revărsare de furie, a recurs la tăcere. Lua ceaiul cu noi în fiecare zi, ne urmărea cu privirea, dar tăcea. Iar tăcerea mă speria şi mai tare decât urletele de dinainte. Şi eu trebuia să-mi pun lacăt la gură şi să ascult. S-o ascult pe Beatrice. Poate că, ascultându-i glasul, aş fi putut zări — întocmai ca poetul — calea de ieşire din pădurea aceea de mătăsuri, de marmure, zâmbete şi aurării. Şi chiar că semăna cu Beatrice din desenele lui Doré atunci când, cu braţele ridicate, clătinându-se ca pe marginea unui abis în încordarea de a sta dreaptă, îmi arăta o fereastră închisă de la ultimul etaj.

— Ai observat că stă mereu închisă, nu-i aşa? Acolo e „lighioana aia", cum îi zice mama.

Alteori, îşi lua pe neaşteptate zborul pe scări în sus, dispărea o clipă după un colţ de coridor, apoi apărea din nou, făcându-mi semn cu mâna ei mică şi iute — o aripă de pasăre? — şi încurajându-mă să urc pe urmele ei.

— Vezi, toate portretele astea de aici sunt strămoşii noştri. Mama i-a pus tocmai aici, nu poate să-i sufere. Jos, în salon, cum ai văzut, sunt numai peisaje, madone, icoane cu răstignirea. Aici suntem în familie... Dar mie îmi plac. Sunt toţi aici, în afară de bunica. N-au vrut-o, fiindcă era doar o burgheză, dar eu nu m-am lăsat şi i-am pus s-o aşeze la mine în cameră. O să ţi-o arăt. E pictată călare... Iar acum, că ţi i-am prezentat aproape pe toţi, te duc la Ildebrando.

Am intrat într-o încăpere mică, îngrijită, fără prea multă mobilă, dar plină de jucării, trenuleţe şi vapoare. Pe o masă, o căsuţă neterminată din cuburi. Am privit în jur, dar nu se vedea decât un scaun cu rotile. Aş fi vrut să tac, dar n-am putut să nu întreb:

— E plecat?

— Nu, e mort. Numai că, în testamentul lui, principele, adică tata, a lăsat scris că toate încăperile trebuie să rămână neatinse, pentru ca cei plecați să se poată întoarce dacă vor vrea. Şi camera lui de sus e tot neatinsă. Uneori am impresia că simt mirosul de tutun. Fuma pipă. Aici, în schimb, nu miroase a nimic, poate fiindcă nu l-am cunoscut, cine ştie... Era fratele mai mare al lui maman şi a murit înainte să mă nasc eu, pe la vreo zece-doisprezece ani. Din câte mi-au spus, s-a îmbolnăvit de o artroză deformantă, pe urmă a făcut tuberculoză, nu ştiu prea bine, l-a lăsat inima, mi se pare, şi s-a dus... Dacă vrei să-l vezi, uite acolo fotografia. Vezi ce frumos e la față, pare o femeie, nu? Dar la trup... Hai, vino, să mergem la mătuşa Adelaide!

Acum ştiam că nu va fi nimeni în spatele uşii pe care tocmai o deschidea larg Beatrice şi în sinea mea speram să nu mă mai prindă mirarea. Mirarea e cel mai mare inamic al prudenței. Dar când m-a izbit, de la intrare, ciripitul de păsări, am rămas stâlp de sare, cum zicea Tuzzu.

— Uite, ce minune! Coliviile sunt aduse de la Paris, arată ca nişte catedrale micuțe, nu-i aşa? Voia ca păsările ei să se simtă aproape libere.

— Dar dormea aici? În gălăgia asta?

— Da, în patul de acolo, din fund; oricum, păsările dorm şi ele noaptea. Vezi perdelușele astea din jurul coliviilor? Seara le trage Argentovivo şi ele se culcă toate. Cât mai era în viață, mătuşa Adelaide le îngrijea chiar ea. Nu trăia decât pentru zburătoarele ei. Erau mult mai multe, dar, de când a murit, se tot împuținează şi ele. Şi n-avea numai păsări cântătoare, avea şi rațe, pisici. Şi porumbei, în porumbar. Acum îi grijeşte fiul grădinarului. Într-o zi te duc să-ți arăt. Când era

vie, îmi plăcea să vin în camera ei, numai că ea nu voia pe nimeni aici, nici măcar pe mine. Poate fiindcă îi aminteam de mătuşa Leonora. Se pare că n-a mai vrut să vadă pe nimeni din ziua când a plecat Leonora la mânăstire. Îl ura pe tata, zicea că e din vina lui. S-a supărat pe toți şi n-a mai vrut să ştie decât de lighioanele lui Dumnezeu, cum le spunea ea. Nu sunt sigură că e adevărat, dar mi-au spus că, dacă murea vreo pasăre, îi clocea ea ouăle mai departe. Ziceau că de mai multe ori a reuşit să scoată pui. Poate că e doar o născocire, nu ştiu, îți spun ce mi-au spus şi mie... Hai, vino acum, destul cu familia. Tare mult vreau să cânt la pian cu tine. Ştiu că tu eşti mai bună, dar îmi place să acompaniez. Şi pe urmă, a spus şi maman, de când am început să mă țin după tine pe clape mi s-a îmbunătățit şi mie tuşeul.

În curând, mânuțele ei aveau să se țină după mine, cum zicea ea, pe clapele pianului. În loc să mă supere, notele acelea nesigure şi tremurate îmi umpleau inima de o dulceață pe care n-o mai încercasem. Şi, pe urmă, cântând la patru mâini, aveam s-o simt lângă mine măcar un ceas-două.

24.

— Dimineața asta te duc în partea cealaltă a vilei. Hai, repede, vino! Dar ce-i cu tine? Ai plâns? Ai ochii umflați de tot. Pun pariu că iar ai plâns după mătuşa Leonora; nu vreau să mai plângi! Nu mai vreau, hai...

Eu nu putusem să închid ochii din cauza amintirii acelei sonate, atât de dulce: game peste game, sonatinele lui Clementi — îmi tremurau şi mie degetele, nesigure, la fel ca ale ei! —, paşii unduind pe coridoarele pustii, mormanul de aur al părului ei, care vibra de lumină în dreptul fiecărei ferestre... Cavallina era un pericol. Bătrâna aceea care nu

vorbea ne urmărea din vreo încăpere. Avea dreptate Argentovivo, bătrâna înțelegea tot. Doar era soră cu maica Leonora. Nu trebuia să uit asta niciodată.

— Uite, aici e camera unchiului Jacopo, închide ochii puțin, să te obişnuieşti cu penumbra. „Numai după apusul soarelui e acceptabilă lampa aia nesănătoasă", îmi spunea el. Alteori glumea cu mine: „da' mai stingeți odată soarele ăsta de merde!" Zicea mereu merde, poate fiindcă studiase la Paris şi era republican. Unchiul Jacopo era fratele preferat al lui maman, numai că se tot certau mereu, pentru că mai era şi eretic. În camera asta sunt numai cărți scandaloase. E interzis să le citim. Eu, care sunt foarte curioasă din fire, n-am avut curaj să iau vreuna, deşi cheia e tot acolo, în vasul unde o lăsa el... Dar de ce te-ai albit aşa la față? Fiindcă era eretic? Da, ştiu, ereticii sunt contra lui Dumnezeu şi citesc numai cărțile alea contra lui Dumnezeu, dar el era bun, crede-mă. Sau te-ai speriat din cauza scheletului şi a chestiilor ăstora de aici? Şi eu mă speriam de ele când eram mică. Pe urmă, auzind cum vorbea, mi-a trecut frica. Dacă ai şti ce voce blândă avea! Mereu veneam să-l ajut la colecțiile de fluturi, de scoici şi de minerale. Aici, în borcănaşele astea, ținea chestii vii. Nu ştiu să-ți spun de ce... Făcea experimente. A scris multe cărți şi le-a publicat la Roma sau în Franța. Maman spune că nu se înțelege nimic din ce scrie acolo. Era medic, dar era şi chimist, ştii? Se ocupa de lucruri foarte complicate... Eu îl iubeam tare mult, chiar dacă îi blestema pe Dumnezeu şi pe preoți. Şi a mai făcut şi un lucru mare pentru mine. A țipat la maman până a convins-o să nu mă mai pună să brodez. Era un chin pentru mine. Zicea că brodatul le tâmpeşte pe femei. O singură dată am reuşit să-l fac să-mi spună de ce nu credea el în Dumnezeu. Mi-a spus că inventarea lui Dumnezeu e o explicație prea simplă, sau prea comodă, mi se pare că a zis, nu mai țin bine minte, ca să explicăm toată frumusețea şi tot misterul fluturilor. Mi-a mai spus că frumosul şi urâtul sunt un singur lucru, pe care n-ai cum să-l separi... Stai puțin, cum a zis? A, da, că din urât se naşte frumosul, din frumos, urâtul şi aşa mai departe. E tare greu. Când vorbea aşa era greu să

înțelegi ceva şi... Din cauza asta a vrut să fie incinerat, dar vezi să nu cumva să-ți scape asta. Vezi vasul de acolo, de pe şemineu? Acolo e cenuşa lui. Hai, apropie-te, nu sta încremenită acolo! Modesta, zău, chiar dacă...

Găsisem în sfârşit alt eretic. Cărțile acelea, care îmi făceau cu ochiul din penumbră, mă atrăgeau mai tare decât glasul mângâietor şi precipitat al lui Beatrice. Dacă n-ar fi fost ea acolo, aş fi luat pe dată una dintre cărți, măcar una singură... Dar trăgea de mine deja, iar eu trebuia să fiu prudentă. M-am lăsat târâtă de mâna ei caldă în jos pe scări, până la ultima cameră din dreapta, cea care dădea spre micul lac. Încăperea era atât de deosebită, că nici nu îndrăzneam să intru. Ferestre care ocupau toți pereții, din podea până în tavan, făceau lumina şi arborii să înainteze până deasupra meselor lungi, de lemn alb, cu lămpi stranii, ca nişte şerpi subțiri, cu capul gros şi plecat. În afară de mese, nu erau decât rafturi de-a lungul singurului perete de zid. În fața lor, un pat de campanie, cu o cuvertură gri-verzui, cearceaf şi pernă curate, aşteptând...

— Da, aici dormea. E frumos aici, nu? Dar era şi mai frumos când trăia Ignazio. Păcat că nu l-ai cunoscut. A murit chiar în ziua când ai venit tu. De ce nu port doliu? Nu vrea maman. Zice că, măcar în privința asta, fratele ei avea dreptate. Unchiul Jacopo spunea că doliul e o barbarie... că, dacă suferi cu adevărat, îl porți în inima ta, fără să fie nevoie de exhibiționism inutil. Şi eu sunt cu adevărat îndurerată. Vino, uite ce frumos era Ignazio. Aici îşi ținea lucrurile care îi erau lui dragi. Uite, un bilet de la metroul din Londra... Ăsta e un bilet la Opera din Paris; o ilustrată de la Weimar. El a studiat la Londra şi în Germania... Iar aici, fotografia lui în civil: asta din brațele lui sunt eu, când eram mică. Vino încoace, uită-te la asta, de deasupra patului, în uniformă. Aici e şi mai frumos, nu-i aşa? E de când a intrat la aviație. Proiecta aeroplane, ştii? Spunea mereu că viitorul lumii avea să se decidă în cer, pe aripile astea. Vezi, aici sunt desenele lui. Lucra tot timpul, chiar şi noaptea, sub lămpile astea

mari. Şi ferestrele de aici tot el a pus să fie făcute. Avea nevoie de multă lumină, înainte. Pe urmă n-a mai vrut să vadă afară şi a cerut să se pună draperiile astea negre. După ce a murit, eu le-am dat la o parte, fiindcă vreau să mi-l amintesc doar cum era frumos şi sănătos. Toate rafturile astea sunt pline de proiecte şi de calcule de-ale lui. Te miri de toate fotografiile astea cu avioane, nu? Cea de deasupra patului, în care e şi el, am pus-o eu acolo, după... Nu voia pe pereți altceva decât avioane. De asta zice maman că nu iubea pe nimeni, îşi iubea doar maşinile lui infernale. Dar nu e adevărat, pe mine mă iubea. Numai pe mine mai voia să mă vadă după nenorocire. Un an a stat paralizat în patul ăsta. A fost rănit la numai trei luni de la începutul războiului. Plecase voluntar. Spunea că o să se termine repede, datorită aeroplanelor, dar... războiul ăsta nu se mai termină. Oare de ce nu se mai termină odată? După-masa veneam aici, la el, era tot mai slab şi mai palid, stătea întins pe patul ăsta de campanie şi-mi povestea despre război, despre socialişti, despre unul, Mussolini, pe care îl admira foarte mult, fiindcă zicea că el crede în tineri şi nu în babalâcii din Parlament, care doar se prefac că le pasă de Italia, dar o bagă în groapă. Iubea mult Italia. Fuma tot timpul; când tăcea, scotea inele de fum... cum fac bărbații. Bine, dar tu n-ai de unde să ştii lucrurile astea. Eu văd, să ştii, că, dacă vorbesc de bărbați, nu eşti atentă, poate că nici n-ar trebui să-ți povestesc despre ei. Totuşi, e mare păcat că nu l-ai cunoscut.

Orbită de frumusețea acelui Ignazio care mă privea țintă din fotografie, m-am auzit rostind:

— Păcat...

Îngrozită, m-am uitat înspre Beatrice, însă ea, captivată de Ignazio al ei, nu pricepuse.

— Da, e păcat, fiindcă ni se stinge neamul. Era singurul băiat care rămăsese, cel mai mic din familia Brandiforti. Iar

dacă, vorba mamei, nu s-ar fi lăsat răpit de mania politicii, aici are dreptate... ce ne pasă nouă, sicilienilor, de războiul pe care regele Italiei îl duce numai pentru profitul lui? În privința asta, mama şi unchiul Jacopo erau de acord. Dar el, acolo, la universitate, la Roma, se înfierbântase şi a plecat voluntar. După numai trei luni s-a prăbuşit cu avionul. Dar ți-am mai spus asta, iartă-mă. Tare îl mai iubeam. Eu veneam să-i citesc, numai pe mine mă voia. Uneori obosea, întorcea capul spre perete şi atunci eu tăceam. Odată, dădeam să plec, dar el mi-a spus: „Nu, mai stai, fetițo. Am obosit, dar îmi face plăcere că eşti aici, numai dacă nu te plictiseşti". Să mă plictisesc, auzi! Eu trăiam doar pentru ceasurile de după-amiază, când veneam la el. După un timp, nu ştiu, vreo jumătate de oră, douăzeci de minute, întorcea iar capul spre mine şi începeam din nou să-i citesc. Eram fericită aici, cu el...

Când a spus „fericită", poate şi fiindcă zâmbea, plânsul ei neaşteptat m-a orbit dintr-odată. Ori poate apusese soarele? În jur era întuneric. De câtă vreme o ascultam oare vorbind? Pe întuneric, ghidându-mă după plânsul ei cu sughițuri, o iau în brațe. Tremură toată. Simt mătasea părului ei pe obraz şi, lucru care încă mă mai umple de mirare, încep s-o legăn, cântându-i ceva ce nici nu ştiam că-mi mai amintesc:

— Si Beatrice nun voli durmiri coppa nno' culu sa quantu n'ha aviri...[8]

Şi, dat fiind că, printre suspine şi lacrimi, începea să se audă câte un chicot, am continuat s-o legăn, ținând în mâini talia cea mai subțire şi mai prețioasă pe care aş fi putut să mi-o închipui vreodată pe lume.

---

[8] „Dacă Beatrice nu vrea să adoarmă, ştie şi ea ce bătăiță la cur o să ia" (dialect sicilian).

25.

— Ooh, ooh, ooh, dormi figghia, fa la „O”. E si Beatrice nun voli durmiri coppa nno’ culu sa quantu n’ha aviri... ooh, ooh, ooh... dormi bedda, fa la „O”.[9]

Felul în care Beatrice putea să treacă de la plâns la râs îmi tăia răsuflarea. Acum râdea, ghemuită la pieptul meu.

— Ştii de ce râd?

— Păi, de unde să ştiu?

— Fiindcă e cântecul pe care mi-l cânta bona.

— Bona?

— Da, mama de lapte, doica. Se zice „bonă” pe continent şi m-au învățat şi pe mine să-i spun aşa. Li se părea lor mai elegant, numai că bona mea era siciliancă, deci eu ştiu că în cântecul ăsta de leagăn e o vorbă urâtă.

— Atunci înțelegeți siciliana?

---

[9] „Nani, nani, nani, dormi, fata mea, fă nani. Şi, dacă Beatrice nu vrea să adoarmă, ştie şi ea ce bătăiţă la cur o să ia... nani, nani, nani, dormi, frumoaso, fă nani” (dialect sicilian).

— Sigur că da. Cu bona, când eram numai noi două, 'u parravamu sempri[10]. Mie îmi place mult, dar la noi în casă e interzisă: franceză, engleză, italiană, dar fără siciliană. Ce de-mi mai povestea! Vorbea cu mine numai în siciliană, mai bine zis în dialect palermitan. Ea era de la Palermo şi se mândrea foarte tare cu asta. Catania nu putea s-o sufere: catanisi soldu fausu[11], zicea întruna. Şi mie îmi plăcea s-o zgândăresc. Se supăra, pe urmă râdeam amândouă şi ne împăcam. Ce vremuri frumoase erau pe atunci la Catania, Modesta! Casa era tot timpul plină. Erau toţi în viaţă şi nu exista războiul ăsta blestemat. Aici, la vilă, veneam numai vara, dar şi aşa era mereu plin de lume. Prietenii lui Ignazio, nici nu ştii tu ce de prieteni mai avea! Tineri cu toţii; când veneau, se închideau la el în cameră şi vorbeau tare, ştii, cum fac bărbaţii. Eu stăteam totdeauna după uşă, nu ca să trag cu urechea, dar îmi plăcea să aud voci şi să simt mirosul de tutun, care se strecura prin crăpături. Pe urmă veneau la cină sau la ceai cu surorile lor... Apoi, în '15, au început să plece, unul câte unul. Toţi spuneau că războiul n-o să ţină decât şase luni, datorită nu ştiu căror arme extraordinare, mă rog... Au trecut aproape doi ani şi tot nu se mai isprăveşte. Şi nu se isprăveşte nici cu doliul... Vărul Manfredi a murit imediat după Ignazio... Parcă l-ar fi chemat la el. Iar acum două luni a dispărut şi Alberto, pe frontul din... nu mai ţin minte cum îi zice. Aşa că toate casele stau închise. Sunt tare triste porţile cu doliul pe ele. Pe urmă a venit nenorocirea cu Alessandra, săraca de ea, era logodnica lui Ignazio.

Tăcea, iar capul ei mă apăsa îngreunat pe gât.

— Dormiţi?

---

[10] „O vorbeam totdeauna."

[11] „Catanezi prefăcuţi."

— Nu... Cum de nu întrebi despre Alessandra?

— Nu ştiu.

— Chiar că e cum zice maman. Eşti făcută pentru mânăstire. Nu eşti curioasă deloc. Eu, în schimb, sunt tare curioasă. Asta e păcat?

— De ce să fie păcat? Vă rog, nu vă mai întristați aşa. Ca să vedeți că nu e păcat, vă mărturisesc...

— Spune-mi „tu”.

— Vă mărturisesc că sunt curioasă să aflu despre această Alessandra. Ce a fost cu ea?

— Dar întrebi fără interes! Întreabă-mă cum trebuie! Altfel, o să cred că e păcat.

— Vreți să-mi povestiți... ce nenorocire s-a întâmplat cu Alessandra?

— Spune-mi „tu”.

— Bine, atunci povesteşte-mi.

— S-a omorât când a aflat că a paralizat Ignazio.

— Doamne, Dumnezeul meu! Cum s-a omorât? S-o ierte Dumnezeu! Ăsta, da, e mare păcat.

— Nu s-a aflat niciodată. E un mister. Unii spun că s-a lăsat să moară de foame, alții spun că s-a otrăvit, alții...

— Ce spun?

— E îngrozitor, dar unii spun, şi se pare că ăsta e adevărul, că s-a spânzurat în baie cu o frânghie.

Vorbind, mi se strângea tot mai tare la piept şi îşi ascundea chipul, lipindu-l de gâtul meu. Era o îmbrățişare? Se putea oare să simtă şi ea fiorul acela? Aşa făcusem şi eu cu maica Leonora. Înseamnă că nu era fricoasă, se purta în felul ăsta doar pentru că era mică. Acum eu eram maica Leonora şi, la fel ca ea, trebuia să fiu precaută. Dar cum să-i opresc mânuța care se agăța fără ezitare de sânul meu, mai bine zis de feşele care îmi strângeau sânul?

— Dar ce ai tu sub şorț, Modesta? Parcă ar fi o platoşă! Ia, arată-mi...

— Nu, principessina, nu e voie. Sunt feşele pe care le poartă toate novicele.

— Aha! Dar de ce? Nu-mi răspunzi?... Am înțeles. Simt că ai sânii mai mari ca ai mei. E ca să nu se vadă, din modestie.

— Chiar aşa. Nu, nu-mi face asta. Nu se pot da la o parte, Beatrice, şi mă gâdili.

— Ce ciudat, pe mine nu mă gâdilă. Nu mă crezi? Pune mâna aici. Vezi că nu mă gâdil? Pe mine mă încălzeşte. Când eram mică, îmi băgam mâna la sânul bonei, ca să adorm... Mi-e somn acum! Mă laşi să-mi bag mâna?

Era inutil s-o opresc. Mânuța ei iute găsise deja o deschidere între o faşă şi alta, fiindcă nu mă mai înfăşuram atât de strâns ca la mânăstire, iar acum îmi ținea sânul în palmă. Aşa cum îl ținea, părea să fie mamela retezată a Sfintei Agata. Am închis ochii, ca să nu-i văd degetele care se jucau acum cu sfârcul meu şi mă făceau să alunec înfiorată de-a lungul... Biata maică Leonora, prin ce trebuise să treacă! Nemişcată, cum stătuse şi ea, m-am lăsat cuprinsă de vijelie. Numai să nu bage de seamă micuța, pentru Dumnezeu, numai să nu bage de seamă!... A adormit aşa, agățată de sânul meu. Prin ferestrele mari înainta suspicioasă luna, iar, sub privirea ei răutăcioasă, părul fetei părea albăstrui. Nu ştiam ce să fac. Efortul de-a mă împiedica s-o mângâi fusese atât de puternic, că mă simțeam la fel de obosită ca atunci când alergam o zi întreagă prin stufăriş, căutându-l pe Tuzzu. Tuzzu se uita acum la mine, sub privirea lunii, şi din rănile ochilor îi sângera o revărsare albastră...

„Eşti uşoară ca fulgul, picciridda, dar nu poți să umbli pe-aici cât îi ziulica de lungă şi pe urmă să te am eu de dus în brațe, că stai s-adormi de-a binelea..."

Simțeam cum somnul mă trage de păr, cum îmi destinde fruntea... E ca un fulg mititica asta: o pisicuță ghemuită la pieptul meu. Sau mă făcusem eu mai înaltă şi era ea mai mică decât ar fi fost normal? Câți ani putea să aibă? Nu mai pricep nimic, Tuzzu, mă buimăceşte somnul şi ochii lui Ignazio, care clipesc blânzi şi răutăcioşi din întuneric, mai răutăcioşi decât luna, mă buimăcesc şi ei. Nu erau ochi de copil, erau ochii unui bărbat adult. Fratele ei? Cum se putea? S-o trezesc? Nu cutezam. S-o las să doarmă acolo? Avea să răcească.

„Ai dumneata grijă de mica principesă? Fii foarte atentă. Nu care cumva să răcească. Are o sănătate delicată, foarte delicată."

— Domnişoară, domnişoară Modesta! Ah, bine că v-am găsit! Vă căutam să veniți la cină. Ştiți că principessina e delicată, delicată şi distrată, cum spune principesa, şi nu trebuie scăpată din ochi, uită şi să mănânce când se pune pe citit sau cutreieră prin casă... Ah, doarme! Dumnezeule, Doamne, domnişoară Modesta, dumneavoastră nu ştiți, dar nici nu vă puteți închipui câte bătăi de cap ne mai dă! Toată ziua o caut! Da, da, vă ajut eu s-o duceți! Mereu face aşa când vine aici! Mi-am permis să-i sugerez principesei s-o încuiem cu cheia camera asta. Şi ştiți ce mi-a răspuns? În casa asta nu se încuie nimic. Dacă vrea Cavallina să-şi rupă gâtul fugind prin parc sau dormind cu Ignazio, n-are decât! Aici fiecare e liber să trăiască şi să moară după placul lui. E o originală principesa! Dar eu tot stărui că ar trebui încuiat. Să ştiți că nu sunt o ignorantă superstițioasă, cum zice principesa despre femeile de pe aici, dar trage a rău camera asta. Trage a rău! Când intră aici, stă ceasuri întregi şi o găsesc mereu ori plângând, ori adormită şi încăierată cum e acuma. Nu-i lucru bun. Bine măcar că acum sunteți şi dumneavoastră aici! Nu mai cade toată răspunderea pe mine...

M-am hotărât să-i răspund, doar ca să opresc şuvoiul acela de vorbe.

— Nu vă faceți griji, Argentovivo, văd eu de Beatrice. Hai, uşor, s-o ducem în camera ei.

— Bine, dar cina?

— Poate că e mai bine să doarmă.

Am dus-o în camera ei, dar, de cum am aşezat-o în pat, Beatrice a deschis larg ochii şi a zis:

— Mi-e foame!

— Vedeți cum face, domnişoară Modesta, o vedeți?

— Mi-e foame!

— Cina e servită în salonul verde.

— Nu, eu vreau să mănânc aici, cu Modesta. Aici, am spus! Pleacă tu, du-te de-aici! Şi să nu deschizi gura! Până la urmă o să ți-o cos, gura aia. Taci şi dispari, vreau să iau cina aici, cu Modesta.

Înghețasem. N-o mai auzisem până atunci rostind vorbe aspre, iar, când striga aşa, vocea îi răsuna până departe, ca vocea principesei.

— Vino încoace, Modesta, anume m-am prefăcut că dorm, ca să te aduc în camera mea. Mă temeam că n-ai să vrei să vii; cum îți place?

În vreme ce sporovăia, m-am apropiat de ea, încercând să ghicesc câți ani are. De aproape se vedeau mici riduri umbrindu-i pielea albă a frunții. Sau o îmbătrâniseră strigătele de adineauri? Nu mai văzusem aşa piele străvezie.

— Vezi, asta e oglinda despre care ți-am spus. Vezi cum înveseleşte? Nu te-ai hotărât încă? Iar asta e bunica noastră. Uite ce frumoasă era! Englezoaica foarte bogată, care nu era de neam nobil, mai ții minte? Niciunul dintre noi nu i-am semănat la frumusețe, spune maman. Doar banii i-am luat de la ea, ba chiar i-am furat, aşa zice. Bunicul intrase la strâmtoare, cum li se întâmplă nobililor. Aşa se face că, tot vorba lui maman, burgheza aceea inocentă s-a dovedit providențială, iar coşmelia a fost salvată. Mori de râs, nu alta, când zice că nobilii, în frunte cu Casa de Savoia, care

pot fi consideraţi nobili doar până la un punct, sunt nişte hoţi cu toţii! Mori de râs! E frumoasă, nu-i aşa? Seamănă cu Ignazio, nu?

— Da, şi cu madre Leonora.

— Tu vrei să te faci călugăriţă, ca ea, nu?

— Da.

— Dar când ai simţit că ai vocaţie?

— La mânăstire.

— Dar ce e vocaţia? Ce simţi?

Cum n-aveam habar, i-am răspuns cu vorbele maicii Leonora:

— E ca un tril de pasăre cântătoare.

— Şi ea zicea tot aşa, mi-a spus maman, fiindcă eu n-aş putea spune că am cunoscut-o. Maman mai zice că şi pentru mătuşa Leonora a fost o nenorocire, fiindcă era bogată şi putea face o căsătorie magnifică. Dar că pentru tine e altceva. E mai bine că ai această chemare, pentru că, la mânăstire, cu renta micuţă şi cu trusoul de la madre Leonora, o s-o duci mai bine decât măritată cu vreun chelner sau, mai ştii, cu vreun funcţionăraş mărunt. Cu inteligenţa ta, aşa spune, şi cu sprijinul nostru, poţi chiar să ajungi stareţă într-o bună zi.

Avea dreptate Argentovivo: perspicace mai era principesa, nimic de zis.

— De asta mi-a spus să nu te îndepărtez de vocația ta. Cu toate că mie îmi pare rău, fiindcă asta înseamnă că peste trei luni o să pleci, iar eu mă simt aşa de bine cu tine. I-am spus şi ei, să ştii. Dar mi-a răspuns să te las în pace şi că am numai capricii. Asta cam aşa e... Dar e mare păcat, fiindcă, dacă n-ai avea vocația asta, ai putea să rămâi pentru totdeauna cu mine, că eu tot n-o să mă pot mărita.

— Dar de ce? Doar sunteți bogată.

— Da, da, ştiu şi eu, numai că maman zice că nu trebuie să afle nimeni că o Brandiforti e schiloadă. M-au cerut mulți de soție. Vezi tu, toți cei din familia Brandiforti, până la generația bunicului, au fost frumoşi şi zdraveni. Pe urmă, sângele nostru s-a stricat. Primul semn l-a dat englezoaica asta, care n-a avut decât un singur copil, pe tata... Pe urmă s-a născut „lighioana", care stă, cum ți-am spus, în camera unde fereastra e tot timpul închisă. Nu l-a văzut nimeni, niciodată. Nici măcar eu. Sigur, a mai fost Ignazio, care era frumos şi zdravăn, dar maman zice că şi el era bolnav, la creier. Poate că de asta a murit. Aşa că neamul nostru, spunea maman, o să dispară ca un râu pe care muntele nu mai vrea să-l alimenteze. Noi suntem din Catania. Acolo Muntele dă viață cu zăpada lui şi aduce moarte cu lava. Maman spune că, de când şi-aduce ea aminte, a văzut multe domenii şi neamuri rodnice cum au secat şi au pierit din voința lui Dumnezeu şi a Muntelui.

26.

— Bună dimineaţă, domnişoară. Aţi dormit bine? Principesa cea mică s-a trezit ca o floare azi, ca o floare! Vă transmite că după breakfast va veni profesorul de muzică. Dacă aţi vedea ce entuziasmată e să ia lecţii împreună cu dumneavoastră! Ah, de când aţi venit aici, a înflorit, nu alta, principesa mică! A înflorit, că altfel nici nu pot să spun!... Dar, în privinţa oglinzii, v-aţi hotărât? Mi-a spus şi despre oglindă.

— Nu, fără oglinzi.

— Bine. Principesa o să fie bucuroasă, dar celei mici o să-i pară rău. Deja e disperată că nu puteţi lua şi lecţii de dans împreună! Ei, ce să-i faci! Fără oglinzi, carevasăzică. Fără lecţii de dans. Nu şade bine dansul pentru o soră. Principesa zice că e mai bine aşa!

Bine făcusem să mă arăt precaută. Auzi, măritată cu un valet! Mai bine soră la mânăstire. Să ajung ca aia! Acum că aflasem, voioşia ei mi se revela ca invidie plină de furie, silită să se ascundă sub vorbe de duh smerite şi cumineţele. Mâinile ei butucănoase, zâmbetul prefăcut, ca prins cu două bolduri în colţurile gurii, mereu înfofolită în şorţul acela oribil... Ei bine, nu! N-avea să renunţe la vocaţie. Aşa va putea cel puţin să studieze mai departe istoria, matematica, pianul... Pianul! Beatrice îmi spusese că profesorul ei a fost cândva un mare concertist rus. Şi, dacă ea spune că e foarte bun, cu siguranţă că aşa e. Iar meditatorul avea o asemenea cultură, încât, prin comparaţie cu el, maica Leonora părea o ignorantă. Filosofia, pe urmă.... era posibil ca la mânăstire să nu se poată studia... Trebuia să se informeze. Ce bogată şi misterioasă era „lumea ideilor”, aşa le spunea meditatorul. Şi tot el mai spusese:

— Bravo, domnişoară, faceţi asocieri între noţiuni ca un bărbat.

Sigur, despre Platon auzise câte ceva de la maica Leonora, dar sofiştii... epicureii... Şi filosoful ăla grec, care spunea că totul s-a născut din întâmplare... Cum îl chema? Trebuia să întrebe. Preceptorul avea să-i răspundă.

Să poți să întrebi fără teamă. Asta n-ar fi fost posibil la mânăstire. Dar măcar acolo putea să citească. Aceste câteva luni trebuia să pună întrebări, să-l întrebe pe bătrânelul acela blând şi surâzător. Păcat că nu era tânăr preceptorul, ea a tot sperat, dar aflase deja că şi profesorul de muzică era tot un bătrân. Numai femei şi bătrâni în casa asta. Oare de ce o fi fugit maica Leonora din mânăstirea asta opulentă ca să meargă sus, la munte, între zidurile din piatră de lavă? În fond, era acelaşi lucru...

— Ce stai acolo pierdută şi dusă pe gânduri? Iartă-mă, poate că te rugai! Abia aştept să-ți fac cunoştință cu maestrul Beliaiev. O să vezi, o să fie încântat de tine!

Din prag, ținându-se cu mâna de draperia din dreptul uşii întredeschise, Beatrice unduia din talia ei fragilă, ascunsă de pliuri albe şi moi. Se îmbrăca aproape întotdeauna numai în alb.

— Ştii că arăți aidoma cu Beatrice a lui Doré?

— Aşa spui? N-o țin minte: ce e, un tablou?

— Nu! Ilustrațiile din biblioteca de jos.

— Aha, era al tatei cărțoiul ăla. Toate le descoperi. Zici că semăn cu ea? Să mi-o arăți mai târziu. Hai, vino, ia-mă de mână. Nu vrei? De ce?

Dar cum puteam, după ce o ținusem în brațe? Numai gândul de a-i atinge palma putea să mă lase şi fără prudență, şi fără vocație. Dar ea, nici una, nici două, îşi strecoară iute mâna şi mă prinde de încheietură. Slavă Domnului că în dimineața asta am feşele legate cum se cuvine.

— Ce ai, Beatrice? Ce e?

— Ah, Doamne! Auzi-l că vine. Nu auzi cum îi răsună paşii?

Într-adevăr, paşii grei ai cuiva care poartă bocanci cu ținte ori saboți de lemn făceau să duduie scările.

— Închide uşa, mi-e frică.

— Bine, dar ce ai?

Aflată de acum în siguranță în cameră, agățată de mine, a întredeschis din nou uşa încetişor şi, fără să spună vreo vorbă, mi-a arătat cu degetul un bărbat uriaş: un colos care se apropia dinspre capătul coridorului şi venea spre noi. Trebuie să fi avut doi metri înălțime; avea umerii lați şi masivi cât uşa şi un cap mic, rotund şi chel, aşezat pe un gât ce arăta ca un stâlp. Globul acela nici nu părea cap, mai degrabă o continuare a gâtului îndesat şi musculos. Iar gâtul acela mai avea şi doi ochi mari, atât de deschişi la culoare, că păreau albi.

— Cine e?

— Vino, hai să-l salut. Cu tine nu mi-e frică de nimic. Bună ziua, Pietro.

— Plecăciune, principessina.

— Ce face Ippolito?

— Totul e în ordine, principessina, totul e în ordine.

Ne ațintea de la înălțime cu o privire lipsită de expresie. Deşi stupefacția nu i se citea pe chip, uimirea de a se vedea salutat îl făcuse să încremenească de tot. Aşa, țintuit locului, arăta ca o statuie de oțel.

— Domnia ta, ai nevoie de ceva, principessina?

Şi vocea tărăgănată era lipsită de expresie.

— Nu, mulțumesc, Pietro, voiam doar să ştiu ce mai face Ippolito.

— Nu se simte rău, mulțumim lui Dumnezeu, nu se simte rău. Atunci, pot să mă duc? Sărut mâinile domniei tale.

Țeapăn, a cotit-o la dreapta şi a pornit să urce mai departe pe scară cu pasul lui de fier. Iată deci ce era zgomotul pe care-l auzeam în toate diminețile.

— Ți se şi face frică, nu-i aşa, Modesta?

— Chiar că ți se face frică. Dar cine e?

— E omul care îngrijeşte de Ippolito. Vezi că se duce la ultimul cat? Numai el ştie cum să ia „lighioana”, cum îi spune maman. Vai, ce frică mi-a fost! Închide uşa bine! N-am

mai vorbit niciodată cu el, brrr... Ce voce înfricoşătoare! Totul e înspăimântător în aripa asta a palatului: „lighioana”, odaia lui papà... brrr!...

— Mi-ai arătat toate încăperile, dar nu şi unde stătea tatăl tău, principele.

— Camera aia îmi dă fiori de spaimă. Poate că e urât să vorbesc aşa despre cineva care a murit, dar ţie nu pot să-ţi ascund nimic. Adevărul e că eu... Uite, nu-mi amintesc când anume, a, da, când a început să pretindă să vin la el în fiecare după-amiază ca să-i citesc cu voce tare şi să învăţ astronomie. Aveam vreo zece ani. Sigur, eu nu sunt inteligentă ca maman şi ca tine. Şi preceptorul — ai văzut că acum ţi se adresează doar ţie când explică ceva? Asta e, uite, eu nu pricepeam astronomia şi el se înfuria. Aşa că, de cum intram la el în odaie, mă şi apuca tremuratul... Vezi, doar vorbesc despre asta şi-mi tremură mâinile. Nu ştiu ce aveam. Ignazio zicea că citesc bine, dar cu bunicul mă fâstâceam.

— Bunicul ai zis? Dar principele nu era tatăl tău?

— Da, sigur, am greşit. M-am fâstâcit ca atunci, eu... eu...

Ca micşorată de tremur, mi se ghemuieşte la piept. Cum făcea oare să pară atât de înaltă de la depărtare şi atât de mică la mine în braţe? Cum reuşea să treacă de la râs la plâns cu asemenea iuţeală, de te lua ameţeala, nu alta?

— Pot să te întreb câţi ani ai, Beatrice?

— Ai înţeles, nu-i aşa, Modesta? Tu înţelegi tot şi vezi tot.

— Nu, n-am înțeles. Dimpotrivă, începe să mi se învârtă capul de la atâtea nume de unchi, de bunici. Te rog să mă scuzi dacă pun atâtea întrebări, e numai...

— Dar mie îmi place când îmi pui întrebări! Pari ceva mai puțin călugăriță... Of, scuză-mă! Vreau să zic mai puțin serioasă, mai ca mine. Şi ce păr bogat ai. Aşa, strâns, nici nu se vede. Cocul ăsta e la fel ca al doicii, lasă-mă să ți-l desfac... Doar o dată!

— Da, bine, dacă îți face plăcere. Văd că ți-a revenit zâmbetul.

— Hai, vino aici, la fereastră. Doamne, ce de agrafe! Dar aşa îți strici părul. Nu-i face bine să-l ții atât de strâns.

— Unde trebuie să merg eu, nu-i nevoie de păr. După ce trec de stadiul de novice, o să mi-l taie.

— Nu vorbi aşa! Nu vorbi aşa! Nici nu pot să mă gândesc că mai sunt doar două luni şi... Ştii că s-a făcut o lună de când ne cunoaştem? Să nu pleci! Să nu pleci!

Plângea acum, în colțul cel mai îndepărtat al camerei. Era felul ei de a mă goni. Numai că învățasem cum s-o fac să revină lângă mine şi să zâmbească iar. Era de ajuns să-i distrag atenția cu ceva nou. Am terminat de scos agrafele şi am simțit cum cozile grele îmi lovesc la fiecare pas umărul; ce mult era de când nu mai simțisem apăsarea aceea dătătoare de vitalitate, de pe vremea când umblam în căutarea lui Tuzzu...

„Dacă nu te potoleşti, îți tai cozile şi mă duc în sat să le vând. Sunt frumoase, aşa, drepte şi grele. Martor mi-e Dumnezeu că m-aş pricepe să scot un ban bun pe ele.”

„Dar valorează ceva?”

„Ei, da!”

„Şi ce fac cu ele?”

„Fac peruci pentru babe.”

„Şi perucile ce sunt?”

„Uf! Nu ştii decât să întrebi şi iar să întrebi! N-am chef şi nici timp să-ți răspund. Potoleşte-te, că acum am treabă.”

— Hai, gata, Beatrice! Uite, uite ce surpriză! Ține agrafele, hai, uite aici!

— Ce cozi groase! Cu una de-a ta se pot face cozi pentru mine şi încă două fete... Dar ce faci? Ai lacrimi în ochi. Dumnezeule, Doamne, nu te-am mai văzut plângând până acum! Doamne! Şi lui maman cine îi spune? Ți-ai pierdut vocația?

— Nu, n-am pierdut-o. O am de la maica Leonora şi...

— Atunci înseamnă că plângi deoarece, chiar dacă nu ți-ai pierdut vocația, îți pare rău să mă părăseşti, nu-i aşa? Spune, nu-i aşa că îți pare rău?

— Da, îmi pare rău.

— Asta mă consolează. Mă cam temeam, fiindcă despre voi se spune că nu-l iubiți decât pe Dumnezeu, aşa zicea mătuşa Leonora... ce ciudat, cu cozile libere pari mai tânără. Dar tu câți ani ai?

— Sunt născută pe întâi ianuarie o mie nouă sute. Aşa mi-a spus maica econoamă de la mânăstire. Spunea că la mine e uşor de făcut socoteala.

— Atunci înseamnă că ai şaptesprezece ani, la fel ca..

— La fel ca cine?

— Ca mine.

27.

— Ei, hai, ştiai! Văd că nu te miri deloc. Are dreptate maman: tu vezi tot şi înțelegi tot. Mai spune şi că n-a întâlnit multe fete inteligente şi cu o voință ca a ta. Şi o supără că nu reuşeşte să-ți găsească şi ție o poreclă. Zice că eşti opusul numelui pe care îl porți... Dar de ce ai pălit aşa? Nu e supărată pe tine! Doar ştii cum e, o supără că n-a reuşit să-ți găsească un nume.

Înspăimântată, mă pregăteam să-mi strâng părul în coc. Beatrice era ingenuă, dar principesa nu: vai de mine dacă-mi vedea cozile!

— Dar ce faci? Nu, nu, lasă-le pe spate! Oricum, clamele sunt acum la mine şi nu ţi le mai dau! Sunt aşa de fericită că ai înţeles! Nu mai trebuie să mă prefac nici că sunt mai bătrână, nici că nu sunt şchioapă... Dar, te rog, nu-i da de înţeles bunicii că ştii.

— Atunci principesa e bunica, nu e mama ta?

— Dar cum puteam să fiu copilul ei? Nici nu ştiu câţi ani o fi având. Şi mie, pe vremuri, mai înainte să plece Ignazio la război, mi se părea foarte tânără, dar, pe urmă, după ce l-au adus aici pe targă, în câteva luni ea s-a uscat şi a albit. Îmi pare rău de cum a ajuns. Până acum doi ani s-o fi văzut tu cum mergea călare... Nici Carmine nu se putea ţine după ea.

— Şi Carmine cine e?

— Mda. Păi, asta e. Mă laşi să-ţi despletesc cozile?

— Nu, Beatrice, nu. Nu e voie. Dar tu atunci a cui fiică eşti?

— Asta nu pot să-ţi spun. Chiar nu pot să-ţi spun. S-ar putea să te fac să-ţi pierzi vocaţia şi, cum zice bunica, vocaţia e singura avere pe care o ai.

— Nu e aşa de uşor cum ţi se pare. Când vocaţia e adânc înrădăcinată, ca la mine, nimic nu poate să te schimbe. Dar ia stai: ai spus că ai putea să mă faci să-mi pierd...

— Uite că ai priceput! Da, fiindcă maica Leonora era mama mea. Doamne, cum te-ai albit la faţă! Dar eu nu ţi-am spus nimic! Ai înţeles tu singură, nu-i aşa? Singură ai înţeles! Nu vreau să-ţi pierzi vocaţia.

— Sigur, Beatrice, sigur, nu mi-ai spus tu. Am înțeles singură.

— Numai că una e să înțelegi şi alta e să ştii, nu-i aşa? Vai, ce palidă eşti!

— Stai puțin, mă duc să mă spăl pe față, o clipă numai.

În baia minusculă, m-am sprijinit de lavoar şi puțin a lipsit să nu vomit. Tremuram toată, nu de durere, cum îşi închipuia Beatrice... Blestemata... Logodnicul înspăimântător, balul debutantelor, îndurerarea în fața lumii corupte... Şi Sfânta Fecioară, care o luminase în privința ororii reprezentate de bărbați. Harul divin, vocația! Iar de fapt un bărbat tot avusese şi ea!

Ca să-mi domolesc furia, am început să-mi pălmuiesc obrajii cu apă rece şi nu m-am oprit până nu s-a arătat în oglindă un chip de călugăriță, calm şi lipsit de surâs. Continuând să-i strig în sinea mea: „blestemato, mincinoaso, te urăsc", m-am întors la Beatrice, care, cu mâinile pline de agrafe, mă aştepta nelinişti tă.

— Nu ți-am spus eu, Modesta! Tu ai înțeles singură, tu!

— Desigur, Beatrice.

— Ce calmă eşti acum! Păcatul maicii Leonora te-a făcut să-ți pierzi vocația?

— Cine e fără de păcat să arunce prima piatră, Beatrice. Şi, pe urmă, maica Leonora şi-a ispăşit păcatul în singurătate şi în rugăciuni. Eu n-am păcătuit, dar, în ciuda acestui fapt, mă simt nevrednică în fața ei!

Auzeam înfricoşată glasul maicii Leonora alunecând de pe buzele mele. Oare ura o făcuse să renască înăuntrul meu? Atotputernică e rugăciunea urii, poate să dea viaţă şi să aducă moarte, poate face orice.

— Şi acum spune-mi, sufleţel, spune-mi. Tatăl tău cine era? Ofiţerul acela căruia îi fusese promisă?

— Dacă mă laşi să-ţi despletesc părul aici, la soare, îţi spun.

— Bine, micuţo.

— Ce glas dulce ai acum. Eşti o sfântă, Modesta! Mă laşi să-ţi fac orice şi accepţi totul fără să te răzvrăteşti. Cum poţi oare? Mi-ar plăcea să fiu şi eu ca tine. Ce păr frumos! Pot să te pieptăn?

— Dar spune-mi cine e tatăl tău. Ori nu ştii?

— Într-o zi o să ţi-l arăt.

— Ai vreo fotografie?

— Nu-i nevoie de asta.

— Atunci e cineva care locuieşte aici.

— Rece, rece... Nu chiar, mai vine pe aici uneori... Nu l-ai observat?

I-am trecut la iuțeală în revistă: preotul, prea bătrân, preceptorul, pianistul rus, nu, prea bătrâni... Omulețul acela pipernicit, care venea să viziteze „lighioana”?

— Medicul, Beatrice? El e?

— Rece, rece...

— Notarul, care a fost aseară aici?

— Rece ca gheața, rece ca gheața...

— Bărbatul ăla care vine din când în când?

— Călduț, călduț... călduț...

— Nu se poate! Atunci e...

— Frige! Ai ghicit! Vino, hai, uite-l că urcă pe scări... Eu o şterg întotdeauna când vine.

În spatele geamului, strânse una într-alta, urmăream paşii lenți ai unui bărbat înalt şi solid... Şi-a ridicat capul cu cârlionți albi şi s-a uitat în direcția noastră, de parcă ne-ar fi simțit privirile. Două pupile albastre ne-au ațintit pentru o clipă. În albastrul acela închis sclipeau pojghițe de aur. Era îmbrăcat în velur, la fel ca Mimmo, doar că, în loc să fie maroniu, velurul acela era bleumarin-închis, aproape negru.

— Dar cine e? Grădinarul?

— Nu, vătaful. Nu vezi că are puşcă?

Adevărat! Bărbatul acela se îmbrăca şi se mişca la fel ca Mimmo, dar purta în bandulieră o puşcă. M-a cuprins îndoiala. Beatrice era capricioasă, aşa declarase principesa, capricioasă şi instabilă. Să fi vrut să râdă de mine, cum făcea de multe ori cu Argentovivo şi cu celelalte femei? Nu trebuia să pierd din vedere că ea era stăpâna şi că numai un „văl consacrat" mă despărțea de condiția de slujnică în casa aceea.

— Nu e posibil, Beatrice. Şi chiar dacă ar fi adevărat, n-ai avea cum să ştii. Lucrurile astea sunt greu de aflat.

Smulgându-se din brațele mele şi aruncându-se pe pat, țipă şi plânge acum, lovind cu pumnii în cuvertură.

— Mă faci mincinoasă! Ca s-o salvezi pe maică-ta Leonora, mă faci pe mine mincinoasă! O ticăloasă laşă, asta era! Laşă, cum eşti şi tu! M-a părăsit aici, printre nebunii ăştia! Dacă nu era doica şi pe urmă Ignazio, aş fi murit de mult. Aş fi murit de singurătate, ascunsă de ochii tuturor. Mă țineau ascunsă, tu ce crezi? Înainte ți-am spus de toată lumea aia care venea aici şi la Catania... dar eu numai de departe îi vedeam sau ascunsă după vreo uşă. Pleacă, du-te şi tu, ca ticăloasa care m-a abandonat!

Părea sinceră. Ce era de făcut? Trebuia neapărat s-o fac să tacă. Nu atât de mila ei, fiindcă ceva dinăuntrul meu îmi spunea că lacrimile acelea îi făceau bine, ca o descărcare sănătoasă în urma căreia avea să rămână mai calmă şi senină, ci din cauza servitoarei Argentovivo, care putea s-o audă. Şi, ca s-o fac să tacă, nu era altă soluție decât s-o îmbrățişez.

— Ai dreptate, Beatrice, am fost o ticăloasă că nu te-am crezut, dar trebuie să înțelegi şi tu...

Acum zâmbea printre lacrimile care îi alunecau pe bărbie şi pe gât. Lacrimile acelea se cereau şterse — ştiam asta — şi, luând-o în brațe, i-am mângâiat obrajii, bărbia, gâtul.

— Aşa îmi făcea şi Ignazio când plângeam. Îmi zicea izvoraşul lui personal. Într-un rând mi-a spus: „Mi-e sete, mă laşi să-ți beau lacrimile?” Ție nu ți-e sete?

Mi-era foarte sete şi i-am supt lacrimile cu buzele; nu ştiam că sunt aşa de sărate.

— Ce sărate sunt!

— Nu ştiai?

— Nu.

— Păi, cum se face? N-ai plâns niciodată?

— Ba da, însă...

— Ai plâns şi nu le-ai gustat niciodată? Ce ciudat, eu am făcut asta imediat... de când mă ştiu. Pe urmă am descoperit că au gustul apei de mare, mai puțin sărate, dar cu acelaşi gust.

— Tu ai văzut marea?

— Sigur că da! Tu nu? Nu-mi vine să cred! Nu se poate!

— Acum tu mă faci mincinoasă. Vezi că mă pun şi eu pe plâns ca tine.

— Dă-i drumul! Aşa beau şi eu. Dar cum de n-ai văzut niciodată marea?

— Eu sunt născută la munte, dar era cineva care îmi vorbea mereu despre mare.

— Fratele tău?

— Aproape.

— Nu vorbeşti niciodată despre tine.

— Nu e voie.

— Mincinoaso!

— Vezi că mă pun pe plâns.

— Asta şi vreau.

— Dar de ce?

— Ți-am spus, fiindcă mi-e sete şi mi-e şi somn. Mă laşi să-mi bag mâna la sân?

N-a aşteptat să răspund. Mi-a dezlegat la iuțeală şorțul şi, desfăcând feşele, nu s-a mulțumit ca altădată să-mi pună mâna pe sân, ci mi l-a scos afară cu totul. Am închis ochii, ca să pot rezista supliciului, până când, simțind că s-a liniştit, mi-am închipuit că adormise şi am privit-o. Nu dormea. Se uita la sânul meu cu ochii căscați.

— Ce mare e şi ce tare la pipăit! E mai frumos decât al doicii, sfârcul... e deschis la culoare. Bona îl avea negru. Îmi dai lapte?

Fără să-mi lase timp să spun ceva, începe să sugă cu buzele, ca şi cum ar bea.

— Mie nu-mi mai e sete acum. E rândul tău.

Cu un gest sigur, îşi scoate afară un sân şi mă forțează, cu o mână devenită pe neaşteptate puternică, să-i sug sfârcul, aşa cum făcuse şi ea.

— Aşa, bea! Trebuie să închizi ochii, îți ia mai bine setea.

28.

Am strâns pleoapele. Uluiala mă făcuse să încremenesc.

— Hai, suge, fii fetiță cuminte, picciridda. Dacă nu mânci, nu creşti şi vine uscata de Certa să-ți adune oasele. Hai, mâncă şi creşti... Cuminte, cuminte, picciridda.

Nu izbuteam să mă liniştesc. Stăteam acolo înghețată, stingherită, privind-o cum se joacă cu sânul meu, cu părul, cu urechile mele. Cum era oare posibil?

— Eşti înghețată şi asudată toată, Modesta. Te şterg imediat. Nu cumva te gândeşti că e păcat? Dar ce-i rău în asta? Suntem fete amândouă. Nu rămânem însărcinate.

Replica ei m-a făcut să izbucnesc în râs... Tuzzu râdea când... „Fătuca asta a nimerit o vorbă pe potrivă de copil obraznic ce e!”

Credeam că râd, dar, spre uimirea mea, m-am trezit plângând la pieptul ei. Era înaltă acum, iar brațele ei ocroteau.

— Of, plângi? Nu plânge. Nu e păcat, îți garantez eu. Hai, vino încoace, să beau eu toate lacrimile astea sărate.

M-am lăsat în voia ei. Mi-era frig.

Dar, încetul cu încetul, acel îngheț provocat de uimire se topea sub mângâierile ei şi un val de căldură cum nu mai încercasem m-a făcut să rostesc:

— Nu, Beatrice, nu e păcat.

Aşa se face că, pentru prima oară în viață, am fost iubită şi am iubit la rândul meu, cum sună romanța. Lucru atât de rar, încât şi astăzi îmi amintesc senzația de uşurătate cu care deschideam ochii dimineața, sigură de noua aventură care avea să se nască din îmbrățişarea noastră. Alergam împreună, cutreierând prin încăperi, prin grădină, pe aleea cu palmieri... Lecțiile şi ceaiul de la ora cinci erau singurele pauze din acea singurătate în două. Dar nici nu se simțeau ca nişte răgazuri, căci tot timpul sau o privire, sau o mângâiere pe sub masă, sau o atingere pe umăr în timp ce cântam la pian ne încuraja că peste puțin vom fi din nou împreună.

— Ne jucăm de-a bona şi copilul?

— Da.

— De data asta, tu eşti bona şi eu, fetița.

— Ce preferi, să fii bona sau fetița?

— Oh, pentru mine e la fel, e destul că pot să stau lângă tine şi să te țin în brațe.

— Şi pentru mine...

Lăsându-mă în voia ei, ieşeam din iadul acela de îndoieli, de feşe şi ziduri de lavă. Mânăstirea se îndepărta când o priveam drept în ochi, se scufunda în urma mea şi vedeam din nou stelele. Asta era oare paradisul: iubirea? Nu ştiam ce poate să însemne vorba: „Amor che muove il sole e l'altre stelle”[12].

Sigur, când mă îmbrățişa ea, se mişca totul în jurul meu. Nu la fel cum era cu Tuzzu sau cum era cu maica Leonora. O duioşie necunoscută până atunci mă făcea să mă simt liniştită între copacii aceia care se roteau în jurul soarelui, sigură că nu mă scufund.

Dacă mă dezbrăca, aflam de la ea de ce culoare îmi e pielea, câte alunițe am pe spinare...

— Dar şi tu ai talie subțire, numai că nu porți corset. Vezi că e aproape la fel de subțire ca a mea? Nu mă crezi? Iau acum

---

[12] Divina Comedie, Paradisul, cântul XXXIII: „Iubirea care mişcă sori şi stele”, traducere de George Coşbuc, Polirom Iaşi, 2000, p. 728.

metrul de croitorie. Şi, pe urmă, tu eşti mai înaltă, ai şolduri mai late şi nu eşti şchioapă ca mine.

Vorba aceea era întotdeauna urmată de plânset. Ca s-o fac să înceteze, ajungea să-i sărut piciorul doar cu puțin mai subțire şi mai scurt decât celălalt.

— Nu ți-e silă?

— Cum să-mi fie silă? Mi-e drag, Beatrice, ce spui acolo?

— Şi bona zicea la fel. Mă alăptezi cum făcea ea?

— Întâi te învelesc cu părul meu.

— Of, da, mi-e aşa de frig!

Şi se făcea că tremură, în plin soare.

— Dar aici, între picioare, ce e?

— O pajişte.

— Pot s-o ating cu buzele şi să simt ce moale e iarba?

29.

Dar iarba de pe pajişte era umedă în dimineața aceea.

— Ai auzit ce furtună a fost azi-noapte? Prima furtună din vara asta. Mai e puțin şi vine toamna, Modesta.

Nori groşi, adunați la orizont, ne blocau privirile ca un zid înalt din piatră de lavă. Uitasem de zidul acela.

— Mai e puțin şi va trebui să pleci... Rămâi aici, cu mine, Modesta! Începuse să spună asta în şoaptă, cum se rostesc rugăciunile care nu vor fi niciodată împlinite sau ca un refren estompat de vreme: „Rămâi, rămâi”. Am luat-o în brațe, ca să nu vadă ce mult mi-o doream şi eu. Abia cu obrazul ascuns în umărul ei am putut să îngaim:

— Dumnezeu mă cheamă.

Nu mai voiam să plec, acum că Beatrice îmi săruta trupul gol şi puteam şi eu s-o sărut oricând, după plac. Ce mai conta că acolo nu era, în fond, decât tot o mânăstire şi că nu erau bărbați în preajmă? Ce-mi păsa mie de bărbați, acum că o aveam pe ea? În locul unde trebuia să mă întorc n-aş fi avut parte decât de iubirea aceea solitară, despre care acum ştiam cum se cheamă: „masturbare”. Ce lucru trist, de călugăriță, mi-am zis, şi mi-a venit să râd:

— Ce faci, râzi?

— Râd.

— Şi de ce, mă rog?

— Nu ştiu nici eu.

— Ştii că pari cu totul alta când râzi? Ah, dacă ți-ai scoate feşele şi ți-ai pune corsetul! Sau măcar să o laşi pe Argentovivo să te coafeze cu părul tapat şi câțiva cârlionți pe frunte, cum sunt eu. E foarte pricepută.

— Pe ea n-aş lăsa-o niciodată să pună mâna pe mine!

— Dacă asta e problema, mă pricep şi eu să coafez şi să fac cocuri.

— Nu se poate, Beatrice. Şi la ce bun, pentru aşa de puțin timp? Mai sunt douăzeci de zile şi...

Cum puteam să nu mă duc? Cum puteam să-mi pierd aşa, pe nepusă masă, vocația în ochii principesei şi chiar ai lui Beatrice? Dar dacă se plictisea Beatrice de mine? Nu, nu era nimic de făcut.

— Eu i-am spus, să ştii, bunicii să nu te trimită de aici; acum două zile. Dar ea n-a zis nimic. Pe urmă, ieri, mi-a trimis biletul ăsta, uite: „Las-o în pace pe fata aia. Nu eşti decât o pacoste îndărătnică, cum era şi maică-ta. Ştii şi tu!”

— Se referă la mama ta, la maica Leonora? Atunci, ați vorbit despre asta?

— O singură dată, acum mulți ani. Tu înțelegi, nu? Nu era o toană, voiam să aflu. Auzisem nişte zvonuri aici şi pe la Catania. Şi aşa de mult am stăruit, până a trimis ea după mine şi mi-a spus: „Bine, atunci, dat fiind că ții neapărat să afli, cu atât mai rău pentru tine!” Asta mi-aduc aminte, dar altceva nu am mai reținut din ce mi-a spus. Ciudat lucru, poate că din cauza emoției îmi amintesc doar începutul şi sfârşitul... Sfârşitul a fost aşa: „Iar acum, că ştii, când

suntem numai noi, între patru ochi, spune-mi bunică, deoarece chiar nu eşti fiica mea". Dar să nu-ți închipui că mi-a spus-o cu ură; o ştii doar cum e, strigă la toată lumea, dar, pe urmă...

— Şi ți-a spus şi de Carmine?

— Sigur. Zice mereu că ori minți pe de-a-ntregul, ori spui totul.

Ia te uită! Ce de lucruri aveam de învățat de la bătrâna aia atinsă de muțenie. Avea dreptate.

— Ce m-a durut mai tare n-a fost să aflu adevărul, fiindcă îl cam ghicisem eu...

— Dar ce?

— În fine, că, după ce Leonora rămăsese gravidă, aşa a zis bunica, ar fi putut, fără să facă atâta tragedie, sau să mă omoare înainte să mă nasc — şi ar fi fost mai bine pentru mine — şi pe urmă să se mărite, sau să mă țină şi să mă dea drept sora ei. Nu-i mare tragedie, îți dai seama. Şi soții Milazzo, care nu sunt nici la fel de bogați, nici nobili, ca noi, au o fată care trece drept ultimul lor copil, dar e al fetei lor celei mari.

— Şi de ce n-a vrut?

— Dar naiba ştie! Spunea că e păcat şi să mă omoare, şi să-mi dea viață, şi a ales să se ducă la mânăstire. Ce ştiu eu? Poate că tu poți să pricepi: a simțit chemarea.

— Dar Carmine? Cum de mai vine el pe aici?

— A rămas văduv şi nu s-a mai însurat.

— Dar ce-are a face?

— Mă tot întreb de ce nu s-a însurat din nou. Bunica a insistat mult s-o ia pe Agata, acum trei ani...

— Nu asta ziceam, ziceam cum se face oare...

— Cum se face ce?

— Păi, dacă Carmine a băgat-o în bucluc pe una din neamul Brandiforti, cum se face că bunicul tău, unchii n-au...

— Dar ce-are a face! Noi suntem nobili şi el nu-i decât un ţăran. Ai fi vrut ca unul dintre ai noştri să-şi mânjească mâinile cu un plebeu? Sigur, dacă era de nivelul nostru sau, mai ştiu eu, un ofiţer, un burghez, dar un plebeu, să provoci la duel un plebeu, închipuie-ţi!

— Dar nici n-a fost alungat...

— Alungat? Ce spui acolo? Bunicul îl adora şi spunea mereu: „Una e să pierzi o fată, care, pe lângă că e femeie, mai e şi neroadă, şi altceva să pierzi un vătaf de talia lui Carmine. Fără fată ai mai puţine bătăi de cap şi zestrea o economiseşti, dar, fără Carmine, cine-mi păzeşte ogoarele?” Închipuie-ţi numai! I s-a dat totul pe mână şi are oameni pe care i-a învăţat să tragă cu puşca, să apere moşiile noastre şi care îi sunt credincioşi ca nişte câini. Mie mi-e frică de el!

— Dar e tatăl tău.

— De unde tată! Cum spunea bona, ăla e un țărănoi pedi 'ncritati[13]. Eu nu m-am uitat niciodată la fața lui. Nu-mi place şi mi-e frică de el... Acum mi-e frig. Toate mă sperie aici. Uite cum s-a înnorat cerul! Plouă, Modesta, ăsta e semn că o să pleci.

— Hai să intrăm în casă, Beatrice, tremuri toată, n-aş vrea să păţeşti ceva.

— Măcar dacă m-aş îmbolnăvi, aşa ar trebui să...

— Hai, Beatrice, sus! Eu răspund de sănătatea ta.

Am încercat să o ridic, dar ea nu voia cu niciun chip să se mişte. Nici nu credeam că e aşa de puternică, nu reuşeam s-o clintesc din loc. Şi n-aş fi reuşit dacă o rafală de vânt n-ar fi făcut-o să se clatine. Am prins-o de mijloc în ultima clipă, înainte ca a doua rafală de vânt să ne lovească, căzându-ne pe spinare. Picături mari cât pietrişul ne loveau în obraz şi făceau să tremure faţada albă a vilei. Beatrice susura:

— Dumnezeule mare! Ploile, ăsta e semnul. Vezi? Au închis obloanele. Au închis peste tot... Dumnezeule mare! Modesta, uite, priveşte acolo!... Vântul a dat de perete fereastra de la catul al doilea! Doamne, Dumnezeule, ce frică mi-e, n-am văzut-o niciodată deschisă!

Nu era vântul; două braţe ieşeau în afară, ca şi cum ar fi vrut să treacă de pervaz şi să se prăbuşească pe pământ.

---

[13] „Cu noroi pe picioare" (dialect sicilian).

— Dar e Pietro, Modesta! Pietro, care țipă, ce s-a întâmplat?

— Nu te uita, nu te uita!

Îi apăsam capul pe umărul meu, ca să nu vadă tot sângele acela care astupa fața lui Pietro. Doar mâinile şi brațele i se mai puteau recunoaşte.

— De ce nu m-ai lăsat să mă uit? Ce s-a întâmplat, Modesta, ce e ? Arăți ca o fantomă.

— Dă-mi pace, Beatrice. Du-te să te usuci şi găseşte-o pe Argentovivo, să trimită după doctor, fugi repede.

— După doctor? Modesta, nu, unde te duci?

Desprinzându-i mâinile cu care se ținea de fusta mea, m-am repezit pe scară. Trebuia doar să ajung la uşă la mine şi de acolo să mai urc un etaj. Ştiam traseul lui Pietro. Dimineață de dimineață îi urmărisem cu auzul pasul ca de fier. Uite şi coridorul... Trebuie să fie una dintre uşile astea. Alergam de-a lungul coridorului care semăna cu al meu, când uşa din fund s-a dat de perete şi din cameră a ieşit Pietro, domolit acum, dar cu sânge şiroind peste tot.

— Atenție, domnişoară! Întoarceți-vă jos. L-am potolit. Mergeți jos şi puneți să cheme doctorul. N-aveți ce căuta aici, domnişoară.

Era calm, dar îl încerca pesemne multă suferință, căci s-a prăbuşit pe o banchetă. Glasul lui urla amenințător. Poate că avea dreptate, dar eu voiam neapărat să aflu. Şi, ținându-mi răsuflarea ca să-mi înving spaima, am intrat în odaie şi am văzut „lighioana” cu mâinile legate. Aruncat pe un fotoliu, se

zvârcolea şi îşi muşca gura plină de salivă. „Lighioana” aceea nu era decât un bărbat îndesat şi gras, cu un cap rotund, care mă privea cu ochii Tinei. M-am dat înapoi şi, pentru prima oară, mi-a trecut prin minte că morții s-ar putea întoarce. La vederea mea, acea Tina masculină s-a oprit din zbatere şi din muget şi, cu gura larg deschisă, m-a privit țintă, ca şi cum m-ar fi recunoscut.

Atrasă de asemănarea aceea, nu reuşeam să-mi opresc picioarele, care, țepene, mă purtau către el. Mă aştepta cu ochii plini de încântare. Abia când am ajuns aproape, mai-mai să-l pot atinge cu mâna, m-am convins că nu era Tina şi, ca să înving teama ce mă cuprinsese, am zâmbit, repetându-mi în minte: doar uită-te bine la el, e bărbat. Numai că are probabil aceeaşi boală ca Tina. Tina nu era un monstru sau o „lighioană”, era doar bolnavă. Medicul de la mânăstire îmi spusese: era mongoloidă. Zâmbesc, ca să mă asigur că nu e Tina, şi încep să-i spun încet pe nume: „Ippolito! Ippolito!” El îşi strâmbă fața în ceea ce se vrea a fi un zâmbet şi, cu mâinile mari şi legate, începe să-mi atingă fusta, dar binişor, aproape cu blândețe. Nu e Tina.

— Dar e o minune! O minune!

Pietro se uită la mine în extaz, ştergându-şi sângele.

— Nu trebuia să faceți asta, domnişoară, dar e o minune! Principele Ippolito nu s-a purtat aşa cu nimeni... doar cu mine, de două ori în zece ani. Sunteți o sfântă, domnişoară! Priviți, s-a liniştit, e un miracol! Fără pilule şi injecții. Cum v-a văzut, s-a şi liniştit.

Iată deci ce avea să mă elibereze de vocație: miracolul acela. Dar, ca să fie complet, trebuia să rămân acolo, ca să afle şi să mă vadă cu toții.

— Ai văzut şi dumneata, Pietro, că nu se întâmplă nimic? Du-te să te bandajezi, că rămâi fără pic de sânge. Du-te şi, ca să stai liniştit, trimite pe cineva aici, dar să rămână afară. Eu n-o să pățesc nimic. Maica Sfântă mi-a îndrumat paşii. Am să veghez această făptură a Domnului!

Şi, fără nicio teamă, întărită de atingerea lui Isus, cum s-a spus după aceea, am întins o mână şi i-am pus-o pe cap. Cum să-mi fie teamă mie, care crescusem cu o „lighioană" ca asta? Ba chiar avea mai mult păr pe cap decât Tina. Eu am început să-i mângâi părul şi el să plece capul şi să gângurească, la fel cum făcea Tina cu mama. Nu ştia să-mi arate altfel că mă plăcea.

În mai puțin de un sfert de oră vestea se împrăştiase în toată vila. Veneau alergând, îi auzeam dincolo de uşă, pe coridor, rosteau rugăciuni. Era şi Beatrice. Nu trebuia să dau înapoi, izbânda trebuia să fie completă. I-am desfăcut legăturile, iar el stătea cuminte şi mă privea cu ochi negri şi umezi, de câine. După ce l-am dezlegat, m-am aşezat în genunchi înaintea lui, ațintindu-l cu privirea. Atunci el şi-a coborât ochii pe fusta mea şi a pornit s-o mângâie timid. Începeam să pricep. „Lighioana" nu-i mai văzuse până atunci decât pe Pietro, pe medic şi, poate, pe preot. Probabil că statura mea ori glasul duios — continuam să-i spun pe nume şi să zic: „cuminte, cuminte" — sau, poate, culoarea fustei mele îl uimeau şi îl dezarmau. L-am lăsat să-mi atingă hainele până ce, sigură de acum, am început să rostesc: „eu — mama, eu — mama"... Cineva trebuie să-l fi alăptat cândva pe sărmanul băiat. Apoi, i-am luat mâna şi am pus-o pe pieptul meu, repetând întruna: „mama, mama"... Iar atunci, lucru care m-a uluit până şi pe mine, care începeam să asud de la efortul de a repeta şi de a-l privi drept în ochi, el a rostit cu greu, printre dinți: „Mama, mama, mama".

Am auzit un fel de freamăt pe coridor, ca răspuns la vestea dată de cineva: „I-a spus mamă”, iar, după un moment de tăcere, cuvântul „minune”, strigat cu voce tare de toți.

Reuşisem. Țineam în mână — asta da minune adevărată! — o carte pe care n-aveam de gând s-o pierd, ci s-o schimb după placul meu: vocația.

— Vasăzică, fetițo, din câte aud, ți s-a arătat maica ta Leonora şi vrei să-ți sacrifici vocația dedicându-te familiei noastre?

Glasul care tăcuse atâta amar de vreme vuia acum mai înfricoşător decât tunetele şi ploaia de afară, care nu încetaseră deloc. Măcar să fi fost şi Beatrice de față! De astă dată eram singură cu principesa. Ochii ei cenuşii şi râzători nu-mi slăbeau privirea, care tot încerca să se ferească în lături.

— Răspunde odată! Sigur, eşti tare drăguță când te emoționezi! Păcat că se întâmplă o dată la o sută de ani. Răspunde! Crezi că-mi pasă mie de vocația ta? Dacă vrei să ştii, uite: noi, aici, credem în Dumnezeu, dar în preoți şi călugărițe prea puțin, foarte puțin. Şi, pe urmă, dacă asta te linişteşte, îmi face plăcere să ştiu că atunci când voi muri — sunt bătrână de acum şi chiar dacă nu-mi place ideea de moarte, din când în când trebuie să mă gândesc şi la asta. Ce urât lucru şi moartea! Dar ce ziceam? A, da, mi-ar face plăcere dacă nici Cavallina, nici „lighioana” de sus n-ar ajunge pe mâna slugilor, ci pe a cuiva care, chiar dacă doar prin alianță, e tot din familie, de bine, de rău. Nu spui nimic? Bun, atunci! Răspunde-mi măcar la asta: te-ai gândit bine la decizia pe care ai luat-o? Nu cumva îți trece ca suflarea de scirocco? Te simți bine aici? N-o să regreți mai târziu mânăstirea? Doar eşti tânără! Gândeşte-te bine înainte să răspunzi, fiindcă uite ce e, fetițo, eu nu suport femeile

smiorcăite! N-o să te mai poți plânge după aia. Ai priceput? E drept că nu te-ai plâns lunile astea şi că nu te smiorcăi, dar cu voi, muierile, nu se ştie niciodată! E mai bine să ne înțelegem de la bun început. Socoteală limpede şi duşmănie veşnică. Dar răspunde odată!

— Am chibzuit, principessa. Locul meu e aici.

— Bun. Mâine le scriu băbătiilor acelora veştejite care au rămas fără tine şi pun să se trimită înapoi şi trusoul, şi zestrea. Chiar intenționez să le scriu o scrisorică amabilă şi delicată şi să râd cu gândul la dezamăgirea pe care o să i-o provoace fiecare rând acelei madre Costanza. Le pun să trimită înapoi totul. Asta înseamnă că din trusou o să-ți facem nişte rochii de bal, fiindcă, fetițo, să ne înțelegem: dacă e să te sacrifici, nu trebuie să se vadă. Pentru început, de mâine, când vine profesorul de dans pentru Cavallina, o să iei şi tu lecții. Vals, contradans, mazurcă, tot tacâmul! Dacă te-ai hotărât, atunci trebuie să înveți să dansezi şi să zâmbeşti, fiindcă pe mine, una, botoasele şi împiedicatele mă calcă pe nervi, ai înțeles? Iar acum, fugi de aici, că trebuie să scriu două vorbulițe pentru madre Costanza.

Nici nu aşteptam altceva decât să dau fuga la Beatrice; dar, când ieşeam pe uşă:

— A, şi să călăreşti va trebui să înveți... Şi mai trebuie neapărat să facem ceva şi cu blestematul ăsta de nume, fetițo!

Cu talia strânsă în corset, cu sânul liber, susținut doar de un sutien uşor din dantelă, îi ieşeam în întâmpinare lui Beatrice, care era cavalerul meu la complicatul contradans, numai reverențe, îmbrățişări abia schițate şi piruete. Ca prin farmec, datorită corsetului care mă ajuta să stau dreaptă sau

a botinelor lăcuite, mai lucioase decât podeaua de marmură, eram chiar mult mai înaltă decât Beatrice. Iar dacă mă prindea de talie când profesorul schimba ritmul la pian: un-doi-trei, un-doi-trei pentru vals, zburam prin salonul imens, înconjurat de scaune şi canapele goale, în aşteptare. Iar acum, contratimp! Piruetă! Sprintenă, Beatrice se rotea. Era de necrezut, atunci când dansa nu mai şchiopăta deloc, iar mâinile ei puternice îmi țineau strâns talia care se rotea deodată cu pereții, draperiile, candelabrele.

— Ah, domnişoarelor, ce încântare pentru ochi să vă privesc: doi îngeri, pe Dumnezeul meu! Doi îngeri îmbrățişați care zboară sus de tot, printre nori! Era şi timpul ca principessina să aibă un partener! Dar nu, nu, acum e rândul dumneavoastră, domnişoară Modesta, să fiți cavalerul! Nu vă temeți, o să vă îndrume Beatrice cum să o conduceți, nu vă temeți, aşa se face întotdeauna. Pe Dumnezeu, ăsta e mereu ritmul: dama se preface că se lasă condusă, dar de fapt ea conduce, conduce, conduce.... Aşa, bravo! Bravissima! Şi te roteşti... te roteşti... te roteşti... Bravo! Bravo! Bravo! Altceva nu pot să spun...

Maestrul acela de dans mic de statură, mai mic decât Beatrice, nu era bătrân, dar era modelat într-un fel ciudat, subțirel şi zâmbitor. Poate fiindcă nu purta nici barbă, nici mustăți? În schimb, era plin de inele, iar unghiile lui roz păreau date cu lac de unghii. Când îşi făcea apariția, toate femeile şopteau şi râdeau între ele. Dacă se apropia să-i corecteze poziția mâinii, Beatrice îi mângâia cârlionții negri, care, cum tot alerga el între pian şi noi două, îi cădeau pe tâmple uzi de transpirație şi de parfum.

— Ei, şi tu, Modesta, n-ai priceput? Nu pentru că e balerin sau pentru că ştie să joace şi rolul bărbatului, şi pe al femeii... Sau poate şi din cauza asta, ce perspicace mai eşti! Dar, orice-ar fi, vorba-i că e femeie, ca noi. Nu vezi ce talie

fină are? Şi gândeşte-te că nici măcar nu poartă corset. Ce ne-am mai distra dacă am putea să-i punem un corset...

Acum râdeam amândouă, iar el, înflăcărat de veselia noastră:

— Nu, nu, domnişoară Modesta, nu aşa de greoi! Acuma dumneavoastră sunteți la cavalière. Uşoară, uşoară, lejeritate, feminitate! Aşa, iată, nu vă agățați de umărul partenerului de parcă v-ați teme să nu cădeți în hău. O doamnă, pe Dumnezeul meu, nu se teme de cavalerul ei; ştie că doar o atingere uşoară... iată, aşa... ce mână frumoasă... şi îşi va conduce ea cavalerul. Ce invidios sunt! Acuma, hai, sus, urcați în rai... în trei timpi: un-doi-trei, un-doi-trei, un-doi...

Noi râdeam în trei timpi: un-doi-trei...

— Acum amândouă, fără să pierdem ritmul, aveți, vă rog, amabilitatea să mă țineți de talie... Aşa, iată. Iar acum, marele galop final. Sunteți gata? Îi dăm drumul!

30.

Eram atât de bune — aşa zicea Argentovivo —, că de multe ori câte unul din armata aceea de servitori venea la geam să ne privească. Până şi principesa a catadicsit într-o bună zi să asiste la o lecție, ca să-mi vadă progresele. După zece minute s-a ridicat şi, strecurându-se afară pe uşă, ne-a strigat:

— Bine, bine. Bravo vouă! Ia te uită ce am ajuns să văd: trei Grații fără cavaler. Eu am plecat, mă aşteaptă socotelile. Iar voi, consolați-vă cum ştiți!

Strigase atât de tare, că ne opriserăm toți trei în loc, fără să mai avem măcar curajul de a ne uita unul la altul. Bufnetul uşii izbite ne-a făcut să tresărim. Trântea mereu uşile principesa. Maestrul de dans, palid ca o cârpă, se îndrepta spre pian, unde domnişoara se oprise din cântat, când uşa s-a deschis din nou.

— M-ați făcut să-mi pierd capul. Venisem cu un scop anume, iar voi, cu toate salturile şi piruetele voastre... A, da, Mody, când ați terminat cu distracția, te aştept la mine în birou. Am două-trei lucruri să-ți spun. Şi dumneata ce stai acolo ca o momâie? Faceți ora asta până la capăt sau nu? Vezi că te plătesc din greu şi nu-mi convine ca fetițele mele să piardă timp. Dați-i drumul cu țopăiala!

Cât ai clipi, maestrul s-a repezit să reia valsul, iar Beatrice mă prinsese deja de mijloc, dar eu abia mă țineam pe picioare şi o lăsam să mă tragă după ea... Avea două-trei lucruri să-mi spună. Ce s-o fi întâmplat? Râdeam prea mult? Mă arătasem prea interesată când venea croitoreasa? Sau mă ocupam prea mult de Ippolito? Ori era vorba de socoteli? Greşisem undeva? Târându-mi picioarele care nu voiau să mă asculte, am ciocănit la uşă.

— Intră, intră, Mody. Încet cu uşa, te rog. Nu suport uşile trântite. Ce stai acolo încremenită? Vino, aşază-te. Eu şi Carmine avem două-trei lucruri de lămurit cu tine... O cunoşti, Carmine?

M-am aşezat tocmai la țanc, fiindcă nu mă mai țineau picioarele, care erau ca retezate. Bărbatul acela mă fixa cu o privire de un albastru compact, ca de faianță.

— N-am avut încă cinstea s-o cunosc pe domnişoara Modesta.

— Mody, Carmine, Mody!

— Să mă ierte Domnia voastră, principessa, dar eu cu numele străine nu mă împac.

— Ba, te poftesc să te împaci, cel puțin în prezența mea.

— Cu tot respectul, de ce nație poate să fie numele ăsta, Mody?

— Englezesc. Mă gândisem prima dată la Modesty, dar e urât, aproape la fel ca în italiană, aşa că l-am prescurtat cum am vrut eu. Nu ştiu dacă o fi corect. Însă englezii, nație mare, măcar în privința numelor îngăduie orice. Ştii, Mody, ce spunea mama consortului meu, răposatul principe? Da, burgheza căreia i-am luat banii. Şi nu te înroşi, limbuta aia de Beatrice n-avea cum să nu-ți povestească toate cele! Zicea că, pentru ca un cal să fie fericit, ajunge să-l legi cu o frânghie ceva mai lungă. Aşa şi cu englezii, legați bine, dar cu o frânghie aşa de lungă încât nici nu bagă de seamă şi se cred slobozi. Ehei, multe lucruri am învățat eu de la burgheza aceea! O femeie şi jumătate! Citea în loc să se masacreze născând copii. Dar ce mă faceți să spun! Nu de asta suntem aici. Ascultă la mine, Carmine, ca să-mi isprăvesc vorba, îți zic că fata asta e grozavă şi talentată. Sunt două luni de când ține toate socotelile casei şi nicio greşeală. Toate merg mai bine decât pe vremea când mă ocupam eu de ele, şi mi-a mai făcut şi economie.

— Nu mă îndoiesc. Dar una e casa, alta...

— Dar eu? Dacă nu mă înşel, țin de zece ani totul în mână, nu?

— Vă rog să-mi iertați îndrăzneala, dar Domnia voastră, principessa, sunteți o excepție: v-ați născut să fiți bărbat!

— Iar eu îți spun că Mody e ca mine! De luni de zile stau cu ochii pe ea! Şi, pe urmă, am nevoie de un ajutor: din zi în zi mă lasă vederea. Şi trebuie să pregătesc pe cineva care să ştie să aibă grijă de toate când nu voi mai fi. Leonora era o aiurită, cum e şi Beatrice, dar gust şi inteligență avea, nu încape vorbă. Ai zice că mi-a găsit-o şi mi-a crescut-o ca să-mi fie de ajutor în aceşti ultimi ani. Da, recunosc, am cam ostenit şi cineva trebuie să-mi ia şi mie locul.

— Dar...

— Prea multe vorbe. Uite-o aici pe Mody. Ne-a trimis-o Leonora şi, începând de mâine, trei noiembrie 1917, în fiecare zi de luni va sta aici, cu noi, ca să învețe să se ocupe de toate. O vezi mută, deoarece îi e frică de mine, dar preceptorul mi-a spus că turuie nevoie mare! Eu am s-o învăț să se comporte cu hoții ăia de avocați şi de notari, iar tu o s-o instruieşti în privința pământurilor şi arendaşilor. S-a înțeles?

— Dar, dacă pot să-mi îngădui, domnişoara e tânără.

— Tânără, netânără, aşa am hotărât... Nu eşti convins?

— Nu-mi permit să răspund.

— Pe tine, când erai caruso[14], cine te-a învățat?

---

[14] „Copil.”

— Principele, Dumnezeu să-l ierte, şi Domnia Voastră, principessa.

— Atunci de ce nu-ți permiți să răspunzi când e vorba de fată?

— Fiindcă, dacă-mi permiteți, nu-mi permit să răspund.

— Atunci nu răspunde, că tare căpos mai eşti şi tu! Dar, de astăzi, aici, în față mea, trebuie să-i spui „stăpână”. Ai înțeles, Carmine? Stăpână. Ia, zi!

— Să-i spun domnişoarei padrona?

— Padrona.

— Văd că voscenza ține la asta, da’ mai văd şi că e ’na scazzidda di carusa[15]; pot să-i zic padroncina?

— Mă rog, bine; acum du-te, că sunt obosită. Şi tu ce-mi stai acolo proțăpită, doar v-am spus să plecați, nu? Oricum, ai priceput tot. Vezi să-i câştigi respectul, e bărbat de onoare.

31.

Iar, ca să-i câştig respectul, m-am apucat să studiez pe hărțile domeniilor în proprietate hotarele, suprafețele,

---

[15] „Un năpârstoc de fetiță.”

zidurile despărțitoare ale acelor imense feude. Peste tot era câte un litigiu în curs. Codul civil, principesa mi-l dăduse zicându-mi: „Păstrează-l, altfel nu-i chip să nu te fure peste măsură avocații, misiții şi notarii”.

În fiecare zi de luni îl ascultam pe Carmine vorbind despre semănături şi strânsul recoltei... Mâna de lucru lipsea din pricina mobilizării generale... Vătafii şi argații cereau tot mai mult pe ziua de muncă... Pe ogoarele din Licata fusese găsit un miel cu picioarele retezate, era un avertisment: trebuia să se încheie o înțelegere cu ei, dacă nu, toate vitele ajungeau în pădurea de la Ficuzza, iar acolo — cine putea să pună piciorul acolo? — le făceau conserve pentru front. La sud de Valle del Bove[16], o scurgere de lavă distrusese pogoane întregi de livezi de măslini. Din Nord nu mai venea nimic. La uzinele FIAT, grevele blocaseră totul, prețurile urcaseră până la cer: pâinea, de la 53 de centime, cât costa în ’15, ajunsese la 56 de centime kilogramul. Macaroanele, de la 71 de centime, la 95. Pe deasupra, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, în august, pe continent — mai exact, la Torino —, avusese loc o răscoală, anume pentru pâine.

— Şi pe aici, să mă creadă Domnia Voastră, nemulțumirea creşte. Pe front, soldații au idei din astea, de răzmeriță. Iar, mai devreme sau mai târziu, o să vină acasă... Oamenii fără Dumnezeu s-ar putea să ridice şi pe la noi capul. Să nu uităm ce-a fost în ’93. Iar azi nu avem pe insulă un bărbat pe potriva lui Crispi. Să băgăm de seamă că, tot la Torino, au jefuit biserica Sfântului Bernardino şi i-au dat foc...

Acum ştiam cine sunt ticăloşii fără Dumnezeu. Şi despre Crispi ştiam că a înecat revoluția în sânge. De la Jacopo aflasem. Într-o carte de Voltaire, pe marginea unei pagini era un careu îndoliat, unde scrisese:

---

[16] Valea Boului.

„Ar trebui să mă bucur de victoria sângerosului Crispi, dar jubilația generală nu-şi găseşte ecou în sufletul meu. Ştiu prea bine că noi suntem o rasă epuizată, dar aş fi preferat să mor de mâna țăranilor, nu cu sângele supt de vătafi. Fiindcă ăsta e sfârşitul ce ne aşteaptă".

Ştiam că la el în cameră voi găsi informații, dar nu mi-aş fi închipuit niciodată ce comori conținea mica bibliotecă de acolo. Trebuia să învăț, să mă pregătesc pentru când aveam să-i întâlnesc pe socialiştii aceia. Ei mai spuneau şi că femeile sunt egale bărbaților. Pe marginea unei pagini din August Bebel, scrisul caligrafic al lui Jacopo spunea:

„21 octombrie 1913. Cât am încercat să-i inculc măcar unele din aceste idei lui Beatrice! Dar e greu s-o rup de contextul barbar ce o înconjoară. Va fi nevoie de o sută de ani ca femeia să-ți poată auzi glasul, bătrâne August!"

Sorbeam aceste notații fine, uneori şterse de trecerea timpului, ca şi cum aş fi fost Beatrice... Îi furam locul. Auzeam glasul lui Jacopo, care, vociferând din paginile acelea, mă îndruma să nu citesc în manieră haotică, aşa zicea el, ci după o metodă, după metoda lui. La sfârşitul lui Candide, o însemnare glăsuia: „de recitit Interpretarea naturii a lui Diderot". Imediat ce am deschis cartea, îndemnul „Tinere, ia de citeşte!" m-a făcut să simt un nod în gât; dar m-a mişcat mai cu seamă acel post-scriptum: „Tinere, încă o vorbă şi te părăsesc. Să ai totdeauna în vedere că natura nu e Dumnezeu; că omul nu e maşinărie; că o ipoteză nu e fapt; şi fii sigur că n-ai înțeles bine acolo unde vei crede că întrevezi ceva care contrazice aceste principii".

Diderot punea cititorul în gardă împotriva anumitor filosofi: „Marile abstracții — spunea el — nu conțin decât o slabă licărire de lumină. Există un gen de obscuritate pe care am putea-o numi afectarea marilor maeştri. E un văl pe care lor le place să-l întindă între popor şi natură".

Jacopo subliniase această ultimă frază, iar alături se afla numele unui oarecare Marx: asta însemna că trebuia să fie unul care spunea, mai mult sau mai puțin, același lucru. Poate că se găsea pe raftul unde stătea Voltaire. Să fi fost unul dintre ei?... Jacopo, Jacopo, cărțile lui, caligrafia subțire, fruntea lui senină din fotografie, care nu-i contrazicea notațiile; urna cu cenuşa lui, ca să fie limpede că nu credea în niciun dumnezeu şi că murise fără să se teamă.

— Of, Modesta! Tot timpul întrebi despre Jacopo! Ți-am spus tot! Şi, pe urmă, el voiaja mult, nu stătea aici tot timpul. Nu, nu s-a însurat niciodată. Nu voia să aibă copii, asta ştiu. Of! Nu mai ai deloc timp pentru mine, dar de ce? Mă plictisesc fără tine toată dimineața!

Era adevărat, dar, în ultima vreme, exact cum presimțisem, Beatrice, eliberată de teama că voi pleca, se mai detaşase de mine. Iar eu, care fusesem avertizată de principesă, mă dedicasem fără ezitare îngrijirii principelui Ippolito, nu numai dimineața, cum făceam înainte, ci şi după-amiaza. Şi, pentru că petreceam cu el aproape toată ziua şi mă obişnuisem cu mirosurile plăcute — ce iute se învață omul cu lucrurile bune! —, nu suportam să-l văd murdar. Cu ajutorul lui Pietro, am izbutit să-l țin curat. Pietro era fericit foc de progresele principelui său, îmi era de acum devotat şi se gudura în jurul meu sprinten, în ciuda masivității lui.

— Fir-ar să fie, de o femeie era nevoie aici! Eu ce puteam am făcut, dar altceva e o mână de femeie, cum spunea taică-meu. Cine îşi putea închipui că principele o să învețe aşa de repede să mănânce cu furculița? O minune, asta e! O minune pe care doar o femeie poate s-o facă! Şi acasă la mine, când a murit maică-mea, s-a întunecat tot de praf şi de lacrimi. Abia când mătuşă-mea, sfânta de ea, a venit să stea cu noi a fost iar curățenie şi veselie la noi în casă...

— Şi la prânz te duci la „lighioană”, Modesta! Şi eu să mănânc singură! Uf! Dar de ce?

La refrenul ăsta, îi răspundeam tot cu un refren:

— Fii cuminte, Beatrice. Aşa trebuie. Aminteşte-ți că mi-era menit să merg la mânăstire şi că, deşi am învățat să dansez şi să mă îmbrac, iar seara stau cu tine, am de împlinit o datorie şi nimic nu poate trece înaintea acestei îndatoriri pe care mi-a dat-o maica Leonora, în locul vocației.

Se îmbufna ea, stătea bosumflată, dar, până una-alta, îi stârneam din nou interesul, ba chiar mai mult decât atât. Nu-şi dădea seama, dar eu da. Nu spunea el, Mimmo, tot timpul: „Ce vrei, principessina, fie ciorba cât de bună şi de frumos servită, dacă ți se pune mereu aceeaşi dinainte, tot te saturi de ea...”?

— Nici la ceai nu mai vii!

Adevărat, nu-mi plăcea ceaiul şi aşa evitam şi muțenia principesei; mi-erau de ajuns urletele de luni dimineața. Pe urmă, în afară de Ippolito, de socoteli şi de lecții, mai trebuia şi să studiez pe cont propriu. Doar îs sărmană, nu-i aşa, Mimmo? Sărmană, şi trebuie să mă întăresc citind şi studiind, căutând în mine şi în alții cheia supraviețuirii. Doar au fost atâția care, deşi născuți săraci, s-au salvat cu istețimea şi cu puterea pe care ți-o dă învățătura... Acolo, în fața mea, aliniați pe rafturile imense, îşi etalau numele care luceau cu litere aurii pe cotorul brun al acelor volume.

32.

Prin intermediul medicului, un bătrânel blajin, care de acum mă privea mereu cu gura căscată şi plin de respect, am obţinut de la principesă permisiunea de a deschide fereastra odăii. Aerul a făcut să dispară mirosul urât, pe care nici spălatul nu izbutise vreodată să-l înlăture.

Cu Pietro acolo, care veghea asupra mea şi asupra principelui său, odaia aceea devenise casa mea. Nimeni n-avea voie să intre. Pietro nu ştia să citească, deci n-aveam nicio teamă să aduc cu mine cărţile lui Jacopo şi să le studiez în linişte. Cu timpul, am descoperit că Ippolito era fericit nu numai când îi cântam sau îi spuneam poveşti, ci şi când citeam cu voce tare (poate şi fiindcă silabiseam cuvintele). El asculta încântat, iar eu învăţam mai mult, îndrumată de indicaţiile lui Jacopo... Aşa se face că până şi preceptorul, care în urmă cu numai şapte sau opt luni mi se păruse un geniu, mi se înfăţişa acum drept un filistin în care nu trebuia să mă încred. Iar dacă madre Leonora nu era decât o religieuse, el îmi părea un biet Candide, mulţumit cu sclavia lui, plin de entuziasm şi de candoare. Voltaire spunea că să fii ingenuu la douăzeci de ani e o vină. Eu eram încă ingenuă, dar n-aveam douăzeci de ani. Urmăream lecţiile, asta da, dar pentru ca apoi să le demontez, să le despoi şi să extrag din ele doar noţiunile care îmi puteau fi utile. Ippolito asculta fericit, fără să-mi înţeleagă chinul. Fiindcă era un chin! Fustele mi se lărgeau în talie şi o sudoare stranie mă invada când îl ajutam pe Pietro să-l spele şi să-l îmbrace pe Ippolito dimineaţa.

— Eşti o sfântă, Modesta! O sfântă! Dar trebuie să ai grijă de tine, e de speriat ce-ai putut să slăbeşti! Da, bine, e datoria ta, dar acum eşti aici doar pentru mine, nu-i aşa? Nu cumva te gândeşti şi acum tot la „lighioana” aia pocită de sus? Măcar seara să fie numai pentru mine, da? Vino, hai să ne jucăm...

Şi eu aşteptam seara cu nerăbdare: nu-mi doream altceva decât s-o mângâi şi s-o ţin în braţe. Chiar dacă eram obosită, cum îmi atingea părul, somnul îmi trecea.

— ...E adevărat că Ippolito ştie să mănânce cu furculiţa? Dar cum ai făcut?

— ...E adevărat că face baie? Da, sigur, îi face baie Pietro, dar îl ajuţi să-l îmbrace şi să-l pieptene. Mi-a spus Argentovivo că şi Pietro e acum curăţel foc.

— ...Dar ce faci atâtea ceasuri acolo cu el? Argentovivo zice că tu citeşti şi „lighioana" ascultă. Cum e posibil?

— ...E adevărat ca ai reuşit să-l faci să se roage? Părintele Antonio e fericit că vine să-l împărtăşească în toate duminicile.

— ... Dar e chiar aşa de urât, Modesta? E chiar aşa de monstruos pe cât spune bunica?

— Da' de unde, Beatrice. Şi nicio făptură a lui Dumnezeu nu e monstruoasă. E numai gras şi îndesat, dar ochii nu-i are chiar ca Ti... Vreau să spun că îi sunt urâţi, dar expresivi.

— La ce ţi-e gândul acum, Modesta? Nu cumva tot la el? Nu cumva îl iubeşti mai mult ca pe mine? Câteodată mă înfurie să văd că stai atâtea ceasuri cu el, că îl piepteni. Nu cumva îl şi mângâi? Nu-i aşa că lui nu-i cânţi cântece de leagăn?

— Dar ce vorbă mai e şi asta, Beatrice? Ippolito, o fi el bolnav, dar tot bărbat e! Iar eu, chiar dacă nu m-am mai dus la mânăstire, tot mireasa lui Hristos am rămas şi am făcut legământ de castitate.

— Tot e bine, aşa măcar o să pot să te am mereu numai pentru mine. Pe bărbaţi îi urăsc.

Mda. O fi fost el bolnav, dar era bărbat, şi încă şi principe. Avea dreptate Beatrice. Cum de nu mă gândisem la asta? Nu cumva mă întrecusem cu munca şi studiul? Sau tihna pe care o încercam în braţele ei mă înmuiase, vorba lui Mimmo: „Ehei, prinţeso, dragostea, când e prea multă, înmoaie. Eu am păţit-o. Din voinic, cum eram, m-am topit ca lumânarea. Nu-i fiinţă vie să-i laşi pe mână puterea ta".

O rupeam la fugă când Mimmo începea să vorbească în felul ăsta. Dar era oare dragoste ce simţeam eu pentru Beatrice? Toate cărţile alea înfricoşătoare care vorbeau despre iubire! Erau frumoase când le citeai, dar pasiunile despre care vorbeau erau fanatice, ar fi zis Voltaire, la fel ca şi pasiunea religiei. Şi pe urmă, nu ştiu cum se făcea, dar numai femeile ieşeau în pierdere totdeauna... Jacopo spunea că din cauză că femeile sunt educate numai pentru iubire... Trebuia să se ferească de Beatrice şi să-şi vadă de viaţă. Ce făcuse de când era acolo? Sigur, învăţase, dobândise, cum nici nu spera, încredere deplină din partea principesei. Şi chiar dacă nu-i arunca nici măcar o privire, Carmine era silit s-o accepte.

„Lighioana" era şi ea bărbat. Îl văzusem de mai multe ori cum se masturba uitându-se la mine. De fiecare dată Pietro mă îndepărtase cu o scuză oarecare. Oare pierdusem timpul degeaba? Dar fusese nevoie de timp ca Ippolito să se obişnuiască cu mine. Într-o zi, când întârziasem, îl găsisem pe el legat, cu spume la gură, şi pe Pietro disperat. Iată ce-mi rămânea de făcut: să cad bolnavă şi să-i las să fiarbă în zeama lor, cum ar fi zis Mimmo.

A doua zi dimineaţă m-am trezit cu o durere puternică de cap şi cu neputinţa de a înghiţi orice. Şi, după ce am azvârlit toate pilulele, picăturile şi purgativele aduse de medic, am rezistat lacrimilor vărsate de Beatrice, disperată, solicitărilor

principesei, care, de acum, spunea întruna „Fără ea sunt ca fără mâini”, implorărilor lui Pietro, care nu mai izbutea să-şi țină în frâu principele. Care făcea ca toți dracii de când nu mă mai vedea în odaie.

Nu izbuteam să-mi închipui ce avea să se întâmple când o să-l revăd. Dar: „O acțiune aduce după sine o altă acțiune, elimină imobilitatea care, deşi e confortabilă, cu timpul duce la o situație fără ieşire”. În anul acela avusesem ocazia să constat că idioțenia lui Ippolito nu era aşa de totală ca la Tina. Abrutizarea lui era cauzată doar de starea de abandon în care fusese lăsat. Acum era cel puțin în stare să spună câte ceva: „foame”, „somn”, „pipi”, „mama” şi, în chip straniu, să-i zică lui Pietro „zio”[17].

Zece zile mai târziu, când m-am prezentat în sfârşit în odaie, nu s-a petrecut, în aparență, nimic important. După ce a plâns şi i-au curs bale de emoție, Ippolito s-a liniştit pentru toată ziua. Seara însă, tocmai când venise vremea să plec, a început să urle şi să mă țină de fustă. Se temea, după îndelungata absență, că n-o să mă mai întorc. Cu greu a reuşit Pietro să-i desprindă mâinile, însă a urmat o noapte de iad şi a fost nevoie să se recurgă iar la cămaşa de forță şi la pilule, ca mai înainte. Ceva se petrecuse.

În zilele care au urmat, adunați în salonul roz ca pe un câmp de bătălie, se luptau între ei sub privirile mele, fără să mă zărească deloc:

Medicul: Iar eu insist că, dat fiind că nu s-a calmat nici în prima, nici în a doua noapte, trebuie găsită altă soluție. O să-l omorâm până la urmă, tot insistând cu băi, cu bromură şi

---

[17] „Unchiul.”

cămaşă de forță. Iar eu nu pot să-mi iau răspunderea unui asasinat. E datoria mea de medic!

Tot medicul: E datoria mea să-i avertizez pe cei responsabili, iar dumneata, domnişoară dragă, eşti responsabilă de faptul că de azi-dimineață Ippolito refuză să mănânce. Pietro nu reuşeşte să-l mai facă să înghită nimic, nici dacă i-ar deschide gura cu cleştele. Datoria mea de medic...

Principesa: Din primul moment, dragă domnule medic, cu toată datoria dumneavoastră, eu v-am spus că e o nebunie să lăsăm o fată în vecinătatea acelei „lighioane". Care, cât o fi el de „lighioană', tot bărbat e. Eu, una, ştiu cât mă costă vizitele dumneavoastră.

Medicul: Vizitele sunt un lucru, iar domnişoara Modesta, se vede treaba, e altceva. Insist...

Don Antonio: Iar eu interzic! Şi mă văd silit, dacă mai insistați, de a mă adresa curiei papale. Noi, membrii clerului, nu putem îngădui ca una dintre oițele destinate lui Dumnezeu să se vadă compromisă, dormind, fie şi în calitate de infirmieră, în camera unui bărbat. Vă reamintesc tuturor că Eminența Sa ține mult la parcursul spiritual al acestui suflet. Cu fiecare ocazie mă întreabă despre el.

Beatrice plângea în tăcere, fixându-i pe toți cu doi ochi aşa de mari, că ți se şi făcea frică s-o priveşti.

Principesa: Aduceți-i atunci vreo fată care să-i facă pofta, din moment ce a devenit aşa de mofturos.

Medicul: Dar am încercat, principessa! Mai mult chiar, am chemat-o înapoi pe Carmela.

Principesa: Şi cine e, mă rog, această Carmela?

Medicul: E cea la care ținea aşa de mult pe vremuri... Da, principessa, fiica acelui încurcă-lume ucis în livada de la Licata, care, după ce s-a măritat, n-a vrut să mai vină, vă amintiți? N-ați uitat. Ei bine, ieri a consimțit, în ciuda celor trei copii pe care îi are. Rezultatul? Că, în timp ce la altele nici n-a vrut să se uite, pe Carmela cât pe-aci s-o sugrume, dacă nu era Pietro. Nu-i nimic de făcut. Ippolito al meu s-a îndrăgostit. În fond, chiar dacă nu e el întreg la minte, se vede că, după ce a cunoscut o fată la locul ei, nu mai vrea să ştie de toate slujnicele de mai înainte. A priceput şi Pietro. Când îi aduce câte una nouă, întoarce capul şi repetă tâmp: „mama, mama, mama".

Principesa: Dar ce-are a face mama?

Medicul: Are. Din prima zi i-a spus „mamă" domnişoarei Modesta.

Principesa: Ei, poftim!

Sperasem eu să se întâmple ceva, dar acel veritabil cutremur de uşi trântite, zbierete, ordine şi contraordine m-a silit să cad din nou la pat. Nu era altceva de făcut, fiindcă principesa se uita la mine cu nişte ochi de nu mai îndrăzneam să-i întorc privirea. În refugiul meu, veştile le primeam de la Argentovivo şi de la doctor. Ultima decizie a principesei era ca eu să nu-l mai văd, iar „lighioanei" să i se aducă în continuare alte fete. Era sigură că avea să mă uite. Însă medicul, când stătea numai cu mine, râdea pe sub mustață şi tot spunea:

— Ce vreți, poate oi fi şi eu nebun, dar nu-mi pare deloc rău că Ippolito al meu s-a îndrăgostit.

Zilele treceau şi începeam să mă simt rău de-adevăratelea, silită să stau numai în pat, când, într-o seară, uşa s-a deschis larg, într-un fel atât de insolit şi de zgomotos, că m-am ghemuit la perete, cu capul în mâini. Cine putea fi? Suor Costanza, cu siguranță. Acum era stareță. Iar, dacă ea făcea oricum asta şi înainte, urmărind să descopere „urâtele apucături ale păcătoaselor ălora mici", închipuie-ți acum că avea în mână frâiele mânăstirii...

— Fato! Scuză-mă că vin aici, în camera ta, dar mi s-a spus că nu te ții pe picioare. Iar eu m-am săturat până peste cap şi de boleşnița ta, şi de toate bârfele şi inepțiile pe care le-a suscitat prezența ta în odaia aceea. Prin urmare, aici se cere luată o hotărâre. Am stat de vorbă cu Carmine, e şi el de acord. A admis că altă soluție nu este, pentru că, vrând-nevrând, vina pentru tot balamucul ăsta e a ta şi trebuie să-ți iei răspunderea. În fond, dat fiind că peste vreo sută de ani o să ajung să dau banchet pentru viermi, cum spune glumețul ăla de Hamlet, nu e rău ca tu să faci parte din familie şi după lege. Vei putea să te îngrijeşti mai bine de afaceri, măcar câtă vreme o s-o mai ducă Beatrice şi „lighioana". Atenție însă! Eu nepoți nu vreau. Neamul ăsta de schilozi şi de smintiți trebuie să se încheie cu soțul meu. N-are rost să protestezi! E vina ta şi a zăpăcitei de Leonora, care numai boacăne a făcut totdeauna. Îți dau trei zile să te faci bine. Pentru că Don Antonio vă va căsători în capela privată, noaptea. Nu conta pe prezența mea. Pe „lighioană" eu n-am văzut-o de când s-a născut şi cu siguranță n-am de gând s-o văd acum. Medicul şi Pietro vor sluji de martori, pentru că nimeni — ai auzit? — nimeni altcineva nu trebuie să-l vadă. A, încă un lucru: spune-i prietenei tale Cavallina să înceteze, că s-au făcut zece zile de când mă tot chinuie cu lacrimi şi suspine. Încearcă s-o potoleşti tu, dacă nu vrei să ți-o azvârl în Elveția, la vreun internat. Ne-am înțeles? Fii cuminte.

Uşa s-a trântit şi mai tare, dar, în mod ciudat, urletele făcuseră să-mi urce în obraji o căldură şi o tihnă pe care nu le mai încercasem niciodată până atunci. Ca după o lucrare săvârşită „cu finețe”, nu-i aşa, Mimmo? Cuibărindu-mă în liniştea aceea, îl căutam cu privirea pe zidul tapetat cu mătase, de-a lungul draperiilor de catifea, care te apărau de noapte. O lucrare bine făcută, nu-i aşa, Mimmo?

„Ei, da, principessina, iar după aia omul poate să guste istovirea cea mai frumoasă dintre toate.”

Mimmo avea întotdeauna dreptate. Chiar dacă mă căsătoream cu un monstru, tot principessina eram. Iar toropeala ce mă cuprindea încet-încet era chiar somnul binemeritat după munca grea de la câmp.

33.

Am dormit atât de adânc, vegheată de Mimmo, că atunci când am deschis ochii m-am temut să nu fi visat doar vizita principesei. Asta şi pentru că auzeam pe cineva plângând în încăpere.

— E groaznic, e groaznic, nici nu pot să mă gândesc, Modesta. Nu trebuia să accepți, nu te poți sacrifica în halul ăsta! E vina nebunului ăluia, a medicului şi a lui Don Antonio. E oribil, oribil, de ce trebuie să plăteşti în felul ăsta pentru bunătatea ta?

Beatrice nu pricepea nimic niciodată. Dacă ar fi fost şi ea mai inteligentă, cum o voia Jacopo, aş fi făcut-o complicea mea. E greu să lupți de unul singur. Dar nu era nimic de făcut,

trebuia să brodez mai departe pânza aceea, ca să mă protejez şi să o protejez.

— E soarta mea, Beatrice.

— Dar o să dormi cu el!

— E soarta mea. Calmează-te şi spune-ți că acest sacrificiu pios ne va permite să rămânem împreună mereu. La asta nu te-ai gândit?

Eram sigură că nu se gândise şi, într-adevăr:

— Aşa e! Nu mă gândisem la asta.

— Beatrice dragă, de ce nu încerci şi tu să te gândeşti la latura pozitivă a ceea ce se întâmplă? Nimic nu e pe de-a-ntregul negativ în viață.

— Doamne, Modesta, vorbeşti ca unchiul Jacopo! Mi-am dat seama de asta de luni de zile. Nu ți-am spus nimic fiindcă mi-era frică să nu te superi.

Aiurită, dar perspicace uneori Beatrice asta. Era primejdioasă asemănarea pe care căpşorul acela o surprinsese: mai bine să schimb vorba.

— O să vii la cununie?

— Modesta, nu! Nu-mi cere asta, n-aş putea. N-am văzut-o niciodată pe „lighioană” şi, pe urmă, bunica a spus că nu trebuie să-l vadă nimeni, chiar dacă se însoară.

Cu atât mai bine. Dacă l-ar fi văzut pe Ippolito, şi-ar fi dat seama cu toţii că nu era aşa de monstruos cum şi-l închipuiseră. Să nu refuzăm niciodată să vedem aspectele neplăcute ale vieţii; necunoscându-le, fantezia noastră le dă proporţii gigantice şi le preface în coşmaruri incontrolabile.

— Uite că, la fel ca unchiul Jacopo, te îndepărtezi acum de mine şi te pierzi în cine ştie ce gânduri ale tale. Te-ai schimbat foarte mult, Modesta.

Noroc că mă avertiza întotdeauna. Neputinţa ei de a-şi ţine gura închisă, cum spunea principesa, prindea bine.

— Nu-i vorba că m-am schimbat, Beatrice, e vorba că o să am încă o cruce de dus şi mă pregătesc pentru asta. Şi, te rog, nu mai plânge întruna. Cum o să pot eu răbda toate astea dacă tu o să fii departe?

— Departe? De ce?

— Principesa a spus că, dacă nu încetezi să plângi, te trimite la internat în Elveţia. Ştii şi tu că, dacă spune un lucru, îl şi face.

Mulţumită principesei, plânsul a încetat. Şi pentru mine era insuportabil s-o văd în aşa hal. Acum îşi ştergea lacrimile şi încerca să zâmbească.

— O, Doamne, Modesta, te rog mult, n-o să mai plâng. Promit! Spune-i că n-o să mai plâng!

Se ruga de mine; eu ţineam acum legătura cu principesa şi nu trecuse nici măcar un an! Fii atentă, Modesta, trebuie să fim precauţi când vine vorba de putere. Mai cu seamă să nu

ne pierdem niciodată vechii prieteni, cum zice Shakespeare. Aerul smerit cu care se rugase de mine Beatrice putea să însemne şi o îndepărtare.

— Beatrice, scumpa mea, să nu ne gândim la lucruri neplăcute. Hai, să te văd cum zâmbeşti. Când zâmbeşti, totul mi se pare frumos — unde citise oare prostiile alea care le plac aşa de tare fetelor? Dar uite că erau de folos. Când zâmbeşti, chiar dacă cerul e plin de nori, pentru mine străluceşte soarele. Vino, ia-mă în braţe. În braţele tale voi avea curajul să înfrunt dureroasa misiune ce mă aşteaptă.

— Of, Modesta, eşti din nou dulce cu mine, ce lucruri frumoase îmi spui! De trei săptămâni încoace eşti atât de serioasă, că începea să-mi fie frică de tine.

Gata, o spusese. Trebuia neapărat să-i scot frica asta din cap, ca să-mi rămână aliată, chiar dacă fără să ştie. Frica şi umilirea sunt seminţele urii şi ale duşmăniei. La fel şi invidia, aşa stătea scris. Greu de tot, însă acum, când începeam să am ceva putere, trebuia să găsesc un mod de a nu stârni prea multă invidie, inclusiv din partea slujitorimii, asemeni unui monarh bătrân şi înţelept.

După ce am primit consolare în braţele ei, m-am ridicat.

— Acum du-te, Beatrice, trebuie să mă rog şi să mă întăresc.

Cu siguranţă voi, cei care citiţi, vă gândiţi că această victorie a mea presupunea neapărat un lucru deosebit de neplăcut: să mă culc alături de o fiinţă mutilată, dacă nu monstruoasă, măcar foarte urâtă. Realitatea e că voi citiţi povestea asta şi mi-o luaţi înainte, în vreme ce eu o trăiesc, o mai trăiesc încă.

O străfulgerare mă face să realizez ce mă aşteaptă. Ce făcea monstrul acela cu toate fetele care erau aduse la el în odaie? Şi pe cine puteam să întreb? Sigur nu pe Pietro, nici nu începea vorbă. Pe medic? Dar cum puteam? Şi el era tot un mic bigot. Reputația mea de sfântă nu-mi îngăduia nici măcar să mă apropii de anumite subiecte. O sudoare înghețată a prins să-mi alunece pe spinare şi, pentru o clipă, m-am îndoit de ceea ce mi se păruse o victorie. Involuntar, un vechi obicei m-a făcut să cad în genunchi, cu capul în mâini. Nu mă rugam, n-aveți grijă, încercam doar să-mi stăpânesc tremurul de dezgust care îmi înceţoşa creierul. Nu trebuia să cedez acelei repulsii. Şi, pe urmă, dacă atâtea fete fuseseră acolo, în odaie, şi nu muriseră, puteam şi eu să scap cu bine. Am încercat să-mi amintesc unul dintre acele nume. A, da, Carmela, cea pe care, după spusele medicului, o preferase Ippolito...

— Scuzați-mă că vă deranjez, domnişoară. Principesa m-a însărcinat să vă spun că pentru ceremonie va trebui să îmbrăcați rochia purtată de maica Leonora când a devenit mireasa lui Dumnezeu. Dacă nu vă supărați, am venit s-o iau ca s-o refrişez.

Niciodată nu mai fusese Argentovivo aşa de respectuoasă cu mine. Vorbea mai rar, cu ochii plecați, şi nu se mai agita ca un drăcuşor prin toată încăperea.

— Pot să iau rochia, domnişoară?

Asta era. Aştepta o poruncă de la mine. Aşteptarea aceea mi-a redat încrederea pe care o pierdusem. Făceam parte din familie acum. Şi, pentru a-mi întări încrederea în mine însămi, am lăsat-o să aştepte câteva minute. Acea încremenire respectuoasă şi acel cap plecat mi-au liniştit complet tremurul. Odată cu calmul, şi ideile au început să curgă limpezi. Măcar nu mai trebuia să mă tem de zidurile,

draperiile, slugile din casa aceea, cum mi se întâmplase în trecut.

— O clipă, Argentovivo, am o întrebare. O cunoşti pe numita Carmela Licari?

— Nu, n-o cunosc. Nu-i decât o țărancă de la maghernițele alea din vale. După cum ştiți şi dumneavoastră, noi, cei din casă, n-avem niciun fel de contact cu genul acela de persoane.

— Poți să iei rochia.

Făcând o reverență — înainte de a se pune în mişcare făcea şi reverențe acum —, mai îndrăzni totuşi să zică:

— Dar domnişoara nu trebuie să se gândească la femeia aia. Alea toate veneau cu plată şi...

— Nu ți-am cerut părerea.

Aşa ar fi răspuns principesa, iar efectul a fost fulgerător.

— Vai, mă scuzați! Nu voiam... Vă rog să mă iertați dacă v-am supărat. Cu plecăciune, domnişoară!

Era periculos, dar trebuia neapărat să aflu. Din fericire, nu cheltuisem nicio centimă din banii pe care mi-i dădea principesa în fiecare lună, de când țineam socotelile casei.

Când soarele era deja sus pe cer, ca să pot fi sigură că toți bărbații erau la câmp, iar cei din vilă stăteau închişi, ca să fie

la adăpost de arşiță, mi-am pus un şorț vechi, mi-am legat pe cap, cum fac țărăncile, basmaua cea mai ştearsă pe care am găsit-o şi am dat fuga la zidul alb din spatele pomilor. Acolo era o spărtură pe care n-o păzea decât câinele Menelik, care mă cunoştea, şi într-o clipită am şi fost afară. Nu mai ieşisem niciodată şi întinderea fără sfârşit a spicelor mişcate de vânt, cât vedeai cu ochii, mi-a biciuit picioarele şi fruntea. Vântul era puternic, iar eu nu reuşeam să mă clintesc din loc. Nu eram obişnuită să păşesc fără un zid care să marcheze hotarul cu lumea din afară. Şi când mă gândesc că în copilărie nu făceam altceva decât să cutreier prin mlaştini... Atâta amar de ani mă slăbiseră, nu mai izbuteam nici măcar să privesc acea întindere nesfârşită de aur, care dansa. O clipă mi-a trecut prin minte să mă întorc. Nu! Trebuia să-mi înving teama. Şi, cu capul plecat, cu privirea țintuită pe cocioabele albe, care se vedeau în depărtare, am prins să alerg de parcă mă fugărea cineva, oprindu-mă abia când am dat cu mâinile de un zid unde să-mi recapăt echilibrul pierdut. Era o adăpătoare cu mulți măgăruşi şi copii în jurul ei.

— Da' şi zâşi aiasta? Io nu prişep ioc, da' tu?

Cum ştiam încă de când eram la călugărițe, în afara zidurilor oamenii vorbeau altă limbă.

— Da' şi zâşi? Nu iasti megieşă, da' şi vre'?

Mare noroc că nu fugisem atunci de la mânăstire. Acum însă aveam bani şi, fără să mai spun nimic, doar repetând numele Carmelei Licari, împărțeam monede în jurul meu.

— Aha, Carmela, pi Carmela o cautî, aşeia di voroveşte ca cucoanili.

Unul dintre ei mi-a făcut semn cu capul şi, fără să rostească o vorbă, m-a dus la o intrare acoperită cu un văl negru. Dar în loc să mă lase să intru, şi-a îndesat pălăria pe cap ca un om mare şi, proptindu-se pe picioarele larg desfăcute, a întins mâna. I-am mai dat câțiva bănuți, iar el s-a întors către ceilalți strigând ceva care cu siguranță era o insultă. Am bătut la uşă şi, când aceasta s-a deschis, am simțit că mă prăbuşesc înapoi în timp. O întunecime puțind a mucegai şi a sudoare mi-a suflat în obraz, făcându-mă să redevin copil mic. Muştele bâzâiau, lovindu-se de ziduri. Trei pătuțuri fuseseră adăugate lângă patul cel mare, unde mama dormea cu Tina. În fund, soba de gătit era stinsă, ca de obicei.

— Ce doriți?

Glasul nu era ascuțit ca al mamei.

— Vai, Dumnezeule mare, dar e domnişoara Modesta! Ce căutați aici, domnişoară? Ați pățit ceva? Ați fugit din casă? Doamne-Dumnezeule, domnişoară, locul ăsta nu e pentru dumneavoastră! Nu cumva mai aduceți şi alt necaz peste casa asta bătută de Dumnezeu?

Cutremurată şi eu de spaima ei, am strigat aproape fără să vreau:

— Nu, Carmela, nu, n-am fugit! Voiam doar o informație...

— Da, da, pricep. Şi mie tare mi-a mai fost frică prima oară când m-au dus. Ce să mai zici — că doar vorbim ca între femei —, încă eu, una, de sărăcie şi de soartă haină, mă aflam iscusită când am pus piciorul acolo. Asta m-a scăpat. Nu pentru bani îți zic eu toate astea, fato. Da' fiindcă n-aş vrea să mai treacă nimeni prin ce am trecut eu, când aşteptam să intru acolo, în odaie... Banii îi iau, da' numai

jumătate. Şi doar fiindcă, vezi doar, avem mare nevoie. Dar te văd tare supărată. Dacă bagă de seamă că ai fugit, e vai şi-amar şi de tine, şi de mine. Ascultă, fato, pentru mine n-a fost greu, dar trebuie să te sileşti. Acum îți zic. Eu, una, fusei, să ştii, prima femeie pe care o vedea amărâtul acela. Acum, eşti femeie şi tu, nu ştiu cum să-ți încep povestea... Ca să nu ne lungim şi să ni se facă ruşine şi mie, şi ție, eu, una — nu te uita aşa la mine, că mă ruşinez! —, eu, una, când m-am dus prima oară, credeam că sunt oameni şcoliți. Era şi un doctor acolo, dar asta e altă poveste. Ce ştiu eu? Mă gândeam că îl şcoliseră cumva şi pe principe, să ştie ce are de făcut un bărbat. Şi atuncea, cu ochii închişi şi fără să-mi scot rochia, că sunt şi unii de le place să te despoaie... atuncea eu, cu ochii închişi — şi când te gândeşti că de la zece ani mi-au băgat un bărbat între picioare —, am stat acolo şi am aşteptat. Au trecut o sută de ani, şi el, nimic. Am deschis ochii şi sărăcuțul de el, îmbrăcat de tot, cu... cum să-i zic? Ei, cu scula scoasă afară, şi-o tot pipăia furios. Ce mai încoace-încolo, am văzut că nu ştia ce să facă cu ea şi era întărită de tot, precis îl durea tare rău. Aşa că, să mă ierte Madonna! Cu răbdare...

— Ce-ai făcut?

— Fiindcă el nu ştia nimic şi mie-mi venea uşor, l-am învățat să şi-o frece, cum fac bărbații. Rău nu avea cum să-i facă, asta ştiam sigur. Mi-a spus mie un marinar că bărbații, când sunt îmbarcați luni de zile pe vase, aşa fac. Lui i-a spus şi medicul de bord că rău la sănătate nu poate fi. Ba chiar, zău, mi-a mărturisit mie că aproape îl mulțumea mai bine aşa, decât în felul obişnuit. Vai, fato, ce ruşine îmi mai e să-ți spun lucrurile astea! Dar tu mi-ai dat bani mulți. Acuma ştii. Ce nu ştii e cum o fi fost cu fetele alea care au venit după mine. Asta eu n-am cum să-ți spun. Dar acuma, zi-mi şi tu, de ce ți-e aşa frică ție? Că e urât? E urât, dar e bun, asta pot eu să garantez, e tare blând. Poate te gândeşti, dacă te pun să te măriți cu el, că n-o să ai copii? Sigur, dacă ai avea copii, ai sta mai bine pe poziție, dar eu, una, copii cu principele n-

aş face. Nu-ți spun eu nimic, eşti tânără doar! Uită-te-n jur... Ştiu că biserica ar zice că te îndemn la lucruri rele, dar nu face ca mine... Uită-te-mprejur! Acuma du-te, îi aud că se întorc de la câmp. Pleacă repede, fato, că Michele al meu e nebun de gelozie. Îl apucă nebunia când e vorba de toți de la palat... Nu, pe toți nu, sunt prea mulți bani, nu! Bine atunci, dacă ții atâta, îi iau. Se vede că ai inimă bună, iau banii, dar numai dacă îmi promiți că o să ții minte că am o datorie la tine. Acuma fugi, fugi acasă şi să nu mai pleci de acolo...

Când am ieşit, lumina mi-a luat vederea, la fel cum se întâmpla cu mulți ani în urmă, dar se apropiau nişte bărbați şi nu puteam să mai stau cu gândul la trecut. Trebuia să alerg, cum îmi spusese Carmela. La urcuş, întinderea nesfârşită de galben a grânelor era mai puțin înspăimântătoare. Şi, fără s-o privesc, cu capul plecat, zburam către pata întunecată a pădurii, dincolo de care un zid înalt mă apăra de mizeria din ghearele căreia scăpasem cel puțin deocamdată, dar care mă pândea neclintită, cu gura căscată şi cu mâna întinsă a unui copil. Nu voi mai ieşi niciodată dintre acele ziduri.

— Are picioare zdravene padroncina mea! Martor mi-e Dumnezeu că nu mi-aş fi închipuit! De departe, să nu fi fost culoarea părului, aş fi zis că e vreo copilă din sat ori vreun iepure de câmp.

Oprindu-mă în loc, mi-am dus mâinile la cap. În graba de a fugi de mizerie, îmi pierdusem basmaua. Mi-am blestemat în gând trecutul şi laşitatea. Acum nu mai avea rost să alerg. Am strâns din pumni şi l-am înfruntat, privindu-l drept în ochi. De luni de zile nu-l mai privisem. Să fi fost oare pentru că, stând pe cal, părea mai mare sau poate din cauză că, în aer liber, faianța albastră a ochilor lui avea scânteieri roşiatice sau fiindcă râdea, oricum, groaza de mai înainte m-a apucat şi mai tare.

— Se vede treaba că ați alergat, nu glumă, padroncina, v-ați înroşit toată la față. Dacă îmi îngăduiți, vă pot duce eu, cu Orlando. La vale toți sfinții te ajută, dar urcuşul e urcuş. Hoo, Orlando, pezevenghiule, ți-o prezint pe padroncina mea. El v-a văzut umblând prin holdele de grâu şi m-a făcut să mă abat din drum. Atunci, dacă îmi îngăduiți, vă duc eu. Nu, nu vă faceți griji, nu până dincolo de zid. Carmine e om discret. Şi, dacă nu-l superi, nu vede nimic, nu aude nimic. Ne despărțim acolo pe unde ați ieşit... Eu vin pe jos.

— Bine, dar eu...

— Vreți să spuneți că fără şa nu ştiți să călăriți?

— Nu ştiu să călăresc nicicum.

— Atunci n-avem încotro, chiar dacă nu vă e pe plac, trebuie să stați în fața mea pe cal... Uite, puneți piciorul aici. Acum vă luați avânt. Bravo! Sprintenă mai sunteți... Cer iertare că trebuie să mă aşez la spate.

Glasul lui mă umplea de groază. Când l-am simțit în spatele meu, încovoiat, cu hățurile în mâini, a fost ca şi cum un lanț m-ar fi înconjurat din toate părțile. Mă prinsese în capcană, de asta zâmbea.

— Dar cum de tremurați aşa, padroncina? Vă e cumva frică de cal? Aşa pățesc toți prima dată. Dar dumneavoastră se cuvine să vă învățați, fiindcă de mâine aici principesă o să fiți, şi va trebui nu numai pe hârtie, ci şi în persoană să vă vedeți proprietățile.

— Da, da, numai că... mi-e cam frică de el. Cum îl cheamă?

— Orlando, padroncina. Sper că doar calul vă sperie, nu şi stăpânul lui.

Vocea lui şi vântul mă făceau să alunec în dreapta şi-n stânga. Văzută de la înălțime, întinderea nesfârşită de aur a început să mă amețească atât de tare, încât, fără să vreau, m-am agățat de brațele lui.

— Nu, nu, padroncina, brațele trebuie să mi le lăsați libere. Orlando e gelos foc. Dacă vă simte prea mult, e în stare să se supere şi ne rupem amândoi gâtul. Rezemați-vă cu spinarea de mine. Sigur, cu fustele astea e greu. Uite-aşa... Simțiți cum fac eu? Lipiți coapsele şi genunchii, fără să strângeți din şolduri. Bravo! Aşa. Pun prinsoare că într-o lună de zile o să stați dreaptă, mai bine ca principesa Beatrice. Când doriți vă pot învăța.

Şoldurile calului scoteau aburi. Brațele şi pieptul bărbatului emiteau în schimb o căldură uscată, ca atunci când stai în fața căminului. Țineam ochii închişi, de groază să nu mă apuce din nou amețeala. Trebuia să spun ceva, dar îmi simțeam gura încleiată. Măcar să fi continuat el să vorbească... Dar acum tăcea. În tăcerea aceea, de câte ori trăgea uşor de hățuri, mă lua şi mai tare amețeala şi simțeam ruşinată cum sudoarea de pe spatele meu trecea pe cămaşa lui. În scurtă vreme, n-am mai deosebit bluza mea de a lui. N-a scos o vorbă până ce am simțit calul oprindu-se şi el, care coborâse, m-a apucat de un braț.

— Gata, padroncina, am ajuns. Dacă pot să-mi permit, n-ar trebui să vă fie aşa de frică de un cal. Mi-ați făcut o baie de sudoare. Animalul e cuminte dacă ştie omul cum să-l ia. Gata, coborâți acum.

Ţinându-mă cu mâinile de mijloc, până să apuc eu să deschid ochii, mă coborâse deja într-un zbor care m-a zăpăcit de tot şi, ruşinată, m-am auzit spunând:

— Oh, să mă scuzaţi că v-am udat de sudoare!

— Nu-i cazul să vă scuzaţi pentru sudoare: e parfum, nu alta! Martor mi-e Dumnezeu că nici mama să-mi fi spus, n-aş fi crezut că sudoarea ar putea mirosi a floare de portocal. Sărutăm mâinile, padroncina.

Râzând, s-a suit înapoi pe cal, fără să se mai uite spre mine. Îmi tremurau atât de tare picioarele, încât cu greu am reuşit să mai stau pe loc până s-a îndepărtat şi abia apoi să mă aşez pe pământ. Tremuram şi aşezată. Şi, pe măsură ce căldura aceea asudată a calului dispărea, un frig îngrozitor a început să-mi cuprindă tot trupul. Totuşi, soarele era încă sus... Uite-l acolo, capul acela alb, care fuge... Bătrân afurisit, lua-l-ar naiba. În afara vilei îşi permitea să râdă. Acolo el era stăpân. Avea dreptate Beatrice să-şi urască tatăl.

Frigul nu voia deloc să mă lase şi, împreună cu frigul, nici ura faţă de braţele acelea puternice, de râsul plin de siguranţă de sine.

Furioasă până peste cap, mi-am smuls hainele şi m-am spălat, ca şi cum apa ar fi putut să şteargă amintirea puterii acelui bătrân. Nu trebuia să mă mai gândesc la asta.

Oare ce mă tulburase într-atât? Forţa lui? Uşurinţa cu care mă ridicase în aer, ca şi cum aş fi fost o pană? Dacă era aşa, atunci nu mă încerca o ură sănătoasă, cum îmi închipuisem. Ura aceea ascundea frica de el. E greu să ne recunoaştem slăbiciunea şi laşitatea, dar trebuia să înfrunt adevărul.

Incursiunea mea în afara zidurilor fusese o veritabilă bătălie. În spatele acelor ziduri mă simțisem puternică şi sigură pe mine, dar fuseseră de ajuns casa aceea, copilul de la adăpătoare ca trecutul să se reîntoarcă. Uite cum revenea trecutul... nu cu aceleaşi personaje, ca în romane, ci cu altele, noi, care ne readuc amintirea unor spaime de neşters. Iar asta era foarte periculos. Nu trebuia să caut, aşa cum mă gândisem fugind din casa Carmelei, să uit de trecut, dimpotrivă, trebuia să mi-l amintesc totdeauna în întregime, astfel încât să-l pot ține sub control şi să fac din el o armă puternică împotriva noilor ciocniri care, cu siguranță, mă aşteptau la cotitură. Carmela îmi apăruse cu chipul mamei. Spaima aceea de demult mă făcuse să-mi pierd basmaua pe drum. Şi de Carmine îmi fusese frică, dar nu la fel ca de madre Leonora. Iar principesa, de ea în ce fel îmi era frică oare? Iată ce drum aveam de urmat: trebuia, aşa cum se studiază gramatica şi muzica, să studiez şi emoțiile pe care ceilalți oameni le trezesc în noi.

Senzația de căldură şi de eliberare care m-a cuprins la aceste gânduri mi-a confirmat că descoperisem un lucru însemnat. Am închis ochii şi m-am văzut alergând prin lanul de grâu, tremurând ca o copilă de numai şapte, opt ani. Acea ieşire dincolo de ziduri mă făcuse să cresc, însă doar cu condiția să am mereu în minte că fetița aceea, cu spaimele ei necugetate, putea fi reînviată în mine de o privire, de un zid, o lumină, un chip. Şi spaimele ei puteau să-mi ducă de râpă toate planurile, precum şi sănătatea robustă a celor optsprezece ani ai mei. Peste câteva luni făceam optsprezece ani. Peste trei zile, ba chiar numai două, aveam să fiu principesă, chiar dacă asta presupunea... Măcar să fi stat lucrurile cum îmi spusese Carmela!

Lucrurile stăteau încă aşa cum îmi spusese Carmela. Şi n-a fost nimic prea îngrozitor, asta şi fiindcă Pietro, în loc să facă patul cel mare, pregătise un altul, micuț, despărțit de o noptieră. La capul patului se afla o sonerie a cărei prezență

încuraja. Suna drept deasupra capului lui Pietro, care stătea de veghe în camera alăturată. Primele cincisprezece zile au fost grele, dar numai din cauză că Ippolito, cum dădeam să pornesc înspre uşă, mă apuca blând de fustă. Avea dreptate Carmela, era blajin. Aşa se face că a trebuit să stau tot timpul cu el, închisă în odaie. Dar, după aceea, a început să se mai liniştească, iar eu mi-am putut relua viaţa. Era frumoasă viaţa când nu ţi se clătina pământul sub tine. Puteam să cutreier acum în sus şi-n jos prin camere, prin saloane, prin grădină fără teamă — cum se întâmpla în trecut — că cineva mi-ar putea trage covorul de sub tine. Făceam parte din familie: se vedea după cum mă lăsau să trec înainte când mă întâlneam cu ei servitorii, cameristele, maestrul de dans, preceptorul. Până şi Don Antonio — lucru pe care nu mi l-aş fi închipuit niciodată — mi se adresa acum nu direct, ca pe vremuri, ci cu precauţii, schiţând o uşoară plecăciune cu capul. Am devenit un bun vechi monarh, cum îmi propusesem. M-am arătat foarte blândă cu toţi, făceam cu prudenţă daruri şi uneori îi lăsam să mă compătimească pentru nenorocul meu.

— O fată aşa de frumoasă şi de sfântă, sacrificată pentru toată viaţa unui monstru!

În privinţa asta, nu i-am lăsat pe niciunul să uite, nici pe părintele Antonio în confesional, nici pe ceilalţi. Nu trebuiau să uite de nenorocirea mea. Doar aşa le puteam obţine aprobarea şi calma posibila invidie. Cu Argentovivo a fost un veritabil succes. Când mă vedea, făceam în aşa fel încât o uşoară tristeţe să-mi cuprindă privirea. Odată chiar mi s-a aruncat la picioare, plângând:

— Sărmana mea domnişoară, ce vitează e să fie aşa de veselă şi de senină cu tot sacrificiul!

Auzi la ea, sacrificiu! Dormisem eu ani de zile cu Tina.

În acest caz, faptul că eram de multă vreme obişnuită cu monştrii şi că Pietro îl ținea curat pe al său Signor Principe, m-au ajutat să nu mai bag de seamă urâțenia lui Ippolito. Ba mai mult, simțeam chiar un fel de duioşie când tăcea mâlc şi se uita la mine ca un câine. Să-i văd fericirea pe chip, când îl lăsam să mă țină de mână cu labele lui diforme, îmi transmitea o senzație de tandrețe ambiguă, care dezgropa în mine fiori uitați. Dar n-am adăugat nicio inovație la ceea ce îmi spusese Carmela. Nu mă dezbrăcam de tot niciodată, iar pentru noapte alesesem cele mai nedecoltate cămăşi pe care le putusem găsi. Da, aşa e, pe vremea aia toate erau închise până în gât, aproape că am uitat...

34.

În lunea aceea, principesa m-a surprins cu ascuțimea ei, cum ar fi zis Argentovivo. Aveam mereu de învățat câte ceva nou de la ea. Ascultați numai:

— Te oboseşti prea mult, Mody! Ai ajuns numai piele şi os. Vezi că, dacă mi te sluțeşti, o pun pe „lighioană" să te repudieze. Era o sărbătoare pentru ochi să te vadă omul înainte. Munceşti prea mult. Ai toată casa pe umerii tăi, ai de îngrijit „lighioana" şi mai şi studiezi pe deasupra! Admit că asta dovedeşte ce minte ai. Înainte, credeam că arătai interes pentru cărți doar fiindcă trebuia să-ți faci o poziție, acum îmi dau seama că eşti cu adevărat studioasă. Dar eu aşa nu vreau să te mai văd. Carevasăzică: sau faci ce faci ca să te mai îngraşi şi să capeți un pic de culoare în obraji, sau nu te mai las să iei lecții. Ai înțeles? Şi, pe urmă, poate că mai are dreptate şi medicul: ar trebui să stai ceva mai mult la aer. Începând de mâine, iei lecții de echitație. În felul ăsta, când o s-o ajungi din urmă pe Beatrice, care nu călăreşte rău deloc, o să vă puteți plimba prin preajmă. Trebuie să faci asta şi pentru Beatrice, care, cu scuza că tu nu ştii să mergi călare,

mi se îngraşă şi se buhăie văzând cu ochii. Blondele astea! Cum ies din adolescenţă, le vezi că se tot umflă şi se dezumflă, ca nişte baloane. Pe ea o vreau mai slabă şi pe tine mai grasă. Ai înţeles şi tu, Carmine? Trebuie să-i dăm lecţii lui Mody. Acum gata, ajunge cu pălăvrăgeala, avem de lucru.

Nici eu nu pricepeam de ce continuam să stau pe carte cu atâta înverşunare. Iar acum, când ameninţarea fusese pronunţată, gândul de a nu mai studia m-a făcut să înghit la repezeală, în seara aceea, două farfurii de paste şi o grămadă de piure: se spunea ca piureul îngraşă. Iar dimineaţa lapte, unt şi dulceaţă din belşug. Însă gândul de a-l revedea pe Orlando mă făcea să tremur toată de frică. Oare de Orlando îmi era frică sau de Carmine? De la întâlnirea aceea, nu mă mai gândisem deloc la el şi nici nu-l mai privisem, nici măcar atunci când stătea în faţa mea, în biroul bătrânei... Uite-l cum vine pe aleea principală, râzând. Ce râs insuportabil, plin de siguranţă de sine. Dincolo de zid, el era stăpânul. Se vedea după cum îl asculta celălalt, care mergea cu un pas în urma lui, ducându-i de căpăstru pe Orlando şi un alt cal.

— Bună ziua, padroncina. Sunt tare bucuros că v-aţi decis să înfruntaţi calul. Vi-l las pe Rosario, cel mai bun călăreţ pe care îl avem, el o să vă înveţe cum se cuvine. Vezi, te rog, Rosario, că principesei îi e un pic teamă. Cu tine n-am grijă. Plecăciune, padroncina.

Rosario s-a repezit să mă ajute să urc pe cal. Dar se vedea că o face fără tragere de inimă. M-a cuprins o asemenea furie faţă de mucosul ăla slugarnic, că mi-am luat prea tare avânt şi am alunecat peste spinarea animalului.

— Să mă ierte voscenza. Să mă ierte, nu credeam că ştiţi cum se urcă în şa. Ce noroc că nu v-aţi lovit! Nu v-aţi lovit, nu-i aşa?

— Sunt bine şi nu fi aşa disperat! Unde s-a dus Don Carmine?

— Păi, cred că s-o fi întors acasă...

— Şi unde stă?

— Ehei, pe jos e departe. Călare e drum de zece minute bune.

— Atunci, du-mă călare.

— Dar eu am poruncă...

— Aici eu dau poruncile! Ajută-mă să încalec şi vezi să nu mă trânteşti iar!

Împricinatul continua să se roage de iertare. Simțindu-l în spatele meu, slăbănog şi firav, îmi trezea o asemenea repulsie, încât, folosindu-mi coapsele şi genunchii, am izbutit să nu mă reazem de el.

— Dar voscenza ştie să se țină pe cal! Asta a fost greşeala, să mă credeți, Don Carmine nu mi-a spus. Mi-a spus că vă mai temeți... Asta a fost greşeala.

— N-a fost asta greşeala. Dă-i drumul, mă grăbesc.

— Cum vine asta, padroncina? Ziceți că Rosario v-a trântit? Bravo ție, Rosario! Nici nu ştiam că te pricepi să trânteşti fete frumoase! Bravo... Nu mai vrea să învețe de la el? Ai auzit, Rosario? Se vede că n-ai trântit-o cum trebuie. Şi cum facem

acum, padroncina? Ia să vedem. Eu, unul, n-am timp. Ce zici, Rosario, să încercăm cu Beppe?... Nu, aşa spuneţi? Trebuie să vă învăţ eu? Bine atunci. Tu, du-te la muncă, să nu ne pierdem toată ziua, încerc eu să mă înţeleg cu principesa.

A deschis uşa, ca să-l lase pe Rosario să iasă, şi, după ce a închis-o la loc, s-a rezemat cu spatele de cadrul din lemn, privindu-mă nemişcat. Nu mai zâmbea.

— Vasăzică, trebuie neapărat să fiu chiar eu?

Nu reuşeam să deschid gura din pricina furiei pe care mi-o provoca întrebarea.

— Hai, răspunde! Şi de ce tremuri tu aşa? Nu suntem pe cal. Răspunde.

Acel „tu” azvârlit drept în faţă m-a făcut să-mi ridic braţele şi să-l lovesc în piept cu pumnii strânşi. Voiam să-l lovesc în obraz, dar era prea înalt.

— Eşti frumoasă, puternică şi pe mine mă vrei. Ştii că pe mine mă vrei?

Mă pregăteam să-l lovesc din nou, dar m-a fulgerat adevărul acelor cuvinte. Era adevărat. De unde să ştiu, dacă nu-mi spunea el? Şi eu, care credeam că tremurul ce mă apuca în prezenţa lui e radoar ură. Să fug? Dar de ce? Nu mai simţisem niciodată furia aceea care mi se dezlănţuia în sânge sub forma urii. Era o plăcere dătătoare de spaimă, pe care nu o mai încercasem niciodată, iar, ca s-o gust din nou, am reînceput să-l lovesc. El m-a lăsat. Mă dureau braţele şi pumnii izbiţi de torsul acela de marmură, aşa că m-am

prăbuşit între braţele sale nemişcate. Acela a fost semnalul. De parcă numai asta aştepta, m-a ridicat, făcându-mă să plutesc ca un obiect uşor. Era ca şi cum ai privi într-o prăpastie. Cu cât îmi creştea spaima, cu atât mă năpădea dorinţa de a mă prăbuşi. M-am trezit pe jos, cu el deasupra mea. Nu mă dezbrăcase, nu se dezbrăcase nici el. Îl simţeam înăuntrul meu, nu mă durea, se mişca încet. Când a ieşit, doar după cum şi-a lăsat capul pe umărul meu am înţeles că era satisfăcut. Dar nu spunea nimic, iar eu ardeam toată fără să fi simţit vreun frison care să mă liniştească.

— Iartă-mă, picciridda, de graba asta, dar te doream de mult şi chiar nu te pricepi deloc. Încet, încet, cu timpul, te învăţ şi pe tine să termini. Nimic nu vă învaţă şi pe voi mamele voastre, pe urmă bărbatul e nevoit...

Şi m-a învăţat. Dimineaţă de dimineaţă, întâi să înţeleg calul şi pe urmă acolo, la el, în odăiţă goală, înmiresmată de tutun:

— E la fel ca la călărit. Trebuie să-mi strângi coapsele şi să te mişti odată cu mine. Ca şi cum am fi cal şi călăreţ. Dă-ţi drumul, fata mea, nu sta încremenită de parcă aş vrea să te omor. De acum cunoşti calul, iar eu vreau să-ţi dau plăcere, cum îmi dai şi tu mie. Vezi tu, fata mea, dragostea nu e cum zic unii care nu-s bărbaţi şi unele care nu-s femei şi se reped de colo-colo fără să simtă şi ei mai nimic. Cu dragostea, când ai dat de ea... mie, unuia, mi s-a întâmplat o singură dată... nu, nu cu mama lui Beatrice, aia era nebună la cap, cum sunt toţi de acolo, plină de hachiţe, o zi voia şi pe urmă plângea... nu, cu o femeie adevărată; am avut-o ani de zile, pe urmă mi-a murit. Dar nu asta vreau să-ţi spun. Adevărul e că atunci când ai găsit femeia potrivită sau bărbatul potrivit, atunci e musai să te înţelegi. Trupul e instrument delicat şi, mai ceva ca o chitară, cu cât îl înveţi mai mult şi îl armonizezi cu celălalt, cu atât sună mai bine şi plăcerea e mai mare. Dar tu trebuie să te ajuţi singură şi să mă ajuţi şi

pe mine. Nu are de ce să-ți fie ruşine. Uite, acum eu mă mişc încet de tot, iar tu urmează-mi mişcarea. Iar, când simți cum creşte căldura, trebuie să-mi spui, că eu te aştept şi sfârşim împreună. Dar de ce nu vrei să-mi spui, picciridda, când te înfierbânți? Dacă nu vrei să-mi spui cu vorba, atunci strânge-mă cu brațele, muşcă-mă de ureche, cum vrei. Eşti toată caldă şi tremurândă, dar ştiu că simți puțină plăcere. Uite, aşa, încet, stai liniştită, nu te ruşina.

Dar de unde era eu să ştiu, dacă el nu-mi spunea? Încet-încet, am învățat să-l urmez în acea unduire profundă, plină de fiori. Iar prima oară când am juisat cu adevărat, plăcerea a fost atât de puternică, încât am crezut că m-a lovit un trăsnet.

— Bravo, acum eşti cu adevărat femeie, dacă am țipat şi eu odată cu tine. Pun prinsoare că nici nu m-ai auzit, aşa de tare ți-a plăcut.

Zile întregi am crezut că nu învățasem bine lecția. Şi, dacă alunecam din şa, mă temeam să nu cad... Iar dacă el, fără vreun cuvânt, mă lua de mijloc, apoi mă făcea să zbor până la pat şi-mi simțeam picioarele încordându-se, mă temeam totdeauna că frisonul acela nu va veni să-mi aducă satisfacție. Dar Carmine se pricepea şi avea răbdare. Mă îndruma cu palma lui, îmi domolea neliniştea anchilozantă şi, împreună cu el, mă prăbuşeam de fiecare dată în prăpastia orbitoare, fără fund.

— Hai, fata mea, la galop. Ieri te-ai cam speriat, dar, dacă azi nu-i laşi timp fricii să-ți şteargă amintirea plăcerii, n-o să-ți mai fie frică. Frica e ca gândurile negre, e o buruiană şi trebuie s-o smulgi din trupul tău.

Râdea, depăşindu-mă în goană, călare pe Orlando, ca să mă îndemne să galopez la vale. Iar râsul acela puternic, urmat de

privelişte a cârlionţilor lui de oţel, îmi insufla o spaimă dulce, care mă împingea să-l ajung din urmă, ca să-l pot trage iar şi iar de cârlionţii aceia. Îl uram, voiam să-l doară, dar, imediat ce mă îndepărtam, mă cuprindea din nou frigul misterios şi trebuia să mă întorc.

— Sigur că mă doare, ce, crezi că sunt de fier?

— De fier eşti şi nu pot să te văd în faţa ochilor!

— Bine, fato, n-ai decât să nu mă vezi. Oricum, dragostea se face cu ochii închişi, naiba ştie de ce. Eşti o femeie adevărată, adevărată şi puternică. Şi când te gândeşti, martor mi-e Dumnezeu, că-mi închipuiam că nu-ţi plac decât mângâierile de la femei! Ia te uită cum până şi un bătrân ca mine poate să se înşele!

De unde ştia oare? Surpriza m-a făcut să trag prea tare de frâul calului, iar Morella mai-mai să mă arunce din şa.

— Ce-i, te-ai emoţionat pentru aşa un fleac? Ce crezi, că eşti prima care treci la început prin mâinile femeilor? Nu-i nimic rău în asta, fata mea. Şi tu n-avea grijă, că femeie eşti, femeie, chiar de-ar fi să-ţi crească mustăţi într-o zi.

35.

Ce învăţam de la Carmine încercam să probez pe Beatrice. Mângâierile mele se făceau mai grijulii şi mai penetrante. Sigur, nu eram bărbat, dar o pătrundeam mai adânc cu mâna, iar ea juisa mai intens. Pe urmă, după cum îmi spusese Carmine, o pregăteam pentru când avea să

întâlnească bărbatul potrivit. Sigur, era greu acolo, însă războiul avea să se termine, iar la Catania....

— Se vede marea din palatul nostru de la Catania?

— Nu numai marea, Modesta: prăvăliile, piața, uite ce mare e frumoasa noastră Catania...

Pe planul oraşului mâna ei mică îmi indica febril străzile, piețele. Îmi arăta fotografii ale palatului, cu atâtea prăvălii pline cu tot felul de minuni.

— Iar asta e vila de la Ognina, în mijlocul livezii de portocali. Aşa arată portocalii. Aici nu-i decât pădurea asta, e tristă pădurea! Cu livada de portocali e altceva, fiindcă acolo, deşi n-o vezi, ştii că marea e aproape. Pădurile astea sunt aşa de lugubre pentru că sunt prea departe de mare. Mi se pare că de-un secol n-am mai fost acolo. Blestematul ăsta de război! Dar de ce bărbații fac întruna războaie, Modesta?

— Interese, Beatrice. Numai interese deghizate în idealuri. Şi poate şi pentru altceva, mai greu de înțeles.

— O, Doamne, uite cum îmi răspunzi ca unchiul Jacopo! Ce păcat că nu l-ai cunoscut.

— L-am cunoscut prin tine.

— Uneori chiar îmi vine să te cred. Uneori chiar cred că, într-un fel, l-ai cunoscut şi tu.

— E meritul tău. Datorită ție îl cunosc aşa de bine, că uneori îmi apare în vis şi-mi spune ce să gândim, cum să facem...

— O, Modesta, da, povesteşte-mi, îmi place să-mi povesteşti. Ce ți-a spus? Ți-a spus cum o să fie peste doi, trei ani?... O să mă mărit? Ți-a spus că o să mă mărit? Dar bunica nu vrea şi pe mine bărbații mă sperie. Numai pe tine te vreau.

De fiecare dată când aduceam vorba de bărbați, numai ce se punea îndată pe plâns şi se strângea la pieptul meu. Trebuia neapărat să fac ceva. Plângea aşa de tare că nici n-am auzit-o pe Argentovivo, care urla ceva la uşă.

— Dar ce e, Modesta, cine țipă aşa? Şi jos, în curte, îi auzi cum țipă?

Nici nu apucasem bine să deschid uşa, că ne-am şi pomenit trase până jos, în curte, unde o mulțime de țărani şi de servitori mai-mai să ne răstoarne. Niciodată nu văzusem atât de mulți laolaltă. Câțiva purtau steaguri, unii îşi aruncau pălăriile în aer, ca pe nişte discuri, alții plângeau şi se îmbrățişau. Fiecare striga câte ceva. Nu se putea înțelege nimic. Până când urechea a început să perceapă urletul subteran, ce unea toate acele exclamații: „S-a isprăvit războiul! S-a isprăvit războiul!" Acum cineva mă tot împinge, repetând: „S-a isprăvit războiul!" N-o mai găsesc pe Beatrice, luată de valul de îmbrățişări şi de strângeri de mână, până când, de undeva de sus, o voce ascuțită, familiară urlă cu putere, acoperind toate acele strigăte:

— Nu şi pentru noi!

După un ultim murmur, toate glasurile au tăcut, iar fețele ridicate spre balcon s-au plecat la iuțeală, amuțite. Palidă, înaltă, ținând ferm de balustradă, principesa a lansat peste tăcerea aceea încă o dată: „Nu şi pentru noi!" Iar după o pauză:

— Iar voi, Mody, Beatrice, aici, sus, la mine, imediat!

— Dar ce, ne-am pierdut minţile să ne amestecăm cu zdrenţăroşii ăştia nerozi? Până şi steagurile Italiei le-au adus după ei! Tot ăia câţiva amărâţi care mai înainte urlau cerând să intrăm în război! Staţi jos! Pentru ca această vulgaritate să nu ne contamineze, mă văd silită să vă clarific poziţia noastră. Pentru noi, războiul nu s-a terminat. Dată fiind moartea lui Ignazio, pentru mine războiul nu se va termina niciodată. Şi niciodată nu voi permite să se insinueze contrariul. Nu ne vom clinti de aici. Văd din privirile voastre, văd limpede că asta aţi sperat. Niciodată nu voi accepta să mă întorc la Catania ori la Palermo, unde l-am văzut umblând puternic şi sănătos. Şi, când mă voi duce şi eu, voi veţi rămâne aici, să-mi îngrijiţi odaia, ca şi cum s-ar putea să revin. La fel cum şi-a dorit răposatul meu soţ, pentru el şi pentru toţi ceilalţi. Şi, ca să fie limpede, am pus asta în testament. Cel care va trece de pragul acestei case va deveni un străin în ochii familiei, iar banii se vor duce la cei care rămân aici. Iar, dacă nu rămâne nimeni, banii se vor duce la o instituţie de binefacere, nici nu spun care. Şi acum mergeţi de le spuneţi smintiţilor ălora să nu cumva să-i văd numai zâmbete sau alte lucruri din astea. Avertizaţi-i şi pe preceptor, şi pe maestrul de dans. Nu vreau să aud o vorbă despre această pace care nu ne aparţine. Pentru mine şi pentru voi e doliu mai departe.

Nu cutezam s-o privesc pe Beatrice, care, palidă ca o cârpă, s-a lăsat târâtă până în camera ei, unde am întins-o cum am putut în pat, înainte să alerg să-i previn pe toţi în legătură cu ordinul de a nu sărbători pe care ni-l dăduse nebuna. Atunci de ce toate lecţiile acelea de dans, toate rochiile, ca şi cum ne-am fi pregătit pentru viaţă, ca pe urmă să decidă că ne vom îngropa acolo, în vila aceea? Înnebunise. În vreme ce le vorbeam servitorilor, descifram pe chipurile lor acea paloare incertă pe care privelişte a nebuniei o suscită în noi toţi.

Înnebunise şi era mai bine să n-o contrazicem, cel puțin deocamdată.

— Dar, voscenza, dar...

— Niciun dar. Aşa doreşte principesa şi aşa trebuie să fie. Trimiteți-i de aici pe toți oamenii aceia. Da, sigur, dați-le un pic de vin, dar în linişte, vă rog, şi pe urmă gata, fiecare la treburile voastre. Azi e o zi ca oricare alta.

36.

Gaia nu era nebună, nu fusese niciodată. Acum începeam să cunosc fiara din om şi ştiam că nouă ni se pare nebunie orice voință contrară nouă, iar ceea ce e în favoarea noastră şi nu ne incomodează, lăsându-ne să gândim după plac, socotim ca rezonabil. Nu era nebunie. Hotărâse să moară, trăgându-ne pe toți după ea. Şi cu ce fermitate hotărâse! Tremuram iar în fața voinței altcuiva, dezlănțuită chiar sub ochii mei, dar nu mă mai simțeam, ca altădată, pierdută. Şi, dat fiind că aveam şi eu o voință, un plan, o decizie, sau cum vreți să-i spuneți, care altora li s-ar fi putut părea nebunie, îmi pusesem în gând să las câmp liber de acțiune acestei nebunii, cu aceeaşi fermitate ca a marii bătrâne pe care o admiram. O admiram, dar trebuia să moară. Cum anume? Mai era timp. Nici Beatrice, nici eu nu aveam decât optsprezece ani. Trebuia să avem răbdare şi să-i facem pe plac, fără să-i trezim bănuieli. Avea să se ivească ocazia. Primul lucru de făcut era s-o calmez pe Beatrice, pe urmă trebuia să mă ocup de testament. Să aflu măcar unde îl ține. Să nu-l scap din ochi.

— Văd, Mody, că am făcut bine să-ți acord încredere. Eşti singura care toate lunile astea nu m-a privit de parcă aş fi nebună şi nu şi-a schimbat atitudinea. Ieri l-am dat afară pe Don Antonio. S-a apucat să facă pe machiavelicul, tocmai el, cu pasul lui de elefant! Şi-a găsit să mă întrebe de testament: dacă e la loc sigur, dacă l-am depus la notar, dacă una-alta et cetera. Ca şi cum aş avea eu nevoie de altcineva! Testamentul e aici... Ce nevoie aş avea de vreun notar sau, mai ştiu eu, de medic? De fapt, nătărăul ăla bătrân voia să spună că sunt nebună, nu-i aşa, Mody?

— Nu sunteți nebună, principessa.

— Eşti convinsă de asta?

— Sunt. Ați decis ceea ce vă convine şi aşa şi trebuie.

— Bravo, Mody! Dar că sunt o egoistă, pe asta o crezi?

— Sigur că da.

— Într-adevăr. N-am spus niciodată că aş fi altruistă. Iar acum, la muncă! Tu, Carmine, să-mi spui ce mai e nou cu pacea asta primejdioasă, care ne-a căzut pe cap.

— Noutatea e, principessa, că se scumpesc toate. Sigur, ne aşteptam la scumpiri, dar s-a ajuns la cer şi, dacă nu luăm măsuri...

În timp ce vorbea, Carmine se uita la mine cu admirație. Era prima oară. Reuşisem să câştig respectul acelui bărbat onorabil. Două cuceriri într-o singură dimineață! Acum ştiam cu siguranță că testamentul se afla în casă. În nici trei luni, cu calm, Gaia mi-o spusese cu gura ei. Până atunci

căutasem în birou şi în dormitorul ei, dar sumar. Fiindcă una e să speri şi alta e să ştii cu siguranță. Iar acum eram sigură că testamentul nu se afla departe. M-am întors să caut în birou şi în dormitor cu mai multă atenție decât înainte. Am descoperit sertarele secrete din birou. Am răsfoit pagină cu pagină cărțile ei, examinând atent coperțile. Am descoperit în felul acesta ce lecturi prefera: nu erau multe, şi toate de poezie. Am dedicat aproape o lună acestei operații, până când am fost sigură că în acele două camere n-avea cum să fie. Ca să scotocesc toată casa, aş fi avut nevoie de un an întreg. Nu era altă soluție decât s-o studiez pe ea, sperând să aflu vreun indiciu cât de mic, care să mă ducă la descoperirea ascunzătorii. Cu pretextul că nu înțeleg poezia, i-am cerut voie să iau câteva dintre cărțile ei.

Pe măsură ce-i citeam pe toți poeții aceia francezi şi englezi, îmi dădeam seama că nu înțelesesem niciodată poezia cu adevărat. Desigur, îi citisem pe Dante, Petrarca, Leopardi, dar fără să prind secretul versurilor. Ca să spun adevărul, preferasem totdeauna să citesc eseuri filosofice, texte de istorie şi de politică, biografii. Descoperirea aceea m-a absorbit în aşa măsură, încât aproape că am uitat de testament. Trebuie să fi dovedit aşa o îndârjire la lectură, că până şi principesa a băgat de seamă:

— Ei, Mody, nu cumva mi te zăpăceşti tot citind poezii? Vezi, că nu-ți mai împrumut nimic dacă te mai prind că stai cu privirea în gol şi visezi cu ochii deschişi. S-ar zice că eşti în căutare...

Curios lucru însă, printre cărțile acelea de înaltă poezie se aflau şi două opere în proză: Logodnicii şi Povestirile lui Edgar A. Poe. Asta m-a pus foarte tare pe gânduri. Lăsând deoparte Logodnicii, roman pe care îl cunoşteam, m-am pus pe citit povestirile lui Poe. În noaptea aceea, m-am întâlnit cu cele mai frumoase istorisiri pe care le citisem vreodată. N-am reuşit să le mai las din mână, nici măcar în zori, când

somnul de care uitasem făcea să mă usture puțin ochii. Acele rânduri pline de mister, unde chipuri şi mai misterioase de fete tinere apăreau în rame vrăjite şi în grădini subterane, îmi absorbiseră într-atât emoțiile, că n-am reuşit să înțeleg fraza din Scrisoarea furată, care era cheia febrilei mele căutări: „Poate tocmai simplitatea erorii e cea care induce în eroare”. Eram pe punctul de a trece la Cărăbuşul de aur, când am sărit brusc, ridicându-mă în capul oaselor, şi, stingând lumina — se făcuse de acum ziuă —, m-am apucat să răsfoiesc din nou paginile povestirii, până când mi-am dat seama că testamentul, asemeni faimoasei scrisori furate, putea să se afle într-un loc la vedere, unde nu mă gândisem niciodată să-l caut. Am inspectat imediat masa de scris din birou — mărturisesc că sperasem să fie acolo —, mesele din sala de lectură, rafturile bibliotecii, partiturile de pe pian. L-am găsit pe noptiera lui Ignazio, într-o mapă cu desene. Soarta noastră se afla acolo, printre desenele cu semnătura lui Ignazio, care mă privea tulburat din fotografie. Niciun fir de praf pe noptiera care, la fel ca tot restul, era ştearsă în fiecare zi. Cui i-ar fi putut trece prin minte să scotocească prin acele desene trasate de mâna unui mort? Într-adevăr, îmi tremurau degetele când l-am scos dintre ele. Privirea lui Ignazio mă îngheța. Ochii aceia voiau să trăiască şi să ne străpungă pe toți de moarte. Dar şi eu voiam să trăiesc şi, tremurând, am pus documentul la loc. Binişor, Modesta, fii atentă să nu suspecteze nimeni că cineva l-a atins. Veninul fricii te face să comiți greşeli.

În dimineața următoare, îmbărbătată de descoperirea mea şi de somn, la orice m-aş fi aşteptat, numai ca ura lui Ignazio să se manifeste atât de repede nu. Un fulger lovise peste noapte, făcând țăndări peretele de sticlă din camera lui, şi toate păsările mătuşii Adelina fuseseră găsite moarte. Îngrozită, m-am dus împreună cu Beatrice să vedem dacă ce spunea Argentovivo era adevărat. În colivia imensă, toate păsările rămase zăceau moarte pe jos, ori erau în agonie. Şi, de parcă n-ar fi fost de ajuns, în fața acelei privelişti Beatrice s-a îndoit de mijloc, apăsându-şi pe gură pumnii strânşi. Am luat-o în brațe. Vomita un lichid închis la culoare, amestecat

cu sânge. Argentovivo s-a pornit să urle aşa de tare, că, fără s-o las din braţe pe Beatrice, a trebuit s-o pălmuiesc cum am putut, ca s-o fac să-şi vină în fire.

— Dă fuga, în loc să urli! Du-te după doctor până o aşez eu în pat.

Şi în pat continua să vomite. Am luat un lighenaş şi, cu un prosop al mătuşii Adelaide, udat cu apă, am încercat să-i şterg fruntea care, după ce se oprea din vomat, i se făcea dintr-odată galbenă şi rece ca marmura. Apoi se pornea din nou să vomite, iar obrazul începea să-i ardă, acoperindu-se de pete roşii. Alternanţa aceea spasmodică părea că durează o veşnicie, dar apoi şi-a făcut apariţia şi doctorul. De frică şi din cauza mirosului acid de putreziciune, care invadase încăperea, îmi venea şi mie să vărs.

— Asta e! Chiar ieri am primit vestea că la Catania e epidemie. Sunt pline toate spitalele, pe coridoare, pe scări, peste tot... Dacă îţi vine să verşi, nu te înfrâna. Mai bine să scoţi afară otrava.

— Dar ce e?

— Spaniola, Modesta.

— Spaniola?

— Se pare că au adus-o soldaţii care se întorc de pe front. Iartă-mă dacă ţi-o spun pe şleau, dar cu cineva trebuie să vorbesc limpede: e grav. Nu a trecut nici măcar o săptămână de când a pornit epidemia la Catania şi deja nu se mai numără morţii. Speram ca aici, la aer curat şi departe de aglomeraţii, să nu ajungă. Nu v-am spus ca să nu vă sperii

inutil. Nu, nu-ți fie frică. Beatrice nu ne aude, are alte treburi acum. Febra e mare. Ajută-mă s-o ridic, să-i ascultăm plămânii. Iar acum porunceşte să nu se apropie nimeni. În izolare, cu toții. N-o aduceți aici pe principesă. Trebuie să facem rost de lisoform. O să-i pun să fiarbă tot, la bucătărie. Lenjeria trebuie pusă toată la fiert. Bravo, Modesta, văd că ți-ai revenit. Mă laşi să-ți iau pulsul? Limba? Normal... Ți-a trecut senzația de vomă?

— Da, mi-a trecut. Mă autosugestionasem, n-am nimic. Spuneți-mi ce altceva trebuie să fac.

Într-o săptămână, vila s-a prefăcut în lazaret. Duhoarea de lisoform şi de vomă invadase totul. Iar oamenii, doborâți de miasma aceea de moarte, acră şi dulceagă, se prăbuşeau în paturile ce trebuiau schimbate de trei-patru ori pe zi. În afară de mine, de Pietro şi de Carmine, care ținea legătura cu lumea din afară, toți căzuseră pradă acelei febre. Au sosit doi infirmieri de la Catania, dar în câteva zile au căzut la pat şi ei. În aripa servitorilor, numai Argentovivo şi încă doi mai erau pe picioare. Medicul, bolnav şi el, trimitea indicații de acasă. Don Antonio, şi el la pat, ne trimitea vorbă să ne rugăm. Micuțul maestru de dans nu se mai arăta, dar nu murise ca atâția alții prin jur.

În fiecare seară, întors din călătoriile lui, Carmine ne aducea veşti, iar, dacă n-ar fi fost el, n-am fi avut nici sare, zahăr sau doctorii. Spunea că prăvăliile sunt închise, multe cu doliu la uşă. Spitalele pline până sub porticurile de la intrare de bolnavi şi de muribunzi. În provincia Messina, toți deținuții reuşiseră să fugă. În localitățile mai mari, aceşti infractori şi alți netrebnici jefuiau casele oamenilor, în vreme ce bolnavii asistau neputincioşi. Fuseseră puşi la treabă toți medicii, chiar şi studenții care apucaseră să facă numai un an sau doi de facultate. Se pornise lupta cu şobolanii. Şi la noi în vilă începuseră să-şi facă apariția, înfometați şi mari

cât pisicile. De săptămâni întregi ne luptam cu somnul, murdăria şi frica. Această frică era însoțită de mângâierea unei speranțe slabe: molima, numită „spaniolă” — ca să nu mai pară aşa de înspăimântătoare —, îi ucidea, pe lângă copii, mai ales pe bătrâni. Însă, când principesa a pus să fiu chemată, dinaintea forței, nu numai morale, ci şi fizice, a acelei bătrâne impunătoare, care stătea în pat fermă şi trufaşă, ca pe un tron, am fost aproape fericită să o aud urlând cu glasul ei dintotdeauna.

— Ia spune, cum se simte Cavallina?

— Mai bine. A trecut primejdia.

Beatrice, care se îmbolnăvise prima, abia de câteva zile trecuse în afară pericolului. Dar era aşa de slabă şi de tremurândă, că mi se punea un nod în gât la gândul că nu pe principesă, ci pe ea riscasem s-o pierd.

— Şi Argentovivo?

— Bine, ea e chiar bine.

— Ți-a fost de mare ajutor, nu-i aşa?

— Enorm.

— O s-o răsplătesc. Nu de asta te-am chemat, ci ca să-ți spun că nu-mi mai simt picioarele şi nici brațul ăsta. Pe scurt, ce mai, nu-mi pot mişca toată partea stângă. Să taci mâlc! Să nu-mi dezminți încrederea! Nicio lacrimă, nicio vorbă nimănui. Nu vreau să se ştie! Nimeni nu trebuie să mă vadă aşa, afară de medic, fireşte! Deci, deoarece, cum ți-am spus, nu vreau să mă vadă nimeni, din clipa asta tu o să stai

în camera de alături şi o să te ocupi de mine. Dar nu trebuie să spui nimănui. Nici după ce voi muri. Nu vreau să fiu compătimită nici vie, nici moartă. Du-te acum, ia-ți lucrurile, cărțile şi vino imediat înapoi aici. Aici, deoarece, în caz că am un atac, trebuie să alergi iute la medic, după ce-mi dai pilule astea, chit că trebuie să-mi deschizi gura cu cleştele.

În cele douăzeci de zile pe care le-am petrecut împreună, admirația pentru ea n-a făcut decât să-mi crească. Nu se văita deloc, nici când survenea atacul, nici când reuşea doar cu greu să se odihnească ori să vorbească cu mine. Vorbea despre toate, dar în special despre poezie. Mă întreba ce poet prefer, acum că pricepeam şi poezia, şi îmi cerea să-i citesc ceva. Cu cât o admiram mai mult, cu atât îi pândeam mai aprig momentul morții. Asta şi pentru că, acum, oricât îmi strângeam corsetul, talia mi se îngroşa, iar ea, deşi bolnavă, îmi ațintea cu privirile burta, tot mai bănuitoare.

— Cum de te-ai îngrăşat aşa, Mody? Nu cumva îmi faci vreo boroboață? Ți-am spus doar că de la „lighioana" aia nu vreau copii! Să-mi dai de ştire, dac-ar fi, pentru că, în primele luni, cu un medic bun, nu-i mare lucru să scapi.

— Nu fiți îngrijorată, principessa, nu e nimic. Am mâncat prea mult în ultima vreme.

— Atunci mănâncă şi tu mai puțin. Nu te plac aşa. Îți pierzi grația şi ți se vede originea țărănească în obrajii ăia dolofani.

Trebuia să moară. Era voința mea nebună de a trăi contra voinței ei nebune de a muri.

— A, Mody, scrisoarea asta de pe noptieră e pentru Don Carmine. Dacă mi se întâmplă ceva definitiv, trebuie să i-o dai imediat. Ne-am înțeles?

Trebuia să moară. Aşteptasem prea mult. Iar, când s-a produs un nou atac, în loc să-i dau pastila şi să fug după medic, cum făcusem de fiecare dată până atunci, m-am aşezat în spatele uşii închise şi am aşteptat să se stingă şi ultimul geamăt. Apoi am intrat înapoi în cameră. Oare ochii holbați pe mine mă priveau? Nu, erau ațintiți asupra uşii. Mi-am ferit privirea, nu de asta intrasem înapoi. După ce i-am închis ochii, am luat scrisoarea şi am citit-o. Nu era un nou testament. Scrisoarea îi spunea lui Carmine că testamentul se află unde ştie el etc. etc.

Cu scrisoarea în mână, am dat fuga să iau testamentul, pe care l-am vârât, împreună cu scrisoarea, într-un vas chinezesc mare, de la picioarele scării. Aveam să le ard mai târziu. Acum trebuia să alerg la medic. Zece, cincisprezece minute puteau să treacă neobservate, mai mult de atât ar fi fost prea mult chiar şi pentru credulitatea acelui bătrânel miop, cu părul moale şi ondulat ca al unui copil.

37.

Testamentul nu era de găsit. Se omorau cu toții căutându-l, iar eu, fireşte, mă țineam după ei, dar numai ca să fiu cu ochii pe Carmine.

Cum ştiam că va face, a intrat urmat de Don Antonio şi de doctor în camera lui Ignazio şi, după ce a azvârlit o privire la hârtiile de pe noptieră, ni s-a adresat nouă, care venisem după ei în şir indian:

— Dacă nu e nimic nici aici, vă pot garanta, Don Antonio, că nu există vreun testament.

— Cum să nu existe? Mie mi-a zis de mai multe ori...

— Desigur, şi mie la fel. Dar ştiți doar cum era răposata principesă... Aţi avut de-a face cu ea, la fel ca mine, vreo douăzeci de ani.

— Şi cum era, mă rog? Ia să auzim!

— Păi, nu-i plăcea să glumească câteodată?

— Asta e adevărat, dar...

— Dar vorbesc faptele. Am trecut tot palatul prin ciur şi prin dârmon. Dacă nu e nici aici, în camera ei preferată, înseamnă că s-a răzgândit sau că n-a făcut niciodată testamentul acela. Dar dumneavoastră de ce vă amărâți, Don Antonio? Pentru construcția bisericii? Fiți pe pace. O avem aici pe principesa Modesta, care ştie ce e de făcut. Ea e ultima care i-a auzit glasul principesei, soacra ei, şi cu siguranță că ştie ce se cuvine bisericii şi fiecăruia. Am zis bine, principesă?

Carmine nu privea în direcția mea, dar îmi arăta drumul. Ce puteam eu să ştiu despre legatele testamentare, dacă nu-mi spunea el? L-am liniştit, cum am putut, pe Don Antonio, care venea peste tot după mine, chiar şi acolo, în camera de lucru a principesei, unde, după ceasuri întregi de discuții, am căzut de acord. Nu mi-aş fi imaginat atâta tenacitate şi duritate la acel bătrân, om al Bisericii. Îndată ce sutana lui neagră a dispărut în spatele uşii, Carmine a izbucnit într-un hohot de râs atât de puternic, că puțin a lipsit să cad de pe scaun. De luni de zile nu-l mai auzisem râzând.

— Cum se stă în scaunul ăla, ia zi, fata mea? Nu prea bine, pare-mi-se. Va trebui să faci multe exerciții ca să nu te arunce vântul din şa.

Îl uram când vorbea aşa cu mine.

— Ce vrei să zici?

— Nu zic nimic. N-ai văzut că n-am zis nimic? Mă uit şi eu.

— Ştii că o să am un copil de la tine?

— Nu mi-a spus încă nimeni, dar am văzut. Eu ştiu să mă uit.

— Şi de ce nu mi-ai spus că poate să se întâmple? Doar eşti bătrân.

— E sevă tânără în pomul bătrân. Îți pare rău? N-ar trebui să-ți pară prea rău, fiindcă, după mine, unu', taman la ţanc ți-a picat plodu' ăsta. Cu ăsta, mai ales dac-o fi băiat, le-ai închis gura la toți, acolo, în Catania. În locul tău, fato, nu mi-ar părea rău deloc şi aş mai domoli năbădaia asta de te-a apucat, cu mersul la oraş. Ți se citeşte în ochi, nu-i lucru sănătos. Şi să-ți spun de ce: întâi, fiindcă la Catania e molimă şi, pe urmă, fiindcă e mai bine dacă apari acolo cu un băiat frumos din neamul Brandiforti.

Nu reuşeam să pricep ce gândea cu adevărat, dar trebuia să mă stăpânesc. Cum m-aş fi descurcat fără el? Chiar şi acum, când se ridicase şi îmi ținea capul între mâini, fără să scoată un cuvânt, aş fi vrut să-l alung. Dar căldura uscată a palmelor lui mă liniştea.

— Nu-ți pare rău, nu? Nu răspunzi? Bine, atunci. Ai dreptate. Mă urăşti şi nu vrei să-mi dai satisfacție. Dar eu ştiu să mă uit. Şi văd că nu-ți pare rău. După cum îți porți pântecul se vede că nu-ți pare rău.

Nu numai că nu-mi părea rău, dar acum, că-mi trecuseră grețurile şi mirosul de vomă din vilă dispăruse, totul revenea la o nouă viață, de la o zi la alta. Draperiile, saloanele, lumina, gesturile oamenilor. O foame cum nu mai simțisem vreodată făcea ca orice mâncare să mi se pară un minunat dar al sorții. Mi-era poftă de toate: de fructe, de apă, de lapte şi mai ales de pâine. Uitasem gustul de pâine caldă, abia scoasă din cuptor, presărată cu ulei şi cu sare. N-aş mai fi mâncat altceva. Iar, odată cu foamea, şi lumina a devenit mai intensă şi mai mângâietoare, iarba, mai verde, piersicile şi smochinele, mai moi şi mai dulci. Când le culegeam şi le țineam în mână, era ca şi cum un şuvoi de senzații uitate revenea în fiecare dimineață dintr-un trecut foarte îndepărtat, pe care îl țineam ascuns într-o cută a memoriei. Şi somnul se prefăcuse într-o plăcere carnală. De cum mă băgam în pat, aerul, umbrele şi gândurile se plecau deasupra mea să mă legene. Pentru a prelungi senzația aceea de pace, încercam să nu adorm, dar degeaba, visurile alunecau peste mine, şiroind de lumini şi culori. În ziua în care, nemaiputând să port corsetul, mi-am văzut în oglindă talia deformată şi pântecele umflat, în loc să cad pradă disperării, cum crezusem inițial că o să fac, mi-a venit să râd, ca de o glumă caraghioasă şi fără importanță pe care mi-o făcuse viața. Nu reuşeam să mă abțin de la râs. Singura greutate era durerea pe care trebuia s-o afişez în fața celorlalți pentru moartea principesei.

Cu Ippolito fusese simplu. De îndată ce murise principesa, am pus să fie scos din acea cameră-închisoare şi, după cum anticipasem, de cum s-a văzut afară, sub îndrumarea lui Pietro, atenția i-a fost distrasă de la persoana mea. Se ataşase de mine deoarece eram singura femeie pe care o văzuse vreodată. Ca să fiu mai liberă, am pus să ni se trimită

de la Torino o infirmieră specializată. Am ales-o pe cea mai frumuşică. Iar, când domnişoara Inès a început să se învârtească în jurul lui cu zulufii ei bruni şi cu gesturile ei agile şi discrete, Ippolito m-a uitat cu desăvârşire. Aproape că m-a supărat „nestatornicia" lui. Dar eu nu simțeam nevoia de altcineva; îmi mai aminteam ca prin ceață de mângâierile lui Beatrice şi de îmbrățişarea lui Carmine...

Carmine nu se mai arăta prin preajmă, toată munca picase pe umerii mei. Nici de cărți nu mai aveam nevoie, nici de pian. Eram cam speriată de această descoperire. Aşa urma să fiu pe vecie? Dar am înțeles iute. Cum mă umflam acum, tot aşa mai târziu aveam să mă şi dezumflu şi cu siguranță că aveam să fiu din nou ca mai înainte, dacă nu cumva muream. Da, iată ce era cu repausul acela pe care, sub forma unei sustrageri fericite, mi-l impunea trupul meu, dimpreună cu somnul prelungit. Natura mă pregătea pentru efortul pe care aveam să-l înfrunt; în acelaşi timp însă intuiam că repausul, când era repetat de prea multe ori, cum se întâmpla la femeile care nu făceau altceva decât să tot nască, pe termen lung genera o stare de absență tâmpă, care le înstrăina de viață. Desigur, cum putea oare acea pregătire a trupului şi a minții pentru cea mai tainică şi mai riscantă faptă pe care o putea întreprinde o ființă umană să nu facă să apară inutil şi lipsit de interes tot restul existenței, odată cu trecerea anilor?

Când clipa aceea s-a anunțat printr-o lovitură de foc, pornită din stomac şi coborând tot mai jos, sfâşiindu-i şalele, rinichii, intestinul, a înțeles că trebuia să se dezmeticească din toropeală şi să lupte. Nu era doar efort, cum crezuse. Era o luptă pe viață şi pe moarte, care se dezlănțuia înăuntrul ei, ca şi cum trupul, întreg până atunci, s-ar fi împărțit în două: o parte se lupta s-o înghită pe cealaltă.

— Țipă! Țipă, că ajută!

— Poziția e bună. Se prezintă bine. Țipă şi împinge! Aşa reuşeşti!

Cine reuşeşte? Valul dureros care o târa? Trebuia oare să urmeze acel val? Trupul ei se lupta cu alt trup, care, asemenea unui baros de fier, lovea în zidul burții ei ca să iasă. Acolo era inamicul, în bolovanul acela care lovea, încercând să scape din temniță şi să trăiască, cu prețul de a-i sfâşia, de a-i sfărâma ei trupul, care, deşi pregătit, nu izbutea să-l azvârle afară pe duşmanul acela, ca să nu sucombe.

— Uite-aşa, bravo, aşa! Nu te mai zbate în toate părțile, împinge în jos; aşa îl ajuți şi te ajuți şi pe tine.

Da, trebuia să-l împingă afară din ea pe străinul acela deja puternic şi cu o mare voință de viață autonomă. Îl simțea hotărât să trăiască, cu prețul de a ucide. Şi, cu un ultim zvâcnet, care o străbătu dinspre umeri, sfâşiindu-i apoi cu o lovitură seacă pântecul şi coapsele, îl simți căzând din ea cu o bufnitură surdă, în gol.

Nu. Îl prinsese cineva. Nişte mâini îl ridicau la lumină, îl legănau pe fondul lăptos al ferestrei. Se crăpa probabil de ziuă, se auzeau păsările țipând. Întotdeauna, când auzeai păsările țipând, ştiai că sosiseră zorii zilei. Şi, de acolo, zgâlțâit între mâinile care-l apucaseră, partea aceea mutilată din trupul ei istovit scotea nişte țipete.

De ce țipa aşa oare? Plângea pentru viața pe care şi-o cucerise sau pentru că, în taina acelui act carnal, ființa dinaintea mea ştia că aproape ucisese pentru a putea trăi? Numai trupul meu şi al ei cunoşteau semnificația tainică a acelei lupte mortale, lipsite de ostilitate: fiecare pe cont propriu, pentru viața lui.

38.

Revenisem din acea lungă călătorie în ultimul moment ca să văd că eram pe punctul de a o pierde pentru a doua oară pe Beatrice. Cum de nu-i băgasem de seamă privirea fixă, lipsită de scânteieri, şi părul întins, care o făceau să pară o bătrânică?

— Trebuie să rămânem aici şi să îndeplinim voinţa bunicii. Chiar dacă nu a făcut testament, asta voia. Şi nu trebuie să se schimbe nimic. De acum mă ocup eu de camera ei şi trebuie să rămână aşa, ca şi cum ar putea să se întoarcă în orice clipă.

Stătusem prea multă vreme departe, iar Gaia şi toţi morţii aceia profitaseră, strecurându-se în sinea ei. Am înţeles brusc ce înseamnă lucrul pe care noi îl numim „destin”: o pornire inconştientă de a continua ceea ce ani de-a rândul ni s-a insinuat, ni s-a impus, ni s-a repetat că e singurul drum de urmat. Mi s-a pus un nod în gât. Nu voiam s-o pierd; chipul acela supt, trist, deghizat în Gaia, m-a împins să cobor din pat şi să acţionez. Iar, ca să pot acţiona, nu trebuia s-o contrazic. Împreună cu ea, m-am apucat să deretic din nou acele încăperi şi n-am silit-o să-l vadă pe „copilul lighioanei”, cum îi spunea ea ghemotocului de carne fragedă, ce mi se agăţa de sân exact la fel cum făcuse şi ea.

— Îl alăptezi tu? Dar e indecent. O principesă veritabilă şi-ar fi luat imediat o doică!

Trântea acum uşile, la fel ca bunica ei. Zgomotul l-a trezit pe Eriprando, care a început să plângă şi să ţipe. Plângea tot

timpul şi se zbătea, strâns în acele feşe care îl înveleau de la picioare până la piept. Feşe strânse bine şi tari, ca să creştem drepți şi puternici. Feşe rigide, pentru a educa, a corecta sau a anchiloza trupul şi mintea? Nu suportam să aud urletele. M-am ridicat dintr-un salt, cuprinsă de mânie față de toate constrângerile care, acum că mă întorsesem din acea lungă călătorie înăuntrul trupului meu, la marginea vieții, mi se înfățişau mai limpede ca niciodată. Şi, lucru pe care nu-l mai făcusem nicicând, m-am pornit şi eu să urlu:

— Ajunge! Ajunge! Ajunge!

Nu voiam s-o urăsc pe Beatrice, dar ea îmi arăta un chip duşmănos, pe care trebuia să-l distrug. Am deschis larg uşa şi am pornit în fugă pe coridor, strigându-mi ura din toate puterile. Îmi auzeam vocea răsunând, dar nu înțelegeam ce spun. Până în momentul când mi-a căzut în mâini Argentovivo, tremurând toată de spaimă. Am luat-o la palme. Iar printre urletele mele şi plânsetele ei i-am auzit glasul, care spunea:

— Desigur, principessa! N-o să-l mai înfăş! Nu faceți aşa! O, Doamne! Da, da, aveți dreptate!... Principesa mică e în camera ei... Da, da, o aduc aici imediat!

Când a ajuns şi ea în fața ochilor mei, tremurând toată, îmbătrânită din pricina acelei voințe obscure, pe care nu ştia s-o combată, am luat-o de cap şi i-am smuls agrafe, fire de păr. Simțind-o cum tremura şi mai tare, o furie nebună m-a făcut să ridic mâna asupra ei şi, cu lovituri de palmă şi de picior, s-o târăsc în camera mea, trântindu-i uşa în nas servitoarei, care plângea. Nu voiam s-o urăsc, dar mâna nu mi se mai putea opri. Abia când am văzut-o cum cade la picioarele mele am lăsat-o acolo, în mijlocul camerei, şi închizându-mă în baie, mi-am vârât capul într-un lighean cu apă rece. Nu îmi mai păsa de nimic. Dacă voia război, atunci război să fie, dar război pe față. Nu puteam să mă port cu ea

cum mă purtam cu alții. Eram egale noi două, legate una de cealaltă. Apa rece m-a calmat şi m-am întors în cameră. Eriprando, încă legat ca un salam, urla. Beatrice, făcută ghem pe covor, nu se mişca deloc. M-am rezemat de uşă şi m-am uitat la ea. Pe mica porțiune de frunte ce se întrevedea printre firele de păr se scurgeau firişoare de sânge. Cineva bătea la uşă şi trebuia să deschid. Am dat să mă mişc din loc, dar pe neaşteptate două brațe mi-au înconjurat genunchii.

— Iartă-mă, Modesta! Am fost rea! Ai dreptate, am fost rea! Dar bunica era aşa de bună cu mine.

Uluită, am ridicat-o de jos. Ochii i se luminaseră şi străluceau, iar cu buzele umflate, Beatrice surâdea. Părul îi cădea pe umeri moale, ispititor. Şi, fără să ne pese de chemările din spatele uşii, ne-am sărutat cum ne sărutam pe timpuri.

39.

Eliberat din strânsoare, Eriprando nu mai plângea, se juca acum cu sfârcul meu şi cu părul lui Beatrice, care, desfăcut în lumina soarelui, părea să-l farmece. Când o trăgea prea tare, Beatrice scotea un țipăt şi, ca să se răzbune, punea stăpânire pe cealaltă mamelă şi sugea. Se luptau pentru trupul meu, iar în prin acea bătălie veselă se apropiau. Eu profitam ca să mă odihnesc, abandonându-mă celor două ființe de care, pentru prima dată în viața mea, mă simțeam legată în întregime.

Trebuia să mă odihnesc. Eram obosită. Să fi fost sfârşeala aceea semn că nu mai eram tânără? Nu mă mai încercase

niciodată până atunci oboseala. Sau poate conştientizase că de acum rămăsesem singura care trebuia să-i hrănească şi să-i protejeze? Da, asta era. Nu puteam fi încă bătrână. Abia trecusem de prima tinereţe şi aveam deja un trecut. Osteneala aceea nu era decât nostalgie după ceva ce a avut omul şi crede că nu se va mai întoarce.

Tot nostalgia m-a împins şi să-mi ţintuiesc tinereţea în aceste pagini, fiindcă nu vreau să mistuie tăcerea pletele lungi ale lui Beatrice, luminate de soarele ce ne lega cu căldura lui ameţitoare, irepetabilă. Aş vrea să mă opresc aici. Dar chiar acum, când scriu, soarele apune, cineva bate la uşă, o maşină aşteaptă la intrare...

Marea Lancia Trikappa mă aştepta strălucind în soare şi, cu toate că acum ştiam că nu e o trăsură, ideea acelui al doilea voiaj în necunoscut îmi înceţoşa privirea. Iată o emoţie din trecut care, ecou al unor spaime de demult, se strecura în bucuria momentului, înveninând-o. Era eul meu de copil, care aluneca între mine şi ora prezentă. Am închis ochii şi m-am văzut cum eram atunci, agăţată de braţul lui Mimmo. Trebuia s-o alung pe fetiţa aceea care nu voia deloc să se liniştească. Mi-am întors privirea la Beatrice, care tăcea alături de mine, concentrată să-i mângâie părul lui Eriprando. Îl ţinea tot timpul în braţe. Acum ea era cea care nu accepta să-l lase în seama doicii, nici măcar ca să-l spele ori să-i dea de mâncare, şi-mi convenea şi mie. După moartea principesei, aveam de două ori mai multă treabă şi, cu tot cu ajutorul lui Carmine, nu prea mai găseam timp pentru toate... Maşina se punea în mişcare, Beatrice râdea încetişor. Nu se întorcea nici măcar să privească vila, absorbită complet de nepoţel. Semănau ca două picături de apă. Toţi cei de acolo o repetaseră luni de zile. Era firesc, numai că în acel spaţiu inedit asemănarea era cu adevărat impresionantă, chiar şi pentru doi copii ai aceluiaşi tată. M-am întors să privesc în urmă. Nu lăsam nimic în casa aceea. Mimmo nu se afla acolo, iar cărţile plecaseră deja, puse într-un cufăr, cu domnişoara Inès, Ippolito şi Pietro, amărât din

cauza privirii de devoţiune pe care principele lui o rezerva acum numai pentru noua sa pasiune.

— Tare sunt amărât, principessa. Amărât rău de tot! Speram şi eu că în vreo lună de zile focu' ăsta de paie pentru torineza aia s-o stinge, numai că... Aşa-s bărbaţii! Voscenza să nu pună la inimă. Răbdare să aveţi numai! Bărbaţii îs toţi aşa! Şi răposatu' de taică-meu se pierdea cu firea cum vedea o fustă nouă! Dar să mă credeţi, principele meu pe domnia voastră vă iubeşte... Tare nu-mi vine la îndemână să vă spun io lucruri din astea. Uitaţi ce e, după cum văd, io, unu', cred că la Catania o să fie nevoie, să mă ierte voscenza, să-l mai distrăm cu vreo fătucă, ce mai, cum se făcea pe vremea răposatei principese, fiindcă — aici e buba — torineza aia îi fecioară şi... Dar ce faceţi, plângeţi?

Sărmane Pietro, nici vorbă să plâng! Îmi acoperisem faţa cu mâinile fiindcă mă umfla râsul. La Catania o să am o cameră mare, numai a mea, cu toate cărţile lui Jacopo, în Catania cea mult visată. Atât de mult visată şi atât de departe pentru mine că a fost aproape să mă cuprindă panica, auzind-o pe Beatrice cum strigă:

— Catania! Catania! Uite ce frumoasă e, Modesta, uite! Şi tu, Eriprando, uită-te la oraşul tău!

Zăpăcită de acea apropiere, am clipit din ochii orbiţi de imensitatea de acoperişuri negre, care luceau în soare, coborând vertiginos înspre un cer albastru, care se întindea la nesfârşit, cât puteai vedea cu ochii: marea! Marea lui Tuzzu, albastră!

— Da, da, e marea! Şi cine e Tuzzu?... Da, unde se deschide la culoare e orizontul.

Cu ochii plini de acel spațiu de lumină, căruia nu i se putea rezista, care nici sub pleoapele închise nu voia să dispară, m-am auzit rostind:

— Hai să mergem s-o vedem de aproape, chiar acum!

La ordinele date de Beatrice, maşina care mergea cu viteză a pornit să fugă ca urmărită de toate zidurile acelea negre, înalte şi pline de ferestre şi balcoane de fier, care se rostogoleau la vale în spatele nostru.

Îndată ce maşina s-a oprit, am țâşnit afară, cu răsuflarea tăiată, urmată de Beatrice. Şi, poate pentru că mă aşteptam să-l văd de la înălțime, ca mai înainte, a trebuit să-mi ridic ochii ca să dau de cerul acela lichid, răsturnat, care gonea calm către o libertate nesfârşită. Păsări mari, albe alunecau prin vântul amețitor. Eliberați, plămânii mi se deschideau şi, pentru prima dată, respiram. Pentru prima dată, lacrimi de recunoştință îmi curgeau pe obraz, umezindu-mi buzele. Sau poate era gustul înflăcărat şi puternic al vântului aceluia, care se înclina să-mi sărute gura?

Partea a doua

40.

Însă făgăduielile de libertate pe care le repetau întruna valurile şi vântul se fărâmițau de-a lungul zidurilor acelor palate, împodobite cu trandafiri şi viță-de-vie din lavă

tăioasă. Nu exista libertate pe acele străzi, ulicioare şi pieţe ambigue, pline ochi numai de bărbaţi cu pălării de pai şi bastoane arogante, pândiţi de umbre feminine ascunse printre perdelele de la ferestre sau în umbra locuinţelor de la demisol, cu uşile veşnic întredeschise. Palatul de pe Via Etnea lăsa larg deschise un şir de saloane ostile, unde, la două zile după ce am sosit, o procesiune de femei îmbrăcate impecabil, cu mănuşi albe sau negre şi pălăriuţe cu flori, s-a pornit să defileze prin faţa noastră, deschizând şi închizând evantaie şi oferindu-ne protecţie şi sfaturi.

— Vai, Isuse, Marie! Nu! Singure la Operă? Nu! Dar avem loja noastră, nepoţică dragă...

— Absolut! Deja s-a vorbit mult despre absenţa voastră de duminică! Sigur, eraţi obosite de pe drum, sigur. Dar vă rog eu mult, porumbiţelor, duminică la slujba de la douăsprezece. E o tradiţie. Absolut.

— Să coborâţi la cafenea singure? O, nu, e inadmisibil verişoară, inadmisibil!...

— Desigur, e mare nenorocire să nu ai tu un frate, un soţ!

— La cinematograf? Drăcia aia modernă? O, nu! Noi nu ne ducem niciodată, doar în foarte rare ocazii şi întotdeauna cu condiţia ca unul dintre bărbaţi să verifice înainte că nu e vorba de o peliculă prea licenţioasă...

— Un film istoric, spuneţi, verişoară? Da' de unde! Istoria ca paravan pentru scene necuviincioase, femei decoltate, bacanale, nici să n-auzim de aşa ceva! Toată lumea vorbeşte încă de filmul acela, Cabiria. O adevărată neruşinare! Şi în Parlament vorbesc de nu mai pot despre libertate. Dar la ce ne putem aştepta cu toţi socialiştii aceia din Guvern? Iar

Sfântul Părinte e prizonier! Şi imoralitatea se răspândeşte peste tot! Ieri n-a lipsit mult să fac un atac de apoplexie când l-am auzit pe nepotul meu, la doar patrusprezece ani, ce generație de zevzeci egoişti se ridică sub ochii noştri!... Dar ce spuneam? A, da, n-a lipsit mult să mă lovească damblaua când l-am auzit pe nepotul meu că-şi îndeamnă sora să se tundă, cum fac toate smintitele alea de pe Continent, sufragetele. Soțul meu, care le-a văzut la Milano, zice că arată ca nişte bărbați, cu părul ăla scurt şi fără corset. Mai lipseşte doar să-şi pună pantaloni şi amin! Totul se perverteşte, totul!...

— Dacă îmi pot permite, dragi prietene, voi citiți prea mult. Asta strică ochii. Medicul meu afirmă că cititul provoacă riduri... Gaia vă lăsa să citiți? Mda, mereu a fost originală! Doamnă de mare valoare, nu zic nu, însă prea, prea...

— Duminica trecută, la biserică, tânărul baron Ortesi a arătat mult interes pentru scumpa noastră Beatrice. Desigur, nu sunt de viță veche, dar sunt tare bogați baronii ăştia! Ar trebui să-i dăm prilej s-o întâlnească pe Beatrice... Vai, nu! Nu aici! Voi sunteți femei singure şi nu puteți primi bărbați în vizită. S-ar putea profita de bunătatea verei noastre Esmeralda, care, cu multă amabilitate, s-a oferit să ne invite la ceai. Ei, n-ar fi rău să intre un bărbat în casa asta...

Beatrice devenea tot mai palidă, iar eu, tot mai oprimată de cifre şi socoteli, nu mai puteam să dorm. Răsucindu-mă în pat, mă izbeam mereu de zidurile unei închisori constând din plăți, taxe funciare, contracte de arendă... Pârgarii şi vătafii aveau mare bătaie de cap cu încasarea arendelor, țăranii ridicau capul, pământul nu dădea randament, salariile se triplaseră. Ca să mai citesc câte o carte, îmi sacrificam multe ceasuri de somn. Pianul tăcea. Cufărul lui Jacopo, nedesfăcut, zăcea în camera de alături, uitat într-un colț. În ce capcană căzusem oare? Duceam înainte acel regat imens, o corabie ce lua apă din toate părțile. Dar casa aceea

excentrică, ținută ca un palat? „Aș sugera Domniei Voastre să refrișeze la primăvară perdelele”, poruncise smerit majordomul. Ceea ce însemna să fie înlocuite. Vila de la țară, Carmelo, era deschisă tot timpul, funcționând ca hotel, în așteptarea revenirii tuturor acelor defuncți; douăzeci de guri de hrănit, douăzeci de salarii de achitat în fiecare lună. Nu mai dormeam. Și Gaia suferea de insomnie. Îi înțelegeam acum privirea chinuită, obiceiul de a sta mereu închisă la ea în birou, îndârjindu-se să poarte acea bătălie imposibilă. Pentru ce se sacrificase ea? Pentru datoria de a menține un nume la înălțime, în ochii celorlalți și în propriii ei ochi? Într-adevăr, toți avocații, bancherii și notarii aveau, la fel ca ea, privirea aceea surdă, ațintită într-o singură direcție. Carmine, nu. Carmine, venind călare, cu cârlionții lui albi, pe care vântul nu-i clătina din loc, mă întâmpina cu râsul pe buze... De luni de zile nu-l vedeam altfel decât înconjurat de notari și de avocați sugrumați în vestele lor și în redingotele negre, mulate pe talie. Imediat ce se putea, fugea de acolo. Trebuia să fug și eu dintre zidurile alea și de bărbații aceia pe care îi admirasem așa de tare pe vremea când mă ocupam de administrație la Carmelo, dar pe care acum îi vedeam ca pe niște puștcăriași într-o închisoare pe care și-o construiseră singuri, zi după zi. „Domnia Voastră, principessa, dacă îmi îngăduiți, bărbat trebuia să vă nașteți.” Fusese o vreme când fraza aceea mi se părea cea mai înaltă recunoaștere pe care o puteam primi de la alții, acum însă spaima de a ajunge ca Gaia mă apăsa pe piept și îmi tăia răsuflarea.

Orașul avea ce să te învețe. Puterea aceea, alcătuită din cupole maiestuoase, palate și turnuri rapace, doar puțin îmblânzite de dantelăriile trufașe ale porților, gâtuia trecerea furnicarului de sărăntoci care se speteau să slujească și să surâdă, amintindu-le tuturor, bogați și săraci, să adune bani pentru a combate frica de moarte, un cuvânt care nu e mai înspăimântător, în realitate, decât cuvintele „boală”, „sclavie”, „tortură”. Nu aveam să mă mai confrunt cu moartea, cu finalul acela care, atunci când nu te mai temi de el, face să fie eternă fiecare oră gustată din plin. Dar trebuia să fim liberi, să profităm de fiecare clipă, să experimentăm fiecare

pas al drumeţiei pe care o numim „viaţă”. Liberi să observăm, să studiem, să privim de la fereastră, să pândim prin acea pădure de palate orice fir de lumină care se strecoară dinspre mare prin obloane... Cineva stinsese toate felinarele, sirenele din port salutau o navă invizibilă, zgomotele obloanelor trase se înălţau unul după altul. Strigătul vânzătorilor de peşte urca dinspre străduţele care tăiau Via Etnea, biruind chemarea omului cu zăpadă, care evoca arşiţa ca să-şi vândă „scuipatul Muntelui”... Dar toate astea nu se petreceau acolo, pe strada aceea elegantă, cu uşile de intrare ale băncilor, grele şi somptuoase ca nişte sicrie. Uşile de la Banco di Sicilia tocmai fuseseră larg deschise şi iată-l acum şi pe primul funcţionar cum traversează strada. Nu era un mic amploaiat, se vedea după croiala desăvârşită a costumului de culoare închisă şi după bastonul agil şi lucios. Bărbatul acela avea cu siguranţă aceeaşi privire fixă şi dură ca a avocatului Santangelo şi se pregătea să-şi înceapă ziua de şef, bucuros să dea ordine şi să umilească. Nu, nu aveam de gând să devin angajata averii mele. Primul pas era să nu primesc în ziua aceea pe nimeni.

Jacopo, cu zâmbetul său ironic, mă cheamă din adâncul cufărului, trebuie neapărat să deschid cufărul acela. Pe vremuri mi-a vorbit despre bogăţie şi paupertate, dar eram prea tânără pe atunci. Într-un fel, mi-a spus că atât una, cât şi cealaltă pot fi dătătoare de viaţă şi de moarte. „La Carmelo, pe 27 martie o mie nouă sute doisprezece. Mâine plec. Îmi văd de drumul meu. Nu există viaţă în aceste minţi marcate de orgoliu. Mă simt un ticălos că las toate greutăţile pe umerii Gaiei. Dar la ce bun să lupţi împotriva istoriei? Ar fi de datoria mea să mă închid împreună cu ea în această puşcărie şi s-o urmez în speranţa ei absurdă de a face să dăinuie o mentalitate şi o bogăţie furată din sudoarea celor obidiţi, care oricum va fi curând înghiţită de burghezia a cărei tărie e aviditatea recentă. Iar dacă nu va fi burghezia, atunci... o stafie cutreieră Europa. Mă declar laş, dar plec pe drumul meu. Singura amărăciune şi vinovăţie pe care o iau cu mine, ca pe o povară grea, e Beatrice. Ar trebui s-o pregătesc pentru viaţă, s-o pun să studieze, lumea cea nouă

va fi a medicilor, a inginerilor, a chimiştilor. Plec, restul e tăcere.”

Beatrice spunea că Jacopo ar fi fost la fel de frumos ca Ignazio dacă nu ar fi mers adus de spate... Încovoiat sub greutatea poverii sale, Jacopo cutreieră acum pe străzi necunoscute mie, străzi lungi şi întunecate, fără arbori sau case. Unde se duce oare?

— Vezi, Beatrice, aşa face mereu. Îmi spune ceva, pe urmă pleacă.

— Nu mai vorbi aşa, că mi se face frică! Doamne, ce mă mai sperii, Modesta! Dar ce ți-a spus?

— Multe lucruri bune şi drepte pe care le doreşte pentru fericirea ta şi a mea.

— Of, Doamne! Gata acum, ajunge, hai să dormim. Ia-mă în brațe. Mă tem să nu-l văd şi eu.

Beatrice se înghesuie în mine. Îmi place să-i simt tremurul: cum se naşte, cum încet-încet se linişteşte în brațele mele, până când mâna care cade ori apăsarea capului ei pe pieptul meu mă aruncă împreună cu ea într-un somn adânc, fără amintiri. Dacă ar fi să mă iau după ce mi-au spus, am dormit două zile şi două nopți.

41.

— Vând totul. Am zis că vând totul. Palatul îl închiriez băncii: avocatul Santangelo e de acord, se va preschimba totul în aur şi-n câteva titluri. Pe urmă vom vedea. Nu peste mult timp va fi nevoie de o valiză de bani ca să cumperi o bucată de pâine. Vila de la mare ne va ajunge şi va fi şi un beneficiu pentru Ippolito. Aici nu poate să coboare pe străzi şi asta se resimte în sănătatea lui. La Carmelo se obişnuise să lucreze cu grădinarul, să stea în aer liber şi...

— Şi a fost o mare greşeală! S-a dus vorba despre ce pocit e prin toate satele. Una e să-ți închipui şi alta să vezi cu ochii, fata mea, şi ți-ai pierdut din autoritate! Pe urmă, dacă, aşa cum spui, la greşeala asta dintâi mai vrei să adaugi una, să te retragi într-o casă micuță, care nu înseamnă nimic, tare greu o să mai fie să nu ți-o pierzi de tot, autoritatea.

— Dar eu nu vreau să am nicio autoritate, Carmine. Poate că n-am vorbit limpede. Vreau să scap de toate pământurile.

— Să dai şi pământurile? Ei, nu, asta nu pricepusem! Eu şi cu răposata principesă ne-am încrezut în tine, dar văd că tot muiere eşti, şi leneşă pe deasupra. Gata, ai şi ostenit să munceşti?

— Treaba mea. N-ai cum să înțelegi tu. Nu-mi place munca asta. Eu vreau să studiez!

— Să studiezi? Auzi vorbă! Şi ce înseamnă să studiezi?

— Vezi că nu poți să înțelegi? Atunci sunt leneşă şi sunt muiere, zi-mi cum vrei.

— Nu mai zic nimic. Dar când o să se afle că vinzi o să se vorbească între ei şi n-o să mai afli niciunul care să-ți dea cât

face pământul cu adevărat. O să-ți dea o nimica toată, cum s-a întâmplat luna trecută cu moşia Suormarchesa, cea de la Serradifalco: a trebuit să se vândă la licitație cu strigare şi Don Calò a luat-o pe doi bani.

— Atunci nu mai aştepta să le scoatem la licitație şi să vină Don Calò, cumpără tu. Du-ți la bun sfârşit planul pe care ți-l tot faci de douăzeci de ani.

— Văd că eşti şireată foc. Numai că eu n-am furat, am luat doar ce mi se cuvenea pe ce-am muncit, în vreme ce principele şi băieții lui, nu că vreau să-i vorbesc de rău pe morți, dar se țineau doar de joacă, studiau pe cărți şi se uitau la stele. Şi, pe urmă, pentru copiii mei am făcut ce-am făcut.

— Copiii tăi? Care copii?

— Doi copii am... Nu ştiai?

— De unde să ştiu dacă nu mi-ai spus?

— Trebuia să-ți spun eu? Se uită omul în jur, pleacă urechea. Ai ajuns ca boierii. Te tot ții numai de lucruri fără folos... Tare am mai pătimit în ăştia patru ani de război. Dar s-a făcut voia lui Dumnezeu şi Mattia s-a întors acasă, tocmai când ai născut tu, iar acum mi se întoarce şi Vincenzo, că-l dăduseră dispărut pe front. Ai şi tu copil, ce, ai uitat? Dacă vinzi tot, lui ce-i mai laşi? Poți să ai de mâncare pe zece ani, pe douăzeci, dar de pământ e nevoie ca să aibă copiii o stare. Iar tu, ai şi tu un copil!

— E şi copilul tău.

— Nu-mi poartă numele!

— Se vede că eşti bătrân, după cum vorbeşti, „numele”, „starea”! Fiul meu o să-şi croiască drum cu mâinile proprii. Noi, tinerii, suntem altfel.

— Oți fi! Da’, cum spui şi tu, eu mi-s om de pe vremuri şi la mine datoria de tată trece înainte. Şi, că tot veni vorba: ai mei nu trebuie să afle de slăbiciunile mele. Tu eşti o copilă, doar cu câțiva ani te întrece Mattia.

— Atunci?

— Nu putem să ne vedem ca mai înainte. Băieții mei nu trebuie să afle.

M-am repezit să-l lovesc, dar de data asta nu m-a lăsat să dau în el. Mi-a prins mâna şi, ținându-mă la distanță, a rostit cu o voce de gheață, pe care nu i-o cunoşteam:

— Stai binişor, carusa, a trecut vremea zbenguielii! Să stai binişor, ne-am înțeles? Şi să faci bine să uiți! Carmine a şi uitat. Totdeauna cum porunciți, principessa.

— Pe ăsta trebuie neapărat să-l luăm cu noi, e un tablou unic, la fel şi peisajul ăsta, uite! Chiar dacă ție nu-ți prea plac, trebuie să le păstrăm. O să le punem pe toate într-o cameră. Unchiul Jacopo spunea că o să capete o valoare inestimabilă cu vremea. Noroc că a făcut o listă cu cele pe care le semnala ca prețioase. Ştia totul despre pictură, despre sculptură şi chiar despre arhitectură. Ce eliberare, Modesta! Ai văzut că mi-a revenit culoarea în obraji, cum țineai tu, şi că m-am şi îngrăşat puțin? Hai, îmbrățişează-mă

şi zâmbeşte! Chiar nu suport să te văd aşa tristă. Să sperăm că o să-ţi treacă repede boala asta. Ce ţi-a spus medicul... Anemie? Aşa ţi-a spus? Abia aştept să iau lecţii de şofat cu tine. Ce idee bună ai avut să vinzi dricul ăla şi să cumperi un automobil micuţ. Fără şofer o să fim libere să mergem unde poftim, o să conducem noi, gândeşte-te numai, ce frumos! Dar cum te simţi? Mai bine? Vino, fiindcă e o masă Empire splendidă, pe care mi-aş dori s-o luăm, dar vreau şi părerea ta.

Aţi auzit glasul lui Beatrice? Carmine a plecat, iar ea a intuit golul în care mă prăbuşisem şi că aveam nevoie de ea.

Până acum câteva minute, intenţionam să mă măsor cum se cuvine cu amintirea uneia dintre etapele obligatorii pe care ni le impune viaţa — să abandonăm pe cineva ori să fim abandonaţi la rândul nostru — şi să trec sub tăcere abandonul lui Carmine. Dar cuvintele şi-au luat singure dreptul la viaţă, fără să ceară voie de la inteligenţa mea, cum se întâmplă totdeauna în „chestiunile de inimă". Nu vă faceţi totuşi griji. N-o să vă povestesc acum pas cu pas lupta pe care o dă fiecare ca să poată uita. Am suferit exact la fel ca toată lumea. Dar iubirea nu e absolută, nici eternă şi nu există doar iubirea dintre un bărbat şi o femeie, dacă se poate, consacrată matrimonial. Se poate iubi un bărbat, o femeie, un pom şi chiar un măgar, cum ne spune Shakespeare.

Răul stă în cuvintele pe care tradiţia le vrea absolute, în semnificaţiile denaturate pe care vorbele continuă să le îmbrace. Mintea cuvântul „iubire", exact la fel cum mintea cuvântul „moarte". Minţeau multe cuvinte, minţeau aproape toate. Iată ce aveam de făcut: să studiez cuvintele, exact aşa cum se studiază plantele şi animalele... Iar pe urmă să le curăţ de mucegai, să le eliberez de urmele încrustate de secole de tradiţie, să inventez unele noi, şi mai cu seamă să le cern, pentru a nu le mai folosi pe cele de toată ziua, cele

mai putrede, cum ar fi: „sublim”, „datorie”, „tradiție”, „abnegație”, „smerenie”, „suflet”, „pudoare”, „inimă”, „eroism”, „sentiment”, „pietate”, „sacrificiu”, „resemnare”.

Am învățat să citesc altfel cărțile. Pe măsură ce întâlneam un cuvânt, un adjectiv, îl scoteam din contextul lui şi-l analizam, ca să văd dacă puteam să-l utilizez în contextul „meu”. În cursul acelei prime tentative de a identifica minciuna ascunsă îndărătul cuvintelor evocatoare chiar şi pentru mine, mi-am dat seama câtora dintre ele şi deci câtor false concepte le căzusem victimă. Iar ura mea a crescut din zi în zi: ura de a descoperi că ai fost înşelat.

Am descoperit vorbele cu care să-l ucid pe Carmine. Am aflat ceea ce ştiu toți poeții, că poți ucide cu nişte cuvinte, nu numai cu pumnalul sau otrava:

Mă ucizi, însă chipu-mi

îți va rămâne săpat adânc

în privire.

Noaptea

pleoapele tale vor lăcrima

țintuite.

Şi, cu gândul la Beatrice de la începutul iubirii noastre, la Beatrice de atunci, înainte s-o uit:

Ce anume îți poartă pasul

prin ascunse, nedezlegate

anotimpuri,

ție, care păleşti la cea mai uşoară

adiere

şi cazi dezmembrată

la cel mai slab foşnet

de umbre pe iarbă?

Nu vă fie teamă, n-o să mă apuc să vă spun toate poeziile care mi-au năvălit în minte ca o revărsare de ape.

— Dar ce faci, Modesta? N-ar trebui să lucrezi atât. Iartă-mă că am venit să te caut. E aşa de plăcut pe malul mării la vremea asta. Am aprins un foc, astă-seară cinăm pe plajă. Pietro a prins o mulțime de peşti de dimineață. Să-l vezi numai ce caraghios e, vrea să credem că a pescuit şi Ippolito! Vino, suntem aşa de fericiți cu toții, nu lipseşti decât tu.

Şi chiar păreau toți fericiți să alerge la porunca lui Beatrice, care transformase la iuțeală micul golf într-o sufragerie

strălucind de tacâmuri de argint şi de porţelanuri luminate de lămpile cu acetilenă de pe nave. Cel mai fericit dintre toţi era Ippolito, care, ţinând-o de mână pe domnişoara Inès, stătea cu privirea pironită asupra mării. Oare şi lui îi vorbea despre libertate marea? Probabil că da, căci ochii lui lăcrimoşi, lipsiţi de gene, se măreau când privea într-acolo. Şi un ecou îndepărtat de înţelegere aproape că i se ivea în privire acum, când şi-o muta asupra mea. Înfricoşată, am avut senzaţia limpede că ochii aceia mă priveau cu recunoştinţă, în timp ce el repeta: „'mos, mama, 'mos". Din fericire, domnişoara Inès a izbucnit într-unul din acele hohote neaşteptate de râs, care îi scuturau cârlionţii negri, gâtul şi sânii. Din fericire, fiindcă eram pe punctul s-o rup la goană dinaintea acelor vorbe adresate mie.

— Aţi auzit, principessa? A spus „frumos". Cu mine a mai spus şi altădată, şi multe alte cuvinte. Dar, cum mă aşteptam, de dumneavoastră îi e ruşine. Aţi văzut cum a slăbit? Ştiţi că termină de vopsit gardul grădinii, cu ajutor de la grădinar, şi că aproape nu-i mai tremură mâinile?

Cu o spaimă crescândă, observam privirea acelei biete creaturi, care urmărea buzele lui Inès şi apoi se uita la mine cu un soi de satisfacţie la auzul isprăvilor relatate de zia, cum îi spunea acum. Avea simţul familiei, nimic de zis, lighioana aceea. Am încercat să râd în sinea mea. Dar m-a săgetat bănuiala că doar fiindcă l-au ţinut închis nu avusese şi el parte de viaţă şi, constatând ce progrese făcuse, chiar şi la vârsta lui, numai pentru că se ocupa cineva de el, mi s-a pus un nod în gât şi am simţit cum mă podideşte plânsul; a trebuit să dau fuga înapoi, la mine în cameră, unde am plâns cu sughiţuri ceasuri întregi. Pentru Ippolito plângeam oare?

Marea aştepta, o scrutam cu privirea de copil, amplă şi rătăcitoare, a lui Eriprando. Era vară şi trebuia să-i fur acelei mări avare un pic din libertate. Ca să pot face asta, trebuia s-o înțeleg, s-o ating cu tot corpul, cum ştia să facă Beatrice. Curios lucru, Beatrice, la fel ca atunci când dansa, când alerga de-a lungul plajei, aproape că nu mai şchiopăta deloc. Să mă decid să intru în apa aceea a fost cel mai greu lucru de care mă izbisem până atunci. Era aspră marea, mă respingea cu avariție. Mă luptam să prind corpul acela lichid, care îmi scăpa mereu, plin de surprize. Îmi tot pierdeam echilibrul, dădeam iute înapoi, în patru labe, şi mă pomeneam azvârlită pe plajă, respirând cu greutate.

— Să mă iertați că intervin, domnişoară, dar n-o să învățați niciodată dac-o să vă tot bateți aşa cu valurile. Mării trebuie să i te laşi în voie. De zece minute vă tot observ şi... chiar voiam să vă întreb pe unde se ajunge la vila Suvarita. O caut pe principesa Brandiforti.

Vocea aceea care rostogolea, de la înălțime, vorbe moi, graseiate, peste nisip, fără să tulbure liniştea, m-a făcut să-mi ridic ochii, care mă usturau de la apa sărată; n-am văzut însă decât o cămaşă albă în soare.

— Vă rog să-mi scuzați îndrăzneala, domnişoară, dar dumneavoastră aveți nevoie de un profesor de înot, iar eu de o vilă de care nu reuşesc să dau. Vila unei oarecare...

— Am înțeles. Eu sunt principesa. Spuneți ce doriți.

— Vai, scuzați-mă! Nu credeam. Dar ce spun? Vă rog încă o dată să mă scuzați. Nu intenționam să vă deranjez. Dacă aveți amabilitatea să-mi spuneți unde e vila, merg şi vă aştept în casă.

— Dar pe mine mă căutați sau vila?

— Pe dumneavoastră, dar... o clipă, să-mi pun haina. Era foarte cald în pădure.

— Deci?

— A! Carlo Civardi, medic. Sunt trimis de avocatul Santangelo. Văd că mă priviți neîncrezătoare. Sunt obişnuit şi, ca să vă liniştesc, vă spun că nu sunt chiar aşa de tânăr cum par. Peste o lună fac douăzeci şi opt de ani. Dar, dacă aspectul meu nu vă trezeşte încredere, nu-i nimic. M-am obişnuit şi cu asta. Înțeleg. În fond, venisem fără prea multe speranțe. Îmi place mult Sicilia, din păcate văd că şi aici domneşte, chiar mai mult ca la noi, ideea preconceptă că in senectute sapientia[18].

— Dar de unde veniți?

— De la Milano, principessa, minunat oraş, dar cam umed. Ca să fiu sincer, am avut uşoare probleme cu articulațiile, care mi-au sugerat să nu mă încred în negurile poetice ale Nordului şi m-au, hai să zicem, împins spre Sud, în căutare de soare. Ce frumoasă e insula asta a dumneavoastră! Am străbătut-o în lung şi-n lat, până m-am oprit aici, la Catania.

— Şi de ce v-ați oprit la Catania?

— Vechea poveste, ştie toată lumea, e simplu: unchiul meu e doctorul Lenzi, prieten cu avocatul Santangelo. Lucrez cu el. Văd că ați rămas perplexă. O să vin cu unchiul, el are părul

---

[18] „La bătrâneţe vine înțelepciunea” (lat.).

alb, iar asta, firește, inspiră încredere. Văd că zâmbiți, din fericire, chiar dacă râdeți de mine. Încep să cred că ceea ce spune despre dumneavoastră avocatul Santangelo corespunde adevărului.

— Ce spune avocatul Santangelo?

— Păi, că sunteți mână de fier. Că...

— ...că n-am încredere în nimeni, că sunt rece, distantă şi avară.

— Ei, nici chiar aşa.

— Chiar aşa. Are dreptate avocatul Santangelo.

— Atunci, cu permisiunea dumneavoastră, nu vă mai deranjez.

— Unde plecați? Nu-i de ajuns că arătați ca un băiețel, vă mai şi dați bătut imediat, ca un copil.

— Aşa spuneți?

— De ce nu vă machiați să păreți bătrân?

— Poftim?

— Cum fac comedianții: ochelari, păr dat cu alb, barbă falsă. Chiar aşa, de ce nu purtați barbă?

— Dar am mustață! Şi, pe urmă, la noi aproape că nimeni nu mai poartă barbă. E mai igienic.

— Serios? Necazul e că pe aici se poartă încă. De ce nu vă lăsați barba să crească? V-ar ajuta să păreți măcar de douăzeci şi patru, douăzeci şi cinci de ani, în loc de optsprezece.

— Optsprezece, Doamne! Am înțeles şi vă rog să mă scuzați de deranj.

— Un moment, vă rog. Ştiți să înotați?

— Cum?

— Dacă ştiți să înotați şi mă învățați şi pe mine, pot să închid un ochi în privința vârstei şi să-l dau pe mâna dumneavoastră pe principe.

— E un şantaj?

— Luați-o cum vreți. Eu trebuie să învăț să înot.

— Nu e de demnitatea unui medic, dar nu pot decât să accept. Am numai doi pacienți şi, pe deasupra, nici nu plăteşte vreunul... Atunci, pot să-l consult pe principe? E ceva grav?

— Da' de unde! Doar că doctorul bătrân a murit. O să-l puteți consulta mâine, dar să veniți cu un costum de baie. Acum vă rog să plecați. E obositor să vorbesc cu soarele în ochi. La revedere!

Aţi înţeles deja că, neştiind cum să mă port cu băiatul acela, împrumutasem manierele abrupte ale răposatei principese. Funcţiona totdeauna. L-am auzit, după o clipă de pauză şi nesiguranţă, cum se repede în direcţia pădurii, împiedicându-se la tot pasul.

Ce de lucruri învăţasem de la acea remarcabilă bătrână! O simţeam ridicându-se înăuntrul meu, cu capul sus, în solitudinea ei orgolioasă, în timp ce Modesta, intimidată de străinul acela, i se agăţa de poale. Oare şi Gaia urla atât pentru că îi era câteodată frică de oameni, cum îmi fusese mie frică de medicul acela care vorbea aşa de frumos? Dar de ce mi-era frică? Închid ochii ca să răscolesc în trecut şi mă întâmpină o procesiune de călugăriţe, de bătrâni, de chipuri fără vârstă de slujnice la mânăstire. Medicul acela era primul tânăr pe care-l întâlneam. Făcusem bine că i-am spus să revină, trebuia să întrerup procesiunea care mi se părea acum odihnitoare, în comparaţie cu privirea încordată a acelui băiat. Am rămas uluită să descopăr că mi-era frică de tinereţea lui. Dar nu aveam decât douăzeci şi unu de ani şi n-aveam încotro, cu frică sau fără, trebuia s-o înfrunt, odată cu tinereţea lui, şi pe a mea.

— Cine e ăla de acolo, Modesta?

— Noul medic.

— Nu-mi vine să cred. Pare un băieţel. Şi, pe urmă, dacă chiar ar fi, tu îl primeşti în ţinuta asta, Modesta? Nu trebuia să-l primeşti aşa!

Sunt în picioare şi o pălmuiesc, dar nu aşa de tare cât să-i dea sângele, ca prima dată. De acum ştiu cum să-i alung prejudecăţile care, din străfundul a douăzeci de ani de obişnuinţă, ies iar la iveală, sumbre, în lacul azuriu al privirii ei. Plânsul o linişteşte şi, fie de frica mea, fie pentru că aşa,

pălmuită, se poate justifica față de sine însăşi, acceptă din nou viața şi e din nou fericită.

Râde acum Beatrice împreună cu medicul pe care mai înainte nici nu voia să-l vadă, se amuză de tentativele mele stângace de a rămâne la suprafață. Trebuie să fiu caraghioasă foc când înghit apă cu ghiotura, la numai doi metri de plajă. Ei doi se îndepărtează liberi, despicând cu mişcări sigure marea, şi râd de zor, în vreme ce eu pot să plutesc şi să înaintez câteva brațe, numai cu condiția să se vadă fundul apei. Cine ştie când aveam să izbutesc să ajung şi eu acolo, unde nu se mai vedea decât o masă întunecată de apă răscolită de bătaia soarelui? Din barcă observasem ore întregi acele tentacule lente, care-i sondau răbdătoare secretul. Încă o lună, două — din fericire, toamna era încă departe — şi, cu ajutorul băiatului aceluia, o să reuşesc... Iată-i că râd iar... Au ajuns la stânca Profetului. Stânca aceea devenise visul meu. Studiam, citeam, mă ocupam de Eriprando, dar în străfundurile ființei mele stânca se ivea ca o făgăduință.

Zilele au trecut rotindu-se în jurul acelei făgăduințe, acelui profil de lavă care ieşea la suprafață, când gânditor, când încruntat, dintr-un ochi de apă ce, văzut de pe plajă, părea întotdeauna verde. Până ce, într-o bună zi, am putut constata că nu era o iluzie optică: într-adevăr, în jurul capului celui mare al Profetului, marea era totdeauna de culoare verde. Cu ajutorul lui Carlo, reuşisem până la urmă. Tremuram toată de emoția traversării, dar şi pentru că, într-o singură noapte, afară se răcise. Aproape că nu mai rămăsese timp, la orizont se arătau deja norii. Era şi el emoționat. Stătea deoparte, tăcut şi distant, după ce mă ajutase să mă cațăr pe creştetul Profetului. Nu vorbea niciodată când eram noi singuri, trebuia s-o aştept pe Beatrice ca să-i aud glasul. Modelul Gaia funcționase prea bine... Dar de acum nu mai era cale de întoarcere. Poate că era mai bine aşa. Nu reuşeam să mă obişnuiesc cu tinerețea şi inteligența care atacau cu o

fervoare şi un limbaj noi pentru mine. Trebuia să-i fur măiestria cu care ştia să cânte pe claviatura cuvintelor, la fel cum făceam eu să răsune cu mii de nuanţe ecoul notelor la pian. De luni întregi prindeam din zbor fiecare adjectiv nou şi îl repetam în sinea mea, ca să nu-l uit. Cu timpul, aveam să vorbesc şi eu ca el, tot aşa cum reuşisem, cu timpul, să simt sub picioare lava solitară şi imposibil de atins a acelei mici insule.

— Dar stai la soare fără umbrelă, Modesta? O să-ţi distrugi pielea! Ţi-am spus de atâtea ori. Eşti deja neagră toată! E urât să ai pielea arsă de soare ca ţărăncile.

— Însă, dacă-mi pot permite, principesa e în pas cu vremurile. Poate că o şi ştie. La Riccione sunt multe femei care au acceptat helioterapia, la sfatul nostru, al medicilor. Proprietăţile curative ale soarelui sunt cunoscute de mult timp, numai că acest adevăr medical s-a izbit, ca întotdeauna, de pudoare, mai bine zis de un ideal estetic care maschează pudoarea. Vara trecută s-au văzut costume de baie total scandaloase, pentru soţi, se înţelege! Dar vremurile se schimbă, nu poţi opri în loc progresul, iar principesa, Beatrice dragă, poate având ştiinţă ori poate urmându-şi instinctul ori dragostea de soare, cum are obiceiul de a spune, face un gest în favoarea eliberării femeii. Paloarea, fragilitatea nu sunt, în fond, decât hăţuri foarte fine, destinate a înhăma şi îmblânzi natura feminină, exact cum chinezii, în numele frumuseţii, leagă picioruşele fetiţelor. Nu, nu, Beatrice, nu te tulbura, văd eu că te plictisesc, meseria mea e de vină: deformaţie profesională.

— Nu mă plictiseşti, Carlo, numai că mi-a venit chef să jucăm popice, mergem?

Cei doi aleargă să-şi ia jucăriile. Beatrice i-a permis să-i spună pe nume. E normal, nu sunt decât nişte copii. Având

ştiință, helioterapie, deformație profesională. Ce frumoase expresii!

— Nu, Beatrice, nu! Eşti foarte amabilă, dar n-are rost să-ți dai atâta osteneală ca s-o faci pe principesă să se intereseze de mine. Nu vezi că, şi atunci când vorbesc, nu numai că nu mă ascultă, dar îşi închide ochii, de parcă...

— Dar ascult şi, ca să vă dovedesc, vă spun că nutriți simpatie pentru socialiştii despre care se vorbeşte atâta.

— Pot să-mi permit să vă întreb cum ați înțeles asta?

— După cum vorbeați, zilele trecute, despre femei.

— Şi nu v-ați scandalizat? N-ați pus să fiu gonit?

— Şi de ce, mă rog, ar fi trebuit s-o fac?

— Dar... avocatul Santangelo îmi recomandase...

— Avocatul Santangelo nu mă interesează. Mă interesează în schimb să aflu despre aceste simpatii ale dumneavoastră. Nu-mi răspundeți?

— Scuzați-mă, principessa, sunt foarte nedumerit. Dumneavoastră aveți puterea de a mă surprinde mereu. Nu-mi imaginam că ați putea fi interesată de politică.

— Nu, nu ne interesăm defel de politică, Modesta! Cum de ți-a dat prin minte să glumeşti cu lucrurile astea? Nu vezi că-l

bagi în încurcătură? Carlo nu are nicio simpatie pentru oamenii aceia fără Dumnezeu! Nu-mi place deloc când faci aşa! Eu mă duc să fac baie.

— Nu, doctore, va sfătuiesc să nu vă duceți după ea, o s-o pierdeți. Lăsați-o să înoate. O să-i explicăm pe urmă lui Beatrice că nu-i nimic rău la socialiştii aceia. Cu Beatrice e nevoie de răbdare, dar şi de timp. Văd că sunteți perplex. Credeți-mă, e mai bine aşa. Sau speraţi că Beatrice n-o să descopere niciodată? Dar de ce mă priviți aşa de pierdut?

— Nu e asta. Dar nu v-am auzit până acum vorbind atât de mult şi cu atâta blândeţe. Vocea dumneavoastră mă încântă. Ar trebui să vorbiți mai mult.

— Nu mi-ați răspuns la întrebare. Cum ați devenit socialist?

— S-a petrecut la universitate. Două sau trei întâlniri prețioase, apoi totul a fost clar pentru mine.

— Sunt mulți socialişti la Milano?

— Mulți, da. Iar la Torino sunt şi mai mulți. Şi aici în Sicilia sunt mulți.

— Vorbiți serios?

— Da.

— Îi cunoaşteți?

— Ca să fiu sincer, mă aflu aici pentru a lua contact cu tovarăşii.

— Aha! Acum înţeleg de ce nu v-a preocupat în toate lunile astea să mai aveţi şi alţi clienţi în afară de noi. M-a surprins foarte tare lucrul acesta. Dar am pus-o pe seama bogăţiei şi, iertaţi-mă, vă rog, pe seama lenei.

— Trebuie să recunosc că nimic nu vă scapă. Diagnosticul era aproape corect. Nu, lene, nu! Dar o oarecare soliditate economică mi-a permis să văd limpede ce e de făcut. Vă explic. De multă vreme, vocaţia mea de medic s-a izbit de o serie întreagă de realităţi ce i-au răpit aureola de sfinţenie cu care mi se înfăţişa în tinereţe. Mi-am dat seama că a fi medic în această societate nu înseamnă altceva decât a cârpi stricăciuni pe care condiţiile de lucru din mine şi din fabrici, prejudecăţile, starea de sărăcie şi murdăria le refac imediat, cu o viteză mult superioară bunelor noastre intenţii de medici individualişti. La ce bun, în decurs de o viaţă, să salvezi o sută de persoane, din care nouăzeci şi nouă sunt bogătaşi sau oameni înstăriţi, când ai înţeles că medicina ar trebui în primul rând să prevină bolile tuturor, fără discriminare? În aceste condiţii, profesia de medic echivalează cu cea a misionarului care merge în Africa să trateze leproşi şi să mântuiască nişte suflete... pe al său, înainte de toate! Dacă stăm să ne gândim mai bine, nu sunt proşti deloc: dacă n-ar mai fi durere, cum s-ar mai putea distra ei cu jucăriile preferate, pe care le numesc suflet, diavol, mântuire? Glumeam. Şi pentru că mă simt pe cale să devin tipicar. Iar, ca să-mi închei acest mic discurs plin de pedanterie: meseria de medic are valabilitate doar dacă e însoţită de o acţiune politică având ca scop să dea tuturor case salubre, în care să se poată trăi, şi spitale cu adevărat eficiente. Pentru a putea face asta e nevoie să se acţioneze, să se acţioneze în profunzime. Nu există altă cale.

— Asta înseamnă socialismul?

— Da, însă văd că ați căzut pe gânduri. Mă tem că v-am plictisit.

— Ştiți prea bine că nu numai că nu m-ați plictisit, dar... la nu mai umblați după complimente!

— Câtă dreptate aveți!

— Recurgeți la cochetărie deoarece sunt femeie, iar asta vă permite să presupuneți că raționamentele expuse sunt prea profunde pentru...

— Touché! Vă cer scuze. Dar am aşa de rar ocazia să discut cu femeile! În rândul socialiştilor sunt şi femei extraordinare, cu adevărat extraordinare, dar încă foarte puține, din păcate.

— Să înot m-ați învățat, nu-i aşa?

— Da.

— M-ați putea învăța... mi-ați putea face cunoştință cu cineva dintre socialişti?

— Aş dori să vă sărut mâna. Ce mână frumoasă aveți! Vă mulțumesc că n-o retrageți. Eu vă iubesc, principessa.

— Dar nu erați îndrăgostit de Beatrice?

— La Beatrice țin enorm, însă, de când v-am auzit cum vorbiți, am descoperit că țineam la Beatrice ca să ajung la dumneavoastră. Iertați-mă. Nu, nu vă retrageți mâna! I am not fond of love. Am suferit deja prea mult în numele iubirii.

Dacă aveți intenția de a-mi lua orice speranță, vă rog să-mi permiteți să nu mai vin pe aici. Sunt destui medici în oraş. Acum trebuie să plec, principessa. Nu, să nu vă supărați pe mine dacă n-o să vin mâine. N-am nicio speranță, văd asta! Mă puteți considera laş, dacă vreți, dar să nu-mi purtați pică fiindcă eu v-am iubit pentru un ceas.

43.

Prima săptămână în absența lui Carlo

— Şi chiar n-o să mai vină? Dar de ce, Modesta, de ce?

Era mai bine să nu-i răspund.... „Mă puteți considera laş, dar să nu-mi purtați pică fiindcă eu v-am iubit pentru un ceas!" Era o figură băiatul ăsta subțirel, cu mersul stângaci.

A doua săptămână în absența lui Carlo

— Atunci e adevărat ce ai descoperit despre el? Nu glumeai?

— Dar ce-am descoperit, Beatrice?

— Ce, ai şi uitat? Hai că ți-aduci aminte! Că e socialist! De asta l-ai alungat?

— Chiar tu mi-ai atras atenția că noi avem norocul de a nu cunoaşte pe niciunul dintre acei oameni fără Dumnezeu.

— Atunci e adevărat? Pare imposibil. Ce păcat, era aşa de vesel!

Era mai bine să nu răspund.

— Dar de ce nu-mi răspunzi când vorbesc despre el? Nu pot să te sufăr când faci aşa! Parcă ai fi bunica Gaia. Eşti exact ca ea, închisă şi egoistă. La mine nu te gândeşti niciodată.

— De ce nu mă gândesc la tine?

— Păi, sigur! Ţie ce-ţi pasă dacă nu mai vine Carlo? Tu stai tot timpul închisă în camera aia afurisită, ai de lucru. Of! Dimineaţa cu avocatul Santangelo, după-amiaza singură, pe urmă numai cu Eriprando şi...

— Şi cu tine, mi se pare, nu?

— Ce să zic, mie îmi arunci ce rămâne... Şi eu mă plictisesc de moarte! Mai ales acum, că s-a şi înnorat. Of, ce plictiseală!

— A sosit toamna, Beatrice!

— Măcar înainte puteam să merg la plajă. Şi nu că nu-l iubesc pe Eriprando. Dar e mic. Ce vrei să vorbesc cu el? Cu Carlo puteam sta de vorbă!

— Dar e socialist, nu uita, Beatrice.

— Nu uit. Asta e ceva foarte grav, ştiu. E grav, nu-i aşa, Modesta?

A treia săptămână în absența lui Carlo

— Ce de jocuri m-a învățat! Ți-aduci aminte când a venit cu rachetele? Tu nici nu ştii ce distractiv era să jucăm badminton, n-ai cum să înțelegi, fiindcă n-ai vrut cu niciun chip să înveți. Îmi promisese că o să-mi aducă multe jocuri noi, când se termină vara... Când se termină vara şi suntem siliți să stăm închişi în casă e neapărat nevoie, aşa zicea, să ne inventăm distracții, pentru a evita letargia în care cade natura. Zicea că toamna şi iarna sunt anotimpuri mai dificile, dar sunt şi mai... mai...

— Constructive, Beatrice!

— A, da, constructive! Da, datorită fanteziei! Şi că vara, cu toate că e fascinantă, pe termen lung se poate dovedi dispersivă. Ce bine mai ştiu să se exprime cei de pe continent! Poate din cauză că au parte, cum zicea el, de ierni lungi şi sunt siliți să gândească mult?

— Poți să spui şi: să se joace cu inteligența lor.

— A, da, aşa a zis, drăguț, nu? Ce ciudat, eu credeam că cei de pe continent sunt toți blonzi şi serioşi, dar el are părul negru, şi ochii tot negri, şi glumeşte tot timpul. Ce-i drept, mâinile-i sunt albe, mai ții minte ce mâini albe avea? Dar ce spun eu? Tu nici nu te-ai uitat la el, de unde să ştii? Dar de ce sunt toți aşa de supărați pe socialişti, Modesta? El n-arată deloc a căpcăun. Poate că e şi el excepție, ca unchiul Jacopo, care, deşi nu credea în Dumnezeu, era tare bun.

— O fi o excepție, Beatrice.

— Dacă e aşa, atunci de ce nu-i scrii să se întoarcă? Poate că, sub influența ta, cu vremea, n-o să mai fie socialist.

— Dacă îi duci aşa de tare lipsa, de ce nu-i scrii tu să se întoarcă?

— Eu? Ai înnebunit! Eu sunt o domnişoară şi o Brandiforti!

— N-am înnebunit deloc. Tu îi simți lipsa, tu ar trebui....

— Eşti geloasă, asta e! Eşti geloasă şi de asta nu vrei să-i scrii. Te-am citit eu! Ai găsit scuza că e socialist şi cu asta mi-ai închis gura. Eşti geloasă...

Era mai bine să nu-i răspund şi s-o las să plângă, măcar că plânsul acela mă îmboldea s-o iau în brațe şi-mi transmitea şi mie tremurul dureros, insuportabil, care o făcea să şchioapete şi mai tare de câteva zile încoace.

— Eşti geloasă pe Carlo, spune drept! Eşti geloasă!

Două zile după a treia săptămână în absența lui Carlo.

— M-am hotărât să-i scriu eu lui Carlo, pentru că am înțeles că nu l-ai alungat fiindcă e socialist, ci fiindcă eşti geloasă. Şi, pe urmă, poate că, vorba unchiului Jacopo, să fii socialist nu-i un lucru atât de îngrozitor cum se spune.

— Eşti liberă să faci cum vrei, Beatrice.

— Asta ce înseamnă, mă rog? Şi bunica zicea aşa şi pe urmă... Ce înseamnă? Că n-o să-l primeşti bine sau că nici măcar n-o să vrei să-l vezi? Măcar spune-mi de pe acum! Să ştiu ce am de făcut!

Acum că se răzvrătea în sfârşit, puteam să vorbesc; dar şi pentru că nu voiam să mă ia drept Gaia. Am luat-o în braţe şi am încercat să-i ţin o clipă în loc cârlionţii agitaţi de ani întregi de spaime şi de nesiguranţă. Trebuia să ţin pe loc chipul acela mic, ce tresărea la orice umbră sau la cel mai uşor zgomot.

Îi iau obrajii în mâini, zulufii îmi cad peste degete, moi ca odinioară. Şi, deşi acum nu-mi mai tulbură niciun freamăt privirea, atingerea lor îmi insuflă o linişte fără tresăriri, poate mai profundă decât voluptatea de odinioară.

— Ascultă, Beatrice! Ascultă-mă şi tu o dată! Eu nu sunt ca bunica ta, chiar dacă am învăţat multe de la ea. Eu te iubesc în alt fel decât ea. Nu vreau altceva decât să-ţi fie bine. Nu sunt împotriva lui Carlo, am mare încredere în tine şi faptul că ţi-e aşa de drag mă convinge că s-ar putea ca a fi socialist să nu fie ceva rău. Mai ştii?

— Nu e nimic rău în asta, nimic.

— Cine ni i-a vorbit nouă de rău pe socialişti? Ia, adu-ţi tu aminte.

— Păi, avocatul Santangelo, mătuşile şi... toţi ceilalţi.

— Dar sunt cu toţii oameni antipatici, nu-i aşa? Enervanţi foc.

— O, Modesta, nici nu-mi mai aminti! Atunci Carlo nu ți-e antipatic?

— Beatrice, adună-ți căpşorul o clipă, uită-te în ochii mei. Carlo nu-mi e nici simpatic, nici antipatic. Pentru mine nu e decât un medic care venea să controleze sănătatea lui Ippolito şi a lui Eriprando. Dar, dacă pentru tine compania lui e importantă, o să caut şi eu să-l cunosc şi să-l iubesc aşa cum îl iubeşti tu.

— Dar eu nu-l iubesc, Modesta, ce tot spui acolo? Mă distrez cu el, atâta doar!

— Bine, atunci o să caut să mă distrez şi eu cu ce spune!

— O, asta şi voiam, Modesta! Ce bine că ai înțeles! Am avut gânduri rele despre tine! Dar când stai şi nu spui nimic, mie mi se face frică. Eu nu-s inteligentă ca tine sau ca bunica, voi înțelegeți şi când nu se vorbeşte. Aşa era şi unchiul Jacopo, dar eu, una, eu... am nevoie să mi se explice, iar acum că mi-ai spus, te cred. Te cred şi te iubesc tare, tare de tot. Pe tine te iubesc, nu pe el. Nu trebuie să fii geloasă. Cu el doar mă distrez.

— Şi când vine?

Roşeața intensă, care îi urca dinspre gât spre pomeții obrajilor, cum nu mai văzusem la Beatrice, m-a tulburat aşa de tare, încât pentru o clipă am avut senzația că mă cuprinde din nou vechea pasiune pentru ea. Am închis ochii ca să pot înțelege. Nu, era doar o amintire (poate un regret?) a vremurilor când cutreieram mână în mână pe coridoare şi prin grădini, iar eu tremuram la schimbările ei de dispoziție bruşte şi imprevizibile.

— De ce ai închis ochii, Modesta? Te simți rău? Ce frumoasă eşti tu când închizi ochii! Cu ochii închişi eşti mai frumoasă şi totdeauna îmi vine să te sărut, dar nu putem.

— Şi de ce nu putem?

— Fiindcă am treabă.

— Dar Carlo ți-a răspuns? Când o să vină?

— E jos, în salon, aşteaptă. De asta nu te sărut. Mă temeam că n-o să vrei să-l vezi, aşa că i-am spus lui Argentovivo să-l roage să aştepte jos. Aşteaptă de mult. Vino, hai, acum că totul s-a lămurit, vino!

— De ce nu te duci singură?

— Dar nu şade frumos, Modesta! Eu sunt domnişoară, hai, vino!

— Da, sigur, vin, dar numai azi, să ştii. Pe viitor, îți dau voie să-l vezi singură. Eu conduc acum casa, nu? Vremurile s-au schimbat, Beatrice.

— Dar ce-o să zică lumea?

— N-am hotărât noi să nu ne pese de ce zice lumea, cum ne-a sfătuit Jacopo?

— Ai dreptate. O să mai văd pe urmă, dar astăzi nu! Mi-e frică!

Mânuța ei tremurândă mă trăgea ca odinioară (acum câți ani oare?). Însă pe atunci chipul ei palid nu era înflăcărat de roşeața aceea densă, care o face să-mi pară acum străină. Străină, însă dragă. Aşa şi trebuie.

În salon, dinaintea lui Carlo, roşeața i s-a topit la fel de repede cum apăruse. Atât de iute că, îngrijorată (oare cum putea trupşorul acela să reziste la asemenea emoție?), i-am încins şoldurile cu brațul, de teamă ca talia aceea subțire să nu se rupă cumva. Recunoscătoare, Beatrice s-a sprijinit de mine şi împreună am mers în întâmpinarea băiatului care, acum că purta o jachetă de iarnă la două rânduri de nasturi, mi se părea mai înalt şi mai țeapăn, de parcă îmbătrânise.

— Vedeți, principessa, că v-am urmat sfatul şi mi-am lăsat barbă? Şi, exact cum ați prevăzut, am câştigat ani şi clienți. Sunteți prețioasă, principessa!

— Mă bucur că v-am putut fi de folos, doctore, şi că vă stă bine cu barbă. Nu-i aşa că îi stă bine, Beatrice?

— Ei, nu că s-ar putea numi deocamdată o barbă veritabilă, cum se văd pe aici, la Catania... Mai e nevoie de o lună-două ca să se cheme aşa, sărmana. Cel puțin aşa sper.

— Cu toate astea, se vede că vă stă bine. Adevărat, Beatrice?

Rigidă, Beatrice îmi apăsa atât de tare pieptul cu umerii ei, încât aproape că nu puteam vorbi. Carlo nu putea să se aşeze dinaintea unor doamne care țineau neapărat să stea în picioare, asta era regula. Aşa că, încremeniți toți trei în mijlocul încăperii, arătam ca nişte soldați gata de atac în aşteptarea ordinului de luptă.

— Mă tem că Beatrice nu-mi aprobă barba. Mă priveşte de parcă nici nu m-ar recunoaşte.

Beatrice n-a răspuns nimic. Iar în timp ce eu, care începeam să asud, încercam s-o împing spre un scaun, surâsul lui Carlo s-a prefăcut într-o grimasă de dezamăgire.

— Hotărât lucru, barba mea n-a avut parte aici, printre prieteni, de succesul pe care l-a repurtat în lume, printre duşmani. Ce-ar spune principesa dacă m-aş duce acasă să mă rad şi m-aş întoarce peste vreun ceas? Aşa putem s-o luăm de la capăt, ca şi cum barba asta nici n-ar fi existat vreodată.

Pe neaşteptate, întorcându-se către mine şi îmbrăţişându-mă, Beatrice izbucni într-un hohot de râs aşa de puternic, încât Carlo făcu un salt înapoi, iar eu m-am văzut nevoită să mă proptesc pe picioare, ca să nu cad.

— Doamne, ce caraghios poate să fie, Modesta! Ai văzut cum îşi ciupea alea patru fire când a zis „hotărât lucru”? Dumnezeule, Carlo, tare mai eşti caraghios cu barba asta! În viaţa mea n-am mai râs atâta! Mor, mă sufoc, nu alta!

Pe nesimţite, râsul ne-a molipsit şi pe noi şi, nu ştiu cum, din trei soldăţei băţoşi, cum eram, ne-am trezit tustrei aşezaţi pe canapea şi prăpădindu-ne de râs.

— Parcă am fi nişte copii, a spus Carlo, adăugând la iuţeală: copii care se prefac că au barbă, fireşte!

Râsul pe care reuşisem să-l domolim ne-a apucat din nou, cu furie, până când, ridicându-se în picioare, Beatrice a strigat:

— Ajunge, ajunge, Carlo! Nu mai pot, mă sufoc, fie-ți milă!

— Fie-ți milă? Ar trebui să-mi fie milă de tine, care n-ai avut pic de milă pentru încercarea mea de a intra cu patru fire de barbă în lumea austeră a eroilor noştri masculini şi bărboşi?

— Nu! Nu mai spune vorba aia, că mă sufoc!

— Ei bine, n-am să mai pronunț acest cuvânt scandalos, domnişoară Beatrice! Am însă datoria de a susține cauza bărbii, care a fost dintotdeauna simbol al geniului şi al virilității! Cel puțin în țara noastră, unde e păr din belşug. Ai fi în stare să râzi, fetițo, de barba lui Garibaldi, a lui Galileo Galilei sau Turati?

— Cine mai e şi Turati ăsta? Tu îl cunoşti, Modesta?

— Ah, fetiță ignorantă şi iresponsabilă! Ceea ce faci dumneata e un act de lipsă de respect, nu numai față de strămoşii noştri, ci şi față de luminoasa măreție a contemporanilor noştri, care cu greu dobânditele lor bărbi au înălțat stâlpii bărboasei noastre culturi.

— Doamne, Modesta, auzi, „bărboasa cultură”! „Bărboasa cultură!”

Şi am tot hohotit, până când a intrat Argentovivo aducând ceaiul. Istoviți de atâta râs, ne-am năpustit în tăcere asupra dulciurilor, nici nu ştiam că veselia te poate obosi aşa de tare.

— Dar e adevărat, principessa, n-am mai fost aşa frânt de oboseală de când aveam vreo şase-şapte ani. Dar ce oboseală

plăcută... o şi uitasem! Îmi aduce aminte de vremea de acum mulți, mulți ani, când stăteam cu părinții, la țară...

44.

— Nu, nu suntem din Milano, suntem de la țară. Da, ce să-i faci, principessa, e o mare diferență, cum e şi aici, în Sicilia, de altfel. Strămoşii mei proveneau din Nordul Europei: țărani înstăriți, dar nu destul cât să poată trăi ca bogătaşii la ei în țară, în căutare de pământuri rodnice la preț ieftin. În clanul nostru, aşa i se spunea la noi acasă acelui conclav de şapte familii, cu cei treizeci-patruzeci de membri ai lor — nu i-am numărat niciodată foarte exact —, se vorbea despre aceşti străbuni-pionieri ca de o stirpe neprecizată de eroi. Dar, cum spunea tata, nu erau decât nişte prădători obişnuiți, mereu puşi pe furtişaguri, cum s-au tot vânturat prin țara noastră. Ar putea fi numiți, dacă stau să mă gândesc, colonialişti pe cont propriu. „Rasă puternică. Rasă selecționată de ger, de austeritatea moravurilor, fără nicio contaminare cu elemente indigene...” Şi de hoțiile fără număr, adăugam eu în mintea mea la finalul acestei predici, pe care de cel puțin trei ori pe săptămână ne-o băgau pe gât înainte de cină. Râzi, ai, Beatrice? Nu prea e de râs. Aş fi vrut să te văd pe tine! Mi-era tare frică de rasa aceea puternică! Şi femeile, ce să mai vorbim! Țin minte şi acum ce frică îmi mai era de glasul bunicii. Mă înspăimânta aşa de rău, că, după moartea ei, n-am mai izbutit deloc să-mi amintesc cum arăta, doar vocea i-o țin minte. Şi totuşi, toată copilăria a stat la masă în fața mea, dimineața, la prânz şi la cină. Ei, râzi tu, râzi! Dar eu mai am şi azi în urechi glasul înspăimântător al bunicii Valentina, care tuna, holbându-se la mine: „Dar e pitic! Nu creşte copilul ăsta!” Şi dă-i, îndoapă-mă cu fripturi la orice oră din zi şi din noapte. Răspândeam miros de carne prin toți porii. Eu, care am detestat carnea de când mă ştiu! Ori poate am detestat-o abia după aceea? N-are importanță, nu mă

interesează psihologia. Doamne, ce plictiseală toate romanele care fac psihologie subtilă! Să le lăsăm în seama scumpei noastre tovarăşe Montessori. Dumnezeule, că pisăloagă mai e!

— Şi cine e această Montessori?

— O tovarăşă de-ale noastre care se ocupă de psihologia copiilor. Eu n-am citit nimic de ea, dar se zice că e interesant. Cred că a inventat o metodă nouă de a-i educa pe copii. Văd că vă interesează, principessa. Am să vă procur scrierile sale.

— Pe dumneavoastră nu vă interesează deoarece sunt scrise de o femeie?

— Nu, nu, principessa, am spus că nu mă interesează psihologia.

— Uf, iar vă certați. Las-o baltă, Carlo. Mai spune-mi despre bunica Valentina şi despre clan. Ce erau ei, englezi?

— Da' de unde englezi, veniseră de pe undeva din Nordul barbar, cărându-şi după ei mobilă şi găini, sunând din corn ca să-şi croiască drum peste Alpi. Dacă vedeai ce mâini avea bunica când apuca muscheta să fugă după vreun prăpădit de hoț de găini sau când flutura cuțitul în bucătăria cea mare, ca să aleagă chiar ea o halcă de carne pentru pitic...

— Dar de ce, erai mic de statură?

— Da' de unde, Beatrice! A ținut-o aşa până am făcut paisprezece ani! Mă înşfăca de ureche şi mă trăgea spre ea urlând: „Ai de gând să creşti sau nu, piticule?"

— Pitic, tu?

— Da, şi culmea e că o credeam! Mai târziu, la Pavia, la Milano, în lumea civilizată, ca să ne înțelegem, am constatat că nu eram eu extrem de înalt, dar nici pitic nu eram. Acolo însă, printre toți unchii şi verii aceia blonzi şi înalți...

— Dar tu eşti brunet.

— Mama e de vină.

— Vai, Doamne, ce caraghios mai eşti, Carlo! Ai auzit cum a spus, Modesta?

— Cel puțin aşa tot repeta bunica Valentina: sunt de vină mama şi mai ales tatăl meu — un foarte priceput, foarte cinstit membru al familiei, însă distrat, fără un minim simț al realității, atent numai la microscopul lui. Aşa se face că, distrat cum era, tocmai la Milano, oraş stăpânit de diavol, se ştie, s-a găsit el să se îndrăgostească de o copiliță pitică şi tuciurie, şi napoletană pe deasupra, măcar că era nobilă şi bogată. Bambolina[19] îi zicea bunica, cu blândețe prefăcută: „Nu, nu, Bambolina e fragilă, mai bine te duci tu. Bambolina a urcat deja scara de două ori astăzi. E plăpândă şi n-aş vrea să se îmbolnăvească iar, ca anul trecut!” Dar mie mi-era drag numele acela pentru că într-adevăr părea o păpuşă de porțelan, cu părul negru şi ondulat, gura mică şi roz, iar genele atât de lungi, încât, atunci când îşi pleca privirea, lăsau o umbră pe pometii obrajilor. Îmi amintesc că la paisprezece ani puteam deja s-o iau în brațe, când era obosită, şi s-o duc pe scări, până sus, la ea în cameră. Țin minte că şi ultima oară tot eu am ridicat-o din fotoliul unde

---

[19] „Păpuşica.”

părea că adormise. Mai-mai să nu bag de seamă. Era doar puțin mai grea decât în alte dăți.

— Murise?

— Da, de ftizie. Ei îi datorez, pe lângă statura pitică, şi slăbiciunea bronhiilor. Cel puțin aşa spuneau ei. Dar mie toate ororile astea pe care mi le-a lăsat Bambolina moştenire îmi sunt dragi şi le consider nişte daruri de preț.

— De ce îi spui Bambolina? Nu-i spuneai mamă?

— Bineînțeles! Dar, de când a murit, nici eu nu ştiu prea bine de ce, nu reuşesc să mă gândesc la ea decât numind-o aşa. Poate fiindcă şi tata îi spunea tot aşa. El o iubea mult. A rămas neconsolat după moartea ei. Dacă mai înainte dispărea din cetățuia familiei cu săptămânile, după aceea aproape că nu s-a mai arătat la față. Nu se mai ocupa decât de politică.

— A, şi tatăl dumneavoastră se ocupa de politică?

— Ei, da, principessa. Asta era cealaltă mare mâhnire a bunicii Valentina; era motivul pentru care o apucau des accese de bombăneală surdă, pe care le rezolva plimbându-se, mai bine zis mărşăluind în sus şi-n jos prin salon cu picioarele ei lungi şi noduroase. Eu, unul, când auzeam bufnetul acelor tălpi enorme pe parchet... la noi acasă nu aveam covoare, erau considerate un moft! Doar la Bambolina în odaie se găseau covoare. Îmi plăcea să alerg prin odaia aceea colorată şi caldă, în timp ce ea stătea în pat. Îmi dădea voie să-mi scot pantofii şi...

— Şi bunica Valentina nu se supăra?

— În odaia aceea nu venea niciodată. Ba chiar odată, când mama era la pat cu febră, am auzit-o cum îi spunea doctorului: „Eu în camera aia nu mai pun piciorul. Se sufocă omul acolo! Nu numai că nu deschide niciodată fereastra, dar, parcă n-ar fi de ajuns, se mai şi parfumează ca... în fine. Meridionalii ăştia! Ar fi în stare să prefacă într-un... — pot să-i spun pe nume, principessa? — într-un bordel până şi o biserică!”

— A spus ea chiar vorba asta?

— Dar cum să nu? Câteodată mai şi înjura. Însă, vă rog să mă credeți, întotdeauna pentru a-şi exprima indignarea pură în fața mofturilor lumii.

— Povesteai despre cum îi auzeai paşii pe parchet.

— A, da. Când auzeam bufniturile alea, fugeam să mă ascund sub patul din camera mea.

— Şi ce făceai sub pat?

— Păi, ațipeam, ca să nu mai aud paşii aceia marțiali, care umblau în sus şi-n jos, sau citeam toate cărțile interzise ale tatei.

— Şi ce cărți erau, Carlo?

— Cărți de politică.

— De politică? Atunci erai deja mare?

— Mi-e groază să recunosc, Beatrice, dar n-am avut niciodată stofă de erou. Da, aveam paisprezece ani când, sub pat, am început să mă interesez de politică şi să cad victimă, la fel ca tata şi bunicul, acestui blestem pe care sigur l-a aruncat vreo vrăjitoare peste gândirea limpede şi sănătoasă din casă de la noi. Rudele mele treceau în fugă prin biblioteca bunicului, azvârlind priviri de foc asupra cărților şi revistelor: instrumente de corupere, pe care le fabrica diavolul noaptea, între două cazane cu smoală. În celelalte case ale clanului nu era admis decât cărțoiul Bibliei.

— Dar nu ziceau nimic? Cum se face?

— Dintr-un motiv străvechi, valabil, Beatrice dragă, cel puțin de când Ecleziastul se delecta să cugete şi să scrie despre ce cugeta.

— Ce vorbeşti, Ecleziastul din Biblie?

— Desigur, Beatrice dragă: „Argintul le dă pe toate. Nu blestema pe împărat, nici chiar în gând, şi nu blestema pe cel bogat în odaia în care te culci."[20]. Noi eram cei mai bogați din tot clanul. Pe urmă venea mătuşa Clara, o fată bătrână dichisită, senină şi activă, care liniştea inimile tuturor cu optimismul ei absolut în privința capacității de a dăinui a neamului nostru sănătos şi rezistent. Repeta mereu: „Gata, gata! Să nu exagerăm, politica asta nu e decât o boală a copilăriei pe care a luat-o şi Federico al meu". Federico era fratele ei şi bunicul meu, cum ar veni. Numai că, la el, boala asta a copilăriei a ținut până la moarte. „O uşoară boală contagioasă", a continuat să repete mătuşa Clara în tot decursul lungii sale vieți. Eu însă n-aş zice că a fost chiar

---

[20] Eclesiastul, 10: 19, 20 (Biblia, trad. de Dumitru Cornilescu, sursă online).

atât de uşoară, dacă ne gândim la colosalele achiziţii de cărţi deosebit de costisitoare, la frecventele vizite nocturne în casa unora dintre carbonari, la escapadele făcute la Roma, presărate ici-colo cu înecarea câte unei iscoade papale în blondele ape ale Tibrului. Toate mici prostioare, de care mătuşa Clara nu s-a lăsat niciodată impresionată. Însă, când Federico l-a urmat în toată legea pe banditul de Garibaldi în Sicilia, atunci scandalul a fost teribil! Şi n-ar mai fi fost primit niciodată înapoi în clan dacă Garibaldi nu s-a fi întâlnit la Teano cu Regele gentilom. Mai târziu, în ciuda amărăciunii care îl cuprindea când îmi vorbea despre visul pierdut al unei Italii republicane, în sinea mea eram recunoscător „trădării generalului", datorită căreia putusem şi eu să-l cunosc. Era o namilă de om, bărbos şi infantil, cu o privire dezarmată... Cum aş putea să ţi-l descriu, Beatrice? Părea ieşit dintr-o carte de poveşti. Când îşi povestea experienţele de război — experienţe atroce, dacă e să spunem adevărul —, ştia cum să le învăluie într-un nimb de aventură şi de mister, care le făcea entuziasmante şi senine ca basmele bune.

— De ce spui basmele bune, Carlo? Nu sunt bune toate basmele?

— Ei, nu, Beatrice, nu toate basmele sunt bune. Dimpotrivă chiar, cum spune şi tovarăşa noastră Montessori, iar în privinţa asta sunt de acord cu ea, mai toate basmele sunt rele, sunt un instrument menit să terorizeze copiii şi să-i educe să se teamă de lege şi de autoritate. Am vorbit îndelung despre asta, mai bine zis ea îmi vorbea mie, îndemnându-mă să scriu nişte basme de tip nou. Ţin minte că, la Roma, cum făcea o aluzie la chestiunea basmelor, cum dădeau cu toţii bir cu fugiţii. Desigur, e valabilă poziţia ei împotriva basmelor lui Andersen, ale fraţilor Grimm şi ale atâtor altora. Dar să pretinzi ca toţi tovarăşii noştri, medici, ingineri sau fochişti, în loc să doarmă noaptea, să se străduiască să găsească alte poveşti şi aventuri, în folosul revoluţiei...

— Revoluție cu basme! Dar e o idee frumoasă.

— Desigur, principessa. Numai că mai întâi ar fi de rezolvat probleme un pic mai serioase: şomajul, foametea...

— Mi s-a părut că înțeleg că numita Montessori include basmul printre aceste probleme serioase. Basmul, alături de pâine, reprezintă hrana copilului şi e important ca această hrană să fie schimbată.

— Mă uimiți din nou, principessa. Dacă Montessori şi-ar fi exprimat cu atâta claritate ideile...

— Uf! Iar ați început! Carlo are dreptate, Modesta, e plicticoasă foc Montessori asta. De ce îl tot întrerupi? Lasă-l să povestească.

Fără să-şi dea seama, Beatrice mă făcea pe mine plicticoasă. Acum totul se schimbă. Eriprando îmi fuge din brațe, nu mai vrea să călărească pe genunchii mei acum că e în stare să-şi țină echilibrul pe un căluț aproape adevărat şi să se legene singur. Şi pe mine mă lasă acum indiferentă sau mă irită uşor frivolitatea elegantă a lui Beatrice, care încântă privirile lui Carlo.

— Iar tu, Carlo, nu-i mai tot aduce mereu cărți peste cărți. Nu mai face altceva decât să citească. O să-i facă rău atâta citit. Cărțile o fac să fie şi mai serioasă decât e de când o ştiu.

— Uite, uite-o pe Beatrice a noastră cum vorbeşte ca bunica Valentina.

— Ce are a face? Eu nu sunt contra cărților, dar e cam mult, mi se pare. Hai, termină povestea, că în curând mergem la

cină. O aud pe Argentovivo că pune masa. Dar mai rămâi cu noi după, nu-i aşa? Putem să jucăm Shanghai.

— Care poveste, Beatrice? Am pierdut firul cu gândul la minunăţiile pe care trebuie să le fi gătit Argentovivo. Un adevărat Paganini, Argentovivo a voastră, nu se repetă niciodată.

— Povestea cu boala copilăriei! Doamne, ce caraghios să-i zici astfel unui lucru aşa de serios ca politica. Că e lucru serios, asta am înţeles şi eu, ce credeai, Modesta? Am înţeles, nu e nevoie să te uiţi la mine cu faţa aia severă.

— A, da, mătuşa Clara. Ei, săraca! A fost o lovitură teribilă pentru ea să se vadă silită să constate că acea boală a copilăriei de care suferea bunicul a devenit ereditară. Chiar în seara în care a venit tata la cină cu Turati, ca să sărbătorească înfiinţarea Ligii socialiste, era în depărtatul an 1889, iar Turati în persoană a ridicat paharul pentru tata, numindu-l tovarăş, n-a mai rezistat loviturii şi a murit.

— Tatăl tău?

— Nu el, mătuşa Clara. A murit de durere, sărăcuţa! Cel puţin aşa avea bunica obiceiul de a spune la masă, privindu-l pe tata cu reproş. Dar el îi răspundea liniştit: „Ce durere, mămico, ai început să le încurci la bătrâneţe, ştii bine că a murit de indigestie”.

— Şi zi aşa, ai moştenit şi tu boala?

— Aşa trebuie să se fi întâmplat, cu toate că în istoria medicinei nu se menţionează că germenele unei idei ar putea pătrunde în pântecul unei mame. Admiţând însă, ca ipoteză,

că s-ar putea întâmpla aşa ceva, simptomele acestei boli ereditare au întârziat să se manifeste, împiedicate de amintirea durerii bunicului meu trădat de Garibaldi şi de dezamăgirea pe care Turati i-o provocase tatălui meu când se plimba pe Via Volta în mai 1898.

— Şi tatăl tău a fost trădat? Cum a fost trădat, dacă se plimba?

— Se plimba e un fel de a spune. Dacă stăm să ne gândim bine, destinul nostru trebuie să fie un destin de familie. La fiecare generație, o trădare. Dar nu e rău deloc, nu toți au parte. Ce ziceți?

— Dar, doctore, vă referiți la Turati...

— Da, chiar el, acelaşi Filippo Turati care se agită de zor la Cameră şi în ziua de astăzi.

— Dar trebuie să fie foarte bătrân, nu-i aşa?

— Trebuie să afli, copilă neştiutoare şi dulce, că palavragiilor din politică, nu şi oamenilor politici, Dumnezeu sau cine i-o fi ținând locul le dă o viață lungă, lungă de tot. Cu condiția să nu-i treacă prin cap unui anarhist să...

— O, doamne, Carlo, ce poate să facă anarhistul? Cine sunt anarhiştii ăştia?

— Persoane dulci, morale şi aiurite ca tine. Pune-o pe principesa să-ți spună, că de acum ştie cât ştiu şi eu, dacă nu mai mult. Are un veritabil talent la politică principesa noastră.

— Aha, am priceput! Turati l-a trădat pe tatăl tău devenind şi el monarhist?

— Doamne, Beatrice! Acum tu mă faci pe mine să mor de râs! Aţi auzit-o, principessa? E o idee genială şi nici nu e prea departe de realitate. Beatrice a sesizat însăşi esenţa socialismului lui Turati. Mă explic: socialiştii au căzut în capcana gândirii liberale. Cred şi ei în bunătatea fundamentală a instituţiilor democratice. În vreme ce noi ştim, după succesul revoluţiei ruse, că a retuşa ici şi colo legile, a le corecta timid e complet inutil dacă nu se schimbă totul din temelii. Trebuie abolită proprietatea privată, trebuie abolite clasele, trebuie ca toţi oamenii să fie implicaţi în gestionarea puterii.

— O, Doamne, Carlo, stai, că nu mai pricep nimic. De ce spui că „ei cred", tu nu crezi la fel?

— Eu aparţin facţiunii comuniste, aşteptând ca aceasta să devină Partidul Comunist al Italiei. Se va petrece în curând, peste câteva luni. Dar văd, după feţişoara întunecată pe care ne-o arată Beatrice, că sunt pe cale să devin plicticos. Iertaţi-mă, m-am lăsat dus de val. Aşadar, s-a întâmplat ca tata să ia parte la zilele insurecţiei din '98. Insurecţie spontană, care a luat naştere ca protest împotriva regimului inuman de unsprezece ore, atenţie, unsprezece ore de muncă zilnică. Totul a pornit de la fabrica lui Pirelli, de altfel bun prieten cu tata, în afara politicii, se înţelege... Ştiţi cum i se spunea lui Pirelli? Pot să zic, principessa?

— Bineînţeles, doctore, cum să nu?

— Îi spuneau codoşul femeilor.

— Ce nostim! Dar de ce?

— Deoarece el le „completa” pe doamnele şi domnişoarele mai puțin dotate cu sâni, umeri, şolduri, coapse şi pulpe, aşa cred. Pentru pulpe n-aş pune mâna în foc.

— Da, pe vremea aceea erau la mare preț formele pline. Le-am văzut în La Domenica del Corriere. Ce caraghioase erau!

— Bun. Revolta a izbucnit pe neaşteptate şi a fost teribilă. Trupele de sub comanda generalului Bava Beccaris au sosit înarmate cu toate instrumentele letale ale epocii moderne. Tatăl meu era pe baricade, îşi scosese cămaşa şi o umpluse cu pietre, legată de mijloc. Mulți cădeau sub gloanțe, dar alții rezistau asaltului, în vreme ce Turati al nostru, în momentele de pauză dintre ciocniri, umbla purtat pe umeri de doi tovarăşi şi răcnea din răsputeri îndemnându-i pe toți să renunțe. Parcă-l aud, nici acum nu face altceva decât să predice calmul şi nonviolența... Deci, atunci a spus: „Ca deputat în Colegiul vostru, cer de la voi calm şi răbdare! Nu răbdarea asinului, să ne înțelegem, răbdarea rațiunii. Ascultați-mi sfatul, vă vorbesc în cunoştință de cauză, n-a sosit încă ceasul, n-a sosit încă!” Atunci, un tovarăş muncitor, aflat lângă el, i-a urlat: „E quand l’è ch’el vegnerà donc el dí?”[21]. Ați înțeles? Vă văd că râdeți; tot e bine, nu-mi place deloc să traduc din limbi străine... Ca să închei: socialiştii aceia „cu frica lui Dumnezeu”, cum le spunea tata, s-au lăsat convinşi, renunțând, pe pielea muncitorilor, la o revoltă care, de bine de rău, putea chiar... în fine!

— Aşa se face că tatăl tău n-a mai vorbit, săracul? E tristă povestea asta, Carlo. Nu ştiu de ce, dar mi se pare tristă! Nu e ca celelalte.

---

[21] „Şi când o să vină şi aia?” (dialect milanez).

— Adevărat, e aşa de tristă, că mie, când eram copil, aceste istorioare îmi erau servite drept antidot pentru otrava politicii. Şi nici în ruptul capului nu m-aş fi interesat de politică vreodată, dacă nu l-aş fi întâlnit la Torino pe un pitic ca mine, care... Ei, da, dacă stau acum şi mă gândesc, l-am ascultat nu numai din pricina inteligenței şi bunătății oglindite pe chipul lui, ci şi pentru că în sfârşit puteam privi pe cineva în ochi.

— Şi cine era piticul acela?

— Cine este, ar trebui să întrebi, Beatrice. E cât se poate de viu, din fericire. Îl cheamă Antonio Gramsci.

45.

Din jurnalul lui Beatrice, găsit de Modesta după mulți ani

7 ianuarie 1921

De ce oare nu putem fi totdeauna fericiți? De ce se pune totdeauna ceva în calea fericirii noastre?

E un an de când n-am mai vorbit cu tine, dragă jurnalule, şi asta pentru că eram aşa de fericită şi aveam de făcut atâtea lucruri: să mă pregătesc de seară, să caut prin dulapuri şi cufere vreo bluză sau vreun şal ca să mai înnoiesc hainele pe care mi le-a făcut Modesta pe vremea când eram bogate. Ce de lucruri frumoase mai avea bunica! Cine şi-ar fi închipuit? Câte panglici şi cordoane am găsit! Pe urmă să găsesc cu Argentovivo o pieptănătură nouă. Ce important e să-ți

schimbi coafura! Ar trebui s-o facă şi Modesta, i-am spus de o mie de ori. Ajunge o agrafă nouă, o panglică, o floare; dar nu, ea e ca bunica, n-are grijă de propria persoană. Poate şi pentru că, tot ca bunica, e prea inteligentă, dar e mare păcat, fiindcă de câte ori am reuşit s-o conving să mă lase s-o pieptăn era superbă, cum a remarcat şi Carlo. Şi, pe urmă, ce frumos mai era să căutăm în grădină sau la piață mereu alte flori de pus în salon şi în sufragerie şi să descoperim, cu Argentovivo, gusturile lui Carlo — pe continent, au cu totul alte gusturi —, ca să nu se plictisească de mâncarea noastră. N-a fost deloc uşor, deoarece, cum zice pe bună dreptate Argentovivo, bărbaților nu le place să discute despre bucătărie şi trebuie să te pricepi să le descoperi preferințele fără să-i întrebi. Şi tot le place să mănânce bine, chiar dacă sunt inteligenți şi distrați, cum e Carlo. Cred că n-o să mai scriu azi, jurnalule dragă, fiindcă să-i văd numele scris îmi face rău. E o lună de când a plecat la Livorno ca să organizeze naşterea acestui partid nou. Oare de ce au nevoie de atâta timp? Şi, apoi, ar trebui să se fi terminat, dacă e să ne luăm după ce a spus el. Dar dacă partidul ăsta comunist, de care mi-e aşa frică, şi piticul acela o să mai aibă nevoie de el şi n-o să-l mai lase să vină înapoi?

5 martie 1921

Cu cât trece timpul, cu atât urăsc mai tare partidul ăsta şi pe toți tovarăşii lui. Ce dezastru duminica aia când ne-a luat să-i vedem. Înainte, seara stăteam totdeauna jos în salon, iar duminică după-amiaza ne ducea la cinema sau la teatru. Dar duminica aia Modesta a insistat atât de mult... Trebuie să mă opresc, fiindcă îmi vine să plâng dacă mă gândesc la duminicile în căsoiul acela rece şi trist, dar cel puțin mai era el cu noi. E chiar adevărat ce spune Dante:

Nessun maggior dolore

che ricordarsi del tempo felice

ne la miseria[22]*.*

Trebuie să mă opresc, fiindcă văd cum foaia se udă de lacrimi. Nu vreau să te pătez, jurnalule drag.

12 martie 1921, ora cinci după-amiaza

Am plâns mult, jurnalule drag, dar acum mă întorc la tine. Mă mai îmbărbătez vorbind cu tine. A mai trecut o săptămână şi nicio veste de la Carlo. Nici Modesta nu ştie când se va întoarce. Sau ştie că n-o să se mai întoarcă şi nu vrea să mă îndurereze? Şi totuşi ar trebui să ştie, fiindcă stă numai cu socialiştii aceia toată după-amiaza şi seara. Vine la cină şi pe urmă dă iar fuga la ei. Îi urăsc şi chiar nu pricep cum poate să-i placă să stea în hardughia aia plină de cărți prăfuite, unde nu e decât o masă şi multe scaune incomode, nici măcar o canapea nu e, cu toți bărbații aceia prost îmbrăcați, care urlă şi fumează fără niciun pic de respect pentru noi, femeile. Ce jenată m-am simțit duminica aceea! Nu numai că eram sigurele femei de acolo, dar nici nu s-a ridicat nimeni în picioare când am intrat. Nu cred să fie prost-crescuți, doar sunt prieteni cu Carlo. Şi când încep să discute nu mai văd nimic în jur, cum a zis şi femeia aceea, singura femeie de acolo, în afară de noi.

12 martie 1921, ora 22:30

---

[22] Infernul, Cântul V: „Durere nu-i mai mare / Decât să-ţi aminteşti vremea ferice /-n mizerie”, ed. cit, p. 87.

Mi-e ruşine chiar şi de tine, dragă jurnalule, dar sunt geloasă pe femeia aia. Mi-a furat-o pe Modesta cu turuiala ei şi cu fruntea înaltă şi părul tuns scurt, ca un bărbat. Modesta nu spune, dar eu ştiu că o admiră mult de tot. Nu mai face altceva decât să citească. Parcă nu ajungeau cărțile şi revistele de la Carlo! Acum aduce acasă pachete întregi de ziare. Mi-a spus că sunt numere din urmă ale ziarului pe care îl conduce femeia asta. Mă tem că se duce nu numai acasă la ea, ci şi la tipografie, pentru că vine cu bluza pătată cu cerneală. Sigur că n-ar trebui să vorbesc şi nici n-aş face-o cu un străin, dar tu eşti singurul meu prieten credincios. Ne cunoaştem de când aveam unsprezece ani şi nu m-ai trădat niciodată. Ştiu că n-ar trebui s-o judec pe femeia aceea şi să fiu geloasă pe ea, şi mă căiesc în fața ta şi a lui Dumnezeu, dar e mai tare ca mine. O urăsc şi, lucru şi mai ruşinos, o urăsc fiindcă e foarte frumoasă... Uite că am spus-o. Te las, merg să mă rog şi să-ncerc să alung din mine acest sentiment urât, care mă persecută zi şi noapte.

13 martie

M-am rugat şi sper să reuşesc să mă gândesc la ea cu imparțialitate, dacă nu cu prietenie. Iar asta fiindcă e foarte prietenă cu Carlo şi mai e, cum ne-a spus el, o eroină a „ideii" lor. A activat, încă din copilărie, în sindicate, a fost de multe ori la închisoare şi a fost torturată. Nu e probabil aşa de tânără cum pare, deoarece Carlo a spus ca e o tovarăşă care a luat parte la grevele de pe continent — nu e nici ea siciliană —, ca să obțină nouă ore de muncă în loc de unsprezece, cum lucrează toți muncitorii de azi. De câte ori am fost pe la ea, acum îmi aduc aminte, insista că mai mult de şase ore pe zi nu poate să muncească omul. Am greşit cu Modesta, iar acum plătesc prețul. Trebuia s-o las în pace când voia să stea de vorbă cu Carlo, nu s-o întrerup mereu, ca să jucăm ceva. Avea dreptate bunica, sunt răsfățată şi leneşă, dar n-o să mă mai port aşa, jur în fața ta şi a lui Dumnezeu. Şi, dacă se va întoarce Carlo — o rog în toate

serile pe Maica Sfântă să-mi acorde favoarea asta —, dacă se va întoarce, o să-i las să vorbească tot ce vor şi o să încerc să studiez şi eu cărţile acelea. O voi face pentru Modesta şi pentru a-mi corecta această fire a mea egoistă.

15 martie

Am încercat să citesc Manifestul Partidului Comunist, dar mai mult de o pagină, cel puţin pe ziua de azi, n-am reuşit. Înţeleg ce spune, dar mă întristează şi mă şi sperie un pic. O fi din cauza stafiei care cutreieră Europa? De ce a ales Marx cuvântul acela urât, „stafie”? Nu putea să găsească şi el alt cuvânt, ce ştiu eu, „înger”? Dar asta e şi trebuie să-mi înving frica! De mâine o să citesc mai departe în fiecare zi.

20 martie

Nu mai am speranţă să vină Carlo înapoi. Şi azi a sosit o ilustrată în care spune: „Multe salutări neguroase din negurosul Torino zeiţelor soarelui”. Mi se pare că-i şi aud glasul în aceste câteva cuvinte. Dar, dacă a trimis ilustrata, înseamnă că deocamdată nu vine. Nu mai am putere să plâng şi să mă rog, jurnalule drag, şi nu cred că mai am nici putere să vorbesc cu tine. Şi, pe urmă, ce să-ţi spun? Plouă. Argentovivo zice că dacă n-ar fi Eriprando cu joaca şi cu voioşia lui, ar fi o casă tristă ca... dar s-o lăsăm baltă.

25 martie, dup**ă**-amiaz**ă**

Deşi Carlo nu s-a întors, Maica Sfântă mi-a făcut măcar o favoare în ce o priveşte pe Modesta, care de ieri nu se mai duce la socialişti. Oare de ce? Dar, oricare ar fi motivul,

pentru mine e o uşurare a singurătăţii în care căzusem. Sigur că sunt curioasă de ce nu se mai duce acolo. Dacă o să am curaj, fiindcă e şi ea foarte tristă, astă-seară o întreb.

26 martie, dimineaţa

Am avut curajul s-o întreb. Mi-a spus, zâmbind, aceste vorbe. Le scriu ca să încerc să le pricep, cum face ea cu poeziile. Mi-a spus aşa: „Ei, Beatrice, casa aia e curat biserică, are pereţii pictaţi cu madone şi sfinţi! Dar, cum spunea Jacopo, din biserici e mai bine să fugi după ce le-ai admirat capodoperele". Chiar nu înţeleg cum de vorbeşte de casa aceea ca de o biserică. Mie mi s-a părut de-a dreptul murdară. De unde picturi? Da, erau nişte tablouri, dar... Câteodată e chiar misterioasă Modesta. Sau poate glumea?

30 martie 1921

Doar două vorbe, jurnalule drag, căci sunt aşa de fericită că îmi tremură mâinile. Carlo e în Catania şi în seara asta vine la cină. Te las acum. Am multe de făcut şi mi-e foarte frică. Nu înţeleg de ce, dar de azi-dimineaţă îmi arde fruntea şi m-a luat cu frig. Nu mi-am pus termometrul, mă tem să n-am febră. Tocmai acum! Şi nu numai de asta mi-e frică. Ultimele zile m-am tot gândit şi răsgândit la ce mi-a spus obraznica de Argentovivo în seara aceea. Nu poate fi adevărat! Dar ea a fost îndrăgostită şi ştie mai multe ca mine despre asta. Şi dacă ar fi adevărat? E îngrozitor, însă mă tem, dragă jurnalule, că Argentovivo are dreptate. Dacă aş putea măcar s-o întreb pe Modesta! Ea e inteligentă, ştie atâtea lucruri. Cum să fac? Ar putea s-o cuprindă iar gelozia şi... nici nu pot să mă gândesc. Nu trebuie să mă gândesc la asta. Fiindcă niciodată, în vecii vecilor, chiar dacă nenorocirea asta s-ar adeveri, n-o s-o părăsesc pe Modesta. Am jurat în inima mea. Ce-ar face fără mine, care o îngrijesc şi mă ocup de casă? Ea,

care are atâta de lucru cu toți avocații şi notarii aceia şi care e, la fel ca toți oamenii inteligenți, aşa de distrată şi nepractică? Chiar şi ieri, dacă nu eram eu, nici n-ar fi luat micul dejun, şi tare a mai slăbit în ultima vreme! În vecii vecilor n-o s-o părăsesc, asta şi pentru că aş leza memoria, sacră pentru mine, a bunicii. Am să ucid în sufletul meu această iubire, aşa măcar o să-l pot vedea totdeauna cu Modesta şi-o să fim fericiți împreună, pe veci.

46.

— Când v-am văzut alergând amândouă pe scări ca, dacă îmi pot permite, principessa, ca două ştrengărițe, puțin a lipsit să nu o rup la fugă de spaimă, auzind galopul acela surd deasupra capului, ca şi cum...

— Ca şi cum ar fi mărşăluit bunica Valentina?

— Ei, din păcate, nu, Beatrice. Bunica Valentina ar fi fost, nu încape îndoială, de preferat unei şarje a gărzilor regale. Blestematul Torino, construit anume în aşa fel încât doi carabinieri călare sau un tun să poată ține sub control un întreg cartier. Ingratul Torino, ingratul continent, cum îi spuneți voi. De câte ori n-am regretat acest salon capitonat şi odihnitor şi străduțele sigure din Catania!

— Dar de ce spui asta, Carlo, mă şi sperii, erau tunuri pe acolo?

— Tunuri încă nu, cel puțin deocamdată. Fapt e că, după ce am lipsit atâta vreme, am putut să văd oraşul Torino în toată cruzimea lui glacială. Oricum, astea sunt avantajele

călătoriilor. Trebuie ca periodic să ne îndepărtăm de orice loc unde obişnuinţa ne-a ucis obiectivitatea. La fel şi cu limbile. Când suntem constrânşi să vorbim luni de zile altă limbă, cum mi s-a întâmplat mie, când te întorci la a ta bagi de seamă că îndepărtarea ţi-a servit s-o redescoperi în esenţa ei cea mai profundă. Am putea compune şi un slogan nostim: „Studiaţi engleza, franceza, germana, pentru a învăţa... italiana". Uite cu ce idei pedante şi inutile mă găsesc şi eu să-mi exprim bucuria de a fi împreună cu voi şi să vă mai spun... a, da, că datorită îndelungatului meu sejur sub soarele acestei insule m-am mai copt, devenind un meridional oţios şi respectabil. Vai! Şi am priceput motivul pentru care cei din Nord afişează atâta dispreţ pentru Sud: adevărul e că mor de invidie, vă spun eu!

— Eşti trist, Carlo, glumeşti tu, dar eşti trist.

— Ei, să zicem că situaţia generală nu e prea încurajatoare.

— Din cauza acelui Mussolini? Dar toată lumea spune că e doar bufonerie, nu-i aşa, Modesta, că asta ai auzit şi tu în Catania?

— Ba da, dar am văzut şi ceva capete sparte şi nu părea deloc bufonerie.

— Ce bucuros sunt că măcar dumneavoastră aţi înţeles, principessa, şi că nu v-aţi lăsat influenţată de atât de răspândita tendinţă de a ne diminua adversarul, lucru care, spune Gramsci: „Este în sine un document al inferiorităţii celui ce îi cade pradă; aceştia tind să-şi diminueze adversarul pentru a putea crede că vor fi cu siguranţă victorioşi". Dar gata, devin pisălog. Şederea asta în nord m-a făcut să-mi pierd şi bruma de simţ al umorului pe care o mai aveam. Ajunge, am vorbit chiar prea mult. Dumneavoastră cum o mai duceţi, principessa? La Catania am aflat de la tovarăşi că

nu vă simțiți bine. Eu, în schimb, vă văd bine sănătoasă şi mă bucur. Sunt poate cam curios, dar...

— Nici vorbă, nu mă supăr deloc. Cu „ei” am invocat boala ca să nu am de dat explicații inutile.

— Dat fiind că mi-ați acordat permisiunea de a fi indiscret, ați vrea să-mi spuneți motivul sau cer prea mult?

— Motivul e tot ceea ce ne-ați relatat mai înainte. Şi pe aici, chiar dacă nu s-a rostit „fiți buni, fiți sfinți, fiți laşi”, umblă vorbe foarte asemănătoare şi... mi-am pierdut curajul.

— Dar ştiu că ați continuat să trimiteți bani pentru ziar, nu înțeleg.

— Asta e altceva... Dar cred, doctore, că ar trebui s-o scăpăm pe Beatrice de muțenia în care a căzut ca să-mi facă mie plăcere. Hai, Beatrice, deschide ochii, că terminăm cu discuțiile astea serioase.

— O, Doamne, mititica de ea a adormit, principessa!

— Dar frige, doctore, uite cum frige!

— Deci nu era doar sfânt somn, îndreptățit să lupte cu plictiseala discuțiilor noastre, are febră! O febră de cal, aş zice! Trebuie dusă imediat în pat.

— O chem pe Argentovivo.

— Nu, nu, bunico, te rog! Nu vreau să merg la internat, lasă-mă aici cu Modesta.

— Dar ce are, doctore, ce are?

— Nu e nimic, principessa, nu vă speriați așa! Nu e nimic alarmant, nici în torace, nici la inimă. E doar febră.

— Modesta, Modesta, nu mă lăsa! Nu vreau să plec de aici, nu vreau!

— Veniți lângă ea, principessa, luați-o în brațe. Dacă vă simte aproape, s-ar putea calma.

— Ah, eşti aici! Nu pleca, te rog! Ştiu că am fost rea, dar nu mai fac, nu mai fac!

— Mai aruncăm o privire asupra micii noastre paciente şi pe urmă mergem cu toții la culcare. Se apropie zorii zilei. Nu e nimic grav, principessa, salicilatul şi-a făcut efectul, a scăzut febra. Dumneavoastră însă va trebui să faceți uz de toată autoritatea față de Beatrice, micuța nu e deloc un colos. Aş sugera să fie tratată cu multă grijă. Acum, dacă îmi permiteți, vă poruncesc să mergeți şi dumneavoastră la culcare. Haideți, vă însoțesc eu până în cameră. Nu ați dormit o clipă şi se vede!

— Dar nici dumneavoastră n-ați dormit.

— Eu sunt obişnuit, ține de meseria mea. Hai, la culcare acum! Mă văd silit să fiu sever. Sunteți foarte palidă. Mergeți la culcare, eu mă duc la Catania. La ora opt am o consultație importantă, dar mă întorc de îndată ce mă eliberez. Scuzați-

mă, principessa, dar despre ce bunică vorbea Beatrice când delira? N-ar trebui să întreb, dar mi s-a strâns inima când am auzit-o cum implora, era disperată de tot.

— Îmi închipui că ați cam înțeles despre ce e vorba, doctore, o bunică de speriat, ca bunica Valentina a dumneavoastră. Numai că Beatrice n-a avut şi ea o mamă ca Bambolina, la care să poată da fuga.

— Asta e mare nenorocire! Dar dumneavoastră? Ați avut şi dumneavoastră o bunică sau ați fost cruțată de asta? Nu vorbiți niciodată despre propriul trecut, iar asta mă face să presupun...

— Nu, nu, doar că trecutul nu mă interesează. Numai prezentul contează.

— Păcat! Fiindcă, dacă ați fi avut şi dumneavoastră parte de o bunică de speriat, am fi putut înființa o ligă. Şi de la o ligă am fi ajuns la un partid, pe urmă, în Camera Deputaților, la o moțiune pentru abolirea bunicilor infame. Nu reuşesc să vă fac să zâmbiți. Nu fiți îngrijorată. Cum v-am spus, febra asta nu e nimic grav şi nici faptul că Beatrice e atât de slăbuță nu e grav. Nu mă credeți? Nu mă stimați ca medic? Sigur, când cineva iubeşte o ființă aşa cum o iubiți dumneavoastră pe Beatrice, nu-i pot aduce mângâiere vorbele spuse de medic sau de prieteni... Ascultați-mă puțin, principessa, eu vă iubesc, vă iubesc. Ştiu că nu e momentul s-o spun, dar am tot încercat să înăbuş acest sentiment, pentru că țin mult la prietenia dumneavoastră şi la prietenia lui Beatrice. Dacă ați cunoaşte singurătatea noastră, a bărbaților, condamnați pe veci să nu putem ieşi din sfera prieteniilor exclusiv masculine! E atât de greu să găseşti nişte femei instruite, libere! E o problemă enormă pentru mine. Ceilalți, nu ştiu cum, se mulțumesc cu... Dar eu o să vă vorbesc! Nu, mai bine să nu vă vorbesc, deoarece văd că n-am reuşit să înăbuş această iubire pentru dumneavoastră. Toată noaptea am stat

şi v-am privit şi am înțeles că toate eforturile mele sunt în van. Vă rog să-mi permiteți ca, îndată ce se va vindeca Beatrice, să nu mai vin. La urma urmei, va fi bine şi pentru mine să mă întorc la Torino, la lupta...

— Nu, Carlo, rămâi.

— O, Doamne, principessa, cum ați spus?

— Rămâi, Carlo, îmbrățişează-mă.

— Eu, pe tine? Da, da... dar acum mă duc la Catania. Nu, nu pentru consultație, nu era important, dar m-am zăpăcit, Modesta.

— Da, sigur, dar rămâi aici, vino.

— Te iubesc, Modesta, o, ce mult te iubesc! Şi simt, ştii, că şi tu mă iubeşti, te simt aşa de tandră, cum tremuri... Nu-mi răspunzi? Ai dreptate, e aşa de frumoasă tăcerea.

M-a ridicat în brațe şi m-a culcat pe pat, dar nu m-a dezbrăcat. Ştiam, mai fusese aşa şi altădată. La fel ca atunci, m-a pătruns cu căldura lui, fără să mă doară. Când şi-a lăsat capul greu pe pieptul meu, am ştiut că juisase, ca atunci, şi că peste puțin timp avea să spună: „Iartă-mă, fato, dacă m-am năpustit aşa, numai că...". În schimb, mi-am auzit glasul rostind:

— Dar nu vă învață chiar nimic mamele voastre?

— Ce spui? Cum de ți-a venit în minte mama? La ce te gândeai?

— Mă gândeam la noi, la noi toți, iar în momentul ăsta la noi doi şi la cum nu ştim nimic despre dragoste.

— Dar, iartă-mă, ce legătură are?... Pot să aprind lumina sau te ruşinezi?

— Să mă ruşinez? De ce?

— Dar în general ne ruşinăm, eu mă cam ruşinez... Îmbracă-te la loc, uite, mă întorc cu spatele.

— De ce nu te uiți la mine?

— Dar ai fusta ridicată şi...

— Sunt fără chiloți? Scuză-mă, Carlo, dar tu mi i-ai scos.

— Da, sigur, sigur, însă...

— Însă ce? Jur că nu te înțeleg. Ți-e ruşine sau nu-ți plac? Se poate întâmpla, Carlo, nu mă supăr.

— Te iubesc atât de mult, Modesta. Eşti ciudată, dar te iubesc atât de mult!... Ce frumoasă eşti goală! Sting lumina.

— Dacă sunt frumoasă, de ce ai stins lumina?

— Nu ştiu, eşti ciudată, ciudată. Tu nu mă iubeşti, Modesta.

— De ce spui că nu te iubesc, fă-mă să înțeleg, Carlo.

— Trebuie să plec. Tu nu mă iubeşti. De ce nu-mi spui că mă iubeşti, Modesta? Hai, spune-mi, te rog!

— Te iubesc, Carlo.

În întuneric, o ploaie de sărutări îmi cad pe frunte, sărutări pline de nerăbdare, sărutări uşoare ale unor buze tandre şi moi ca buzele lui Eriprando. Încerc să-i prind obrajii şi cu limba caut limba lui, dar nu-mi transmit nimic acele buze care îmi apasă gura cu furie:

— Te iubesc, Carlo, dar acum du-te.

În vreme ce se îndepărta fericit, agitându-şi o mână devenită mică şi fragilă, un fior de nelinişte pentru Prando m-a ţintuit de pat: „Nu vă învaţă şi pe voi nimic mamele voastre". Aşa e, Carmine, nu ne învaţă nimic, nici pe noi, nici pe voi. Dar cum ai avut tu răbdare cu mine, o să am şi eu răbdare cu Carlo.

Prima săptămână de când e bolnavă Beatrice

— Nu mă iubeşti, Modesta.

— De ce spui aşa, Carlo? Te-am respins eu?

— Nu, nu! Dar nu-mi spui niciodată că mă iubeşti când ne îmbrăţişăm.

— Când facem dragoste, vrei să spui?

— Uite, vezi cât eşti de crudă, de brutală? Şi simt că, după aceea, rămâi îngheţată, distantă.

— Cum fac curvele, asta vrei să zici?

— Ce tot spui acolo, eşti nebună? Eu am avut numai femei libere, dar cumsecade. Şi, pe urmă, ce ştii tu despre curve?

— Cu femeile astea cumsecade te-ai îmbrăţişat, cum spui tu?

— Bineînţeles, de ce nu?

— Şi după aceea ele cum rămâneau? Nu erau îngheţate şi distante ca mine? Cum erau?

— Dar, Modesta, ce ţi-ai găsit să mă întrebi! De unde să ştiu, doar nu eram înăuntrul lor!

— Vasăzică ai iubit multe femei şi nici măcar nu ştii să-mi spui ce simţeau?

— Cu tine n-are rost să mă mai prefac. Am înţeles. Tu ştii mereu totul. Singurele femei pe care le-am cunoscut înainte de tine sunt cele pe care Turati al nostru le numeşte respectuos „salariatele amorului”. Acum eşti mulţumită?

— A, aşa le spune?

— O singură dată am iubit însă cu adevărat, sau cel puţin aşa credeam înainte să te întâlnesc pe tine.

— Atunci ai avut şi o femeie care nu era „salariata amorului”?

— Eşti nebună? Era o fată foarte la locul ei şi...

— Măcar nişte săruturi v-ați dat...

— Săruturi? Nici poveste! Eram foarte îndrăgostit şi o respectam.

— Şi cum s-a terminat?

— Cum se termină aproape întotdeauna: l-a preferat pe cel mai bun prieten al meu.

— Probabil că prietenul ăsta al tău o săruta în timp ce tu o respectai.

— Reduci mereu totul la...

— La ce anume, Carlo? De ce nu spui? La sex? E un cuvânt chiar aşa de urât? Îți par aşa de urâtă eu, care, acum că văd cum îți tremură buzele de indignare, în loc să mă supăr, aş avea chef să le sărut?

— Ah, ce buze pline şi dulci mai ai, Modesta! Aş vrea să ți le muşc.

— Păi, muşcă-le, Carlo, dar încet, nu prea tare, te rog!

I-am pipăit pe sub cearceaf toracele şi şoldurile zvelte. Avea pielea delicată, aproape la fel ca Beatrice, dar între coapse

părul şi penisul îi erau aspre, virile. Ce era atunci cu graba care-l apuca şi care nu-l lăsa, simțeam eu, să se bucure pe deplin? După ce făceam dragoste, penisul lui Carmine se făcea mic, dulce. Şi eu mă jucam cu el.

— Nu-i vorba că nu te iubesc, dar rămân nesatisfăcută. Ajută-mă, Carlo. Trebuie să fii mai puțin tensionat. Nu goni ca şi cum ai vrea să se şteargă tot ce faci. Nu, nu pleca! Nu e un reproş, şi eu a trebuit să învăț, cândva.

— Şi de la cine, mă rog? Doar n-o să-mi spui că ai învățat de la principe!

— Nu, Carlo, de la...

— Atunci e adevărat ce se vorbeşte în Catania.

— Sigur ca da! Cum puteam să fac un copil cu acea biată creatură?

— Beatrice mi-a spus că te-ai sacrificat. Iar eu am crezut ce crede ea, care îşi face iluzii, sărmana!

— Beatrice e fragilă şi trebuie protejată. Dar tu, ca bărbat, ar fi trebuit să înțelegi.

— Cum să înțeleg, dacă tu nu vorbeşti niciodată?

— Nu e nevoie de cuvinte. Omul priveşte, observă. Ori poate îți plăcea să crezi că am fost sacrificată? Nu-mi răspunzi? Acum pricep: îți imaginaseşi o sfântă dantescă numai a ta, pe care s-o iubeşti. Sau îl preferi mai degrabă, aş zice, pe Petrarca? Atunci ai făcut din mine o Laura pură şi sfântă,

numai a ta. Bieții băieți! Pentru noi, Doamna Bovary, pentru voi, Laura lui Petrarca. Dar zău, Carlo, suntem în anul una mie nouă sute douăzeci şi unu!

— Şi cine ştie câți învățători din ăştia ai mai avut, nu-i aşa? Acum înțeleg de ce te dezbraci atât de uşor şi mă atingi ca o...

— Hai, zi, dacă nu cu vorba adevărată, măcar cu eufemismul lui Turati. Hai, zi, ca o salariată a amorului?

O ploaie, nu de sărutări ca mai înainte, ci de palme s-a năpustit peste obrajii mei, făcându-i să se aprindă, ca atunci când îl apuca furia pe Eriprando şi mă lovea cu pumnii în umeri, pe gât, pe obraji. Trebuia lăsat să-şi verse furia, nu era decât furia tandră a unui copil orgolios, dezamăgit de aşteptările sale. Numai că Prando, după ce se descărca, mai şi înțelegea câteodată.

A doua săptămână de când e bolnavă Beatrice

— Iartă-mă, Modesta, m-am tot gândit la ce mi-ai spus şi poate că ai dreptate. Nu te las să vorbeşti, te întrerup mereu. Nopțile astea, de când n-am mai venit la tine, n-am putut să închid un ochi. Dacă ațipeam o clipă, mă şi trezeam căutându-ți trupul. Of, Modesta, oi fi eu slab, tot ce vrei, dar te iubesc aşa de tare! Am fugit ca un laş.

— Nu eşti laş, Carlo, eu te înțeleg. Nu e nici vina ta, nici a mea. E de vină trecutul nostru aşa de diferit. Şi poate şi faptul că sunt obosită şi îngrijorată pentru Beatrice. Iartă-mă, dar nici nu pot ține ochii deschişi, aşa de tare mă doare capul.

Mă aşteptam la o replică furioasă, nu era deloc uşor să-l minți. Intuiam că, pe căi tainice, băiatul acela mă cunoştea ca nimeni altcineva până la el.

— Ce frumoasă eşti cu ochii închişi, Modesta!

Surpriza m-a făcut să deschid larg ochii. Mă ridicase de pe fotoliu, la fel cum făcuse cu Beatrice în seara aceea îndepărtată.

— Nu, Modesta, închide ochii. Uite-aşa! Te duc eu la culcare, vrei? Te dezbrac, ca pe un copil, şi pe urmă tu dormi, iar eu te privesc. Mă laşi să stau lângă tine şi să te privesc o vreme?

În brațele lui, pe drumul scurt de la fotoliu până la pat, am sperat. Totul se termină şi apoi începe din nou, totul moare pentru ca apoi să renască, asta speram. Mâinile sale mă dezgoleau cu gesturi precise, m-am lăsat în voia lui. Sub aşternuturi, trupul lui gol se cuibărea peste al meu cu grijă, gura mi se punea pe sân. Nu avea cum să mă vadă, aşa că am deschis ochii, nevenindu-mi să cred ce simțeam. Îmi prinsese sfârcul între buze şi mi-l sugea. Plină de speranță, am întins mâna — acum eu eram cea care tremura — şi am dat să-l mângâi pe penis. Oare îndrăznisem prea mult? Nu, fiindcă el m-a pătruns cu blândețe şi în ritmul potrivit, ca odinioară, m-a purtat departe, în cămăruța goală cu miros de tutun: „Ajută-mă şi ajută-te şi pe tine, fato, că pe urmă ne prăbuşim împreună”. Mi-am muşcat buzele, pentru că un nume țâşnise din străfundurile ființei mele tulburate. Dar nu rostisem numele acela, fiindcă el, acoperit de o sudoare uşoară, ca de copil, se agita frenetic între sânii şi coapsele mele, susurându-mi: „Stai nemişcată, aşa îmi placi, nemişcată, cu ochii închişi”. Acum îşi ridica fericit capul. Am încercat să rămân cu ochii închişi şi să nu vorbesc, însă lacrimile care, fără voia mea, au început să se prelingă de sub pleoapele strânse, vorbeau în locul meu.

— Dar ce e, Modesta, tu plângi?

— N-am nimic, Carlo, e doar emoție.

— Ce emoție? Te gândeşti la bărbatul acela. Eu mă îmbrac, am o consultație la ora opt, vorbim mai târziu.

Şi-a adunat cu furie hainele şi a trântit uşa de la baie. Baia a rămas închisă minute întregi. Totdeauna, după ce făceam dragoste, se ducea să se spele, de ce oare? Am stins lumina, şoptind „Carmine, Carmine", şi mi-am procurat cu mâinile orgasmul pe care îl aşteptam de săptămâni întregi.

— De ce ai stins lumina?

— Sunt obosită, Carlo.

— Nu e adevărat, mai înainte te-am crezut, dar nu e adevărat! Şi deschide ochii! Trebuie să stăm de vorbă!

— Te rog, Carlo, vorbim mâine. Mai devreme tu nu voiai să vorbeşti.

— Mai înainte, da. Acum nu! Acum trebuie să aflu! Te gândeai la bărbatul acela, mărturiseşte!

— Nu, Carlo, mai bine zis mă gândeam la libertatea lui.

— Ce înseamnă asta?

— Dragostea se face în doi, Carlo. Tu ai învățat multe lucruri, dar...

— Dar ce? Hai, să auzim!

— Când vei întâlni femeia potrivită pentru tine, las-o să participe ori învaț-o, dacă nu ştie.

— Când vei întâlni femeia potrivită pentru tine, aşa ai zis? Asta înseamnă că eu nu sunt bărbatul potrivit pentru tine şi că nu mă mai iubeşti? Sau poate că nu m-ai iubit niciodată?

— Eu te iubesc, Carlo, chiar şi acum, când te uiți la mine cu privirea asta de polițai, te iubesc şi te apreciez. Numai că noi trupeşte nu ne-am întâlnit. Ori poate că, cel puțin în ce mă priveşte, am luat farmecul pe care îl aveai şi îl mai ai când stăm de vorbă drept iubire. E greu de explicat, dar săptămânile astea am început să înțeleg multe despre acest cuvânt, pe care îl folosim cu toții, dar despre care ştim atât de puțin.

— Scuze, toate astea nu-s decât scuze. Tu încă mai eşti îndrăgostită de bărbatul acela!

— Nu, nu de bărbatul acela, Carlo, ci de potrivirea fizică dintre noi când făceam dragoste.

— Devii vulgară, Modesta.

— Pentru tine tot ce e adevărat e vulgar.

— Doamne, Dumnezeule, nu mai suport! Dacă nu plec, te omor! Te omor! Dar mai vorbim noi.

47.

În zilele cât Beatrice a fost în convalescență

— Nu, e inutil să încerci să te fofilezi.

— Dar nu mă fofilez, Carlo!

— Te fofilezi! În schimb, e cazul să vorbim, dat fiind că mai înainte ai tot ținut să purtăm discuții, în loc să mă iubeşti cum te iubeam eu.

— Şi cum trebuia oare să te iubesc, Carlo? În tăcere, lăsându-mă adorată ca o statuie?

— Dar iubirea e mister, tăcere. Eu în tăcere te veneram. Mi-era de ajuns să te privesc şi eram fericit zile în şir. Nu era nevoie să vorbesc. Iubirea e un miracol şi, ca atare...

— Iubirea nu e un miracol, Carlo, e o artă, o meserie, un exercițiu ca oricare altul al minții şi al simțurilor. E la fel ca a cânta la un instrument, a dansa, a construi o masă.

— Tu vrei să spui sexul.

— Dar sexul nu e iubire? Iubirea şi sexul se generează reciproc. Ce e oare iubirea fără sex? O venerare de statui, de madone. Sexul fără iubire ce e oare? O ciocnire de organe genitale, atâta tot.

— Dar tu negi atunci substanța imaterială a iubirii? Îi negi spontaneitatea, faptul că e cu atât mai autentică, mai pură şi miraculoasă, cu cât se naşte mai spontan.

— Dar, Carlo, parcă ai fi unul dintre tovarăşii tăi de la Catania: „Ascetismul poporului rus, sacralitatea clasei muncitoare, martirajul proletariatului, Natura ca Dumnezeu, artistul ca Dumnezeu". Cum se poate aşa ceva?

— Ce legătură au toate astea?

— Au, fiindcă, în rândul tovarăşilor tăi, n-am găsit altceva decât o prost disimulată aspirație către sanctificare şi o vocație de mucenicie. Sau un dogmatism feroce, pentru a ascunde teama de a cerceta, teama de experiment, de descoperire, de fluiditate a vieții. Dacă vrei să ştii, n-am găsit la ei nimic care să semene măcar cu libertatea concepției materialiste. Şi am dat bir cu fugiții, fiindcă n-aveam deloc intenția să cad într-o capcană poate chiar mai rea decât capcana Bisericii, din care am scăpat.

— Dar îți dai seama, Modesta? Tu negi sacrificiul şi abnegația celor care luptă pentru cauza proletariatului, pentru o societate mai bună, fără diferențe de clasă, fără exploatarea omului de către om, fără...

— Nu neg nicio luptă! Critic atitudinea unui mod de a gândi care se deosebeşte prea puțin de cel al lumii vechi, pe care vreți s-o combateți. Gândind cum gândiți voi, în ipoteza cea mai bună, se va construi o societate care va fi doar o copie, şi încă una de proastă calitate, a vechii societăți creştine şi burgheze.

— Dar pentru transformări profunde e nevoie de timp. Mai întâi trebuie învinsă prin revoluție burghezia şi schimbate

raporturile de producție. Tot restul va veni apoi de la sine, deoarece se vor prăbuşi suprastructurile create de ideologia burgheză... Dar eu voiam să vorbim despre noi. Nu înțeleg ce legătură are discursul ăsta teoretic. Şi vom vorbi.

Iar în timp ce vorbeam despre noi, auzindu-mă acuzată în fel şi chip de cruzime, răceală, exces de raționalitate, de ce iubită am fost fără s-o merit, de ce sacră şi miraculoasă e iubirea, mi-am dat brusc seama că nici nu mai ascultam. Mă gândeam, privindu-i mâinile care îmi strângeau genunchii, la toate discuțiile pe care, dacă era să mai trăiesc destul, aveam să le port pe viitor cu Alberto, Giovanni, Michel... Michel, cel cu ochii verzi ca smaraldul. Discuții care aveau să sune la fel şi peste zece, douăzeci, treizeci de ani. Proiecția viitorului meu, gândul că poate îmi mai rămâneau încă mulți ani de trăit mi-au pătruns în sânge ca o ploaie uşoară de aprilie, calmând iritarea pe care mi-o comunica de acum vocea lui Carlo.

Dar trebuia să mă arăt răbdătoare dinaintea acelui chip tensionat, dezamăgit, chip de copil care nu vrea să se resemneze văzându-şi jucăria iremediabil distrusă de o mişcare imprudentă (a mea ori a lui?) sau de o rafală de vânt. Nu voiam să pierd inteligența aceea arzătoare, care invita la căutări, care dăruia mereu noi descoperiri ale gândirii, noi idei, noi cuvinte. Abia ieşită eu însămi din deziluzia unei frumoase jucării stricate, începeam să înțeleg. Nici el nu mă mai iubea, dar nu voia să accepte resemnat că el e cauza.

— E vina ta, tu ai distrus totul!

— Da, Carlo, e vina mea.

Această recunoaştere a vinovăției a avut darul să-l calmeze. Nu mă mai ataca. Mă privea liniştit, golit parcă de putere. Mi-a abandonat genunchii, şi-a trecut mâinile peste obraji. Nu

ştia încotro să privească. Îşi rotea obosit capul la dreapta şi la stânga.

— Tu nu ştii, Modesta, cum sunt bărbaţii pe care i-am cunoscut încă de mic, bărbaţii care m-au format, ca să zic aşa. N-ai cum să le cunoşti singurătatea, ignoranţa în privinţa femeilor, despre care cred că ştiu totul, încă de la prima prostituată la care au avut curajul de-a merge. Îmi dau seama acum că era mai bine să-ţi fi spus de la bun început că până la tine le-am cunoscut doar pe acele biete femei pe care societatea le constrânge să-şi facă o meserie din vânzarea trupului. Tu m-ai fi înţeles şi am fi spart imediat bariera seculară de solitudine dintre bărbat şi femeie.

L-am privit, acum surâdea încheindu-şi discursul. Cu surâsul lui blând şi timid. Şi poate pentru că nori diafani rătăceau nesiguri dincolo de zborul pescăruşilor, promiţând existenţa unor spaţii, lumi, chipuri necunoscute, ce trebuiau descoperite, poate pentru că Beatrice, slăbită dar sănătoasă acum, ne alerga în întâmpinare, când luminată de soare, carnală, cu contururi clare, când efasată de norii timizi ai sfârşitului de iarnă, am văzut din nou chipul lui Carlo aşa cum îl văzusem cândva.

— Eu te stimez mult, Modesta, dar, în ciuda acestui fapt, am să-ţi spun un lucru şi va fi spre binele tău pe viitor. Poate că oi fi eu prea delicat, dar şi tu eşti prea dramatică, din cale-afară!

— Modesta! Doamne, Modesta, Carlo, veniţi repede! Eriprando, Eriprando! Avea dreptate bunica, e blestemul nostru! Veniţi fuga, stă pe covor şi plânge. Picioruşul, Modesta, nu poate să îndoaie picioruşul, cum am păţit şi eu. Veniţi fuga! Argentovivo a vrut să-l ridice ca să-i dea de mâncare, dar el a început să urle!

Beatrice îmi plângea pe umăr, îmbrățișându-mă cu frenezie. Nu mă puteam mişca. O furie nemaiîncercată până atunci față de mijlocelul acela subțire, care îmi tremura la piept, imobilizându-mă, m-a făcut să urlu:

— Taci din gură! Încetează să mai cobeşti!

Probabil că o respinsesem cu violență. În timp ce alergam către casă, l-am văzut pe Carlo ajutând-o să se ridice de jos. N-a pierdut însă timp s-o consoleze, căci brațele lui m-au cuprins chiar înainte să ajung la micuțul care se zvârcolea pe covor, în timp ce jelania servitoarei îmi bubuia în urechi.

— Curaj, Modesta! E nevoie de un chirurg, fugi la maşină şi aşteaptă sau, dacă nu te simți în stare să conduci, cheamă-l pe Pietro.

— Nu, nu, mă simt în stare. Ce se întâmplă, Carlo, ce are?

— Fuga, Modesta, fuga! N-avem timp de pierdut! Nu vreau să-ți faci iluzii.

Singur, Eriprando lupta cu durerea, înfăşurat într-o pătură în brațele lui Carlo. Iar eu nu trebuia să țip, nici să plâng, nici să pun întrebări. Trebuia doar să conduc maşina, sub impulsul acelor urlete care deveniseră acum prelungi, monotone, ca un prohod distonant.

Când m-am trezit abandonată în spatele uşii albe şi mute, sub privirea impasibilă a unei asistente care mă ținea de la distanță sub observație, tăcerea spitalului mi-a izbit creierul mai tare decât țipetele lui Eriprando, împingându-mă în spatele unui zid insurmontabil de aşteptare. Ori poate era zidul alunecos al puțului de unde încercam târâş să ies din

nou la lumină?... Acolo, Mimmo ar fi vorbit poate cu mine. Am rămas în adâncul acelui puţ cu apă stătută până când am auzit glasul de neconfundat al lui Mimmo:

— Liniştiţi-vă, principessa, nu e nimic grav, nu e poliomielită. N-a fost nevoie decât de o incizie la tendon, Carlo o să vă explice.

— Modesta, ţi-l prezint pe colegul şi prietenul meu Arturo Galgani, de la Milano. Din fericire, era aici.

— Încântată, doctore.

— Plăcerea e de partea mea, principessa.

Farurile luminau precaut pavajul negru de lavă, lustruit de ploaie. Precaut conducea şi Carlo; atent să nu zguduie, să nu pună brusc frână, ca să nu tulbure somnul micii făpturi pe care o ţineam în poală. Nu puteam să-i privesc chipul care, în numai câteva ceasuri, se ascuţise şi se decolorase de parcă Certa s-ar fi oprit o clipă din drum asupra lui. Nici nu trebuia să-l privesc. Bărbatul acela blond şi înalt zâmbise spunându-mi:

— Tratat la timp, nu e decât un mic accident. Vă sfătuiesc însă să-l duceţi acasă. Trebuie să se trezească în mediul său, iar dacă dumneavoastră, cum sunt sigur, nu vă veţi arăta îngrijorată sau neliniştită când se va trezi, copilul nici nu-şi va mai aminti nimic. E de o importanţă absolută să uite şi să ia exerciţiile şi masajele drept un lucru pe care îl face toată lumea.

— Modesta, ţi-e rău? Te văd că închizi ochii.

— Nu, Carlo, nu, sunt doar foarte obosită.

Ca să se liniştească, am deschis din nou ochii, iar chipul lui calm şi prietenos de altădată mi-a surâs o clipă, apoi s-a întors cu privirea la drum.

— Cum ai spus că se numeşte această crampă sau contracție a muşchiului, Carlo?

— A, i se spune picior cabalin. La asta stai cu gândul? Poate fi grav, deoarece contracția împiedică creşterea gambei, dar luat din pripă nu e mare lucru, un fleac.

— Ca la Beatrice?

— Da, chiar aşa.

— Îți mulțumesc, Carlo. Dacă nu erai tu acolo...

— Dar eram. Totdeauna sunt. Nu mă laud, crede-mă, dar nu pot să nu constat faptul. Ori de câte ori cineva are nevoie de mine, nu ştiu cum se face că hop şi eu, gata să-i sar în ajutor. E comod pentru ceilalți, pentru mine ceva mai puțin. Ce să-i faci? Trebuie să fie afurisita de vocație de medic.

Glumea. Iar dacă lui Carlo îi ardea de glumă însemna că Eriprando avea să se facă bine.

— Vocație sau nu, Carlo, eu îți sunt recunoscătoare şi... iartă-mă pentru tot.

— De ce anume să te iert?

— Atunci, Carlo, nu ne purtăm pică, nu?

— Fără pică, fără frică, principessa.

48.

— Pot să intru? Dar ce faci, Modesta, eşti tot în halat? Carlo e jos, aşteaptă şi...

— Beatrice, lunile astea două am stat cu voi în fiecare seară, cum ți-am promis după ce ai fost bolnavă, în speranța că o să reuşeşti să renunți la acest ataşament nesănătos, nu găsesc alt cuvânt, față de vechi tradiții sau prejudecăți. Dar, de astăzi, gata.

— Bine, dar...

— Niciun dar! Nu cobor. Ştii doar cât timp a trebuit să pierd cu Eriprando ca să-i distrag atenția de la crizele tale de nervi şi de la spaimele servitoarei. Acum că e vesel de când stă cu Elena, trebuie să îmi văd şi de lucru.

— Ah, Elena aia! Ai preferat o străină mută şi rece în loc de mine şi de Argentovivo, Modesta! Chiar şi azi, nu m-a lăsat să-l văd mai mult de câteva minute şi mă supraveghea ca un jandarm.

— Nu mi se pare că înainte petreceai tu mai mult timp cu el. Şi, pe urmă, Elena e rece şi mută şi pentru că voi nu v-ați purtat frumos cu ea.

— Dar e o străină!

— E cineva care îşi face meseria! Deschide ochii şi pleacă urechea, Beatrice! Auzi cum râde Eriprando? Cum se putea obține rezultatul ăsta cu tine, care, cum îl vedeai, cum te puneai pe plâns? Sigur, îți amintea de boala ta, fiindcă n-a fost nimic altceva decât o boală, Beatrice, nicidecum blestem! Hai, când o să-ți treacă de tot şi ție, o să poți să-l vezi cât pofteşti. Dar atâta timp cât îmi faci mutrişoara asta cum vine vorba de Eriprando, nu!

— Da, sigur, şi Carlo mi-a spus, dar nu mă pot abține, mi-e tot timpul teamă să nu rămână...

— Bine. Acum du-te, fiindcă am de terminat scrisorile.

— Atunci, chiar nu vii jos?

— Nu pot, Beatrice, cum să te fac să pricepi? Cu boala ta şi cu boala lui Eriprando am pierdut o groază de timp. Uite câte hârtii am de semnat, socoteli, socotelile astea afurisite!

— Dar măcar la cină vii, nu-i aşa?

— Sigur, trebuie să mănânc şi eu, nu?

— Şi după?

— După, mai vedem.

— Vai, ce de hârtii, Modesta! Sunt o ingrată, tu lucrezi pentru noi. Mă detest, Modesta! Şi toate foile astea scrise

mic... Ce caligrafie ciudată, pare scrisul unui medic. Nu se înțelege nimic. Ce sunt foile astea?

— Lucrări de-ale mele, poezii, notițe.

— A, da, mi-ai spus. Cum zicea şi bunica, tare mai sunt aiurită!

— Gata cu bunica! Nu mai vreau s-aud de ea! E moartă, Beatrice, gata!

— Dar ea te aprecia aşa de mult... Sunt sigură că te mai apreciază încă.

— Chiar nu-mi vine să cred. Ori de ce nu? Se prea poate. Nu greşeşti tu chiar în toate privințele. Cei ca ea îi stimează pe oamenii care reuşesc să le dea şah-mat. Mai ții minte ce încântată era când o bătea la şah bătrânul doctor?

— Dar tu nu i-ai dat şah-mat, doar că ai fost neascultătoare, iar eu cred...

— Neascultătoare? Aşa ai zis, Beatrice? Mă faci să râd.

— O, Modesta, te văd în sfârşit zâmbind! În sfârşit te uiți şi tu la mine, că de luni de zile nu mă mai priveşti!

Într-adevăr, trecuseră luni de zile de la urletele lui Eriprando, care încă mă mai bântuiau, trezindu-mă noaptea, şi pe care doar privelişte a chipului său cufundat într-un somn adânc reuşea să mi le alunge din minte. Avea şi ea dreptate, aşa că, dominându-mi impulsurile, am prins-o de mijloc şi i-am sărutat părul vaporos, cu parfum de fân: mirosea la fel ca

Eriprando şi Carmine. Doar consistența părului era alta. Al ei mai păstra încă moliciunea părului lui Eriprando de când era mic; după încleştarea cu boala, părul i se întărise, formând cârlionți aspri, ca cei pe care îi avea Carmine, tatăl lui Eriprando şi al lui Beatrice. Privindu-i creştetul de aproape, am zărit câteva fire albe, care îşi făcuseră deja apariția printre cele blonde. Pe linie paternă moştenise Beatrice încărunțirea precoce şi piciorul acela schilod. Din trunchiul țărănesc al acelui om de onoare proveneau două însemne de mare rafinament, de o eleganță fin de race.

— Vai, Modesta, acum surâzi şi îmi mângâi părul. Nu mă mai urăşti, nu-i aşa?

— Dar eu nu te-am urât niciodată, Beatrice, numai că tu...

— Da, da, mi-a spus şi Carlo că era doar îngrijorare, oboseală. A mai spus un cuvânt... oare cum era?

— Traumă, Beatrice.

— Da, a spus că şi tu, la fel ca mine, ai suferit o traumă. Dar nu pot, nu pot să rabd să te simt distantă. E mai tare ca mine, mă simt vinovată şi în acelaşi timp insist şi fac lucruri pe care ştiu că n-ar trebui să le fac. Oare de ce mă port aşa?

— Cine ştie? Poate doar fiindcă nu eşti obişnuită să ți se arate afecțiune. Ce poți tu să ştii despre afecțiune? N-ai avut parte decât de reproşuri.

— O, să ştii că asta trebuie să fie, Modesta, fiindcă eu visez mereu că sunt nedemnă de tine, de Eriprando, de Carlo.

— Bine, bine. Acum ajunge! S-a şi uitat, iar bietul Carlo aşteaptă. Hai, fii fată cuminte, du-te la Carlo al tău. Şi să nu te simți nedemnă, fiindcă eşti cea mai frumoasă şi cea mai bună dintre copile.

— Aşa spui? Dar de ce ai zis „Carlo al tău”, Modesta?

— Păi, fiindcă îl iubim. Am zis „al tău” cum aş fi putut zice „al meu”. Hai, nu te tulbura. Îi suntem amândouă recunoscătoare, nu? L-a salvat pe Eriprando al nostru. Uite, vezi? Am zis „al nostru”. E acelaşi lucru, nu?

— O, da! Carlo al nostru şi Eriprando al nostru. Doamne! S-a şi făcut şase şi jumătate, am fugit. Te aşteptăm la cină. Argentovivo a gătit ceva care îți place mult, dar nu pot să-ți spun ce, m-a rugat să nu-ți zic, o să vezi ce surpriză!

Uşa s-a închis la timp în spatele fustei din dantelă de o culoare luminoasă, de fildeş, cum erau gâtul şi brațele ei. Nu, nu era o fustă. Să fi fost oare un şal? De unde tot scotea Beatrice acele dantele şi mătăsuri? Uşa abia se închisese şi deja saliva amară pe care o simțea de mult timp în gâtlej îi invadase limba, dinții: „Argentovivo ți-a gătit ceva care îți place mult”. A dat fuga la chiuveta de culoarea fildeşului, presărată cu floricele. Şi acolo tot un fildeş moale, unduitor. Trebuia să fie o cremă, vreo budincă, surpriza aceea. Peste crema care se clătina sub priviri a vomitat. Era o confirmare a acelei stări de langoare dulce, care de săptămâni o reținea în patul devenit de la o zi la alta primitor şi moale, ca două brațe calde de îndrăgostit, sau o țintuia ceasuri întregi în fotoliul din fața ferestrei larg deschise, de unde privea arborii, cerul şi marea din depărtare. Fără să se mai uite la fildeşul acela, şi-a spălat dinții, gura şi s-a privit în oglindă: doi ochi măriți, uluiți şi senini o priveau fix. Obrajii erau traşi, dar sânul şi şoldurile îi întindeau deja fusta, bluza. Abandonându-se pe sine acolo, în oglindă, a dat fuga să se uite la mare. Trebuia să lucreze. În spatele ei, pe birou, o

aşteptau un maldăr de hârtii. S-a desprins cu un efort de fereastră şi s-a aşezat la masa de scris, contemplând călimara, tocul, vraful de documente notariale. Cu dezgust, din pricina mirosului amar de cerneală, a închis capacul călimării şi şi-a rezemat capul pe braţe. Era dulce căldura braţelor ei, dulce şi răcoroasă în acelaşi timp, fruntea care îi ardea găsea alinare în răcoarea aceea... Era frumos să se poată lăsa pradă reveriei, între arşiţă şi răcoarea nisipului şi a pădurii.

— Se poate intra, principessa?

Oare cât timp trecuse? Probabil ceasuri întregi; acum Beatrice o chema de dincolo de uşă. Nu, Beatrice nu-i spunea principessa şi glasul era al unui bărbat. Carlo?

— Intră.

În picioare, cu pălăria în mână, Pietro o privea de la înălţime, cu ochii săi rotunzi lipsiţi de orice expresie, iar craniul lustruit ca o bilă de marmură se pleca respectuos. Ce frică le trezise pe vremuri omul acela ei şi lui Beatrice! În vreme ce acum, dacă nu ar fi oprit-o acel apelativ cuvenit, ar fi dat fuga să-l îmbrăţişeze. Alt semn al condiţiei în care se regăsea: dorea să fie îmbrăţişată, ocrotită, legănată de braţele puternice ale acelui bărbat bun şi tandru ca un copil. Ochii lui nu erau lipsiţi de expresie, erau doar mult prea blânzi pentru alcătuirea aceea masivă, iar contrastul te înfricoşa. Ce făcea oare bărbatul acela fără o femeie, fără o iubită, dedicat în întregime principelui său? Probabil că se masturba, iar după-amiezile mergea la curve, cum zicea Tuzzu despre tatăl lui: „Ce era să facă după ce a rămas văduv, să ne aducă acasă o mamă vitregă care să ne scoată pe toţi din sărite?”

— Să mă ierte domnia voastră, principessa, dacă deranjez şi Dumnezeu mi-e martor că n-aş fi făcut-o de n-ar fi fost o treabă foarte urgentă.

— Nu, Pietro, nu mă deranjezi. Care e treaba asta urgentă?

— Păi... nu prea ştiu de unde s-o încep. E o treabă cam fără cap şi coadă, dar încurcată, principessa, pe toți dracii, încurcată rău.

— Tu începe de unde pofteşti, cum ți-e placul, ştii doar că noi doi ne înțelegem.

— Sunteți prea bună, principessa, dar teamă mi-e că o să vă supărați.

— E vorba de principe?

— Nu. E vorba de domnişoara Inès.

— Domnişoara Inès? Dar ce-i cu domnişoara Inès, Pietro? Nu vă puteți împăca, de te văd aşa amărât?

— Nu, asta nu. E cuviincioasă, nu-şi dă aere şi e devotată principelui, dar...

— Pietro, mie poți să-mi spui, ştii doar. Poate te-oi fi îndrăgostit de domnişoara Inès?

— Cine, eu, să mă îndrăgostesc de o domnişoară cu atâta carte şi aşa de respectabilă? Să mă ierte domnia voastră, dar

v-ați înşelat când v-a dus gândul la asta. Pietro are minte şi ştie unde îi e lui locul. Ştie el ce-i de nasul lui şi ce nu e.

— Ei, atunci ce e? Că mă uit la tine cum ai asudat tot.

— Poate că lunile astea principesa nu s-a uitat peste socoteala cheltuielilor şi n-a băgat de seamă cheltuiala pentru „distracție" a seniorului meu, principele. Iar eu pot să înțeleg că ați tot stat cu frică pentru principesa Beatrice şi pentru nenorocirea aceea...

— „Boala" aceea, aşa trebuie să spui, Pietro, nu „nenorocire", „boală".

— Aveți dreptate, pentru boala care îl chinuie pe micul principe.

— „Care l-a chinuit", Pietro. Ai văzut şi tu că acum totul e ca mai înainte.

— Desigur, desigur, mare minune, principessa, minune pe care domnia voastră...

— Bine, bine, Pietro, am înțeles. Ce-i cu socotelile astea? S-a cheltuit prea mult pe „distracția" principelui?

— Ba nu, principessa, dimpotrivă, de luni de zile nu le mai vrea pe muierile alea. Ehei, ar fi trebuit să pricep imediat! Dar cui i-ar fi trecut prin minte că o domnişoară atât de respectabilă, mintoasă, ca domnişoara Inès...

— Nu-mi spune! Principele s-a îndrăgostit de ea?

— Îmi luați o piatră de pe suflet, principessa, când văd că zâmbiți în loc să vă înfuriați. Sunteți o sfântă, nu alta! Acum simt că am inimă să spun mai departe.

— Hai, Pietro, spune. Nu te mai fâstâci aşa.

— Faptul e că am descoperit că domnişoara Inès — cine s-ar fi gândit! — i-a dat, cum să spui aşa vorbe dinaintea unei femei?, cum ar veni, i-a dat apă la moară principelui meu. Acum uite c-am spus-o şi Domnia voastră are de luat hotărârea s-o trimită înapoi la ea acasă pe domnişoara Inès.

— Dar de ce, Pietro? Principele cum o duce?

— A, e fericit de-a binelea, se bucură ca un copilaş de trei ani.

— Şi atunci de ce ar trebui s-o expediem pe domnişoara Inès la ea acasă?

— Răposata principesă aşa ar fi făcut.

— Pietro, tu şi cu mine îl iubim pe principe, nu?

— Până la Dumnezeu!

— Iar dacă el e fericit, nu e oare mai bine cu domnişoara Inès, decât cu femei dintr-alea? Cum putem fi siguri că mai devreme sau mai târziu nu capătă vreo boală ruşinoasă? Ei, nu trebuie să roşeşti, Pietro.

— La asta nu m-am gândit. Ca un bărbat, tare şi milostivă, aşa sunteți, Domnia voastră! La fel ca răposata principesă Gaia, Dumnezeu s-o odihnească! Dacă pentru Domnia voastră e bine aşa cum stau lucrurile, vă zic că pentru mine, unul, e mare uşurare, mare de tot să-l văd pe seniorul principe aşa de mulțumit.

— Bine, Pietro, tu eşti mulțumit, Ippolito e mulțumit, eu sunt senină. Ce vrei mai mult? Du-te acum.

— Sigur, sigur. Am răpit prea mult timp de la Domnia voastră. Sărutăm mâinile, principessa, şi Dumnezeu să vă binecuvânteze.

— Să te binecuvânteze şi pe tine, Pietro... A, ascultă! Povesteşte-i domnişoarei Inès discuția noastră şi spune-i că trebuie să stau de vorbă cu ea, cât mai curând.

Inutil să vă mai spun că la timp l-am trimis de acolo pe Pietro. Mă apucase un râs pe care nu-l mai puteam stăpâni, de m-am văzut nevoită să mă azvârl pe pat şi să-l sufoc cu o pernă. Încetul cu încetul, râsul a lăsat loc unei senzații profunde de istovire. „N-am mai râs aşa de când aveam vreo şase-şapte ani, principessa... Râsul face bine, te oboseşte, dar e o oboseală sănătoasă, ca după ce ai înotat”.

Probabil că se făcuse târziu, fiindcă geamurile se întunecau tot mai tare. Dormise oare? Argentovivo o trezea ciocănind încetişor la uşă. De când ajunsese principesă, nu prin puterea neamului, ci prin puterea naturii, cum zicea Mimmo, Argentovivo nu mai dădea năvală în odaia ei, ci bătea la uşă şi nu vorbea decât întrebată.

— Intră, come in, entrez...

Simțea că o apucă iar râsul. „Uite, prințesico, așa îmi placi, când râzi! Și la necaz trebuie să-i placă omului să mai tragă un hohot de râs.” Ei, da, Mimmo, tu m-ai învățat să râd și nimeni n-o să mă facă să uit ce știu de la tine.

Chipul senin și serios al lui Mimmo se desprinde blând de pe genele mele și se îndepărtează, lunecând spre fereastră. E mulțumit să stea de vorbă cu prințesa lui și nu se îndură s-o părăsească, chiar dacă e aproape noapte. Lumina mai zăbovea buimacă la fereastră, tulburată de anotimpul cel leneș, care stătea deja la pândă. În curând, amurgurile aveau să devină mai lungi, secătuind de puteri cu mângâierea lor marea ce stătea în așteptare. Marea era prezentă la întâlnire. Va mai fi oare capabilă să înoate, după o iarnă așa de lungă? „Când a învățat omu’ o meserie, prințeso, n-are cum s-o mai dea uitării. Ascultă aici la Mimmo, că el știe și să facă mese, și să cârpească... Așa e și cu tine. Acum că ai învățat să înoți, nimeni nu te mai poate lipsi de îndemânarea asta, ascultă aici la Carlo.”

— Vai, scuzați-mă, principessa, dormeați? Vă las atunci să vă odihniți. Vă rog să mă iertați, dar Pietro mi-a transmis că doriți să vorbiți cu mine urgent. Eu, ei, vin eu altădată. Când ați dori să vin, principessa?

Proțăpită în cadrul ferestrei, domnișoara Inès vorbea de plecare, dar nu se clintea din loc. Silueta ei țeapănă se detașa pe fondul cerului în prag de înserare.

— Scuză-mă, Inès, dar sunt foarte obosită.

— Desigur, principessa, plec și, încă o dată, scuze.

Silueta aceea, decupată pe geam, pornise să se umfle în talie, pe șolduri. „Nu cumva îmi faci vreo boroboață, Mody? Trebuie

neapărat să mai slăbeşti, fiindcă aşa grasă se vede pe tine că eşti de neam prost, fă bine şi mănâncă ceva mai puțin, fato, dacă e de la mâncare!”

— Nu, aşteaptă, Inès, dacă tot m-ai trezit. N-are omul o clipă de linişte în casa asta!

— Dar Pietro...

— Fato, aprinde lumina. Trebuie să-ți spun două-trei vorbe şi, cu cât mai repede, cu atât mai bine, dată fiind situația.

Scăldată în lumină electrică, am putut în fine s-o examinez din priviri, doar că ținea capul plecat şi nu i se vedeau ochii.

— Hai, n-are rost să stai acolo smerită ca o icoană. Vino mai aproape şi aşază-te în fotoliul acela. Ba nu, du-te alături şi adu-mi un pic de apă, că mor de sete.

M-am ridicat în capul oaselor, rezemându-mă de tăblia patului, cum făcea Gaia. Mare figură mai era! Stătea paralizată în pat ca pe un tron. Cu ochii ei urmăream acum mişcările acelei fete. Era adevărat, talia şi şoldurile îngreunate făcuseră să dispară gesturile elegante, lady like, şi originile ei țărăneşti ieşeau acum la iveală. O simpatie pe care nici n-o bănuiam m-a cuprins şi eram gata-gata să izbucnesc în râs... când i-am zărit ochii mari, pierduți, plini de lacrimi reținute. Lacrimile acelea o urâțeau. Nu, nu erau ochii mei de pe vremuri, trebuia să fiu precaută.

— Deci, fato, mi se pare că între tine şi principe lucrurile au mers ceva mai departe decât mi-a spus mie Pietro, în naivitatea lui.

Nici nu isprăvisem de vorbit, că fata (chiar nu eram eu!) numai ce mi se aruncă în genunchi, punându-se pe plâns aşa de tare — îi ţâşneau lacrimile în toate părţile — şi rostind vorbe aşa de dezarticulate, încât, de spaimă să nu sară asupra mea, m-am dat iute jos din pat. Fără s-o ating — mă înduioşa, dar nu puteam să-mi pierd autoritatea —, am încercat să ajung la masa mea de scris, rostind:

— Hai, hai, fato, ce atâta disperare? Adună-te! Bea şi tu un pahar de apă şi pe urmă stai jos să vorbim cu calm, uite-aşa, bravo!

Cu masa de scris între noi — era un scut ce mă împiedica s-o iau în braţe şi s-o consolez —, am căutat în sinea mea un compromis între Modesta şi Gaia, ca să pot opri tremurul buzelor şi al mâinilor, urmat, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, de tremurul zulufilor ei. Mai eram încă în căutarea unui compromis, când domnişoara Inès, probabil înfricoşată de tăcerea mea, s-a pornit iar să plângă şi să se zbuciume ca o actriţă diletantă. Nu se înţelegea deloc ce spune. Îşi tot ştergea ochii cu o batistuţă albă, plină de danteluţe, pe care o tortura apoi între palme sau o vâra în decolteul rochiei... Şi numai ce o scotea din nou şi, dându-şi ochii peste cap, o apăsa pe buzele cărnoase, în formă de inimioară. Era un spectacol dezgustător. Exact cum mi se întâmpla să văd la teatru, de stăteam cu gura căscată, tupilată în fotoliu, abia aşteptând ca scena de măiestrie să ia sfârşit. Actorul lui Diderot! Era adevărat, şi nu doar pe scenă. Era adevărat şi acolo, în odaia mea. Actriţa aceea proastă se lăsa prea mult antrenată de emoţie şi îşi pierdea orice detaşare, ajungând ca pasiunea ei să fie neplăcută auzului şi privirii. Ca la teatru, am decis să aştept cu răbdare şi să încerc, trecând cu vederea jocul actoricesc, să înţeleg măcar textul.

— Eu, eu aş fi venit să vă mărturisesc! Azi, chiar azi aş fi venit! Chiar dacă Pietro nu venea să vă spună... Nu-l acuz. Şi-a făcut datoria, însă eu... aş fi venit azi sau mâine! Ce v-

am făcut dumneavoastră, casei dumneavoastră e îngrozitor! Aş fi venit... aş fi venit să vă mărturisesc totul şi pe urmă, fireşte, să plec...

Începeam acum să înțeleg. Şi textul era tot groaznic.

— Unde să pleci, fato?

— Ce ştiu eu? Oriunde, ca să-mi ascund ruşinea, păcatul...

— Hai sa încercăm să vorbim rațional, domnişoară Inès. Calmați-vă, vă rog, eu vă cred: ați fi venit, vă căiți, dar vă rog să vă calmați, da?

Batista a dispărut iar în decolteul rochiei. Mâinile strânse una într-alta au rămas agitate, dar cel puțin nu mai plângea şi mă privea țintă, aproape senină.

— Vă mulțumesc, principessa. Sunteți bună la suflet, ştiam eu, dar nu voi profita de această mărinimie şi noblețe sufletească, nu sunt demnă. Mâine-dimineață voi dispărea!

Făcuse o fixație cu dispariția asta, dar eu trebuia să fiu precaută, fiindcă, dacă ea dispărea, cui îl mai plasam pe principele Ippolito?

— Inès, noi ne cunoaştem de atâta vreme. Eu vă stimez. De ce vă zbuciumați aşa? Nu eu trebuie să vă iert. O să vă ierte Dumnezeu! Nu sunt eu în măsură să vă judec.

Efectul acestui limbaj s-a văzut imediat şi la ea, şi la mine; ea a surâs cu smerenie, aproape radioasă, iar mie mi-a pierit

orice urmă de simpatie pentru acea chică behăitoare de cârlionți.

— Oh! Oh, principessa, îmi luați o piatră de pe inimă! Oh!

Toată după-amiaza nu făcusem decât să tot iau pietre de pe conştiința altora, mă săturasem până-n gât!

— Desigur, asta nu-mi atenuează mie culpa şi am să cer de la Dumnezeu, cu rugăciuni fără număr, iertarea pe care dumneavoastră mi-ați acordat-o cu atâta bunătate.

— Bine, Inès, bine, roagă-te! Să nu mai faci altceva, să nu te mai agiți, să nu mai plângi, să nu dispari, roagă-te! Numai asta contează!

— Atunci, pot să rămân aici?

— De un ceas tot încerc să-ți spun asta, Inès.

— O, principessa, mulțumesc, mulțumesc!

M-am apucat zdravăn de masa de scris, ca să mă asigur că era acolo să mă apere de extazul de gratitudine pe care mi-l arunca în spate.

— Bine, fata mea! Dar, din păcate, acum trebuie să vorbim de starea ta. Nu e timp de pierdut. În ce lună eşti?

— A treia, cred, principessa. Doamne, mi-e aşa de ruşine!

— Fii cuminte, Inès, n-o lua de la capăt. Nu e nimic îngrozitor, cu un doctor bun e doar un fleac.

— Un doctor bun, principessa? A, nu, sunteți prea bună! E un lux să ai un medic la naştere, ajunge o moaşă. La mine acasă, femeile...

— Dar ce-ai înțeles tu, Inès? (Şi Modesta, şi Gaia îşi cam pierduseră răbdarea.) Ai vrea să păstrezi plodul acelei...

— Da, principessa, ştiu! E copilul rătăcirii mele, e greşeala mea, ştiu!

— Ce tot vorbeşti de greşeli, Inès, vino-ți în fire! E plodul unui mongoloid, pe toți dracii! Eşti infirmieră, ştii ce înseamnă asta, nu?

— Desigur, principessa, dar e şi un suflet care palpită înăuntrul meu. Iar, dacă Dumnezeu, ca să mă pedepsească pentru păcatele mele, vrea să se nască la fel ca tatăl lui, va fi semn că trebuie să ispăşesc nu numai cu rugăciune, ci şi având-l în fața ochilor. Copilul acesta va fi crucea mea, o voi purta cum a făcut Mântuitorul.

„Trebuie să ispăşim, Modesta, să ne rugăm.” De ani de zile nu mai auzisem vocea maicii Leonora. Pe măsură ce vorbele alunecau lente de pe buzele acelea în formă de inimioară, ca mărgelele tocite ale unui rozariu între degete asudate, cu miros de tămâie, o salivă acidă şi amară m-a făcut să-mi încleştez gura ca să nu vomit acolo, pe masa de scris. Am lăsat capul în jos. Călimara era închisă, tocurile aliniate, scrisorile şi documentele notariale aşteptau. Trebuia neapărat să-mi văd de treabă, măcar un ceas trebuia să lucrez. Înghițind hotărâtă saliva şi rozariul siropos, am sărit în picioare.

— Ajunge, fato! De la bocet şi scuze ai trecut la obrăznicii nemaiauzite! Să terminăm odată! Ai pretenția să te las să faci un copil al soțului meu, principele? Nu vorbeam de un medic la naştere, voiam să spun...

N-am izbutit nici să-mi termin fraza, că ea, țâşnind în picioare cu o agilitate nebănuită, a prins să alerge prin încăpere precum un liliac orbit de lumină. Ca lovitură de scenă nu era rău deloc, reuşea să ne reducă la tăcere pe mine, şi pe Gaia, nu în ultimul rând pentru că, aşa, agitată şi zglobie, era destul de grațioasă şi plină de viață. Mi-am rezemat coatele pe masă şi am privit-o: țineam să văd de câte ori reuşea să dea înconjur odăii tot sporovăind cuvinte şi exclamații ca: „O, Doamne! Păcat! Să ucizi un suflet! O, mai curând mă omor... Mă arunc în mare!”

Fuga aceea dansată, precedată de batistuța cea albă, îmi încânta privirile ca la circ costumul cu paiete strălucitoare al călăreței. Ea se descărca, iar eu mă gândeam: o opresc? Îi trag două palme şi o trimit acasă? Şi Ippolito? Ce mă fac cu Ippolito? În fond, e drăguță şi se zbate dintr-o poftă nebună de viață, cum făcusem şi eu pe timpuri. Nu era laşă, cum crezusem. În felul ei, Gaia dragă, se ştie necesară bunului mers al casei şi ne-a închis gura: şah-mat! Şi, pe urmă, e nevoie de ceva curaj ca să faci dragoste cu „lighioana”! Cine ştie dacă eu aş fi avut atâta curaj la vremea mea?

Încă un țipăt şi buf! Am văzut-o prăbuşindu-se pe covor. Ştiam că urma un leşin, mai devreme sau mai târziu trebuia să se ajungă aici, ținea de pragmatism. Nu căzuse cu prea multă grație, dar asta îmi îngăduia să-i observ linia gambelor, perfectă, şi două brațe frumoase şi plinuțe, care se terminau cu două încheieturi subțiri, cu pielea străvezie, ca a unui copil. La una dintre încheieturi purta un ceas minuscul, foarte, foarte frumos. Am încercat s-o ridic de jos, dar era prea grea. Nu ştiam ce să fac. Nu mi se mai întâmplase să mă trezesc cu o domnişoară leşinată în brațe. „Dacă e să vi

se facă rău, domnişoară, e de ajuns să ridicaţi braţul scaunului şi veţi găsi acolo sărurile". Săruri? N-aveam aşa ceva. Poate apă rece. Umerii şi braţele ei, care de la distanţă păreau de marmură, aveau în braţele mele o moliciune atrăgătoare. Avea gust consortul meu, principele! Mă cam îndoiam — la fel ca şi voi, de altfel — că pruncul ar fi fost al „lighioanei" şi îmi propusesem să mă lămuresc. Dar obrăjorul acela palid, căzut pe braţul meu, îmi dădea impresia că, da, avea o voinţă feroce mica Inès, dar nu şi curajul să mintă. Am încercat s-o scutur încet, dar nu era nimic de făcut. Carnea aceea fragedă, parfumată cu talc, mă atrăgea şi, dacă n-ar fi trebuit să-mi păstrez autoritatea în faţa ei şi a celorlalţi, aş fi strâns-o la sânul meu şi aş fi sărutat-o peste tot. Ai grijă, Modesta! Domnişoarele lipsite de apărare au fost totdeauna un pericol... Mă pregăteam s-o culc la loc pe covor şi s-o chem pe Argentovivo, când căpşorul ca de miel făcut din zahăr s-a ridicat brusc şi, agăţându-se de gâtul meu, m-a fixat cu doi ochi pierduţi şi lucitori.

— Nu, nu, principessa, nu mă alungaţi! Aş fi venit să vă mărturisesc! Aş fi venit, jur!

— Sigur, Inès, sigur că ai fi venit, dar acum ridică-te. Eşti cam grea, mititico... Hai, sus!

— Dar unde sunt? Ce s-a întâmplat? Doamne, Dumnezeule! Cu picioarele dezgolite de tot în faţa dumneavoastră!

Ei, da, şi coapsele pline şi tari se terminau cu două glezne subţiri, graţioase.

— Nu-i nimic, Inès, te-ai pierdut un pic cu firea. Prea multe emoţii.

— Emoții, aşa spuneți, principessa? Spaimă, spaimă şi ruşine.

— Bine, Inès. Spaimă, dacă vrei. Dar acum, gata. Vino-ți în fire, du-te să te întinzi în pat şi...

— Cât sunteți de bună, principessa!

— Şi gândeşte-te bine la ce vrei să faci, pentru că nu vreau mai târziu smiorcăieli şi lacrimi, ai înțeles? Dacă vrei să ții sufletul ăsta care palpită în tine...

— O, da, principessa, da!

— Dar gândeşte-te bine, fiindcă e copilul unui idiot.

— Dar principele nu e chiar idiot, e bun şi înțelege multe lucruri.

Acum era ofensată: boticul ridicat, aer distant şi sever. Se ofensa cum te atingeai de obiectul amorului ei.

— Şi, pe urmă, Eriprando e sănătos şi inteligent.

Uite-o cum îmi închide gura. Înăuntrul meu, Gaia ricana, de m-am auzit spunând:

— Bine, Inès. Dar trebuie să stabilim o înțelegere. Cu voi, femeile, nu se ştie niciodată: socoteli limpezi şi duşmănie eternă!

— Duşmănie ați spus, principessa?

— Prietenie, aşa voiam să zic, Inès... Vasăzică: ţi-aduci aminte că doctorul Civardi a recomandat, acum că Eriprando începe să ia cunoştinţă de lumea exterioară, să-l îndepărtăm pe tatăl lui, principele, şi să construim o mică minciună cu privire la infirmitatea lui, pentru că, avându-l mereu sub ochi, i-ar putea afecta echilibrul copilului?

— Da, ţin minte.

— Bun, atunci înţelegerea dintre noi două va fi următoarea: dacă această făptură se va naşte sănătoasă...

— Cu voia lui Dumnezeu!

— Sigur, sigur... Dacă făptura se naşte sănătoasă, mi-o cedezi mie, pentru binele său. Un frăţior sau o surioară nu pot decât să-i facă bine lui Eriprando. Iar, dacă se naşte ca principele, o ducem la un azil de retardaţi sau...

— Dar ce vorbă e asta, principessa? Eu n-am să refuz niciodată crucea pe care mi-o dă Dumnezeu s-o port, ca să-mi ispăşesc vina.

— O să vedem, Inès, hai să nu punem carul înaintea boilor, cum se zice. O să vedem. Gândeşte-te mâine toată ziua. Şi ţine cont că, peste o lună, cu copil ori fără copil, o să vă duceţi să locuiţi în vilişoara pe care ţi-am arătat-o, care s-a eliberat în sfârşit de chiriaşi.

— Dar e departe!

— Departe de aici, dar mai aproape de Catania, Inès... De ce nu te mai duci şi tu câteodată la cinema, pentru numele lui

Dumnezeu? Sau să-ți cumperi vreo pănglicuță, vreo carte, mai ştiu eu...

— O femeie nu pleacă singură de acasă!

— Dar e şi Argentovivo, alta care s-a zidit aici de vie, ați putea să mergeți împreună.

— Dar două femei, principessa, e acelaşi lucru, dacă nu chiar mai rău.

— Ajunge! Treaba voastră! Pietro o să facă naveta, fireşte, fiindcă eu aici am poate mai multă nevoie de el decât principele. Principele e linişt it, nu?

— O, e un îngeraş. N-a mai supărat pe nimeni.

— Bine, dacă n-o să te mai apuce toanele şi supărarea, cum ai făcut în ora asta de când... Că s-a făcut un ceas şi mai bine! Ce spuneam? A, da. Am să văd cu avocatul Santangelo ce sumă ne putem permite. În felul acesta, chiar în cazul în care principele moare...

— Ah, nu, fie să nu se întâmple asta!

— Nici n-o să se întâmple! Isprăveşte odată! Eu vorbesc spre binele tău, ei, drăcie! Şi aranjează-ți decolteul, că ți-a ieşit sânul de tot pe afară. Vasăzică, orice ar fi să se întâmple, că mâine pot să mor şi eu... Nu, taci din gură! Îți las o mică rentă şi vilişoara. Ai priceput?

— Vai, principessa, cât sunteți de bună şi de generoasă!

— Taci! Gata! Fugi de-aici! Am pierdut destulă vreme cu tine. Sunt aşteptată jos şi mai trebuie şi să mă îmbrac. Nu, stai pe loc, nu-i nevoie să-mi săruți mâna. Cugetă şi mâine dă-mi un răspuns.

49.

Ea ieşea pocăită pe uşă, iar eu mai simțeam încă atingerea buzelor mici pe mână. Avea gust consortul meu, dar eu aveam de ținut în picioare o autoritate. Căldura care mi-a cuprins întreg trupul când s-a închis uşa în spatele ei a făcut să-mi treacă greața şi senzația de vomă. Şi data trecută, când eram însărcinată cu Eriprando, simțeam atracție numai pentru femei. Să fi fost ca un fel de apărare a organismului saturat de umori masculine, având nevoie mai mult de tandrețe decât de o penetrare ce ar fi tulburat poate formarea acelei mici ființe dinăuntru? Sigur era că îmi făcea bine căldura aceea. Ce frumos ar fi fost să rămân acolo şi să gust amintirea senzației de căldură, însă trebuia să cobor la cină... Trebuia să fac asta, ca să fie Beatrice mulțumită. Avusesem parte de suficiente smiorcăieli femeieşti în după-amiaza aceea.

— Ajutor, Modesta, ajutor!

— Ce e, Beatrice? Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a mai întâmplat? A lovit trăsnetul?

— Vai, nu, măcar să fi fost asta!

— Atunci ce e, Beatrice? Eşti palidă ca un cadavru. Mă faci să mor de inimă. Şi vorbeşte, nu mai bâzâi aşa, ca o oaie!

— Carlo, Carlo!...

— Ce-i cu el?

— M-a sărutat, Modesta! Oh, ia-mă în braţe, strânge-mă! M-a sărutat pe gură, exact cum faci tu.

Imprevizibilă ca totdeauna, Cavallina nu se mulţumise doar să dea cu uşa de perete şi să intre fără să bată, ci mai şi aprinsese toate luminile. Din palidă cum era se făcuse acum roşie toată, ca atunci când avusese febră. Şi, cu toate că-i ţineam ferm braţele — nu voiam să mă îmbrăţişeze —, a reuşit să mă apuce de cap şi să mă potopească cu mici sărutări. O clipă numai şi mă strânge în braţe, îmi sărută fruntea, gura, gâtul, în timp ce între ea şi mine alunecă lacrimi. De la înălţime, fără să-mi lase capul din mâini — cum de e aşa de înaltă, e mai înaltă ca mine? —, îmi şopteşte:

— Eu, pe moment, am fost aşa de uimită, că l-am lăsat. Cine s-ar fi aşteptat la una ca asta de la un băiat aşa de manierat cum e Carlo? Tu te-ai fi aşteptat? Dar, imediat după aceea, Modesta, crede-mă, l-am alungat de aici, nu mai vreau să-l văd niciodată! Cine putea să-şi închipuie? Mă săruta exact cum faci tu. Avea dreptate bunica, bărbaţii sunt toţi la fel!

În uşa deschisă, Argentovivo ne fixa pe amândouă cu ochii dilataţi de curiozitate, fără să cuteze nici să intre, nici să închidă uşă. Era şi ea palidă ca un mort. „Sensibile mai sunt fetişcanele astea, se albesc şi se înroşesc la faţă după bunul plac; între timp, mai cu plânsete, mai cu leşinuri, te joacă pe degete cum vor ele.” Ehei, Mimmo dragă, aşa sunt educate, cum spune dragul nostru tovarăş Bebel. Trebuie să avem răbdare.

— Ce-i cu tine, Argentovivo? Ai văzut vreun strigoi? Ce s-a întâmplat, pot să ştiu şi eu?

— Nimic, principessa, nimic, doar că doctorul a plecat ca o furtună.

— O fi avut treabă.

— Da, sigur. Un domn aşa de cumsecade, numai că sufleul...

— Ducă-se la dracu' de sufleu! Mâncați-l voi, la bucătărie. Şi şterge-o de aici!

— Dar cina?

— Închide uşa şi pleacă! Nu vezi că Beatrice se simte rău?

— Dar...

— Niciun dar! Astă-seară nu cinăm. Nu moare nimeni din asta. Suntem cu toții adulți bine hrăniți, Argentovivo. Vrei să închizi dracului uşa aia şi să ne laşi în pace?

— Sigur, principessa, sigur, mă scuzați.

Uite-o şi pe obraznica asta! Opărită toată că i s-a lăsat sufleul!

— Ți-am spus să pleci de aici, că te dau afară din casa asta!

Uite-o cum surâde umil şi se face nevăzută în spatele uşii în sfârşit închise. În vreme ce stomacul meu se plimbă în sus şi-n jos cu o mişcare autonomă, chicotind ca un moş beat. Nu, nu era stomacul. Cavallina, strângându-mă tot mai tare, se zguduia cu faţa înfundată în gâtul meu. Imprevizibilă Cavallina, devenise din nou copil în braţele mele. Cum reuşea oare să pară înaltă sau minusculă, după bunul ei plac? Râdea aşa de tare, că ai fi zis că se sufocă.

— Acum ce-ai găsit de râs, ia spune?

— Râd fiindcă îmi închipuiam ce faţă face Argentovivo când ţipai la ea. Caraghioasă mai e când se sperie, obrazul i se rotunjeşte ca un ou şi gura se face ca o linie care o ia în jos. Doamne, tare mai e caraghioasă! Pare una dintre feţele alea pe care le desenează peste tot Eriprando. Întâi mi s-a făcut şi mie frică, pe urmă am înţeles că eşti la fel ca bunica Gaia, ham, ham şi, până la urmă... Dar faci bine. Ştii să te faci respectată, eu nu izbutesc. Dacă n-ai fi tu, obraznica aia mi-ar lua şi cheile de la brâu şi atunci adio! Ar umbla prin toată casa, în sus şi-n jos, să facă ea şi mai tare pe stăpâna.

Da, Cavallina ţinea cheile de la sertare şi de la dulapuri înşirate pe un inel mare, de aur, pe care-l purta la brâu, alături de alte zdrăngăneli de aur, argint şi de fildeş. Mai avea şi un corn de coral, un cap de maur cu turban, o mânuţă de fildeş... Nu, nu era de fildeş mânuţa, era de argint. Aşa cum în vremuri îndepărtate făcuseră şi mătuşa ei, strămătuşa, bunica. Mijlocelul ei graţios se ridica semeţ când purta la brâu inelul acela. Cheile erau medaliile ei, decoraţii dintr-un război impalpabil, semnul puterii ei asupra noastră, a tuturor.

— Mă striveşti, Cavallina!

— Vai, ce frumos, mi-ai spus Cavallina, ce frumos, mai zi o dată! De câtă vreme nu mi-ai mai spus aşa!

Cum putea oare să-i placă porecla aceea, care mie îmi suna ca o condamnare?

— Hai, Modesta, mai zi o dată, hai! E aşa de dulce când o spui tu!

— Bine, bine, Cavallina, numai că mă apeşi pe piept şi eu sunt obosită. Nu cumva mititica de Cavallina îşi pusese în mintea ei, aiurită, dar tenace, să mă țină toată noaptea în picioare, acolo, în mijlocul camerei?

— Mă laşi să dorm cu tine, Modesta? O, lasă-mă să dorm cu tine. De luni de zile nu mai vrei. Asta-seară mi-e frică, te rog!

— Ți-e frică de ce, Cavallina?

— Of, mi-e frică să nu-mi aduc aminte ce tare m-a dezamăgit Carlo astă-seară.

— Te-a dezamăgit, de ce?

— Îl credeam om serios! Nu pot să uit neruşinarea cu care m-a sărutat. A fost groaznic şi acum mi-e frică! Lasă-mă să dorm cu tine!

— Bine, hai. Dezbrăcarea şi la culcare! Chiar nu mai pot de oboseală.

Într-o clipă s-a şi dezbrăcat. A apărut într-o cămaşă de noapte de-ale mele şi s-a vârât precaută în aşternut.

— Pot să te iau în braţe?

Capul — lipit de scobitura dintre gât şi umăr, părul vaporos îmi atingea bărbia, mâna — aşezată pe sânul meu... E si Beatrice non voli durmiri coppa nno' culu sa quantu n'ha aviri. Nu, nu trebuia să-i cânt cântecul acela de leagăn. Mâna i se odihnea liniştită pe sânul meu, dar nu venea niciun tremur dinspre palma aceea răcoroasă. Nu-i era sete, nu mai eram doica ei, ci sora ei. Era drept să fie aşa. Iar eu, ca soră, trebuia să-i vorbesc.

— Ascultă, Cavallina, sărutul lui Carlo...

Nu răspundea. Am privit-o în lumina lămpii: dormea senină, ca Eriprando pe vremuri, după suptul de la ora şase.

Am stins lumina, era bine aşa.

Un ţipăt ascuţit de lumină s-a rotit pe tavan. Răsărise soarele, iar în lumina lui ceramicele şi bronzurile din baie străluceau de bucurie. Dar soarele acela mințea şi se lua la trântă cu sfârşeala care, pornindu-mi din pântece, se răspândea în sus, în coşul pieptului, în braţe, în obraji. Trebuia să mă grăbesc. În scurtă vreme, sfârşeala avea să-mi ajungă la frunte, cu pofta ei nebună de viaţă, şi ar fi fost inutil să mă împotrivesc. Am făcut o baie caldă şi m-am îmbrăcat de plecare. Am revenit în noaptea care, leneşă, mai adăsta încă în jurul trupului subțirel al lui Beatrice, ghemuit în pat. Nu se mişcase deloc, ori poate doar atât cât să ia în braţe perna. Oare dormea?

— Nu, Modesta. Of, te-ai şi îmbrăcat? Vino aici, lângă mine, repede, sunt aşa obosită!

— E dimineață, Beatrice, şi ne-am culcat la nouă.

— Mi-e foame!

— Te cred. N-ai decât să suni, un mic dejun zdravăn o să-ți facă bine!

— Of, nu ajung, trage tu de sonerie, Modesta, eu sunt aşa obosită!

Nu era momentul să deschid vreo discuție sau să mă fac ascultată. Mă grăbeam, trebuia să-l caut pe medicul acela pe care mi-l recomandase cândva Gaia sau chiar pe altul.

— Bună dimineața, principessa. Vai, aţi şi deschis draperiile! Mă scuzați. O clipă dacă mai aşteptați, veneam eu să le trag, mă scuzați...

— Sigur, Argentovivo, sigur! E totul în regulă, nu-ți face griji. Lasă tava şi du-te jos. Am zis să te duci jos. Mă grăbesc. Şi lasă hainele în pace. Faci ordine mai târziu. Ți-am spus că sunt grăbită, hai, şterge-o de-aici!

— Cum doriți, principessa.

În bătaia razelor de soare, părul lui Beatrice se aprinde într-o sută de culori. Nu vrea să ridice capul.

— E prea multă lumină, Modesta, mă dor ochii. Vai, te rog, trage la loc draperiile. De ce le-ai deschis aşa mult, de ce?

Am tras la loc draperiile. Trebuia să fim prudenţi. Cum prevăzusem, vocea i se făcuse monotonă şi ciripitoare, semn că apatia şi tristeţea erau pe punctul de a pune stăpânire pe ea. În curând avea să înceapă iar să zburde în sus şi-n jos prin încăperi, cum făcea atunci când dispăruse Carlo. N-aş mai fi putut suporta să-i văd încă o dată mutrişoara care, într-o singură noapte — cum era posibil? —, se ascuţise ca după zile întregi de nemâncat.

— Hai, sus, Beatrice, uite ce mic dejun minunat! Ai şi dulceaţă de portocale cu bucăţele de fruct în ea, cum îţi place ţie... Nu, nu, eu beau numai cafea.

— De ce numai cafea? Mă laşi să mănânc singură. Ia măcar puţină pâine cu unt, mă apucă tristeţea când mănânc de una singură, uf!

— Hai, bine. Uite ce felie groasă mi-am pus, acum e bine?

Nu mai rezistam, încă zece minute şi aveam s-o arunc pe fereastră.

— Modesta, eu m-am gândit, ştii?

— La ce te-ai gândit?

— Păi, la Carlo. E inadmisibil, desigur, ce a făcut ieri-seară, un comportament inadmisibil la un om bine-crescut, însă... Eu, eu trebuie să fiu sinceră cu tine, Modesta, îl iubesc.

Nu-mi venea să cred. Era posibil ca totul să se fi rezolvat aşa de repede?

— Îl iubesc mult de tot. Şi, chiar dacă ştiu că bunica Gaia nu m-ar ierta în vecii vecilor dacă te-aş părăsi... pe tine, care te-ai sacrificat aşa pentru noi, şi mai sunt şi şchioapă şi...

N-o mai auzisem niciodată să vorbească atât despre ceva ce o privea personal. Vorbind, trăsăturile i se înviorau şi redevenea drăguță. Sigur, dacă ființa care mi se urca acum din pântec până la piept şi la umeri era fată, avea să fie drăguță. O fetiță subțirică şi elegantă, cum e Carlo... Mi-am ferit privirea de ochii tot mai mari şi mai luminoşi, care te atrăgeau ca adâncurile mării, şi, scrutând în adâncurile depărtate ale viitorului meu, am citit acolo că toropeala pe care o simțeam avea să fie un băiat născut din Beatrice şi Carlo. Nu, nu voiam copilul acela. Îl admiram pe Carlo, dar un copil de la el era cu totul altceva.

— Nu-mi răspunzi nimic, Modesta? Te gândeşti că şi asta ar fi imposibil?

— Scuză-mă, Beatrice, îmi fugise gândul la altceva. Ieri n-am reuşit sa fac mai nimic toată ziua şi azi o să am de două ori mai mult de lucru. Scuză-mă, ce spuneai?

— Desigur, da, ştiu că ai atâtea pe cap, tu să mă ierți pe mine. Ziceam că s-ar putea, mai bine zis tu ai putea, să vorbeşti cu Carlo şi să-i explici cum stau lucrurile, ca să rămânem prieteni. Sau ți se pare prea grav ce a făcut?

— Dar nu, nu e nimic grav, Beatrice, vremurile se schimbă şi, dacă te-a sărutat...

— Vai, nu spune cuvântul ăsta!

— Bine, atunci. Dacă el a făcut ce a făcut, a fost pentru că, sunt sigură de asta, te iubeşte şi nu fiindcă e un bărbăţoi imoral, cum ar fi zis bunica Gaia. Sunt sigură de asta. Carlo e un om de onoare, Beatrice, e inteligent, e medic, e muncitor şi, dacă el te vrea de...

— O, nu, Modesta, nu!

— Şi de ce nu, dacă îl iubeşti?

— Ştii de ce nu? De aia! Şi, pe urmă, nu e nobil, ce-o să spună lumea la Catania...

— Noi, cum spune unchiul Jacopo, o să-i lăsăm din nou să se scandalizeze. Ba chiar o să ne distrăm să-i vedem scandalizaţi, ca atunci când ne întâlnim la Operă. Ţi-aduci aminte ce feţe caraghioase şi încurcate? Nu prea ştie niciunul dacă e cazul să ne privească, să ne salute. Mai ţii minte cum râdeam de ei la început, cu Carlo?

— O, da, e adevărat. Pe urmă s-au obişnuit. Atunci vorbeşti tu cu Carlo, nu-i aşa? Vorbeşti cu el... Dar nimic altceva decât prietenie, trebuie să insişti, numai prietenie. Adu-l înapoi, Modesta!

— Sigur, Beatrice. O să vorbesc eu cu Carlo. Deşi sunt sigură că, aşa cum a spus pe timpuri unchiul Jacopo, mai ţii minte?

— Nu, cum a spus?

— A spus aşa: şi Beatrice a noastră are să găsească un bărbat demn de ea.

— A, da, e adevărat! Când stătea la Carmelo, dar eu eram aşa de mică pe atunci! Uitasem, a trecut atâta vreme. Tu, care ai o memorie atât de bună, cum a zis exact? Povesteşte-mi, Modesta, povesteşte-mi...

— Ascultă, Inès. Discutăm de două ore şi sunt foarte obosită. Timpul ne presează, iar dacă ne-a spus şi medicul... Măcar socoteala lunilor ai fi putut s-o ții şi tu, nu? Chiar nimic nu vă învață mamele voastre?

— Eu sunt orfană, principessa.

— Bine, bine. După cum spune medicul, dacă te apropii de luna a cincea de sarcină poate fi periculoasă întreruperea. Trebuie să te decizi. E ora zece şi la amiază am o întâlnire de afaceri la Catania. Sunt ocupată şi la cină, iar mâine nu ştiu dacă ne putem vedea, fiindcă, dacă cina se prelungeşte, o să rămân să dorm acasă la avocatul Santangelo.

— Vai, principessa, nu ştiu ce să fac! Mi-e frică, tare mi-e frică! La mânăstire am auzit lucruri îngrozitoare şi despre naştere, şi despre avort, nu pot să mă hotărăsc.

— Pălăvrăgeli de muieri, Inès, fii rezonabilă, s-au schimbat vremurile. Cu un medic bun şi cu anestezie, avortul e un fleac. Cât despre naştere, toate femeile nasc. Şi eu am născut, nu? Şi uite-mă bine sănătoasă, nu-i aşa?

— O, desigur, principessa.

— Îți repet că vei fi ajutată cum se cuvine, fie că te decizi să faci copilul ăsta, fie că nu. Dar aminteşte-ți că, dacă nu-l faci, comiți un păcat.

— Dar trăiesc deja în păcat!

Incredibil, ce ți-e şi cu sufletele astea iubitoare de Dumnezeu! Jonglează cu păcatul ca artiştii de circ cu mingile lor albe şi uşoare. Dacă n-ar fi trebuit să ajung la medicul care mă aştepta, m-aş fi distrat să urmăresc miile de mişcări ale mingilor. Păcat că, din mâinile ei delicate, îi săreau pe cap, pe piept, pe braţe, ca să revină apoi ascultătoare în palmele făcute căuş ale domnişoarei Inès, orfană, născută la Acireale şi ajunsă, cine ştie cum, la un internat din Torino.

— Şi vrei să mai adaugi la un păcat de moarte alt păcat de moarte? Iar după mine, una, între o frică şi alta e mai bine să-ți fie frică de naştere. Fii rezonabilă, păstrează frica asta pură, neprihănită şi lasă-te în voia lui Dumnezeu. Adu-ți aminte că avortul e ceva monstruos şi pentru suflet, şi pentru trup.

Dar ia uitați ce lucruri mă făcea să rostesc domnişoara Inès! Pe de altă parte, nici n-aveam încotro. Cum spusese şi Carlo, neştiindu-se în ce lună era, fata aia putea să moară sub bisturiu.

— O, principessa, sunteți o creştină adevărată! Eu, eu, îmi spunea întruna maica stareță, nu sunt o ființă bună. Cu toate că mă rog, mă rog mereu, nu reuşesc să fiu...

— Atunci, lasă-te în seama mea.

— Sigur, sigur, cum mă lăsam şi în seama maicii Antonia, sigur!

— Bine, atunci du-te şi Dumnezeu să te aibă în pază, copila mea. Nu, nu-mi săruta mâna şi fugi de aici, că am întârziat.

În ciuda mesei de scris, pe care de acum o aşezam şi în somn între mine şi domnişoara Inès, ea încerca tot timpul să mă atingă. M-am ridicat brusc, ca să nu se apropie de mine, şi, stând nemişcată, am privit cum o ia în sfârşit către uşă. Pusese deja mâna pe mânerul alb şi delicat ca pielea ei, când s-a întors, nesigură:

— Şi... cu testamentul acela, principessa, cum rămâne, mi-e ruşine că întreb, dar eu sunt orfană şi mi-ați promis...

— Rămâne cum am stabilit, Inès, nu era doar promisiune. Mâine te duci cu Pietro la Catania, la avocatul Santangelo. O să te pună să citeşti şi să semnezi o hârtie prin care capeți vilişoara şi o mică pensie, iar un paragraf din testamentul meu va reaminti acest lucru, în caz că s-ar putea naşte complicații în viitor.

— Vai, şi în testament, fie ca niciodată...

— Niciodată, Inès! N-avea tu grijă.

Chipul ei îndoliat, care a devenit tot mai sobru odată ce de pe el s-a stins zâmbetul, mi-a înghețat sângele în vine. Nu mi se mai întâmplase vreodată, dar, imediat ce a ieşit Inès, m-am trezit că ridic două degete şi bat în lemn. Asta şi pentru că mă aşteptau o mică încăpere elegantă, decorată cu gladiole roz, şi escrocul de doctor Modica.

După o îndelungată tăcere, Beatrice a acceptat formal cererea în căsătorie a lui Carlo, dar cu condiția ca totul, în această privință a fost de neclintit, totul să se desfăşoare potrivit tradiției.

— Nu pot să-l văd imediat. Transmite-i tu. Să plece liniştit, pentru că ți-am promis ție, care îmi eşti tată, mamă şi soră mai mare, să fiu mireasa lui. Am să-l văd peste trei zile, aşa e regula, în prezența ta şi a unui notar care va redacta contractul de logodnă. Apoi, după această ceremonie, eu va trebui să plec imediat.

După această ceremonie, el va putea să vină să mă vadă, dar numai după-amiaza, la lumina zilei, nu pe întuneric, care îndeamnă la rele. Şi nu mai mult de două ceasuri, în prezența ta sau a cuiva pe care tu, dacă ai altă treabă, îl vei însărcina să-ți țină locul. Va trebui ca în aceste trei luni să vorbim serios despre viitor şi să ne cunoaştem. Desigur, trei luni e puțin. Dar, întrucât nu avem vreun doliu recent în familie şi întrucât, cum spui tu pe bună dreptate, vremurile s-au schimbat, iar eu şi Carlo ne cunoaştem oarecum, accept trei luni de logodnă.

Dacă s-ar întâmpla ca pe parcursul acestor trei luni eu şi Carlo să ne dăm seama că nu avem aceleaşi idei în privința viitorului nostru — mirele şi mireasa trebuie să fie un singur cuget şi o singură inimă —, atunci logodna se va desface, fără pată nici pentru el, nici pentru mine, nici pentru familia noastră, nici pentru a lui.

Beatrice şi Argentovivo deschideau imensul cufăr în care se afla trusoul şi numărau cearceafuri, fețe de pernă, cuverturi

cu grija cu care se mânuiesc obiectele de sticlă. Le aşezau în valize mari, pregătite pentru ziua desprinderii de propriul pământ şi de propriul sânge.

— Vezi cuvertura asta, Modesta? Eu şi doica am lucrat-o împreună, cu croşeta. A fost prima, de asta o ţin minte: n-aveam decât şapte-opt ani! Vezi ochiurile astea care nu sunt egale, ca celelalte, le vezi? Pe astea le-am făcut eu...

Beatrice, foc de serioasă, vorbea cu Carlo fără să-l mai privească drept în ochi, cum făcea odată. Îi povestea despre ea, enumerându-şi defectele şi calităţile. Îl întreba dacă doreşte să aibă copii. Buimăcit, Carlo o privea radios şi accepta totul, răspundea la toate întrebările. Dacă uneori privirea lui devenea prea intensă, Beatrice se ridica şi, autoritară, îi întindea cu demnitate un platou, spunându-i, fără să-l privească:

— Mai doriţi un fursec, Carlo?

Când ceasul bătea de ora şapte, indiferent despre ce se vorbea, indiferent ce se cânta la pian, Beatrice se ridica graţioasă, îşi lua rămas-bun de la Carlo şi mă săruta pe frunte, pentru ca apoi să se facă nevăzută.

— Aş vrea să rămână cu tine Argentovivo. O să te simţi foarte singură când o să plec.

— Dar, Beatrice, Catania e la douăzeci de minute de mers cu maşina.

— Da, ştiu, dar sunt îngrijorată pentru tine. Nu pot să mi te închipui singură aici. Păstreaz-o tu pe Argentovivo.

— Nici în ruptul capului! Ține prea mult la tine, tot timpul te plânge. Şi pe urmă ştii că nu vorbeşte mai deloc cu mine. Nu te supăra, Beatrice, dar pe mine mă cam enervează Argentovivo. O să-mi găsesc o bucătăreasă.

— Zău? Dacă tu mă asiguri că n-o să-ți lipsească, pentru mine va fi o mare mângâiere s-o am aproape în casa aceea străină.

Carlo nu trebuia să vadă casa pe care i-o pregătea mireasa lui, în ciuda faptului că împărțirea camerelor, aşezarea mobilei şi chiar a ghivecelor cu flori erau descrise şi supuse aprobării sale în cele două ore de conversație din salon.

Zăvorâtă în gesturi calme, Beatrice se îndepărta de mine. Pe parcursul acelui drum solitar întinerea, privirea i se făcea tot mai mirată, se spăla de toate emoțiile trecutului, pentru a veni curată la mirele ei.

Şi n-o mai văzusem niciodată atât de radioasă şi „pură", aşa a declarat Carlo, ca în dimineața aceea, înconjurată de lumina orbitoare a soarelui şi a vălurilor albe de mireasă. Dar la uşa bisericii mă opresc, fiindcă nu-mi amintesc decât plictiseala greu de suportat, aceeaşi ca la toate nunțile, botezurile şi confirmările la care am fost silită să asist. Şi mă întorc acasă la timp, căci monotonia acelei lungi ceremonii deşteptase în structura chimică a minții mele o ură latentă, pe care, nici eu nu ştiu cum, reuşisem s-o țin în frâu în lunile de formalități, tradiție şi rituri. Sigur, frumusețea şi seninătatea unei Beatrice fericite compensaseră toate suferințele mele, dar încă zece minute de tămâie, îmbrățişări şi lacrimi şi aş fi urât-o şi pe ea tot restul vieții.

De îndată ce am trecut de poartă, parcul mi s-a părut brusc imens şi solitar. Când am intrat în salon, o tăcere sepulcrală s-a prelins pe canapele şi scaune, pe pian. Capul uriaş al

maurului de pe pian nu mai era acum decât un craniu. Trebuia, cum făcuse totdeauna Beatrice, să umplu cu flori ori să arunc vasul acela fără viață. În grădină am căutat trandafiri şi iederă, dar se lăsase deja întunericul, care ascundea culorile, şi degetele mele n-au mai dat decât peste spini. Nu se auzea niciun zgomot, nici dinspre etajul întâi, nici de la al doilea. Poate pe la bucătărie să mai fi fost cineva, dar era departe. Şi m-am trezit că plâng, sugându-mi sângele din buricele degetelor, mici lacrimi fără durere... un capriciu al emoțiilor! Aş fi vrut să alerg sus la Eriprando şi să-l fac să mă îmbrățişeze, să-l fac să râdă şi să se joace, dar la ora aceea Eriprando dormea. În somn devenea autonom, se îndepărta de mine.

Degetul nu-mi mai sângera. Modesta putea în sfârşit să se elibereze de rochia aceea de gală şi să încerce să isprăvească numai în capot povestea cu o algă şi un peşte, pe care o începuse pentru Eriprando. Dar a renunțat în fața propriei caligrafii minuscule — cum de scria oare aşa de mărunt? — şi, culcându-şi capul pe brațe, a ascultat cum tăcerea copacilor din parc intra în salon, urca scările şi acum îşi sprijinea palmele mute de uşă. Îi era teamă. O teamă nouă, necunoscută. La ea la țară se temuse de furia mamei, de indiferența lui Tuzzu. La mânăstire se temuse să nu rămână prizonieră şi după aceea, în mânăstirea cealaltă, de mătase, se temuse de Gaia, de Argentovivo, de Beatrice însăşi. Iată care era pricina: nu mai fusese niciodată singură într-o casă, slobodă să plece şi să vină după bunul plac. Iată ce era teama aceea pe care fusese cât pe ce s-o ia drept nostalgie după Beatrice şi chiar după Argentovivo. Nu, nu-i părea rău după ele, regreta numai un mod de viață întipărit de atâta amar de vreme în emoțiile ei, care nu se putea schimba de la o oră la alta. Trebuia să accepte teama şi treptat să se învețe cu singurătatea aceea care, acum era limpede, aducea cu sine cuvântul „libertate”. Pentru a-şi dovedi că singurătatea e o bogăție dacă o compari cu viciul obişnuinței, sări din pat şi aprinse toate luminile din odaie. Îşi puse o fustă, o bluză, un şal. Şi, lucru pe care nu l-ar fi putut face niciodată fără teama că Beatrice va fi îndurerată, luă cu ea revolverul, ca să

poată fugi departe de casă, de parc, cu Menelik fericit să alerge înaintea ei lătrând la spuma valurilor şi la palmierii, turnurile, castelele, spinările de bizon plăsmuite de lumina lunii printre dunele de nisip, unde, pe mulți kilometri, se desfăşura fantezia neadormită a nopții.

După ce îşi mai consumase euforia, Menelik gâfâia, fixând cu privirea giulgiul aşternut de lună deasupra mării. Sau, poate, la fel ca mine, după ce se risipise bucuria alergării, fusese cuprins şi el de nerăbdarea să vadă apărând pe scena orizontului soarele, înarmat cu scut şi sabie, alungând chipul acela livid, ale cărui orbite goale instigau la moarte şi la nebunie?

Nişte paşi înfundați, mergând tiptil pe urmele mele, m-au făcut să mă întorc odată cu lătratul furios al lui Menelik. Nu-mi era frică. Menelik era un câine de nădejde şi nu de puține ori îl văzusem înfigându-şi colții fără milă. Țâşnise deja în direcția acelei umbre, dar, în mod straniu, odată ajuns lângă ea, se potoli brusc. Umbra era un cal şi, ridicând privirea, am văzut cârlionții albi, care înaintau spre mine ca atraşi de forța magnetică a lunii.

— Bravo ție că m-ai recunoscut, Menelik! Câinii au ținere de minte, nu oamenii. Ai văzut cum se uită la mine padroncina? Ce zici, să-i dau bună seara ori nu?

— Te-am recunoscut, Carmine. Ce-i cu tine prin părțile astea?

— Ehei, de trei nopți mă tot învârt pe aici!

— Şi de ce, mă rog?

— Ca să te văd.

— Şi nu puteai să baţi şi tu la uşă?

— Carmine nu bate la uşi. Aşteaptă un semn de la soartă.

— Şi de ce voiai să mă vezi?

— Mi-au scris osânda, fato, uite, aici, în piept: angină. Şi, cât mai am de trăit, trei-patru luni, mi-a trecut prin minte să te văd şi pe tine, dacă o să mă mai recunoşti.

— Te recunosc, Carmine. Dar te-am ucis în sufletul meu.

— Ştiu. Şi de asta am venit aici. Moartea mea a ta să fie. Cândva a trebuit să mă port rău cu tine şi cu mine, dar nimic nu se isprăveşte vreodată, iar Carmine a ţinut la tine. Şi acuma că te-am văzut şi am stat de vorbă, mulţumit mă întorc la mine acasă, fiindcă mi-ai răspuns şi ţi-am auzit glasul dulce. Adio, padroncina, şi Dumnezeu să te aibă în pază! Hai, Orlando, bătrâne, e vremea să mergem!

Luna căzuse dincolo de munte şi abia dacă mai vedeam albeaţa cârlionţilor şi spinarea vânjoasă, ce se îndepărta către umbra enormă a calului. Era întuneric, dar zorii stăteau deja la pândă undeva, prin tufişurile dintre dune, fiindcă un fior îngheţat m-a făcut pe neaşteptate să tremur şi să clănţăn din dinţi. Umerii aceia puternici şi pasul acela măsurat reveneau din trecutul meu, luând proporţii gigantice. „Osânda”, zisese. Nu se vedea niciun semn al vreunei osânde, nici în surâsul lui, calm în bătaia lunii, nici în pasul acela neabătut, care făcea să ia naştere între noi o distanţă imposibil de acoperit.

— Vino înapoi! Vreau să te văd, Carmine!

Umbra s-a întors încet către mine.

— Sunt aici, uită-te la mine.

— E întuneric.

— Eu te văd. Ce, ți-e frică, de tremuri ca varga?

— Mi-e frig, Carmine.

— E răcoarea din zori, fato, întoarce-te acasă.

— E departe casa. Cum mi-ai zis tu odată: de coborât e uşor, dar să urci înapoi...

— Mai ții tu minte?

— Țin minte tot. M-ai dibuit pe câmp, ca pe un iepure.

— Ei, da, ca un iepure fugeai.

— Du-mă acasă pe Orlando, ca atunci.

— La ordinele dumneavoastră, padroncina.

— Noi n-am mers niciodată călare noaptea, Carmine.

— Nu.

— E frumos noaptea. Păcat că n-am mers mai de mult.

— Mai ai timp s-o faci, măcar tu.

Brațele lui mă strângeau, iar pieptul lui îmi frigea spinarea; picături de sudoare îmi lunecau de pe gât pe umeri. Tăcea şi mergea la pas. De ce oare? Eu voiam să-l văd, voiam să-l văd la lumină.

— De ce mergi aşa de încet?

— Şi pentru tine, şi pentru Menelik, bietul de el. Îl auzi cum se chinuie să se țină prin nisip după Orlando?

— Lasă-l în urmă. Ştie el drumul, dar mie mi-e somn şi mi-e frig.

L-am văzut abia sub porticul luminat de lampa în forma de lună, o lună palidă, mereu aprinsă, din amurg până în zori.

— Ai ajuns acasă. Eu te las.

Nu, lumina aceea nu era de ajuns, eu voiam să-l văd, să-l iscodesc cu privirea.

— Dar ce vrei să vezi, fato? Nu şade bine să primeşti în casă un bărbat noaptea, la ceasul ăsta.

— În casa asta eu sunt stăpână. Intră.

— Acum că m-ai pus să intru, pot să fumez şi eu o pipă?

— Sigur că poți.

— Răposata principesă nu mă lăsa. Zicea că, pe urmă, puțeau toate cele.

— Mie îmi place mirosul de tutun.

L-am privit în vreme ce îşi scotea punga de tutun şi-şi umplea pipa. Nu se vedea niciun semn de osândă. În zadar căutam vreunul în trăsăturile lui, printre cutele pielii. Nicio pată, niciun rid mai profund sau vreun tremur al mâinii. Bărbatul acela de fier, ocupat să îndese cu degetul mare tutunul, ca şi cum timpul ar fi rămas lent şi cadențat, ca atunci când nu avea încă întâlnire cu moartea, stătea dinaintea mea la fel ca ieri şi la fel ca ieri îmi transmitea o senzație de ocrotire şi de teamă. Nu avea să mai vorbească şi nici să-şi mai ridice privirea spre mine până ce un mic punct de jăratic nu avea să apară printre degetele sale lungi şi grijulii.

— Câte un lucru pe rând, fato. Aşa, dacă tot alergi în dreapta şi-n stânga, se pierde gustul vieții: o ceaşcă de cafea, tutunul, gura ta... Încet vreau să ți-o gust, gura, încet.

Să fi mințit oare? Nu, Carmine era un om de onoare. Trebuia să mă apropii de el, să-l privesc de aproape, însă nori de fum îi ascundeau chipul. Măcar să-l ating, chipul acela.

— Tu mă vrei, fato, de mă pipăi aşa, ca oarba? Mă mai vrei? N-aş fi sperat niciodată! Eu tare mult te doresc, dar numai dacă vrei şi tu.

Încremenită de surpriză — de unde puteam eu să ştiu, dacă nu-mi spunea el? —, nu mai pot nici să mă mişc, nici să vorbesc. L-am ucis, dar acum îmi doresc trupul lui cald peste mine. Trebuie să-l gonesc, să lovesc cu pumnii în chipul acela care, şters cândva din memorie, îmi revine surâzător în faţa ochilor. Dar am pierdut momentul, iar braţele lui mă ridică deja ca pe un fulg, ura se îndepărtează, lăsându-mi doar o osteneală dulce în braţe şi în minte.

— Dar ce faci, fato, plângi? Pe vremuri te înfuriai pe mine şi mă zgâriai. Aşa de mult ai suferit?

— N-am suferit deloc şi te urăsc.

— Aşa şi trebuie. Dar să nu te ruşinezi. Nu-i nicio ruşine să suferi când ţi-e potrivnică soarta. Până şi eu, aşa, bătrân, cum eram, am suferit că trebuia să-ţi fac aşa nedreptate şi să te las caldă-caldă, cum crescuseşi în mâinile mele. Dar acum, în astea trei nopţi de când dau târcoale, eram sigur că e cineva lângă tine şi nu speram. De asta am fost prevăzător şi n-am venit să bat la uşa ta.

— Laş, laş ai fost, nu prudent, Carmine! Du-te la copiii tăi! Ce înseamnă asta, să te întorci când pofteşti? Ba ai, ba nu mai ai datorii de părinte, după cum ţi-e placul?

— Nu, fata mea. Moartea hotărăşte. Moartea m-a slobozit şi slobod m-am întors la tine.

O tandreţe nemaiîncercată vreodată pentru trupul acela masiv, care apasă cu blândeţe pe trupul meu, îmi împinge mâinile spre gura lui. Să-l fac să tacă, pentru că vocea lui, eliberată acum de moarte, îmi trezeşte în pântec o căldură uitată, iar sfârcurile întărite mă dor la contactul cu haina lui.

— Tu mă vrei, Modesta, o simt cu mâinile mele.

Gura lui îmi vorbeşte printre degete. E inutil să negi ploaia, vântul ori soarele. Nu poți decât să accepți arşița verii, gerul iernii. Nu-i răspund, dar cu mâna, aşa cum făcuse cândva şi el cu mine, îi îndrum gura spre acel cheag de plăcere şi durere în care mi se prefăcuseră sânii. Buimăcit, trupul meu aşteaptă şi coapsele mi se deschid sub el, dar o lamă înghețată pătrunde printre valurile calde de voluptate şi, fără să vreau, îmi sileşte mâna să oprească pulsarea dătătoare de viață.

— Ce-i, fato, de mă opreşti aşa? Te-a înghețat aşa de tare mânia, că nu mai poți să mă ierți?

O tandrețe nespusă pentru trupul acela care gol, dezamăgit mă apasă pe pântec şi pe coapsele strânse, aproape mă împinge să-i dau drumul din mână. Însă mâna nu mă ascultă şi rămâne strivită între sexul lui şi al meu, ca de gheață.

— Ce e, Modesta, ce ai? Lui Carmine poți să-i spui. Dacă ai suferit aşa tare, că nu mai poți să ierți, Carmine poate să înțeleagă.

— Nu, nu. Mi-e frică, Carmine, mi-e frică!

— Frică de ce, picciridda? Nu înțeleg.

— În pomul bătrân e încă sevă tânără, Carmine, simt eu.

— A, numai asta era! Ai dreptate. Iartă-mă, fata mea. Ar fi trebuit să mă gândesc, dar prea tare te doream şi numai la plăcerea mea m-am gândit.

Se ridică de pe mine cu blândețe şi se lasă să cadă alături.

— Ai dreptate. Nu vreau să-ți mai încurc viața cu altă sarcină, dar nu mă lăsa aşa. Mă doare, uite şi tu ce tare e. Uite-aşa, cu mâinile şi cu gura, uşurează-mă tu. Dar când simți că scuip, dă-te la o parte, nu vreau să te dezgust.

Cu mâna grijulie, ca pe vremuri, îmi ghidează mângâierile. Nu-l mai sărutasem aşa niciodată şi o duioşie inedită îmi alungă înghețul de dinainte. O văpaie îmi cuprinde iar trupul şi îmi face simțurile să oscileze împreună cu el. Iar acum, când seva lui urcă în valuri între limba mea şi cerul gurii, nu-l mai pot lăsa şi juisez odată cu el, sugând sperma aceea care din străfundurile ființei lui vine să-mi ostoiască gura arsă de sete. Gust aspru şi dulce, răşină de copac sau lapte închegat al bărbatului, născut şi el să alăpteze.

Sexul lui, redevenit mic, se lasă inert peste firele de păr cârlionțate. Cu degetul, îl deplasez în joacă. La fel ca odinioară, nu-mi mai opune rezistență şi, la fel ca odinioară, bizare mai sunt şi emoțiile, îmi vine să râd.

— Ce-i de râs, fetiță obraznică?

— E caraghios aşa, mic şi fără putere! Şi cum se face, Carmine, nici nu băgasem de seamă până acum, că aici ai păr negru şi nu e niciun fir alb?

— Dacă te uiți mai bine, ar trebui să fie vreunul.

— Nu, nici vorbă, Carmine, nu e niciunul! Parcă ar fi părul lui Eriprando.

— A, are părul ca al nostru? Mă bucur.

— Dar cum se poate aşa ceva, Carmine, să ai părul alb în cap, şi aici să fie tot negru?

— Ce să zic? Oi fi jumătate bătrân şi jumătate tânăr, ce să zic şi eu?

— Dar la subsuoară? Ia, să văd, ridică brațul!

Călătoresc încet pe trupul lui. Şi la subsuori are păr negru, dar pe piept sunt şi fire albe.

— Ce piept păros ai, Carmine! Păros şi creț, dar pe brațe ai fire moi şi drepte.

Cobor încet de-a lungul trupului masiv. Vreau să-i văd din nou părul de jos. Vreau să văd dacă e aşa de negru cum mi s-a părut înainte să urc spre umeri.

— Mă cutreieri ca o pisică, fata mea! Mă gâdili cu pletele tale. Ce cauți?

La capătul acelei lungi călătorii de la umeri la glezne, mi-am pus capul între cârlionții cei negri. Sunt ostenită, închid ochii şi încep să mă joc cu penisul lui care, mulțumit, îmi încape în palmă.

— Adineauri era mare, acum e mic de tot. Cum se face, Carmine?

— Întreabă-mă să te întreb! Nu mă pricep eu la capriciile firii.

— Nimic. Nu-i niciunul, Carmine, niciun fir alb. Dar câți ani ai, moşnege?

— Cincizeci şi patru o să fac, dacă mai apuc ziua morților, la toamnă.

— Eşti născut pe doi noiembrie?

— Exact, fata mea. Mama mea spunea că anul acela morții i l-au adus în dar pe Carmine. Şi, nu ştiu de ce, râdea mereu de bucurie când pomenea de asta bătrâna. Mie, la început nu-mi plăcea gândul şi ani de zile am spus la toată lumea că pe trei mă născusem. Pe urmă, cu încetul, n-am mai băgat în seamă şi, la fel ca maică-mea, am făcut haz şi de morți, şi de vii, şi de Dumnezeu, şi de diavol!

Niciodată nu-l mai auzisem vorbind atât. Ținând în mâini izvorul lui de viață, vocea mă legăna. Nu voiam să tacă.

— Cum era mama ta, Carmine?

— Ți-am mai spus: frumoasă, înaltă şi zdravănă ca un bărbat. Nu ştia nici să scrie, nici să citească. Şi, când unul dintre noi făcea vreo poznă, fără să-l mai aştepte pe tata, cum fac femeile, ne trăgea câte o bătaie soră cu moartea. De multe ori mi-a învinețit şi mie ochii. Iar eu, în fața prietenilor, trebuia să născocesc că m-am încăierat cu frații mei. Păi, cum puteam să spun că o femeie m-a făcut să arăt ca un boxer după meci? Asta fiindcă eu boxer doream să mă fac.

— Dar ce ştiai tu despre box?

— Un unchi care era boxer în America, plin de femei şi de bani, mă învățase câte ceva din această nobilă meserie

ultima dată când venise pe la noi. Eu numai asta aveam în cap şi nu reuşeam deloc să-mi dau silința la socotit şi la scris. Mereu mă duceam la tata şi-l rugam să mă lase să plec în America, la unchiul Antonio, ca să ajung şi eu boxer. Trebuie să ştii că unchiul Antonio n-avea copii şi de multe ori l-a rugat pe tata să mă dea lui.

— Şi tatăl tău ce zicea?

— A, el nu-mi răspundea, zicea doar: „Cere-i maică-tii voie".

— Şi ea?

— Ea nu-mi spunea nici ba, nici da, mă lua la bătaie, eu o respectam şi vreme de câteva luni nu se mai vorbea despre asta.

— Şi pe urmă?

— Mă apuca iar fixația cu mănuşile de box. Mi se acrea să tot văd câmpuri înaintea ochilor, mergeam la tata, el mă trimitea la mama, ea mă chelfănea de-mi trecea cheful.

— Dar cât de mic erai?

— Păi, să fi avut vreo paisprezece, cincisprezece ani.

— Şi mai luai bătaie?

— Ți-am spus doar: o respectam. Şi, pe urmă, ea ne spăla, ne gătea mâncarea, gătea totdeauna râzând şi cântând. Şi

martor mi-e Dumnezeu că niciodată maccu bun cum făcea ea nu mi-a mai fost dat să mănânc după ce a murit!

Acum tace. În tăcere, respirația lui calmă trasează dune de nisip vizibile cu mintea. Încet de tot, îmi aşez capul acolo unde îmi arătase el, cu pumnul strâns, sub privirea invidioasă a lunii, punctul în care îşi făcuse cuib cotoroanța cea cheală. Dar în pulsația lentă a inimii lui nimic nu se dezvăluie, niciun strigăt, niciun vaiet. Vălul de tăcere devine tot mai greu, eu nu vreau să dorm.

— Cum se face, Carmine, că acum ai chef de vorbă? Înainte tăceai mereu ca peştele.

— Te supără asta, picciridda? Dacă te supără, o să tac mâlc.

— Nu, dimpotrivă, îmi place să-ți aud glasul. Dar cum se face?

— Mai ştiu şi eu, picciridda? Ori poate că ştiu. Vezi tu, fata mea, de când mi-au spus la Catania că mai poate să țină doar trei, patru luni, mi-au venit în minte amintiri despre lucruri frumoase şi urâte, chipuri iubite şi dispărute de mult, locuri minunate de le văzui cândva. Cum să-ți explic? E ca un dor de lucruri frumoase şi de primăveri de care am avut parte din voia sorții şi a norocului. Carmine a fost om norocos şi chiar şi la restrişte a ştiut să trăiască din plin. Şi când mi-au spus lucrul ăsta, m-a luat aşa, un dor să mai trăiesc iar. Ca să-ți mai dau o pildă, şi astă-noapte, care bătrân din lumea asta a mai avut norocul să simtă lângă el o fată ca tine?

— Şi nu ți-e frică deloc?

— De ce să-mi fie frică, fato? Tatăl meu a murit liniştit. Şi lui i-a dat soarta viaţă cu amândouă mâinile. Strânsese pentru noi şi pentru mama case şi pământuri, că bătrâna s-a dus abia acum şase ani după el. Sigur, cum zicea el, dacă te naşti şubred la trup şi la minte şi te laşi păcălit de toate născocirile popilor, atunci bineînţeles că Certa te înspăimântă. Bunicul meu, tata şi cu mine, ca să ne luăm ce era de luat, a trebuit să ne facem respectaţi cu pumnii şi cu puşca. Iar Certa a trecut de multe ori pe lângă mine. Cum mi-a mai fluierat noaptea pe la ureche glonţul sau cuţitul! Dar sunt aici, cu tine, şi nici nu-mi pasă.

— Atunci tu în Dumnezeu nu crezi?

— Ce-are a face Dumnezeu?

Vocea eliberată de moarte, unic semn al osândei, îmi adie prin păr şi mă loveşte de stâncile emoţiei. Ca să nu mă înec, mă agăţ de gâtul lui şi îi astup buzele cu ale mele.

— Ei, nu, pisicuţo, dacă faci aşa îmi vine iar cheful, şi pe urmă tu — vă ştiu eu pe voi, femeile — mă opreşti iar cu mâna. Iar eu, unul, chiar dacă ai buze de miere, vreau să te pătrund până la inimă.

— Şi atunci ce ne facem?

— O să aibă grijă Carmine, mâine o să vadă el de asta, dar acum stai cuminte. Asta e o toană. Toană de fetiţă obraznică! Eşti moartă de somn, iar eu trebuie să plec.

— Dar te întorci?

— Sigur că mă întorc. Când se face liniştе, ca acum, în toată casa, mă întorc.

51.

În fiecare noapte, după ce se lăsa liniştea în casă, Carmine se întorcea. Cum reuşea bătrânul acela să străbată parcul, să găsească intrarea şi apoi, prin labirintul de coridoare şi scări, să-şi croiască drum până la mine în odaie?

— Carmine e învățat cu întunericul şi e învățat să țină minte porți, ulicioare şi hățişuri pe unde se poate pitula primejdia.

— Dar ce primejdie poate fi aici, în casă? De ce te-ai întors?

— Fiindcă mi-am uitat pipa aicea.

— Nu ți-o mai dau, degeaba o cauți, nu ți-o mai dau!

— Şi de ce, mă rog? Ia s-auzim, de ce nu vrei să mi-o dai?

— Fiindcă tu ştii s-o aprinzi, şi eu nu. Am încercat şi m-am fript. Ieşea doar ceva amar, nu fum, cum scoți tu.

— Şi ce vorbă e asta? Doar eşti femeie, ce treabă ai tu cu pipa şi cu tutunul?

— Uite că am! Nu ți-o dau, dacă nu mă înveți s-o aprind.

— Auzi la ea! O copilă cu pipa-n gura!

— O singură dată, Carmine, arată-mi cum faci.

— Bine, ce să fac? O singură dată! Te ştiu eu, eşti căpoasă foc, iar eu, unul, fără pipă sunt mort! Dacă e să mă iau după ăia în halate albe, n-ar trebui nici să beau, nici să fumez, nici... dă-o-ncolo! Şi pentru ce toate astea? Ca să mai agoniseşti încă două amărâte de zile de viaţă. Ducă-se!... Vino-ncoace, să te învăţ. Auzi, fato, eu îţi fac şi toana asta, dar nu cumva ai de gând să te apuci de fumat ca băieţii?

— Şi de ce nu?

— Şi de ce da, ia spune-mi!

— Fiindcă şi eu sunt băiat!

— Asta-i bună! Eşti şi tu băiat?

— Da. Sunt jumătate băiat şi jumătate fată.

— Cine ţi-a spus?

— Am ghicit singură. M-am văzut în viitor cum fumam, trăgeam cu puşca şi alergam cum făcea Carmine când era tânăr. Te-am văzut, să ştii, când erai tânăr şi pe urmă m-am văzut pe mine bătrână cum eşti tu acum, dar şi mai bătrână, mult mai bătrână. Tu o să mori, dar eu o să trăiesc de trei ori cât tine, aşa mi-a zis mie viitorul.

— Bravo, atunci, dacă domnul viitor al tău ți-a vorbit, nu mai spun nimic. Uite, aşa trebuie să umpli pipa. Tutunul e moale, trebuie să-l îndeşi încetişor... Aşa, uite. Martor mi-e Dumnezeu că mă umflă râsul când te văd cu pipa-n gură! Ia să vedem acum. Treci flacăra pe deasupra şi trage... Vezi că fumul trebuie să ajungă numai în gură! Ei, nu cumva să-mi vomiți! Nu trage aşa tare! Uită-te la ea! Ce ți-o fi venit să fumezi? Acum, că ai aprins-o, mi-o dai înapoi?

— Ba nu, o țin eu!

— Vezi, copilă, că mă faci să-mi ies din fire. Giuraddio[23], parcă ai fi fiu-meu. Lazzarolu e cocciu di tacca, leit Mattia eşti.

— Dar ce înseamnă lazzarolu e cocciu di tacca, Carmine?

— Aha, atâta am tot învățat, pân' ce limba ne-am uitat, aşa e?

— Te-am întrebat ce înseamnă lazzarolu!

— „Tânăr, frumos şi fără minte", asta înseamnă.

— Dar cocciu di tacca?

— Tot „tânăr, îndrăzneț", cum s-ar spune: „bob de jeratic".

— Aha! Şi aşa e băiatul tău?

---

[23] „Ce dracu'!"

— Cam aşa. Când pare frumos, dar fără minte, când pare îndrăzneț şi plin de foc. Cine mai ştie? Pe toate poți să le cunoşti, numai sângele tău nu. Şi nu mă mai face să-mi ies din pepeni, dă-mi pipa aia odată sau îți trag ca lu' Mattia o scatoalcă de te înveți să te porți!

— Nu! Ți-o dau numai dacă-mi promiți că diseară îmi aduci una la fel.

— Modesta, o pipă are nevoie de ani de zile ca să ardă cum trebuie!

— Ei bine, tu adu-mi-o şi eu o s-o fac să ardă cum trebuie până la urmă. Şi cum de-mi spui Modesta?

— Ce? Ți-am spus Modesta? N-am băgat de seamă.

— Păi da, înainte îmi spuneai figghia, acum îmi spui Modesta.

— Adevărat. Şi e un motiv, dar nu prea ştiu dacă pot să-ți spun... Îmi dai odată pipa aia, da ori ba?

— Ți-o dau, dacă promiți.

— Bine, bine, promit. Mâine îți găsesc una bună, oricum cu tine e ca şi cum ai vorbi cu vântul. Îndărătnică şi frumoasă mai eşti! Dă-mi-o!

— Da, dar trebuie să ți-o pun eu în gură. Tu să n-o atingi.

— Îmi convine.

— Nu, nu mişca braţul. Eu ţi-o bag în gură, eu ţi-o scot.

— Cine mişcă? Nu simţi că te ţin de mijloc? Ce şolduri moi ai, Modesta! Eşti uşoară ca fulgul, dar coapsele şi pântecul pline le ai. Uite cum mă pune ea să fumez! Şi dacă se stinge? Cât ai clipi se stinge, Modesta, şi trebuie să-i îngrijeşti focul şi să-l aperi ca pe focul iubirii.

— Iar mi-ai spus Modesta, cum aşa? Hai, spune-mi! De ce nu vrei să-mi spui?

— Nu mă mai întreba şi ia-mi pipa asta din gură! Lasă-mă să te mângâi... Eşti caldă toată, încep să-mi asude mâinile.

— Hai, spune-mi odată!

— Dar e nimica toată! O greşeală pe care am făcut-o cu tine. Şi nu e prima oară.

— Ce greşeală?

— Aveam o femeie, nevastă şi mină de aur era. Iar mina asta de aur pe care mi-o pusese în braţe soarta, fără să trebuiască s-o caut, mi se părea că mi se cuvine. Şi tot săpam la ea, scoteam aur de pe buzele şi din îmbrăţişarea ei, dar nu-i făceam parte nici de recunoştinţă, nici de atenţie. Şi, după ce-mi dăruise deja doi băieţi, am început să doresc să am şi o fată. Numai asta voiam, fără să mă gândesc deloc şi la ea. Ar fi trebuit să ştiu că îi ceream prea mult, fiindcă o vedeam istovită şi palidă. Dar eu n-aveam ochi pentru ea. Aşa se face că mi-a murit sub bisturiu. Aşa mi-au scris. Abia atunci am înţeles ce pierdusem.

— Cum aşa, ţi-au scris? Dar tu unde erai?

— În America, pentru testamentul unchiului Antonio, că a fost contestat de o femeie, jumătate siciliancă şi jumătate americană, care nimic din ce ni se cuvenea nouă nu voia să ne dea. Dar hai să lăsăm astea. Sunt prostii, lasă-mă să te sărut.

— Te-ai tot învârtit pe lângă ce voiai să-mi spui şi nu mi-ai spus nimic, Carmine.

— Dar cum de nu pricepi? Când m-am întors, era deja în pământ. Măcar să fi putut s-o văd moartă, mi-aş fi scos-o din minte. Dar numai vie, cu ochii negri şi obosiți, am văzut-o ani de zile înaintea ochilor... şi dădeam la o parte alte chipuri de femei care voiau să-i ia locul.

— Ei, şi?

— Ei, şi nimic. Cu tine aceeaşi greşeală am făcut-o. 'Na scazzittula di carusa[24] îmi păreai, de la înălțimea anilor mei de experiență. Şi eu, zăpăcit de băieții care se întorseseră — Carmine nu se ruşinează s-o spună —, sigur pe mine te-am părăsit. Dar, după nici o săptămână, noaptea te căutam şi ziua mi se părea că te văd pe câmpuri. Şi dă-te cu capul de pereți, umblă pe la pletoasele care-ți fac meteahna pe bani. Dar, ca să am parte de plăcere, îți spuneam numele în mintea mea. Acuma ştii. Depărtarea te învață multe: ți-am învățat numele. Cu cât îl rosteam mai mult, cu atât te făceai în închipuirea mea mai frumoasă. Am vorbit prea mult. Nu pricepi? Ori nu te lasă tinerețea să pricepi, de-mi dormi pe umăr aşa de liniştită?

---

[24] „O bucăţică de fată" (dialect sicilian).

— Nu dorm, Carmine, îmi place să stau aşa şi să ascult ce mult m-ai dorit şi mă mai doreşti şi să nu-ți dau imediat ce doreşti.

— Ehei, femeie eşti, n-am ce zice! De asta nu voiam eu să vorbesc. Cuvintele mele ți-au dat putere şi acum vrei să te răzbuni. Dar Carmine poate să-ți facă plăcerea să te lase să-l faci să aştepte.

— Şi la pletoasele ale îmi spuneai numele?

— „Modesta”, ziceam, şi nu mă uitam la ele.

— Mai spune.

— Modesta!

— Mai spune!

— Modesta!

— Mai spune!

— Modesta, mă scoți din minți!

— Acum spune: Modesta, mina mea de aur!

— Modesta, mina mea, vreau să-ți intru înăuntru până la inimă.

Cuvântul „inimă”, repetat de vocea lui, îşi pierde înțelesul ambiguu, care m-a făcut să-l urăsc. Îmi văd inima, ochi şi centru, orologiu şi valvă a spațiului meu carnal. Pe întuneric, ascult cu palmele pulsația ei violentă, care strigă de bucurie de la sân până-n tâmplele asudate şi nu vrea să se liniştească deloc.

— Ce e, Modesta, de ce-ți pipăi pieptul şi ții ochii deschişi? Înainte te adormea dragostea. Dacă ți-e frică să nu rămâi grea, fii pe pace, am avut eu grijă de asta, cum ți-am promis.

— Nu, nu! Poate că ieri mi-a fost frică, dar acum... acum îmi spui Modesta şi mi-ai ajuns până la inimă. Mi-am văzut inima, să ştii.

— Şi cum era?

— Era ca roata de lemn pe care o aprind de Rusalii copiii şi o coboară de pe Munte. Eu am văzut-o numai de la fereastră, acum mulți ani. Pe atunci nu puteam să ies dintre ziduri. Prin părțile astea nu se obişnuieşte, Carmine?

— Ei, nu! Pământul de pe aici e sterp, ce vrei să ştie ei despre lanuri de grâu şi de secară?

— Dar tu ai văzut-o de aproape, roata cea mare?

— Sigur că da şi nu doar că am văzut-o, dar vreme de trei ani, la vârsta când îți creşte primul păr în barbă, la fel ca tata şi ca bunicul meu — noi, din neamul Tudia, am fost de când ne ştim înalți la stat! — am avut cinstea, alături de unul din neamul Mussumeci — altă familie de oameni mari la stat, dar negri la păr şi la inimă —, să-i dau foc şi s-o

rostogolesc, ca să ne dea soarele căldura de face să crească şi grâul, şi secara.

— Aha, de asta se face aşa? Ăsta e rostul?

— Sigur că da. Obicei străvechi!

— Dar nu vă ardeați?

— Ehei, acolo stă priceperea! Când îi dai drumul la vale, de goneşte ca vita turbată, atunci e musai iuțeală de mână şi sprinteneală, ca să te feri de văpaie, şi să te mai ştii descurca şi cu vântul. Măcar că stă văzduhul țeapăn cum e sticla, la vânt e musai să te pricepi. Odată m-am ales cu părul făcut scrum! De asta, noi, ăştia de coboram roata, stăteam tunşi chilug câte trei ani în şir.

— Dar cum o împingeați?

— Mă şi mir că nu înțelegi, Modesta.

— De departe n-ai cum să înțelegi, fiindcă nu se vedea decât roata.

— Dar fetele şi muierile doar se duc şi ele să se uite cum se face roata.

— Eu eram la mânăstire, Carmine, nu uita!

— Ştii cum e o roată de căruță? An de an meşterului care e mai iscusit i se dă să facă una cât mai mare, cu o prăjină la mijloc, din lemn tare ca fierul. Un băiat într-o parte şi altul în

ailaltă țin de prăjina asta, împing ori frânează, după cum e pământul, vezi bine.

— Carmine, mi-e frică!

— Nu-i frică, Modesta, ți-e somn.

— Se poate să ți se facă frică, dacă ți-e somn?

— Păi, sigur. Dacă n-ai parte de somn şi de pâine, ți se face frig şi se poate să mai simți şi alte ciudățenii, să-ți fie frică. Trupul istovit nu mai opreşte amintirile rele şi se lasă pradă nălucirilor minții. Acum dormi şi o să vezi că mâine-dimineață nu mai ții minte nimic. Dormi liniştită; după cum i-a fost făgăduiala, Carmine nu ți-a lăsat în pântece urmă când te-a iubit.

Când se crapă de ziuă, Carmine pleacă... Îl văd prin somn cum se îndepărtează ca o umbră. Cum se face oare că apărea, dispărea şi era mereu prezent?

— Fiindcă tu mă ai în inimă, Modesta. Şi pentru mine e la fel. Plec şi te iau cu mine.

— Ai buzunar la inimă, de mă iei cu tine?

— Păi, sigur! Inima e ca un buzunar mare, ca un coş în care încape tot.

— Daaa... tot! Şi pe urmă se rupe, ca la tine.

— Când se rupe înseamnă că a tot dus şi greutăți, şi desfătări, berechet.

— Dar de ce pleci? Cum apar zorii, cum pleci. Chiar dacă dorm, simt cum pleci.

— Acum m-am şi întors.

— Te-ai întors fiindcă e noapte, dar, cum aţipesc, cum ai plecat. Tu nu dormi niciodată?

— Sigur că dorm şi eu.

— Ieri dormeai aici, lângă mine, şi, când m-am trezit, nu mai erai. Cum faci să simți prin somn că se luminează de ziuă?

— Dacă toată viața m-am sculat în zori...

— Pleacă, atunci, dacă trebuie să pleci. Pleacă acum!

— Dar acum e noapte şi Orlando e asudat tot. Lasă-mă şi pe mine să-mi trag sufletul.

— Te odihneşti şi pe urmă pleci, de ce?

— Astea sunt fandoseli, fato!

— Nu-mi spune „fato”!

— Când te fandoseşti şi ai toane, fată eşti.

— De ce trebuie să tot pleci?

— Ca să nu-ți tulbur casa şi nici pe a mea.

— Dar cui îi pasă?

— Tu, la Catania, ai căpătat nume bun. Lumea te stimează pentru cum te-ai descurcat cu toate.

— Da, dar nu-i văd deloc, iar când îi văd, cu ochi de foc se uită la mine.

— Femeile, sigur. Te invidiază, nu le băga în seamă, ele nu contează deloc. Dar bărbații îți poartă stimă pentru cum te-ai îngrijit de afaceri şi de familie.

— Nu-i adevărat.

— Dacă nu-i adevărat, atunci cum e, ia zi tu? Cum se face că toți, Brandiforti sau nu, au venit în păr la nuntă, când s-a măritat Cavallina, ai?

— Nu-i mai spune Cavallina! Beatrice a mea e mare acum şi e o femeie fericită.

— Mă bucur. Tocmai fiindcă e aşa cum spui, de ce trebuie s-o tulburăm cu fandoseli de fetiță, pe ea şi pe alții? Şi la mine acasă, la Carmelo, de ce să stârnim scandal, când noi avem nopțile noastre? Lasă-mă să te mângâi.

— Aveai dreptate, Carmine. Luna asta am sângerat iar. Cum ai făcut? Mereu vreau să te întreb şi mereu uit.

— A trecut deja atâta vreme, Modesta? Lasă-mă să te mângâi, că atâta vreme a trecut, şi parcă a fost ieri.

— Dar cum ai făcut?

— Lasă tu asta, sunt chestii bărbăteşti.

— Hai, spune-mi.

— Mi-am ținut răsuflarea!

— Daaa, răsuflarea! Mă faci să râd.

— Păi, râzi. Leit Linuzza mea eşti şi tu! Tot timpul vrei să afli, întrebi...

— Nu-i rosti numele, că-ți sparg capul!

— Vai, ca ea eşti, leită! Ea era geloasă pe maică-mea, tu pe o moartă.

— Nu vreau să ştiu.

— E moartă, Modesta.

— Şi dacă ar fi vie, acum tot ar fi bătrână.

— Bătrân sunt şi eu, dar tu tot mă vrei.

— Vrei să spui că, dacă mai era vie, ai fi dorit-o mai mult ca pe mine?

— Nu vreau să spun nimic. Nu se poate spune ce nu e.

— Ea a murit de tânără ca să te țină legat veşnic de ea.

— S-ar putea, dacă spui tu, că eşti căpoasă şi femeie, la fel ca ea, şi sigur că tu o înțelegi mai bine.

— Eu sunt mina ta de aur şi numai la mine trebuie să-ți stea gândul.

— Nu simți că te țin în brațe ca pe aurul vieții mele?

Îmi caută între coapse, iar aurul tinereții mele iese la lumină în mâinile lui. Ziua, singură, în amintirea chipului său prin lanuri bătute de soare, noaptea, în brațele sale cu miros de fân şi de tutun.

— A tutun miros, zici, Modesta? Păi, sigur, nu mai fac alta decât să fumez! Numai tutunul mi-a mai rămas!

— Dar eu?

— Tu eşti altceva.

— Ce sunt eu?

— Tu eşti tinerețea mea, care nu se îndură să mă lase. Mi se agață de piele tinerețea! Măcar că ştie omul numărul anilor, aia te tot cheamă şi eşti silit să te duci după ea. Ajunge o

nimica toată şi te amăgeşte că ai găsit-o, iar tu te laşi amăgit, n-ai ce-i face...

— Eu sunt tânără, nu-i aşa, Carmine?

— Păi, cum altfel?

— Câteodată mă simt bătrână.

— Aşa-i la tinerețe! Cu cât eşti mai tânăr, tot mai bătrân te simți câteodată. Dar trebuie să ai mare grijă, fiindcă, dacă te tot simți bătrân, bătrân ajungi câteodată. Ca Vincenzo, băiatul meu, care mi s-a întors de la război bine sănătos şi peste un an a ajuns să fie bătrân şi posac, stând lângă domnişorica aia uscată ca un țâr, numai mofturi şi leşinături toată.

— Poftim de-l auziți pe afurisitul ăsta de bătrânel cum dă vina pe băiatul lui! Tu l-ai însurat cu mititica aia din familia Modica. Aşa sunt toți din neamul Modica, uscați şi posaci, n-ai ştiut?

— Dar Modica asta ne-a adus moşii întinse. Iar el trebuie să simtă puterea care i-a venit de la ele, bucuria şi mândria că a întărit cu banii nevestei strădania mea, a lui taică-meu şi a bunicului. Copiii mei sunt acum noii stăpâni şi...

— Alde Tudia le iau locul vechilor stăpâni, ia auziți la el! Iar cu timpul şi cu alte sacrificii o să ajungeți şi nobili, voi, alde Tudia, nu-i aşa?

— Sigur că da! Un Tudia trebuie să fie mândru că poate merge călare din zori până seara fără să iasă din hotarele lui

şi să nu ajungă posac din pricina fasoanelor muiereşti. Să umble călare şi să-şi caute plăcerea în afara casei.

— Carmine, te urăsc!

— Ce mare noutate? Mereu a fost aşa între noi.

— Şi mereu o să fie aşa! De ce râzi, ai, bătrân afurisit? Ce ai de râzi?

— De ura ta râd, fato. Să fi avut eu o fată ca tine...

— Cum adică?

— Mă urăşti pentru că, aşa cum pricepuse răposata principesă...

— Ce pricepuse?

— Că Mody e leită Carmine. Seamănă amândoi ca două picături de apă.

— Eu nu sunt ca tine, Carmine! Vremurile se schimbă şi eu sper că fiii tăi, nepoții şi toți ceilalți tineri o să vă arunce în aer capetele şi moşiile!

— I-auzi la ea! Şi cine ți-a vârât, mă rog, în cap ideile astea, cumnatul tău? Sau le-ai citit prin cărți? Şi ce interes, mă rog, ai avea tu, ia zi, principesă Brandiforti?

— Interesul să râd în hohote.

— Astea-s idei străine, Modesta. Şi niciodată din afara insulei noastre n-a venit nimic bun. Tu ai face bine să te încuscreşti cu cineva de valoare, care mâine să ajungă prieten cu prietenii noştri.

— Carlo nu se va vinde niciodată!

— Pe Dumnezeu, parcă ai fi Mattia! Tot timpul să vă înflăcărați voi pentru câte unul, mucoşi ce sunteți! Tu, cu socialistul ăsta de Carlo, el, cu Mussolini ăsta. Sunt străini! Chiar azi-dimineață i-am tras o mamă de bătaie lui Mattia, ca să-i scot cămaşa aia neagră de pe spinare şi de pe suflet. Bani trebuie să dăm, bun înțeles, fiindcă Mussolini ăsta e singurul care poate ține ordine — adevărat Crispi pare a fi, pe cinstea mea! —, dar nu să ne vindem sufletul... A vorbit cu mare măiestrie către tineri şi le-a înfierbântat capetele, să-i pornească împotriva bătrânilor. Tare dibaci a mai fost, că de când e lumea lume tinerii se aprind la iuțeală. Ehei, dați-i unui băietan un Orlando sau un Rinaldo, suciți-i capul cu vorbe şi uniforme noi, păcăliți-l că el va fi stăpân şi nici nu ştie când vi l-ați şi făcut rob.

— E adevăr în ce spui tu, Carmine, dar adevăr e şi în ce susține Carlo. Iar adevărul lui îmi pică mie mai bine.

— O fi! Dar prea încetişor spun ei adevărul ăsta, prea multe vorbe subțiate le ies din gură. Tineretul, de când e lumea şi pământul, are nevoie de basme, de eroi. Asta mă îngrijorează la Mattia. Trebuie să cugete, să-şi vadă interesul, nu să se lase înhățat cu zbilțul.

— Mie nu-mi pasă de Mattia al tău, nici de tine şi de bătrânii ca tine! Eu ştiu că are dreptate Carlo şi tu n-ai cum să înțelegi.

— Dar eu înțeleg şi ştiu să citesc, Modesta, nu mă scoate din sărite! Prea mărețe le sunt planurile şi prea molâi sunt când vine vorba să facă ceva.

— Nu şi în Rusia! Acolo au căzut capetele, Carmine.

— Ehei, departe-i Rusia! Şi departe trebuie să stea de insula noastră. Eu îți mai pun o dată întrebarea, fata mea: tu ce interes ai?

— Ți-am spus, să pot râde în hohote.

— Şi cum ai trăi fără avere? Ce i-ai mai lăsa băiatului tău?

— Eu nu-i las nimic băiatului meu. O să facă studii, o să muncească, aşa cum face Carlo.

— Şi tu?

— O să muncesc şi eu, ți-am mai spus, şi te urăsc, să ştii!

— Şi, de iubit, pe cine iubeşti, pe Carlo ăsta?

— Dacă va fi nevoie, o să muncesc. Tu nu poți înțelege.

— Ba Carmine poate să înțeleagă. Doar de un lucru se miră şi el.

— De ce anume?

— Dacă aveai ideile astea în cap, fato, nu era mai repede să fi rămas la mânăstire şi să te călugăreşti?

— Te urăsc, Carmine.

— Mereu a fost tot aşa între noi.

— Nu, acum e ură adevărată, Carmine. Nu mai e teamă de tine ura asta a mea, că am crescut şi acum ştiu că îmi eşti duşman.

— Cine ți-a spus, amicul tău de la Milano?

— Mi-a spus-o cineva care nu e un stăpân!

— Dacă înțeleg eu bine, Modesta, pe Carlo îl iubeşti, dar pe mine mă vrei. Cum se poate una ca asta, Modesta?

— Pe Carlo îl iubesc şi pe tine te vrea firea mea. Am învățat să nu-mi mai contrazic firea: o plătesc, îi dau ce se cuvine, dar nu-i dăruiesc sufletul, cum zici tu. O plătesc cu sărutările tale, ca s-o astâmpăr, iar, când se satură, îmi eliberez gândurile de ea şi te dau deoparte. De ce crezi că am vrut să vii înapoi? Ai crezut, în trufia ta de stăpân, că te-am făcut să te întorci ca să fiu mina ta pe vecie? Nu! Ca să isprăvim ceea ce tu ai întrerupt după bunul tău plac. Ca să iau de la tine ce-mi datorai şi să te las pe urmă să-ți vezi de drum.

— Asta vreau şi eu. Pentru asta te las să mă baţi şi să mă insulți. Vreau să mă satur de tine şi să plec sătul. Eu sunt condamnat, fato. Nu uita asta.

— Nu e adevărat! N-am văzut niciun singur semn lunile astea, nici pe trupul tău, nici în gândurile tale. A fost o minciună, ca să vii înapoi.

— Dacă aşa vrei tu să crezi, dacă asta te liniştеşte, n-ai decât să crezi aşa. Dar uite c-ai asudat toată, lasă-mă să te sărut.

— Nu mai face pe oaia, Carmine, că ştiu că eşti lup! Ia ce poți, fără să te mai prefaci că mă rogi. Sărută-mă cât te mai vrea firea mea, fiindcă mai târziu, ar putea fi peste un ceas ori peste o lună, eu condamnarea pe care ți-am dat-o în sinea mea o s-o aplic. Te ucid eu, nu Moartea. Sunt tânără, tu ai spus-o, şi n-o să am niciodată stăpâni!

— Asta îmi place la tine. Dar cu un bărbat nu glumi niciodată, că, dacă vreau, te țintuiesc de mine cu un plod. Atunci, măcar un an va trebui să stai cu gândul la mine.

— Ți-ai greşit socotelile, Carmine. Crezi că stăteam eu aşa liniştită lunile astea, dacă nu aveam cum să rămân slobodă?

— Sigur, dar la ce te gândeşti tu aduce suferință şi moarte adesea.

— Aici voiam să te aduc! Nu şi pentru cine are bani, Carmine, bani şi cunoştințe. Ți s-a părut că aş fi bolnavă sau urâțită în noaptea când te-ai întors?

— Mi s-a părut ca erai mai zdravănă şi mai frumoasă, lasă-mă să te sărut.

— Iar eu, de numai câteva zile, într-o cămăruță dichisită şi fără să sufăr vreun pic, mă eliberasem de o nenorocire. Şi o

s-o mai fac încă o dată, dacă îți vine cumva ideea să mă țintuieşti. Modesta nu are stăpâni.

— Isteață şi tare mai e Modesta. Iar Carmine se dă bătut în față ei. Aşa vrei să stai, deasupra mea? Rămâi deasupra şi ia-mă tu. Carmine e bătrân, a învățat el şi să piardă.

— Nu-i mare lucru să faci pe mielul, când firea ți-a făcut hatârul să te naşti lup.

Călare peste el, mielul, eu dau ritmul şi mă topesc odată cu el. Dar acum ştiu că ura mea ascunde invidie.

— Mă înveți şi pe mine să pierd, Carmine? Prea multă furie adun în mine câteodată, aş vrea să învăț şi eu să pierd.

— Ehei, multe lucruri se pot învăța: să mergi pe cal, să faci dragoste, dar experiența ta nu-i chip să i-o dai altuia. Fiecare trebuie să şi-o facă pe a lui, mai greşind, mai oprindu-se, dând înapoi şi luând-o de la capăt.

— Dar cum e?

— Ei, dacă s-ar putea învăța, toți am fi de-o seamă.

— Ştii, Carmine, câteodată mă gândesc ce frumos ar fi să ne naştem bătrâni şi să murim copii.

— Ce-ți mai trece şi ție prin cap! Îmi place cum gândeşti, Modesta. Sigur, ar fi frumos şi ne face bine să visăm. Dar firea altfel a făcut împărțeala.

— Atunci, te dai bătut, Carmine?

— Aşa e drept. Trebuie să se răzvrătească omu'. Dacă Vincenzo mi se răzvrătea, eu pe nevasta aia a lui n-o băgam în casă. La vremea mea, l-am înfruntat şi eu pe tata în privinţa unei femei. Şi cum nu m-am lăsat deloc şi îi slujisem întotdeauna cu vrednicie, muncind şi împuşcând cât patru, a trebuit să plece el capul. Mare om mai era şi tata! Îl auzeai totdeauna cum vine. Iar, când ieşea pe uşă, rămânea mai departe prezent printre noi.

— Aşa eşti şi tu.

— Asta simt şi o pot spune alţii, eu n-am de unde să ştiu.

— Ţi-o spun eu.

— Dacă spui tu, primesc.

— Nu face pe mielul, Carmine, că văd roşu înaintea ochilor şi mă înfurii din nou. Acum, că m-ai făcut să gust plăcere, nu vreau să te urăsc.

— Şi zici că ai scăpat de un plod, Modesta? Nu te întreb din ce sămânţă era.

— Da.

— Fără suferinţă deloc? Cum se poate?

— Vremurile se schimbă, Carmine, ştiinţa descoperă multe lucruri. Şi asta în favoarea noastră, a femeilor. Cu ajutorul

medicilor şi al ştiinței, în curând femeia se va elibera de multe osânde pe care firea şi stăpânii i le-au pus în cârcă.

— Astea sunt vorbele acelui Carlo, medicul? Aşa vorbeşte?

— Da.

— Şi de asta spui tu vorba aceea greu de rostit?

— Ce vorbă?

— „Iubire."

— Da.

— Te-a învățat multe lucruri?

— Da, multe. M-a învățat şi să înot.

— Nu mă face să râd, Modesta. Nu se poate, nu înveți decât de copil. Eu am încercat o dată, dar mă făcusem prea mare şi mi-era de acum frică de apă.

— Fiindcă n-ai avut pe nimeni să te învețe. Eu am învățat.

— Îmi vine să te cred şi nu prea, Modesta. Nu cumva spui asta doar ca să te arăți deasupra mea şi să mă faci gelos pe omul ăla?

— Iar eu o să te scap de îndoiala asta, hai, vino...

Mi-e frică, dar trebuie neapărat să-l uimesc. Marea, în lipsa soarelui, se făcuse adâncă şi duşmănoasă, ca pe vremuri. Poate că, dacă urmez dâra lucitoare lăsată de lună pe suprafaţa aceea întunecată, o să pot să-mi înving teama. Pe ţărm, cu pantalonii suflecaţi până la coapse, Carmine mă urmăreşte bănuitor cu privirea. Valuri uşoare ca nişte ramuri de palmier îmi mângâie deja umerii. Mă trec fiori, dar să ştiu că mor, trebuie neapărat să-l uimesc. N-aş putea să mă întorc şi să-i înfrunt ochii de lup, râzători. Tremur, dar îmi desprind tălpile de nisip şi, privind ţintă doar la acea ulicioară a lunii, înaintez spre orizont. În larg, pentru ca victoria să-mi fie completă, mă răsucesc înspre cer şi fac pluta. Poate că, dacă mă las în voia apei, o să se potolească tremuratul. Cu ochi care nu mai văd, ochi de mort, fixez luna care, oarbă, zâmbeşte legănată.... Cineva urlă de pe ţărm. El trebuie să fie. Nu pot să răspund. Dar dacă nu m-aş mai întoarce? De trei ori m-a strigat şi probabil că a făcut mulţi paşi în direcţia mea, fiindcă acum, când mă ia în braţe, luna se scutură în valuri pe albul cămăşii lui.

— Ajunge, Modesta! Mă speriaşi rău de tot! Vai, fato, nu se fac glume de-astea! Ce nevoie era să te duci aşa departe? Pe Dumnezeu că mi-a sărit inima din loc, nu alta! Şi dacă ţi se făcea rău? Eşti rece ca gheaţa şi tremuri toată! Şi eu, ţintuit locului, să mă uit la tine neputincios!

Revenită la viaţă, mă las dusă în braţe.

— Hai să mergem de aici. N-are rost să-ţi mai pun rochia. Ştii ce-o să fac? Te înfăşor în pătura lui Orlando. Of, uite că şi Orlando freamătă, pe Dumnezeu că şi el s-a speriat!

— Tu şi cu el v-aţi speriat... Mie mi-e doar frig.

— Sigur că da! De asta te strâng bine de tot în pătură. Lasă-mă pe mine, uite-aşa.

— Ai văzut că ştiu să înot?

— Cum să nu! Mai bine mă lovea damblaua când te-am pus la încercare! Eşti periculoasă, carusa! Hai, lasă-mă să te înfăş.

— Te las, dar tu spune: „Modesta ştie să înoate”.

— Modesta ştie să înoate, dar acum trebuie să tacă din gură. Şi să-l lase pe Carmine s-o ducă acasă, ca pe-o fetiță cuminte.

Readusă la viață de căldura din pătură, legănată de brațele lui şi de bătaia inimii lui în adâncuri, nu vreau să adorm. Nu vreau să pierd niciun pas din umbletul lui, care răsună amplificat de noapte. În desişul pădurii, lumina lunii se stinge şi întunericul ramurilor de palmier mi se aşterne pe pleoape, dar nu vreau să adorm. Ridic cu greu fața până la gâtul lui şi îi apuc cu degetele cârlionții aspri, neclintiți de suflarea uşoară de vânt care s-a ridicat pe neaşteptate. Ca să rezist somnului, n-am decât să-i prind cu dinții urechea ascunsă de favoriții stufoşi şi s-o sug.

— Cântă ceva, Carmine!

— Nu ştiu cânta, picciridda.

— Cât drum am bătut, Carmine?

— Mult, Modesta.

— Şi cât mai avem?

— Mult.

— Dar tu nu trebuie să mori, nu-i aşa, Carmine? Ai spus o minciună ca să ai o scuză să te întorci.

— Tot ce se poate, Modesta. Cine mai ştie?

— Mie poți să-mi spui, Carmine, fiindcă eu te-am recunoscut când te-ai întors... Când te-ai întors?

— E un veac de-atunci!

— Hai, spune-mi că nu e adevărat! Poți să-mi spui, fiindcă simți şi tu că, în veacul ăsta, am fost fericită cu tine.

— Eu nimic nu pot spune. Dar dacă ție îți face bine să visezi, visează şi dormi. Visele şi somnul ne hrănesc mai mult decât pâinea.

— Nu vreau să dorm.

— Atunci nu dormi.

— Ai văzut că ştiu să înot?

— Chiar că am văzut! Dar să nu mai încerci, nici noaptea, nici ziua, măcar dinaintea mea, care sunt de la țară, din miezul insulei.

— Te-ai speriat, nu?

— Ba bine că nu!

— Şi, dacă te-ai speriat tare, cum se face că nu ți s-a oprit inima? Nu răspunzi? Ştiu eu de ce nu răspunzi.

— S-auzim! De ce nu răspund?

— Fiindcă nu e adevărat că trebuie să mori.

— Ba nu răspund fiindcă încerc să-mi înfrânez închipuirile Nu-mi place să mă încurc prin năluciri închipuite.

— Cum adică?

— Adică lui Carmine nu-i plac fundăturile alea întunecoase ale minții, unde bănuiala scoate cuțitul şi te poate lovi pe la spate.

— Spui vorbe greu de pătruns, Carmine.

— Fiindcă, de când te-am văzut în mijlocul mării, întunericul mi-a căzut pe ochi. Şi acuma dormi! O să te învelesc cu pătura. Nu vin mâine, să nu mă aştepți.

— De ce nu mai vrei să vii?

— Fiindcă trebuie să-mi scot din minte ceața asta care mi te face de nerecunoscut. Acuma dormi, n-avea tu grijă.

— Nu, nu dorm dacă nu-mi spui de ce te-ai îndepărtat aşa de mine.

— Carmine, copila mea, nu e învățat să întrebe, să cerceteze. Asta e treabă de zbiri. Dar, dacă nu vede limpede, atunci schimbă drumul... Ei, lasă-mă! Degeaba mă strângi. E uşor să bagi omul la bănuieli şi pe urmă să te răzgâi, ca să uite ce-ai spus.

— Nu, încă n-au venit zorii şi nu pleci nicăieri! Vezi că aveam dreptate şi că nu e adevărat că trebuie să mori, dacă poți să o iei acum pe alt drum, ca şi cum te mai aşteaptă încă douăzeci de ani de viață.

— N-am auzit până acum că, dacă ştii că mori, ajungi laş.

— Bătrân blestemat! Pleacă de aici cu îndoielile tale!

— Nici nu cer altceva, copilă! Ia-ți brațele de pe gâtul meu, nu vreau să-ți fac rău.

— Dar de ce nu pot să te alung?

— Tu ştii.

— Dacă e adevărat că ştii să priveşti, faptul că stau agățată de tine ar trebui să-ți spună ceva.

— Şi chiar îmi spune, dar tu cu glasul tău trebuie să întăreşti. Doar aşa o să ştiu că îndoiala mea era o închipuire mincinoasă.

— La tine mă gândeam, Carmine, când mă îmbrățișa Carlo. Şi, când pleca, mă mângâiam singură şi îți rosteam numele.

— Trebuie să plec, Modesta, pădurea începe să freamăte, doar de o pipă mi-a mai rămas timp.

— Vreau să fumez şi eu.

— Ia-ți pipa ta. De ce ți-am adus-o?

— Ba nu, eu o fumez pe a ta şi tu pe a mea.

— La ordinele dumneavoastră, padroncina.

— De ce n-ai vrut să-mi zici stăpână, Carmine?

— Fiindcă nu erai decât o fărâmiță de copilă, ți-am mai spus.

— Şi acuma ce sunt?

— Muiere zdravănă şi primejdioasă... Dar uite ce mai mi-e dat să văd! Cum să fumez eu cu pipa asta mititică? Dă-mi-o înapoi pe a mea!

— Da' de ce mi-ai adus una aşa mititică?

— Pe măsura mâinii trebuie să fie pipa, Modesta. Bunică-mea din aşa una trăgea în serile de vară, stând în fața casei, sub dud.

— Bunica ta fuma? Tare mă mir.

— Ei, da, şi ea, şi surorile ei. Nu ştiu din ce ţinuturi veneau ele până să ajungă pe insulă, pline de aur şi de giuvaiere, cu tatăl lor şi cu fraţii. Puţine lucruri ştiu, fiindcă despre asta nu era voie să vorbeşti la noi acasă.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă bunicul şi fratele lui s-au mişcat iute şi, pe două dintre fete, doldora de aur ca nişte madone, le-au căpătuit pe pământurile astea.

— Şi ceilalţi, bărbaţii?

— Eh! Din ce-am reuşit să scot de la maică-mea, tot trăgând-o de limbă ani de zile, au pornit-o iar la drum... Hoinari, negustori... hoţi, cine poate să ştie? Pe Dumnezeul meu, că bine-ţi mai stă cu pipa asta! Îmi spui, Modesta, de ce-ai zis vorba aia? Iubirea e vorbă mare, cu mare grijă trebuie s-o zicem.

— Ca să te rănesc, moşule. Şi te-am rănit. Măcar vreme de două ceasuri ţi-am strecurat îndoiala şi te-am făcut să suferi, cum am suferit eu de lipsa ta. Cum de n-ai priceput? Nu-i mare lucru de capul tău, Carmine!

— Iubirea te stoarce de puteri, ajungi uscat ca sticla! De asta mă feream de tine, la Carmelo. Cine a venit atunci după mine, până în pragul casei?

— Eu, Carmine. Şi, dacă nu veneam, nu m-ai fi căutat?

— Cine poate să spună ce n-a fost? Aproape sigur că nu, doar mă ştiu. De atâtea ori mi-am întors privirile de la un balcon plin de flori, unde mai ieri stăteai cu ochi de foc, şi am fugit de vorba asta care poate să-ți ducă viața de râpă mai dihai ca vinul şi ca jocul.

— Atunci, mă iubeşti?

— Am spus-o.

— Ba nu! Trebuie să spui „te iubesc, Modesta”.

— Nu-mi place să zic vorba asta, nu mă scoate din fire!

— Degeaba te scoli, nu te las să pleci dacă nu spui „te iubesc”.

— Sigur, dacă te atârni aşa de mine şi îmi pui pe buze suflu de viață, trebuie să-ți spun, n-am încotro.

— Spune-mi, atunci!

— Te iubesc, Modesta!

— De câte ori ai spus asta în viața ta, Carmine?

— De două ori înainte de tine, fato, şi cu asta se fac trei. Şi mulțumesc sorții că nu m-a făcut să-l găsesc pe bărbatul ăla lângă tine.

— Mă temeam că nu te mai întorci.

— Şi de ce, Modesta?

— Aşa m-ai ameninţat ieri-noapte.

— Da' uită-te la ea! Acum mai şi plânge, picciridda!

— Dar m-ai ameninţat!

— Da, numai că pe urmă am fumat împreună, ţii minte?

— Atunci o să mai vii, nu-i aşa, Carmine?

— Sigur că da! Unde să mă duc? Tare mi-e că şi mort m-aş întoarce să mă uit la tine. Mă întorc din somnul cel veşnic, mă uit la tine, îţi aduc un dar şi am grijă să nu se apropie nimeni de tine.

— Nu mă mai păcăleşti tu pe mine, vulpoi bătrân, n-o să mori niciodată!

— Se prea poate, orice se poate. Noi, oamenii, nu ştim nimic... De ce nu mă iei în braţe? Nu-mi face aşa! M-am învăţat. Cu vitele şi cu copiii trebuie să te porţi mereu la fel, că, de nu, se înrăiesc.

— Dar tu nu eşti nici copil, nici vită.

— Ba toţi suntem, cu mine cu tot, şi copii, şi vite. Acum mă iei în braţe?

— N-am chef.

— Şi de ce, mă rog?

— Fiindcă nu te-ai întors.

— Păi, sunt aici. Nu mă vezi? Sau ți s-a năzărit să te cerți cu mine?

— Da, fiindcă am visat că treceai pe aici cu Orlando, întorceai privirea de la fereastra mea şi plecai mai departe, de capul tău.

— Şi ce am eu cu închipuirile tale din vis?

— Nu mi-ai spus tu că se poate fugi de iubire?

— Mie îmi place cum gândeşti, Modesta. Dar ce mi-ai spus acum nu face de tine. Gândurile astea de muieruşcă neroadă sunt, nu de femeie zdravănă ca tine. De orice poate să fugă omul, dacă învață să deosebească ce numai rău poate să-i facă.

— Şi, atunci, soarta?

— Asta-i doar vorbă de-i linişteşte pe amărâți! Soarta ți-o poți întoarce cum vrei, dacă eşti destoinic.

— Şi eu gândesc la fel.

— Atunci de ce nu vorbeşti cum ți-e gândul?

— Ca să te-aud întărindu-mi părerea.

— Fetişcană afurisită ce eşti! Mă faci să vorbesc în zadar, în loc să mă iei în braţe.

— Şi fiindcă m-a cuprins o îndoială.

— Ia să auzim!

— Carlo...

— Să nu mai spui numele ăsta!

— Ei, pe el aş fi putut să-l iubesc, dacă nu eram cu gândul la tine.

— Ce descoperire! Cu atât mai rău pentru el, că n-a fost în stare să mă ajungă.

— Afurisitule! Asta voiam sa te aud zicând. Atunci, dacă nu mai găsesc pe cineva care să te ajungă?...

— Cu atât mai rău pentru tine dacă n-o să fii în stare!

— Şi cu atât mai bine pentru tine, care ai vrea să mă ţii mereu la mâna ta?

— Păi, sigur! De când e lumea lume, aşa a fost mereu când ai un lucru de preţ.

— Dacă ai putea, m-ai lua cu tine în mormânt, nu?

— Asta nu! Îmi placi vie. Un trup fără viață până şi morților le face silă. Dacă tot e noapte de vorbe, nu de îmbrățişări, un lucru trebuie să-mi făgăduieşti. Dacă mâine, poimâine nu mă vezi că vin odată cu noaptea...

— Ai spus că o să te întorci mereu, nu minți!

— Bine, bine. Dacă peste vreo sută şi o sută de nopți nu mă arăt, promite-mi că nu vii să mă cauți.

— Şi de ce, mă rog? Ai de gând să te pierzi, ca data trecută?

— Nu, dacă o mai duc, o sută de ani vin la tine. Dar, dacă nu mă mai arăt, înseamnă că, aşa cum au spus „ei", mi s-a oprit inima în loc. Promite-mi că nu mă cauți. Nu vreau să mă vezi mort.

— De ce?

— Viu vreau să mă ții minte! Nu răspunzi? Carmine nu ți-a cerut niciodată nimic, măcar atât ai putea să-i dai. Răspunde-mi, Modesta, dacă taci, simt un ghimpe la inimă şi cu ghimpele ăsta nu pot să te sărut. Îi promiți lui Carmine?

— Făgăduiala e făgăduială, cine nu şi-o ține iese la iveală.

— Făgăduieşte-mi, Modesta, dacă mă iubeşti.

— Îți făgăduiesc, Carmine, şi sper să mă țin de cuvânt.

52.

De parcă n-ar fi aşteptat nimic altceva de la mine, nu l-am mai văzut. Asta voise, să-mi lege închipuirea de trupul lui viu. Într-adevăr, din amurg până în zori mă tot zbucium în odaie, pe scări, prin parc, repetându-mi întruna: a murit. Dar, la fiecare umbră, la orice zgomot, cât de mic, mi-l văd în faţa ochilor, viu, iar glasul lui îmi răsună în ureche: „Măcar s-o fi putut vedea moartă! Aş fi avut un motiv”.

Zorii albesc deja zidurile, confirmându-i moartea, dar eu vorbesc cu el, care stă aşezat şi fumează calm, dinaintea mea. „O făgăduială încălcată e o faptă fără scăpare pentru noi, cei de aici, din insulă, aşa-i, Carmine?” „Păi, da, Modesta, ai jurat doar şi trebuie să-ţi ţii făgăduiala”.

Carmine, întins pe patul cel mare, unde dormea Gaia când era la Carmelo, surâde cu pleoapele lăsate. Sperai să te poţi ascunde cu ruşinea ta, Carmine, dar eu am dat de tine. Morţii greşesc totdeauna, numai cei vii au dreptate. Iar eu vie te privesc acum, bătrân frumos, ca de marmură, şi nu mă plec în faţa niciunor legi, jurăminte ori condamnări...

Îndată ce bătrâna costelivă, care îmi dăduse drumul în încăpere, se face nevăzută, în ciuda picioarelor care abia mă ţin, înaintez spre patul impunător, ca să-i văd moartea mai bine. Respingătoare acum, fruntea de ceară, asudată nu mai are culoarea pielii lui. Pentru a-mi ajuta carnea tânără să uite, pentru a-i da un motiv, îmi apăs buzele pe fruntea şi pe gura lui. O sudoare îngheţată, dezgustătoare mi se scurge pe umeri. Dar aştept ca în conştiinţa mea carnală să se imprime bine că el e mort şi că nu se va mai putea întoarce.

— Mare cinste aţi făcut acestei case venind aici, principessa. Să mă iertaţi că aţi stat singură, Nunziata a uitat să-mi spună. E bătrână şi ea şi a zdruncinat-o moartea stăpânului.

Din penumbră mă fixează doi bărbaţi înalţi. „Noi, cei din neamul Tudia, bărbaţi voinici şi zdraveni suntem, până în ziua de azi”. Glasul acela lent, cultivat, deşi afectează dialectul, nu e glasul lui Carmine, însă, ridicând ochii, întâlnesc o privire albastră, vibrând de ironie, cum numai bătrânul credeam că poate să aibă. Pentru a-mi ascunde uimirea, mă întorc spre celălalt, puţin mai înalt decât primul, dar adus de spate — capul cel brun stă aplecat, nu se uită la mine —, parcă speriat, concentrat asupra trupului nemişcat, întins pe pat.

— Să-l iertaţi pe fratele meu, principessa, a suferit prea mult cu tragedia asta.

Din nou, ironia albastră a vocii aceleia sfâşie penumbra, silindu-mă să-l privesc drept în ochi. „Nimeni nu-şi poate cunoaşte copiii, carne din carnea lui, Mody.”

Pentru o clipă, în asprimea acelor ochi care nu dau semn că s-ar pleca în faţa ochilor mei, descifrez privirea pe care o s-o aibă Eriprando peste zece, cincisprezece ani... Va fi oare un străin pentru mine Eriprando? Sau mă minţea bătrânul?

— Tu eşti Mattia?

— Nu speram ca voscenza să mă recunoască.

— Carmine vă purta mereu în inimă, pe tine, Mattia, şi pe tine, Vincenzo. Din inima lui v-am cunoscut şi eu.

La auzul acestor vorbe, Vincenzo îşi întoarce o clipă privirea spre mine, dar lacrimile îl silesc să plece capul.

— Şi mă bucur să văd că erau doar vorbe necugetate zvonurile că între noi şi familia Brandiforti ar fi fost neînțelegeri.

— Vorbe de clacă, Tudia. Carmine era un om de onoare şi mari servicii ne-a adus nouă, celor din Casa Brandiforti. Prezența mea aici adevereşte ceea ce spun. Şi, ca să afle cu toții, să mergem acum unde se ține priveghiul.

La masa ovală, aşezată între Mattia şi Vincenzo, având dinainte pâine şi sare, apă pentru femei şi vin roşu pentru bărbați, cu luciul oglinzilor stins de şaluri negre de mătase, ascult vorbindu-se despre faptele, bucuriile şi durerile lui Don Carmine, în vreme ce pe uşa complet deschisă se perindă fără încetare femei care aduc flori şi fructe, până noaptea târziu.

La căderea nopții, pot să-mi iau rămas-bun de la cei care mai stau să vegheze şi să plec.

— Să vă întoarceți singură spuneți, principessa? E prea periculos! Chiar ieri, între Malpasso şi Doria, au atacat o trăsură şi dintr-o familie întreagă n-au mai rămas decât nişte oase carbonizate. Ei, da, trebuie să ştiți că aşa fac tâlharii prin părțile astea: jefuiesc şi, pe urmă, ca să fie siguri, dau foc...

— Dar am un revolver.

— Prinde bine, ce-i drept, dacă e să fie unul singur. Dar ei umblă în ceată la distracție. Permiteți-mi să insist. Nu puteți merge singură.

După ceasuri de tăcere ostilă, nu-l mai suport nicio clipă în preajmă pe băiatul acela. Nu e ca Eriprando, sau, dacă e, n-am inimă să-mi scrutez acum viitorul. Forțându-mă, chiar dacă îmi simt picioarele grele ca plumbul, mă îndrept către maşină. Dar nu e nimic de făcut. La iuțeală, dintr-un salt, glasul lui Eriprando, acum uşuratic şi țipător, mi se propteşte în față: „Ba nu, mama, ba nu! Eu merg azi cu Elena! Aşa am hotărât eu!”

Nimic nu reuşeşte să înfrângă voința încăpățânată a acelui Carmine mai tânăr. Arată exact cum l-am visat în noaptea aceea. Ori poate chiar îl văzusem trecând glonț, cu capul sus, cu părul cârlionțat, roşu în lumina amurgului, călare pe Orlando?

— Pe cal, spuneți, principessa? Nu. Eu umblu pe motocicletă. Uite-l aici, animalul meu. Ce Orlando? Asta are suflu cât o sută de cai la un loc.

Ori m-au zăpăcit pe mine oboseala şi sărutul acela înghețat, care mi s-a întipărit în carne, ori băiatul acela, care acum râde, mângâind şoldurile lucitoare ale calului său de fier, nu e un netrebnic, cum lăsai tu să se înțeleagă, Carmine.

— Abia vă mai puteți ține pe picioare, principessa, să-mi dați voie să vă sprijin eu până la maşină.

Mâna strânsă pe brațul meu mă trezeşte din agitația mintală care durează de ceasuri bune, degetele lui au căldura uscată a lui Carmine.

— Ştii oare, băiete, că eşti leit tatăl tău?

Ce-am zis? Un freamăt profund îi zguduie trupul şi, de parcă ceva l-ar supăra, se trage deoparte în întuneric.

— Ce are a face asta? Eu trebuie să vă duc, atâta tot... şi, pe urmă...

— Nu-ți place că semeni cu Carmine, de te-ai bosumflat?

— Semăn cu Carmine! Dar cum era Carmine? Dacă e să ne luăm după răposata de maică-mea, era un zeu! Poate cineva să se ridice la înălțimea unui zeu? Ştiți ce, principessa? Abia mai staţi în picioare şi eu trebuie să vă duc acum acasă. Văd că motocicleta mea nu vă displace. Îți vine s-o mângâi, nu? E foarte fină pielea, nu-i aşa?

— Şi de ce ar trebui să-mi displacă?

— Femeilor nu le place.

Acum mă sfidează exact ca Eriprando când vrea să alerge. Trebuie să accept provocarea ca să aflu cum va fi Eriprando... Şi mă aud spunând:

— De ce nu mă duci cu motocicleta? Trimit mâine pe cineva să ia maşina.

— O femeie pe motocicletă? Unde s-a mai văzut aşa ceva? E periculos, trebuie să ştii cum să te ții.

— Mă înveți tu, ce mare lucru?

— Trebuie să ai muşchi buni.

— Ştiu să călăresc, n-avea grijă.

— Sigur, sigur! Acum vreți, dar dacă pe urmă vă speriați? Ştiu eu cum sunt femeile... Ëi, drăcie! Deşi mă cam atrage, ce-i drept, chestia asta, fie şi numai să am ce povesti la nepoți.

— Bravo, vezi? O să ai ce povesti la bătrânețe!

— Aveți şi duh! Acolo, în casă, ai fi zis că sunteți moartă. De ce suferiți aşa pentru moartea unui străin, principessa?

— Nu schimba tu vorba, Mattia, mărturiseşte că te cam temi să duci o femeie pe motocicletă.

— Mattia nu se teme de nimic.

— Nu s-ar zice.

— Las' că o să vezi dumneata. Hai, încalecă în spatele meu şi să vedem! Strâns, țineți-mă strâns de tot, vă rog, simțiți cum vibrează motorul? Şi asta încă nu e nimic. N-aş vrea să vă pierd din şa la urcuş.

Am privit drumul: şerpuia printr-un întuneric îngrozitor, adânc, abia pătat ici şi colo de lună. Picioarele încordate de efort ori din pricina scuturăturii acelui monstru îmi tremurau deja şi, aproape pocăită, mă pregăteam să-l strig, când o smucitură furioasă mi-a făcut inima să sară din loc, înnebunită de spaimă. M-am agățat de el cu toate puterile pe care am mai reuşit să le adun, ca omul care se îneacă, în

timp ce o avalanşă de vânt, preschimbat ca prin minune în lavă tăioasă, îmi lovea capul, făcându-mă să mă clatin.

— Strâns, ţineţi-vă strâns, pentru numele lui Dumnezeu, principessa!

Glasul lui Mattia ajunge la mine ca un şuierat din depărtări. În largul mării, îmi spun în gând, suntem pradă furtunii, în largul mării... Ce spune acum? Strig şi eu, dar vocea mea îndepărtată se frânge, ori e inima, care mi-a sărit afară din piept? În cele din urmă, îmi simt inima reanimându-se, ca şi cum degete de foc ar fi scos-o şi mi-ar fi masat-o violent. Şi, ca s-o simt vie, neîndoliată, îmi aţintesc privirea în hăul adânc al nopţii din faţa noastră... o prăpastie care înghite vuietul asurzitor de fluiere şi alămuri dezlănţuite la unison într-un cântec metalic, antrenant, nemaiauzit până atunci.

— Ce frumos e, Mattia! E foarte frumos!

— Dumneavoastră sunteţi neînfricată, principessa. Dacă mi-e îngăduit să spun aşa, arătaţi ca o fetiţă acum.

— O, ce frumos a fost! Hai să ne întoarcem sus şi să mergem aşa toată noaptea. Şi pe urmă mă înveţi s-o conduc şi eu, nu-i aşa? Vii mâine şi mă înveţi.

— Mâine? Ei, cine mai ştie pe unde om fi mâine! Dar chiar aţi avea curaj s-o conduceţi?

— Şi de ce nu?

— Atunci e adevărat...

— Ce anume?

— Ce spunea tatăl meu, nu cu vorbe, cu ochii spunea când vorbea de dumneavoastră... Sărutăm dreapta, principessa. Numai un lucru, nu vă fie cu supărare. Aşa faceţi cu toţi bărbaţii? N-ar trebui, dacă mi-e îngăduit s-o spun, să primiţi aşa repede să vă conducă un singur bărbat.

— Dar tu de ce n-ai vrut să vină şi Vincenzo cu noi? Că doar se oferise. Ce te-a apucat? De ce mă priveşti aşa?

— Încerc să pricep...

— Nu e nevoie să iscodeşti, Mattia. Nu te mai uita aşa la mine, ce vrei să afli? Nu răspunzi? Eu am fost a tatălui tău multă vreme.

— Vulpoi bătrân! Ticălosul! Te avea pe tine şi nu s-a mulţumit să-l nenorocească pe Vincenzo, voia să mă pricopsească şi pe mine cu altă netoată.

— Numai că tu nu l-ai ascultat, iar el a trebuit să accepte. De ce zbieri acum?

— Zbier fiindcă vă urăsc, şi pe el, şi pe tine!

Mattia urlă alergând spre motocicletă şi, cu o lovitură de picior, porneşte motorul care într-o clipă începe să duduie. Ar trebui să intru, să închid poarta şi să-l las pe băiatul acela în durerea lui. Îl iubea şi el, din moment ce poate să plângă aşa... Îl văd la distanţă, aplecat peste calul său de oţel, alb în lumina lunii. Carmine nu pricepea nimic, nici despre el însuşi, nici despre alţii, iar eu trebuie să mă întorc acolo sus, la viaţa mea. Însă mormanul negru al pădurii care îmi iese în

cale răspândeşte un suflu de moarte şi solitudine, atât de puternic, încât îmi trezeşte din nou în carne înghețul acelui ultim sărut.

— De ce nu intri în casă?

— Şi tu de ce nu pleci, în loc să forțezi aşa motorul?

— L-am stins, motorul. N-auzi că e linişte? Acum arăți ca o moartă...

— Nu striga, Mattia, nu-mi tulbura casa!

— Măcar să pot eu să ți-o tulbur, cum ai tulburat-o tu pe a mea! Te urăsc, principessa! Dar de ce ai vrut să mi-l dai pe taică-meu pe mână spunând...

— Tu ştiai totul, Mattia.

— Una e să presupui, alta e să ştii. Mi l-ai mai omorât încă o dată.

— Nimeni n-avea putere să-l omoare. Carmine s-a dus când a vrut el.

— Nu-i mai spune pe nume!

— Ai grijă, Mattia, că ce crezi tu că e ură e invidie, invidie pe tatăl tău.

— De unde ştii tu?

— Şi eu am crezut că-l urăsc, dar era numai invidie. Fiindcă simt şi invidie, şi furie pentru cum a murit.

— Tu nu eşti femeie, eşti un diavol de lavă.

— Ba sunt femeie dacă m-a iubit Carmine.

— Nu-i adevărat! Numai pe mama şi pe noi ne-a iubit!

— Înainte. Dar, după ce ți-a murit mama, a iubit altă femeie, ani de zile.

— Nu-i adevărat!

— O chema Assunta, dacă nu ştiai. O fată care îi seamănă leit umblă prin Acireale. Şi un alt copil al lui doarme acum în casa asta.

— Taci din gură sau te omor pe loc şi te trimit după el, pe care îl doreşti aşa mult.

— Să nu te apropii, că am un pistol în mână.

— Atunci e adevărat ce zicea el, că nu te sperie nimic. Cine eşti?

— Nu te apropia! Îți sfărâm un picior, Mattia, te-am prevenit. Întoarce-te acasă până îți trece ura asta de te-a luat pradă.

Ar trebui, fără să-l scap din ochi, să fac trei paşi înapoi şi să închid poarta, numai că, fără să vreau, mă trezesc înaintând spre el.

— Cum îți permiți tu, copile, să judeci viața mea şi a tatălui tău? Voiai să auzi o minciună? Mă dezamăgeşti! Eu cu fiul lui Carmine credeam că stau de vorbă. Şi uite că mă ciondănesc cu un om de nimic, care nu caută decât vorbe mieroase. Întoarce-te pe călcâie şi du-te la femei, să te consoleze!

— Nu! Tu să mă consolezi.

— Cum?

— Nu te mai urăsc. Mi-ai spus adevărul. Tu să mă consolezi.

— Nimeni nu ne poate consola.

— Lasă-mă să te ating cum te atingea el... să ştiu...

Pe neaşteptate, mâna pusă peste a mea, fără să dea pistolul la o parte, aprinde o căldură uitată în carnea mea de gheață, în timp ce el şopteşte încet:

— Hai, trage, trage!

— Aşa de tare îl iubeai, Mattia?

— Viața mi-a mâncat-o şi mie, şi mamei, cu poruncile lui. O femeie ca un înger m-a făcut să las, dar eu credeam în el, în vorba lui.

— Ce vorbă?

— Că numai pe noi ne-a iubit toată viața. Acum tu zici că mințea bătrânul.

— Toți mințim.

— Nu! El nu! Ți-a căzut pistolul, principessa.

— Ridică-l tu. Asta e noapte aducătoare de moarte, Mattia. Când cineva moare, îi cheamă la el pe cei care l-au iubit.

— Şi acum ce faci, pleci?

— Mă întorc la copilul meu.

— Care e şi al lui.

— E bucățică ruptă din el, ar trebui să spui.

— Nu-i adevărat!

— Vino tu mâine, pe ziuă, şi ți-l arăt pe Carmine al meu.

— Stai. Te cred... Înainte să intri, spune-mi adevărul. Dacă e cum ai zis, atunci tu trebuie să ştii...

— Ce anume?

— Cum a murit mama?

— La naştere. Asta spunea bătrânul.

— Mie mi-au spus ca s-a omorât... că s-a omorât în mod ruşinos... cu otravă de şoareci, blestemându-i pe Carmine şi pe copiii lui.

— Nu ştiu nimic despre asta, Mattia, pleacă de aici. E cumplit ce spui.

— Cumplit, ai? Dar tu lucrurile astea ar trebui să le ştii, dacă zici că ai fost a lui. Lasă-mă să intru cu tine, trebuie să aflu cu orice preț.

— Intră, nu te alung.

— ...Aici venea?

— Noapte de noapte.

— Şi acum de ce te întinzi?

— Sunt obosită, Mattia, n-am mai dormit de ieri. L-am aşteptat în picioare toată noaptea.

— Trebuia să vină aici şi ieri-noapte?

— Da.

— Şi tu, când ai văzut că n-a venit, te-ai dus să-l cauți?

— Să-l văd mort.

— Ştiai? Îți spunea ție, o străină! Revolverul l-am pus pe masă, principessa, după cum văd că te porți, s-ar putea să ai nevoie de el. Nu răspunzi?

— Mi-e tare somn, Mattia, şi mi-e frig. Şi cu tine nici n-are rost să vorbesc. Ți-e teamă să afli adevărul şi arunci cu insulte.

— Dacă n-ar fi murit aşa mama...

— Cine ți-a spus? Poate e o minciună.

— Nu! Mi-a spus sora ei... Şi mi-a mai spus... Ori ai dreptate tu, eşti femeie şi ştii lucrurile astea... Eşti frumoasă când te privesc în ochi. Sau poate doar ai ochi frumoşi... Cine eşti? Eşti ca un sfinx. Câți ani ai? Lasă-mă să te mângâi. Vreau să aflu.

— Să afli?

— Cum de se poate să-mi placi atâta? Eşti plină şi caldă... Mi-ai plăcut din prima clipă... Ai părul de mătase. El te mângâia? Vorbea cu tine?

— După aceea, da.

— Când, după aceea?

— Când ştia că trebuie să moară. Dar mai înainte era mut.

— Şi pe tine te-a făcut să suferi?

— E mort, Mattia.

— La el te gândeşti, de nu te uiți la mine?

— E mort, Mattia, să ne împăcăm cu asta.

— Am dormit, Modesta? Cum se poate?

— Erai istovit.

— Eram mort de-a binelea, dacă am adormit înăuntrul tău.

— Da, numai că noi suntem vii, fiule. Ai simțit ce vii suntem?

— De ce-mi spui aşa? Şi acum, de ce plângi? Nu pot să văd o femeie plângând. Pentru el plângi?

— Şi pentru el. Îmi trece imediat.

— Şi de ce îți tot atingi burta şi sânul?

— Încerc să aflu dacă o să am alt copil de la tine. Pentru fiecare viață care moare se naşte alta.

— Şi asta te face să plângi?

— Nu, mi-ar plăcea să dau o viață pe o moarte.

— Nu mai spune vorbe nedesluşite, mângâie-mi părul, cum făceai adineauri. Am simțit eu prin somn. Nimeni nu m-a mângâiat aşa niciodată.

— Nu era nimeni să-ți țină loc de mamă? Mătuşa asta a ta?

— Poate că ar fi vrut, cu toate că era aspră şi rece, la fel ca fratele ei.

— Ah! Era sora lui Carmine?

— Da, sora lui şi asculta de el ca o sclavă. El spunea că nu trebuie să ia nimeni locul soției lui, iar duminica, după slujbă, ne ducea în odaia ei, neatinsă... i se mai simțea încă parfumul — aşa spunea el — şi deschidea dulapurile pline de rochii. Ne punea să stăm în genunchi, pe mine şi pe Vincenzo, care tremura tot, ne punea să ne gândim la ea, cum să-ți spun?... ca un fel de rugăciune, măcar cinci minute, dar mi se păreau veacuri. Cam aşa mi-am petrecut toată copilăria. Pe urmă m-am răzvrătit şi, când îi vedeam, pe el şi pe Vincenzo, că se închid acolo, în odaie, mă apuca o dorință nestăvilită să alerg şi iar să alerg. Alergam ceasuri întregi prin lanuri, până cădeam lat. De ce, Modesta, de ce?

— Ai părul aspru şi creț, la fel ca...

— La fel ca cine?

— Ca băiatul meu, Eriprando.

— Ah! Aşa îl cheamă? N-am mai auzit numele ăsta niciodată, trebuie să fie străin.

— Nici eu nu ştiu cum creşte copilul ăsta cu aşa nume.

— Îți faci griji pentru el? Dar şi Vincenzo, care mi-e frate, câteodată mi se pare un străin.

— Tatăl tău spunea acelaşi lucru despre tine.

— Înseamnă că e mort de-a binelea, Modesta, dacă pot să aud asta şi să nu-mi plesnească inima.

— E mort, Mattia. Pădurea începe să freamăte. În curând se face ziuă. Trebuie să pleci.

— De ce?

— Aici nu poți să stai.

— Ai alt bărbat?

— Am un copil.

— Şi ce-i cu asta?

— Nu e nevoie să tulburăm pe nimeni.

— Aşa vorbea şi Carmine: să nu tulburăm! Dar lucruri murdare putem să facem, nu?

— Nu striga!

— Spune adevărul! Ai alt bărbat?

— Nu, Mattia, gândeşte-te şi tu, noi nici nu ne cunoaştem. Mâine, vino mâine. Trebuie să ne gândim bine...

— Se culcă cu tine şi nu ne cunoaştem, auzi!

— Ți-am spus să nu strigi! Aroganța ta poate să-mi aducă necazuri.

— Dar de ce nu reuşesc să mă desprind de tine? Şi asupra lui aveai puterea asta? De ce nu reuşesc să plec?

— Şi pentru mine e la fel, dar trebuie să mai aşteptăm.

— Azi-noapte nu spuneai aşa.

— Eram înghețată.

— Cu cât te privesc mai mult, îmi pari tot mai frumoasă. Mă laşi să mă întorc?

— După ce se face noapte, poți să te întorci când vrei.

— Şi cum trec de gard?

— Găseşti cheia printre cheile lui taică-tău.

— Lui i-ai dat şi cheile?

— Carmine şi cu mine ne-am iubit mult, carusu.

— V-aţi iubit? Dar, dacă venea la tine, cum mă bate gândul, doar fiindcă tu le deschizi uşa la toţi când se face întuneric?

— Nu-mi place cum vorbeşti. Nu ne putem înţelege noi doi. Du-te pe drumul tău şi lasă-mă pe mine pe-al meu.

— Eu scuip pe drumul ăsta!

Mattia strigă, ridicându-se în picioare. Corpul lui alb în oglinda zorilor îmi uimeşte pupilele. Nu trebuie să privesc frumuseţea acelor membre. În mişcările spatelui său compact, scoarţă de copac tânăr, descifrez un viitor străin mie. Şi, cu toate că dorinţa de a-l chema şi de a-l strânge la piept e puternică, închid ochii: nu trebuie să las imaginea lui să se insinueze în adâncul fiinţei mele. Are dreptate Carmine: poţi să întorci privirea şi să rămâi stăpân pe tine. „Cu vorba «iubire» trebuie să aibă omul mare grijă, e o capcană pe care natura o pune printre ierburile cele mai înmiresmate, în care pot să cadă şi animalele cele mai şirete." Câţi iepuri nu găsiserăm noi prinşi în cursă, nu-i aşa, Carmine, când ne sculam la ivirea zorilor şi dădeam fuga în pădure. Dar, deşi aceeaşi lumină a zorilor a invadat într-o clipă odaia, Carmine n-o să mai vină sub fereastră să le cheme pe Modesta şi pe Beatrice, care trebuie să înveţe să ţină puşca în mână ca doi bărbaţi. „Cum doriţi, Domnia Voastră, principessa! În privinţa micii mele stăpâne n-am îndoieli, dar mica principesă tremură toată şi nu..." Între copaci şi cer, Carmine se îndepărtează... Ori e fiul lui cel care cu paşi lenţi traversează grilajul? Din spatele geamurilor îi urmăresc paşii până ce se pierd, absorbiţi de verdeaţă.

Primele raze de soare îmi invadează fruntea, eliberată acum de apăsarea neliniştii ce mă făcea să tresar la orice umbră, la cel mai uşor zgomot. Am chef să ies, să alerg sub soarele

acela voios, care îmi spune mereu: „eşti liberă”. Senzația plăcută de a nu mai aştepta, de a nu mai depinde de voința altcuiva. Nimeni nu-mi va mai putea răpi această plăcere, Mattia! Pe marginile drumeagului au răsărit flori mărunte, într-o singură noapte? Ori poate că eu, pradă voinței tale, bătrâne Carmine, n-am auzit zbuciumul primăverii, care bătea sub pământ ca să iasă?

— Modesta, Mody! O, principessa, bine că eraţi treză!

— Ce-i, Pietro?

— Coborâți, Mody, o, Doamne, ce zăpăceală!

— Ce-i, Pietro, s-a născut şi de emoție ți-ai pierdut capul?

— S-a născut, da, s-a născut!

— După cum râzi, văd că e băiat.

— Da, Mody, e băiat! Doi medici şi cu domnul Carlo l-au consultat. E sănătos şi voinic, martor mi-e Dumnezeu! Un uriaş a făcut principele meu. S-a născut cu ochii deschişi, Mody!

— Bine, Pietro. Acum calmează-te, mă îmbrac şi mergem imediat.

— O, da, Mody, imediat, imediat...

Mă temeam că, în bucuria lui, Pietro ar fi putut să greşească, dar, odată ajunsă dinaintea pruncului de patru kilograme şi jumătate, pe care îl dăduse la iveală signorina Inès, mi-a urcat până la buze râsul de orgoliu că păcălisem natura. Dar nu se putea; mi-am dus batista la gură, încercând să-mi maschez veselia. Doi medici şi o infirmieră mă priveau cât se poate de serioşi, iar signorina Inès, care zăcea istovită pe pat, striga:

— Nu, nu! Nu-l vreau! O, doamne, principessa, ce bucluc! Şi ce durere! Spuneți-le, spuneți-le dumneavoastră, care ați trecut printr-o naştere, că nu pot să-l alăptez. Am trecut printr-o noapte de iad, cu ăştia care strigau la mine: „Împinge, împinge!”

Zăcând în pat, grasă şi puhavă, cu ochii holbați, Inès îmi vorbeşte mie, dar priveşte fix în tavan.

— A fost o naştere grea, principessa. După aceea am adormit-o. Din păcate, acțiunea somniferului s-a încheiat. Dar vă rog să mă credeți că abia adineauri s-a trezit.

— Păi, mai dați-i nişte somnifer.

— Dar ar trebui să alăpteze...

La auzul acestor vorbe, Inès se porneşte iar să se zbată şi să urle:

— Să fi ştiut eu ce mă aşteaptă, n-aş fi făcut asta niciodată! Niciodată! Nu-mi mai trebuie niciodată!

Trecuse printr-o spaimă aşa de cumplită, că n-avea să mai încerce încă o dată: cu atât mai bine.

— Dar lăsați-o în pace! Nu vedeți că nu vrea să-l țină în brațe? Soră, duceți copilul de-aici!

— Cum doriți, principessa. V-am aşteptat pe dumneavoastră ca să luăm o decizie...

— Da, da. Adormiți-o la loc şi duceți-mi dincolo copilul. Trebuie să-l văd în linişte! Pe toți dracii, aici parcă am fi la abator, nu la clinică.

Dau fuga la timp în salonaş, căci, în ciuda batistei, simt că nu-mi mai pot stăpâni râsul.

— Nemaipomenit! Să urle aşa refuzând binecuvântarea dată de Dumnezeu!

— Nu vi s-a cerut părerea, soră Clara! Arătați-i principesei copilul şi scutiți-ne de comentariile dumneavoastră! A, Modesta, în sfârşit ne revedem. Dar ce faci cu batista la gură, te simți rău?

Sora Clara ne privea țintă, cu ochi plini de furie.

— Puneți-l în leagăn şi lăsați-ne singuri!

— Of, Carlo. Bine că ai gonit-o de aici, nu mai puteam să mă țin.

— Dar ce faci, râzi?

— Păi, ce era să fac? M-a apucat aşa un fou rire, lasă-mă să mă descarc.

— Totdeauna imprevizibilă, Modesta. Când te văd, îmi vine şi mie să râd. Ce bucurie să te vadă omul!

— De ce, nu ne-am văzut de mult?

— Ei, aşa s-ar spune, principessa! Sunt luni de zile...

— Dar ne-am mai văzut...

— Da, cu multă lume de față... Eu aveam poftă să stau cu tine de vorbă, ca pe vremuri.

Claia neagră de păr îi cade peste ochii care mă privesc atent, cu reproş, mâinile lui delicate le strâng pe ale mele. Din privirea lui senină înțeleg ce mult îmi lipsise în ultimele luni. Mă întorsesem de la mare depărtare, dintr-o călătorie ce nu poate fi povestită. Vocea lui, rostirea lui, contrastul dintre limba mea bălmăjită şi plină de patimă şi vorbirea lui — clară şi elegantă — care-mi plăcea aşa de mult, dar pe care nu reuşeam deloc s-o amalgamez cu fantezia mea, m-au făcut să întrezăresc lupta pe care o aveam de purtat pe viitor. Voi reuşi oare vreodată să împac acea ambivalență care nu mă lăsase să-l iubesc pe Carlo?

— Voi reuşi, Carlo?

— Uite-o pe Modesta mea, într-o fracțiune de secundă şi-a şi schimbat expresia şi dispoziția! Ce să reuşeşti?

— Ah, dacă aş putea să-ți vorbesc!

— Despre ce, Modesta?

— Despre lucruri obscure din adâncul meu... Blocaje ale minții, emoții greu de pus în cuvinte.

— Totul se poate spune. Asta de la tine am învățat.

Cu disperare i-am citit în ochi că imaginea mea va fi totdeauna tăiată în două cu o linie albă de cretă.

— Ce se întâmplă, Modesta?

— Carlo, am nevoie de ajutor.

— Cu mine poți vorbi, ştii doar.

— Ştiu. Mulțumesc. Asta e tot ce voiam să aud.

Strângându-ne mâinile, închişi într-un cerc, el lua de la mine siguranță, eu de la el conştiința că nu eram singură.

— Cine plânge, Carlo?

— Cum cine plânge, Modesta? Eşti stranie. Nu te-am mai văzut aşa niciodată, parcă ai fi întinerit, dar te afli undeva departe.

— E sănătos, nu-i aşa, Carlo?

— Sănătos tun! Vino să-l vezi, pe urmă, dacă o să vrei să-l iei tu, va trebui să-i alegi o doică. Sunt trei femei care aşteaptă.

— Dar de ce plânge?

— De foame, Modesta, de foame! Doar ai avut şi tu un copil, ai şi uitat? Vino să-l vezi.

— Îl iau.

— Dar nici nu l-ai văzut.

— Ce contează? L-ai văzut tu, pentru mine ajunge.

— Nu, în privința asta e neapărat să fiu ferm. Trebuie să-l vezi şi să te convingi singură că e normal. Pare mai robust ca Eriprando.

— Dar el nu e copilul lui Ippolito.

— Asta ştiam de la tine. Ia spune, Modesta, te mai temi încă de mongolismul tatălui?

— Şi eu sunt sora unei mongoloide.

— Ah!

— Dar nu ştie nimeni, nici măcar Beatrice.

— Asta te frământă?

— Nici vorbă. Ți-am spus fiindcă pentru prima oară în viață sunt sigură că pot vorbi despre orice cu tine. Şi sunt fericită că ți-am încredințat un secret, unul dintre multele pe care a trebuit să le zidesc în mine. Lucrurile nespuse putrezesc înăuntrul nostru.

— Modesta, sunt mişcat...

— Ce încet plânge... Eriprando urla ca nebunul.

— Dar dacă vom continua să vorbim fără să-i dăm să mănânce, atunci să te ţii urlete, hai, vino să-l vezi. E un exemplar minunat, s-ar zice că natura a vrut să i se ierte crimele din trecut.

În pătuţ, în locul ghemotocului inform de carne care fusese Eriprando, un chip bine modelat, cu frunte gânditoare, sta culcat pe pernuţă.

— Are dreptate Pietro, ţine ochii deschişi! Lui Eriprando i-au trebuit câteva săptămâni...

— Da, dar încep să fie multe cazuri din astea.

— Ne vede?

— Nu cred.

— Are şi bărbia un pic proeminentă... Seamănă cu...

— Cu cine, Modesta?

— Seamănă cu Jacopo, unchiul lui Beatrice.

La numele acela abia şoptit, ochii deschişi la culoare, ca un norişor cenuşiu, s-au oprit asupra mea. Nu vedea, desigur, dar convingerea că fusesem recunoscută m-a făcut să mă aplec peste pătuţ şi să întind mâinile.

— Ce faci?

— Îl vreau, imediat!

— Nebunatico! Nici nu voiai să-l vezi, şi acum...

— Acum l-am văzut, m-am îndrăgostit de el şi îl iau la mine. Îl fur şi îi pun numele Jacopo. Jacopo! Nu vezi că răspunde cu privirea? Ştie că e numele lui.

— Nebune mai sunt femeile! Am înțeles, înfăşoară-l bine şi hai să mergem. Te duc acasă şi sper că acolo îi dai să mănânce.

— A, în privința doicii, fii fără grijă. Acum două zile, Stella a născut şi ea un băiat şi sunt sigură că lui Jacopo o să-i placă de ea. Stella e cea mai frumoasă țărancă de pe aici.

53.

Carlo, atent la drum, conducea încet, la fel ca data trecută, ca să poată evita gropile, cotiturile prea bruşte, apariția neaşteptată a unui câine sau a unei biciclete. Accelera precaut ca să poată depăşi o căruță, un măgar cu povară, o turmă de oi care prefăcea aerul într-o mare de praf. De luni de zile nu mai plouase. Dar în curând, la un semnal invizibil, enormii nori albi, suspendați deasupra dunelor, aveau să izbucnească într-un plâns răcoros de sfârşit de vară.

Ca şi data trecută, din când în când, ochii lui mă ațintesc în oglinda retrovizoare şi mă ajută să duc în brațe o viață.

Pentru prima oară de când mă ştiu, m-am trezit vorbind despre un buştean greu, pe care a trebuit să-l târăsc, despre o cocioabă pierdută într-o mare de noroi, despre un foc care se năpustise din mâinile mele asupra unei uşi...

— Tu m-ai învățat, Carlo, să înot, să vorbesc, învață-mă să gândesc ca tine. Viitorul e al oamenilor ca tine.

În oglindă, privirea lui e ca un uşor sărut pe frunte, dar în ochi îi apare şi dispare o tristețe nouă, ca un nor, ca o ploaie de sfârşit de vară.

— Eşti trist pentru că vezi că nu pot deveni niciodată ca tine, Carlo?

— Nu, Modesta, sunt trist fiindcă mă tem că am comis o greşeală ireparabilă noi, oamenii viitorului, cum zici tu. Te ascult acum şi nu mai îndrăznesc, cum aş fi făcut nu mai departe de acum un an, să-ți vorbesc de certitudini. Uite acolo, în capul turmei. Şi aici steguleţe, ca la Roma, cu deviza aceea: „Mi se rupe". Într-un singur an, înmulțirea asta anormală a stindardelor cu cap de mort şi oase încrucişate... A prins din zbor ocazia onorabilul Benito Mussolini. Partid fără niciun program: „Noi, mai înainte de a fi cuvânt, suntem acțiune!" Criza cărbunelui, debitele restante ale Angliei, pentru a salva situația e nevoie de încheierea unui acord de împrumut cu Statele Unite. Totul pentru a se ajunge la şantajul: „Revolta fascistă contra intolerabilului regim bolşevic".

— De asta eşti trist?

— Nu, nu mă tem, n-or să reuşească... Sunt trist pentru erorile noastre din trecut şi mă sperie un pic încrederea asta pe care o ai în mine. Tu mai bine să nu te schimbi niciodată,

să nu-i imiți pe bărbați. Eu simt aşa, nedesluşit, că există o forță nouă în tine şi în Beatrice.

— Înainte mă făceai imorală, iar eu...

— Înainte nu pricepeam nimic... Acum ce-i, Modesta, de ce începi să râzi?

— Râd fiindcă Jacopo ăsta are o forță incredibilă. E sănătos tun! N-o să avem probleme cu el, cum am avut cu Eriprando.

— Ce probleme, Modesta?

— Ei, nu voia să sugă!

— Şi asta te face să râzi?

— Aş vrea să nu se mai termine călătoria asta niciodată, Carlo! Ce frumos e să mă duci tu aşa. Beatrice mi-a spus că mergeți des la plimbare la poalele Muntelui.

— Da, mergem des.

— Şi asta a făcut-o să devină aşa de robustă şi de senină. Se sprijină pe brațul tău când vă plimbați?

— Sigur că da.

— O invidiez, Carlo.

— Iar eu invidiez faptul că poți să spui „o invidiez”. Să nu te schimbi, Modesta. Să nu ne imiți!

— Dar ea de ce n-a venit?

— Parcă n-ai cunoaşte-o! Ai scăpat de ea şi acum mă întrebi pe mine, fără niciun pic de ruşine!

— Mă amuză să aud ce ştiu. E femeia ta şi trebuie să ai grijă de ea. Ți-a dat ceva de furcă, nu-i aşa?

— Şi încă cum! Luni de zile n-a fost chip să accepte nici măcar ideea că va avea un nepot de la plebeea de Inès.

— Parcă o şi aud!

— Pe urmă, mai mult de frica ta, dar măcar s-a putut vorbi despre asta. De venit însă, nici n-a vrut să audă. În privința asta n-a fost nimic de făcut. „Eu, să vin la spital, ca o mic-burgheză oarecare? Niciodată!”

— Şi acum unde e?

— Acasă la tine, nu ți-a spus Pietro? Sărmanul de el! L-a gonit urât de tot când a venit cu vestea. „Numai ca să n-o ofensez pe Modesta, voi merge acasă la ea s-o salut. Dar niciodată, în vecii vecilor, n-o să-mi aplec privirea asupra unui bastard!”

— Vai, Carlo, ce bine o mai imiți! Mă faci să mor de râs, mai fă o dată, te rog!

— „În vecii vecilor, Modesta! Nu-mi poți cere s-o imit niciodată, în vecii vecilor!”

În fața porții

Pietro umblă în sus şi în jos, cu o repeziciune de nebănuit la trupul acela imens, ştergându-şi din când în când țeasta asudată sub ochii uluiți ai domnişoarei Elena, care, încremenită şi rămasă fără glas, încearcă din greu să-şi stăpânească tremurul neobişnuit buzelor şi al mâinilor.

— Of, principessa, ce bine că sunteți aici! Eu nu mai rezist! Să mă iertați, dar nu mai suport tensiunea asta! Priviți-l, nici măcar nu bagă de seamă că ați venit. Şi-a ieşit rău din fire, mă sperie, nu alta!

— Dar ce e Pietro, ce e? Hai, spune!

— Of, Mody, Beatrice iar m-a gonit! E semn că nu-l vrea, chiar deloc! Nu-l vrea pe copilul seniorului meu!

— Cine e stăpâna în casa asta, Pietro?

— Voscenza sunteți, principessa.

— Păi, atunci, calmează-te. Aici toată lumea face cum spun eu.

— Da, da, dar cu disamore[25], Mody, dacă Beatrice nu-l vrea! N-a mai fost niciodată disamore în casa Brandiforti!

— Dar ce tot zice acolo, principessa? De un ceas mormăie întruna. Ţin să vă atrag atenţia că această tensiune îl tulbură pe Eriprando. Abia am apucat să-l trimit să se joace pe plajă cu Nunzio.

— Tot asta zice, dar cu alte vorbe, şi Pietro, Elena.

— Dar el a început, a ţipat la Argentovivo.

— Dar de ce la Argentovivo?

— Îţi spun eu de ce, Mody: fătuca asta de pe continent nu pricepe nimic! Dumneaei, Argentovivo, în loc să mai arunce apă pe foc şi s-o astâmpere pe Beatrice, îi ţine isonul. Asta nu-i drept! Dumnezeu mi-e martor că nedrepte sunt, şi ea, şi Beatrice! Beatrice n-are decât! Dar ea, de ce să mai aţâţe şi ea focul?

— Las' că stingem noi acum focul ăsta, n-avea tu grijă, Pietro, astâmpără-te!... Ia-l tu, că e tare greu! Nu vezi că-l ţin în braţe? Uite, ia-l tu şi du-l la Stella, că, dacă nu, o să moară de foame.

— Dar eu, eu nu ştiu să-l ţin! Şi dacă-l scap? Domnişoară Elena, luaţi-l dumneavoastră...

— Du-te, Pietro, nu mai face şi tu atâtea nazuri!

---

[25] „Lipsa iubirii."

— Să mă iertați, principessa, şi dumneavoastră, domnişoară, dar tare emoționat am mai fost fiindcă mă hotărâsem să plec de aici, dacă nu se făcea cum e drept. Şi să plec eu de lângă Mody a mea şi de lângă Beatrice a mea, groaznic pas ar fi fost să facă Pietro.

— După cum vezi, n-ai de făcut pasul ăsta, hai, du-te!

— Vai de mine! Plânge, Mody! Nu cumva i-am făcut eu ceva?

— Nu, Pietro, ți-am spus doar că plânge de foame.

În salon

În întunericul din salon, Beatrice stă aşteptând în picioare, cu Argentovivo la doi paşi de ea. Draperiile trase reînviau lumina şi emoțiile din vremuri de demult.

— Casa asta ajuns o cazarmă, Modesta! Draperii căscate, mobile neîngrijite, nu tu un buchet de flori nicăieri! Nu-mi place domnişoara aceea, Elena, parcă ar fi un jandarm. Mi-am permis să i-o spun şi-mi permit să ți-o spun şi ție.

— Domnişoara Elena nu are nicio vină, Beatrice. Eu i-am poruncit să deschidă draperiile.

— Cum n-are nicio vină? Am rugat-o insistent! Doar e femeie, nu? Şi se ştie că tu, ca şi Carlo, aveți atâtea lucruri la care să vă gândiți, aşa că ne revine nouă, femeilor, datoria să ne îngrijim de sănătatea voastră şi de tot ceea ce priveşte casa.

— Dacă te necăjeşte aşa de tare, Beatrice, o să mai vorbim despre asta.

— Sigur că mă necăjeşte! Eu a trebuit să-mi urmez soţul şi mă simt în culpă când văd toate astea.

Sub ochii înspăimântaţi ai lui Carlo, m-am repezit la ea s-o susţin. În penumbra dulce de altădată, agăţată de gâtul meu, Beatrice plânge. Şi, ca pe vremuri, mă trezesc ţinând-o de talia subţire.

— Oh, Modesta, strânge-mă în braţe! Nu eşti supărată pe mine, da? Sunt aşa de rea! Te-am lăsat singură. Şi cu Pietro am fost rea. L-am văzut cum mă privea cu ură. Niciodată nu m-a mai privit aşa şi are dreptate, fiindcă am fost nedreaptă. Şi tu, Argentovivo, reao ce eşti, pleacă de aici, nu vreau, Argentovivo, să te mai văd în ochi!

— Du-te, Argentovivo, lasă-ne singure.

— Da, da, goneşte-o de aici! Şi ea e rea! În loc să mă potolească.... Am fost rea şi cu Carmine. Ce îngrozitor, Modesta, acum a murit! Nu ştiam că o să moară.

— Nimeni nu putea şti, Beatrice!

— Trebuia să mă duc să-l văd, măcar pentru ultima oară.

— Am fost eu şi pentru tine.

— Tu eşti bună. Te-ai dus... mie, mie mi-a fost frică... Şi acela, acela care s-a născut acum? Nu l-ai luat tu, nu-i aşa? Spune-mi că nu l-ai luat.

— Ba a trebuit să-l iau. Am fost forțată.

— Forțată, tu? Mă faci să râd, cine te poate forța pe tine?

— Unchiul Jacopo.

— Ce?

— Da, s-a întors iar, dar nu în vise, ca până acum. În carne şi oase, mic şi cu privirea lui. S-a născut din nou.

— Şi tu de unde ştii?

— L-am văzut. Pun pariu că, dacă-l vezi, o să-l recunoşti şi tu.

— Of, hai să-l văd şi eu, mi se pare de necrezut! Unde e? Unde e? Vreau să-l văd!

În cameră, cu Stella

— Ai dreptate, Modesta, zici că el e, numai culoarea ochilor nu e la fel. Asta tu n-ai cum să ştii. Unchiul Jacopo avea ochi albaştri, iar Jacopo ăsta are ochi cenuşii ca bunica Gaia. Mi-l dai să-l țin şi eu, Stella, acum că a mâncat? Vai, ce lung mai e! Dar o să ai destul lapte pentru amândoi?

— Oh, principessa, e mană cerească 'stu picciriddu! Uite aici, stă să-mi plesnească țâța.

— Şi uite ce mânuțe are, Modesta: lungi de tot şi cu unghii ovale. Mâinile lui, Modesta. Bine că l-ai recunoscut imediat, ce bine! Şi tu, Argentovivo, isprăveşte cu plânsul şi du-te să-i ceri iertare lui Pietro. Numai tu eşti de vină! Da, se ştie doar că voi, ăştia de pe continent, nu pricepeți niciodată nimic! Ce fericită ar mai fi bunica Gaia că s-a întors la noi. Tu nici nu ştii ce mult îl iubea pe unchiul Jacopo. Se certau mereu, dar se iubeau foarte tare.

Argentovivo şi Pietro discutau într-un colț, mai bine zis Pietro îşi tot lăsa capul în jos, năpădit de avalanşa de vorbe pe care o scotea din gură Argentovivo.

— Ei, ați făcut pace voi doi? Vai, Modesta, ăştia atâta se ceartă, că tare mi-e să nu iasă de aici vreun amor. Ce mai pereche! Singura durere pentru mine rămâne că am pierdut casa de la Carmelo, fiindcă acum l-am fi pus în camera unchiului Jacopo, cum voia bunica, şi am fi umplut şi altele... Ce-ar fi dacă am cumpăra înapoi vila aia, acum că a murit Carmine, ce zici, Modesta? Gândeşte-te ce fericită ar mai fi bunica! Eriprando în odaia de sus, Jacopo la el în cameră. Şi, dacă vrea Dumnezeu... vino încoace, n-ai observat nimic? Ia pune-mi mâna pe burtă. Nu simți?

— De cât timp, Beatrice?

— Sunt două luni de când mi s-a oprit sângele.

— Şi Carlo ştie?

— Nu. Cum cere tradiția, tu trebuia să afli prima. Aşază-ți palmele aici şi binecuvântează-mi pruncul.

— Te binecuvântez, Beatrice.

— Oh, dacă mi-ar da Dumnezeu un băiat! Trebuie să se întoarcă şi Ignazio. Era aşa de frumos Ignazio, cel mai frumos dintre toți!

— Ignazio o să se întoarcă, Beatrice, dar vila trebuie să rămână a familiei Tudia.

— De ce spui aşa, Modesta?

— Fiindcă lui Carmine nu putem să-i aducem ofensă după moarte, ştii bine.

— Ştiu. Acum, că a murit, Carmine trebuie respectat.

54.

— Nu plânge niciodată 'stu picciriddu. Tare mă mai minunez de el, principessa. Deschide ochii, îşi suge laptele şi adoarme senin. Uitați-l! Nici nu-mi vine să cred: zici că e om mare Jacopo... N-ar trebui să zic aşa, dar în astea trei luni, parcă el ar fi fost copilul meu, nu ca 'Ntoni ăsta, care nu se mai satură!

— Dar e tare frumos 'Ntoni al tău, Stella.

— Ei... e frumos, principessa, dar tare mai e mofturos şi îndărătnic! Leit taică-su. Simt eu c-o să mă chinuie la fel ca el.

— Nu-i neapărat, Stella, dacă o să ştii tu să-l creşti altfel.

— Spuneți că se poate schimba o soartă, principessa?

— Toate se pot schimba.

— Şi nu mai plouă odată! Vara asta nu mai vrea să se isprăvească! Mi-a spus mie tata că acum treizeci de ani a tot ținut-o aşa, cu zăpuşeală şi arşiță, până la ziua morților. „Semn rău e ăsta!”, aşa mi-a zis. „Morților le e sete.” Şi mari nenorociri au dat peste oameni anul ăla. Măcar să plouă, să mai spele cugetele... Au înnebunit toți pe aici, pe la noi, dar şi pe continent, s-au luat după ’sti carusi de umblă îmbrăcați în negru. Numai la nenorociri să te aştepți de pe continent!

— Eşti îngrijorată pentru frații tăi, Stella?

— Măcar de-ar fi numai ei! Dar şi pe Melo mi l-au amăgit cu trăncăneala lor fasciştii ăştia, de s-a dus cu ei tocmai la Roma. Nici nu vreau să mă gândesc! Nu chiar la Roma, primprejur, într-un sat de-i zice Tivoli.

— Melo? Dar eu credeam că a plecat în America.

— Păi, aşa e! Numai că s-a oprit întâi pe la Roma... acolo plouă, aşa a scris... şi pe urmă la Napoli se duce ca să se îmbarce pe vapor. Măcar de-ar ploua şi pe aici!

— O să plouă, Stella. Şi nu-ți mai face tu griji pentru bărbați. Şi soțul lui Beatrice a trebuit să se ducă la Roma. Melo şi Carlo se întorc ei, nu-ți mai face tu sânge rău. Ce, vrei să ți se strice laptele?

— Aveți dreptate. Noi, femeile, nu trebuie să ne tot facem griji pentru ei. Cine să priceapă cum tot umblă ei încoace şi

încolo? Iar Stella e femeie, stă potolită, ştie că numai ce-o calcă datoria trebuie ea să facă.

— Noapte bună, Stella.

— Şi dumneavoastră, voscenza, şi să aveți parte de somn!

Stela surâde, iar lumina slabă de pe chipul ei se înteţeşte. Încă o privire asupra încăperii vaste, aflate în umbră, asupra celor două pătuțuri alipite, unde se odihnesc Jacopo şi 'Ntoni, şi Modesta se poate întoarce — ca în fiecare seară — la liniştea din camera ei. Pe masă, printre cărți, licăreşte o pipă de culoare albă, o umple. Stă la fereastră, fumează pe întuneric, cu privirea ațintită spre cer. „Fumatul adună gândurile frumoase de peste zi şi le alungă pe cele nesănătoase, ca un marranzanu”[26]. Glasul lui Carmine se roteşte odată cu fumul, dar n-o face pe Modesta să tresară. Duioşia din glas era acel semn al osândei pe care în van l-a tot căutat ea în pieptul şi în ochii lui. Poate că şi împăcarea asta cu mine însămi, se gândeşte Modesta, pacea care de luni de zile îmi însoțeşte orice gest, e semn că Certa a hotărât să-mi curme călătoria... În depărtare, un trăsnet urmat de un tunet surd sfărâmă bastioanele arşiței şi face să tresară copacii. Tunetele şi fulgerele mute dezlănțuite desfăşoară pe cerul de prelată al nopții arabescuri şi morişti complicate, ca focurile de artificii care îl încântă pe Eriprando în seara de Rusalii. Captivată, ca şi el, de artificiile pline de fantezie, aproape că nici nu aud uşa care se deschide încetişor în spatele meu. El e!... Se poate oare ca cineva întâlnit într-un coşmar să-ți apară din nou în față, viu? Sau visez iar? Lent, Mattia îmi stă dinainte în întuneric, nu-l văd, însă îi recunosc tăcerea... o tăcere posomorâtă, de câine ori de fiară ostilă. Ori poate e răsuflarea tinereții? Acum înaintează, iar eu mă văd silită să mă apropii de masa care ne desparte şi să

---

[26] Instrument muzical tradiţional.

apuc cu o mână pistolul, în timp ce cu cealaltă aprind lumina.

— Ce cauți aici, eşti nebun? Cum ai intrat? Să nu te apropii de mine, Mattia! Încă un pas şi-ți zbor creierii!

— Nu mă apropii. Am venit numai să-ți aduc înapoi cheile. Uite, erau trei. Le-am scos de pe legătura de chei a lui taică-meu. Uite, principessa, sunt aşezate la rând, cheia de la poarta din grădină, de la uşa de intrare şi de la camera ta.

— Şi nu puteai să mi le trimiți sau să vii pe ziuă?

— Aşa e Mattia! Îi place să facă cum îi trăsneşte lui. Şi, pe urmă, o speranță tot îmi mai rămăsese.

— Ce speranță, nebun ce eşti?

— Că mințeai. Noi, bărbații Tudia, ținem la amintirile noastre, aproape că suntem mai geloşi pe amintirile morților decât pe ale celor vii. Dar amintirea nu trebuie să fie ştirbită de îndoială, iar tu m-ai făcut să mă îndoiesc. Aşa că am vrut să încerc cu mâinile mele cheile în broască, să merg pe drumul lui, ca să fiu sigur. Adevărat ai grăit tu, iar Carmine i-a mințit dintotdeauna pe fiii lui.

— Lasă-i pe morți în pace şi uită. Modesta a uitat tot.

— Bravo, uite la ea! Întâi se înfățişează ca o nebună în casa altora. Iscă mare zarvă şi bănuieli, vorbind cu jumătate de gură, şi pe urmă a şi uitat! De ce ai venit la Carmelo? Să furi ai venit? De ce l-ai sărutat?

— Am luat ce-mi datora mie tatăl tău.

— Aşa de mult îl iubeai? Nu răspunzi? Îl mai iubeşti? Te-am pândit zi de zi, te-am urmărit de departe. N-ai alți bărbați, cum mă făcuseşi să-mi închipui. Eşti singură şi tot la el te gândeşti.

— Modesta l-a uitat.

— Ai uitat şi de mine?

— Şi de tine. Pleacă de aici! Ce vrei de la mine?

— Pe tine te vreau.

— Sunt o mulțime de femei, Mattia.

— Am încercat, dar tot ochii tăi îi vedeam într-ai lor. Uite-te în ochii mei şi lasă pistolul ăla.

Pe masă, în cercul de lumină al lămpii, trei chei aliniate — poarta, uşa de intrare, camera mea — scânteiază, şoptind minții un mesaj precis, un traseu înfruntat fără ezitare la vreme de noapte. Nunzio stă de pază mereu, Lupo şi Selassiè veghează.

— De câini zici? Ehe, Mattia se pricepe el la câini şi la paznici! Numai cu tine nu s-a priceput şi să mă crezi, Mody, aşa îți spunea, nu?

— De unde ştii?

— Ştiu eu... Şi să mă crezi că am încercat să-mi şterg din minte noaptea aia de îngheţ, cum i-ai spus tu, dar, cu cât o ştergeam mai tare, cu atât mi se făcea mai frig şi-ți căutam trupul cald.

Ca hipnotizată, mâna mea rece nu mai poate să asculte glasul acela cald, ce o imploră, şi aşază pistolul peste chei.

— Eşti mai frumoasă decât te țineam minte! Te-am înțeles şi am vrut prea mult.

— N-o să reuşeşti, Mattia. Eşti prea tânăr, o să începi iar să ceri prea mult şi să tulburi liniştea acestei case.

— Pune-mă la încercare.

Mâna lui, aşezată peste a mea în cercul de lumină, sparge valul de împăcare ce îmi legăna de luni de zile simțurile. Pot simți pericolul din căldura acelei mâini. Îl privesc drept în ochi.

— Mă pierd în ochii tăi, nu mă alunga... Ai în priviri un fel de vijelie care mă ia cu ea.

Pot simți pericolul din privirea aceea blondă ca grâul. Vijelia din ochii lui mă târăşte spre el şi, în ciuda faptului că trupul meu încremenit rezistă, mâna mea se întoarce să-i întâlnească palma. În cercul de lumină, viața mâinii mele se pierde într-a lui şi închid ochii. Mă ridică în brațe, în gesturile cunoscute, încântarea simțurilor mele revine, trezindu-mi din nou la bucurie nervii şi venele. Nu greşisem. Cea-care-vine-sigur mă supraveghează de la distanță, dar numai ca să mă pună la încercare. Trebuie să accept pericolul, dacă doar pericolul acela are puterea de a-mi

readuce la viață simțurile, dar cu calm, fără tremurul din copilărie. Iar, atunci când el, orbit de dorința cărnii lui tinere, încearcă să intre în mine, îl opresc cu blândețe.

— Ce e, Modesta?

— Dacă eşti bărbat, Mattia, nu copil nebunatic, ştii care îți e datoria.

— Ai dreptate, Modesta. Dar te-am dorit aşa de mult! Strânge măcar coapsele şi fă-mă să ajung unde vreau.

Strâng coapsele cu putere şi el ejaculează. Îi adun sămânța cu palmele, mi-o întind pe burtă, pe sâni şi juisez şi eu. Are mirosul lui Carmine, acelaşi miros sărat şi aspru de viață care s-a copt la soare. Certa, care stă şi aşteaptă, surâde. Nu vrea să-mi răpească decât doliul şi partea deja moartă din mine, pe care trebuie să i-o las. Ca să pot face asta, trebuie să-mi accept tinerețea, pe băiatul acela cu obrajii plini, încă nepuşi la încercare de vânt şi de ploaie. Fără ezitare, îmi prind în palme propria tinerețe în carnea aceea semeață şi fragedă.

— Mă laşi să mai vin?

— Da, Mattia, îmi placi când eşti aşa.

— Îmi placi! Ce vorbe... Tu trebuie să mă iubeşti!

— Stai liniştit, Mattia, nu strica totul.

Cu mişcări lente, înşiră cele trei chei alături de ale sale, privindu-mă şi silindu-mă să-l privesc. Aş putea fi fericită

privindu-l tot timpul, în zori, în amurg, noaptea, ținând în brațe trupul lui tânăr, ca şi al meu.

— Mă laşi să mai vin?

— Ai înşirat cheile mele lângă ale tale, de ce mai întrebi?

— Deci nu dormeai?

— Nu, mă uitam la tine.

— Dar aveai ochii închişi.

— Tot te vedeam, eşti frumos gol.

— Nu-mi spune aşa, că îmi vine poftă de tine.

— Mâine, Mattia, acum trebuie să pleci.

— Mă pui la încercare?

— Tu mi-ai cerut-o.

— Îmi tremură şi mâinile de ce mult te mai doresc încă. Dar o să trec eu încercarea asta.

— Să sperăm, Mattia.

— O să vezi!

De acum era limpede că o parte din mine avea să le aparţină întotdeauna lor, acelui limbaj dens de pasiune, care pe Stella când o făcea să aibă o voce caldă şi luminoasă, când i-o posomora, ca marea întunecată în aşteptarea furtunii:

— Nu vă pare rău, principessa, că Prando îmi spune mamă? În toate felurile am încercat să-l dezbar de obiceiul ăsta, dar Prando e căpos şi îndărătnic, mai dihai chiar ca 'Ntoni, dacă se poate aşa ceva.

— Dar de ce ar trebui să-mi pară mie rău, Stella? Lasă-l în pace. Dacă el te-a ales de mamă, ce-i rău în asta? Ia, zi, Prando, câte mămici ai tu?

— Două mame am şi mai am şi două mătuşi.

— I-auzi la el! Şi care ți-o fi mătuşa a doua, ai?

— Elena frumoasa!

— Da' frățiori mai ai?

— Nu!

— Da' ista d-aici, de se uită la tine? Nu ți-i frate Jacopo?

— Ista-i al tău!

— 'Ntoni i-al meu... Da' Jacopo?

— Nu!

— Dă-i pace, Stella, că e aproape adormit. Lasă-l să-şi caute în somn el singur calea. Tu spune-mi, Stella, că te văd îngrijorată, pentru tatăl tău îți faci griji?

— Nu se împacă el cu ideea că mi-e mai bine aici decât acasă. Melo îmi dă acum bătaie de cap. Cum se face că nu s-a întors şi nu scrie? Domnul Carlo e mult de când a venit de la Roma.

— Dar Melo de la Roma trebuia să plece în America. S-o fi îmbarcat.

— Fără să trimită o vorbă? La Roma au fost morți şi răniți, am auzit eu. Nu ştiu eu să citesc ziarele, dar am auzit. Domnul Carlo s-a întors de acolo slab şi trist.

— Dar Carlo e de cealaltă parte, Stella, şi e doar amărât de succesul ideilor ăstora ale lui Mussolini.

— Dar ce mai vrea şi ăsta de ne-a despărțit bărbații? Melo e omul meu şi n-ar trebui s-o spun, dar tare năbădăioasă fire mai are şi în el n-am cum să mă încred. Dacă domnul Carlo, cum îmi spune voscenza, e de partea cealaltă, trebuie să aibă el dreptate, fiindcă e om drept domnul Carlo. Dacă ar putea să stea de vorbă cu Melo, când s-o întoarce!

— Asta te necăjeşte, atunci?

— Eh! Dacă domnul Carlo ar putea să-i bage mințile în cap!

— Când se întoarce Melo, îl punem să stea de vorbă cu Carlo, Stella.

— Nebunia asta a bărbaţilor nu mai pot eu s-o rabd! Ce nevoie avea el să dea fuga la Roma şi pe urmă în America aia, care-i şi mai departe?

— După moştenire, Stella.

— Şi la ce-i trebuie? Nu suntem săraci. Când eşti departe de carne din carnea ta, asta e depărtare adevărată!

— O să se întoarcă el, Stella.

— Mă îmbărbătează voscenza, la fel ca lacrimile astea de îngeri pe care a vrut Dumnezeu să ni le trimită din Cer. E o răcoare afară de parcă am fi în rai. Jacopo nu mai asudă acum, bietul de el, piccirriddu!

Stella cu chipul uşor umbrit de teamă, Stella cea cu ochii prelungi: două aşchii de fontă şlefuită, două steluţe surâzătoare chiar şi în plin vuiet de furtună. Ploaia zgâlţâie acum zidurile casei, când furioasă, când blândă. Coridoarele, scările alunecă tăcute sub paşii mei. Mai meditez câteva clipe la cele petrecute în timpul zilei, la cum a crescut Prando în numai câteva săptămâni, „de când veniraţi cu Jacopo, se făcu mare dintr-un foc”, şi Mattia deschide uşa zâmbind. Acum e mereu zâmbitor.

— Nici nu te-am auzit, Mattia, cum ai venit?

— Cu Orlando. Mi s-a luat de motocicletă. Avea dreptate taică-meu: îţi astupă auzul tot zgomotul ăla şi nu te mai lasă să asculţi pasul duşmanului. Te face ţintă uşoară pentru cine are ură pe tine. Nici trei zile nu-s de când m-a scăpat Orlando dintr-o cursă pe care mi-o întinseseră unii.

— Cine erau?

— Aceiaşi care îl ocheau mai înainte pe Carmine. Acum eu sunt stăpânul şi trebuie să mă feresc. Alta ți-i viața când îți moare taica. Mattia a ajuns bătrân peste noapte, iar acum trebuie să prindă singur rădăcini în pământ şi tu trebuie să mă ajuți, Modesta, trebuie să mă înveți!

— Ce vrei să afli, dacă eşti la înălțimea tatălui tău?

— M-ai dibuit.

— Carmine n-avea încredere în tine.

— Tu ai?

— Eu simt în tine forța lui Carmine, dar îndoielile lui în privința ta nu reuşesc să mi le şterg din minte.

— Şi când te gândeşti că eu am vrut să-l fac să se îndoiască de mine!

— Dar de ce?

— Ştiu şi eu? Ca să mă ia în seamă, ce ştiu eu. Să-l fac să se îndoiască măcar de mine, să-i clatin siguranța aia de stăpân pe care o avea față de toți. Iar acum, că e mort — cine s-ar fi gândit? —, simt cum îndoielile lui cad pe mine. Acum numai de la tine mai pot să aflu, poate că nici măcar de la tine. N-am pe nimeni.

— Dar Vincenzo?

— Vincenzo! De-ar mai fi Carmine în viață să vadă cine-i era odorul! Din blând ca un miel, s-a făcut turbat rău.

— Dar cum se poate?

— Se vede treaba că doar de frică îl respecta mai înainte. De când a murit, nu face decât să-l înjure. S-a pus pe băut din ziua înmormântării. Iar acum a plecat de acasă. Mi-e frig, Modesta.

— Ia-mă în brațe, că te încălzesc eu. Dar ce-i cu tine, Mattia?

— Nu te uita la mine. Nu pot să-mi țin lacrimile, nu-s bărbat, Modesta, nu te uita!

Pentru prima dată, mi se face milă de tinerețea lui şi de a mea, o clipă doar, fiindcă percep capcanele pe care le ascunde înduioşarea. „Tinerețea e mai vicleană ca bătrânețea şi de orice mijloc ştie să se folosească.” O clipă doar şi el deja profită.

— Spune-mi că mă iubeşti, Modesta.

— Fii cuminte, Mattia.

— Spune-mi!

— Îmi ceri o vorbă pe care trebuie s-o spunem cu mare grijă, Mattia.

— Dar eu te iubesc.

— Ai nevoie de mine.

— Şi asta nu e iubire?

— Cu timpul se va vedea, Mattia.

— Mă scoți din minți, Modesta! Nu sunt vrednic de tine, hai, spune!

— Am doi copii şi un soț, Mattia, nu uita de asta.

— Un soț? Dihania aia? Doar o vorbă să zici şi te scap eu de crucea asta.

— Ce vrei să spui?

— Ți-l omor şi te iau eu de nevastă.

— Încearcă numai, că îți şi zbor creierii!

— Dacă te măriți cu mine, îți iei pământurile înapoi şi, cu tine alături, aş putea să le țin piept la toți. Mărită-te cu mine, doar ți-am dat atâtea dovezi în lunile astea.

Era adevărat, dar tinerețea lui nu era viitorul meu şi nu-mi doream pământuri. Numai de nevoie te căsătoreşti... Dovezile alea nu erau decât obişnuitele funii de mătase cu care avea să te lege mai târziu şi mai tare. Simțeam asta din despotismul brațelor sale care, involuntar, aproape că-mi frângeau încheieturile mâinilor. Nu-ți pierde echilibrul, Modesta, nu da ascultare căldurii acelor mâini, priveşte țintă în ochii lui, unde, în mierea de flori galbene de grozamă, se

întrevede deja o închisoare întunecată. Şi, ca să pot scăpa din mierea aceea care-mi hrănea simțurile, dau fuga la Carlo:

— ... Şi când te gândeşti, Carlo, că atunci când te-am cunoscut îmi închipuiam că toți tinerii sunt ca tine. Ce amăgire! Mă vedeam în viitor cu o mulțime de Carlo în jurul meu, cu care să stau de vorbă, să cresc, să fac dragoste.

— Mda, câte unul mai există: Jose, de pildă. El şi tovarăşa lui sunt altfel. La Milano erau un exemplu pentru noi, îi admiram cu toții, erau, cum să le zic, mândria noastră. Chiar azi mi-a scris o scrisorică, pe jumătate glumeață, pe jumătate serioasă, în care mă face trădător din pricina visului meu „puccinian" de căsătorie: „Un bel dí vedremo[27]...". Mai spune şi că între cele două rele tipic italiote îl preferă totdeauna pe D'Annunzio.

— Jose, Jose! Repeți întruna! Dar ceilalți? De ce nu-mi vorbeşti şi despre ceilalți tovarăşi? Sunt toți la fel ca Pasquale ăla care se tot ține după tine şi nu vrei să-mi spui?

— Pasquale e un tovarăş bun, Modesta. Să nu pierdem din vedere realitatea: suntem în Sicilia!

— Dar l-ai văzut cum e acasă la el, cu soția? Ai văzut cum o tratează? Ce spun eu? N-o tratează în niciun fel. În cele câteva clipe când apare, zici că e străvezie biata Eliza!

— Da, într-adevăr, tu mi-ai atras atenția...

---

[27] „Într-o bună zi, vom vedea...", arie cunoscută, din opera Madama Butterfly, de Giacomo Puccini.

— Te-ai întunecat la față, Carlo, de ce?

— Fiindcă trebuie să recunosc că, înainte de a te cunoaşte, nu observam lucrurile astea... Dacă încerc să-mi aduc aminte, îți dau dreptate, trebuie să admit că şi la Milano era la fel, numai că nu băgam eu de seamă. Aveam atâtea alte chestiuni urgente la care să mă gândesc.

— Ți se pare că problema asta pe care o am eu e prea personală? Spune drept.

— Nu. Dar şi acum sunt lucruri mai importante de abordat.

— Ai dreptate.

— Ceea ce cauți tu, Modesta, va veni abia mai târziu. Când în locul cărții Cuore va fi cartea lui Bebel, când, cum zice Maria, în locul numelor de sfinți vor fi în calendar numele unor Marie Curie, Pasteur...

— Şi dacă nu va fi aşa, Carlo?

— Vom continua să ne cultivăm grădina, vorba lui Voltaire, şi vom aştepta ca sămânța să dea roade. Priveşte ce apus de soare, Modesta! Hai la plimbare, mai înainte ca divina Beatrice, urmată de roaba ei — ştii că s-a făcut frumuşică foc Argentovivo? —, să iasă din bucătării şi să ne potopească cu delicii. Învață acum să gătească. Zice că vrea să gătească ea singură pentru copilul care se va naşte. Mi-aduc aminte că şi mama...

— Uite că s-a pornit vântul, Carlo, hai să alergăm! Îmi place vântul; acolo, la călugărițe nu era niciodată vânt, totul stătea

neclintit, de parcă era cufundat într-o apă cenuşie şi densă. Poate că nici nu eram decât nişte peşti morți într-un acvariu.

— Uite cum scoate capul poetul care doarme sub coaja groasă a copilei de la țară! Şi te schimbi şi la chip, cum naiba faci?

— Carmine zicea că parcă aş fi un cantastorie[28] şi Tuzzu la fel, mi se pare... Cum ne pierdem amintirile, Carlo, e îngrozitor!

— Dar acei cantastorie nu sunt şi poeți?

— Îndată ce-mi iau licența, n-o să mai fac altceva decât să scriu poezii şi să alerg pe-afară ca să înghit tot vântul ăsta care mişcă lucrurile din loc, înviorează, trezeşte — ce frumoase cuvinte, Carlo! —, da, uite cum trebuie să spunem: face să rodească şi face să renască mereu insula asta, mai puțin pe avocați, pe notari şi pe profesori.

— Cum merge cu universitatea?

— Dacă e să-ți spun adevărul, e o chestie oribilă, Carlo: mă privesc toți ca pe un fenomen de circ.

— Şi profesorii?

— Ba bine că nu! Sunt atât de uimiți să vadă un animăluț feminin în locul acela sacru, că aproape nici nu-mi pun

---

[28] Recitator ambulant de poveşti derivate din poemele cavalereşti medievale.

întrebări la examen. Acceptă tot ce spun. N-o să fie greu să-mi iau licența.

— Mi-ai spus totul despre tine... Dar de ce ții morțiș să iei cu orice preț diploma asta?

— Când stăteam la mânăstire, era unul din visurile mele şi trebuie să prețuim visurile din copilărie. Apoi, dacă va mai fi un „apoi”, o să mă duc să-i învăț pe alții, cum fac în Turcia. Atatürk i-a trimis pe toți să predea la sate.

— Pe mine m-a plictisit întotdeauna să predau.

— E altceva cu copiii! Dacă ai şti ce mă amuz cu Eriprando! Abia aştept să vin acasă şi să-i scriu pentru mâine o poveste frumoasă pe care o am în minte.

— Despre ce va fi, de data asta?

— Despre aventurile unei şopârle care străbate deşertul unui zid.

55.

— Tot mai citeşti şi la ora asta, Modesta?

— Nici nu te-am auzit, Mattia.

— Faci socoteli?

— Nu, scriam.

— Şi nu mă săruți?

— Copil obraznic ce eşti, dacă mă ții aşa, de la spate, cum aş putea să te sărut?

— Eşti rece.

— Nu, stăteam doar pe gânduri...

— Poate că te-ai supărat că n-am mai venit de-o săptămână?

— De ce? Doar aşa a fost mereu între noi lunile astea.

— Te doresc tare mult.

— Sunt indispusă.

— Şi ce dacă? Sângele e ceva firesc. Şi, pe urmă, dacă vrei şi tu, dacă nu te doare — ştiu eu că uneori vă doare —, pot să intru înăuntru fără mănuşă, simt mai multă plăcere... Dar cum de ți-a venit ideea să-i spui aşa?

Nu trebuia să-l pomenesc pe bătrânul Carmine, el îi zicea aşa, era prăpăd dacă rosteam numele acela.

— Cine mai ştie... Ai avut multe femei, Mattia?

— Una am avut de-adevăratelea, când eram soldat, una care m-a făcut să pricep multe lucruri! Până atunci nu eram decât

un puşti mofturos... Pe urmă s-a mutat frontul şi a trebuit s-o părăsesc, războiul umblă încet, dar mătură tot în cale, pustieşte tot: case, câmpuri, suflete.

— Cum e războiul, Mattia?

— Scârbos tare! Cât sânge mi-a mai fost dat să văd! E scârbos, dar câteodată te şi însufleţeşte. E ca o buimăceală aţâţătoare, o mare provocare faţă de tine însuţi şi de toată firea, vreau să spun când ieşi din tranşee şi porneşti la atac laolaltă cu toţi. Pe urmă vine iar liniştea din tranşee, cu noroi, cu praf, ca o moţăială în care dospeşte spaima de acţiune. Câtă vreme aştepţi, crezi că te odihneşti, că eşti mulţumit că e linişte, dar, când se pornesc să tragă, pricepi într-o clipită că numai asta aşteptai, că erai însetat de strigăte şi de explozii de grenade. Ei! E şi frumos câteodată la război! În răstimpuri mi se pare că toată viaţa asta e cum ai aştepta într-o tranşee cu noroi. Nu şi lângă tine, Modesta. Câţi ani ai tu? Eşti o copilă, picciridda, ori eşti o vrăjitoare? Vrăjitoare ce eşti, diavoliţă împieliţată, de ce nu mă vrei?

— Cum nu te vreau? Eşti în mine, Mattia, te strâng în braţe.

— Cu trupul mă vrei, dar cu mintea? Pe unde îţi umblă mintea? Ce tot cauţi?

— Ştii ce caut.

— Daaa! Iartă-mă! Libertate, nelibertate! Nu mă iubeşti, asta e.

— Ba te iubesc, copil obraznic!

— Noaptea! Numai că eu te vreau mereu.

— Dar poți să vii oricând, ți-am spus doar.

— Daaa! Să iau ceaiul, ca un străin.

— De ce străin? Prieten.

— Nu există prietenie între bărbat şi femeie. Şi asta iar mă scoate din minți!

— Nu începe din nou cu Carlo, Mattia!

— Măcar de-ar fi numai Carlo! Dar Pasquale ăla ce tot caută aici, ai? Şi aia care nu e nici femeie, nici copil, care umblă de una singură şi merge cu tine la universitate? Ce tot vrea? Nu cumva vine şi pe aici? Oh, Modesta, ia-mă în brațe, câteodată mi se pare că-mi pierd mințile!

— Nu mă strânge aşa tare, lasă-mă, mă doare!

— Vezi că mă urăşti? Dar de ce eşti aşa de rece cu mine?

— Ți-am spus de atâtea ori, Mattia. Când faci aşa, îmi piere toată dorința.

— Eu ori plec de aici, ori te omor! Asta dorință! Te omor, pe Dumnezeul meu că te omor! Pe tine şi pe toți prietenii ăia ai tăi. Am plecat. Nu spui nimic, afurisita dracului? Înainte măcar te înfuriai...

Dorința pierea la auzul acelei voci tăioase. Pe măsură ce treceau lunile, speram tot mai tare să nu-l mai văd făcându-

şi apariția, dar nu aveam puterea să nu-i îmbrățişez trupul acela cu pielea netedă şi fermă, abia ieşit din adolescență.

— Tot mereu să te bălăceşti, numai în apă ai sta, aşa-i, Modesta? Îmi place trupul ăsta negru al tău, n-aş fi crezut niciodată. Înainte îmi plăcea pielea albă, acum corpurile alea mi se par serbede față de tine. Vino cu mine, hai să plecăm de aici, mergem în Nord, unde soarele e blând şi apa, dulce. Îmi place marea de la Capri, de la Ischia. Ai fost vreodată pe acolo? Mergem în luna de miere cu anticipație şi pe urmă ne căsătorim... Unde ai fost ieri-noapte? Două ceasuri te-am aşteptat.

— Ți-am lăsat un bilet.

— Nu l-am văzut.

— Fiindcă nu te-ai uitat bine. Era pe masa de scris.

— Urăsc masa aia şi cărțile de acolo. Când nu eşti prin preajmă, toate sunt aici duşmănoase. Unde ai fost? La Prando? Iar făcea mofturi, ca data trecută?

— Eram la Catania, la Beatrice, care a născut. Am pătimit mult, Beatrice are şolduri înguste, s-a chinuit îndelung şi nu puteam s-o părăsesc.

— Aha! Dar până la urmă a mers totul bine, dacă zâmbeşti.

— Da, bine, dar trebuie să stea la pat, liniştită.

— Şi ce-a născut, băiat ori fată?

— O fetiță delicată şi foarte frumoasă, m-a şi cucerit, zici că e o femeie în miniatură.

— Păcat! Îmi închipui, cumnatul tău...

— De ce păcat? Am zis că e delicată, dar e sănătoasă.

— Nu de asta. Se spune că, dacă ți se naşte mai întâi o fată, mai cheamă încă vreo două-trei după ea. Şi ai de tras până ajungi să ai un băiat. Dar ce e, Modesta? Acum ce ai de tremuri?

Tremuram dinaintea acelei fraze azvârlite la iuțeală adineauri, cu buze disprețuitoare. Încerc să înțeleg rațiunea acelei desconsiderări pe care, mai înainte, în lupta mea pentru supraviețuire, o subapreciasem, mai bine zis, o acceptasem ca pe ceva natural, cum sunt Muntele, marea, anotimpurile. Acum însă nu mai reuşesc să-mi înăbuş o pornire de furie oarbă față de bărbatul acela care mă priveşte nedumerit, tot repetând:

— Dar ce e, Modesta? Ce-am zis? Ce-am făcut?

— Pleacă, te rog, nu mi-e bine. Dacă vii mâine pe ziuă, când totul e mai clar, poate că o să să-ți explic.

— Beatrice e în pericol?

— Nu, nu e asta, Mattia, sunt năucă. Te rog, du-te, am nevoie să stau singură.

— Bine, atunci. Vorba e că te oboseşti prea tare cu învățatul, Modesta... Bine, bine, plec, numai nu te mai uita aşa la

mine. Îmi cunosc eu de acuma prințesa. A, Modesta, mâine mă duc la Modica, o să fiu plecat toată săptămâna, am de rezolvat o afacere, dar, cum vin înapoi, mă şi vezi... Nu te bucuri că-ți spun ce fac? Ar trebui să-ți facă plăcere...

Nu vreau să-l urăsc. Şi cum aş putea să-i urăsc pe el, pe Carmine, pe Tuzzu şi pe Mimmo însuşi, când abia cu o zi în urmă am văzut cu ochii mei cum e primită chiar de mamă venirea pe lume a unei fetițe? Mattia mă sărută uşor şi se îndepărtează fără zgomot, cu trupul lui ferm şi solid, de mascul sigur pe el. Nici nu-l mai văd, atenția mi s-a fixat acum pe chipul disperat al lui Beatrice, care plânge:

— Dar, Beatrice, ce importanță are? Nu te înțeleg deloc, e frumoasă, e un copil şi, pe urmă... e la fel ca noi două, Beatrice! Te rog, nu face aşa!

— Daaa! Ți-e uşor să vorbeşti, ție, care ai avut imediat un băiat.

— Dar e acelaşi lucru, Beatrice! Eu atunci...

— Mincinoaso! Spui aşa ca să mă consolezi! Mincinoaso!

Nu vreau s-o urăsc, dar cuvântul pe care l-a spus şi care mă urmăreşte de zile întregi mă sileşte să mă întorc în trecut, să dezgrop cu un efort dureros toate vorbele rostite de maica Leonora, de Gaia, de mama mea, vorbe pe care le-aş fi preferat îngropate odată cu trupurile lor moarte. Dar nu poți să îngropi pe nimeni cât timp n-ai înțeles până la capăt ceea ce spunea. Şi oare ce spuneau ele? Femeia e duşmanul femeii, în acelaşi fel şi în aceeaşi măsură ca bărbatul.

— Voscenza nu poate să doarmă, de vine pe la noi? Uite-o pe mama, Prando. Până acum o strigai, acum, că e aici, te ascunzi. Ce ai de nu-mi răspunzi? Nu-i chip să-l faci să scoată o vorbă când hotărăşte el să stea mut. Dormea aşa frumos, pe urmă s-a trezit. Voscenza nu vrea o cafea?

— Spune-mi Modesta, Stella.

— Am tot încercat, mă tot străduiesc, da' nu-mi vine deloc... Da' ia uite-i! Aşa-i mereu cu mama şi copilu'. Îi leagă rădăcini ascunse, la fel şi pe gemeni, se spune. Cine te-a trezit pe tine, Prando?

— Io nu ştiu!

— Dar pe voscenza? Pe mine m-a trezit o presimțire, ori o fi nebuna asta de lună, care îi cheamă pe rătăciții cu mintea, pe văduve, sufletele îndurerare. Când străluceşte aşa, nu-mi place deloc. Ce an mai e şi ăsta, numai schimbări! Întâi seceta, pe urmă şuvoaie de apă care spală tot câmpul. Şi acum şi luna asta de gheață, care amestecă noaptea cu ziua! Acuma ce-i, Prando, de mă tragi aşa? Vrei în brațe la mine?

— Nu, vreau la Modesta în brațe!

— Şi-mi spui mie? Du-te la ea, ce mai aştepți?

— Acum nu mai mă duc. Acum mă duc la mine în pat, dar pe urmă mai vin.

— Cum se simte Beatrice? S-a făcut bine?

— E foarte bine, Stella.

— Şi mititica?

— Bine şi ea, cel puțin aşa sperăm.

— Cum i-au pus numele? Îmi spuseră, dar am uitat. Vreau să-i spun lui Prando de verişoara asta... Ida ziceți? Ce frumos nume! Atunci, aşa o chema pe mama domnului Carlo?

— Da, Stella, numai că el îi spune deja Bambolina, cum îi spui şi tu Prando copilului meu.

— Numai fiindcă Eriprando sună prea lung şi prea aspru. Oare nu trebuia?

— Ba nu, ai făcut bine. Nu vezi ce repede şi-a spus aşa şi el?

— Prando mă cheamă pe mine. Şi Eriprando. Am două nume eu, două.

— Acum ai şi o verişoară, Prando.

— E fată, ca tine?

— Da.

— Şi ca mama?

— Da.

— De ce îl ții mereu pe Jacopo în brațe, aruncă-l!

— Fiindcă e mic. Nu poate să stea singur în picioare, ca tine.

— Aha! Atunci eu sunt mai tare?

— Sigur că da, şi mai grozav.

— Ce-i aia grozav?

— Mare ca un bărbat, puternic şi cuminte.

— Şi el nu e grozav?

— Ei, nu, e mic şi n-are încă putere.

— Mă laşi să pun mâna pe el?

Încurajat de Stella, Eriprando acceptă să-l mângâie pe Jacopo.

— De unde ştii tu, Stela, cum să vorbeşti aşa cu copiii?

— Şapte fraţi am avut şi nu mă încântă să-i văd cum fac pe grozavii şi zic vorbe de ustură ca focul.

— De ce zici că ai avut, Stella? Din câte ştiu eu, cu toţii sunt încă vii.

— Sunt vii, dar despărţiţi de duşmănie. Cât a trăit mama, ea îi potolea şi mai vorbeam cu toţii. Pe urmă, s-a adeverit ce-mi spuse ea cu trei zile înainte să moară. Îmi spuse aşa: „Tu să-i iubeşti, Stella, măcar că o să-i despartă trufia şi setea de

bani. Să te strădui. Femeia nu trebuie să ia seama la strigăte şi la certuri. Cu vremea, uită de supărare şi vin înapoi. Iar noi trebuie să-i primim şi să vindecăm rănile". Înțeleaptă femeie mai era! Câte ceva am învățat şi eu, dar tot nu sunt ca ea. Numai cu picciriddi mai pot să-i aud glasul care îmi spune cum să fac, dar cu Pietro, Rinaldo, Melo şi taică-meu mă ia supărarea. N-ar trebui să zic aşa, dar acuma, din scrisorile astea de mi le citeşte voscenza, un străin mi se pare şi mă iau remuşcările că n-am şi eu răbdare să-l aştept, cum avea mama.

— Alte vremuri erau atunci, Stella! S-au schimbat toate!

— Mereu ştie să-mi spună mie voscenza vorbe drepte. Toate se schimbă cu fiecare zi, la fiecare ceas. Când eram eu mică, lung drum mai era să vii din sat până la Catania, iar acum în câteva ceasuri ai şi ajuns.

— Dar sunt şi lucruri bune în schimbările astea, Stella.

— Lucruri bune? Pentru ei, da, pentru nebuniile lor de bărbați. Dar pentru noi?... Uite că a adormit Prando! Numai aici, la noi, vrea să stea! Nu cumva se supără domnişoara Elena? Mi-ar părea tare rău. Nu vreau s-o supăr. Ce de lucruri mai ştie! Şi a promis să mi-l învețe şi pe 'Ntoni al meu ca pe Prando, care, aşa mic cum e, vorbeşte ca un om mare. Chiar nu se supără Elena?

56.

Câinii latră la poartă, nu se poate să fie Mattia. Selassié şi Lupo îl cunosc după miros. Oare luna plină, ce dănțuieşte

smintită printre vârfurile copacilor, să fi trezit câinii? Dincolo de gard, în întuneric, doi oameni țin de un sac.

Nunzio: Ce se întâmplă? Rămâneți în spatele meu, principessa! Cine sunteți?

Pasquale: Ține câinii, Nunzio, sunt Pasquale!

Târăsc un sac, un costum gol sau un manechin? Nu cutez nici să întreb, nici să mă uit. Mă țin doar pe urma pe care o trasează picioarele, nişte semne misterioase de-a lungul peluzei. Nu vreau să recunosc pantofii aceia negri şi alerg mai departe.

Pasquale: Repede, Nunzio, fugi după doctor! Să-l ducem sus, în odaia lui Beatrice.

Stella şi-a pus un şal negru peste cămaşa de noapte, Elena e în halatul ei de flanelă, deschis la culoare; ne privesc mute trecând pe lângă ele. La prima treaptă, Pasquale spune:

— Încetişor, Jose, apucă-l tu de subsuori, că îl duc eu sus... Aşa, bravo. Ține-i capul, nu trebuie să se zdruncine. Uite-aşa, încet-încet.

Nu vreau să văd, dar pe scări nu sunt arbori care să întunece luna şi n-am cum să nu dau cu ochii de chipul tumefiat, plin de sânge al lui Carlo, care mă fixează cu ochi lucitori şi îmi dă impresia că surâde. Surâde, într-adevăr, aşezat acum pe perna roz a lui Beatrice: cearceafuri, perne azurii sau vernil de mătase, la fel ca în odaia ei de fată de la Carmelo. Şi aici a vrut să lase camera intactă. Sub ochii mei se desfăşoară întreaga tradiție a dantelurilor spumoase şi tenace. Nu

trebuia să accept condițiile puse de Cavallina. Ca să nu mai văd acel grețos rose bonbon, închid ochii.

Medicul bate în lung şi-n lat încăperea. Asudă şi la intervale regulate îşi scoate ochelarii, îi şterge cu o batistă albă, probabil de olandă. Cum îl cheamă oare? A, da! Licata: tovarăşul Antonio Licata de la Messina, din pricina asta mi se adresa cu „tu”... Ce aşteptăm? Carlo vorbeşte. Cu un pas, un singur pas — are nevoie de spațiu, ca să poată respira —, avansăm toți către pat. Trebuie să mă uit. Acolo e Elena. Cum de s-o fi îmbrăcat aşa de repede? Ea singură s-a priceput să-i dea cu grijă la o parte chica neagră de pe frunte. Fața, spălată acum de sânge şi de noroi, e aproape intactă. Punându-şi ochelarii la loc, medicul — cum îl cheamă oare? — îmi şopteşte: „Îți înțeleg îngrijorarea, dar vezi că am avut dreptate? Nu e comoție cerebrală. Îl auzi? Vorbeşte şi are privirea limpede”.

Nu reuşesc să mă încred în spusele lui, trebuie să-l ascult pe Carlo.

Carlo: Mulțumesc, Elena, trebuie să mă decid zilele următoare să mă tund. Mă gândesc în fiecare dimineață la asta, dar trebuie să mărturisesc: am o veritabilă aversiune pentru frizeri... Oh, dar sunteți aici cu toții! Am dormit? E lumină afară.

Licata: Trebuie să stai nemişcat, nu te agita, Carlo.

Carlo: Am înțeles. Însă, din moment ce vă recunosc, trebuie să trag concluzia că domnii aceia au avut amabilitatea să-mi cruțe țeasta.

Licata: Taci, Carlo, nu trebuie să te oboseşti.

Carlo: Ce-i drept, să vorbesc mi-a plăcut totdeauna, mai mult decât să ronțăi fursecuri.

Licata: Ştiu, dar acum să plece toată lumea de aici!

Carlo: Şi Elena?

Licata: Nu, ea rămâne, tocmai pentru că ştiu că n-o să te lase nici să te mişti, nici să deschizi gura. Hai, băieți, plecăm!

Carlo: Oh! Pe ei n-ai decât să ți-i iei de aici, dar lasă-mi-o şi pe Modesta.

Pasquale: Tot ingrat ai rămas. Nouă, băieților, ne preferi compania feminină, aşa e?

Licata: Taci din gură, Pasquale, nu-i da apă la moară. Ieşiți din camera asta sau mă înfurii, pe toți dracii!

Carlo: Nu-mi spui nimic, Modesta? Te-ai speriat? Iartă-mă.

Modesta: Nu, nu, Carlo. Doar că... sunt fericită să te aud vorbind şi...

Licata: Hai, Modesta, ajunge! Plecăm de aici, am spus, plecăm!

Tovarăşul Licata avea dreptate. Ce tot îndrugam acolo? De ce mă bâlbâiam? Nu găseam o vorbă potrivită să-i spun. Cum se putea? Pentru prima oară în viața mea, în spatele unei uşi închise, în mijlocul a trei bărbați străini, plângeam cu

sughițuri, descompusă şi nu mă ruşinam să mă las dusă pe braţe până la un fotoliu.

Licata: Nu, Modesta, nu! Te poate auzi şi asta nu l-ar ajuta deloc.

Modesta: Dar e făcut zob, doctore, l-au masacrat!

Licata: E tânăr, Modesta, şi noi suntem aici ca să-l ajutăm. Pentru numele lui Dumnezeu, Modesta, calmează-te, nu te recunosc!

Pasquale: Poate că nu trebuia să-l fi adus aici, dar ne-a cerut-o el, înainte să-şi piardă cunoştinţa. Ce puteam să facem, Antonio?

Licata: Ai făcut foarte bine. Unde voiai să-l fi dus? La camera de gardă, unde e plin de cămăşi negre? Blestemată ţară! De la o zi la alta au devenit cu toţii fascişti.

Pasquale: La asta ne-am şi gândit Jose şi cu mine. Iartă-ne, Modesta, dar ce puteam face? Ori la tine, ori la nevastă.

Licata: Doamne fereşte! Beatrice nu e bine şi, din păcate, va trebui anunţată... Modesta, cer să nu-l vadă! Ştim cu toţii ce s-ar întâmpla. Cu leşinuri şi cu bocete, ar fi aici iadul pe pământ.

Dar ce făceam? Ultimele cuvinte ale tovarăşului Antonio m-au adus la realitate şi i-am putut vedea, în sfârşit, ca lumea: Pasquale cu braţul atârnat de gât, cu mâna zdrobită, Jose cu ochii umflaţi, ca un boxer. M-am aprins la faţă de ruşine.

Licata: Dar ce o tot ții cu ruşinea, Modesta? Să nu exagerăm! Ai fost cât se poate de bravă, l-ai pansat şi l-ai doftoricit toată noaptea. Pe cuvânt că mi s-a părut că sunt la spital! Acum, că te văd zâmbind, mă duc să mă culc măcar două ceasuri, că simt că mă pun şi eu pe bocit. Doamne, Dumnezeule, una e să tratezi un străin şi alta... În fine! Pe mâine... Azi am o zi plină la spital. Ți-l trimit pe Guido, e de încredere. Şi acum că ne-ai dat un deget, Modesta, dă-ne toată mâna: ține-i pe băieții ăştia aici până se mai liniştesc apele la Catania. Maria e în siguranță la închisoare, dar redacția ziarului a fost incendiată. Acum mă duc. Forza, carusi, pe mâine-seară! Odihniți-vă.

Îi vedeam în sfârşit: erau tineri şi nu le păsa de somn şi de răni. Peste noapte, buzele tumefiate ale lui Jose începuseră să-şi reia conturul delicat şi ironic din fotografii. Aşa avea să se întâmple şi cu Carlo: „E tânăr, o să scape". Tovarăşul Licata, medicul, spusese asta.

Modesta: Tu eşti Jose, băiatul Mariei?

Jose: Da, cum de m-ai recunoscut?

Modesta: Nu se vorbeşte decât despre tine. Carlo îți ține fotografia alături de cea a Bambolinei.

Pasquale: Te minunezi, Jose? Tot mai speri să treci neobservat cu înfățişarea asta costelivă şi cu...

Jose: Nasul mare? Hai, zi, Pasquale! E invidios, Modesta, pe nasul meu, care mă face irezistibil în fața zbirilor şi a fetelor. Urlă gelozia în el, fiindcă mama natură, zgârcită şi totuşi înțeleaptă, m-a făcut pe mine urât, dar inteligent, iar pe el frumos foc şi...

Pasquale: Cretin, hai, zi-o şi pe asta!

Jose: Nu, nu chiar cretin, dar de o inteligență abia aproape de nivelul normal.

Modesta: Mucalit, ca şi Carlo, nu-i aşa, Pasquale?

Pasquale: Chiar aşa! Când sunt împreună, mai bine să fugi de-acolo. Nu cruță pe nimeni.

Modesta: Şi când ai venit, Jose?

Jose: Taman la vreme pentru petrecere. Mare noroc că a întârziat trenul! Doar ți-am povestit, Modesta.

Modesta: A, da? Nu-mi amintesc nimic de azi-noapte.

Pasquale: Eu îl aşteptam la tren... Două ore întârziere. Şi când mă gândesc că aveam mustrări de cuget că lipsesc de la şedință. Când colo, tocmai întârzierea asta ne-a făcut să ajungem chiar la țanc. Nici nu pot să mă gândesc, dacă am fi fost cu toții acolo, la şedință, îl lichidau de-a binelea.

Modesta: Dar cei de sus n-au auzit?

Pasquale: Cum să fi putut auzi? L-au atacat la trei străzi de acolo. Ca întotdeauna, toate uşile şi ferestrele aveau obloanele trase, la nouă seara, blestemații! Afurisită să fie Catania!

Jose: Nu te supăra pe Catania, Pasquale! Şi în Nord e la fel, cu complicația că mulți sar şi ei contra noastră. Iar dacă se dă alarma, apar şi zbirii să protejeze cămăşile negre.

Modesta: Dar de ce Carlo, de ce tocmai el?

Jose: Din câte văd, şi aici cuvântul de ordine e acelaşi: săriți pe comunişti. Îşi cunoaşte bine frățiorii socialişti ex-tovarăşul Mussolini. Îi lasă să-şi bată gura, îi sperie cu câte o bătaie la fund sau îi curăță blând cu ulei de ricin, ca pe copiii zvăpăiați. Trec în rândurile lui cu toptanul. Iar celor care rezistă la invitațiile lui repetate li se promit posturi de conducere. Deja mulți dintre cei mai buni au cedat. În felul ăsta, cu răbdare, ne poate elimina unul câte unul pe noi, comunişti care rămânem izolați.

Pasquale: N-o să reuşească, Jose, niciodată!

Jose: Îl auzi, Modesta? N-o să reuşească, zice. Ce înseamnă că n-o să reuşească? Fiindcă nu poți opri progresul? Istoria, maestră de viață? Nu te învață decât cum să repeți greşelile, s-ar părea. Ați bifat toate greşelile, pe niciuna n-ați ratat-o voi, socialiştii! Dar cum de nu pricepi? Chiar dacă eşti tânăr, Pasquale, ceva istorie ar trebui să cunoşti... Aceleaşi greşeli ca în mai '98. Acelaşi Turati cu al său „Nu cedați", numai vorbe. Dar bine, uitasem că tu citeşti doar ziarul Avanti: „Uniți împotriva crimelor din Uniunea Sovietică".

Pasquale: Dar violența atrage violență!

Jose: Perfect, Pasquale! Umblă tu mai departe cu evanghelia asta socialistă în buzunar în loc de pistol şi fie ca Dumnezeul tău, în care zici că nu crezi, să te ajute. Explică-mi, te rog, cum l-am fi scăpat pe Carlo de ăia cinci energumeni dacă nu trăgeam eu?

Modesta: Ah, porți revolver la tine?

Jose: Sigur că da, Modesta, cu toate că, din păcate, mi-au inculcat şi mie nonviolența. Doi am rănit, dar la picioare, nu te îngrijora.

Modesta: Nu mă îngrijorez deloc. Eu i-am dăruit lui Carlo un revolver şi el îmi promisese că o să-l poarte.

Jose: Se vede că nu-l avea la el.

Modesta: Dar de ce, Jose, de ce?

Jose: Tu îl cunoşti pe Carlo, ştii doar ce părere are.

Modesta: Iartă-mă, Jose, continui să întreb ceea ce ştiu. Dar nu-mi vine să cred, iartă-mă. Spune-mi, ai văzut cine erau?

Jose: Era întuneric şi, pe urmă, e multă vreme de când sunt plecat din Catania. Poate Pasquale...

Pasquale: Pe trei i-am recunoscut, Modesta.

Modesta: Spune-mi numele lor, Pasquale.

Pasquale: Nu sunt treburi de femeie, las-o baltă.

Modesta: Ori îmi spui numele alea, ori nu-ți mai vorbesc în veci! Şi o să stau cu ochii pe tine ca pe un trădător de acum încolo!

Pasquale: Dar eu fac asta ca să te protejez, Modesta. Dacă ştii, vei fi în pericol... Acum... Pe doi nu-i cunoşteam şi nici n-am avut timp să mă uit bine la ei, dar unul era Ciccio Musumeci, cu fratele lui, Turi, iar altul era Tudia ăla care umblă cu motocicleta. L-am văzut bine: când l-a rănit Jose la picior a căzut peste mine şi a trebuit să-l împing ca să mă ridic de jos şi să fug de acolo.

Modesta: Ai zis că Jose l-a rănit la un picior?

Pasquale: Şi încă cum! E rănit serios, cred eu, fiindcă s-a prăbuşit cu totul peste mine. E ditamai animalul, doar îl ştii, o rană uşoară nu l-ar fi făcut nici măcar să se clatine.

Modesta: Părul i l-ai văzut?

Pasquale: Nu, avea casca de motociclist.

Mattia! „O să fii a mea, chiar dacă va trebui să fac gol în jurul tău! Acum ori plec, ori te omor şi pe tine, şi pe toți prietenii tăi!”

De două ceasuri aşteptam la fereastră, scrutând întunericul printre razele de gheață ale lunii, care îmi răneau pleoapele arse de îndoială şi de lacrimi. Pădurea se aşternea liniştită, delectându-se cu o tăcere indiferentă: „Am o afacere la Modica, o săptămână nu ne vedem...”. Avea să vină oare? De ce îmi dăduse informația aceea? Niciodată nu-mi mai vorbise despre deplasările lui. „Noi, cei din neamul Tudia, aşa suntem făcuți, când ni se împotriveşte vreun lucru, îl surpăm binişor, cu răbdare, mai cu binele, mai cu răul, după cum vine cazul...” Cine e fiul tău, Carmine? Cine e băiatul acela care, ca o pisică, ca un iepure, ştie să se strecoare aşa

printre copaci şi printre razele de lumină, prefăcându-şi trupul masiv într-o umbră iute şi fără consistență?

— Ce-i cu tine, Modesta, de stai în picioare, îmbrăcată, mă aşteptai?

— Te aşteptam, Mattia.

— Şi ce-i cu revolverul ăsta în mâna ta? Am simțit eu, de cum am descălecat am simțit că e ceva schimbat în casa asta. Ce-i cu lumina aia de la primul cat?

— Mai bine zi tu, când te-ai întors?

— Eşti geloasă, Modesta? Lasă jos revolverul ăla, vreau să te iau în brațe... Eşti geloasă, spune drept, şi vrei să mă sperii.

— Ce face fratele tău, Vincenzo?

— Asta voiam să-ți spun. Am întârziat pentru că, la întoarcerea de la Modica, l-am găsit la pat.

— Cu piciorul zdrobit.

— De unde ştii?

— L-a văzut cumnatul meu.

— Cumnatul tău într-o tavernă din Civita? Ce căuta acolo?

— N-a fost la Civita, Mattia! Te-a minţit fratele tău şi, din câte am auzit, merge cu motocicleta ta.

— Da, o mai ia câteodată.

— Te-a minţit, Mattia, pe Via dei Tipografi s-a întâmplat.

— Ce s-a întâmplat? Nu mă mai ţine pe jar, nu mă mai fierbe, vorbeşte, ce s-a întâmplat?

— Cinci erau, l-au atacat pe Carlo, iar acum se zbate între viaţă şi moarte sus, în camera unde ai văzut lumină.

— Şi fratele meu ar fi fost printre cei cinci? Nu cred asta, cine spune?

— Fratele tău era printre cei cinci. Carlo, cumnatul meu, l-a văzut cu ochii lui. A recunoscut un Tudia între cei cinci!

— Un Tudia? Atunci înseamnă că tu şi cumnatul tău m-aţi bănuit şi pe mine? Nu-mi răspunzi? Lasă jos revolverul ăla!

— Nu-l las până nu pui cheile mele pe masă.

— Atunci tot mă mai suspectezi, cum se poate?

— Prea ai ameninţat, Mattia! Ameninţările rod pe nevăzute, ca nişte carii.

— Lasă pistolul ăla, ai dreptate, e nebun Mattia, nu ştie să se înfrâneze. Chiar asta îmi spuneam venind încoace. Blestemată fire mai am şi eu! Mereu îi fac pe toţi să se

îndoiască de mine. Şi, cu cât iubesc mai tare pe cineva, cu atât... Adio, Modesta! Mi s-a luat o perdea de întuneric de pe ochi. Nimic nu mi-a spus vreodată mai limpede că nu mă iubeşti decât faţa asta încremenită şi îndoiala care te roade pe dinăuntru. Adio, mă duc la nemernicul ăla, îl fac să vorbească şi, dacă e aşa, pe toţi dracii că îl omor şi mă omor şi eu după aia!

— Modesta, în sfârşit! Dar de ce mă tratează toţi de parcă aş fi copil? Nu-mi dau voie să fac nimic! Eu trebuie să stau de vorbă cu tine.

— De ce, de ce? De atâtea ori ne-ai tratat tu ca pe nişte copii, acum ţi-a venit şi ţie rândul, nu-i aşa, Antonio? Ce, credeai că, dacă eşti doctor, vei fi scutit să stai şi tu la pat şi să aştepţi ordine? Acum ne răzbunăm şi noi, nu, Elena? Pentru toate dăţile...

— Simpatică mai eşti, Modesta! Ai dreptate. Dar, te rog, trebuie să rămân măcar o clipă singur cu tine. Te rog, trimite-o de aici.

Chipul lui, intact cu câteva ceasuri mai înainte, începea să se acopere de striaţii şi de pete când roşii, când albăstrii. Ce însemnau oare acele zvâcnete ale venelor? Ce spuneau şerpii subţiri şi livizi ce-i goneau între frunte şi gât ca nişte fiare turbate? Iar dacă Antonio ieşea pe uşă, făcându-i semn Elenei să-l urmeze, însemna oare că de acum era inutil să-i mai cerem să tacă?

— Ia să auzim ce are de spus copilul ăsta. Ce era aşa de urgent, Carlo? Dar vorbeşte încet, te doare tot pieptul.

— Mai mult decât durerea îmi apasă pe piept o obsesie, Modesta, o obsesie care nu mă lasă să răsuflu.

— Ce obsesie, Carlo?

— Mă simt vinovat, Modesta, față de tine, de Beatrice şi față de micuța care s-a născut.

— Cum se poate aşa ceva?

— N-am vrut să fac uz de revolverul de la tine. Aveai dreptate, Modesta, dar n-am putut! Mă uitam în fiecare dimineață la el, îți auzeam vocea, dar aversiunea mea era mai puternică şi închideam sertarul la loc.

— Nu contează, acum trebuie să te gândeşti doar să te faci bine.

— Nu suport violența, Modesta. Trebuie să existe o altă cale. Sunt sigur că, peste cincizeci, peste o sută de ani, omenirea va găsi o altă cale.

— Desigur, Carlo.

— Iar, dacă ar fi să mor... Nu, Modesta! Să nu păleşti! N-am nicio intenție să mă întâlnesc cu Certa, cum îi ziceți voi. Nu mi-e defel simpatică respectiva doamnă, dar, dacă ar fi...

— Dacă ar fi, Carlo?

— Apără-mă tu de sutanele alea negre, de cruci şi de cântări lugubre, chiar mai lugubre, dacă se poate aşa ceva, decât ideea de moarte.

— Sigur, Carlo. Cum ai văzut, n-a pătruns aici niciun preot. Au tot încercat ei, ştii? Dar Jose i-a pus pe fugă.

— A, da, i-a gonit? Dar de unde ştiau?

— „Au mirosul antrenat şi nu-i chip să te ascunzi de ei”... cum mi-ai spus tu de atâtea ori.

— Of, Modesta, mă mai îmbărbătează cuvintele tale. Apără-mă după aceea şi de Beatrice. Beatrice e tenace, Modesta, de ea mă tem.

— Dar tu ştii, Carlo, că eu sunt şi mai tenace decât ea.

— De asta i-am pus să mă aducă aici, promite-mi.

— Îți promit, Carlo!

— Mulțumesc. Acum sunt împăcat.

— Acum trebuie să taci şi să dormi.

— Da, sigur. Dar mâine îmi citeşti două rânduri?

— Sigur că da. Ce carte ar dori acest medic retrogradat la rolul de bolnav?

— Modesta, faptul că glumeşti îmi încălzeşte inima... Mi-a fost aşa de frig.

— Tu m-ai învățat să glumesc, mai ții minte ce serioasă şi mută eram?

— Cum să nu! Mi-era o frică de tine!

— Nu mai vorbi acum.

— Dar mâine îmi citeşti?

— Da. Ce carte vrei?

— Niels Lyhne, o mai ai?

— Sigur că da, o țin mereu la capul patului.

— Şi eu la fel, în locul Bibliei de la bunica Valentina.

— Nu mai vorbi, mâine vin şi-ți citesc.

— Ah, pasajul unde o vede pe mătuşă stând pe canapea şi se îndrăgosteşte. Ți-aduci aminte?

— Da, acum dormi. Jose se uită la noi ca un jandarm... Am profitat prea mult de blândețea ta, nu-i aşa, Jose?

— Sigur că da! Gata acum, toată lumea la culcare! N-avea tu grijă, Carlo, peste patru ore vine iar domnişoara Elena, n-

avea nicio grijă. Ştiu că pe ea o preferi, dar câteva ceasuri mai trebuie să te mulțumeşti cu mine.

Tăcerea şi tusea, aţipelile bruşte, întrerupte de convulsii şi hemoragie, m-au împiedicat să-i citesc. Elena ținea ligheanul în mâini. Pe locul lui Jose se afla Antonio Licata.

— E condamnat, Antonio? Mie poți să-mi spui.

Antonio tace, ocupat să-şi şteargă ochelarii. Tăcerea şi tusea îmi răspund în locul lui. Îmi iau ochii de la ligheanul cu sânge. Aşez cartea pe noptieră: Carlo ar putea să deschidă ochii din nou, ca ieri, măcar s-o vadă.

La mine în birou, Pietro, încremenit cu pălăria în mână, se uită afară pe fereastră.

— Acum înțeleg eu, Mody, de ce a scos voscenza perdelele de aici: e frumos să te uiți afară... Voscenza m-a chemat pentru signor Carlo?

— Ai priceput, Pietro.

— Are voscenza vreo urmă care să-i arate lui Pietro drumul?

— N-am indicii, am certitudini.

— Ştiam eu, Mody. Spune-mi numele.

— Turi şi Ciccio Musumeci şi Vincenzo Tudia.

— Şi ăialalți? Că cinci au fost.

— Pe ceilalți i-am scăpat din ochi.

— O să-i facem să iasă la lumină.

— Cu timpul, Pietro. Acum o să ne ocupăm de astea trei nume. Ți le mai spun o dată?

— Pietro n-are nevoie să i se repete.

— Ai aflat de Beatrice, Pietro?

— Am aflat. Nu-mi venea să cred că atâta durere a dat peste noi. M-am dus s-o văd.

— Şi-a pierdut mințile, Pietro. De asta râde întruna. Şi poate că e mai bine pentru ea.

— Poate... Dar mi se frânge inima cum vorbeşte de Carlo, cum aşază florile şi pune masa de cină. Când am plecat, se îmbrăca să meargă la teatru.

— Şi Argentovivo?

— E cuminte. Face cum i-a spus doctorul Licata, îi cântă în strună, fără să mai plângă ori să vorbească prea mult, ca mai înainte. Am lăsat-o pieptănând-o pe Beatrice.

— Să le lăsăm în plata lor, Pietro. Acu' de numele alea trebuie să ne ocupăm noi.

— Trebuie să zicem că e vendetta de familie, Mody?

— Nu, Pietro, fără mutilări. Doar trei gloanțe între ochi: unul pentru Turi, unul pentru Ciccio, unul pentru Vincenzo. Trebuie să se ştie că a fost o crimă politică. Cât poate să coste?

— Dacă e vorba de crimă politică, e nevoie de un trăgător iscusit. Costă cam mult, Mody.

— N-are preț o viață care se stinge.

— Atunci, am pornit. Şi la apus de soare îmi găsesc eu la Civita omul. Dacă n-auzi de mine două sau trei zile, să nu te sperii. Trebuie să avem mare grijă, nimeni, nici din familia, nici din prietenii lui Carlo, nu trebuie să aibă vreo bănuială. Iar pe băieții ăştia doi nu-i lăsa să iasă afară din casă până nu mă întorc. Ca să ştii de mine, ziua o să dorm la Donna Carmela. Dumnezeu să vă binecuvânteze, principessa!

— Mergi cu Dumnezeu şi Dumnezeu să te ocrotească, Pietro!

— Ah, încă ceva, Mody.

— Ce mai e?

— N-am eu mare încredere în Nunzio. E om de la țară, se pricepe numai la semințe şi la flori. Voscenza să nu se supere: aici e nevoie de om care să ştie să umble cu arma. Dacă pot să-mi îngădui, eu l-aş pune în coasta lui Nunzio pe nepotul meu Celso, care s-a întors din armată. Bani puțini o să coste şi linişte multă o să-i aducă lui Pietro.

Nici n-a ieşit bine Pietro, că intră domnişoara Elena.

— Ce-i, Elena? Ce s-a întâmplat? Carlo se simte rău?

— Nu, dimpotrivă, a adormit iar, i s-a luminat faţa, e vorba de Stella...

— Ce-i cu Stella, Elena? Ai fost atât de bună şi de curajoasă, te rog, nu te lăsa acum speriată.

— E fiindcă nu ştiu dacă să vă spun sau nu. Stella m-a pus să jur că nu spun, dar eu mă tem pentru ea şi nu pot, nu pot.

— Ce nu poţi?

— Mi-e frică, după ce a păţit Beatrice. Părea aşa de puternică şi pe urmă...

— Calmează-te, Elena! Ce te îngrijorează la Stella?

— Nu pot s-o înţeleg, s-a închis aşa, nu tu o vorbă despre...

— Despre ce?

— M-a pus să jur că nu vă spun până nu se face bine domnul Carlo. Dumnezeule, nu pot să înţeleg toată tăcerea şi toate jurămintele astea!

— Spune-mi, pe răspunderea mea. Ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că ieri a venit aici tatăl ei...

— Şi?

— ...a venit cu vestea că pe Melo l-au scos din apă în port la Napoli, înecat. N-am prea înțeles... legat de nişte pietroaie.

— Opera Mafiei.

— Nu, Stella a zis doar cinniri, nu ştiu ce...

— Cocaină, Elena, droguri. Se vede treaba că lucra cu ei.

— Vai, dar e îngrozitor! Şi dumneavoastră, tot aşa de impasibilă!

— Sunt treburi de bărbați, Elena, şi noi nu trebuie să ne pierdem cumpătul. Tu de unde ai aflat?

— Mi-a spus ea.

— Ți-a spus ea ție? Atunci înseamnă că te iubeşte.

— Înseamnă că mă iubeşte?

— Înseamnă că are încredere în tine; aici, la noi, e totuna.

— Doamne, ce-am făcut? Acum n-o să mai aibă încredere în mine.

— Nu te teme, ai făcut bine. Merg eu la ea. Dar tu să nu scoți nicio vorbă, da? Nu-ți face griji, tu nu mi-ai spus nimic.

Iscodindu-i cu privirea chipul frumos, am aflat că Elena n-avea motive de îngrijorare. Dar am mai aflat şi că stătusem prea multă vreme departe de încăperea aceea.

— Mă bucură mult vizita pe care mi-o faceți, principessa. Mă învățasem să vă văd aici în toate serile... Ei, chiar că trebuie să creadă omul în semne, că tocmai mă gândeam să fac o cafea cum vă place.

— Îmi place cum o faci tu, Stella, nu zeama aia caldă, pe care mi-o prepară Elena. Dacă vrei să ştii, vizitele mele sunt din interes.

— Am încercat eu s-o învăț şi pe Elena, dar ea râde şi zice că n-are răbdare. Cafeaua la foc mic trebuie făcută! Ei, chiar că nu mint semnele sorții, degeaba e să se lupte omul împotriva ei. Eu, una, când am intrat în casa asta, am ştiut pe dată că mulți ani o să rămân între zidurile ei.

— Te cred, Stella, dar cum de eşti acum aşa de sigură?

— Ei, după cum zâmbeşte la mine Jacopo şi după toanele lui Prando... Că niciodată nu poți să ştii ce-i mai vine în minte! Ştiți că ieri a pus aici, pe jos, o mulțime de frunze uscate de toate culorile? Şi, când am intrat, mi-a spus: „Vezi ce surpriză am pentru tine? Ți-am făcut un covor de Sfânta Rosalia”.

— Îți cam dă bătaie de cap Prando, aşa-i?

— Da' de unde! Singura supărare e că ei cresc, iar când au crescut, prietenii şi legile astea ale onoarei ți-i iau de lângă tine. Să fi avut şi eu o fetiță, principessa!

— Ți-a spus Elena că o să avem în curând o fetiță aici, cu noi?

— Nu, dar mă gândeam eu, acum că pe nepoată a luat-o sufletul morților, mă gândeam eu c-o s-o aduceți la noi pe Bambolina.

— Mâine-dimineață o s-o aducă.

— Biata copilă, pierdută din ochii mamei! Dar cum o să facem cu laptele?

— Nu-ți face griji, Stella. Carlo a comandat lapte praf din Elveția.

— Cum se poate una ca asta?

— Se poate, Stella. Se pare că laptele ăsta e mai uşor. Nu doar că nu ți-l mai vomită, cum făcea până acum şi cu laptele de măgăriță, dar în opt zile a şi luat în greutate.

— Pe mine mă sperie toate noutățile astea...

— Ei, ce-ai de gând, îmi faci sau nu cafeaua aia?

— O, Maică Precistă! Acum o fac!

— Ia spune-mi, ce-i cu tine? Iar a început taică-tu să te chinuie? Vrea să te ia la el?

— Nu, principessa. A fost pe aici, da, dar numai să-mi spună că se porneşte la drum cu fraţii mei ca să răzbune o moarte. Aşa că iar începe toată povestea, cum se întâmpla pe când eram eu mică. Dar n-aş vrea să vorbesc despre asta. Nu vreau să plâng cum plângea mama şi să aştept numai să le ispăşesc moartea.

— Te temi pentru Melo, Stella?

— Nu mă mai tem. I-am plâns şi i-am ispăşit moartea ani de zile, uitându-mă cum trăieşte ca un nebun. Acum doar să am parte de tihnă mai vreau, dacă şi dumneavoastră mă mai vreţi, aici, cu copiii ăştia.

Cartea a rămas închisă pe noptieră. Carlo se uita spre ea în rarele momente de răgaz, cu surâsul pe buze.

— Mâine citim câteva rânduri, da, Modesta?

— Sigur, Carlo, mâine.

Mâine... mâine... cincisprezece zile a durat agonia alcătuită din tăceri, tuse şi momente de aţipire, întrerupte brusc de convulsii şi de sânge roşu, şiroind printre dinţii albi. Cincisprezece zile de bătălii, fără să dispere vreodată sau să cedeze în faţa întunericului care îi invada de la un ceas la altul pupilele. Carlo murea de greaua moarte de ateu, asemeni eroului pe care îl iubise atâta.

Deja auzeam şoptindu-se în jurul meu: „Moarte de erou”, dar cine moare n-are dreptate, a greşit. Îmi întorc privirile de la greşeala aceea pentru a urmări drumul lui Pietro, care anunță de la distanță:

— Ciccio Musumeci lichidat la ieşirea de la cinema Mirone.

— Turi Musumeci găsit cu un glonț între ochi în pădurricea de lângă vila Pacini.

— Vincenzo Tudia e încă la pat din cauza piciorului, dar la prima ieşire din casă va fi aşteptat, Mody dragă.

Aştept răbdătoare, privind țintă la chipul senin al lui Carlo. Cineva şopteşte:

— Parcă a întinerit!

Întinerea murind, ciuful negru îi dilata lacul cearcănelor, dând chipului supt o expresie de nedumerire copilărească.

— Zici că e un copil! exclama Elena uimită.

Îmi iau ochii de la copilul acela ca să-l ascult pe Pietro anunțând în sfârşit:

— Vincenzo Tudia, în spatele casei lui, cu piciorul în ghips şi sprijinit în baston, se prăbuşeşte lat la pământ la prima plimbare pe afară.

La fiecare nume rostit, Jose surâde şi se uită la mine.

— Mulțumesc, Modesta, plec mâine, după înmormântare. Doar pentru Carlo venisem, ca să-l conving să treacă la acțiune sau să fugă în străinătate. Mă întorc în Nord. Mi-a părut bine să te cunosc. Mă duc înapoi şi omor câți pot. Iar dacă pierdem, trec munții şi mă pun la adăpost în Elveția.

Aş vrea să-mi pot lua ochii de la sicriu, dar trebuie să privesc într-acolo, fiindcă prin roşul steagurilor, garoafelor şi cămăşilor tovarăşilor lui Carlo, care poartă cu rândul pe umeri sicriul, în locul lui Jose apare o siluetă neagră. Mi s-a înceţoşat mie privirea de prea mult soare? Sau bărbatul acela masiv e Mattia din neamul Tudia, în mare doliu după fratele său, Vincenzo? Nu soarele, roşul garoafelor îmi întunecă vederea. Atunci când în noaptea de pe Via dei Crociferi — e tot timpul noapte pe ulicioarele astea —, sicriul face un scurt popas, Jose se desprinde de lângă mine şi îi ia din nou locul lui Mattia. Au aceeaşi statură. Fără vreo tresărire, sicriul îşi reia drumul, iar Mattia alunecă lângă mine.

— Nu trebuie să vă arătați surprinsă, principessa. Am venit să aduc omagiul meu unui om de onoare, la fel cum dumneavoastră ați avut bunătatea s-o faceți pentru tatăl meu, Carmine din neamul Tudia.

Celso vine alături de Mattia:

— Vossia mi scusasse, Don Mattia, dar eu am ordin să stau la doi paşi de principesă. Urâte vremi mai curg acum pe drumurile noastre.

— Bine faci, Celso, şi eu îți răspund îndată că Don Mattia n-a venit aici să tulbure ceremonia, ci să facă cinste acestui cortegiu.

— Dacă dumnealui aşa spune, aşa e, Celso! Îi mulţumim şi îl întrebăm pe Don Mattia dacă n-ar dori ca după aceea să închine un pahar de vin cu noi, acasă.

— Bucuros şi îndurerat primesc, principessa.

57.

— Trei luni am aşteptat, Modesta. De trei ori am privit luna crescând şi am văzut-o apoi cum scade încet, ca o condamnare pe viaţă. De ce vrei tu să mă condamni la aşa singurătate, de ce?

— Eu nu condamn pe nimeni. Nu mă mai îndur să ascult pe nimeni, un deşert mi s-a făcut inima, numele familiei Tudia mi s-a întipărit de acum înlăuntru, ca un semn de moarte.

— Ticălosul de Vincenzo, care s-a pus între mine şi tine! Mă simt ca un lup băgat în cuşcă, de ce a făcut el asta?

— Era fascist.

— Da' de unde fascist! A luat-o razna! În dimineaţa aia, înainte să meargă la întâlnirea cu moartea — că moartea îţi dezleagă limba, vai! —, mi-a spus nişte lucruri... nişte lucruri de nerostit despre tatăl nostru, că nu suport nici să-mi mai aduc aminte.

— Vezi că amintirea e prea proaspătă pentru noi? Să mai aşteptăm. Poate peste un an, poate.... măcar de-ar ieşi Beatrice din nebunia ei, iar fetiţa sa, nevinovata de

Bambolina, ar reuşi să înghită măcar un strop de lapte fără să vomite. Se stinge Bambolina, gândul ăsta nu-mi dă pace. Pleacă de aici!

— Trei luni am trăit cu chipul tău înaintea ochilor. Vino în lume cu mine! Să plecăm de pe insula asta, toată numai prejudecăți, mai există şi alte țări, eu le-am văzut... Eu nu sunt ca ei, care se uită acum urât la mine că nu răzbun moartea lui Vincenzo, eu n-am vrut nici măcar să ştiu cine a fost şi cine n-a fost. Nici nu mai vreau să ştiu de asta, mie mi se rupe!

— Nu vorbi aşa!

— Ba o spun! Şi tot te mai vreau, chiar dacă l-o fi omorât vreun prieten de-al tău pe Vincenzo, chiar dacă o fi fost Jose ăla...

— Jose nu s-a clintit din casa mea nicio secundă.

— Îl aperi, ai? Zi atunci că pentru el te-ai schimbat, hai, zi! De când a pus el piciorul pe insulă, te-ai schimbat.

— Moartea lui Carlo m-a schimbat, Mattia, încearcă şi tu să gândeşti.

— Nu! Nu poate să te schimbe într-atât moartea unui cumnat!

— Era un prieten.

— Nu! Nu cred asta. E vorba de Jose ăla şi, dacă vrei să ştii, ca să-l văd, numai ca să-l văd am venit la înmormântare.

— Şi?

— L-am văzut! Nu se înşală Mattia, ăla e în stare să-ți placă. E un bărbat cu care mi-ar plăcea să mă măsor, pe Dumnezeul meu! E bățos şi tare ca piatra şi de toate îşi râde. Dacă n-ai fi tu, mi-ar plăcea să-i spun eu vreo două!

— A şi plecat, Mattia, nu mai bate câmpii. N-o să-l mai văd niciodată, am citit pe chipul lui că n-o să-l mai văd.

— Nu mă amăgeşti.

— ... aşa cum am citit în ochii tăi în ziua aceea, la căpătâiul tatălui tău, că de la tine poate să mi se tragă moartea. N-o să-l mai văd.

— Uite-o cum spune iar, şi mai că nu plânge când o spune! Vezi că ai fost a lui, măcar în închipuire?

— Ajunge, Mattia, pleacă de aici!

— Nu! Aşa nu, diavoliță de lavă! Aşa, cu condamnarea asta asupra mea, nu! Atunci eu sunt semn de moarte pentru tine, ai? Viața e el, nu? După cât te-am iubit! Te urăsc! Te urăsc!

Nu trebuie să mă întorc spre el... Nici nu-mi isprăvesc bine gândul, că mă pomenesc cu revolverul în mână. După reculul care îmi zgâlțâie brațul până la umăr, simt că am tras şi eu, în timp ce un fulger alb îmi biciuie obrazul şi mă sileşte să mă aplec... Oare eu mă arunc la pământ sau iarba vine spre mine, plutind prin aer? Cu fața la pământ, trag mai departe, fără să pot ținti, fiindcă un lichid cald îmi coboară acum pe ochi. Strigăte şi împuşcături bubuie în spatele meu, iar eu, cu mâinile proptite în pământ, încerc să scot capul din valul

acela negru, care mă bagă la fund. Noaptea, marea e neagră dacă nu e lună. Dar acum e lună... se uită la mine de acolo, de sus, cu privirea ei de var, dar nu țipă. Elena țipă, iar picioarele subțiri, picioare de iepure de câmp, sunt ale lui Celso. Pare imposibil, dar Celso aleargă la fel ca Tuzzu... are picioare de vânător. O să-l omoare. Mă trezesc sperând că Mattia o să izbutească să scape de vânător... nu-mi rămâne decât să sper că Mimmo m-a văzut... are brațe lungi Mimmo. Şi, cu toate că acum capul mi se loveşte repede, tot mai repede de pereții puțului, nu-mi rămâne decât să sper...

„Speră şi împinge, Modesta, împinge, că te ajuți şi-l ajuți şi pe el!”

„Poziția e bună... nu pune stavilă durerii, nu te împotrivi valului, urmează-l cu tot trupul şi cu simțirea, doar aşa poți să ajungi la liman!”

Cu tot trupul şi cu simțirea împing, dar ghemotocul de carne care, la intervale regulate, cum îşi urmează noaptea şi ziua una alteia, se trezeşte şi loveşte în pereții pântecului meu nu vrea să iasă. Oare Prando, încă inform, lupta înăuntrul meu sau eram oare eu, tot informă, cea care mă zbăteam, scobind printre suturile metalice de pe frunte, ca să pot ieşi? Mă zvârcoleam fără răgaz, încercând să renasc... Iar în zorii cu ceață abia colorată de roşul arşiței, m-am născut din nou, adusă pe lume de mine însămi, ca şi cum, trecându-mi pe deasupra capului şi prăbuşindu-se departe în spatele meu, valul uriaş de durere trupească ar fi luat cu el toate frământările, amărăciunea, planurile de bucurie naufragiate acum, după ce se izbiseră de stânca morții lui Carlo. Era dureroasă părerea de rău după proiectele acelea eşuate în numai câteva ceasuri. Durea tare şi când Carlo agoniza în patul lui, iar Beatrice, cu ochii aprinşi de voioşia demenței, repeta întruna:

— Vezi şi tu până unde poate merge invidia oamenilor, Modesta! Continuă să spună că a murit Carlo, când el a fost aici acum două minute. Ştii cum face, nu? Coboară din când în când de la el din birou, ca să stea de vorbă cu mine. Ba chiar, până nu uit, mi-a spus că în seara asta mergem la operă. Vrei să vii şi tu? E numai invidie, să răspândească zvonul că a murit, cât timp... nu-i auzi paşii? Ascultă, acum s-a ridicat de la masa de scris... Când se ridică, scaunul face zgomot, tras pe marmură. Ar trebui să punem un covor, dar Carlo zice că nu se cade pentru...

Toate dureau tare atunci... când oare? Acum un an, acum doi ani? Când copila Modesta, plină de speranţele neştirbite ale tinereţii, sigură de viitorul ei, mergea înainte fără bănuieli, cu ochii legaţi... Când, încrezătoare, se plimba cu Carlo mână în mână, sorbindu-i glasul, ideile, prezenţa ca pe ceva etern, care avea să-i stea mereu alături, precum Muntele, cerul şi marea. De câte ori nu discutase, nu susţinuse cuvântări, cu Carlo cel viu sau cu Jacopo cel mort, despre contradicţia care e motorul naturii. Dar atunci când această contradicţie ţi se revelă sub forma morţii implacabile, dezamăgirea, asemeni unei avalanşe care mătură în calea ei încrederea şi bucuria, te poate face să întrezăreşti în propriul tău sfârşit o cale mai sigură. Să fie oare spiritul de aventură al copiilor, aplecarea lor spre jocuri ucigătoare, morţile lor precoce, atât de frecvente, numai rezultatul vreunei prime dezamăgiri-contradicţie? Ea îşi căutase propria moarte înfruntându-l în noaptea aceea pe Mattia, acum ştia asta, şi poate că doar cine s-a aflat atât de aproape de moarte poate uita şi poate renaşte cum renaşte Modesta zi după zi, privindu-şi în oglinda zorilor cicatricea roşie, şerpuită, care îi desparte fruntea în două.

„O să mai fie nevoie de trei sau patru ani, Modesta, ca să se mai deschidă la culoare.”

Ce contează anii, când ai început să înțelegi? Cicatricea aceea care îi desparte fruntea e semnul că ființa ei, disociată mai înainte, s-a sudat acum. Modesta renaşte, născută de chiar trupul ei, desprinsă de cea de mai înainte, care voia să aibă totul, iar îndoiala de sine şi de ceilaţi nu ştia s-o accepte. Renaşte în revelația că e singură. Şi zi după zi, ceas după ceas, acceptă durerea întoarcerii lui Beatrice din lunga ei călătorie pe tărâmul nebuniei.

A revenit senină, dar cu părul complet alb. În felul ei, Beatrice e fericită, închisă în amintiri, îmbrăcată de doliu, purtând medalionul iubitului ei soț pe o panglică de catifea în jurul gâtului. Desigur, Bambolina suferă un pic în casa aceea, între mama ei şi Argentovivo, care nu fac decât să vorbească despre trecut. Dar, în fond, acolo se duce numai să doarmă, pentru că dimineața, în virtutea unei înțelegeri fără cuvinte cu Mody, Pietro o duce la vila Suvarita, iar feţişoara ei întristată se înviorează la iuțeală între Prando, Jacopo, 'Ntoni şi vreun tovarăş de-ai lor, adunat de pe maidane.

— Ce de copii! strigă ea fericită şi pe urmă adaugă invariabil:

— Trebuie să-i spun şi mamei, să vină să-i vadă...

Vorbeşte deja... Şi totuşi, parcă abia ieri a fost noaptea aceea cu lună, pe care memoria a calcinat-o... Rana zvâcneşte la amintirea lui Mattia. Şi el voia să moară, dar pe urmă a ales să plece în America, cel puțin aşa i-a povestit Pietro. Dar Jose? După ce a luptat în Nord, Jose a fost arestat împreună cu Pertini.

— O avalanşă de arestări, Mody dragă! Dar ceea ce îți rupe sufletul, ceea ce te aruncă în întunericul cel mai sumbru e această absență a ştirilor din presă, tăcerea asta care s-a aşternut peste tot. Umblăm după ştiri cu toții, fir-ar să fie!,

ca un câine după oase ori un flămând după un codru de pâine uscată.

— Da, Antonio, arestări şi indiferenţă.

Orice glas de rebeliune solitară cade fără zgomot în balta de indiferenţă, care, lentă, dar tenace, invadează toate străzile, toate ungherele: asasinarea lui Matteotti, legile speciale, Tratatul de la Lateran...

„Istoria e a bărbaţilor, principessa, o fac şi o desfac după cum le e placul." Desigur, Stella.

O privesc atent, dar nu mă mai încântă blândeţea şi resemnarea pe care înainte le luam drept înţelepciune... Înainte... când Bambolina nu era printre noi. Dar acum că Bambolina începe să alerge pe urmele lui Prando, de ce o opresc şi îi despart? Trebuie să-mi las cărţile şi să cobor la ei. Ea plânge disperată pe peluză, în timp ce Prando dispare fericit în direcţia pădurii.

— Dar ce se întâmplă? Stella, Elena, de ce îi despărţiţi?

— Dar alerga ca un băieţoi, principessa! Îşi murdăreşte rochiţa.

Uite cum începe prăpastia. După ele, Bambolina, la doar cinci ani, ar trebui deja să se mişte altfel, să stea cuviincios, cu ochii plecaţi, ca s-o cultive în sine pe domnişoara de mâine. La fel ca la mânăstire, legi, închisori, istorie construită de bărbaţi. Dar femeia e cea care a acceptat să ţină cheile, gardiană inflexibilă a cuvântului spus de bărbaţi. La mânăstire, Modesta îşi ura temnicerele cu o ură de sclavă, o ură umilitoare, dar necesară. Astăzi o apără cu detaşare şi

siguranță de sine pe Bambolina de băieți şi de fete, se apără pe sine însăşi, trecutul ei, pe o fiică ce i s-ar putea cândva naşte... Ții minte, Carlo, mai ții minte când ți-am spus că numai femeia o poate ajuta pe femeie, iar tu, în orgoliul tău de bărbat, nu pricepeai? Acum înțelegi? Acum, că ai şi tu o fetiță, înțelegi?

Din oglindă, de multă vreme nu mă mai uitasem acolo, chipul lui Carlo mă priveşte țintă. Ori poate obişnuința de a vorbi cu el îi readuce trăsăturile la viață, prefăcându-mi surâsul şi privirea în ale lui? Puterea dorinței de a-i ține în viață pe cei pe care îi iubeşti. În mine e viu, în oglindă renaşte surâzător... Îți înțeleg surâsul, Carlo, morții nu vor să murim cu ei, ci să îi ținem în viață în gânduri, în glas, în gesturi. Cu mâinile lui, îmi trag o şuviță de păr peste frunte... să fiu ca el!

Din dimineața când m-am deşteptat tunsă chilug din cauza rănii, am părul scurt. Să-l las din nou să crească? În câțiva ani aş putea avea iar cozile la care țineam atât de mult când eram mică. Nostalgia acelor cozi, amenințate mereu de foarfece la mânăstire, mă împinge să le revăd. Cavallina le pusese la păstrare într-un sertar... Uite-le, lungi, groase, de o culoare atât de vie că aproape îți tresare inima de teamă când le atingi. Dar, de cum le iau în mână, dezgustul pentru acea parte moartă din mine mă face să le azvârl la coşul de gunoi. Nu ne uităm înapoi. Şi, pe urmă, atunci aproape că nici nu ştiam să înot! Amintirea cozilor incomode în apă şi pe pernă, agrafele, clamele, pieptenii, chinul. Nu, prefer chipul acesta nou, cu gâtul liber, un chip de băiat, ca al lui Carlo. Voiam să înot mai departe eliberată de cască, la fel ca el. Şi, cel mult, ajungând la stânca Profetului, la fel ca el să-mi trec iute degetele prin chică înainte să mă întind la soare.

Partea a treia

58.

Oricine a trăit aventura trecerii peste pragul celor treizeci de ani ştie cât a fost de obositor, de acerb şi de incitant să escaladezi muntele care urcă de la pantele copilăriei până la culmea tinereții şi cât de iute o cascadă, un zbor geometric de aripi în lumină, câteva clipe doar şi... ieri aveam obrajii de la douăzeci de ani, azi — peste noapte? — cele trei degete ale timpului mi i-au atins din zbor, un avertisment al scurtului răstimp ce mai rămâne şi a finalului ce ne aşteaptă inexorabil... Prima, înşelătoarea spaimă de la treizeci de ani.

Ce făcusem? Îmi irosisem orele? Nu profitasem îndeajuns de soare şi de mare? Abia după aceea, în epoca de aur a celor cincizeci de ani, epocă mult calomniată şi de poeți, şi de registrul stării civile, abia după aceea ajungi să ştii câtă bogăție conțin oazele de seninătate ale singurătății cu tine însăți. Dar asta vine abia după aceea.

La vremea în cauză, angoasa de a-mi fi pierdut şi ziua de ieri, şi pe cea de mâine m-a cuprins cu putere: ce făceam oare acolo, în camera aceea de lucru? Ce înțeles aveau căutarea de cuvinte şi toate paginile acelea scrise, poezii, nuvele, notițe? Eram oare pe punctul să cad sub condamnarea mistică de a ajunge poet, artist? O luasem şi eu, fără să ştiu, pe acelaşi drum ca Beatrice, care, pentru a dobândi consistență în propriii ei ochi şi în ochii celorlalți, se prefăcuse într-o statuie sacră de văduvă inconsolabilă, preafrumoasă şi respectabilă? Eram oare şi eu, cu aceeaşi neîndurare şi voință, pe cale de a-mi ridica inconştientă un

templu în sinea mea şi tot la fel ca ea aveam să mor ţinându-mă de veninul subtil al tradiţiei?

Închisă în temniţa doliului, după cum dictează tradiţia, încetişor, cu o blândeţe înfiorătoare, Beatrice s-a îmbolnăvit, la fel ca soţul ei, „de piept" şi, în numai câteva luni, păpuşa aceea de porţelan, pusă în mişcare de un resort nevăzut, care de ani de zile zburda printre flori şi printre cărţi, s-a oprit în loc, resortul nu a mai funcţionat. Eu ce făceam acolo, printre tocurile şi creioanele aliniate pe masa de scris? Sau era un altar? Începusem în joacă... Dar, aţintindu-mi privirea în mine însămi, mi-am văzut viitorul: prinsă ca într-o cursă, cu picioarele sfărâmate de capcana de „a fi cineva". Scăpasem de mânăstire, însă religiozitatea azvârlită pe fereastră scotea din nou capul, intra în odaia mea prin vreo gaură, călare pe şobolanul esteticii. Am văzut acel şobolan mistic. Ochii lui ruginiţi de nesaţ mă scrutau din unghere întunecoase, cu voracitate. Îmi iscodeau carnea tânără, pieptul, ca să găsească o fisură, să ajungă înăuntrul meu şi să-mi roadă osatura pe care o ţinea laolaltă bucuria. Blocându-l, mi-am dat seama că mă temusem pe bună dreptate şi că alte câteva clipe de inconştienţă m-ar fi făcut să mă prăbuşesc în afara realităţii, pradă dorinţei de a fi „artist", drog mai puternic şi decât morfina, şi decât religia. Şobolanul a priceput şi el, luându-şi îndată privirea de la mine, ca să fugă de acolo.

Cicatricea zvâcnea de la efortul de a-mi citi propriul viitor şi am văzut-o în oglindă şerpuind roşie câteva clipe. Un glas venind din adâncul meu secular mă prevenea să mă păzesc de mine însămi şi să dau fuga la soare. Nu voi mai relua căutarea poeziei până când nu-mi voi dovedi mie însămi că nu e decât o joacă şi nimic mai mult, cum e să culeg flori ori să călăresc pe Morella...

Stând alături de bătrâna Morella, Bambolina aştepta răbdătoare. Bretonul subţire ca o umbră îi cădea peste privirea albastră, doar puţin mai întunecată decât pupilele

lui Beatrice. O caut pe pajişte, poate doar s-a ascuns după vreun tufiş şi-şi întârzie apariția ca să facă şi mai prețios râsul ei ce izbucneşte pe neaşteptate.

— Azi n-ai chef de călărit, zia, de te uiți aşa înspre mare? Dacă n-ai chef, n-are importanță, poate eşti obosită.

Acelaşi glas atent, grijuliu, amabil ca al lui Carlo... Cicatricea zvâcneşte pe frunte când îmi țin lacrimile în frâu şi nu pot să n-o iau în brațe şi s-o ridic în aer. Vreau s-o fac să râdă, vreau să aud râsul Cavallinei.

— Oh, ce frumos, zia, mă faci să zbor! De mult nu ne-am mai jucat aşa! Dar cum faci tu să fii atât de puternică?... Ah! Gata, ajunge, mă gâdili, ajunge, Modesta!

Când sunt serioasă, îmi spune zia, iar când mă joc cu ea, Modesta.

— Vai, ce frumos e, Modesta! Şi ce puternică eşti tu!

— Eşti tu doar 'na scazzittula di picciridda!... nu cântăreşti nici o sută de grame!

— Dar Prando nu poate să mă ridice.

— Peste câțiva ani, o să vezi tu! Şi, dacă nu eşti atentă, o să te azvârle sus de tot, să faci înconjurul lunii.

— O, ce frumos ar mai fi, Modesta! Dar când mă fac mare mă înveți tu să zbor? Mie îmi plac aşa de tare aeroplanele. O să mă înveți, nu-i aşa? Cum m-ai învățat să călăresc şi să înot?

Uite-o acum, a abandonat atenția grijulie a lui Carlo, sporovăieşte entuziastă ca Beatrice. Ce spune oare? Vorbeşte de nişte fotografii pe care le-a găsit...

— Şi cine e bărbatul acela aşa de frumos? Eu şi Jacopo am deschis un cufăr din pod. El şi-a luat multe cărți şi un... cum se cheamă ăla în care te uiți şi vezi totul mai mare?

— Microscop.

— Iar eu am luat fotografiile. Cine e bărbatul frumos, care stătea lângă aeroplan? Prando zice că e papà, dar glumeşte, fiindcă el nu era aviator, nu-i aşa? Atunci cine e?

— E Ignazio, unchiul mamei tale.

— Şi toate aeroplanele erau ale lui?

— A, nu! El le pilota, era aviator.

— Ce frumos! Şi eu o să fiu aviator când mă fac mare!

— Sigur, Bambolina, şi acum hai să galopăm, până nu începe să ardă soarele. Hai, curaj, la galop!

Pietro mă aştepta la mine în birou cu pălăria în mână, neschimbat (oare câți ani să aibă?). Poate vârsta roții de foc pe care o cobora Carmine pe povârnişul Muntelui.

— Binecuvântați, voscenza, şi să-l iertați pe Pietro că vine să vă tulbure, principessa. Dar e pricină urgentă.

— Nu te mai scuza, Pietro. Ştiu că ai bună pricină dacă vii să vorbim.

— Acum vă zic lucrul, ba vă zic două lucruri. Unul e de mare bucurie pentru Pietro şi pentru soția lui. Altul e de durere, care-mi întunecă bucuria din inimă.

— Spune, Pietro! Vorbeşte liber, şi de durere, şi de bucurie... Ce faci acum, ai amuțit şi roşeşti?

— A priceput voscenza: Argentovivo, soția pe care voscenza a avut bunătatea să mi-o dea, după doi ani de zile, cine mai spera, Mody... acum e... e...

— Aşteaptă un prunc, Pietro? Parcă ai fi un copil!

— Sigur, Mody, că un prunc îți alungă şi moartea, şi bătrânețea. Cu un fiu de crescut, cum zicea tata, e mai uşor să-ți astupi urechile şi să nu le mai auzi pe babele alea, duhuri de lavă, care te vrăjesc să te dai bătut, să te laşi luat în pace de Certa.

— Mă bucur mult, Pietro. Şi Argentovivo cum se simte?

— Bine de tot. Cântă şi sporovăie de dimineața până seara vrăbiuța mea! Şi pregăteşte trusoul cu domnişoara Inès, care e aşa de drăguță şi vine s-o ajute la brodat... Bine!

— Şi acum de ce te-ai întunecat aşa, Pietro? E vreo piedică, vreo îndoială care nu te lasă să te bucuri de vestea asta frumoasă, pe care mi-o aduci?

— Al doilea lucru, cum vă spuneam la început, principessa. Mă grăbesc să vă spun şi mi-e şi frică, fiindcă nu ştiu dacă n-am fost nesocotit, chiar dacă din respect pentru voscenza şi pentru liniştea dumneavoastră.

— Să vedem, Pietro, tu spune-mi şi pe urmă vedem.

— Voscenza îl mai ține minte pe un prieten al domnului Carlo, odihnească-se în pace, un republican, unul Bartolomeo Inzerillo, bolnav de inimă, pe care îl trata cu mare atenție şi grijă domnul Carlo?

— Ce-i cu el?

— Doi ani după ce s-a dus domnul Carlo, el a pus să mă cheme, că trăgea să moară. Remuşcarea poate să omoare omul, Mody, dacă nu eşti chiar un diavol împielițat.

— Ştiu ce vrei să-mi spui: că înainte să moară s-a căit, a declarat că se desprinsese de fascişti, că Mussolini îi înşelase...

— Şi nu numai atât! Mi-a mărturisit mie că el a fost printre cei cinci care l-au atacat pe domnul Carlo şi mi l-a spus pe nume şi pe al cincilea, unul Serge Greco, un ziarist.

— O fi Grecò, Pietro, e francez.

— Niciun francez, era trădătorul de Sergio Greco, expatriat. Taică-său era Giovanni Greco, din Piana dei Greci, Piana degli Albanesi, cum îi zice acum. Acum spune şi tu, Mody, ce puteam eu să fac, să vin aici şi s-o tulbur pe voscenza, care era îndurerată văzând-o pe Beatrice a noastră cum se topeşte? M-am gândit să-l urmăresc de departe şi, când am

avut prilejul, l-am ținтuit aici, pe insulă, la trei metri sub pământ: prea umbla încoace şi-n colo!

La trei metri sub pământul meu, bâjbâi prin întuneric ca să ies de sub mantaua de lavă a amintirii, pe care Pietro a aruncat-o peste mine. Mă uit țintă la el şi văd şobolanul vendetei țâşnind din privirea lui de bărbat rob al legilor bărbatului, de ființă prinsă în straturile milenare ale insulei. Nu vreau să-l urăsc, dar repulsia față de privirea aceea mă împinge afară din mantaua de lavă, afară din insulă.

— Eşti supărată, Mody, de nici nu te uiți la mine?

— Nu erau de ajuns trei morți pentru unul, Pietro?

— O viață care piere nu are preț, principessa, aşa a spus voscenza şi a spus-o cu convingere.

— E pe cale să ți se nască un prunc, Pietro. Dacă îmi eşti devotat, uită şi fii fericit de bucuria pe care ți-a hărăzit-o soarta.

— Sunt fericit, dar mai întâi de asta vine ofensa de răzbunat.

— Altceva ce mai e, Pietro?

— Am aflat eu de la oameni ai mei de încredere că Pasquale ăla, de zicea că-i prieten cu domnul Carlo al nostru şi de l-au făcut acum fasciştii prefect, avea ştire de ce se pusese la cale în noaptea aia blestemată. Trebuie să moară şi el, Mody, trebuie să moară!

— Ajunge, Pietro! Toți prietenii lui Carlo au trecut de partea fasciştilor, mai puțin cei pe care i-au omorât ori i-au băgat la închisoare. Cât despre Pasquale, îți spun şi eu ce ți-ar fi spus Carlo: sau ne ridicăm cu toții — fiindcă de politică e vorba aici, nu de o vendetă de familie —, şi s-ar putea ca în cinci, în zece ani să ne ridicăm împreună şi să-i lichidăm pe toți, sau nu; dar fără vendete! Atunci eu am consimțit să moară, cum era drept, pentru că se mai spera încă. Dar să-l ucidem azi pe Pasquale ar fi o răzbunare personală fără niciun rost. Şi nu numai atât: i-ar compromite şi pe atâția şi atâția prieteni care, în mintea lor, mai rezistă încă. Şi, pe urmă, Pasquale, în virtutea vechilor remuşcări, îi protejează pe aceşti prieteni. Noi, ca nişte adevărați bărbați, nu ca nişte fetişcane isterice, ne prefacem că avem încredere în fidelitatea lui parțială față de ideile noastre, îl exploatăm, ne servim de el. Cine ar fi putut s-o scape pe Maria de la Ucciardone[29]? Din voioasa Villa Mori, cum i se zice la Palermo, unde oamenii sunt torturați şi ucişi fără să se mai ajungă la vreun proces? Nu e vremea de acțiune, Pietro, e vremea de iernat, de stat în letargie. Iar când o să vină anotimpul cel bun, n-avea tu grijă, o să aibă parte de mare dezamăgire Pasquale, care crede că ne cumpără pe veci cu alea câteva favoruri pe care ni le face. O să ne vadă el recunoştința când o să încaseze un glonț între ochi, cum a fost şi cu Tudia, şi ceilalți, n-avea tu nicio grijă!

— Mult ai mai vorbit tu, Mody, şi poate că am priceput şi eu. Dar tare mai eşti supărată tu pe Pietro, dacă la mine nici nu te-ai uitat în vremea asta.

Din adâncul întunecat al insulei, inima lui percepea şi cea mai uşoară umbră, şi cea mai uşoară zvâcnire a nervilor şi a venelor.

---

[29] Închisoare din Palermo.

— Dacă ți-am greşit cu ceva, Mody, vorbeşte! Pietro nu merită condamnare pe muteşte.

— Tu ai încredere în mine, Pietro? Atunci, ascultă-mă. Vremurile se schimbă şi trebuie să avem mare grijă: să-i pândim şi să vedem cum se cuvine să facem.

— Aha! Atunci de asta ai trecut tu de atâtea ori marea? Câte ceva pricepusem eu, asta fiindcă şi principele Jacopo făcea tot ca voscenza. Şi multă ştiință dobândea el din călătoriile alea.

— Da, Pietro, e tot mai evident şi încep şi eu să mă conving că insula noastră, pământul nostru, trebuie să iasă din izolare.

— Să iasă, zici tu, Mody, din felul în care gândim? Să primim obiceiurile şi datinile de pe continent?

— Acum, cu trenul, cu avioanele şi radioul, lumea s-a făcut mai mică şi poate oricând să ne cadă în cap şi să ne ia cu ea la vale, dacă ne află nepregătiți.

— Aşa zicea şi principele, dar răposata principesă nu era de acord.

— Grozavă mai era bătrâna Gaia, dar era depăşită, Pietro, fără supărare, era depăşită! Fascismul mai poate dura o sută de ani, dar poate şi să se isprăvească într-o clipă şi să vină înapoi lumea lui Carlo. Iar atunci copiii noştri trebuie să fie pregătiți să-şi croiască singuri drum, să se descurce singuri, atât sub aspect material, cât şi moral.

— De asta îi trimiți tu la şcolile publice? Acum pricep.

— Iar pe timpul verii în străinătate, Pietro. Trebuie să ştie.

— Bătrânii spuneau că ți se pierd rădăcinile, dacă tot cutreieri prin lume. Principele Jacopo se întorcea tot mai adus de spate din călătoriile lui.

— Se pierd rădăcinile putrede, iar el se încovoia din cauza lipsei de înțelegere de care avea parte aici.

— Acum că ai vorbit cu mine, văd că nu Pietro te-a supărat, ci inima străveche pe care o are el. Eu recunosc că am greşit. Sunt bătrân şi tremur mereu din pricina luptei ăsteia pe care o duci. Pricep ce vrei, dar nu văd nicio cale, că sunt şi ignorant, şi înaintat în vârstă. Dar mă încred în tine. Întâi şi întâi fiindcă ai multă carte. Pe urmă, fiindcă tu eşti stăpâna şi poruncile tale trebuie să le ascult eu fără crâcneală.

— Atunci, ne-am înțeles, Pietro? Pe Pasquale îl lăsăm unde e. Nu-i vremea să acționăm, ne-am înțeles?

Tulburat, dar tăcut, Pietro se apleacă să-mi sărute mâna. Trebuie să-l privesc în ochi, nu se poate scăpa din strânsoarea privirii lui, nici dacă treci marea, cum zice, şi nici privind pe fereastra trenului întinderile nesfârşite de păduri şi ogoarele aliniate iscusit, fără nimic la voia întâmplării: sate şi oraşe cioplite în piatră şi dichisite, fețe palide, cu ochi decolorați şi fără zâmbet. Guri fără dinți cu care să muşte din pâine. Speram... speram că, după ce trec marea, o să aflu ceea ce îmi spunea Tuzzu: „Sunt acolo oraşe pline de toate bunătățile, porturi mari, unde vin şi pleacă vapoare încărcate cu bogății”. Dar, în spatele fațadelor bine zugrăvite ale unor palate somptuoase, aceleaşi străduțe care se contorsionează de foame, aceeaşi litanie mizeră de sărăcie şi de oprimare, doar ceva mai ascunsă şi mai resemnată.

Mergând pe urmele unchiului Jacopo celui adus de spate, parcurgeam etapele călătoriilor sale ca să mă întorc cu câte un program de teatru, cu câte o carte în plus, cu nişte panglici şi stofe pentru Stella, care, după ani de zile de doliu, întâi după soţ şi apoi după tată, mângâie acum catifeaua şi mătăsurile, însetată de culori. Strânse în veşmintele de doliu, membrele ei pline se subţiaseră parcă, dând gesturilor ei lente o nesiguranţă adolescentină. Renăştea Stella, după travaliul desprinderii de morţii ei. Ori poate obişnuinţa de a vorbi cu cei mici, de a-i privi în ochi şi de a le anticipa nevoile era cea care îi umplea ochii şi vocea de entuziasmul şi de mirarea aceea de copil? Modesta nu mai asistase niciodată în viaţa ei la o metamorfoză atât de completă. Uluită, se uită la Stella cea nouă, care râde, întinzând pe covor lungul şuvoi de mătase turcoaz, presărată cu nenumăraţi sori de aur.

— Ce frumuseţe! Vai, ce fericită o să fie Bambolina când o să se întoarcă!

— Dar eu, să spun drept, pentru tine am adus-o, Stella.

— Vai, Mody, crezi că pot? Aş putea eu...

— Sigur că poţi!

— Dar fratele meu cel mare e bolnav! Poate că nici nu merită să las doliul şi, pe urmă, peste...

— Prostii! Ai purtat destul doliu! Şi, pe urmă, trebuie să te gândeşti la copii.

— Adevărat! Chiar ieri mi-a spus Prando: „Ori îţi scoţi astea negre, ori plec”. Şi eu: „Şi unde te duci?” Şi el: „Cu Mody, în străinătate, unde femeile se îmbracă în mii de culori!”

— Vezi, Stella?

— Da, da, sigur... dar cine m-a uimit, ştii, a fost Jacopo. Nu pare să bage niciodată de seamă lucrurile astea, numai cu nasul în cărți stă 'stu picciriddu.

— Dar ce-a făcut Jacopo?

— Îmi zice, serios de tot: „Ei, da, Stella! Era şi timpul să-ți spună Prando. Plec şi eu".

— Ce mai, rebeliune în toată regula!

— Dar ce înseamnă, Mody?

— O răzmeriță.

— A, da, şi 'Ntoni al meu vine şi el şi zice: „Eu nu vreau o mamă îmbrăcată numai în negru. Uite fotografia asta, aşa te vreau!" Dar închipuie-ți, Mody, era fotografia unei actrițe, blondă şi decoltată toată. Doamne Isuse, 'sti carusi, numai la cinema le e gândul! Dar n-o fi rău, Mody? Nu ştiu ce să zic. Că frumoasă mai e mătasea asta, zici că e o bucată de cer, nu alta!

— Bine, atunci cu bucata asta de cer o să-ți faci o rochie de sărbătoare, o să vezi tu ce succes o să ai la copii!

— Da, Mody. Mă silesc să uit privirile cumnatelor mele... Ah, mi se pare că le şi văd, dar eu le uit. Stella se sileşte ea cât poate şi primeşte mătasea asta. Vai, Mody, îmi tremură mâinile când o strâng, nu cumva fac rău?

— Ce rău, Stella? Ce rău poate să fie în nişte culori?

— Ce rău poate să fie în bucuria copiilor mei? Cum zicea şi mama: „Când le faci copiilor o bucurie, ei ți-o dau înapoi însutit”. Elena era fericită aici, cu ei.

— Ei, acum şi-a găsit altă fericire, cred.

— Fericire zici, Mody? Vai de mine! Ieri a venit pe aici, plângea, n-are niciun an de căsătorie şi plânge, tristă, trasă la față, speriată de toți şi de toate. Mi s-a părut că mă văd pe mine, cum eram pe vremuri. Ce de spaime am mai tras! Şi ăia, frații mei, care ar vrea să mă mai mărite o dată! Nu trece luna şi apar cu altă partidă, nu se lasă, zic că m-am schimbat, că vorbesc ca străinii, că... Ce-or tot fi vrând de la mine?

— Cred că e spre binele tău, doar eşti tânără...

— În ruptul capului! Cine a văzut o dată cum e să fii slugă la bărbat... Şi, pe urmă, să-i aduc eu un tată vitreg lui ’Ntoni al meu, eu?

— Bine, bine, Stella, calmează-te, o să vedem, cu timpul. Şi, mă rog, de ce mi te înroşeşti acum ca o fetiță?

— Fiindcă văd eu că acum o să te înfurii, ştie ea Stella. Abia ai venit de un ceas şi acum o să te înfurii.

— Şi de ce ar trebui să mă înfurii?

— E aici copila aia... Mela, aia de i-au omorât fasciştii şi pe tată, şi pe mamă.

— Da, ştiu, cea pe care ne-a trimis-o Pasquale. Ce-i cu ea?

— O, bine a făcut Pasquale s-o scoată de acolo, de la mânăstirea unde o duseseră la început, mi-a povestit nişte treburi! Şi când te gândeşti că doar sunt călugărițe, vai, nici nu-ți vine să crezi!

— Ştiu totul, Stella. Hai, te rog, ce vrei să-mi spui? De ce mă iei aşa, pe ocolite?

— Auzi pianul?

— Dar ce are a face aici pianul, Stella? Acum chiar că mă înfurii de-a binelea! Sigur că-l aud, doar nu-s surdă! E vreun prieten de-ai lui Prando de cântă aşa de bine, sigur nu sunt nici Bambù, nici 'Ntoni, care n-au pic de ureche muzicală.

— E Mela.

— Fata aia? Tot aici e? Dar Pasquale a spus...

— Ei, da, dar e greu de găsit un internat cum se cade fără bani, Mody!

— Tocmai asta e! Nu mai avem bani, Stella. Totul se duce de râpă, şi de asta m-am întors... şi cine ştie când o să mai pot pleca. Nu-mi face fața asta! Ce crezi, crezi ca Prando, că sunt zgârcită?

— Nu, Mody, eşti chibzuită...

— Cine ar fi zis, nu-i aşa, Stella, că şi să dai cuiva o bucată de pâine o să ajungă un lux? Şi pianul ăsta care nu mai tace!

— Ziceai că ştie bine să cânte.

— Şi încă cum!

— Atunci ce spui, mergem s-o vedem? S-a împrietenit la toartă cu Bambù, era nevoie aici de o fată pentru Bambù! Numai între băieți stătea. Vrei s-o cunoşti?

— Nu, nu vreau s-o văd! Trebuie să plece şi gata!

— Şi acuma ce faci, pleci?

— Sigur că plec!

— Pleci departe?

— Da' de unde, mă duc la mine în cameră. Mi-a pierit dispoziția cu atâtea palavre muiereşti şi cu gândul la bani. Trebuie să fac rost de bani!

— Eu ți-am mai spus, Mody, am casa, am ferma, aş putea...

— Nu vorbi prostii! De banii tăi şi de ce are Bambolina nu mă ating! Pe curând, Stella.

— Mody!

— Ce mai e?

— Aşteaptă. Eu, eu nu ți-am spus tot. Doar trebuie să-ți spun tot ce se întâmplă când nu eşti aici...

— Şi ce se mai întâmplă? Să auzim.

— De fapt, mai e încă o femeie, o doamnă care...

— Altă femeie?

— Păi, da, a venit acum patru zile. Am pus-o în camera domnişoarei Elena.

— A, nu, destul! Îi telefonez chiar acum lui Pasquale, trebuie să înceteze să mai trimită lumea la noi. Da' ştiu că întinde coarda, lua-l-ar toți dracii!

— Tocmai asta e! Nu domnul Pasquale a trimis-o, ci domnul Jose.

— Jose?

— Cel puțin aşa a spus doamna aceea. A zis: „Am o scrisoare de la domnul Jose Giudice pentru principesă".

Jose! Chiar dacă în seara aceea de demult citisem în surâsul cu care îşi lua bun-rămas că nu ne vom mai vedea, l-am căutat mereu în călătoriile mele, făcând adesea ocoluri de kilometri şi kilometri la fiecare veste despre el pe care reuşeam s-o aflu. La Basel, în încăperea aceea prăfuită, plină de ziare, mirosind a plumb şi a petrol, dominată de zgomotul rotativei:

„Directorul e plecat, doamnă. Veniți tocmai din Italia? Regret, dar avem ordinul de a comunica străinilor... Îmi pare rău, doamnă!”

La Paris, în frizeria tovarăşului Reggiani din Padova:

„A, tu eşti faimoasa principesă? Vasăzică e adevărat! Şi când te gândeşti că nu voiam să credem! Scuză-mă, tovarăşă, dar cine mai crede azi în principese siciliene? Ai mare ghinion, a plecat acum o săptămână. Unde? Asta-i bună, cu Jose nu se ştie niciodată pe unde umblă!”

— Nici scrisoarea nu vrei s-o citeşti, Modesta?

— A, ba da, Stella, da.

În plicul pe care îl deschid, doar câteva rânduri: „Prietenă dragă, ți-o recomand pe cvasi-sora mea Joyce. A suferit mult la pierderea părinților ei, o să-ți spună ea totul. Ai grijă de ea, prietenă dragă. Sigur de înțelegerea ta, te rog să accepți afecțiunea şi recunoştința fraternului tău prieten. Jose”.

— Iartă-mă, Mody, văd că ai căzut pe gânduri. Poate n-ar trebui să întreb, dar e chiar scrisul domnului Jose?

— Da, Stella, da.

— Sigur, acum, eu n-ar trebui...

— Ce n-ar trebui, Stella?

— Doamna aceea e cam ciudată, e curioasă rău!

— În ce sens?

— Ştiu şi eu? E ciudată, numai dacă te uiți la ea te şi zăpăceşti. Nu prea ştiu cum să spun... O, Doamne, uite-o! Priveşte acolo! Zilele astea face mereu aşa, e ca ceasul. Toată ziua stă închisă în odaie şi, pe urmă, la ora asta, iese să se plimbe la umbră.

— Strig-o!

— O, nu, Mody, uită-te bine la ea!

— Ei? Ce anume e ciudat, Stella? Ştii doar că nu suport prejudecățile. De câte ori să-ți spun? E doar mult mai înaltă decât femeile de pe aici. Poate de asta de minunezi tu?

59.

Oare compleul acela gris perle, cu minuscule dungi albe, înviorat de o elegantă cravată albă de mătase, o intimidase aşa pe Stella? Sau pălăria stil Robin Hood, care, de la distanță, îi ascundea ochii şi expresia feței?

— Pălăria mai treacă-meargă, Modesta, dar poartă pantaloni!

La umbra borului moale de fetru maro, ochii ei — doi ochi mari, migdalați — alunecau către întunericul tâmplelor. Nu zâmbeau deloc ochii aceia, nici în timp ce înainta spre mine, nici când femeia i-a luat locul Stellei, care, nebăgată în seamă, a şters-o de acolo la iuțeală. Într-o fracțiune de secundă, parcă mi s-ar fi materializat dinainte un obiect

preţios din saloanele acelea pariziene, unde, între o băutură şi alta, refugiaţii noştri etalau o amărăciune reţinută şi politicoasă sub privirile încântate ale unor doamne bucuroase de a fi descoperit în sfârşit ceva care să le abată atenţia de la plictiseala lor perenă... Încerc să înţeleg sunetul pe care, nu încape îndoială, îl produc buzele acelea, dar nu reuşesc să percep altceva decât mişcarea lor lentă, elegant reţinută. Ori vorbeşte ea foarte încet, ori o furtună din depărtări deranjează firul imaginar, ce poartă până la mine glasul tremurător al Bambolinei, cu răsuflarea întretăiată din pricina noutăţii de a avea telefon... „Eşti la Roma! Vai, zia, nu-mi vine să cred că te aud de la aşa depărtare! E un miracol! Aproape că mă sperie. Lângă mine sunt Jacopo şi 'Ntoni, care mă tot trag, vor să vorbească şi ei cu tine. Întoarce-te, întoarce-te repede, ne plictisim fără tine!" În curând, peste zece, douăzeci de ani... cu siguranţă, şi chipul celui aflat la mii de kilometri distanţă se va vedea pe un mic ecran de pe noptieră, aşezat între o scrumieră şi o veioză... Pământul se tot micşora, ca strâns în pumn, în timp ce mireasma acrişoară şi dulce a tutunului turcesc estompa masa mare de lemn negeluit şi strălucirea de aramă a cratiţelor frecate de Stella, care acum fugea. Aş fi putut fugi şi eu pe urmele ei şi uita de salonul acela plin ochi de femeiuşti dezgolite, care, cu mişcări leneşe ale braţelor dolofane, potriveau abajururi în culori închise şi sclipitoare sau, încrucişându-şi gambele lungi şi zvelte ca ale adolescenţilor, ascultau răpite şi adânc mişcate nefericirile patriei noastre martire, în relatarea glasului melancolic al vreunui palid Jacopo Ortis...

„Dar cine naiba te-a dus acolo? Cine pune piciorul în locuri din astea? Doar câte un păduche de fals antifascist, lacheu al burgheziei. Ai dreptate, se joacă, fac pe eroii fără să înfrunte vreun pericol. Dar nu te lăsa înşelată, Modesta, rezistenţa antifascistă există! E aici, în fabrici, în frizeriile şi brutăriile noastre! Să-ţi spună tovarăşul Reggiani."

Puteam să dau fuga la tovarăşul Reggiani, dar ar fi fost în zadar, nu aveam să-l mai văd pe Jose. În schimb, Jose îmi spunea să-i răspund acelei femei, în ciuda faptului că ţigările ei scoteau un miros năucitor. În scrumiera improvizată de Stella dintr-o farfurioară, zăceau trei mucuri albe, cu dungă de aur. Şi degetele ei lungi pipăiau deja altă ţigară, încet, aproape cu recunoştinţă. Dar cum o chema oare? Scrisoarea de la Jacopo, lăsată pe masă, conţinea numele său, dar n-ar fi fost politicos s-o deschid în faţa ei.

— Sunteţi exact cum v-a descris Jose, principesă. Şi văd acum că făcut-o spre binele meu. Prevăzător totdeauna, Jose!

— Spre binele dumneavoastră?

— Un avertisment concis, dar extraordinar de folositor pentru mine: „Să nu faci caz de bruştele absenţe ale Modestei, Joyce, că rişti să aluneci în lacul acela de indiferenţă, pe care, când nici nu te aştepţi, micuţa noastră principesă reuşeşte să-l aducă între ea şi cel care îi vorbeşte”. Scuzaţi-mă dacă insist, principesă, dar nu mi-aţi răspuns şi asta mă azvârle într-o angoasă insuportabilă. Oare credeţi că ar fi imposibil de găsit un transport spre America de Sud, cum s-a făcut acum doi ani pentru tovarăşul Alessandro Giudice? Vă gândiţi poate că de acum...

— Dacă a fost posibil o dată, va fi şi a doua oară, nu vă temeţi! Cu condiţia să dispunem de mult aur. Atunci eu am fost în măsură să-i vin în ajutor lui Alessandro, acum însă mi-e imposibil, totul se duce de râpă aici şi sunt silită să fiu precaută.

— A, dacă de asta e vorba, cu mine lucrurile stau altfel. Alessandro e sărac şi a venit în Italia în misiune. În ceea ce mă priveşte, sunt un caz mai puţin exemplar: sunt bogată,

iar venirea mea în Italia a fost doar o alegere emoțională şi, ca atare, greşită.

— Dacă avem aur, e ca şi făcută treaba! Mai rămâne doar să aşteptăm un vapor care să ne convină.

— O să dureze mult? Stau ca pe ghimpi şi, cu toate că vă apreciez discreția, principesă, sentimentul de vinovăție, care e enorm, vă rog să mă credeți, mă sileşte să-mi clarific poziția: mi-am făcut iluzii, în ciuda avertismentelor lui Jose, că voi putea să trec neobservată. Faptul că nu am antecedente politice în Italia... Să vă explic: locuiesc la Paris şi abia de doi ani am intrat în Partid. Mi-am făcut iluzia că pot să vin la căpătâiul surorii mele aflate pe moarte. Şi, desigur, aş fi plecat imediat înapoi, cum îmi recomandase Jose, însă moartea lui Joland... Scuzați-mă, nu-mi stă în obicei să vorbesc despre mine, dar trebuie s-o fac, să mă justific în fața dumneavoastră, din moment ce, vreți, nu vreți, vă pun în pericol prin prezența mea aici.

— Calmați-vă, Joyce! După cum ştie şi Jose, că nu întâmplător v-a îndreptat încoace, aici, în Sicilia, totul e mai puțin grav.

— Asta nu înseamnă că n-ar fi trebuit să dispar imediat după ce a murit Joland. Dar faptul că a trebuit să asist la moartea ei sfâşietoare, revelația că, în acel ultim an, fusese nevoită să rabde boala şi singurătatea... Ori poate... nu ştiu... totul m-a prins ca într-o menghină şi vreme de trei luni am fost ca nebună de durere şi de remuşcare, nu mai raționam! Abia vestea că eram căutată m-a dezmeticit şi teama de propria-mi slăbiciune. Am realizat că, dacă mă prindeau, n-aş fi rezistat la metodele lor. Şi, din păcate, am cunoştință de multe nume şi acțiuni. Am reuşit să fac să-mi piardă urma OVRA, dar numai de frică, vă spun sincer. Numai acestui sentiment îi datorez ieşirea dintr-o stare de prostrație, care

era cât pe-aci să mă ducă la pierzanie, implicând multe persoane de valoare.

— Dar frica, spaima, pe care păreți s-o disprețuiți, Joyce, conține şi germenii curajului.

— Ideea asta a dumneavoastră, deşi nu mă convinge, are puterea de a mă linişti, principesă. Vă sunt recunoscătoare.

— N-am spus-o ca să vă liniştesc, n-am vocația consolării. Numai că nu cred în eroi.

— Exact cum mi-a spus şi Jose.

Umbra şi borul pălăriei sunt pe punctul de a se contopi, când, deodată, buzele i se deschid într-un zâmbet neaşteptat, care însufleţeşte întunericul borului, al ochilor, al umbrelor din jur. Avea dreptate Stella: femeia aceea te zăpăcea. Trebuia să fi fugit după Stella şi să evit vocea profundă, plină de pauze calde, subliniate de lungi priviri distante, care mă făceau să-mi văd stângăcia gesturilor şi a modului de exprimare. Când a rostit din nou: „Dumneavoastră credeți, principesă...", stridența pe care o dobândea acel titlu în fața eleganței sale m-a zguduit aşa de rău că, proptindu-mă de scaun, m-am auzit rostind cu glasul meu ascuțit:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Joyce, nu-mi mai spune aşa! Cu greu suport să mi se adreseze cu titlul ăsta şi avocații ori banca.

— Vă înțeleg... Şi mie, când vorbea Jose despre dumneavoastră, mi se părea că sună fals. Dar, cum spune Jose: „La ea, titlul ăsta îşi pierde nuanța odioasă pe care au

dat-o acestui cuvânt uzanţele şi tradiţia şi dezgroapă tot fabulosul copilăriei”.

Oare mă lua peste picior? Sau, influenţată de perspectiva lui Jose — brusc, am simţit că o urăsc pentru puterea pe care se vedea că o are asupra ei —, nu băga de seamă hainele mele şleampete, claia mea neîngrijită de păr, vocea detestabilă? Am aţintit-o dinadins cu o privire încărcată de ură. Nu, nu mă lua peste picior, dar mă studia ca pe o jucărie neobişnuită.

Toată numai ură faţă de ea şi de Jose, nu i-am răspuns nimic. M-am ridicat şi am salutat-o din cap, fără să surâd cu zâmbetul acela târnp, pe care îl simţeam de câteva ceasuri plimbându-mi-se pe buze. „Te-aş sfătui să zâmbeşti mai puţin, Mody. Ai un zâmbet foarte frumos, dar, când exagerezi şi azvârli în jur zâmbete cu ghiotura, îţi iese la iveală originea plebee. Fii atentă!”

— Adevărat, Modesta, şi eu am simţit la fel. Din prima zi am avut impresia că ne cunoaştem dintotdeauna.

Îmi spunea pentru prima oară „Modesta” şi, rostit de ea, numele acela urât mi s-a părut aproape frumos. Ehei, Carmine dragă, ţi-am urmat sfatul de a fugi de un chip întorcând capul sau evitând să mai trec pe vreo străduţă unde o fereastră întredeschisă evocă umbre ispititoare. La Palermo izbutisem să fug de trandafirii aceia persistenţi de la hotel, care în fiecare dimineaţă îşi înălţau din nou cântecul rubiniu spre soare. La Paris, cu Michel, cel cu ochii de smarald, n-a fost greu deloc să-mi devansez cu câteva zile plecarea. Iar acum ar fi fost de-ajuns să-i dau biletul adus de Pietro, care zăcea la mine pe birou, cu un nume de vapor şi o dată înscrise pe el: ar fi amuţit vocea aceea care, în toate după-amiezile, umplea casa de poveşti, descrieri de peisaje, istorisiri şi mai înflăcărate decât aventurile Sfintei Agata şi

ale Sfintei Rosalia. Dar cum să întrerupi descrierea acelei vile albe din lemn traforat ca o broderie, care se oglindea în amurg, la întoarcerea din lungile plimbări cu barca, imensă şi orbitoare, pe apa plumburie a Bosforului?

— Nazim, ca să ne sperie, ne şoptea că era fantoma casei noastre, care ieşea la ceasul acela din mare ca să salute soarele ce murea.

Nu, n-o să-i dea lui Pietro confirmarea. Poate mai târziu, la următorul vas.

— Te văd pe gânduri, Modesta, te plictisesc oare cu poveştile mele din copilărie?

Oricum, nici ea nu mai cere să plece. Nici pe Stella n-a mai rugat-o. Şi, fără să mai aştepte răspuns, adaugă:

— E curios, Modesta, dar de când stau aici — nu ştiu dacă datorită casei ăsteia, seninătății dumitale ori a bunăvoinței pe care mi-o arată Stella —, mi-a dispărut orice urmă de angoasă. Mi-e cam ruşine, dar aici mă simt la fel de bine ca pe vremuri, cu Nazim, acolo unde era casa copilăriei noastre.

Vedeți? Nici ea nu mai vrea să plece şi rup în minte biletul de la Pietro cu numele vasului, al comandantului şi tot restul.

— Ei, da, fericită ca atunci! Poate că, vorbind cu dumneata, încep să înțeleg şi de ce. Nu am mai fost niciodată în Sicilia şi nu-mi puteam imagina.

— Ce anume, Joyce?

— Cât de mult seamănă ţara voastră cu a mea. Lumina, feţele aspre ale ţăranilor, fantomele!

— Fantomele?

— Da, fiecare ulicioară, fiecare palat, probabil că se datorează barocului vostru auster şi candid, chiar dacă poate să pară un nonsens, poate fântânilor voastre, melodiilor vechi, nu ştiu, totul recheamă fantome şi glasuri cunoscute. De multe ori, în timp ce mă plimb, am senzaţia limpede că aud chemarea muezinului şi mă pomenesc ridicând ochii în căutarea acelui strigăt de piatră aţintit împotriva cerului, care, pentru credincioşii din Turcia, e minaretul. Pentru mine nu sunt decât ţipete pietrificate de spaimă dinaintea cerului nemilos, care striveşte de pământ sufletul cuprins de teamă... Ce mult mi-ar plăcea, Modesta, să luăm vaporul şi să-ţi fac cunoştinţă cu Anatolia!

Vedeţi? A pronunţat şi cuvântul „vapor”, dar fără să facă nici cea mai mică aluzie la Sfântul Ioan Botezătorul, care sâmbătă în zori, după cum îi spusesem în treacăt, porneşte către America de Sud.

— Să poţi vedea şi dumneata Istanbulul, să ţi-l arăt! Dă-mi voie să visez, Modesta, n-am mai visat de multă vreme şi de vină sunt numai arborii voştri, cerul vostru, lumina voastră. Douăzeci de zile la Istanbul, cu un salt până la Edirne, unde sunt cele mai frumoase moschei din Turcia. Şi, pe urmă, la drum luni de zile prin inima aspră şi prozaică a podişului anatolian. Anatolia! Ţinut fără sentimentalisme. Istanbulul? Nu, ca toate capitalele, şi el trădează adevărata esenţă a ţării pe care o reprezintă. Capitalele — abia acum înţeleg ce-mi spunea Nazim — sunt condamnate la o viaţă diferită, care le înstrăinează — se poate spune aşa? — de câmpiile, de munţii şi de râurile ţării lor. Poate că de asta Atatürk, după revoluţia din ’23, a declarat capitală Ankara... poate. N-am vorbit niciodată despre asta cu Nazim, iar acum e prea târziu. Tot

intră şi iese din groaznicele închisori turceşti, la fel ca toți tovarăşii, de altfel. N-o să putem lua vaporul spre Istanbul, Modesta. Cel puțin eu, exilată nu numai din Italia, ci şi din a doua mea patrie!

Glasul i se stinge odată cu lumina amurgului într-o tristețe care mă face să plâng cum plânge seara Bambù, ascultând poveştile triste şi duioase spuse de Stella. Dar, la fel ca Bambù, decid să dorm un pic şi, în somn, să schimb soarta dureroasă eroului meu Giufà-Joyce... La fel ca Bambù mă voi duce chiar eu în pădure să redobândesc pielea de vulpe pe care nişte oameni răi i-au furat-o lui Giufà, când s-a întins să tragă şi el un pui de somn. Fără pielea de vulpe sub care se face nevăzut în pădure, Giufà nu mai poate să facă rost de mâncare, să vâneze muştele, țânțarii şi viermişorii cu care se hrăneşte.

— Bambù are două vieți, mamă, una ziua şi una noaptea. De asta fac totdeauna ce vrea ea... Să ştii tu câte mai face ea noaptea! Rezolvă toate problemele. Aşa şi trebuie, să comande ea. Eu noaptea dorm! Dacă n-ar fi ea, m-aş uita toată vremea la poze sau aş citi. Nu-mi dă prin minte nimic altceva, niciun joc. Dar ea, te şi miri câte îi mai pot trece prin cap!

Are dreptate Jacopo. Bambolina e leită mama ei. Cine poate şti ce crede Cavallina despre această Mela, care cântă la pian toate piesele pe care i le cântam eu la Carmelo? E grozavă fata asta! A fost de ajuns să zic față de Stella că a cântat bine şi tuşeul ei s-a făcut, de la o zi la alta, mai sigur şi mai puternic. Ce-ar trebui să fac, Beatrice, s-o trimit înapoi la vreun internat? De acum e timpul să facem economie, are dreptate avocatul Santangelo.

— Şi tu, Modesta, dai dreptate bunului-simț al unui burghez bătrân? Mă mir de tine!

Prefăcându-se indignată, Cavallina mă îmbrăţişează pe la spate şi îmi susură la ureche:

— Avem podurile şi coridoarele pline de tablouri ale unchiului Jacopo. Ştii că valorează o avere, Mody? De asta le-am pus eu deoparte atunci.

— Ştiu, Cavallina, ştiu, numai că trebuie duse în străinătate şi e nevoie de cineva priceput, rafinat şi oarecare totodată. Un expert. Unde l-am putea găsi? Găsiți-mi pe cineva, avvocato!

— Dar asta e contrabandă, Modesta! Nu înțeleg de ce rişti să dai de necazuri cu legea, când există toate proprietățile lăsate de Carlo pentru Ida.

— Nu, de banii pentru Bambolina nu ne atingem! O femeie fără bani e o femeie pierdută!

— Dar de ce mama dracului? Doar şi ea, mi se pare, a contribuit şi mai contribuie la a-ți mânca ție banii, nu-i aşa? Şi pe urmă, de ce stai cu grijă? Ida e un boboc de fată, o să facă un mariaj bun!

— Ei, nu! N-o să se mărite ea în felul ăsta, dragul meu liberal îmbătrânit!

— O să muncească, atunci! Parcă tu susțineai de zor că femeia trebuie să muncească, nu?

— Înainte, dragul meu, înainte, când se credea că revoluția bate la uşă, dar, la cum stau azi lucrurile, nu! Bambolina o să muncească numai dacă o să vrea ea.

— A, bun. Asta e o noutate. E ideea vreunui anarhist pe care îl oploşeşti acasă la tine? Vrei să ajungă o femeie leneşă, să trândăvească?

— Ia-o cum vrei, Bambolina o să fie leneşă şi o să trândăvească!

— În orice caz, nu te pot ajuta, găseşte-ți singură omul!

Un expert! Trebuie să fie priceput! Sau să mă duc chiar eu? O aventură ca oricare alta. Dar mai întâi va trebui să mă informez despre tehnica acestei contrabande... Tehnica... Artele... Tehnica pianului, a contrabandei, a adormitului... Dacă nu revin la tehnica numărării — nu a oilor, se înțelege —, a numărării viziunilor frumoase de peste zi: nori la apus, valuri înspumate, care se sparg de stânci... Expresii pe chipul lor... Stella, Bambolina... Ce de gesturi bizare mai face şi Bambolina! Iar Stella, care îşi ridică părul în vârful capului de căldură, imitându-şi, fără s-o ştie, surorile de pe monedele siracuzane. Şi monedele alea... Ba chiar numai monedele alea valorează o avere.

60.

Nu m-am mirat atunci când, de cum am deschis ochii, Stella m-a anunțat că dormisem aproape două zile la rând, la fel cum nu se mai miră nici ea.

— Dar e un noroc, Modesta, un noroc! La ce te superi aşa? Doar zicea şi Carlo că somnu' ăsta îți face bine. Ce spaimă am tras prima oară! Mi-era să nu mori de nemâncare! Da' el zâmbea... Ştii ce-mi zicea el mie când mă speriam de lucruri

noi? Zicea aşa: „Ehei, ignoranța, Stella, ignoranța!” Ce mare dreptate avea! Ah, uitam de doamna Joyce... chiar acum m-a întrebat dacă poate să vină la tine.

— Doamna Joyce?

— Da, acum m-am lămurit eu. E măritată şi văduvă, ea mi-a spus. Şi mi-a mai spus că nu poartă mereu verigheta fiindcă îşi aminteşte, când se uită la ea, de durerea... Of, sărăcuța, ce frumos mai vorbeşte! Ca din carte, nu alta! Şi nu e aşa cum ni s-a părut, nu e antipatică, Mody! Zilele astea a venit să-şi bea cafeaua în bucătărie, cum faci tu... şi ştii ce mi-a spus? „Te superi dacă îi fur un pic locul Modestei, Stella?” Numai dacă şi-ar scoate şi ea pălăria aia! De ce o fi ținând-o mereu pe cap? Vai, ştii ce-a zis Bambù? Că poate o fi cheală!... O, Doamne! Şi Bambù, care mă aşteaptă... Mă duc... Atunci, o las să vină ori nu?

Şi eu, care mă chinuisem săptămâni în şir să găsesc un pretext ca s-o fac să urce la mine. O lăsam acum pe Stella să plece fără să profit de acea ocazie unică? Agățându-mă de cuvertură, aproape că am strigat în direcția uşii care se închidea.

— Nu, Stella, spune-i să urce, să nu se supere.

Mă auzise oare Stella sau nu? Mai aveam timp să mă duc în baie, măcar să mă spăl pe dinți şi să mă pieptăn. Deodată, am realizat în ce situație mă găseam. Stella reuşise să mă bage în pat, să-mi scoată fusta şi tot ce mă mai strângea, cum recomandase Carlo. Dar de două zile stăteam cu puloverul acela sub plapumă... Trecându-mi mâinile prin păr, am constatat că e asudat şi lipicios. Arătam deja oribil şi când eram proaspăt spălată, într-un pulover curat, închipuiți-vă numai ce privelişte trebuie să fi oferit după două zile de stat la pat. Aproape că m-am rugat zeilor ca

Stella să nu mă fi auzit. Dar Stella avea auzul foarte fin şi deja vedeam cum se deschide uşa. Atât mi-a fost! Mi-am tras până la gât cuvertura, ca să mă vadă cât mai puțin, şi am închis ochii. În întuneric, „glasul”, de acum aşa numeam în sinea mea singura voce demnă de acel nume, a răsunat cald peste jalnicul meu trup.

— O, Doamne, Stella! A adormit la loc! Dumneata eşti sigură, Stella, că nu e nimic rău în acest somn prelungit? I se întâmplă des? Mă îngrijorează.

— Nu, nu doarme, aşa-i place ei să facă. Din două una, ori se învârte ca un titirez şi îşi face toată ziulica de lucru Mody a mea, ori stă aşa, făcută covrig... Fiți bună şi aşteptați, luați loc. A, las aici tava.

„Glasul” era îngrijorat pentru mine. Descoperirea a făcut să-mi piară de tot foamea. Şi eu, care nu eram demnă de ea, şleampătă şi murdară, cu puloverul acela urât şi cu unghiile prost tăiate! De îndată ce Stella a ieşit din încăpere, am deschis ochii s-o văd. O privesc de parcă n-aş mai fi văzut-o de ani de zile. Numai că, exact aşa cum se întâmplă după o absență prea îndelungată, dorința de a vedea un chip iubit devine atât de puternică, încât te orbeşte; iar eu, orbită acum, o privesc țintă, dar n-o văd.

Fumează oare? Mâinile albe se ridică lent din ceața unui giulgiu. Nu, nu se ridică, par mai degrabă aşezate pe o pernă de catifea. Mâini plăpânde şi mari, cu unghii perfecte, ca cele de la statuia unei sfinte. Cum naiba o chema pe sfânta aia? Agata? Nu! Ei îi tăiaseră sânii, nu mâinile. Cu toate astea, maica Leonora îmi povestise de atâtea ori aventura acelor mâini transparente şi tari, atât de tari că rezistaseră la toate torturile fără să le fie afectate articulațiile, fără ca unghiile să se rupă. Ale mele, care strângeau cuvertura, erau cu siguranță murdare...

— Am făcut rău să insist pe lângă Stella. Văd că te deranjez, Modesta, scuză-mă, te rog, eram puțin tristă. Ne vedem mai târziu.

Pernuța de catifea se punea în mişcare sub privirile mele... Doi harapi negri, mai negri ca iadul, o ridicau s-o ducă Marelui Han, mai negru decât toți slujitorii lui, care, cu labele lui mari, de culoarea catranului, avea să masacreze acele degete caste.

Uitând de unghiile mele murdare, m-am repezit să apuc pernuța.

— Vai, Modesta! Dumneata te simți rău şi nu vrei să spui. Te temi să n-o sperii pe Stella? Dar dacă îți face bine să te agăți de fusta mea, nu plec, stai liniştită! Însă, scuză-mă că insist, eu aş chema un medic.

Dar ce tot spunea ea acolo? Aşa o prostie nu mai auzisem. Când s-a mai auzit ca medicii să-i fie de ajutor unui îndrăgostit? Şi Mimmo zicea că nu e leac pentru boleşnița vătămătoare, căreia, ca să nu se înspăimânte lumea, i se spune iubire. O auzeam pe Mela, care exersa başii în sus şi în jos pe claviatura pianului. Puritatea disciplinată a acelor note şi un hohot de râs adânc şi frivol al „glasului” au destrămat ceața din fața ochilor mei. Şi am văzut-o. Ce proastă mai era şi Stella! Nu numai că nu era cheală, cu toate că i-ar fi stat nespus de bine, dar mai şi râdea dându-şi la o parte de pe frunte o masă moale de păr negru. Uite, deci, care era motivul: „glasul” avea părul mai frumos şi mai negru decât Stella, iar Stella era geloasă.

— Dar sigur, sigur, rămân aici, Modesta!

Acum că am auzit-o glumind, mi-a mai venit inima la loc. Câtă dreptate are! Niciun medic, nicio ştiinţă nu dispun de mijloace pentru a trata acea maladie îngrozitoare, căreia proştii, vorba ei, îi spun iubire.

Nu numai pe părul ei e geloasă Stella, ci şi pentru că, fără pantaloni, se văd două gambe suple şi şlefuite, care se termină cu două glezne atât de subţiri, că par din sticlă. Am dat drumul fustei şi mă pregăteam s-o apuc de una dintre ele, ca să văd dacă e ori nu de sticlă, când invidioasa de Stella a intrat, aducându-mă înapoi la realitate. Era invidioasă, dar ţinea la mine. Şi vorbele alea rostite de ea: „Doamnele doresc să aduc aici cafeaua?", m-au scutit să mai fac altă prostie.

Dovada că aşa era a fost că, după ce mi-am venit în fire datorită ceşcuţei calde, pe care o ţineam între palme, pe marginea buzelor lui Joyce, redevenită serioasă, am zărit un surâs tandru şi plin de compasiune, pe care nu-l mai văzusem vreodată. De parcă n-ar fi fost de ajuns acel surâs nou, a adăugat:

— Te rog să mă ierţi, Modesta, dar, de când te-am cunoscut pe dumneata mă tot roade o curiozitate indiscretă, care mă împinge să te întreb ceva. E numai vina lui Jose, cu incapacitatea lui de a sesiza latura reală a unei persoane, a unei ţări, a unui obiect. Totul devine abstracţie povestit de Jose. Ca să-ţi dau un singur exemplu: îl întrebi despre o anumită persoană care l-a impresionat cum are părul, ce culoare îi sunt ochii. Iar el, de colo: „De unde vrei să ştiu? Nu mă interesează amănuntele astea inutile. Ţi-am spus doar că e frumoasă şi inteligentă, nu-ţi ajunge? Numai după bârfe umbli!" Aşa mi-a vorbit şi despre dumneata, numai de putere, de inteligenţă. Şi mă aşteptam să văd o femeie, dacă nu bătrână, măcar foarte adultă, nu o fetişcană. Scuză-mă, Modesta, dar câţi ani ai dumneata?

Mă simțeam ruşinată peste măsură. Era limpede acum: nu făcusem decât gafe. Mi-am auzit glasul — ori poate era glasul lui Carlo? — nesigur, pierdut:

— Sunt născută pe întâi ianuarie o mie nouă sute. E uşor de făcut socoteala, cum îmi spuneau mereu la mânăstire.

Nu i-a trebuit mai mult lui Joyce ca să exclame, cu ochii holbați şi uluiți, de parcă s-ar fi aflat dinaintea unui pitic ori a „femeii cu barbă”:

— Ei, nu, Modesta! Glumeşti! Mă bucur, fiindcă, dacă ai chef de glumă, înseamnă că nu te simți rău. Dar nu e posibil să ai dumneata treizeci şi trei de ani!

Ruşinea îmi pierise — nu eram Carlo, care nu se supăra şi îi lăsa pe toți să-l persifleze pentru absurditatea de a avea douăzeci şi nouă de ani arătând cel mult de nouăsprezece. Nu, nu eram Carlo şi, iritată, am insistat:

— Nu glumesc deloc, am treizeci şi trei de ani şi nu glumesc!

— Dar e imposibil, nu arăți a mai mult de douăzeci! Şi, când te încrunți ca acum, cel mult douăzeci şi cinci.

Din fericire, a trecut direct de la mirare la relatarea celor spuse de Jose despre mine şi la precizarea, ca totdeauna atunci când vorbea, unui lucru pentru ea de extremă importanță, care forma în jurul capului meu o aureolă. Din fericire! Deoarece nu izbuteam s-o fac să tacă pe Modesta cea de opt ani, pe care „glasul” o resuscita înăuntrul meu şi care acum — dar ce făcea oare copila aceea? —, acum începea să plângă, umilită că nu e destul de mare pentru Tuzzu, care, de când se apucase de fumat, se făcuse mai înalt şi mai plin

de ifose. Încerc s-o calmez pe Modesta, dar ea continuă să plângă, cum face Bambù — fac toți la fel, 'sti picciriddi — când Prando al ei o părăseşte ca să se ducă să pedaleze cu prietenii lui.

„Nu plâng că pleacă, Stella, plâng fiindcă, de când i-a luat mama bicicletă de curse, şi când stă aici nu mai dă doi bani pe mine."

„Dar te iubeşte, Bambolina, mereu spune aşa Prando."

„Poate, dar nu la fel cât îl iubesc eu pe el."

„Şi ce dacă? Ce, parcă suntem la băcănie, să cântărim zahărul şi cafeaua? Ştii ce i-a răspuns Jacopo neroadei ăleia de bucătărese care îl zădăra că tu, tocmai tu, îl iubeşti mai mult pe Prando decât pe el?"

„Nu, nu ştiu. Ce i-a zis?"

„A zis aşa: «Important e cât de tare o iubesc eu pe Bambolina. Să mă laşi tu în pace!». 'Sti picciriddi din ziua de azi, Modesta, te sperie, nu alta, să-i auzi cum vorbesc! Parc-ar fi oameni mari!"

„Şi Bambolina ce-a făcut, Stella?"

„S-a potolit pe loc şi s-a dus după Jacopo."

Jacopo avea dreptate, acum nici Modesta nu mai plânge. A decis să se bucure de iubirea ei pentru femeia aceea, chiar dacă ştie că ea n-o s-o poată iubi niciodată, fascinată cum e de amicul ei Nazim, de un anume Silone, scriitor şi mare

antifascist, de Jose... Numai despre el vorbeşte. Să fie oare îndrăgostită de bărbatul înalt ca o prăjină şi cu nasul strâmb?

Mela şi-a reluat exerciţiul. Fata aia are puterea de a preface clapele mecanice ale pianului în corzi vibrânde de harpă. Joyce râde acum a doua oară, îndepărtându-şi o clipă ţigareta de la buze.

— Însurat, Jose? Îndrăgostit? El? Detestă cuvintele astea, chiar mai mult decât dumneata şi cu mine. Spuneai deunăzi că iubirea e o boală, ei bine, el spune că e un drog mai puternic chiar decât religia. O, Doamne! Mi-aduc aminte ce faţă iritată a făcut Angelica când el...

— Cine e Angelica?

Dacă gândul la toţi bărbaţii cu care era prietenă mă înnebunea, la numele acela de femeie aproape că am sărit jos din pat. Din fericire, mă ridicasem doar de pe pernă şi, ca să-mi justific tresărirea, am aprins iute lumina. Continua să surâdă, dar a întors capul de la conul de lumină care făcea să strălucească orbitor albul cearceafului pentru a privi apusul soarelui. Se ascundea? Ce ascundea oare zicând:

— Dumneata n-o cunoşti pe Angelica Balabanoff? Credeam că vă cunoaşteţi, e o bună prietenă a Mariei Giudice.

— Nu, n-am cunoscut-o. E la fel de frumoasă ca Maria?

— O, nu, mai degrabă urâtă, aş zice, însă foarte interesantă şi de o inteligenţă care te sperie la o femeie, cum spune Jose.

Reconfortată de acel „mai degrabă urâtă”, m-am sprijinit iar de perne.

— Ei, da, mai ales când se înfurie, iar Jose are talentul s-o înfurie totdeauna.

— Cum face?

— Zgândărindu-i bine-cunoscuta ei prudență. Dumneata o cunoşti pe Maria şi poți înțelege. Sunt femei extraordinare, dar aparțin altei generații, iar Jose, în ziua aceea, după cum povesteam — Doamne, câtă vreme a trecut! —, la o întrebare discretă a Angelicăi, de genul „la spune tu, băiete, n-ai nicio noutate pentru mine, care sufăr să te ştiu mereu singur? Te văd tot mai dezordonat. Cum se poate că n-ai găsit încă o tovarăşă care să-ți coasă nasturii?”, el tam-nesam îi răspunde sus şi tare: „Lasă, Angelica, nu de nasturii mei eşti tu îngrijorată, te îngrijorează aparatul meu viril, care ar putea rugini, ca orice maşină, dacă nu e utilizată”. Iar ea, s-o fi văzut numai, Modesta, fâstâcită şi roşie la față ca o puştoaică: „Eu vorbeam de iubire, Jose!” „Las-o tu baltă cu iubirea, Angelica! Noroc că există prețioasele hetaire, singurele femei adevărate, singurele rebele, singurele care ştiu să dea şi să ceară unui bărbat fără sentimentalisme şi mofturi.” Săracul Jose! Se pune şi el cum poate la adăpost, cu simțul umorului, de amorul liber practicat de Angelica sau de amorul legiuit al burgheziei, dar până la urmă tot cade şi el în capcană: l-am văzut eu, şi încă ce l-am văzut.

Uite-o că spune chiar ea. Chiar dacă ea nu-i împărtăşea sentimentele, el era îndrăgostit de ea! Dar cine ar fi putut s-o cunoască pe Joyce fără să se îndrăgostească pe loc de ea?

Pentru prima oară în viață am adormit cu viermele geloziei în cap, care mă ținea trează şi în somn, făcându-mă să mă

consum până dimineața, când, de bine de rău, puteam să număr orele ce mă mai despărțeau de ea.

61.

Lumina zorilor, pe care o căutasem atâta, bâjbâind prin întuneric, a venit să şlefuiască profilul mobilelor, cărțile unchiului Jacopo care, eliberate de după gratii de sticlă, îşi repetau senine poveştile. De când revenise printre noi, ca să nu-l mai confund pe acel copilaş cu privirea gânditoare, de adult, cu chipul frământat, care mă privea fix din fotografie, începusem şi eu să-i spun unchi. Dar carii îmi rodeau mai departe bolțile osoase ale spațiului minții, făcându-mă să tot cobor din pat, să deschid şi să închid sertare şi geamuri. Te sufocai în încăperea aceea, însă, când am deschis fereastra, am dat de cerul înghețat, compact, fără fisuri şi fără nori, cerul compact şi strălucind a vară în miezul iernii. Cât mai tânjisem după luciul acela în lungile ierni ale voiajurilor mele în Nord! Nu, nu aveam să plec iarăşi. Ea era cea care trebuia să plece, luând cu sine şi carii aceia; cu toate că n-am curajul s-o mărturisesc cu voce tare, ştiu că aceştia au un nume: „gelozie". L-am rostit, iar cuvântul, căruia până atunci nu-i ştiam înțelesul, se desprinde o clipă de emoțiile mele şi mi se arată, îl văd, îl pot atinge ca pe o vază, un pahar, un obiect pe care poți să-l învârți şi să-l examinezi pe toate părțile. Iată de ce e util să rosteşti lucrurile: carii aceia materializați de vocea mea sunt mai perfizi, mai informi şi mai molatici decât toate emoțiile încercate până atunci. Şi, lucru pe care nu mi l-aş fi închipuit, erau o emoție carnală, o durere surdă şi continuă, ca o împunsătură, ca o durere de dinți... Turcul acela, Nazim, erou al proletariatului, în ciuda nobleței, mereu la închisoare şi în mizerie, în ciuda copilăriei de odraslă a unei familii bogate şi puternice în vila de pe Bosfor, cu mica lui prietenă Joyce, fiica unui ambasador italian şi a unei nobile turcoaice... dat fiind că ține aşa mult

să fie de neatins, n-are decât să plece! Ea nu ştie că, deşi am rupt biletul, vasul n-a plecat încă. Să-l chem pe Pietro şi să-l pun s-o ducă nici nu e mare lucru.

— Intră, Joyce, e deschis.

— Oh, Modesta! Numai o clipă, am mare nevoie să vorbesc cu dumneata. Trebuie să plec, să mă ierţi că insist, dar trebuie să plec! Trebuie să ajung cumva la Paris, la Jose. Tot acest comfort fizic şi moral, veselia copiilor dumitale, ce copii minunaţi!, şi chiar 'Ntoni al Stelei, atât de elegant şi de inteligent, toate sunt dovada vie a ceea ce noi, marxiştii, ştim prea bine: că mediul îl face pe om. Cu încântarea pe care mi-o trezesc Stella, pinii şi marea de aici, eram gata să uit de datoria mea faţă de Jose şi de tovarăşi. Până la coşmarul de azi-noapte! Nu-mi iese din minte chipul sfâşiat de durere al lui Jose, care se uită fix la mâna... Nu mi-aş ierta-o niciodată să nu fiu alături de el în acest moment al luptei din interiorul partidului nostru. Silone, Tresso, Leonetti excluşi! Intransigenţa, sectarismul faţă de socialişti au separat forţele antifasciste şi au semănat confuzie, aducând mari servicii capitalismului pe care noi, încă de la Congresul V, din pricina crizei, îl declarasem pe ducă. Câte speranţe pentru cauza noastră, câte cuceriri palpabile nu înfloriseră pentru noi în Europa asta a noastră! Apoi, în numai câţiva ani, totul s-a dus de râpă. Cotitura lui Atatürk, mişcarea spartachistă pulverizată, asasinarea Rosei Luxemburg! Iar acum mic-burghezul ăla de Hitler, de care râdea toată lumea până la puciul de la berărie, ajunge la putere „în mod democratic", câştigând alegerile. O noapte de iad, Modesta! Ca şi cum s-ar fi distrat cineva să-mi proiecteze în vis tot trecutul meu, toţi aceşti aproape patruzeci de ani! Am revăzut în vis bucuria mamei, care îmi tot repeta, îmbrăţişându-mă: „Măcar tu vei fi liberă, copila mea! Pentru femeile turce se deschide o eră nouă. Vei vota şi vei fi stăpână pe soarta ta". Iar apoi, într-o clipă, chipul ei de la bătrâneţe, slăbit, în exil la Paris şi, lângă ea, chipul de martir al... Vai, Modesta, eu trebuie să plec! Pacea şi seninătatea din casa asta nu sunt pentru noi,

supraviețuitori bătrâni, dezrădăcinați şi poate înfrânți. Pentru noi, care, vorba lui Jose, nu ne găsim raţiunea de a fi decât în luptă.

— Joyce, eu aş putea să îți găsesc un vapor, dar numai dacă aş cunoaşte adevăratul motiv al acestei dorințe anxioase de plecare. Ai vorbit îndelung despre multe lucruri, dar nu m-ai făcut să înțeleg cine eşti dumneata, ca persoană, vreau să zic. Iar acel „noi, bătrânii, care ne găsim raţiunea de a fi doar în luptă" mă împinge să nu te las să pleci. Te declari bătrână, Joyce, dar eşti doar obosită şi, iartă-mi impertinența, ți-ai ieşit din minți. Cum aş putea eu să-mi iau răspunderea de a te îmbarca în starea aceasta? Nu mai suntem în '22 sau în '24, suntem în '33. Te-aş lăsa să pleci numai dacă mi-ai spune că te aşteaptă cineva care poate să aibă grijă de dumneata.

Pentru întâia oară, Joyce mă priveşte îndelung drept în ochi. Odată pierdut adăpostul cortinei de vorbe, îşi lasă capul în jos şi îşi ascunde chipul între brațe. Revărsarea întunecată a părului ei negru zace pe masă, între noi două: e o noapte sclipitoare de vară...

„Din ce e făcută noaptea, Tuzzu?"

„Da' de unde să ştiu eu?"

„Dacă mă ridici pe umerii tăi, o ating eu şi-ți spun."

„Hai, s-auzim! Acum că ai atins-o, din ce e făcută?"

— Dacă nu te aşteaptă nimeni, Joyce, eu nu te las să pleci.

Oare părul ei îmi primeşte mângâierea sau e de vină braţul meu, care o împiedică să se mişte? Îmi retrag mâna, iar ea îşi şi mişcă umerii eliberați. Mâna mea dezamăgită a rămas la jumătatea mesei.

— Ce mâini frumoase ai dumneata, Modesta, nici nu băgasem de seamă. Nu, las-o aşa, mângâierile dumitale mi-au îmbărbătat sufletul ca atunci când eram copil şi mă mângâia mama.

Nu mi-am dat seama de lungul parcurs pe care îl făcusem în jurul mesei până când nu m-am trezit că eram aşezată lângă ea şi nu mi-am văzut şi cealaltă mână, înghețată, cum dispare între mâinile ei.

— Şi ce mici sunt, văzute de aproape! Eşti stranie dumneata, Modesta, uneori pari înaltă, puternică, alteori mică şi fragilă, ca acum. Adineauri, când mi-ai spus „Nu te las să pleci”, m-am simțit eliberată, ca în copilărie, când ştiam că pot să mă bazez pe decizia cuiva mai mare şi mai puternic decât mine. A trecut multă vreme de când nu m-am mai putut încrede în cineva. Desigur, tovarăşii, Jose, care mi-a fost mereu alături. Dar o prietenă femeie e altceva, iar eu te simt prietenă. N-am avut niciodată o prietenă, Modesta.

Mâinile mele, întoarse la viață într-ale ei, îşi regăseau puterea şi decizia. Am lăsat căldura palmelor ei şi, înconjurându-i talia, m-am auzit rostind cu puterea pe care mi-o cerea ea în momentul acela (sau exageram şi avea să se tragă deoparte?):

— Prietenă, Joyce, desigur. Trebuie să te încrezi în mine şi să te laşi în seama mea, să te odihneşti.

Ascultându-mi porunca, şi-a abandonat capul pe umărul meu.

— Dar Jose, care mă aşteaptă? Ce-o să creadă despre mine? Ar trebui să-l anunţ, dar cum să fac?

— O să-i scriu eu lui Jose.

— Dar e periculos! Poşta...

— Nu, nu, o să găsesc alt mod să-i trimit o scrisoare.

— Ce pace e aici, Modesta, după atâtea feţe suspicioase, cuvinte spuse pe jumătate, spaime de câte ori suna telefonul, acolo, la Milano, în casele puţinilor prieteni care nu mi-au trântit uşa în nas. A fost îngrozitor! Numai doi dintre atâţia tovarăşi şi prieteni vechi m-au primit... Iar unul doar pentru câteva clipe! N-am să-l uit niciodată, era sâmbătă şi el, în cămaşă neagră, tremurând, m-a salutat doar o clipă înainte să plece la miting.

— Să nu-i judecăm. Ducele a cucerit pe toată lumea, secondat de elegantul său Arturo Bocchini. Nu trece o zi fără să asişti la traseismul unui amic, al unei cunoştinţe. Ori, pur şi simplu intrând undeva, să vezi din privirea neabătută a unui băiat de prăvălie că a trecut de cealaltă parte.

— Şi aici, în Sicilia, Modesta?

— Da, şi aici, chiar dacă mai în linişte decât în Nord.

— Dar eşti atât de calmă, de liniştită!

— Nu avem motiv să ne irosim puterile lăsându-ne pradă unor temeri nechibzuite. Ajunge să ne ferim...

— Să ne ferim? Pe mine m-ai suspectat, nu-i aşa?

— Desigur, şi încă te mai suspectez, pentru că oricine se prezintă azi aici — fie şi cu o scrisoare de la un prieten de nădejde — poate fi un trimis al amicului Bocchini.

Nu mi-a răspuns nimic, dar capul i s-a făcut mai greu pe umărul meu. Nu înțelegeam limbajul mut al acelor gesturi. Nimeni nu-mi mai vorbise aşa până atunci. Ori femeia aceea, trimisă poate să spioneze, era mai vicleană decât îmi închipuisem, ori abandonul ei era sincer. Ca să pot ieşi din tăcerea aceea cu iz de iasomie, am strâns-o lângă mine, silind-o să spună ceva sau să se îndepărteze.

— Dumneata nu mi-ai vorbit niciodată de Carlo, Modesta.

— Dumneata nu mi-ai cerut-o niciodată, Joyce.

— Jose mi-a spus să am grijă să nu-ți redeschid răni dureroase. Mi-a spus ce mult ai suferit la moartea lui Carlo. S-a mai aflat ceva despre asasini?

— Jose avea dreptate, e prea amar pentru mine ca să pot vorbi de asta.

— Tot mă mai bănuieşti, Modesta?

— Dar n-au trecut decât câteva secunde, Joyce, de ce n-ar mai trebui să am bănuieli?

— Iartă-mă dacă insist, dar mi-ai arătat încă din primul moment atâta simpatie pe care nu reuşesc s-o pricep, încât

abia acum îmi dau seama că nu ai lăsat să-ți scape un singur nume în conversațiile noastre.

— Şi nici n-o să-mi scape vreun nume, fii pe pace. În felul acesta, dacă eşti spioană, dumneata vei pleca de aici cu singura „descoperire” că aş putea fi antifascistă, întrucât ți-am oferit azil şi nu ai văzut aici, în casă, nici portretul Ducelui, nici pe cel al Regelui, iar copiii mei nu merg la mitingurile de sâmbătă şi nu poartă uniforma fascistă. Dar aceste lucruri sunt cunoscute tuturor în Catania, după cum e cunoscut că sunt extravagantă şi poate şi uşor țicnită. E o prerogativă a celor din familia Brandiforti.

— Şi, în ciuda acestei bănuieli, mă ții de mijloc şi îmi mângâi părul ca o soră.

Râsul ei prelung şi profund a măturat mirosul de iasomie ca un vânt iscat din senin. Nu, nu era vântul. Se ridicase, iar amprenta caldă a mijlocului ei îmi rămăsese în brațe şi mă buimăcea. M-am ridicat şi eu, dar fără să mă apropii. Cum râdea şi se îndrepta spre fereastră, Joyce devenea din nou înaltă, austeră, intangibilă.

— Stând lângă dumneata, Modesta, îmi regăsesc voioşia pe care o credeam pierdută pe veci. Şi spioanele pot avea o soră! Ce titlu frumos de roman! Jose mi-a spus că scrii.

— Da, dar nu legat de politică. Îmi pare rău să-ți răpesc orice speranță, dar nici acolo nu vei găsi nimic, niciun singur nume. Mai bine zis, vei găsi multe lucruri obscure, care nu vor face decât să-mi confirme bizareria.

— Cum ar fi stilul dumitale de viață, nu? Într-adevăr, ce-ar fi oare de spus? Nu se pune masa nici la prânz, nici la cină, toți vin şi pleacă după cum au chef. Copii bogați şi nobili

siliți să se servească singuri, uneori chiar siliți să facă ei de mâncare dacă, din capriciu ori din alte motive, decid să mănânce în afara orarului bucătăresei... Şi fata aceea, Mela, cu chip de pasăre, slabă ca un băț, numai ochii de ea, în preajma unei mici domnişoare aşa de elegante ca Bambù a voastră, studiind pe cheltuiala dumitale cu cei mai buni pianişti de concert. Ah, Modesta, pe lângă voioşie, m-a mai apucat şi o foame de zile mari!

— Foame de informații sau de mâncare?

— Foame, foame cum n-am mai simțit de ani de zile! Lasă azi baltă lucrul şi hai să mâncăm împreună, Modesta, te rog! Ah, uite ce spectacol extraordinar! Uite cum avansează furtuna!

— E Tropea[30], care îşi urlă furia, Tropea, cu pletele ei zburlite, din care picură sânge şi ploaie!

Trebuia să închidem bine fereastra, dacă nu, furtuna ar fi deschis-o larg şi nimeni nu ne-ar mai fi putut salva de ploaia care se apropia, îmbrâncită de soare: foc şi apă secerau acum pinii, decapitând păsări şi flori. În ultimul moment, împingând din tot trupul, am reuşit cu greu să închid obloanele, geamurile, draperiile. Rămăsesem pe întuneric, dar afară o femeie înfuriată bătea cu pumnii şi cu unghiile, încercând să intre.

— Ce puternică eşti, Modesta! Mă uimeşti mereu.

— Se vede că sunt făcută să uimesc lumea, vorba asta mă urmăreşte de când mă ştiu. Nu te mai minuna, te rog, şi aprinde lumina.

---

[30] Alt nume al zeiței Hera.

— Vai, Modesta, priveşte candelabrul: se zgâlțâie toată casa!

— Trece repede furia zeiței Tropea, până fumezi o țigară. De ce nu fumezi?

— E îngrozitor... Cum ai spus, ai zice că sunt urlete de nebună.

— Sunt arborii şi marea, care răspund la urletele ei, poate să fi fost şi un cutremur uşor. Dar stai liniştită, în câteva momente trece.

— Se întâmplă des, de te văd aşa calmă?

— Cel puțin o dată pe an femeia aceea îşi aduce aminte de nedreptăți din vechime şi se războieşte cu Muntele. Aici, pe insulă, noi păstrăm în memorie femei războinice, femei care masacrează cu spada pe cei care le supără.

— Sunt sfinte?

— Nici vorbă! Sunt paladine viteze şi fără frică, îl egalează pe Orlando în mânuirea spadei.

— Teatrul de păpuşi? Jose mi-a povestit despre asta. Dar nu-mi spusese nimic despre eroine.

— O să te duc să le vezi pe eroinele astea cu profil delicat, cum e Stella, şi cu nervii tari. O să vezi că sunt de temut în furia lor războinică! Biserica tot încearcă de veacuri să le alunge, aşa zice Insanguine, păpuşarul nostru. La fel cum fascismul încearcă să ne ia morții şi, odată cu ei, istoria tradițiilor noastre vitale.

— Să vă ia morții, Modesta? Nu înțeleg.

— Da, au declarat că unica sărbătoare pentru copii va fi Befana[31] fascistă, cum e în Nord. Iar asta i-a supărat foarte tare pe oamenii de aici, care, pentru a avea liniște, au acceptat de ochii lumii. Dar ei continuă să țină minte și să le deschidă ușa, în noaptea de întâi noiembrie, morților noștri, care intră tiptil în case, aducând daruri și mesaje copiilor. Dulciuri și jucării, ca să nu uite că moartea există și că morții, chiar și după ce au plecat din lumea asta, sunt încă vii.

— De aceea nu s-a făcut pom de Crăciun! Când l-am întrebat pe Jacopo dacă nu-i pare rău, mi-a răspuns: „Dar astea sunt poveşti, nouă darurile ni le aduc morții, cu mâna lor". Îți mărturisesc, Modesta, că mi-a fost așa de frică de acele cuvinte rostite de un copil, că n-am mai îndrăznit să întreb nimic. Mi-am spus că glumea. E așa de ironic Jacopo, că uneori te lasă perplex. Acum, că stau să-mi aduc aminte, și Bambú, când am întrebat-o cine i-a adus colierul acela superb de chihlimbar, pe care îl poartă adesea la gât, mi-a răspuns: „Mi l-au adus tata și mama anul ăsta".

— Desigur, așa Bambolina își amintește de tatăl ei, de cine a fost ucis, dar fără să-i fie frică.

— Într-adevăr, părea senină.

---

[31] Personaj din folclorul italian care aduce copiilor daruri de Bobotează; „Befana fascistă" se referă la o vastă operație de propagandă, prin care, începând din 1928, regimul fascist a organizat distribuirea de daruri către copiii categoriilor sociale nevoiașe.

— Toți copiii din insulă se joacă pe 2 noiembrie vorbind despre morții lor, care nu stau nici în iad, nici în rai, ci cu ei. Până și Biserica a trebuit întotdeauna să închidă ochii în privința acestui obicei păgân. Și e prima oară când un rege sau un duce străin a încercat să abolească tradiția aceasta. Dar dacă în noiembrie nici eu, nici dumneata nu vom fi la închisoare, o să te duc la Catania și o să vezi marele bâlci din Mlaștina Morților, care continuă să se țină an de an, renăscând mereu cu lampioane și torțe, cu munți de biscuiți și de jucării, râzându-și de străini și de moarte.

— Doamne, Modesta, dar ce e Mlaștina asta a morților?

— E marea piață centrală din Catania, unde se duc toți părinții, frații și unchii, bogați sau săraci, și umblă toată noaptea printre tarabe pline de culori, prăvălii luminate, cafenele și restaurante aglomerate, căutând, între două pahare de vin, cadouri pentru cei mai mici din partea morților lor dragi.

— Aș fi fericită să merg să văd marionetele și această stranie sărbătoare a morților. În caz că nu ne arestează până atunci! Cu toate că, îți mărturisesc, mă sperie orice gând legat de moarte. Dar și dumneata mă sperii, Modesta. Sunt sinceră, de când a izbucnit furtuna, ți-ai schimbat dispoziția față de mine. Am apreciat povestirile, dar am simțit în ele și un fel de ostilitate la adresa mea. Sau tot de Tropea ți-e teamă.

— Nu, Joyce. Noi, cei de aici, suntem obișnuiți cu marea agitată și cutremurele. O frază pe care ai spus-o m-a jignit, cum ar fi jignit-o și pe Stella, și pe toate femeile din lume. Dar poate că exagerez, nu-mi da atenție. Noi, ăștia de pe insulă, suntem suspicioși.

— Nu înțeleg, am spus oare ceva jignitor pentru dumneata și pentru Stella?

— Lumina asta artificială e lugubră, Joyce. Dacă vrei, acum poți deschide iar fereastra.

— Şi furtuna?

— Deschide, îți spun.

— Vai, Doamne, Modesta, de unde ai ştiut? Acum cerul e albastru şi totul e calm. Liniştea asta înspăimântă mai tare decât tunetele şi fulgerele. N-o să-mi aflu niciodată pacea, Modesta, nici aici, nici în altă parte!

N-o mai văzusem tremurând niciodată. Poate îi e doar frig. Şi albul bluzei pe care o poartă tremură.

— Ți-e frig, Joyce, vino lângă foc.

Se ghemuieşte tremurând pe canapea, ca şi cum ar vrea să se ascundă. Şi eu, care de ceasuri întregi o torturez cu poveşti sinistre şi cu insinuări! Disperarea ei ajunge la mine sub forma multor fiori de plăcere. Trebuie s-o îmbrățişez măcar.

— Sunt nedemnă de iubirea dumitale de soră, Modesta!

Ce vrea să spună? Focul din şemineu îmi arde buzele. Nu, nu e focul, sunt buzele ei, care apasă pe ale mele, limba ei, care se strecoară înăuntru. Vreau să o prind cu dinții, dar aud:

— Oh, Modesta, sunt nedemnă, nedemnă!

Ce spune? Încerc s-o urmez, dar nu găsesc decât uşa închisă în spatele ei. Am tot capul, fruntea în flăcări, în timp ce un chicot de bucurie îmi urcă din piept pe obraji. Acolo era tot misterul, mărturisirile incomplete, tremuratul. Şi eu o credeam spioană!

62.

Nu ştiu de cât timp stăteam acolo, cu capul sprijinit de uşă, râzând cu emoție de propria-mi ingenuitate, când sunetul unor paşi osteniți pe scări m-a deşteptat din închipuirile mele. Era ea, care venea înapoi? Şi eu aş fi făcut la fel. Dar mâna mi-a alunecat de pe clanță, auzind-o pe Stella, care cerea voie să intre. Cu siguranță Jacopo şi Bambú se răniseră alergând unul după altul. Nu, nu Bambú, Jacopo! El era cel plăpând. Nu face altceva decât să stea închis în casă, citind şi învățând.

— Mody, Mody, sunt Stella, deschide, pentru numele lui Dumnezeu!

— Dar ce-i, Stella? Nu-mi spune că iar s-a rănit Jacopo, de data asta îl omor eu în bătaie! Să vedem dacă aşa se convinge că trebuie să facă un pic de sport şi să n-o mai fugărească pe Bambú!

— Nu, Mody, nu! Doamnei străine îi e rău şi eu... eu... ce mă căiesc că am gândit urât despre ea!

— Ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu! M-a chemat şi părea liniştită. Fiindcă am văzut valizele în mijlocul camerei, mi-am zis: „Vrea s-o ajut... a venit momentul să plece”. Nu trebuia să plece, Mody? În loc de asta, mi-a spus că doreşte să doarmă şi nu vrea să fie deranjată până mâine-dimineaţă. Dar am văzut-o că plânge băgându-se în pat. Când am ajuns la bucătărie, nu-mi pierea deloc din ochi plânsul acela. Aşa că m-am dus înapoi să bat la uşă şi s-o întreb dacă nu vrea ceva cald.

— Stella, ce s-a întâmplat?

— Nu mi-a răspuns. Şi dă-i eu şi bate de o sută de ori, nimic! Mi-e frică, Mody! Poate că doamnei îi e rău!

— O, Doamne, principessa, apa e toată roşie, e sânge!

Nunzio urlă ca un nebun. Nu l-am văzut niciodată în starea asta. A dărâmat două uşi la rând: de la cameră şi de la baie. În timp ce eu ţin capul lui Joyce, Nunzio, care a scos-o din apă, o aşază pe pat, murmurând:

— Uite ce mi-a fost dat să văd! O muiere aşa de frumoasă, care nu mai vrea să trăiască! Cu voia principesei, eu rup cearceaful ista şi o leg! Trebuie legat strâns de tot, uite aşa! După ce culoare are apa, n-a pierdut prea mult sânge... Oho, a tăiat adânc cu lama! Ca pe front, unul de la Milano, care şi-a făcut la fel, numai că fără baie, se înţelege. Dormea pe patul de campanie deasupra mea şi m-a trezit sângele pe obraz. Nu-i doresc nimănui!

Atunci nu eram eu singura care o vedea frumoasă, din cauza filtrului de iubire care îmi astupase din prima zi ochii, din moment ce şi Nunzio repeta: „Frumoasă, frumoasă...”, ajutând-o pe Stella s-o dezbrace de cămaşa de noapte îmbibată de apă însângerată.

— Uite, aşa, înveleşte-o! Părul mai trebuie să i-l usuci acum...

Stella îi usca părul, care, ud, părea mai lung. Îl avea uşor ondulat, fireşte că atunci când era uscat era ceva mai scurt.

A deschis ochii imediat ce doctorul Licata a ieşit pe uşă.

După privirea ei senină, care mângâia acum pereții, draperiile, valizele închise din mijlocul camerei, pentru a se opri apoi pe Stella cea zâmbitoare, am înțeles că nu avea să mai vorbească de plecare şi, din păcate, nici de sărutări, între noi fie vorba.

— Ah, Modesta, sunteți şi dumneavoastră aici? Dar ce s-a întâmplat?

— Nimic, doamnă, vi s-a făcut rău în baie.

Nu mi-aş fi imaginat niciodată atâta delicatețe la Stella şi am privit-o cu recunoştință. Şi ea spera ca Joyce să fi uitat. Dar, după cum prevăzuse medicul, nu era deloc aşa, iar Stella stătea deja cu ochii la seringa pregătită pe noptieră: „Dacă la trezire dă semne de disperare, fă-i sedativul ăsta şi chemați-mă”.

— O, Doamne, principesă, Stella, mâinile mele...

— Lăsați-le, doamnă, lăsați-le sub plapumă, nu-i nimic!

Dar ea îşi scosese deja brațele de sub cearceaf şi, lăsându-le să cadă, fixa acum cu privirea bandajele albe, care i le retezau. Stella şi cu mine aşteptam criza pe care o prezisese

Licata. Când Joyce a vorbit din nou, Stella a pus înapoi seringa pe care o şi apucase.

— Bandajele astea sunt opera unui medic. A trebuit să chemați un medic! Ce ruşine!

— Nu vă frământați dumneavoastră, doamnă! Medicul e ca un frate pentru Mody şi e prietenul casei.

— Nu merit încrederea voastră şi nici pe a lui Jose. Dumnezeule! Cum de-am putut în disperarea mea să uit că, murind aici, vă puneam pe voi în primejdie?

— Primejdie, spuneți? Ruşine? O, Maică Precistă, de ce să suferiți aşa fără să spuneți? Doar suntem femei, prietene...

Era momentul s-o trimit de acolo pe Stella. Căutam de zor o modalitate s-o fac să iasă din cameră, când numai ce o aud spunând:

— Vorbiți cu Mody a mea, doamnă, ea toate ştie să le înțeleagă... Eu mă duc acum, că trebuie să văd de copii până nu adorm, mai ales Jacopo îmi stă bosumflat de dimineață, dacă nu mă duc seara să-l pup pe frunte. Noapte bună, doamnă, şi ție, Mody.

După ce a ieşit Stella, acea Modesta copilă care somnola de ani de zile în mine, cu toate că încercasem s-o ignor, a fost cuprinsă de spaimă la gândul că rămâne singură cu femeia cu ochi îndurerați, care mai fixau încă bandajele.

— E mai bine să plec şi eu, Joyce, medicul a spus că trebuie să te odihneşti şi o să mă certe mâine dacă află că te-am ținut trează.

— Te ceartă cineva pe dumneata, Modesta?

Încurcată, am dat să repar gafa acelei copile.

— E un vechi tovarăş, îi acord dreptul să mă mai certe din când în când.

— Îmi vorbeşti în sfârşit despre cineva care frecventează această casă. Nu mă mai suspectezi, Modesta?

— Nu, Joyce.

— Din pricina acestei prostii pe care am făcut-o? Vino, de ce stai aşa departe?

— Medicul a dat ordine precise.

— Doar câteva momente, cât să văd că nu eşti supărată pe mine, chiar dacă ai avea tot dreptul să fii.

— Nu sunt supărată, Joyce. Doar simți că nu sunt.

— Da, simt. Mulțumesc.

În lumina slabă, aşteptam să continue să vorbească, să-mi spună ce durere — şi trebuia să fie una mare — o împinsese să încerce să-şi ia viața, însă ea tăcea. M-am ridicat din fotoliu şi am privit-o: dormea. Răsuflarea ei regulată şi profundă mă liniştea... Trebuia oare să încerc să sting lumina voalată de pe noptieră sau nu? Licata spusese că nu trebuia s-o lăsăm singură, măcar în noaptea aceea: „De multe ori, când disperarea e aşa de mare încât învinge frica,

omul îşi dă seama cât de uşoară şi de la îndemână e moartea şi îi vine poftă să încerce din nou. Cu excepția cazului când, în momentul trezirii, subiectul are o reacție de spaimă vitală față de ceea ce a făcut". Dar Joyce nu arătase nicio spaimă față de gestul făcut. Doar ruşine şi căință față de noi.

Când deschid ochii, nu mă mir deloc că am dormit aşa de bine în fotoliu şi nici de pătura cu care m-a acoperit cineva, nici de bucuria nebună ce mă cuprinde întâlnind privirea surâzătoare a lui Joyce. Surâsul acela e pentru mine, îmi spun. Înnebunită de fericire, simt dorința de a sări din culcuşul meu şi a o acoperi cu sărutări. Conştiința trupului meu adult mă opreşte o clipă, însă ea continuă să surâdă. Iar eu, uitând de picioarele şi brațele care îmi crescuseră prea repede, alerg pe poteca deschisă înaintea mea de surâsul acela şi îi potopesc cu sărutări — aşa mi-a spus ea mai târziu — ochii, fruntea, obrajii. Mă lasă, surâzând mai departe din ochi, dar mie nu-mi ajunge. Vreau să fie fericită şi mă opresc doar atunci când buzele i se întredeschid, la fel de senine ca şi privirea, fruntea şi gâtul care palpită de un râs mut. Acum fericirea mea nu mai cunoaşte limite şi mă pot întoarce în fotoliu.

— Nu, Modesta, nu! Rămâneți aici! Apropierea dumitale îmi transmite o bucurie pe care n-am mai încercat-o.

Din moment ce a spus-o ea — nu doar din glas, ci făcându-mi loc —, pot să mă întind în pat: eu peste plapumă, ea dedesubt.

— Dumneata trebuie să fi avut o copilărie fericită, dacă poți da atâta seninătate şi copiilor dumitale, şi mie... Nu mi-ai răspuns, Modesta. Erai fericită în copilărie, nu-i aşa? Când eşti ca acum mi se pare că te văd copilă într-o casă fericită ca asta, cu o mamă senină ca Stella.

— Nu, Joyce, nu. Mama mea a murit devreme, iar eu eram extrem de săracă înainte să intru în familia Brandiforti.

— Dar cum se poate?

Deja privirea ei îşi pierdea surâsul, dar nu voiam s-o tulbur cu poveşti triste, aşa că am adăugat la iuțeală:

— Nu contează. Eu am fost totdeauna fericită, cum pe bună dreptate ai intuit, cel puțin până astăzi. Cu timpul, dacă doreşti, o să îți povestesc aventurile mele.

— Ai dreptate, faptele nu contează. Eu am fost totdeauna bogată. Mama mi-a murit abia acum doi ani, când eram deja adultă şi în măsură să accept pierderea ei. Vezi dumneata, Modesta, am datoria să te asigur că momentul de slăbiciune de ieri nu se va mai repeta, cel puțin nu în această casă. Dar am şi datoria să te pun în gardă față de mine. Din nenorocire, de când a murit sora mea...

— Joland?

— Da, sora mea, dar nu de sânge. Vezi, tatăl şi mama mea.... Dar să lăsăm asta, mă interesezi dumneata. Spune-mi, poate şi în sărăcie aveai frați, surori care...

— Nu, eram singură.

— Incredibil! Dumneata singură, săracă! Dumneata, atât de sociabilă şi de sigură de sine în mijlocul acestei mulțimi de copii excepționali, în această eleganță austeră! O să-mi povesteşti într-o zi, nu-i aşa? Ai putea fi o mare surpriză pentru un vechi prieten şi mentor al meu, căruia îi datorez — cel puțin până la această faptă ruşinoasă — sănătatea

mintală care m-a susținut în toți anii ăştia. Trebuie să-ți spun, Modesta, că în prima tinerețe, când stăteam cu tata şi cu mama, am fost ademenită de moarte. Tentativa de suicid m-a împins să-mi aflu drumul în studii, voiam să descopăr motivul suferințelor, nu doar de ordin fizic, ci şi ale sufletului. Am studiat medicina, apoi psihiatria la Milano. La Facultatea de Medicină, l-am cunoscut pe Carlo.

— Aha! Cum de nu mi-a vorbit niciodată Carlo de dumneata?

— Nu ne despărțiserăm în termeni prea buni... Dispute ideologice. N-a vorbit niciodată de Jò?

— A, da, Jò! Dar credeam că e un băiat! Făcea aluzie la cineva care s-a dus apoi la perfecționare în Germania. Atunci, dumneata erai?

— Da.

— Dar de ce numele ăsta?

— Pentru că, după cum ți-am spus, totdeauna am avut numai prieteni băieți. În privința asta, Carlo şi Jose sunt identici, abstraşi sau distraşi, cum vrei să le spui. Cu vremea, probabil că în sinea lor au început să mă perceapă ca bărbat.

— Dar de ce nu mi-ai spus asta de la bun început? Acum îmi amintesc de Jò... Îți stă bine numele ăsta scurt.

— Oh, uite că vine Stella cu micul dejun! Te rog, Modesta, întoarce-te pe fotoliu.

— Dar de ce te-ai făcut aşa palidă? Suntem două femei, ce e rău în asta?

— Păi, să spun drept, eu... Bună dimineața, Stella.

— Ziua bună şi dumneavoastră, doamnă. A, Mody, aici erai? Tot e bine, nici nu puteam să mă gândesc la tine înțepenită acolo, în fotoliu. Ce frumos, Mody a mea şi cu doamna şed la taifas ca două surioare! Mi se ia o piatră de pe inimă, doamnă, să văd că aveți culoare în obraji, pun pariu că vă e şi foame.

— Rău de tot, Stella.

— Uite altă veste bună! Acum vă las. Vai, ce mi-am mai dorit şi eu o soră! Dar răposata maică-mea nu turna decât băieți, Dumnezeu s-o odihnească!

Roşeața aceea pe care n-o descifrez îi urâțeşte chipul. Iar eu o vreau frumoasă, vreau să văd fildeşul neted al frunții ei, care, senină sau tristă, nu fusese până acum tulburată de riduri de incertitudine sau pete de ruşine. Înțelegeam acum de ce un chip perfect poate să pară urât, iar un chip cu trăsături neregulate, frumos. Coerența era cea care conta. La Mela, triunghiul inform, unde doar ochii puteau fi numiți frumoşi, devenea mai atrăgător când se acoperea de roşeață. Roşeața era într-un fel continuarea logică a incertitudinii şi a nesiguranței de sine pe care o avea fata.

— De ce te depărtezi, Modesta?

— Nu mă îndepărtez deloc. Vreau doar să privesc marea. E calmă şi senină, de parcă furia de ieri nici n-a existat

vreodată. Natura e nepăsătoare, nu cunoaşte remuşcări. Împrăştie teroare şi moarte, apoi...

— Capacitatea dumitale de a fugi departe când eşti la doar doi paşi de mine, ca ieri, pe furtună, e cutremurătoare. Am spus oare iar ceva care te-a ofensat?

— Nu, Joyce.

— Sau eşti dezamăgită de opțiunea mea, cum au fost Carlo şi Jose?

— Ce opțiune, nu înțeleg?...

— Ei nu m-au aprobat niciodată când, uitând de politică, m-am dedicat trup şi suflet studiului psihanalizei. În special Jose era furios. Spunea că numai revoluția poate să vindece sufletele şi că acele fantezii fascinante, mai degrabă poetice decât ştiințifice, nu erau decât obişnuitele genialități pe care ni le toarnă burghezia ca să distragă inteligențele de la problema principală. Acum, pe unde s-o fi aflând, probabil că zburdă de bucurie aflând că anul trecut şi Reich a publicat o lucrare în care afirmă că ceea ce noi psihanaliştii numim instinctul de moarte e un produs al societății capitaliste. Încă un elev care îşi trădează maestrul. Cât am mai discutat pe tema asta! Mie mi-a fost întotdeauna clară imposibilitatea de a concilia marxismul cu psihanaliza. Şi totuşi, cu această tentativă, atât în studiile mele, cât şi în viața privată, mi-am irosit ani de zile. Iar acum, la vârsta de aproape patruzeci de ani, nu sunt în stare nici să fac politică, nici să vindec. Trebuia să mă țin doar de studii. Of, Modesta, învață-mă să fiu fericită! Pentru că dumneata ai ales să fii fericită. Când am spus că „faptele contează prea puțin”, am simțit că seninătatea dumitale nu e decât un act de voință. Şi cum s-ar putea altfel? Ai suferit poate pierderi mai grele decât mine... Prando mi-a spus că soțul dumitale, principele, s-a

îmbolnăvit de o boală gravă la doar câțiva ani de la căsătorie şi că ai rămas singură. Ce a avut? Nu l-am întrebat pe Prando, e aşa de tânăr, dar mi-am imaginat că a avut sifilis. Era mare crai, se spune... Paralizie progresivă, îmi închipui. Dar de ce te uiți aşa la mine? Poate nu trebuia....

Pentru prima oară în viață, dorința de a mă abandona cuiva care să nu fiu eu însămi m-a cuprins cu furie. Joyce aştepta, privindu-mă în ochi şi o clipă m-am întrebat: să rămân distantă şi față de ea, cum am făcut cu ceilalți? Poate că ea însăşi mă dorea aşa... Ori să-i spun cum sunt în realitate şi s-o pierd? Am închis ochii.

— De ce închizi ochii, Modesta? Dar ce spun eu? Trebuie să fii obosită, după o noapte în fotoliu...

În întunericul de sub pleoapele mele strânse, am măsurat atent fiecare notă, fiecare uşoară pauză sau reluare a vocii ei şi am decis că profunzimea aceea sonoră, plină de tainițe, nu putea să admită lucruri spuse doar pe jumătate, jocuri copilăreşti sau ascunzişuri.

Fără să mai ezit, deschizând ochii, am revărsat în privirea ei, ca într-un vas care primea emoții, lacrimi, durități şi blândețuri fără să se crape, toate etapele fericite şi crâncene ale propriei mele vieți, care în clipa aceea mi se părea că fusese lungă.

63.

Când glasul meu a tăcut, o mare sfârşeală m-a silit să mă opresc în mijlocul camerei, căutând din priviri un punct de

sprijin. Povestind, rătăcisem probabil de la fereastră până la patul gol acum, unde rămăsese amprenta trupului lui Joyce. Se ridicase şi ea şi mă privea țintă de la o depărtare atât de insondabilă, că pentru o clipă m-a făcut să-mi spun: am pierdut-o. Dar imediat după acest moment de rătăcire, căldura obrazului ei mă şi smulge din ameţeala depărtării.

— Nu pot să te îmbrăţişez, Modesta.

Nu mă poate îmbrăţişa pentru că o mai dor încheieturile mâinilor? Dar eu pot să-mi aşez palmele pe umerii moi, pe spinarea arcuită şi s-o strâng cu putere la piept, ca să am siguranța că n-o voi mai pierde niciodată.

— Din păcate, ne pierdem, copilă! Viaţa le desparte chiar şi pe făpturile care seamănă mult între ele. Şi de noi înşine suntem despărţiţi câteodată, déchirés... Dumneata mă vei îndepărta, Modesta.

— De ce spui aşa, Joyce, de ce?

— Când o să afli...

— Dar de acum am încredere în dumneata, ţi-am demonstrat-o.

— Ai primit veşti de la tovarăşii noştri?

Această aluzie la tovarăşi mă irită. Eu i-am povestit totul despre mine. De ce nu face şi ea la fel? Face tot posibilul să aflu totdeauna de la alţii, din afară. De ce? Fiindcă nu-i spun ce mi-a ordonat tovarăşul Cianca? Care de data asta n-a venit la mine numai să ia banii, ca de obicei: „Vezi tu, Modesta, în acest curriculum al doamnei Joyce nu e nicio

referire la slăbiciuni sau leşinuri de felul ăsta. E descrisă ca o femeie de un curaj şi de o putere extraordinare. E impresionant ce mult a lucrat pentru cauză. Am făcut noi socoteala că, mai pe aici, mai pe acolo, a făcut ceva închisoare. Dacă a încercat să se sinucidă înseamnă că s-a uzat, că a cedat... Zece ani de luptă şi persecuţii nu e puţin. Pe câţi nu i-am văzut aşa! Ţi-aminteşti de Franco, nu? Cine s-ar fi aşteptat ca, după ieşirea din închisoare, la primul avertisment să nu doarmă acasă că e pericol, nu numai că doarme acasă, dar, în zori, la o alarmă falsă, se aruncă pe geam şi se face zob... Oh! Să ne înţelegem: dacă ea este, bineînţeles... Din descriere, aşa s-ar părea. Aici scrie că ar trebui să aibă pe sâni cicatrici, deoarece a fost torturată: figura aia cu stinsul ţigărilor pe piele la interogatoriu".

— Da, Joyce, şi am primit de la ei biletul acesta cu numele vasului care luni ridică ancora spre Buenos Aires. Vor ca dumneata să pleci, Joyce.

— O, tot răul spre bine, Modesta! Ăsta e un noroc. De un an nu mai sunt eu însămi. Dumitale n-o să-ţi vină să crezi, dar să ştii că nu eram aşa! E ca şi cum s-ar fi rupt ceva în mine. Nu mai sunt stăpână pe nervii mei. Dar toate vorbele astea nu-şi au rostul. Fapt e că de acum eu reprezint un pericol pentru toată lumea şi trebuie să plec.

— Iar eu îţi spun că vorbele dumitale n-au fost fără rost. Aici stă scris că ar trebui să pleci luni, după ei... Şi văd că şi după cerinţa absurdă pe care chiar dumneata ţi-o impui.

— Ce cerinţă absurdă?

— De a fi erou cu orice preţ sau de a muri.

— Ei!

— Niciun ei. Eu, după cum ți-am spus, nu cred în eroi, nici vii, nici morți, şi nu te las să pleci. Nu doar fiindcă te iubesc de acum, Joyce, ci şi fiindcă pe niciun tovarăş nu l-aş lăsa să plece în situația dumitale. Dacă mă ajuți, aici eşti în siguranță. O să-ți recapeți puterile, vei vedea, iar, cu timpul, dacă într-adevăr datoria te împinge să reiei lupta, o să vin şi eu cu dumneata. Dar numai dacă şi dumneata o să-mi dovedeşti că ți-ai regăsit forța şi calmul de mai înainte.

— Mi-e frică, Modesta, mi-e frică de mine!

— Hai, ajută-mă, Joyce, hai să sfidăm condamnarea pe care ți-au dat-o tovarăşii veritabili sau nu. Hai să-i sfidăm împreună, eu te voi ajuta! Să le arătăm că nu sunt atât de infailibili, să-i dezamăgim dacă aşteaptă lacomi un alt martir pe care să-l adauge pe lista deja plină ochi, nu pleca urechea la măguliri: un Carlo sau o Joyce nu vor avea parte decât de un nume cu litere mici pe o placă memorială. În vreme ce, dacă rămâi în viață, după aceea vei putea relua vie lupta, demascându-i pe cei care, parcă îi şi aud, se vor folosi de numele lui Carlo, al lui Gramsci şi al atâtor altora. Morții n-au niciodată dreptate dacă după moartea lor nu rămâne nimeni să-i apere.

— Eşti nemiloasă, poate că ai dreptate, dar eu nu mai sunt sigură de mine. Acum simt că pot avea ajutorul dumitale, ajutându-te la rândul meu, cum spui... Dar când voi fi singură, noaptea, sau ca ieri-seară? Nu sunt în stare, Modesta! Dacă eu, aici, într-un moment de slăbiciune... dumneata, Stella, copiii... s-a zis cu voi toți.

— Ei, iau asupra mea şi acest risc. Uită-te în ochii mei. Dacă mă vei trăda, nu ca tovarăşă de luptă, ci ca ființă omenească, omorându-te singură, eu o să te îngrop ca pe orice trădător în grădină, la trei metri sub pământ, fără să-i mai deranjez nici pe gropari, nici pe tovarăşi.

— Ai face asta, Modesta, singură?

— Nu sunt singură. Pietro mă veghează atent şi tăcut.

— Şi bagajele mele, prezența mea aici?

— Bagajele ard la iuțeală, iar dumneata: un musafir care a plecat şi despre care nu se mai ştie nimic.

— Dar Stella? Ei ce i-ai spune?

— Stella nu întreabă nimic niciodată. Cel mult o să spună cum a spus în legătură cu Jose: „Şi părea un tânăr aşa de bine-crescut! Cine ar fi zis că n-o să ne mai dea niciun semn de viață, nici măcar o ilustrată?”

— De când sunt în țara asta nu mai pricep nimic. Dacă mi-ar fi vorbit cineva, în trecut, cum îmi vorbeşti acum dumneata, nu i-aş fi dat crezare şi m-aş fi înspăimântat, însă decizia dumitale mă linişteşte, fără să pot înțelege de ce.

— Fiindcă îți las deschisă calea de a trăi sau de a muri. Dacă ni se ia libertatea de a muri, constrângerea la viață devine o închisoare atroce. Dumneata eşti liberă aici, Joyce, deoarece, atât viața, cât şi moartea dumitale nu vor fi o povară pentru nimeni în casa asta. Să rupem în bucăți nava asta, căpitanul ăsta care te obligă să trăieşti. Ba chiar, hai să-i dăm pradă flăcărilor! Vino lângă foc, priveşte cum ard hârtia, lemnul, constrângerea! Câte vapoare, cu căpitan şi echipaj cu tot, n-am ars eu în felul ăsta!

— Adevărat, Modesta?

— Cel puțin patru! Pe ultimul împreună cu Pietro. Urăsc vapoarele! Îmi place marea, am învățat să înot, dar am rămas o fată de pe uscat, din miezul insulei. Şi nu mă convinge nimeni că o dihanie de fier cât un palat poate să plutească... O să mă ajuți şi dumneata, Joyce?

— Atunci, dumneata n-ai dorit niciodată să plec?

— Niciodată!

— Dacă mă ajuți, Modesta, simt că o să reuşesc.

— Acum, că mi-ai spus „Modesta”, chiar că vom reuşi, Jò! Pot să-ți spun „Jò”?

— Desigur.

— Trebuie să-mi arăți sânii, Jò.

— Nu înțeleg.

— Ar trebui să ai nişte semne.

— Dar mi-e ruşine.

— Şi de unde ştiu eu că ți-e ruşine ori că, pur şi simplu, nu eşti Jò?

— Dumnezeule mare! Modesta, nu, nu pot! Nimeni nu m-a văzut goală!

— Dar zbirii de la chestură trebuie să te fi văzut, dacă eşti Jò.

— Vai, da! Mă ustura ruşinea mai tare ca ţigările lor!

— Şi de ce plângi? Ce e ruşinos la un corp nud, când e frumos, ca al tău? Ce mai e şi cu ruşinea asta?

— Nici eu nu ştiu. Dar aşa am fost totdeauna. Chiar şi cu mama, totdeauna.

— Lasă-mă să-ţi văd sânii. Nu vreau să-ţi forţez braţele, ar putea să te doară încheietura... Aşa, scoate halatul, cămaşa, nu e nimic de spaimă. De ce îţi acoperi faţa ca un copil? Vreau doar să văd, cu iubire, semnele care să-mi dea dovada că tu eşti Jò a mea. Uite cicatricile! De cicatricile astea ţi-e ţie ruşine?

— Nu, nu! Dar aşa am fost eu întotdeauna, şi până acum!

— Te temeai cumva că eşti urâtă?

— O, da, cu pielea asta aşa de albă. Şi cu rănile astea...

— Sunt frumoase, Jò! Nu sunt decât vine de marmură şi atrag spre ele buzele... Un sărut de fiecare rană... Un sărut pe fiecare tăietură, durerea care se vindecă adânceşte plăcerea.

— Oh, Modesta, mă înnebunesc buzele tale.

— Am şi eu o rană. De când mi-au făcut-o, a devenit cel mai sensibil punct al trupului.

— Da, da. Unde? Ai şi tu... Dar unde?

— Nu, Jò, nu pe sâni... Sub breton o găseşti, dar nu e nimic eroic.

— Ah, uite-o! O rană lungă şi subțire, pare de cuțit.

— E doar un glonț tras din revolverul unui amant, cum se zice.

— Dar eu tot o sărut, cum ai făcut şi tu cu mine. O sută, o mie de sărutări de-a lungul acestui şarpe de durere.

Uit de mine, sărutându-i rănile. Să uiți de tine o clipă şi apoi să descoperi mai limpezi trăsăturile persoanei iubite. Să simți mai acut mirosul pielii ei. Să te regăseşti în îmbrățişarea ei după o absență îndelungată. Ca să fie sigură, ea îmi atinge fruntea cu palma. Îi iau degetele între ale mele... Să n-o pierd niciodată! Abia afundându-mi chipul între sânii ei mă simt sigură.

— Ce drăguță trebuie să fi fost tu ca fetiță, Modesta!

— Nu prea cred.

— Eu cred. N-ai o fotografie?

— Nu, detest fotografiile!

— De ce? Mi-ar fi plăcut să te văd fetiță.

— N-ai decât să-ți închipui, e acelaşi lucru. Eu nici n-am nevoie: închid ochii şi te văd cum erai.

— Cum eram?

— Strânge-mă în brațe şi-ți arăt... Nu, nu, de ce te îndepărtezi, nu vrei?

— Ba da, numai că...

— Ți-e frig?

— Nu.

— Ți-e ruşine? Iar ? Bine, atunci. Nu vreau să te văd cum roşeşti. Nu mă uit, n-avea grijă, te ajut să te îmbraci, dar nu mă uit la tine.

— Nu mi-ai vorbit despre amantul ăsta, Modesta.

— Uitasem de el, ca şi de mulți alții. Ți-am povestit doar ce contează, restul e superfluu: episoade utile, poate, dar nu necesare.

— Episoade! Eşti extraordinară, numeşti episod o împuşcătură care te putea ucide?

— Nu mă putea ucide. Ştiam eu că nu putea. La fel cum ştiam, iar asta ți-am povestit, că moartea lui Carlo şi nebunia lui Beatrice, după moartea lui, puteau să mă distrugă.

— Dar recunoaşte că poate trezi curiozitatea un bărbat capabil să-ți lase rana aceea, şi încă ce rană!

— Dacă-i aşa, nici eu nu m-am lăsat mai prejos.

— L-ai ucis?

— Nu! Nici măcar eu nu puteam să-l ucid! I-am lăsat doar o mică amintire. Mi s-a spus că are o rană la încheietura mâinii, de jur împrejur, şi că a rămas fără un deget.

— Şi tu râzi?

— Dar ce, ar trebui cumva să plâng?

— Şi cum îl cheamă, cine e?

— N-am chef să-mi aduc aminte. Ți-am spus tot, Jò, totul. Şi, pe urmă, ce-ți pasă? Oricum n-o să-l mai vedem niciodată. N-am chef să vorbesc despre el. Am chef doar să-ți ascult vocea. Când povesteşti tu, mi se pare că ascult un basm. Ce viață aventuroasă ai mai avut! Nu spui nimic? Eşti geloasă pe băiatul ăla?

— Aha, era tânăr. Ştiam eu.

— Vai, ce mult mi-ar plăcea să fii geloasă cum am fost eu pentru tine.

— Geloasă, tu?

— Sigur, pe toate persoanele alea importante pe care le-ai cunoscut. Pe toate țările pe unde ai fost. Cine ştie câți bărbați şi câte femei te-au iubit? Şi Jose? Îl urăsc! L-ai iubit, nu? Spune drept!

— Nici vorbă! Să-mi iubesc propria conştiință de revoluționară eşuată ar fi chiar culmea. Sunt eu masochistă, dar nici chiar aşa.

— Atunci el te-a iubit şi încă te mai iubeşte, ştiu eu. Nu pot să suport nici gândul că te-ar dori cineva.

— Jose îndrăgostit de mine? Jose îndrăgostit de fiica unui ambasador şi a unei nobile din Turcia? Jose caută ceva mult mai eroic. Dacă ai şti ce mă mai lua peste picior! Cu afecțiune, desigur, dar nu era şedință să nu mă întâmpine zicând: „Iat-o şi pe Jò a noastră, care, cine ştie cum, între o baie parfumată şi o vizită la un atelier de modă de pe Faubourg Saint–Honoré, şi-a găsit timp să se ocupe şi de noi”. Glumea mereu pe seama mea, dar era singurul capabil să recunoască croiala unei rochii sau pălării.

— Vezi că e îndrăgostit? Astea sunt vorbe tipice de îndrăgostit care afişează disprețul, pentru a-şi ascunde adevăratele sentimente.

— De ce te depărtezi, micuțo? Îmi ținea de cald capul tău. Vino înapoi aici, pe pântecul meu. Uneori ochii tăi sclipesc în umbră ca ochii lui Mehmet.

— Cine e Mehmet?

— Motanul meu siamez. Dacă asta te poate linişti, e singurul individ pe care l-am iubit cu adevărat. Vino încoace, micuțule

Mehmet, şi lasă-mă să te mângâi. Dar are şi el punctele lui slabe.

— Cine, Mehmet?

— Nu, Jose.

— Ah, povesteşte!

— Jose tună şi fulgeră contra amorului, a sentimentalismului, contra idealizării femeii şi a cărții Cuore... Doamne, cât mai ura cartea asta! Jose a susținut că singurele femei care merită să fie considerate rebele sunt cele ca La Belle Otero: actrițe, balerine, femei fatale, care îi exploatează şi îi împing la sinucidere pe bărbați. Teză fascinantă şi care are un temei de adevăr, deşi un adevăr mai degrabă anarhist decât comunist. După Jose, aceste femei sunt singurele care, subminând ordinea stabilită, fac revoluție.

— Bine, şi Gramsci, oarecum...

— Da, da. Dacă e aşa, chiar şi în eroinele lui Stendhal s-ar putea citi ceva de genul acesta. Gândeşte-te la Sanseverina, la stareța mânăstirii Castro, chiar la doamna de Rênal care, îndrăgostindu-se de Julien, devine conştientă de constrângeri. Dar cert e că, nemulțumindu-se ca noi toți, intelectualii, să teoretizeze astfel de idei şi tot încercând să le aplice în viață, bietul Jose s-a izbit şi el de o realitate diferită de cea pe care şi-o închipuia. Am fi poate tentați să surâdem, dacă n-ar fi suferit atât de mult, încă din tinerețea petrecută în frumoasa lui vilă din Parma. A început prin a le exclude pe fetişcanele din lumea lui, aşa de girlish, cum obişnuia să spună, şi prin a căuta femei care să-i poată oferi ajutor şi inspirație în bordeluri sau pe străzi. Fatalmente, s-a

îndrăgostit de o oarecare Moira — un pseudonim, cred — pe care o întâlnise într-o casă de toleranță din Ferrara. Se pare că a slăbit zece kilograme studiind, făcând politică şi mai ales dând mereu fuga la această Moira care cunoscuse atâtea umiliri şi nedreptăți — trebuie să fi avut cam cu zece ani mai mult decât el — din prima ei copilărie şi până la momentul întâlnirii cu Jose: „A depăşit totul, mereu fără prejudecăți, continuându-şi munca, fără să se ruşineze, întreținându-şi cât se poate de bine cei doi copii etc., etc...". „Am găsit femeia vieții mele", urla el pe toate drumurile. Şi imediat ce a avut nişte bani s-a dus la ea s-o ia de acolo, să şi-o facă tovarăşă de viață, aşa povestea el, dar Carlo şi cu mine credeam că voia să-i asigure mântuirea. Vorbind acum cu tine, Modesta, despre asta, îmi dau seama că toată generația lui are această vocație sentimentală pentru prostituate. Trebuie să depindă de marea răspândire a literaturii ruse şi de entuziasmul pe care îl stârnea după război.

— Dar chiar şi acum...

— Sigur că da, însă cu ceva mai multă prudență. Atunci, tradițiile lumii slave treceau din mână în mână la adolescenți, ca bomboanele! Ei, da, romantismul rus, şi nu doar autorii minori ca Arțâbaşev sau Kuprin, ci Dostoievski, cu prostituatele sale pure şi sfinte. Dar Tolstoi?... Ce bine îmi face să stau de vorbă cu tine, Modesta! Țîi minte Învierea? Aproape că o uitasem. Îmi doresc mult s-o recitesc. N-ai ce-i face, cum zicea mama mea, la fiecare zece ani trebuie să recitim cărțile care ne-au format, dacă vrem să ajungem la o concluzie.

— Îmi povesteai despre Jose. Ce s-a întâmplat cu el şi Moira?

— Mda, Moira...

— S-a lăsat mântuită?

— Ba bine că nu! Doar că pretindea mântuire absolută, fără nimic revoluționar, în toate aspectele mic-burgheză, cu nuntă la biserică şi tot tacâmul.

— Nu-mi spune! Şi Jose?

— „Am lăsat-o să vorbească, apoi am zis scurt: «m-am înşelat în privința ta, Moira», i-am întors spatele şi am ieşit din salon”, aşa le povestea tuturor.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă n-a mai fost nimic, cred, până la întâlnirea cu Olga din Padova, acum cinci ani, pe o stradă din Paris. E foarte frumoasă Olga, plinuță şi delicată, cum sunt uneori fetele astea jumătate italience, jumătate franțuzoaice. Gât lung, feţişoară perfect modelată, doi ochi înfocați şi un surâs cizelat în Italia. Ştii, acele vendeuses care îşi mai rotunjesc salariul cu câte un rendez-vous la ceas de seară şi pe care le poți vedea în metrou absorbite în lectură de poezie, chiar dacă numai poezie franceză, dar niciodată romane roz pentru domnişoare.

— Aha! Atunci, de data asta a fost o întâlnire norocoasă?

— A, da! Vreme de un an, un an şi jumătate, această Olga s-a dovedit perfectă pentru visul de curvă-proletară pe care îl urmărea Jose încă din adolescență. Fata aceea avea, atât în privința trecutului, cât şi a prezentului, documentele în regulă: tată la căile ferate, deci noblețe muncitorească, nu era una dintre ființele incomode, indescifrabile ale subproletariatului, care aglomerează metropolele înşfăcând resturile unei bunăstări nepăsătoare. Îl urmărea pe Jose cu priviri extaziate, asculta răbdătoare conversațiile noastre, golind scrumierele şi afirmând, cu ocheade complice şi rare

surâsuri de aprobare, că a descoperit în sfârşit calea emancipării şi a luptei. Roşea de mândrie când Jose o prezenta numind-o „tovarăşa mea”... şi trebuie să spun că am rămas cu toţii încremeniţi la vestea logodnei ei cu François Gidot, viitor dentist la modă, fiul deja foarte bogatului aranjor de dinţi Albert Gidot.

— Dar cum l-a cunoscut?

— Acasă la Jose... Nu-l ştii pe François? Nu pierzi nimic, în ciuda faptului că Jose l-a considerat ani şi ani unul dintre cei mai buni prieteni ai săi în limbul trufaşilor democraţi parizieni, care, chiar dacă nu ne sunt tovarăşi, au absorbit cel puţin Revoluţia şi acea clarté la care nu pot renunţa şi care le permite să disece minuţios, plini de siguranţă, orice problemă etică, estetică şi mai cu seamă enologică.

— Dar e incredibil! Şi Jose?

— A, nimic, a luat cunoştinţă de realitate cu tot atâta claritate revoluţionară: clarté versus clarté. Şi chiar dacă nu s-a dus la nuntă, a trimis un buchet mare de flori tinerei doamne Gidot. Acum, între o şedinţă şi alta, între două articole, o fi început iar să viseze about cine ştie ce alt chip de copilă pusă la grea încercare de nedreptatea societăţii. Nu-i nimic de făcut cu noi, bătrânii nevrotici. La fel cum eu nu reuşesc să mă las de viciul de a suge laptele otrăvit al acestei ţigarete, sân ipotetic al unei iubiri materne şi mai ipotetice, de care n-am avut parte, tot aşa el va continua să-şi pună în practică visul de copil, care probabil nu-i îngăduie să se ciocnească decât de amoruri facile, marginale, cum să le zic? Cu care se merge la sigur şi, prin urmare, sunt controlabile. Nu e nimic de făcut cu aceste nevroze caracteriale, e recomandabil să nu clinteşti nimic din loc. Riscul tentativelor de a le trata e prea mare, mai bine stai cu aceste mici defecţiuni, cât timp motorul, de bine, de rău, funcţionează. Ce-i cu tine, micuţule Mehmet, de te-ai zburlit tot şi mă

priveşti cu ochii aceia mari şi sclipitori? Eşti scandalizată, cum era şi Jose, de aceste teoretizări ale mele sau te tulbură gândul că un erou ca el poate avea slăbiciuni?

— Ţi-am spus şi ţi-am repetat că nu cred în eroi. Iar ce-mi spui despre Jose, departe de a mă scandaliza, îmi sună ca un lucru pe care l-am avut mereu într-un colţişor al minţii. Ca şi cum mi-ai fi deschis o fereastră spre un peisaj pe care l-am cunoscut cândva şi apoi l-am uitat. Numai că tu foloseşti cuvinte, expresii pe care nu le ştiu... Sunt aşa de ignorantă, Jò!

— Tu, ignorantă, Mehmet? Nu spune aşa ceva! Eu am abuzat de specializarea mea şi am devenit plicticoasă. Şi, pe urmă, eu îţi vorbesc de teorii noi. Freud a descoperit că sufletul nu e o stea fixă, eternă şi imuabilă în interiorul nostru, ci o lumină care se roteşte urmând pulsaţiile venelor şi ale nervilor, care se întunecă, se aprinde şi, la fel ca inima, vederea sau ficatul, e pasibil de maladii vindecabile ori letale. Descoperirea lui a fost ca o înspăimântătoare lovitură de bici asupra siguranţei omului din trecut. Din acest motiv intelectual, oameni politici şi chiar medici îl combat prin toate mijloacele de care dispun, prin calomnie, prin negare şi — te sperie gândul! — ar putea ajunge şi la tortură, cum au făcut cu Galilei. Deocamdată se mulţumesc să-i ardă cărţile. Iar acest rug de vorbe şi concepte vii nu poate decât să fie prologul viitoarelor torturi propriu-zise. Freud a spus că Europa nu mai e de acum decât o imensă închisoare şi că speră numai ca celula Austriei să rămână în afară. Dar nu despre asta vorbeam. Doamne, sunt insuportabilă! Când abordez o temă, nu mai ştiu să mă opresc.

— Dar eu sunt fericită! O, Joyce, spune-mi cine e Freud ăsta. Învaţă-mă să-l cunosc, învaţă-mă teoriile lui, vorbeşte-mi despre el.

— O să-i căutăm cărțile. Tu citeşti în franceză şi văd că îi aveți aici, în bibliotecă, pe Marx şi pe Lenin. În Nord sunt arestați cei care posedă asemenea cărți.

— Aici încă nu ne arestează, cel puțin nu pe noi, bogații.

— Văd. Spui asta fără ruşine, Modesta.

— Dar tu te-ai înroşit toată. De ce?

— Atunci nu-ți rămâne decât să cauți cărțile la Catania ori să le comanzi de la Paris.

— A, le găsesc eu! Îmi faci o listă, da? Şi dacă le citesc şi nu înțeleg ceva, o să-mi explici tu, nu-i aşa?

— Sigur, sigur, fetițo...

64.

Dacă „glasul" rosteşte cuvântul „fetiță", Modesta se face mică şi e silită să dea fuga la Joyce în brațe. Ori, dacă, citind una lângă alta acele cărți rare, pe care îndelungatele şi dificilele căutări şi pericolul reprezentat de simpla lor posesie le fac şi mai prețioase, Modesta nu înțelege sensul unui termen, Joyce înlătură cu vocea ei melodioasă toate obstacolele, revelând o lume nebănuită de cuvinte înnoite, de mituri reluate, de emoții, fapte şi patimi extrase din vechea cultură şi puse sub lama de sticlă a analizei ştiințifice freudiene... Cheie a noii viziuni, memoria devine acum mijlocul de bază care permite călătoria înapoi, prin pădurile subterane ale

amintirilor ce par uitate, dar care, readuse la lumină, repuse în ordine, eliberate de mucegaiuri şi cruste, dezvăluie strălucitoare mozaicuri de pietre preţioase şi fac posibilă înţelegerea propriei vieţi şi a vieţii celorlalţi. Modesta, dezamăgită de vechea abordare idealistă şi de ceva mai tânărul, dar deja decrepitul pozitivism, nu poate să nu sesizeze noutatea şi adevărul aduse de Joyce în insulă şi să nu caute să şi le însuşească, pentru a supravieţui într-o lume unde vechiului Dumnezeu i se substituie acum fără încetare pe străzi, în pieţe, în parcuri falşi idoli barbari. A ieşi în oraş, a călători nu mai înseamnă decât să sorbi veninul unor vorbe goale, veninul falsei ordini şi al eroismului bombastic, în vreme ce aici, lângă noua sclipire a inteligenţei care emană de pe chipul lui Joyce, stând nemişcată în faţa ei, orele, lunile, anii curg pe şinele netezi ale unei călătorii mai entuziasmante decât o deplasare de ordin fizic.

În această călătorie, Modesta a fost mereu atentă să pândească cea mai uşoară umbră de surâs ori de tristeţe pe chipul iubit. Şi toată voinţa ei, toate gesturile şi gândurile i-au fost absorbite în acest efort de a scruta, de a preveni dorinţele, de a alunga durerea latentă ce pândea mereu şi venea fără greş să tulbure chipul acela iubit. Nu, Carmine, nu e de ajuns să te bucuri de propria plăcere şi pe urmă să călăreşti liber pe moşiile de pe pământ şi din minte. Cuvântul „iubire” avea scadenţele lui, imposibil de amânat, la fel de sigure cum sunt naşterea şi moartea, şi trebuia să le acceptăm, conştienţi fiind că nu ştim de ce, cum şi când se petrece şi către ce ţărmuri aride ori pajişti verzi avea să ne ducă.

Unde ducea oare surâsul fin al lui Joyce, atât de promiţător că umplea zilele şi lunile cu o exaltare nemaiîncercată nicicând? Spre ce anume împingea tonul atât de convingător şi de sigur al acelui „fetiţo”, câteodată aşa de autoritar că insufla o groază profundă, o buimăceală fără ieşire? Ce urmărea când se desprindea din îmbrăţişare fără o vorbă? Sau ce era cu bruştele reveniri ale ruşinii ce o făceau să

plângă uitând că Modesta era de față? Ori atunci când, revenind alături, arcada lunară a frunții ei o incita să-şi aducă aminte, să asocieze imagini, cuvinte, fapte şi chipuri pentru a da un sens exploziilor fanteziste ale unui vis ce părea ieşit din bizareria unei minți excitate?

În nisipul cald încă la apus se săpa o groapă, până când degetele ne atingeau apa mării.

— Aur, aur!... Bambú a dat prima de aur!

— Da, dar Mela a săpat mai mult, Joyce! Vino şi tu să-i vezi mina. Înmoaie-ți mâna în apa limpede şi o să fii şi tu bogată pentru totdeauna!

Pe Joyce cuvântul acesta n-o mai face să roşească, dar nu vrea să atingă aurul mării.

— Nu vrei să fii bogată pe veci? Hai, curaj! Mâinile trebuie să intre în apă cu totul... Uite, eu şi cu Mela vrem să ai şi tu o parte din comoară, nu-i aşa, zia? Acum hai să ne pregătim pentru grandiosul spectacol de diseară. Marea pianistă Mela Bruno, urât mai sună „Bruno”, Mela! Nu te supăra. Trebuie neapărat să-ți găsim un nume de scenă. Se poate s-o cheme Bruno pe o pianistă de talia ta? Bruno, Bianchi, Smith! Trebuie să găsim un nume pentru Mela... Voi n-auziți? Bine atunci, o să-i găsesc eu unul. Tot Bambú să se gândească la toate! Şi vă rog să fiți amabili, toată lumea trebuie să se prezinte în ținută de seară! Vreau să fie ca la Conservator. Ce succes a fost, nu-i aşa, zia? Jacopo o să aibă grijă de lumini. Trebuie să reproducem totul exact, pentru Joyce, care n-a fost acolo.

Europa e o imensă închisoare, iar Jò poate umbla doar prin împrejurimile vilei, dar cu mare prudență. Să meargă la Palermo, la Conservator, ar fi fost o adevărată nebunie. Nu cumva de asta i se face tot mai palid şi mai trist chipul? Sau din cauză că nici vara nu iese niciodată în grădină cu capul descoperit? Borurile ample de fetru ale pălăriilor de iarnă sunt înlocuite de lucitoare pânze de păianjen din pai de culoare bej. Chipul său umbrit se îndepărtează de noi: o umbră indescifrabilă printre obrajii şi umerii reliefați de lumina de august. După ce a alergat pe plajă urmărită de Jacopo şi de 'Ntoni, dorul de umbra aceea o face pe Modesta să se întoarcă în spate ca să poată scruta acea privire, mereu pe punctul de a fugi departe.

— Unde fugi tu mereu, Jò?

— Dar nici nu m-am clintit din loc, fetițo.

— Nu m-au prins, ai văzut? Uite-l pe 'Ntoni cum suflă! Ce să mai spunem de Jacopo! După nici zece metri, s-a lăsat păgubaş. Şi gândeşte-te că am treizeci şi şase de ani, Jò! Îmi place să-i provoc. Sunt mândră de suflul şi de picioarele mele.

— Şi ai dreptate să fii. Te priveam cum alergi, pari o fetişcană.

— A, mă priveai? Carevasăzică, nu fugeai? Mai spune-mi că mă priveai.

— Chiar cu admirație, dacă vrei să ştii.

— Treizeci şi şase de ani! Parcă ieri m-am întors de la Catania cu toate cărțile alea ale lui Freud, mai ții minte? Ce frică îmi era că n-o să te mai găsesc aici.

— Dar m-ai găsit.

— Da, da, dar tot îmi e frică.

— Asta ține de copilăria ta, nu de mine.

— Poate, dar nu sunt chiar aşa de sigură, Jò, nu mai sunt aşa de sigură de teoriile voastre, ale psihanaliştilor. Nu te supăra, dar multe lucruri nu se potrivesc, şi nu doar în cazul meu. Ai auzit-o pe Bambú adineauri. Vorbea ca bunica Gaia. Vocea e impresionantă, capătă pe zi ce trece timbrul acelei bătrâne grozave. Şi n-a cunoscut-o.

— I-ai vorbit despre ea, probabil.

— Niciodată! De când m-am hotărât să încalc tradițiile, adică de când am plecat de la Carmelo, niciodată! Cu Beatrice s-ar putea să ai dreptate: a fost victima propriei copilării sau, cum ziceți voi, a propriului destin impus de alții... Ce titlu ar fi ăsta pentru un roman!

— Foarte frumos, dar tu nu lucrezi, Modesta! Atâtea idei splendide, dar nu lucrezi.

— Nu lucrez eu? Dar te iubesc, alerg cu Jacopo, astea-s muncă, nu glumă! Muncă grea, dar plină de bucurie. Râzi? În sfârşit! Nu mă mai certa, Jò, sunt aşa de fericită! Şi acum hai să ne îmbrăcăm, nu vreau să mai suport şi dojenile lui Bambú, care e întotdeauna elegantă foc, cine ştie ce nume o fi găsit pentru Mela... Fata e un geniu.

Bambolina aşteaptă la uşă. Talia ei subțire, uşor înțepenită de indignare, se întinde ca un arc, gata să sară în sus, dar Prando îşi pleacă țeasta acoperită de cârlionți denşi, ca o statuie de bronz, şoptind:

— N-o să-mi iert niciodată întârzierea, Ida, niciodată!

— Hai, Prando, să nu mai agravăm lucrurile.

— Am avut o pană la motocicletă.

— Eşti unsuros tot şi plin de noroi, ca...

— Bambú, te rog...

— Dar eşti cel mai frumos dintre toți şi te iert.

— Mulțumesc, verişoară dragă, dar eu n-o să mi-o iert niciodată!

— Hai, fuga, la locul tău! Nu vezi că s-au aşezat toți? Şi bietul Jacopo stă cocoțat acolo, ar avea tot dreptul să ne dea cu reflectorul în cap.

Însă Jacopo, conştient de importanța misiunii sale de tehnician de lumini, acum nu mai e simplu figurant, sentinelă mută, cum a fost la reprezentația lui Hamlet, care a avut mare succes lunile trecute, nu-şi dezlipeşte privirea de pe mâinile lui 'Ntoni, care stă gata să ridice cortina. El singur ştie să surprindă în tăcerea spectatorilor momentul de

nerăbdare, care impune deschiderea cortinelor laterale. ’Ntoni ştie acum totul despre teatru:

— Nu, am pierdut secunda potrivită, Bambolina.

— Dar nu-i auzi cum râd ca nebunii?

— Prea mult! Are dreptate maestrul Musco, au râs prea mult, i-am obosit şi n-au mai aplaudat ca data trecută.

— Oof, ’Ntoni! De când stai pe lângă bufonul ăla, ai devenit chițibuşar şi şocant.

— Angelo Musco nu e un bufon, întreabă-le pe Modesta şi pe Joyce, care nu sunt ignorante şi provinciale ca tine. Angelo Musco e un mare artist! Iar dacă mai îndrăzneşti să spui aşa ceva, să ştii că plec şi vreau să văd cum vă descurcați voi atunci cu spectacolul! Amatorilor!

Probabil că se împăcaseră mai repede decât de obicei. În general, după o ceartă, Bambú şi ’Ntoni nu mai vorbeau două-trei zile unul cu altul. Sau poate intrarea iminentă în scenă îi făcuse să cadă la pace în numai câteva ceasuri? ’Ntoni, travestit în Giufà, îi ceruse Bambolinei părerea, iar ea îl sărutase pe frunte mai înainte să intre primul spectator în sală. Primul sosit, proaspăt ras şi purtând costumul lui de sărbătoare cel strâmt, fusese Pietro. Şi poate de teamă că e prea masiv, de cum intrase, luase loc în ultimul rând, alături de fetița lui.

Dar cum urma să vadă oare fetița scena, având dinainte zidul alcătuit din capetele tuturor băieților şi fetelor din împrejurimi? Cu fiecare an, aceste prietenii se întăreau şi nu mai rămăsese niciun loc liber, în ciuda absenței multor

prieteni... Lipseau Paolo, Andrea, Franco... chemați sub arme să lupte pentru Imperiu. Numai diferența de câțiva ani făcuse ca Prando să nu-i urmeze şi el, dar nimic nu-l putea consola pentru moartea lui Franco, nici măcar medalia comemorativă de aur pe care i-o arătase mama lui, zicând:

— Un erou! Ai fost prieten cu un erou, Eriprando, trebuie să fii mândru de asta.

— După ce că sunteți femeie, mai sunteți şi neghioabă, Donna Emanuela di Valdura, să nu fiți ofensată dacă un Brandiforti nu vă mai salută. Şi, dacă vă simțiți ofensată, n-aveți decât să-l trimiteți la mine pe celălalt neghiob de fiu al dumneavoastră, să spele ofensa.

Parohul venise la Modesta să-i spună şi să protesteze, dar cearta nu se domolise pentru moment decât în zăngănit de cuțite. În fața ei, în rândul întâi, obrazul lui Prando, pe care abia se zărea tăietura mergând de sub ochi până la bărbie, făcea şi mai izbitor profilul de marmură. Modesta simțea cum îi zvâcneşte rana ascunsă sub breton contemplând violența bine stăpânită a acelui profil. Prețios pentru viața ei, dar străin de ea, Prando creştea mereu. Bambú creştea şi ea, până şi Jacopo cel dulce ajunsese acum prea înalt ca să-l mai țină în brațe...

Lumina fusese stinsă. Cum avea să poată vedea oare fetița cea mică a lui Pietro?

— De ce te tot întorci, Modesta?

— Mă uit după fetița lui Pietro, Joyce, acolo, în spate. Uite, uite, a luat-o el pe umeri. Sigur, aşa vede mai bine decât în rândul întâi... Ce tată bun e Pietro!

— Pe mine mă sperie.

— Eu nu ştiu ce-aş da să-mi fie tată.

— Pentru că n-ai avut niciodată un tată.

— Ba am avut şi vreau să mai am unul. Ba chiar, ştii ce? Începând de azi, Pietro e tatăl meu şi fiinţa aceea mică... arată ca o păpuşă pe umerii lui... e sora mea!

— Gata, taci, fetiţo, priveşte ce splendoare e Mela în tunica aceea. Cine ar fi zis?

— Şi stai numai s-o auzi!

Aşa cum citise cândva Modesta în ochii ei, Mela îşi prefăcea sub lumina reflectorului triunghiul neregulat al chipului într-o entitate abstractă şi intensă. Un înger-muzicant? Imaginea levitantă a unei idei? Joyce ar fi spus: „Un înger oniric, care evocă spaţii, emoţii izvorâte din adâncuri”. Nu se miră deloc Modesta atunci când aplauzele înfloresc în tăcerea absolută a mâinilor imobile pe claviatura pianului, sigure pe ele ca o floare sculptată în lavă. Nu s-a mirat atunci şi nici la Conservatorul din Palermo. Pentru că, pe vremea când s-au întâlnit prima oară, nervii şi arterele trupului său ştiau să citească viitorul, în timp ce acum, rătăcită, Modesta priveşte rana lui Prando, surâsul lui Jacopo, obrajii lui Bambú, îmbujoraţi de mândrie pentru succesul protejatei sale, fără ca vreo intuiţie să-şi mai croiască drum prin simţurile ei amorţite de melancolia de a nu-i mai putea ţine pe toţi în braţe. Pornesc în lume; a-i ţine pe loc ar însemna să-i silească la ură. De multă vreme ’Ntoni o urăşte pe Stella şi fuge de ea.

— Iartă-mă, Modesta, cu tine se poate vorbi... Nu că nu vreau s-o văd în ochi, dar mă omoară că o tot ține cu „picciriddu miu... picciriddu miu!” Uite, nu mai departe de ieri, îi fac cunoştință cu un băiat de vârsta mea, nu un bărbat în toată firea, un băiat ca mine. Iar ea, fir-ar să fie, mă dă în grija lui: „Şi aveți grijă să nu răcească 'Ntoni al meu, că e sensibil la gât!” Nu mai suport! Cu prima ocazie, mă duc de aici, nu ştiu unde, dar de aici o şterg.

Ocazia apăruse: compania lui Angelo Mosco. În septembrie, 'Ntoni pleca, angajat cu contract, într-un turneu. Mai bine să fii într-o trupă de teatru decât într-un regiment. Ciro, nefericitul curtezan al lui Bambú, se înrolase voluntar să plece la război din Spania, numai ca să scape de maică-sa, altă neghioabă. Prando le numea aşa pe aproape toate femeile adulte, inclusiv pe Stella: „Tu eşti bună şi scumpă, Stella, dar eşti neghioabă, cum sunt toate femeile de vârsta ta! Mama zice că e o chestiune de educație, dar eu am îndoielile mele”.

— Ce-i cu tine, fetițo, de nu aplauzi?

— Te rog, Joyce, nu-mi mai spune aşa, măcar în public.

— Dar nu ne aude nimeni. De ce nu aplauzi? Nu-mi spune că la Palermo a cântat mai bine.

— Nu, nu, doar că...

— Dar de ce te tot întorci să te uiți după Pietro? Altceva n-ai făcut tot concertul. Nu e politicos față de Mela.

— Acum începe farsa, Jò. Să vezi ce nostim e 'Ntoni! În sfârşit o să auzim povestea lui Giufà, să vezi numai ce-o să mai râdă

fetița lui Pietro... Uite-o, uită-te la ea cum se holbează la cortină, trebuie să-i fi spus Pietro că acum vine Giufà.

Pietro mi-a observat numaidecât privirea care căuta prin mulțime. După câteva clipe de nehotărâre, care par să țină o veşnicie şi care îl fac să transpire zdravăn, se decide să-şi ridice trupul enorm, atent să nu calce poalele rochițelor delicate, care îi foşnesc la picioare.

— Uite, Jò! Sărmanul Pietro, zici că e un elefant printre straturile de flori din grădină.

— Şi tu îi râzi în nas! Ciudați mai sunteți, o să se supere, chiar nu vă pot înțelege.

— Să se supere? Pietro? Ce tot spui acolo?

— E de speriat cum vă înțelegeți voi doi.

— Voscenza, Mody, aveți cumva nevoie de mine?

— Văd că n-ai reuşit să dărâmi pe nimeni, Pietro.

— Ei, numai Dumnezeu ştie! Când stau pe afară, namila asta de trup mi-e de folos să-i țină la respect pe trădători şi pe şerpi, dar aici, printre jucăriile astea, mai mare necazul! Cu ce pot fi de folos?

— Trebuie să te duci înapoi şi să-mi aduci un lucru de preț.

— Voscenza doreşte evantaiul? Vă e sete?

— Nu! Care e lucrul cel mai de preț pentru tine?

— Crispina e lucrul cel mai de preț pentru Pietro! Aha, vreți s-o țineți în brațe? Oh, Mody, sigur, o să fie fericită. Mă duc şi mă întorc.

Cam abătut, Pietro porneşte să străbată din nou chinuitorul parcurs. De data asta se împiedică, mai-mai să cadă!

— Uite-o aici, Mody, pe cea mai mică din această frumoasă adunare.

— Cine e cea mai frumoasă de aici, Crispina, ia zi, cine?

— Frumoasă eu, tu frumoasă, mama frumoasă.

— Şi tata cum e?

— E voinic.

— E voinic fiindcă te duce în spate?

— Ba nu! Eu sunt mică, tata al meu... Tata... nu ştiu... Nu mai vine Giufà?

— Îndată vine. Dar Giufà e voinic şi el ca tata?

— Nu, el e prost!

— De ce e prost?

— E prost şi la păsări nu le e frică de el. El învață de la miel, de la vulpe şi de la vrabie.

— Atunci, Mody, e adevărat că o ai la inimă pe Crispina şi o să te ții de ce-ai promis?

— Tu te îndoiai, Pietro?

— Nu că mă îndoiam, da' cu firea nu-i de glumit. Dacă nu-ți plăcea de mititica asta, n-aveai tu nicio vină. Dar eu intrasem la griji. Peste un an trebuie să meargă la şcoală. Crede-mă, Mody, dacă era băiat, nu cădeam pe capul tău: îl luam cu mine la câmp. Dar o fătucă îi mai bine să se deştepte, să învețe să citească şi să scrie, cum ştii tu. A, uite că începe! Ți-o iau din poală, că tare cald îi aici.

— Nu, nu, lasă-mi-o, Pietro, ți-o dau înapoi la sfârşit, n-avea grijă! De mâine, Crispina să vină aici în toate dimineții, Jacopo se va ocupa el de domnişoara asta, am vorbit deja... Crispina, uite, uite cum se uită Jacopo la tine!

— El e Giufà?

— Nu, Giufà e în spatele cortinei. Taci, ia taci, îl aud cum se vaită. Auzi şi tu cum plânge şi suspină?

— Mereu plânge Giufà!

— Nu, plânge acum, pe urmă o să vezi... Uite, uite-l cum îşi smulge părul din cap şi se loveşte de pomi şi de ziduri.

— Aici nu sunt pomi!

— Sigur, dar noi zicem că sunt. Vezi cuierele alea? Sunt pomi, iar cearceafurile de acolo sunt ziduri. Săracul Giufà! Taci acum, că o să înceapă să vorbească.

65.

GIUFÀ — 'NTONI: Nenorocire, vai, nenorocire! Nu-mi ajungea prima, acum vine şi a doua nenorocire. Şi parcă văd, unde-s două, vin şi trei.

POMUL — BAMBÙ: Dar despre ce nenorocire vorbeşti, Giufà? Văd că eşti sănătos şi sprinten, elegant foc cu haina aia de culoare balegă de vacă şi cu pălăria spicată cu galben ca scuipatul de vrabie.

GIUFÀ: Pălăria era verde-verde, fără nicio pată. Da' vezi că mi s-a bălegat vaca pe ea. Nu tu vrabie, nu tu canar... vaca!

POMUL: De când e lumea şi pământul, vaca stă culcată la pământ. Cum de ți s-a bălegat vaca tocmai în cap, Giufà?

GIUFÀ: Fiindcă sufăr! Sufăr de nu mai pot! Şi mai înainte suferam şi mai tare şi, tot suferind, am adormit lângă grajd, iar vaca m-a văzut cu pălăria asta verde pe cap şi a crezut că e o păşune.

POMUL: Asta e nenorocirea care te chinuie, Giufà?

GIUFÀ: De-ar fi numai asta! Multe alte lucruri dureroase îi chinuie sufletul lui Giufà. Şi l-au chinuit aşa de tare că, acum îmi dau seama cu mare groază, a orbit.

POMUL: Dar n-ai orbit, Giufà. S-a făcut noapte.

GIUFÀ: Râzi de mine, străine! Sunt orb! Dovada e că tu vorbeşti cu mine şi eu nu te văd. Ehei, Giufà e tare la logică! Iar logica spune că, dacă tu mă vezi, înseamnă că e soare.

POMUL: E noapte, Giufà, crede-mă.

GIUFÀ: Aşa zici tu? Aha, e noapte? Dar cum se poate ca Giufà să fi dormit zece ore în durerea lui?

POMUL: Băiat fără credinţă şi fără minte! Mă vezi şi nu mă recunoşti. Eu sunt pom şi pot să te mângâi, ca toate făpturile pietroase şi frunzoase. Eu sunt din neamul celor care stau şi privesc, nu din neamul omului, care se mişcă, trage pârţuri şi n-are pace.

GIUFÀ: O, pomule, mă iartă! Dar nu mai adăuga şi tu nenorocire la nenorocire. N-ai decât să-mi spui băiat fără minte, dar nu mă face om fără credinţă, că Giufà e tot numai credinţă în tine, pom, şi în stâncă, şi în izvor. Lasă-mă-n disperarea mea. Vreau să sufăr singur, chiar dacă nu sunt orb. Te cred că e noapte şi nu zi, dar eu vreau să mă bălăcesc în durerea asta fără speranţă.

POMUL: Uite cum cazi iar în greşeala oamenilor. Buruiana de leac te-a adormit ca să te mângâie în durerea ta.

GIUFÀ: A, ce minune nemaivăzută! Mulţumesc pentru tot, dar pe Giufà nu-l poate consola nimeni.

POMUL: Din pricina afurisitului de taică-tău n-a avut iarba putere să te liniştească?

GIUFÀ: Mai rău, mai rău de atât!

POMUL: Văd că e grea boala care te macină. De îndată se cuvine să mergem la cine are putere mai mare decât noi.

GIUFÀ: Şi cine ar putea fi?

POMUL: Uite-o că vine, croindu-şi drum cu coasa prin zidul nopții.

GIUFÀ: O, pomule! Nu cumva o chemi pe Certa, care face să treacă durerea? Nici chiar aşa, Giufà suferă el, dar Certa nu prea poate să-l sufere.

POMUL: Dar ce spui tu acolo? Pomul fără de moarte n-are nimic de-a face cu harpia de Certa. Pomul cheamă doar luna, stelele ori soarele. Uite că vine luna! E abia născută ea, dar are înțelepciune de milenii. Vorbeşte-i!

LUNA-MELA: Giufà, Giufà, nu poți să-mi tot tulburi tu călătoria de noapte. Trebuie să mă rotesc de jur împrejur şi să controlez tot. Îți acord un minut, pe urmă merg să mă întâlnesc cu cometa şi cu delfinul.

GIUFÀ: O, Lună! Ce voce subțirică ai!

LUNA: Sunt nouă şi am multă treabă.

GIUFÀ: Mă iartă, doamnă Lună, dar Giufà a îndurat ofensă mare.

LUNA: Ca atunci cu smochinele şi Madonna?

GIUFÀ: Şi mai rău!

LUNA: Nopțile astea va trebui să stau de vorbă cu mama ta.

GIUFÀ: O, da, stați de vorbă cu ea şi luați-mi partea. Fiindcă ea porunceşte mereu, îi spune lui Giufà cuvânt cu cuvânt ce să facă şi, chiar şi când Giufà nu-i iese din vorbă şi face tot ce i-a spus, ea nu e mulțumită şi se face foc şi pară.

LUNA: E prea ordonată. Trebuie să-i mai răvăşesc un pic gândurile. Dar ce s-a întâmplat? Povesteşte!

GIUFÀ: Azi-dimineață în zori se găteşte ea şi-mi spune mie, cuvânt cu cuvânt: „Fă curățenie în toată casa, udă grădina de legume, pe urmă îmbracă-te curățel — să nu cumva să mă faci de râs — şi vino la biserică, fiindcă azi e Sfânta Rosalia şi vine la slujbă tot neamul. Dar ține minte, Giufà, înainte să pleci, trage uşa după tine, că se învârt pe aici numai pungaşi şi tâlhari. Să nu cumva să uiți, trage uşa după tine!”

LUNA: Ei, şi?

GIUFÀ: Trei ceasuri încheiate am trudit să scot uşa din țâțâni şi pe urmă am luat-o în spinare, aşa grea cum era, şi i-am dus-o. Iar ea, când mă vede, se înfurie rău de tot, urlă la mine şi urlă spre cer, ca ieşită din minți. Sigur, acum, dacă întârziasem trei ceasuri, slujba se terminase. Dar uşa aia era al naibii de grea, martor mi-e Dumnezeu! Ce era nevoie să urle în halul ăsta, dacă am întârziat şi eu? Cine să le mai înțeleagă şi pe femei! Lună, sunt disperat!

LUNA: Ei, Giufà! Bietul de tine!

GIUFÀ: Să-şi omoare cineva copilul doar că a venit târziu? Că mă amenința că-mi sparge capul!

LUNA: Şi tu ce-ai făcut?

GIUFÀ: De mâhnire, uşa aia de atâta a vrut-o i-am azvârlit-o drept în mijlocul pieței. Nu doar că eram supărat, mai mi-era şi frică de pumnii şi de ghearele ei. Ți se pare lucru drept?

LUNA: Când voi fi lună plină şi în putere, o să mă duc în somn pe la ea şi o să-i mai bramburesc un pic mintea. Hai, vreau să te consolez, sari în cârca mea şi uită de toate grijile. Noaptea asta te iau cu mine, să dăm o raită printre stele.

GIUFÀ: O, ce bine e să stau aici, călare pe colțul tău, Lună! Simt că m-am consolat acum de tot!

LUNA: Acum ne desprindem de pământ. Salută-l pe amicul tău, pomul.

GIUFÀ: O, Lună, ce sus ne-am urcat. Să tot fie un metru, doi! O, Lună, nu cumva cad?

LUNA: Cade omul când e cu picioarele pe pământ, când vorbeşte prea mult, nu când e cu mine, căci am ochii plini de nori şi de comete.

GIUFÀ: O, uite cometa! Adio, amice pom, pădure dragă! Dar luminițele care licăresc acolo, pe fundul mării, ce sunt oare?

LUNA: Sunt delfinii care fac salturi pe urmele mele, captivați de voioşia luminii mele de argint...

Captivată de trupuşorul Crispinei, care se întinde urmărind zborul lui Giufà, Modesta nu percepe tăcerea ce s-a aşternut pe locul de lângă ea, până ce fetița nu-i cade înapoi în poală, suspinând.

— A dispărut Giufà! S-a dus acolo, în spate, de ce?

Cum de nu o auzise pe Joyce când s-a ridicat? Copila e grea şi căldura trupului ei micuț o face să transpire.

— Da, da, Pietro, ia-o.

— Eu nu mă duc cu Giufà, tată, eu stau cu tine!

— Cu mine stai, sigur. Ce frumos spectacolul ăsta! Eu teatre n-am mai văzut până acum, dar...

— Dă-mi voie să trec, Pietro.

— Oh, voscenza să mă ierte! Pentru doamna vă grăbiți aşa? E mult de când a plecat. Poate de căldură, Mody. Şi, pe urmă, Giufà e pentru picciriddi.

Modesta nu ia parte la aplauzele care ba se sting, ba se întețesc, asemeni unui val cald. Despicând marea aceea agitată, care îi stă în cale, ajunge în câteva secunde în fața camerei lui Joyce. Cu palmele pe uşă, ezită. Dar dacă nu era nici acolo?

— Joyce, pot să intru?

Acolo e, fumează. Poate că dispariția aceea nu are nicio semnificație, poate că Joyce voia doar să fumeze, întrucât copiii, pentru ca totul să fie „exact ca la un teatru adevărat”, au atârnat pe pereți afişe mari cu „Fumatul este strict interzis”.

— Intră, micuțo, e deschisă uşa.

Aşezată în fotoliul întors către fereastră, ține capul înclinat spre umărul stâng, cum face totdeauna atunci când fumează. Pe măsuța joasă, patru sau cinci țigarete abia începute şi stinse. Părul negru se profilează imobil pe geamul învăpăiat de apusul de soare. Fumează şi priveşte afară, în timp ce Modesta mai tremură încă din pricina locului gol de lângă ea.

— Ce e, micuțo? Ia loc! Aşa îmi acoperi priveliştea, e un amurg magnific.

— De ce ai dispărut aşa? Ți-am spus doar că nu suport disparițiile astea ale tale. Eşti supărată pe mine? Dar de ce nu urli, nu te înfurii în loc să dispari aşa? Faci dinadins, ştii că mă torturezi şi o faci dinadins. Doar ți-am explicat că, din ziua aceea, când te-am găsit...

— Ei, şi tu, Modesta, au trecut mulți ani de atunci. Şi nu numai că nu s-a mai întâmplat nimic, dar...

— Dar eu nu te suport când faci aşa!

— Nu-i nimic de făcut, te rog să mă crezi. E în firea mea, e o pornire pe care n-o pot controla.

— Chiar dacă ştii că pe mine mă terorizează, mă...

— Chiar aşa, tu n-ai cum să ştii, dar cu tine mă înfrânez şi caut, te asigur, caut să nu-mi urmez acest impuls. Crede-mă, retragerile pe care tu le numeşti dispariții nu ascund nimic grav. Cel mult nişte mărunte idiosincrazii pricinuite de caracterul meu sau poate de odioasa mea educație.

— Dar nu poți face asta pentru mine? Eu am schimbat atâtea lucruri din viața mea pentru tine.

— Nu s-ar zice.

— Vezi că e vorba de ceva grav şi nu doar mărunte idiosincrazii, cum spui tu? Ce am făcut? Te-am jignit? Dar de ce nu vorbeşti? Aş prefera să te aud urlând, să mă iei la palme, decât aceste războaie tăcute, aceste fraze ipocrite! Eu ți-am spus totul despre mine, totul, mă cunoşti ca nimeni altcineva.

— E prima oară când mă faci ipocrită, Modesta. E un cuvânt dur.

— Oh! Iartă-mă, Jò! Dar nu voiam să sune aşa. Jur că nu. Sunt atât de tulburată! Ia-mă în brațe, Jò, simți ce tremur?

— Ştiu că nu gândeai aşa, micuțo, dar tot m-a rănit cuvântul acela.

— Ah, iartă-mă, o să mă pedepsesc singură pentru cuvântul acela, o să te sărut până ți se şterge rana. Oh, Jò, strânge-mă tare, strânge-mă să mă doară, numai să nu dispari!

— Pe mine mă doare, micuțo, m-ai muşcat.

— Da, te muşc... gâtul... buzele... te doare, da? Aşa, pe gât, aşa, va trebui să te acoperi toată, ca să nu se vadă. Te doare? Zi! Doare?

— Oh, Modesta, doare, dar îmi şi place... Muşcă-mă, muşcă-mă!

— Te mănânc, Jò, te înghit toată, şi sânul ţi-l înghit acum! N-o să mai poţi să dispari niciodată, rămâi închisă în mine!

Prinse în îmbrăţişarea lor, Jò şi Modesta nu sesizează aripa neagră a nopţii care se lasă peste orizont.

— S-a făcut noapte, Modesta.

— Iar dincolo de noapte Giufà zboară, zboară călare pe cornul lunii.

— Am ajuns pe covor. Ce repede se face aici trecerea de la zi la noapte!

— Doar când sunt în braţele tale nu-mi mai e frică să te pierd, Jò, de ce oare?

— Nu reuşesc să mă obişnuiesc cu întunericul care se lasă brusc. Mă uit atent cum se înserează, dar noaptea mă ia mereu prin surprindere, ca şi cum întunericul ar sta la pândă, aşteptând să-ţi sară în spate. În Turcia nu e aşa, cel puţin nu în Istanbul.

— Aici suntem mult mai jos, Jò... Mai aproape de miezul fierbinte al pământului african. La Scicli, printre ramurile de

dud, se simte noaptea mirosul Africii, sec, tăios ca o lamă, ca o spadă care retează dafinul.

— Ai închis uşa, Modesta?

— Da, şi doar ştii că nimeni n-ar îndrăzni să intre. Aici eu sunt stăpână.

— Dar ar putea să ne spioneze.

— Nimeni nu-l spionează pe stăpân aici, pe insulă.

— Sunteți incredibili! Dar copiii? Poate că ne caută.

— Nici vorbă! Cu atâta veselie, sigur au şi uitat de noi.

— Cum poți să spui asta?

— Fiindcă asta e realitatea.

— Sunt nerecunoscători.

— Şi pentru ce ar trebui să fie recunoscători?

— Doar îi hrăneşti, le dai adăpost.

— Aici e buba, cum ar zice Pietro. Faptul că pot să-i hrănesc mă pune în rolul de stăpână. Stă-pâ-nă, Jò! Şi de ce ar trebui să fie ei recunoscători unui stăpân? Mă acuzi de paternalism cu Pietro, dar ai vrea să practic paternalismul cu copiii. A te

considera indispensabil unor ființe tinere, lipsite de apărare, numai pentru că le hrăneşti, e paternalismul cel mai feroce.

— Şi totuşi aud că urcă cineva, vin să ne caute. Trebuie să fie Bambú sau Prando, care ți-au observat lipsa.

— Nu, ei mi-ar observa lipsa numai dacă i-aş lăsa fără pâine şi jocuri.

— Dar e atroce ce-ai spus!

— E în firea lucrurilor. Copilul e constrâns să te iubească fiindcă îi dai de mâncare. Carlo voia să înființeze un sindicat al nepoților, care să lupte cu bunicile infame. Eu aş crea un sindicat al copiilor, care să se opună acestui îngrozitor duet pe care îl formează tatăl şi mama: în schimbul unei bucăți de pâine şi al unei jucării, ei cer un preț de iubire prea mare pentru orice individ normal.

— Exagerezi, Modesta. Bate cineva la uşă. O să vezi că e Bambú.

— Nu, erau paşii lui Pietro.

— Sluga ta.

— Voscenza să mă ierte...

— Tu du-te în baie, Jò. Mă tem că ai rochia ruptă.

— Mi-ai rupt-o tu, Modesta.

— Du-te să te schimbi.

— Un moment, Pietro, îmi pun un halat şi-ți deschid.

— Dar ce-i, nu vă e bine, principessa?

— Nu, Pietro, m-a durut rău capul, dar am dormit puțin şi mi-a trecut.

— Ce bine înțeleg, fac o gălăgie 'sti carusi! Îi frumos să-i vezi cum se veselesc, da' te năucesc de cap... Stella m-a trimis să vă spun că Bambolina noastră a hotărât să luăm cina pe malul mării. Of, e leită maică-sa, nici nu ştii ce poate să-i mai treacă prin minte! Aşa că s-au dus cu toții la Golful Profetului. Şi a mai hotărât ea să stea acolo până se face ziuă, ca să vadă dacă i se umple de sânge părul Profetului când iese soarele. Aşa li se năzare oamenilor acum! Stella vrea să ştie dacă voscenza sunteți de acord.

— Sigur că da. Sunt în vacanță şi asta e petrecerea lor. Stella ştie că sunt liberi să facă ce doresc.

— Atunci, mă duc să-i spun, că-şi făcea griji.

— Du-te.

— Ne vedem la mare, da, Mody? Nu cumva mai ți-e rău?

— Mă simt foarte bine, Pietro. Pe curând.

În locul rochiei subțiri de voal, o tunică lungă de mătase albă îi acoperea acum umerii şi brațele. Sub albeața aceea, semnele lăsate de muşcăturile mele pulsau. Ridicându-se pe vârfuri, Modesta o sărută pe Joyce... O frig buzele cu conturul proeminent, care se sfârşesc la colțuri în două virgule plângătoare.

— Ai două virgule în colțurile gurii, Jò. Ori sunt două paranteze?

— Sunt două riduri, Modesta.

— Nu e adevărat! Sunt două paranteze care dau înțeles frazei înscrise pe chipul tău.

— Ce înțeles, ia s-auzim?

— Nu ştiu. Încerc să pricep, dar nu reuşesc.

— E doar un avertisment din partea timpului, că voi fi bătrână în curând.

— Nu e adevărat, tu n-o să fii niciodată bătrână.

— Timpul nu-l poate nimeni opri.

— De ce nu ai copii, Jò? Ori ai şi ascunzi asta, cum ascunzi de mine aproape tot ce te priveşte?

— Ce legătură au copiii?

— Au, fiindcă, vorba lui Shakespeare, dacă timpul nu-l poți opri, poți merge pe urmele lui cu copiii care, bună sau rea, nu contează, vor da lumii mărturie despre tine.

— Nu-mi pasă de lume!

— Ori poate, ca doamna brună din sonete ori ca tinerelul la care visa, eşti şi tu zgârcită? Eşti zgârcită, Jò? Încep să cred asta.

— Poate că față de cum eşti tu, aş putea să par zgârcită.

— Şi eu cum sunt?

— Tatăl meu, mare senior al austerei cetăți Todi, ar fi spus risipitoare.

— Dar toți mă acuză de avariție! Bietul Prando, ce-a mai pătimit până i-am luat motocicletă... Ce frumos s-a făcut Prando! Nici nu-mi vine să cred. Dar nu-l plac, pare o statuie! Ție ți se pare inteligent? E aşa de închis în sine, că uneori mă gândesc că e prost.

— Nu e prost, un băiat aşa de pasionat şi de coerent n-are cum să fie prost.

— Ai dreptate. Latura maternă mă împiedică să-i recunosc inteligența, numai pentru că e altfel decât a mea. Dar, fir-ar să fie, mamă sau nu, cum poate cineva să înțeleagă o inteligență sau o pasiune, cum zici tu, şi aici ai dreptate, pasiunea e inteligență, pentru viteză şi pentru motoare?

— Dar studiază, desenează maşini, maşini improbabile, e drept, dar...

— Dar nu citeşte decât benzi desenate. Benzi desenate, cinema şi viteză! Greşesc, nu-i aşa? Ce bine îmi face să te am aproape, Jò!

— Eu, în schimb, mă tem că îți face rău.

— Dar ce spui acolo? În toți anii ăştia, cu ajutorul tău, mi s-a deschis capul, cum ar fi spus Mimmo. Sau cum zice 'Ntoni: „Mi s-au dat la o parte cortinele creierului". De ce mi-a spus asta? A, da, când s-a dus la Palermo să-l vadă pe Zacconi în Strigoii. Din ziua aia nu-l mai citeşte decât pe Ibsen.

— Ce bizar mai e şi 'Ntoni! Şi ce genialitate! Ai văzut câtă emoție era în felul în care l-a interpretat pe Giufà? Păcat că Stella nu-l înțelege. Plânge întruna de când s-a hotărât să se facă actor. Şi-i închipuie pe comedianți ca un fel de hoți depravați. Şi tu minimalizezi inteligența lui Prando pentru că el şi-o revarsă asupra motoarelor, nu asupra cărților.

— Ai dreptate, Jò, frumoasa mea Jò! Dar de ce stăm noi aici şi vorbim despre 'Ntoni? Mi s-a făcut dor să-l văd, cine ştie pe cine imită în clipa asta, hai să mergem!

— Vai, uită-te, uite ce caraghios e!

— Dar îl imită pe Mussolini!

— Da, da, nu l-ai mai văzut până acum? Discursul despre Imperiu. Discursul ăsta i-a făcut rost de contractul cu Angelo Musco.

— Dar Angelo Musco nu e fascist?

— Nu, acceptă doar ca înainte de reprezentație orchestra să intoneze marşul regal şi imnul fascist: „Soare, care răsari din căcat”, cum spune el. Şi, tot vorba lui, cât îl ascultă, „se ține”... În vremurile astea doar aşa mai poți să-ți scapi pielea.

— Odioasă atitudine.

— O fi ea odioasă, dar e şi atitudinea lui Petrolini, a lui Pirandello, a lui Croce... Jò, tu ai dreptate, dar hai, lasă-mă să-l ascult pe ’Ntoni! Şi, pe urmă, odios, neodios, eu, una, prefer să-i ascult în continuare pe Musco, pe Pirandello, pierdută în mulțimea din stal, decât să-i ştiu muți, sub o frumoasă lespede tombală de alabastru. Dar ce faci? Iar vrei să fugi?

— Nu fug, Modesta, numai că...

— Ce-i?

— Nu rezist! Atmosfera asta paşnică, bucuria asta, glumele pe seama lui Mussolini în vreme ce fascismul triumfă pretutindeni...

— Dar ce-ai vrea? Casa în doliu şi copiii în lacrimi, puşi să plângă împreună cu noi? Pentru că noi, spun noi: tu, eu, Carlo, Jose, n-am fost în stare să facem revoluție?

— E îngrozitor, până şi Rusia îi face cu ochiul lui Mussolini. De Chamberlain nu mă mir, dar Stalin...

— Şi ce, în seara asta ai descoperit?

— Nu, sigur că nu. Dar să faci glume, să dai petreceri...

— Nu sunt doar glume, Jò, e ridiculizare! E o modalitate de a submina un mit pentru ei, care sunt aşa de tineri, un exorcism ca să nu-l ia de-a gata şi să fie pregătiți să-l calce într-o zi în picioare. Într-o zi pe care mă tem că noi n-o să mai apucăm s-o vedem. Şi, pe urmă, să ştii că-i jigneşti, Jò! Ştii doar că ei toți, chiar şi Bambú, nu se mulțumesc să-l ia în râs, ci... Joyce, stai, aşteaptă! Ce e, ce te-a apucat?

— Lasă-mă în pace, Modesta! Lasă-mă să plec, nu mi-e bine.

— A, nu. Nu se poate!

— Mă doare mâna!

— O să ți-o rup, dacă nu isprăveşti cu fuga şi cu tăcerile astea.

— Lasă-mă, ar putea să ne vadă.

— Şi ce dacă ne văd? Te-ai înfăşurat ca o mumie din cauza câtorva săruturi.

— Modesta!

— Ah, gata, ajunge! Am chef să-ți desfac funda aia de pisică ruşinoasă şi să te silesc să arăți toate urmele sărutărilor mele.

— Vezi că aveam dreptate?

— Ce dreptate? Vorbeşte! De unde să ştiu eu ce gândeşti?

— Gândesc că în această dorință a ta de a mă arăta tuturor se ascunde dorința de a legaliza o relație care nu poate fi niciodată legalizată.

— Dar poate fi trăită împreună cu ceilalți, fără ruşinea asta care te urâțeşte. Ți-e ruşine sau ți-e frică? Scoate-ți eşarfa aia! Să ştie toți, mai bine zis să fie siliți să recunoască cu voce tare ceea ce deja ştiu!

— Dar copiii tăi?

— Copiii mei! Sunt mari copiii mei şi poate fi un prilej de a-i pune în fața realității, ca să-i vedem dacă rezistă la ea, sau de a-i pierde.

— Eşti nebună!

— Nu, nu sunt nebună, Jò, şi nici n-aş face asta dacă tu nu te-ai ruşina mereu, chiar şi când suntem singure. Până acum nu înțelegeam motivul acelor crize de plâns după săruturi şi mângâieri. Plânsul acela, ca şi cum n-ai fi vrut să mă vezi, ca şi cum ai fi vrut să scapi de mine, m-a ținut, cu suişuri şi coborâşuri, ani de zile în angoasă. Dar acum ştiu: tu simți relația noastră ca pe o vină şi fugi de mine, imediat după ce eşti satisfăcută, ca şi cum chipul meu ar fi simbolul vinii tale. Tu eşti cea care doreşte, şi nu în mod inconştient, ceea ce e şi mai grav, să legalizezi raporturile noastre. Ți-a scăpat asta într-o noapte, ți-a scăpat vorba „dacă aş fi eu bărbat”!

— Ajunge, ajunge!

— „Dacă aş fi bărbat!” Pleacă, du-te! Du-te să plângi la tine în cameră! Mă faci să râd la gândul că ai fi bărbat, ori că Beatrice ar fi fost bărbat! Eu te iubesc pentru că eşti femeie şi te iubesc ca o femeie. Acum ce stai acolo încremenită? Nu te mai trag de mână, nu? Du-te, vreau să-l ascult pe ’Ntoni sau măcar să cinez, să mă ia naiba!

— Dar pentru mine, Modesta, e prima oară, prima...

— Ce e prima oară? N-am înțeles.

— E prima oară când... când am raporturi intime cu o femeie.

Aplauze furioase izbucnesc de pe țărm. Ducele şi-a încheiat discursul despre victorie, iar acum se învârte pe loc, pe axa de oțel a spinării sale proprii, cu brațul ridicat în semn de salut. Ca în jurnalele de propagandă de la cinema, ultima frază a discursului său e înghițită de grindina care se revarsă isteric din mii şi mii de guri... Ironizează şi masele copiii ăştia. Sau poate se pregătesc, altă victorie a „mănunchiului de nuiele”, să dea şi ei fuga în piețe ca să-şi răcorească setea de a fi la fel ca alții, de a se bucura şi de a plânge împreună cu alții, renunțând la truda solitară de a fi diferiți?

„Greu de tot! Nu reuşesc să-l urăsc pe Cesare, chiar dacă a luat trenul cu ceilalți avangardişti să meargă la Roma, să-l aplaude pe Mussolini. La urma urmei, el e sărac şi călătoria e gratis.”

Puzderii de copii cu numele de Italo, Benito, Edda, Romana umplu oraşele şi satele. Noii sfinți le iau locul celor de dinainte, precum Rosalia, Agata, Giuseppe. Rămas răzleț, ici şi colo câte un „Libero” cere ca, odată cu intrarea în partid, să i se spună Ardito...

Joyce îşi leagă eşarfa la loc. Ce a spus oare? Grindina de aplauze i-a înghiţit ultima frază.

— Cum ai definit iubirea noastră, Jò? Mi s-a părut că aud „raporturi intime” sau mă înşel?

— E prima oară pentru mine, Modesta.

— Ce înseamnă? Când cineva iubeşte, e totdeauna prima oară.

— Dă-mi drumul, mi-e rău!

— Uite, nu te mai ţin, eşti liberă.

— Dar mă interoghezi!

— Mă interoghez singură, Joyce, nu-mi da atenţie.

— Eşti palidă ca un mort.

— Pentru mine e prima oară când sunt nefericită în raporturile noastre, cum spui tu.

— Cum aşa? Doar tu singură ai spus acum o clipă că te-am ţinut pe un balansoar de angoasă.

— Coarda iubirii oscilează mereu, e legată între arborele angoasei şi arborele spaimei. La fel ca viaţa, păstrează vie amintirea morţii ce trebuie înfrânte şi nu această senzaţie de vid care m-a cuprins acum. Ajută-mă, Joyce!

— Dar cum pot oare, fetițo, cum pot?

— Nu-mi mai spune aşa. Cândva mă înduioşam, dar acum că am înțeles, roşeața ta mă umileşte.

— Ce pot să fac dacă mi-e ruşine? Şi că sunt pe lume, că sunt vie, mă face să-mi fie ruşine. De ce m-au adus pe lume, de ce?

— Nu ți-ar ajunge să crezi că ți s-a întâmplat să vii pe lume ca să mă faci pe mine mai bogată, ca să-mi dăruieşti bucuria de a te ține în brațe? Nu răspunzi? Mie gândul ăsta mi-a fost de ajuns în toți aceşti ani de închisoare.

— Şi tu îi simți ca pe o închisoare anii ăştia.

— Cum altfel? Fără să uit totuşi că adevăratele închisori sunt altele: cele care îngurgitează în măruntaiele lor întunecate sute de oameni ca noi.

— Vino sus cu mine, Modesta.

— Nu. Încep să te cunosc. Tu mă vrei cu tine ca să plângi, ca să refuzi bucuria acestor copii. Tu aspiri la o celulă adevărată, dar mie mi-e foame! Iar după liniştea care s-a aşternut, e limpede că Bambolina a poruncit cu voce tunătoare: „Acum toată lumea la masă!” O şi văd! La fel ca mama ei, cu degetul ridicat, cu mijlocelul care se clatină... Nu e şchioapă ca mama ei, dar are aceeaşi grație în mişcări. Vezi? La fel ca ea, a făcut lumină cu lămpile cu acetilenă. Şi cu siguranță că, puse peste lăzi, fețele de masă brodate care îi plac aşa mult pun în valoare argintul tacâmurilor, cristalul paharelor. Mie splendoarea aceea îmi este indiferentă, nu însă şi bucuria luminilor răpite întunericului,

obscurantismului acestor ani ai noştri. Şi, pe urmă, mi-e foame! Scuză-mă, Joyce, dar pe Beatrice o irită să se întârzie la cină şi are dreptate. Festinul lâncezeşte dacă e un loc gol la masă.

Bambú: Ce plăcere, zia, să te văd mâncând cu atâta poftă. Dar Joyce n-a venit? Are iar o migrenă? Prando, de ce nu mergi să vezi dacă are nevoie de ceva?

Prando: Hai să fim serioşi, scumpă şi frumoasă verişoară. Aşa de frumoasă că promit solemn, numai să nu cumva să ajungi ca Teresa, care a fost şi ea, la vârsta ta, o silfidă, iar acum s-a făcut lată şi otova ca un cufăr, promit că, dacă nu te vrea nimeni, te iau eu de soție. Sau e interzis între veri? Jacopo, tu, care le ştii pe toate, e interzis sau nu?

Jacopo: Cred că e nevoie de o dispensă din partea Bisericii.

Bambú: Uf, ce conversație antipatică! Oricum, eu nu mă mărit niciodată! Te-am rugat frumos să te duci să vezi dacă Joyce...

Prando: Aha! Văd că te-a nimerit mama cu cartea aia, verişoară dragă.

Jacopo: Ce carte?

Prando: O cărticică de opt sute de pagini despre femei şi socialism.

Bambú: Te rugasem doar să te duci să vezi dacă Joyce...

Prando: Dar, Bambú, n-are niciun rost! Ştii doar că, dacă o doare capul... şi când n-o doare? Ce spui, Jacopo, zicem o duminică da şi o duminică nu? Bineînțeles, doar dacă nu e prea lumină sau prea întuneric, prea cald sau prea frig.

Bambú: Nu vorbi aşa despre Joyce, Prando! Când faci aşa, eşti vulgar.

Prando: Dar ia te uită cum se avântă în apărarea doamnei Bambú a noastră! Ce se întâmplă? Se pare că eşti şi tu îndrăgostită, ca toate femeile din casa asta, de frumoasa străină, aşa să fie? O, Jacopo, ştii că toată lumea îi spune Greta Garbo? Femeia fatală care ne fură nouă mamele şi verişoarele.

Jacopo: Şi verişorii, dacă tot veni vorba.

Prando: Ah, până şi tu, Jacopone, ai capitulat la picioarele ei? Nu-mi spune.

Jacopo: Eu, unul, o ador, Prando.

Prando: Chiar dacă e tot timpul aşa palidă şi suferindă?

Jacopo: Poate tocmai de asta.

Prando: Ce romantic!

Jacopo: Şi cred că are dreptate Bambú. Ce zici, mamă? Să mă duc eu să văd dacă o pot convinge să vină?

Modesta: Nu, Jacopo, nu te ridica. Nu vine, Joyce nu vrea să fie deranjată. Deşi, cum a spus Bambolina, când face aşa, Prando e vulgar şi plicticos.

Prando: Foarte mulțumesc, mamă.

Modesta: N-ai pentru ce. Şi nu te uita aşa la mine!

Prando: Nu prea mă placi, nu-i aşa, mamă? Când fac aşa...

Modesta: Nu.

Prando: Şi când te gândeşti că o fac dinadins.

Modesta: Dar de ce, mă rog?

Prando: Fiindcă îmi placi când te înfurii. Nu-i adevărat, Bambú, că e frumoasă foc când e furioasă? Mai ții minte când ne certam şi ea a coborât la noi ca o furie şi ne-a altoit de ne-a rupt? Ce de scatoalce au mai încasat atunci şi Cesare, şi Ciccio!

Bambú: Cum să nu țin minte? Mai simt şi acum, când povesteşti, ce m-au usturat degetele ei pe obraz.

Jacopo: Eu nu mai țin minte.

'Ntoni: Nici eu.

Prando: Păi, cum să țineți voi minte, că erați încă sugari!

Jacopo: Eu n-am văzut-o niciodată pe mama să bată pe cineva; dar tu, 'Ntoni?

'Ntoni: Nu-i da apă la moară, Jacopo, las-o baltă!

Prando: Sigur că nu umblă să ia la bătaie nişte oi ca voi, ci numai lupi, ca mine şi Bambú.

Bambú: Eu nu sunt lup!

Prando: Eşti mai lup decât mine, frumoasă verişoară! Numai că, fiind fată, te îmbraci cu stofe moi ca să-ți ascunzi părul țeapăn din suflet.

Bambú: Vai, Prando, ajunge! De ce faci mereu aşa? Mereu ne strici la toți cheful.

Mela: Las-o în pace pe Bambú, Prando! Nu vezi că plânge?

Prando: Uite-o şi pe muzicanta mută, cum îi sare în ajutor suratei! Prea multe femei la masa asta, Jacopo dragă! Iar acum că 'Ntoni pleacă şi o să plec şi eu, ce-o să se aleagă de tine?

Bambú: Vrei să isprăveşti odată, da sau nu? Dar ce te-a apucat?

Prando: Ia priviți ce ochi de foc la verişoara! Nu erau lacrimi de oaie, atunci, nu?

Bambú: De furie, Prando, de furie! Când te porți aşa, te urăsc! Şi de ce te uiți la mama?

Prando: Fiindcă n-am văzut-o de un secol.

Rana lui Prando se face violacee. Dinspre mare se înalță un huruit, trasând o seceră luminoasă pe întunericul cerului.

Bambú: Un aeroplan! A trecut un aeroplan! Ca un fulger, zia, ai văzut?

Prando: N-are de ce să-ți fie frică, Bambú. De acum se deschid drumuri prin cer. Parcă ai fi Stella, care se mai teme şi acum de tren.

Bambú: Dar de la o vreme trec tot mai multe.

Prando: Hai, gata! Ține-mă de mână şi n-o să-ți mai fie frică. Iartă-mi vulgaritatea, verişoară, dar toate îmi merg prost de când cu...

Bambú: De când cu ce, Prando, scumpule?

Prando: Păi, cum? Toți în cămaşă neagră! Chiar azi-dimineață, nici nu voiam să vă spun, ca să nu vă stric petrecerea, dar şi Carlo...

Bambú: Carlo, băiatul lui Lo Preti? Dar era socialist!

Prando: Da, Bambú, până şi el! Zice că fără carnet de partid nu poate să ia parte la Mille Miglia[32], zice că în sinea lui râde de ei, dar...

---

[32] Raliu de anduranță, inaugurat în 1927 şi ajuns acum la a 38-a ediție.

Bambú: Păi, atunci?

Prando: Păi, atunci, nu prea mai cred în râsul ăsta. Ei râd, dar până una-alta nicio dominație străină din trecut nu şi-a înfipt atât de adânc rădăcinile în pământul nostru ca acest blestemat Dux! Dar ajunge cât am stat la masă. Am o surpriză pentru tine, Bambú, şi pentru tine, Mela.

Bambú: Ce surpriză?

Prando: Păi, cum se poate încheia la noi pe insulă un festin de la miezul nopții fără...

Bambú: Mandoline! Aşa e, să nu-mi spui...

Prando: Concert improvizat al bărbierului don Ciccio cu băieții lui: mazurcă versus mazurcă, vals versus vals, concurs de melodii. Şi cine inventează mai multe câştigă un sărut cast din partea celei mai frumoase!

Jacopo: Cine o să fie cea mai frumoasă, Prando? Cine?

Prando: Ei, cine poate să ştie? Mandolinistul care câştigă va alege el cea mai frumoasă gardenie care a îmbobocit în căldura acestei nopți. Uite-i că vin, hai să-i întâmpinăm pe muzicanți.

— ... iar acesta este don Donato di Santa Ninfa cu copiii lui. Numai el lipsea. E cel mai în vârstă şi e devotat chitarei. Vezi, Alberto, avem trei frizerii în formație completă...

Prando explică unui chip atent, delicat, cu siguranță vreun amic nou de la universitate:

— Frizerul şi ajutoarele lui, aşezați în cerc, cum stau ei în după-amiezile însorite în fața prăvăliei goale — asta e frumusețea meseriei! Dimineața au de retuşat favoriți şi mustăți, o muncă de îndemânare, nu trudă grea, iar, mai târziu, până spre seară — mereu în aşteptarea vreunui alt client — pe trotuarul umbrit de salcâmi şi de stejari îşi exersează degetele pe coarde de mandolină, delicate şi subțiri ca briciul. Un zidar, un hamal, un docher nu şi-ar putea plia pe coarde încheieturile deformate ale mâinii. La Catania, la Palermo, la Messina s-a pierdut această tradiție care înfloreşte numai la umbră de stejari centenari. Ca să îngrămădească palate peste palate, au tăiat toți copacii, însă aici, la noi...

Grupate separat, cele trei prăvălii se înfruntă fără vorbe. La un semn invizibil, întrecerea de melodii şi de ritmuri improvizate despică liniştea nopții, în vreme ce un stol de păsări speriate îşi ia zborul, pe urmele notelor, dezvăluind privirii argintul stelelor.

Mela: Ce de stele, Bambú, nici nu băgasem de seamă!

Bambú: Legenda spune că mandolina are puterea de a le înmulți.

Mela: Şi cum cântă, mai ceva ca la conservator! Cred că mai bine aş fi studiat cu ei.

Bambú: Dar ce tot spui acolo, Mela?!

Mela: Şşt, Bambú, taci. Vreau să mă umplu de această lejeritate cu care cântă. Ah, dacă aş reuşi s-o fur şi s-o redau la pian! Pianul e surd, lua-l-ar dracu'!

Bambú: Ce tot spui?

Mela: Taci, Bambú! Dar de unde iau toate motivele astea?

Bambú: Din memorie, aşa a spus Prando, din memorie. Şi le transmit din tată în fiu.

Dimineața, la plajă, Mela şi Bambú nu se mai tem să-şi piardă fascinanta paloare a pielii şi nici nu se tem să fie „necuviincioase", cum se zicea pe vremuri; acolo, pe acea mică plajă privată, în acea minusculă republică, unde doar băieții din vecinătate şi câte o soră a acestor bărbați evoluați, studenți bogați şi săraci, îndrăznesc să sfideze opinia publică şi să vină. Şi asta numai în virtutea banilor... „Banul face omul. Într-adevăr, niciun sărac nu e socotit om de valoare şi nici nu e onorat ca atare." Carlo râdea, pe urmă Alceo îl chema în cauză pe Platon: „Republica! E lesne s-o concepi bazându-te pe truda şi pe sângele iloților! Ştii ce spun eu, Modesta? Platon ăla e mai reacționar decât...".

Jacopo: Eşti tristă, mamă?

Modesta: Nu, Jacopo, ascult muzica.

Jacopo: Atunci nu mai vorbesc. Nu voiam decât să-ți pun o întrebare. Despre ce carte vorbea mai devreme Prando cu Bambú?

Modesta: A, nimic... mai bine zis, o carte fundamentală pentru femei.

Jacopo: A, da? E scrisă de un italian?

Modesta: Nu, e de August Bebel, un socialist neamț, din cercul Rosei Luxemburg.

Jacopo: Aha. Şi vorbeşte despre femei?

Modesta: O spune chiar titlul: Femeia şi socialismul.

Jacopo: Şi ție cine ți-a dat-o? Mama ta?

Modesta: A, nu. Mama mea nu ştia nici să citească, nici să scrie, uiți mereu. Am găsit-o printre cărțile unchiului Jacopo. Ți-am povestit de comoara unchiului Jacopo, nu mai ții minte?

Jacopo: A, da, sigur. Dar credeam... în fine... mie nu mi-ai dat-o pentru că sunt băiat?

Corzile ultimei mandoline au un ecou dureros în ochii lui Jacopo, revelându-i Modestei o nedreptate. Ce nedreaptă fusese! În grija de a proteja viitoarea femeie din Bambú, i-a neglijat pe Jacopo, pe Prando şi pe 'Ntoni.

Jacopo: Nu-mi răspunzi nimic, mamă, de ce? E o carte numai pentru femei?

Modesta: Nu, Jacopo, am rămas mută. Cuvintele tale mi-au dezvăluit greşeala pe care am făcut-o. Desigur, e o carte

adresată femeilor, dar e scrisă de un bărbat şi trebuia să v-o fi recomandat şi vouă, ţie şi lui Prando.

Jacopo: Asta voiam să înţeleg, mamă. Tu ai spus totdeauna că bărbatul şi femeia ar trebui să citească aceleaşi cărţi, aceleaşi ziare... Mi-aduc aminte, ştii, ce te-ai înfuriat pe Stella care n-o lăsa pe Mela să citească L'Avventuroso şi...

Modesta: Sigur, Jacopo, am făcut o greşeală. Dar putem s-o reparăm. O s-o găseşti printre cărţile de la unchiul Jacopo, cărţile acelea vechi de la mine din birou, dar să n-o duci la şcoală ori s-o iei la tine, deoarece e interzisă.

Jacopo: A, şi cartea asta?

Modesta: Ei, da! Şi au dreptate, după gândirea lor... Spune vreo două-trei lucruri despre condiţia feminină care îi deranjează pe fascişti şi pe nazişti.

Jacopo: E una dintre multele cărţi pe care le-au ars? Dar câte au mai fost arse! O s-o citesc şi fiindcă sper să mă facă să le înţeleg cât de cât pe Bambolina şi pe Stella. De! Eu pe femei nu le înţeleg chiar deloc, nu chiar ca Prando, totuşi, el zice că femeile sunt un mister indescifrabil. Dar câteodată mă cam sperie... Nu ştiu, cum ar fi Stella când îl acuză pe 'Ntoni... Nu fiindcă ţipă sau altceva, dar mi se face frică.

Modesta: Şi de mine ţi se face frică, Jacopo?

Jacopo: Cu tine e altceva... Mi-e frică cel mult ca de Pietro sau de Prando. Ştii că 'Ntoni spune mereu că simte că e copilul tău, nu al Stellei, cu certitudine matematică?

Modesta: Poate pentru că Stella e ignorantă. Nu uita, Jacopo, cultura este acum un privilegiu, iar el e deja prea instruit pentru Stella şi pentru vârsta pe care o are.

Jacopo: Poate că ai dreptate. Dar mai e şi altceva, cred! Eu pe Stella o ador şi aş vrea să fiu cum e 'Ntoni.

Modesta: Dar de ce cum e 'Ntoni?

Jacopo: Ştii, mamă, de multe ori am visat că nu erai mama mea adevărată... În fine, cum se zice, mama care m-a făcut, cum l-a făcut Stella pe 'Ntoni.

Modesta: Şi? Spune mai departe, de ce tremuri?

Jacopo: Mi-e ruşine... Dar visez că m-ai cules, înfăşat într-o pătură, când eram mic, uneori dintr-un colţ de stradă de la Civita, alteori de pe plajă.

Modesta: Şi te îndurerează să visezi aşa?

Jacopo: O, nu! Dimpotrivă, tocmai asta îmi place. Mi se pare că tu, dacă m-ai ales fără să mă naşti... Nu ştiu cum să spun, da, mi se pare o alegere, nu un destin. Şi de asta mi se pare că mă iubeşti mai mult decât pe ceilalţi. E foarte urât ce am spus?

Modesta: De ce să fie urât, Jacopo? Visele sunt frumoase. Şi, pe urmă, în vise există totdeauna ceva adevărat, fiindcă, dacă nu te-aş fi născut eu, te-aş fi ales dintr-o mie.

Jacopo: Oh, mamă, de mult voiam să-ţi spun, dar mi-era frică. Pot să-mi pun capul pe umărul tău? Începe să mă cam doară de la mandolina asta, pe tine nu?

Modesta: Pune aici capul şi închide ochii, o să se îndepărteze sunetul.

Câteva note încă, intensificate de bucuria de a fi ultima mandolină care ajunge la stele, şi capul lui Jacopo se face greu. După răsuflare, Modesta ştie că s-a cufundat în somn, la fel ca şi Crispina, care, învelită într-un şal, doarme la pieptul lui Pietro, aşezat acolo unde se isprăveşte nisipul şi se arată stânca. Stâncă peste stâncă, Pietro fixează hipnotizat focurile de artificii ale acelor note... Aceea e muzica lui. El ştie cum să se lase pradă magnetismului acelui marranzano, la fel ca Modesta, acum că Jacopo tace.

Ultima notă se desprinde de pe sticla neagră a cerului şi se prăbuşeşte ca o stea căzătoare, dezvăluind liniştea.

Jacopo: Ce mă enervează, mamă! Am adormit! Cine e cea mai frumoasă? A ales primul mandolinist?

Modesta: Nu, dar peste puțin timp vom afla. Îl vezi cum se uită în jur?

Jacopo: Dar de ce îi ia atât? E aşa de uşor!

Modesta: Face parte din ritual, Jacopo, şi poate că e chiar nehotărât. Nici eu n-aş şti cum să judec. Bambú, cum spui tu, e în momentul ei de zână, dar şi Emanuela... cine ar fi zis? Într-un an s-a făcut mai frumoasă decât maică-sa.

Jacopo: Şi femeile mari pot fi alese, mamă?

Modesta: Sigur. Tu erai prea mic ca să poți să ții minte: pe Stella au ales-o trei ani la rând.

Jacopo: Şi acum e poate cea mai frumoasă, dar eu aş şti...

Modesta: Taci, Jacopo, nu trebuie să facem zgomot. Se uită Pietro strâmb la noi. Numai în tăcere se naşte hotărârea cea dreaptă, vorba lui. Hai să ne apropiem, n-o să aleagă dacă nu e complet cercul din jurul muzicanților.

Mandolinistul câştigător parcurge cercul o dată, de două ori. La al treilea tur se opreşte în loc, fixându-le pe Bambú şi pe Mela, care se țin de mână. Pe urmă face un pas înapoi, dar numai pentru a-şi da pe față decizia, şi, scoțându-şi de la butonieră gardenia, întinde lent brațul. Toți urmăresc traiectul silențios al acelei steluțe albe, care se opreşte sub bărbia fetei. Bambú o lasă de mână şi se retrage împreună cu ceilalți.

Primul mandolinist: Cu siguranță şi cumpănire vă spun că fata asta, Mela, e cea mai frumoasă dintre toate!

Toți, în afară de Mela, îi aplaudă alegerea. Jacopo țopăie de bucurie, urlând:

— Ştiam eu! Ştiam! Mela e cea mai frumoasă!

Mela şopteşte:

— Dar de ce tocmai eu, de ce? Unde îmi pun acum gardenia, unde trebuie pusă?

Primul mandolinist: La piept, înveleşte-o în sufletul tău de muzicant şi cântă pentru noi şi fiii noştri pe vecie!

Crispina râde. Ochii ei îngreunați de somn nu mai văd, însă aplauzele de bucurie o fac să chicotească. Bucuria aceea, chiar dacă va fi uitată apoi, e destinată să-i susțină întotdeauna ființa.

În salon, cercul se reface în jurul pianului şi Mela concurează singură cu nu mai puțin de trei formații. Nu cade pe ea nicio lumină, dar e cea mai frumoasă. Brațele, bustul fragil, bine hrănite acum, şi-au pierdut aspectul posomorât, nu mai sunt sfrijite ca mai înainte. Îmbrăcată de Joyce, pieptănată de Bambolina, hrănită de Modesta, arătarea aceea prizărită, ca un şorț cenuşiu pus pe umeraş, cum fusese ea la sosire, se topise odată cu trecutul.

— Vai, zia, îți mai aduci aminte ce oribil era şorțul pe care îl purta? Eu nici nu le băgam în seamă pe fetele de la orfelinat, dar e adevărat ce ai spus tu: că arătau ca nişte deținute! De când a venit Mela la noi, am înțeles şi eu şi mă uit la ele când le întâlnesc mergând încolonate pe stradă, vai, ce milă mi-e! Şi cum mai mânca la început! Ştii că de multe ori mă trezea noaptea şi cerea voie să meargă la bucătărie? Odată a mâncat un borcan întreg de dulceață, cu lingura de supă, cum e posibil?

Pietro: Mare cinste pentru Mela noastră, nu-i aşa, Mody? Te văzui tristă, ori îi doar oboseala?

Modesta: Nu, Pietro. Sunt îngrijorată în privința banilor, am dat de fundul sacului. Am blocat vânzarea pământurilor. Trebuie să vindem ceva, sigur, dar să nu rămânem descoperiți. Aici are avocatul Santangelo dreptate... E neapărat să dăm de omul potrivit, Pietro...

Pietro: Nu-i decât unul. Dar principesa nu vrea să audă de el. Ori poate întristarea în care ai picat o fi făcut să-ți mai vină mintea la cap?

Modesta: Nu ştiu nici eu, Pietro...

Pietro: Dacă nu ştii însemnă că bine a făcut Pietro să te grăbească să te hotărăşti... Îi duc la culcare pe Jacopo şi pe Crispina. Au adormit ca doi mieluşei. Pe urmă vin înapoi şi vedem cum facem.

„Cum ne-ai scăpat tu din foc, Tuzzu?”

„V-am luat pe una la o subsuoară, pe ailaltă la alta, ca pe două oițe adormite.”

Pietro străbate valul de sunete, ducându-i la adăpost pe Jacopo şi pe Crispina. Modesta îl urmează. Dar, ajunsă la intrare, se vede silită să se oprească în loc. Mimmo urcă acum pe scările de la Carmelo... cu trupul lui masiv înfăşurat în velur întunecat la culoare...

Bambú: Cine e, zia?

Modesta: E Mimmo, grădinarul, nu-l vezi ce ciolănos e şi că poartă haină de catifea verde, ca la ei, la țară?

Bambú: Îți arde de glumă, zia! Cum să fie grădinar? Stella ar zice că e înțolit ca un domn.

Mattia: Sărutăm mâna, principessa. Sper să nu vă fie cu supărare, să nu tulbur veselia asta de aici.

Modesta: Fii binevenit! De veselie, ca şi de pâine, toată lumea e bine să aibă parte. Ți-o prezint pe nepoata mea, Ida, Mattia.

Mattia: Sunt onorat, domnişoară. Veselia, ca pâinea şi lacrimile, cu toți trebuie s-o împartă omul. Aşa mi-a zis Pietro acum câteva clipe. Şi numai de asta mi-am îngăduit să vin şi eu.

Modesta: Bine ai făcut, Mattia. Dar ce-i cu tine prin părțile astea?

Mattia: Să spun drept, am tot dat înconjur vilei de când m-am întors din America, numai că nu ştiam dacă timpul o fi pus o vorbă bună pentru ce-a fost odinioară între neamurile Brandiforti şi Tudia.

Modesta: Timpul ne spune mereu vorbe bune nouă, celor din neamul Brandiforti.

Mattia: Iar eu mă bucur de asta. Şi mă mai bucur şi să văd că vremea şi firea au răsplătit-o cu sănătate şi frumusețe pe fiica răposatei principese Beatrice.

Bambú: Eu plec. S-au oprit din cântat şi poate li se face foame, o să li se facă sigur foame până la ziuă. Mă duc s-o ajut pe Stella. Încântată de cunoştință, domnule...

Mattia: Plăcerea e de partea mea, domnişoară... Văd că te-ai ținut de obiceiurile noastre când i-ai crescut pe 'sti picciriddi.

Modesta: De obiceiurile bune omul trebuie să se țină, iar pe cele rele să le reteze.

Mattia: Drept e. Uite-l pe Pietro... Ce bine că e şi el aici, nu, Modesta?

Modesta: Vei binevoi să stai cu noi şi să aştepți în liniște zorii?

Mattia: Cu plăcere, principessa.

Modesta: Să sperăm că o să se arate Profetul, ca să încheiem frumos petrecerea. Tu ce zici, Pietro, o să fie cum speră copiii?

Pietro: Cerul e străveziu ca sticla şi asta promite bine, dar lumea a căzut de acum în mania grabei. Nici nu trebuie mult, ajunge o dihanie de fier zburătoare ca să se înspăimânte şi cerul, şi vrăbiile, şi cugetele... Uite-o că vine iar, blestemata!

Moarte care vine din nebunia grabei. Prando, motocicleta. Calul de fier al lui Mattia. Cicatricea zvâcneşte. Oare în privirea lui de foc, în scânteierile acelea, şi-a făcut cuib Certa? Dacă asta cloceşte el în albastrul încrustat cu aramă al pupilelor sale, atunci Modesta trebuie să-şi ridice ochii şi să-i țină piept...

Mattia: Te uiți în sfârşit la mine, Modesta, şi acum îmi dau seama ce mult te-am iubit. Mi-am amintit mereu ochii tăi, în toți aceşti ani.... La tinerețe e omul buimac. Atunci patima o luam drept închisoare şi mă luptam cu tine, în loc să mă las cuprins de dulceața iubirii.

Nu mai e moarte în privirea aceea domolită, care îi invadează cearcănele, obrajii, surâsul. Cu timpul, surâsul lui Prando o să se prefacă în liniştea aceea pe care o purta în suflet

Carmine, în floarea vârstei. În curând, va avea şi Prando fire albe printre cârlionți, semn că focul s-a domolit. Recunoscătoare pentru această revelație, Modesta întinde mâinile spre Mattia. În palmele lui calde le simte pe ale ei micşorându-se... Mânuțele Crispinei?

Mattia: Mulțumesc, Modesta. Dar acum trebuie să vorbim de tablourile acelea. Pietro mi-a spus...

Modesta: Dar nu-ți lipseşte un deget, cum se vorbea?

Mattia: Un deget? Am auzit şi eu zvonul. Dacă dispari pentru un timp, se nasc legende. Adevărul e că era să-mi pierd nu un deget, ci toată mâna, dacă-i pe-aşa. Dar mi-a rămas amintire de la tine numai o brățară. Uite, vezi, aici, la încheietură?

Modesta: Iar eu era să-mi pierd capul! Uite, aici, sub breton.

Mattia: Un şerpişor, ai zice...

Modesta: Şarpele din mine, cum spuneai tu. L-ai scos la lumină.

Mattia: Şi s-a potolit?

Modesta: Ba, dimpotrivă, se tot zvârcoleşte şi mă face să greşesc la tot pasul. N-o să mă potolesc niciodată, Mattia, n-am ce-i face. Dar acum, hai să mergem pe plajă. Mai devreme nu aveam chef să aştept zorile, acum am, hai să mergem.

Mattia: Şi cu tablourile cum rămâne?

Modesta: Vorbim mâine despre ele: detaliile pe lumină de zi. Acum vreau să ți-i arăt pe Prando, pe Jacopo... A, iartă-mă, tu n-ai copii?

Mattia: Nu.

Modesta: Şi nu-ți pare rău?

Mattia: Detaliile, vorba ta, mâine pe ziuă, Modesta, hai să mergem, acum!

Jacopo: Ce ciudă mi-e, mamă, am aţipit! Pe urmă m-a trezit lumina, ce ciudă mi-e! S-a văzut?

Modesta: Uite-l pe Jacopo, Mattia. Jacopo, ți-l prezint pe Mattia.

Jacopo: Încântat, domnule, încântat de cunoştinţă... S-a văzut? Ei, 'Ntoni, s-a văzut?

'Ntoni: Nu.

Jacopo: Ce păcat!

'Ntoni: Dacă tot dormeai...

Jacopo: Ce dacă? Puteai să-mi povesteşti, tu ştii să imiți orice.

'Ntoni: Să imit un miraj nu mi-a trecut niciodată prin cap. Nu-i rea ideea.

Prando: Daa, cum să nu! Şi cu acompaniament de pian! Unde s-a mai auzit?

'Ntoni: Şi de ce nu, mă rog? Eşti mereu defetist.

Prando: Vezi că „defetist" e ca şi „mi se rupe". Termeni fascişti şi vulgari, cum zice mama, e mai bine să nu-i folosim. Cum spui, tu, mamă? A, da: utilizând expresiile fasciştilor ajungi să le absorbi, te rod încet-încet pe dinăuntru şi într-o bună zi te trezeşti gata să fii ca ei, cu cămaşă neagră şi pantaloni bufanți. Mie mi s-a părut o exagerare, însă... Cum se face că nu răspunzi, mamă? Oare nu ți-am redat corect ideile?

Surâsul lui Mattia a şters din inima ei orice iritare la adresa acelui profil de piatră, perfect chiar şi după o noapte nedormită. 'Ntoni are trăsăturile adâncite, ca după febră. Mela, cu ochii micşorați, pare îmbrăcată din nou cu şorțul acela dizgrațios. Bambolina, palidă, pe jumătate adormită, se sprijină de barcă şi poate că tremură. Profilul impasibil şi vocea aspră ale lui Prando sunt numai forță. Iritarea pe care i-o trezea altădată nu era poate altceva decât teamă.

Prando: Din câte se pare, dragul meu 'Ntoni, dacă până acum frumoasa mea mămică, deşi nici nu catadicsea să ne privească, măcar vorbea, în prezent a decis să ne ignore cu desăvârşire.

Modesta: Mi-ai redat perfect ideile. Cuvintele ne hrănesc şi, ca orice hrană, trebuie să fie alese cu grijă înainte să le mestecăm.

Prando: Dar ce dulce e mama în dimineața asta! O fi din cauză că n-a dormit azi-noapte?

Prando trebuie să fi simțit şi el teama pe care Modesta o deghiza în iritare, trebuie s-o fi perceput încă de mic copil, dacă îşi permitea atâta îndrăzneală. Nu e în firea lucrurilor să se poată drege într-un ceas ceea ce s-a făcut greşit ani de zile, iar Modesta se vede silită să mai aştepte ca timpul să pună o vorbă bună pentru ea.

Modesta: Eşti insuportabil, Prando, şi-ți interzic să le mai strici tuturor cheful, cum zice Bambú!

Bambú: Lasă-l în banii lui, zia! Aşa face mereu şi cu mine, îi place să facă pe răul.

'Ntoni: Vrei să spui să facă pe durul, Bambolina. Filmele sunt de vină. S-a îndrăgostit de Jean Gabin.

Bambú: Da, aşa e! Dacă n-ar avea trăsăturile alea perfecte, ar semăna leit cu Jean Gabin.

'Ntoni: Păi, sigur! L-am văzut eu, ieşind de la cinema, cum îi imita mersul.

Prando: Tontule! Nu imit pe nimeni eu!

Bambú: Dar eşti prea frumuşel, verişorule, ca să ajungi un dur.

Prando: Eh, Ida, ajunge! Ce tot îi dai cu frumuşel în sus şi în jos? E ofensiv pentru un bărbat.

Bambú: Şi de când, mă rog, e ofensiv?

Prando: Să vă ia dracul pe toți, şi pe mine, care mă cobor să stau de vorbă cu puştimea. Mă duc să dau o tură cu motocicleta.

Bambú: Vin şi eu cu tine, Prando.

Prando: Nu vezi că eşti moartă de somn?

Bambú: Mi-a trecut, ia-mă cu tine.

Prando: Dar uite cum tremuri toată!

Bambú: Mi-e frig, nu pleca! Mi-e frig! Mă ții în brațe?

Prando: Vai, mamă, tare mi-e că petrecerea asta se termină la spital. Parcă văd că mâine sunt toți la pat, cu febră.

'Ntoni: Pescarii! Vin pescarii!

Jacopo: Haideți, să facem focul. Să vezi ce de peşte! Şi mi-e o foame! Să vezi ce bună e ciorba de peşte când o fac ei.

Prando: Auziți-l şi pe mititelul de Jacopo, mă informează ce bună e ciorba pescărească, de parcă n-aş şti! Mare răbdare trebuie să aibă omul cu picii ăştia, nu-i aşa, Pietro? Şi tu, frumoasă verişorică? Porumbiță albă, te-ai încălzit? Eşti în stare să umbli?

Bambú: Sunt! Mela, Stella, pescarii!

Modesta: Uite-i cum se duc, Mattia, priveşte... se tot duc!

Mattia: Roiesc înspre orizont, ca vrăbiile după ce au învățat să zboare. Dar tu i-ai crescut şi asta trebuie să te consoleze. Spune-mi drept, drăcoaică de lavă ce eşti, Prando e fiul lui Carmine?

— Da.

— Cu mine nu seamănă, dar e leit taică-meu când era tânăr.

— Seamănă şi cu tine.

— Aşa zici?

— Am riscat ca la jocuri de noroc să ți-i prezint. I-am scrutat pe toți cu privirea să văd dacă bagă de seamă, şi pe Stella. Dar nimeni n-a sesizat asemănarea.

— Îți place să joci la noroc, ai?

— Da, îmi place... N-a observat nimeni, de necrezut!

— Dacă nu se ştie, nimeni nu e ghicitor, nici nu există ghicitori... Deci, cum ți-am spus, nu trebuie decât să scoți pânzele din rame şi să le faci sul, îți trimit eu un expert; trebuie să intre fiecare într-un baston cum e ăsta. Cum ştii, am la activ multe voiajuri în țara aceea şi, lucrul care contează cel mai mult, au fost voiajuri curate.

— Dar ai spus că nu mai vrei să te întorci în America.

— Nu mai voiam, fiindcă în mintea mea legam întoarcerea de doliul ăsta pe care îl port, dar în adâncul inimii mele abia

aşteptam un prilej. New York e cel mai frumos oraş din lume, dacă are omul bani.

— Aha, Antonia a murit în timp ce tu erai acolo?

— Da, prea mult am stat atunci, iar soția, întristată peste măsură, poate e doar închipuirea mea, a vrut să mă pedepsească murind împreună cu pruncul. Ori poate o fi soarta, cum a fost şi cu tata. Călătoriile îi abătuseră gândul, iar doliul l-a luat prin surprindere. Ori poate noi, bărbații din neamul Tudia — l-ai auzit pe Prando al tău? —, purtăm în noi un egoism absolut, de îi ucide pe cei care nu sunt destul de puternici cât să respingă furia asta ce ne stăpâneşte mereu.

— Carmine abia în pragul morții a reuşit să scape de furie, cum îi zici tu, şi s-a înseninat.

— Ce vrei să-mi spui cu vorbele astea, Modesta, că mi-e aproape şi mie Certa, dacă am ajuns să mă îndoiesc de furia asta?

— Nu, tatăl tău n-a rostit niciodată vorba „îndoială”, iar moartea o simțea ca pe o eliberare de datorii. Tu nu eşti nici bătrân, nici bolnav, cum era el.

— Nu, şi totuşi am îndoieli, cum ai înțeles şi tu.

— E drept să fie aşa, Mattia.

— Pe mine m-au învățat că în sufletul unui bărbat nu e loc de îndoială.

— Vă învață aşa ca să vă închidă, de mici, într-o platoşă de datorii şi de false certitudini. La fel ca şi pe noi, femeile, Mattia: alte datorii, alte platoşe, de mătase, dar de fapt e acelaşi lucru.

— Probabil ai dreptate, că m-a cuprins un soi de tristețe care nu mă mai lasă de când am dat de vorba asta, „îndoială”.

— De teama acestei melancolii se împodobesc bărbații cu certitudini şi dictează care trebuie să-ți fie crezul în viață. Dar bărbatul e încă prea copil ca să ştie, abia dacă a învățat să scrie şi să citească. Iar aceia pe care el îi crede zei sunt idoli care nu doresc decât jertfe umane.

— Iarna asta m-am nimerit la Berlin. Nu mai fusesem de ani de zile, Modesta, şi am văzut bărbați şi femei care mergeau pe mijlocul străzii, cu toate că trotuarul era liber. Nu le-am dat atenție pe moment, pe urmă însă i-am privit mai bine, toți purtau pe braț un semn. Erau însemnați cum însemnăm la noi vitele. Ferindu-se de maşini, pe lângă marginea trotuarului, mergeau grăbiți... eu am făcut războiul, pe mine nu mă păcălesc ei. Ce urmăresc, unde mână ei cireada aia însemnată? N-am întrebat nimic, am tot văzut semnul pe prăvălii şi pe porți, m-am dus şi am luat primul tren şi nici că m-am mai întors în țara aia, pe care o țineam minte curată şi veselă.

— Şi asta te-a făcut să intri la îndoială?

— Şi asta... Ori poate, cum spuneai tu, fiindcă am învățat să citesc şi să scriu, câtă vreme Carmine mai mult decât să facă socoteli şi să se iscălească nu ştia... Tu ce zici, mi-am pierdut şi soție, şi mină, şi copil din pricină că, vorba bătrânilor, dacă nu le îngrijeşti şi nu le ocroteşti veghind asupra lor, înseamnă că le-ai lăsat în seama vântului, grindinei şi a morții?

— Poate că da, Mattia, poate că da...

68.

Poate că, singură în camera ei, abandonată durerii sale, Joyce n-a rezistat amăgirilor viclenei Certa. Modesta nu-şi amintea să i se mai fi întâmplat să uite cu totul de prezența prietenei sale. Descoperirea o face să simtă o anxietate plină de remuşcare şi o împinge să alerge pe scări. Uşa întredeschisă îi confirmă că Joyce a aşteptat-o. Într-adevăr, mica semilună de opal roz, aprinsă pe noptieră, luminează un chip imobil, alb, ca de piatră. Tremurând din pricina acelei palori nefireşti, Modesta se apleacă deasupra patului până când simte o respirație atât de uşoară şi de parfumată, că o duce cu mintea departe, în trecut, pe când Prando nu era decât un ghemotoc pufos de carne. La amintirea aceea, fără să înțeleagă de ce, simte lacrimi sub pleoape... Jò respiră încetişor, urmărind în sinea ei vreun vis luminos. Atunci de ce oare, imediat ce se luminează, o mască secretă de tristețe i se aşterne pe chip?

„Sfinxul, Mody, Sfinxul! Dacă te uiți bine, ai să vezi că buzele îi ascund dinți de aur şi un canin lung, încrustat cu diamant."

O groază smintită mă face să fug de acolo. Şi abia când ajung departe de încăperea aceea, în vreme ce străbat în lung şi-n lat plaja pustie, abia atinsă de razele soarelui, reuşesc să zâmbesc în fața spaimei copilăreşti de monştri şi sfincşi, a mirajelor magice care se adună în zori, din ce-mi spunea Tuzzu, prin viile de pe țărm, pe stâncile de lavă, pe spinările solzoase ale albastrelor morți ale mării... Chiar şi acum, printre miile de pescăruşi înfometați şi fără somn, mica insulă a Profetului îmi apare ca un cap chinuit de convulsii,

pe jumătate afundat în mare... E pe cale să se înece sau, cum ne povestea Stella, stă să fie înghiţit de insula din care s-a desprins. Rezemată de o colibă de lemn, Modesta se poate goli în întregime de gânduri, de trecut şi de viitor, ca să urmărească vaietele pescăruşilor, bombăneala ursuză al resacului, ţârâitul aurit-argintiu al primelor raze de soare. Şi aproape că nu dă atenţie unui susur şoptit din spatele scândurilor. Trebuie să fie nişte pescăruşi, se gândeşte, dar, pe urmă, apropiind urechea de perete... Nu e glasul limpede al Bambolinei?

— N-ai auzit paşi, Mela?

— Nu, trebuie să fie pescăruşii care se delectează cu resturile banchetului nostru.

— Şi totuşi..

— Doar au şi ei dreptul să petreacă, nu?

— Ce frumoasă eşti tu, Mela, când zâmbeşti!

— Tu eşti totdeauna frumoasă! Şi e o frumuseţe adevărată, chiar şi când nu zâmbeşti.

— Ba nu, tu eşti mereu mai frumoasă.

— Bine, atunci. Vino peste mine, ne unim şi formăm o sigură frumuseţe, Bambú.

— Crezi că, dacă ne strângem tare în braţe, putem deveni un singur om? Am făcut-o de atâtea ori, Mela, şi nu s-a întâmplat!

— Cine spune că nu? Eu aşa am simțit.

— Strânge-mă, strânge-mă, vreau să simt şi eu.

— Trebuie să închizi ochii şi să te gândeşti la mine, numai la mine.

— O, da, te simt acum, Mela, te simt!

Modesta simte cum o ia cu frig, dar Beatrice o acoperă cu pletele ei de mătase.

„Da, Mody, mătasea ține mai cald şi decât lâna. Dar tu lucrurile astea n-ai cum să le ştii. Pun pariu că era interzis să vorbeşti despre ele la mânăstire."

— Era.

„Dar voi nu vă îmbrățișați? Nu vă sărutați aşa cum facem noi? Nu răspunzi? Şi asta era interzis?"

„Absolut interzis."

„Săracele de voi! O, Mody, nu pleca... Hai să jucăm scena cu pajul Fernando: tu eşti pajul Fernando şi mă priveşti drept în ochi, uite aşa, priveşte-mă țintă şi o să vezi că ne simțim una pe alta şi fără să ne sărutăm. Ce frumos e, nu-i aşa? Acum să stăm aşa şi să vorbim, am atâtea să-ți spun."

— Ce frumos, Mela! Chiar te-am simțit înăuntrul meu, ştii? Nu, nu te îmbrăca, e devreme. Nu te îmbrăca, aşa eu te pot mângâia, iar tu îmi povesteşti.

De ce nu putem fi mereu fericiți? Jurnalul regăsit al lui Beatrice repetă:

„De ce nu putem fi mereu fericiți? Ăsta e destinul neamului Brandiforti, Modesta?”

„Nu, nu e destinul. E pentru că toți se străduiesc cu încrâncenare să fie nefericiți în casa asta şi mă paşte bănuiala că, şi atunci când sunt fericiți, nu vor s-o recunoască.”

„Dar noi suntem fericite, nu-i aşa, Modesta? Chiar dacă bunica urlă şi nu putem să ne ducem la Catania, eu sunt fericită, sunt fericită lângă tine!”

Da, Beatrice, fericită pentru totdeauna, ca glasurile calme ce susură acum dincolo de perete.

Poate că efortul de a-şi ține răsuflarea o face pe Modesta să plângă acum, cu urechea lipită de lemn: un plâns mut îi urcă spre buze, în curând se va preface într-un țipăt. Ca să nu tulbure zborul silențios al pescăruşilor, Modesta se îndepărtează. Abia după ce a trecut pragul camerei ei, adăpostită de întunericul pereților, se poate abandona.

— Unde ai fost? E aproape ora şapte... Şi de ce boceşti aşa de tare?

— O, Jò, scuză-mă.

— Arăți ca o nebună! De ce plângi în halul ăsta?

— E nostalgie, Jò, nu-ți face griji, e doar nostalgie.

— Nostalgie? Nu pricep, pari ieşită de sub tortură.

— Nu, ajută-mă, Joyce! Tu eşti fericită cu mine? Am fost fericite, adevărat? De ce nu răspunzi?

— Am stat toată noaptea trează să te aştept.

— Nu e adevărat! Când am venit sus te-am găsit dormind şi erai liniştită. De ce te prefaci acum?

— Dar ce spui acolo? Hai, bagă-te în pat, eşti obosită.

— Ajută-mă, Jò.

— Să te ajut cu nebuniile tale? Am încercat. Te risipeşti, Modesta. Risipeşti timp, bani. Ştii doar cât am căutat să te fac să raționezi. N-ai reuşit nici măcar să aduni poeziile, am fi avut acum un volum gata de publicare.

— Ce legătură au poeziile? Ți-am spus doar de sute de ori, Jò, mie cuvintele scrise îmi servesc doar să mă joc.

— Şi atunci de ce ai împins-o aşa de tare pe Mela să studieze?

— Fiindcă e săracă! Şi va trebui, biata fată, să se bazeze doar pe talentul ei, dacă nu vrea să ajungă măritată cu vreun mic funcționar ori...

— Tu, în schimb, fiind bogată, îți poți risipi talentul.

— Vai, Jò! La douăzeci de ani m-am debarasat de pământuri, fiindcă nu voiam să devin funcționara averii mele. La treizeci m-am debarasat de cuvântul „artist”, pentru că nu voiam să devin funcționara talentului meu. Ți-am spus-o și ți-o mai repet, iar în dimineața asta am descoperit de ce Mela e atât de senină și la fel și Bambú de când ne-a picat pe cap Mela.

— Ce ai descoperit?

— Dacă mă iei în brațe și-mi zâmbești, îți spun.

— E incredibil, după atâta plâns n-ai nici măcar ochii roșii, iar obrazul ți-e proaspăt de parcă ai fi dormit toată noaptea.

— Asta pentru că mă ții tu în brațe și îmi zâmbești.

— Hai, să auzim, ce-ai descoperit?

— Întâi sărută-mă, sărută-mă. Mi-e așa dor să te simt goală. Dacă ne strângem goale, vom fi o singură persoană. Azi-dimineață am văzut mirajul, arborii mi-au spus că... Uite, culcă-te peste mine și strânge-mă, strânge-mă.

— Ce ți-au spus arborii, micuța mea?

69.

— ...Făceau dragoste în colibă? Și tu ce-ai făcut?

— Nimic. De ce ai pălit aşa, Jò? Nu-ți face griji, m-am străduit să nu mă observe şi pe urmă m-am întors acasă.

— Dar le-ai pândit o vreme, din moment ce ai putut să-mi spui ce ziceau.

— Le-am pândit? Cum adică? Am rămas ca trăsnită de fericirea lor, erau foarte frumoase cum stăteau îmbrățişate, nude.

— Le-ai şi văzut?

— O clipă doar, înainte să plec de acolo.

— Ce scârbos!

— Ce e scârbos, Jò? Eu, care, după tine, le spionam? Sau îmbrățişarea lor?

Masca enigmatică se destramă sub valul de roşeață năvălind dinspre gât către frunte, târând-o după el şi pe Modesta, care acum priveşte țintă cum se prăbuşesc acele trăsături de marmură. Cândva ar fi respectat poate tăcerea care îi reaşază totdeauna în ordine chipul.

— Ce e scârbos, Joyce? Noi două, acum câteva momente, îmbrățişându-ne nude?

— A, noi! Noi suntem pierdute, Modesta, dar Bambolina, aşa de tânără... Ah, fata aia, Mela! Nu mi-a plăcut niciodată! Trebuie să scapi de ea!

Odată smulsă plapuma tăcerii, i se sfărâmă şi glasul.

— Pierdute? Noi? Dar ce spui? Pierdute pentru ce?

— Pentru normalitate, pentru legile naturii...

— Dar ce spui tu acolo, Jò? Cine cunoaşte oare natura? Cine a stabilit aceste legi? Dumnezeul creştinilor? Sau Rousseau? Răspunde: Rousseau, cel care l-a mutat pe Dumnezeu din cer ca să-l suie în copac?

— Dar ce legătură au aici Rousseau ori Dumnezeu, eu mă tem pentru Bambú! Ah, Modesta, tu n-ai cum să ştii. La Paris, în localurile alea de homosexuali... înghesuială de trupuri emaciate, feţe gălbejite, congestionate, marcate de ruşine, în fum şi aburi denşi de alcool... o veritabilă anticameră a Infernului, dacă ar exista un Infern! Tu n-ai de unde să ştii.

— Ba ştiu, pentru că am fost şi eu...

— Tu?! Eu niciodată... O singură dată am fost şi n-am ştiut cum să fug mai repede.

— Rău ai făcut, fiindcă doar stând printre ei şi vorbind cu ei am înţeles ce caută în acea anticameră a Infernului, cum i-ai spus tu.

— Ce pot să caute oare? Se amestecă şi se droghează, ca să uite.

— Nu, Jò! Caută infernul adevărat, ca să-şi ispăşească păcatul...

— Dar ce altceva pot face, dacă societatea îi refuză, îi arată cu degetul?

— Ei, nimic. Dar asta numai pentru că sunt ignoranți și plini de prejudecăți, exact ca societatea care îi arată cu degetul. Și își expun rănile doar pentru a cere clemență din partea unei societăți pe care și ei, mai ales ei, o percep ca sănătoasă și justă, în loc să o combată. Vino-ți în fire, Jò! Despre ce am vorbit noi în toți acești ani? Văd că n-am făcut decât să conversăm în mod agreabil despre progres, despre știință, cum se obișnuiește în saloanele mai evoluate, dar la prima ușoară ciocnire cu realitatea, vrei să mă antrenezi și pe mine în panica ce te cuprinde, la fel cum reacționează toți intelectualii numai la ideea de a pune în practică teoriile mult enunțate.

— Nu pricep.

— Ba pricepi! După tine ar trebui să scap de Mela, nu?

— N-am...

— Așa ai zis. Dar nu pricepi oare că prin asta le-aș face pe copilele alea să simtă că au păcătuit? Le-aș marca pe viață, eu, care reprezint, care sunt societatea pentru ele, nu spune așa Freud al tău? Și, mai târziu, ce-ar mai putea să facă, dacă nu să ajungă în acele localuri? Și mă păște o îndoială, Jò... Pe tine cine te-a stigmatizat? Doar tu n-ai fost la mânăstire.

— N-am fost la mânăstire, doar știi prea bine.

— Da, dintre puținele lucruri pe care le știu despre tine. Atunci, a fost mama ta?

— Nu.

— Tatăl tău, atunci?

— Tatăl meu! Tata se definea liber cugetător şi nu-i păsa de noi.

— Atunci cine a fost?

— Of, lasă-mă, Modesta, nu mai rezist!

— Nu! S-a terminat cu tăcerea şi cu omisiunile. În mine s-a sfârşit timpul lor şi trebuie să vorbeşti. Ai făcut o analiză care te-a salvat, aşa mi-ai spus.

— Oh, lasă tu analiza şi pe Freud, vorbim aici de un viitor pentru Bambolina.

— Şi pentru Bambolina şi Mela viitorul nu e oare legat de ideile noastre şi de cele câteva cuceriri care s-au făcut? Sau vrei să le învățăm şi pe ele cu viciul, vechi şi comod, de a spune una şi a face alta?

— Dar, micuța mea, Bambú o să fie o ființă inutilă, cum sunt eu!

— Şi cum sunt şi eu, spune-o, dacă aşa gândeşti.

— O, cu tine e altceva. Nu te înțeleg şi mă şi sperii câteodată. Tu ai avut un copil, ai avut bărbați...

— Dar şi tu ai fost căsătorită.

— Nu, gata! Ajunge cu interogatoriul sau mă omor, mă omor!

— Iar eu îți spun: ajunge cu şantajul ăsta cu sinuciderea.

— Mai bine muream atunci!

— N-ai murit şi eu te iubesc, Joyce! Vorbeşte, ce e cu verigheta pe care o porți în deget?

— O minciună, Modesta, ca diversele paşapoarte false cu care am traversat frontiere.

— Pricep, dar ai avut...

— Taci, taci! Nu spune vorba aia, eu pe bărbați îi urăsc, îi urăsc!

— Dar ai încercat, probabil.

— Nu! Îi urăsc! Mi-a fost totdeauna frică de ei, încă din copilărie. Nu mă tortura, Modesta. I-am urât de când eram mică.

— Cum urăşti şi femeile. Aşa mi-ai spus odată.

— Le uram până te-am cunoscut pe tine, dar tu eşti o excepție.

— Dar ai avut prieteni: pe Carlo, Jose...

— Uite, tu eşti la fel ca ei.

— Atunci, pentru tine, eu sunt ca un bărbat, asta vrei să spui, mă defineşti ca excepție?

— Ah, nu ştiu, nu ştiu!

— Atunci, dacă eu sunt ca un bărbat, o excepție deci, şi tu eşti tot o excepție, parcă aşa s-ar înțelege, nu? Una, mai treacă-meargă, dar două deja nu mai confirmă regula. Două în casa asta, alte două în altă casă. Carlo mi-a zis mie, pe vremuri: „Să nu ne imiți niciodată, Modesta". Asta nu-ți spune nimic?

— Nu.

— Mie, da. Tu vrei să fii ca un bărbat, vrei să-i imiți, cum zicea el, şi asta te face să te simți ca un bărbat mutilat. Mă doare, Jò! Jò! N-am să mai rostesc niciodată numele ăsta mutilat. Joyce, eşti întreagă şi eşti femeie.

— Nu sunt femeie. Sunt o ființă deviată. Ani de zile am încercat să corectez deviația asta prin psihanaliză, dar am eşuat, şi eu, şi el...

— Care el? Medicul tău? Medicul tău încerca să corecteze o deviație?

— Da, o deviație de la regulile sănătoase ale naturii, aşa zice şi Freud.

— Dar, Joyce! Pe lângă că e doar remarcă făcută în treacăt, Freud ăsta al tău era mereu în căutare, se contrazicea, cerea să fie corectat cu timpul. Nu face decât să repete: „Eu doar deschid un drum, imperfect încă, pentru cei care vor veni după mine". Joyce, tu îl iei drept zeu, pe el, care detesta şi

filosofia. Freud al tău e un medic vajnic, bătrân şi obosit, de ani de zile bolnav de un cancer al gurii. Putem, măcar o dată, să-l dăm jos de pe piedestal şi să-i studiem acest cancer, ba chiar să aplicăm aici teoriile lui, cum a făcut chiar el cu Michelangelo? Cine poate şti dacă acest cancer nu e un mod de a-şi pedepsi gura pentru că a vorbit prea mult, a încălcat tabuuri, coduri de legi, religii... Te holbezi la mine şi dai înapoi de parcă ai fi maica Leonora când îmi citea pe muteşte gândurile şi afla că îl negam pe Dumnezeu al ei. Voi chiar nu puteți trăi fără o religie... Unde te duci? Să te sinucizi? Nu face asta! Eu te iubesc, Joyce, dar ține minte că de azi încolo o să te pândesc, o să-ți pândesc fiecare mişcare, zbuciumul ăsta al tău nu trebuie să ajungă la Mela şi la Bambolina, că e o boală contagioasă.

— Nu mă mai iubeşti dacă poți vorbi aşa, Modesta.

— Poți să iubeşti pe cineva şi dacă îl spionezi, nu umblu în căutare de absoluturi.

— Nu mă mai iubeşti!

Joyce aşteaptă cu mâna pe clanța uşii. Odată ieşită din cercul de lumină al noptierei, Modesta nu mai zăreşte decât o umbră, doar puțin mai înnegurată decât întunericul acelei nopți artificiale. Dincolo de draperiile închise, soarele spală acum fără îndoială sângele de pe pletele Profetului, ca apoi să-i modeleze din nou profilul gânditor. Peste un ceas-două, înotând zdravăn, o să ajungem pe insula minusculă, nu-i aşa, Tuzzu? Insula e şi ea fiica celei mari şi pe toate le-a alăptat mamela imensă, care hrăneşte cu foc, laptele de mamă al soarelui.

„Şi câte fete are insula mare, Tuzzu?”

„Multe de tot, e toată un pântec din care naşte insule. Iar acolo, unde se vede Castrogiovanni, sus, printre nori şi munţi golaşi, e buricul ei care se duce tot în jos, până unde încep şi viaţa, şi moartea."

„Dar tu ai văzut buricul ăsta, Tuzzu?"

„Nu, nimeni nu poate să-l vadă. Şi pe cei mai viteji îi ia ameţeala. Acolo sunt poftele ei şi nimeni nu i le poate scruta."

„Dar de ce?"

„Fiindcă insula e şi ea femeie, cum e luna. Ca mama ta şi ca mama mea, care ştiu ele cum să ne fure sămânţa şi s-o facă să încolţească în carnea lor. Pe bună dreptate ne-au învăţat tata şi bunicul să ne temem de ele."

„Eu nu mă tem de mama."

„Ce mai descoperire! Asta-i descoperirea lui Giufà! Nu ţi-e teamă de ea fiindcă eşti tot femeie şi tu, măcar că eşti picciridda, şi îţi cunoşti puterea."

Într-adevăr, când suntem la masă, chipul senin al lui Joyce e numai amabilitate prefăcută, dar îşi ştie puterea şi lui Jacopo îi e frică de ea. 'Ntoni e terorizat de lacrimile pe care le varsă Stella. Şi poate că Prando ascunde, exersându-şi mânia, teama pe care i-o inspir.

De ce nu vrei să-ţi recunoşti puterea, Joyce?

— Modesta, te-ai trezit în sfârşit! Mă sperie felul ăsta ciudat al tău de a dormi.

— Dar abia adineauri am ațipit.

— Ai dormit toată ziua de ieri şi acum e aproape amiază.

— Parcă a fost ieri, Joyce, nu? Când m-a luat somnul şi tu ai venit sus la mine. Şi când te gândeşti că de săptămâni bune căutam o stratagemă ca să te fac să vii la mine în cameră. A fost ca un vis. Adormi cu speranță şi la trezire primeşti un cadou... Un vis. Şi acum mă trezesc şi uite că ai venit.

— Nu e sănătos somnul ăsta.

— Cum să nu fie, dacă îmi aduce daruri şi poftă de mâncare? Mi-e o foame de lup.

— Ziceam că nu e sănătos psihic.

— E prima oară când îmi spui că e ceva nesănătos la mine. Şi cu aşa o seriozitate, că, dacă nu mi-ar fi foame, m-aş şi speria.

— Stella mi-a dat să-ți aduc tava.

— A, ce bine! Aşa nu mai trebuie să aştept.

— Atunci îți las aici micul dejun.

— Dar nu, rămâi aici, poți să bei un pic de ceai. Şi pe urmă, nu mi se pare amabil din partea ta să mă părăseşti, după ce

mi-ai spus că sunt bolnavă. Nu mi-ai mai spus aşa ceva niciodată.

— Şi felul ăsta de a te agăța de mine, parcă eşti un copil, nu e sănătos deloc.

— Cum să nu fie sănătos, dacă te iubesc?

— Iubire! Poate că nu există nici între un bărbat şi o femeie, ce să mai zicem între două persoane de acelaşi sex?

— Dar ce spui, Joyce?

— Iubirea e o iluzie!

— Ei bine, atunci zic şi eu: La vida es sueño. Dar asta nu exclude că trăim viața şi eu te iubesc.

— Tu crezi că mă iubeşti, dar nu e decât transfer. Mă identifici cu mama ta. Şi nu numai asta: întrucât ai pierdut-o aşa de devreme şi din cauza ta, te simți vinovată şi te temi mereu să nu mă pierzi.

— Şi chiar dacă ar fi aşa, care e problema? Ce e maladiv în căutarea unei bucurii pe care ai cunoscut-o sau doar ți-ai imaginat-o? Eu am căutat în tine seninătatea dintre mine şi Beatrice şi am regăsit-o. Oh, Joyce, de ce dintr-odată tonul ăsta profesional între noi?

— Pentru binele tău, Modesta. Eu am fost slabă, mărturisesc, şi ți-am răpit ani şi ani de tinerețe, antrenându-te într-o relație fără viitor pentru tine şi, ca atare, nesănătoasă.

— Dar viitorul nu există sau, cel puțin, nu există la mine preocuparea pentru viitor. Ştiu că doar zi cu zi, ceas cu ceas va deveni prezent. Iar, în prezentul acesta, de care am avut noi parte — şi mai avem încă —, tu mi-ai dat fericire, concepții noi, m-ai făcut să cresc intelectual şi pe urmă... de ce zici „relație nesănătoasă”? Joyce, nu cumva vrei să vorbeşti iar despre Mela şi Bambolina? Nu răspunzi? Uite, mi-a şi trecut foamea, ăsta chiar că nu e lucru sănătos! Ia stai să mă gândesc, ai mai zis şi: „o relație fără viitor”, aşa e?

— Da.

— Atunci, să caut să te înțeleg... Fiindcă eu, una, consider evident că toate relațiile sunt fără viitor, dat fiind că oamenii se schimbă şi relațiile îmbătrânesc şi ele, avem nevoie de senzații noi... Ba chiar, dacă stau şi mă gândesc, oamenii îmbătrânesc precoce poate tocmai pentru că sunt constrânşi la puține relații şi la puține peisaje, mereu aceleaşi. Dar, încercând să te înțeleg, de ce e fără viitor relația noastră?

— Orice relație homosexuală e fără viitor.

— Iată-ne din nou aici! Trebuia să mă aştept. Ai reluat, de la coadă, discuția de ieri.

— De alaltăieri.

— Bine, de alaltăieri. Şi, în timp ce eu dormeam, ai schimbat termenii, mai bine zis i-ai colorat cu nuanțe psihanalitice, ca să nu-ți pierzi convingerea de fond, care mi-e acum mai limpede decât înainte: relația homosexuală nu are viitor deoarece nu poate fi proclamată înaintea tuturor, adică prin căsătoria la biserică. Şi nu dă roade, care ar fi copiii, nu?

— În parte.

— Dar, Joyce, ăsta e curat conformism!

— Tu ai atâta siguranță fiindcă ai avut bărbați şi copii.

— Un copil.

— Un copil, iar acum...

— Iar acum te iubesc pe tine, o femeie. Şi nu-mi pasă nici de trecutul meu, nici de viitor.

— Tu eşti o excepție.

— Dar Beatrice? Ani de zile ne-am iubit şi pe urmă ea l-a iubit pe Carlo. Şi cine mai ştie câte alte femei şi bărbați trăiesc aşa. Despre mulți ştiu, pe unul l-ai cunoscut şi tu la petrecere.

— Cine?

— Primul mandolinist: îl iubea pe un văr, acum are un copil şi...

— Nu, gata! Cu tine nu se poate vorbi. E oribil!

— Dar tu n-ai încercat niciodată să îmbrățişezi un bărbat?

— Cu toate că nu suport felul ăsta al tău de a mă interoga, îți răspund: nu, niciodată! Numai gândul îmi face greață.

— Tu m-ai interogat ani de zile, Joyce, şi asta m-a ajutat să-mi înţeleg trecutul, să trag din el concluzii logice şi să-l exprim. Atunci, de ce te-ai îndepărtat aşa de când ţi-am pus şi eu nişte întrebări?

— Fiindcă eşti bolnavă, cel puţin la fel de bolnavă ca mine, şi am datoria să ţi-o spun, fiindcă într-o bună zi boala asta o să explodeze ca...

— Ca ce? Tentativă de suicid? Cum ai făcut tu?

— Când vei băga de seamă că ţi-ai pierdut timpul, că nu ai dat frâu liber talentului tău, că n-ai construit nimic.

— Poate că ai dreptate când spui că sunt bolnavă, Joyce, dar nu de boala ta. Acum tu te identifici cu mine, boala ta are alte origini.

— Şi care ar fi acestea?

— Puterea, Joyce, puterea dobândită imitându-i pe bărbaţi. Disprețul tău față de femei, pe care până acum îl credeam cel obişnuit, absorbit odată cu educaţia, disprețul față de bătrâna Gaia, de Beatrice, de Stella, născut din imitarea bărbaţilor, din aderarea la corul masculilor docţi, a prins rădăcini în ură.

— Nu văd unde vrei să ajungi.

— E simplu: unindu-te cu această elită, care îţi repetă întruna: „Tu eşti o excepţie, eşti demnă să intri în Olimpul nostru...”.

— Tot nu văd ce...

— Ai trecut de partea lor, iar vechea prejudecată dictată de normă a mamelor şi surorilor noastre s-a prefăcut la tine în ură faţă de latura ta feminină, pentru că, de bine, de rău, ai sâni şi menstruaţie: o ură capabilă să-ţi sterilizeze şi sânul, şi pântecul.

— Nu suport acest limbaj anatomic!

— Ba e chiar timpul să revenim la acest limbaj, singurul precis deocamdată. M-am gândit la asta, ce crezi? Te-ai sterilizat, te-ai mutilat. Dar orice mutilare caută o compensaţie. Iar ţie nu ţi-a rămas, exact ca în cazul bărbaţilor, decât compensaţia de a exercita puterea, de a modela, de a da ordine. Căci nu doar femeia invidiază penisul, se simte mutilată. Şi bărbatul e mutilat.

— Cum adică?

— Nu poate crea din carnea lui o viaţă. Aşa că încearcă să dea viaţă unor idei. Gândeşte-te la Pygmalion, la Zeus, care îşi suplineşte mutilarea purtând un prunc sub bolta craniană, şi nu o fiinţă goală, informă, ci o splendidă femeie-războinic, înarmată cu scut şi coif. Asta deoarece bărbatul e şi el mamă, exact ca femeia, numai că n-am mai întâlnit o mamă-bărbat cum eşti tu. Carmine devine o mămică suavă în comparaţie cu tine.

— Şi tu râzi?

— Transfer matern! Măcar de-ai fi mamă, Jò, măcar de-ai fi!

— Ajunge cu râsul! Mă calci pe nervi, la fel ca teoriile tale de diletant.

— Şi ce faci acum, mama Jò, pleci?

— Ignorantă scârboasă!

— În sfârşit! E prima dată când îți pierzi controlul; ce faci, devii vulgară?

Joyce se repede la Modesta şi o loveşte repetat cu pumnii. Niciodată nu m-a mai bătut o femeie. Sub palmele trase de mine, Beatrice tremura şi plângea, dar mie acea uşoară durere în obraji nu face decât să-mi întețească râsul.

70.

Când, epuizându-şi furia, Joyce se lasă să cadă pe covor, Modesta se duce la ea şi o îmbrățişează. Poate că s-a lovit şi o doare, cum pățea ea când îl lovea cu pumnii în obraji şi în umeri pe Carmine.

— Te doare, Joyce?

— O, da!

— Ai mâini prea delicate ca să loveşti aşa.

— Iar tu ai capul tare ca piatra!

— Oase de țăran. Capete, inimi şi gânduri de piatră. Tuzzu spunea: „Cine ştie cu cine te-o fi zămislit maică-ta”. Ai mâinile înghețate, să ți le masez.

— Au, mă doare!

— Te masez încet... Dar tu? Pe tine cu cine te-a zămislit mama ta?

— Cu un manechin glacial şi elegant. Şi când te gândeşti că în străinătate nu se vorbeşte decât despre căldura şi omenia italienilor. În comparație cu tatăl meu, toți englezii pe care i-am întâlnit vreodată mi s-au părut nişte napolitani.

— Nu putem şti niciodată sigur ai cui copii suntem, Joyce. Numai mama ştie, dar, de cele mai multe ori, tace.

— O, în privința mea şi a lui Renan, sunt sigură.

— Şi cine e Renan?

— Sora mea.

— Dar n-o chema... i-ai spus parcă altfel, ori eraţi trei surori?

— Nu, nu, Modesta! Nu mă interoga, nu mă interoga!

— Nu te interoghez, Joyce, doar că te iubesc. Când iubeşti pe cineva, vrei să ştii cum era acum zece, acum douăzeci de ani, e doar asta, crede-mă. Of, Joyce, am mai trăit o dată momentul ăsta.

— Ce moment?

— Noi două, aşezate pe covor, stând de vorbă, lumina care despică întunericul şi... Ţi se întâmplă doar şi ţie să mai fi trăit deja unele momente, nu? Dacă am izbuti să ţinem minte, am putea evita toate greşelile pe care suntem siliţi să le facem, căci eu sunt sigură că aceste momente trăite deja sunt nişte avertismente.

— Poveşti, Modesta!

— Se poate... Atunci, revenind la sora ta, Renan ziceai? De ea eşti sigură?

— Sigură de ce?

— Hai, ca să ne jucăm... Sigură că era fiica tatălui tău?

— Da.

— Şi cealaltă, cea care a murit la Milano? Cum îi spuneai? Aha, Joland...

— Da... şi ea.

— Dar ce familie respectabilă! Ce mamă cumsecade! Trei copii cu acelaşi bărbat. Bine, erau alte vremuri! Aveau o răbdare femeile...

— Certitudini am în legătură cu Timur. Nu e copilul tatei.

— Timur? Ai şi un frate?

— A venit ieri.

— Şi unde e?

— L-am trimis de aici.

— Dar de ce? Şi de ce nu mi-ai spus?

— Dar tu mi-ai spus mie că Mattia acela s-a întors? Bravo, Modesta, chiar te pricepi să faci portretul oamenilor, ai putea fi un bun scriitor, numai să vrei, este exact cum mi l-ai descris.

— Gata, ajunge, Joyce, mă pricep la fel de bine cum te pricepi tu la omisiuni. Cum puteam să-ți spun de Mattia, dacă de când m-am sculat nu faci decât să mă ataci, să-mi spui răutăți? Sau poate te deranjează întoarcerea lui?

— Dat fiind că ai stat cu el o noapte întreagă, mi se pare că...

— Vai, Joyce, proastă mai sunt! Asta te-a întors pe dos, venirea lui Mattia? Sigur, trebuia să-ți spun, dar crede-mă că mi-a ieşit din minte. Eşti geloasă? Asta ar explica duritatea. Ah, dacă e aşa, toate vorbele răutăcioase nu înseamnă nimic, m-am liniştit. Dacă e gelozie, e drept. Şi eu aş fi geloasă... Spune-mi că aşa e şi jur că, dacă te supără prezența lui, îl alung de aici. Ia-mă în brațe, Joyce, ia-mă în brațe!

— Nu mai fi aşa melodramatică. Nu suport scenele. Nimeni nu-ți cere să faci sacrificii şi, pe urmă... Lasă-mă să mă ridic, mă doare tot corpul de când stau întinsă pe covor. E vremea să aprindem lumina. Cu tine se pierde orice simț al realității.

— Şi care e realitatea, mă rog?

— Ridică-te de jos! De la un timp treci încontinuu de la atitudini copilăreşti la sentimentalisme.

— Răspunde, care ar fi realitatea?

— Ştii foarte bine. A murit şi Gramsci. Pierdem totul. Europa stă în cumpănă între război şi o pace mai groaznică decât toate războaiele, iar noi două huzurim în colivia asta aurită.

— Sunt doar scuze, Joyce! Nu te mai ascunde, eşti geloasă!

— Geloasă? Sunt prea bătrână pentru asemenea prostii.

— Şi de când te simţi oare aşa de bătrână? La faţă arăţi cu zece ani mai tânără decât atunci când ne-am cunoscut. Haide, Joyce, puteai să mă scuteşti de şantajul cu bătrâneţea, asta chiar că e melodramă. După cum vezi, cine iubeşte nu scapă nici de sentimentalism, nici de ridicol. Ori poate te pregăteşti acum să-mi faci cadoul de a spune că, în toţi anii ăştia, numai eu singură am căzut în banalităţi amoroase?

— Ajunge, vai! Nu mai rezist să stau aici neputincioasă, în timp ce tovarăşii mei putrezesc în închisori sau se luptă pe viaţă şi pe moarte. Citesc în sfârşitul lui Gramsci un simbol al destinului nostru. Să putrezim! Să putrezim neputincioşi!... Putred era în fotografia aceea, nu arăta ca un soldat căzut în luptă, era putred.

— Asta înţeleg. Cum ţi-am şi spus cândva: dacă într-o zi îţi regăseşti puterea, vei putea pleca. Acum eşti aşa de tare, încât n-aş mai tremura văzându-te că pleci. Dar de ce să

renegi toți aceşti ani care ți-au permis să-ți recapeți sănătatea şi forța?

— Nu pricep.

— Îți explic: de ce n-ai spus imediat că a venit momentul să pleci, în loc să mă acuzi pe mine, anii ăştia, pe tine însăți? Asta se numeşte nerecunoştință!

— Cum?

— Da, viața merge mai departe... Am bănuiala — încep să te văd cu alți ochi, Joyce — că tu, ca să-ți poți găsi puterea, încerci să te convingi singură că au fost ani pierduți în mod ruşinos. Parcă ai fi Franco.

— Cine mai e şi ăsta?

— Prietenul lui Prando care a plecat voluntar în Spania. Ca să nu îşi spună singur că vrea să evadeze din mediul lui, să fugă de propria mamă, îşi inventează peste noapte convingeri fasciste. Şi pe o grămadă i-am văzut plecând în felul ăsta. De multe ori se înrolează ca să scape de mizerie — dar ar fi prea înjositor pentru un bărbat să recunoască asta! — şi atunci se conving singuri că au un ideal. Chiar aşa, soldat Jò! Dar, spune-mi, cine ți-a stârnit simțul datoriei, fratele acela al tău? Cum ai zis că îl cheamă?

— Îl cheamă Timur.

— Atunci Timur te-a făcut să te schimbi aşa?

— Nu, Jose.

— Jose?

— Da. Timur mi-a adus o scrisoare veche de la Jose.

— Şi? Te cheamă înapoi?

— Nu asta. Mă avertizează că a plecat în Spania cu Brigăzile Internaționale şi să nu mă mişc din loc... Ca şi cum, fără protecția lui, eu n-aş fi capabilă de acțiune!

— Şi pleci cu Timur?

— Nici vorbă! N-am eu nevoie de protecție masculină!

— Nu ca Modesta cea mică şi fragilă, care îl cheamă pe Mattia să-i facă rost de bani, nu?

— Exact! Şi pentru că nici nu era deloc nevoie. Ştiai că poți conta pe banii care mi-au rămas în Elveția.

— Dar de ce ar trebui să cheltuiesc banii tăi, de care s-ar putea să ai nevoie? De ce n-ar trebui să încerc să-mi vând tablourile?

— Dar să te cobori la nivelul ăsta, să ceri ajutorul unui individ apolitic, unui mafiot...

— Mattia nu e mafiot! Eu accept ajutor de la orice mână care mi se pare loială şi puternică, fie ea masculină ori feminină. Dacă aş fi dorit să mă pun „muiereşte” sub protecție, ca să folosesc cuvintele tale, era de ajuns să mă mărit cu el, cu ani în urmă.

— Dar eşti măritată!

— Ți-am spus doar! L-ar fi lichidat pe drăguțul meu de Ippolito, aibă de mulți ani parte! Orgoliul tău e fals, se naşte dintr-un sentiment de inferioritate... Cum de nu-ți dai seama de asta?

— Scuteşte-mă de diagnosticele tale de doi bani!

— De la tine am învățat să pun diagnostice. Dar văd acum că n-o să ne putem înțelege pe tema asta. Văd cum apariția fantomei fratelui tău a ridicat între noi un zid.

— Nu e fantomă. E viu şi foarte periculos. L-am gonit, dar o să se întoarcă, îl cunosc eu. Suntem o familie oribilă, Modesta. Aş vrea să nu mă fi născut, să nu fi venit niciodată aici ca să vă tulbur viața!

Un plânset surd îi alunecă peste chipul reținut. Cum făcea oare Beatrice să treacă de la plâns la râs, în timp ce străbătea scurta distanță dintre fotoliu şi canapea? Plângea ghemuită şi, brusc, ca la un semn nevăzut, zbura pe covor spre Modesta, numai zâmbet. Iar Joyce, cum reuşea oare, fără să se clintească din loc, să topească sub formă de lacrimi indiferența chipului ei de piatră? Emoția iubirii revenea, mereu aceeaşi, dar mereu imprevizibilă. Dacă ajungea la bucuria de altădată, era viața însăşi, iar dacă aducea cu sine senzația aceea de gol, însemna că bătuse ceasul. Oare nu spusese chiar Joyce: „Ar trebui să aprindem lumina”? Nu rămânea decât să se dea un pas înapoi şi să o studieze, să-l studieze pe celălalt, care, conştient sau nu, decisese să plece, să plece singur. Am ieşit în întâmpinarea morții pe care o hotărâse ea pentru noi şi i-am luat mâinile. N-aveam să-i mai spun nimic. Un bun avocat ştie când o cauză e pierdută.

— Dacă ar fi să revină Timur, Modesta, tu nu trebuie să te vezi cu el, e periculos. Se află la Taormina, a venit cu o misiune arheologică, în suita lui Himmler.

— Cu Himmler?

— Nu e fiul tatălui meu, ți-am spus. E al unui bărbat care a apărut după moartea tatei, un văr, zicea mama. Venea la masă în fiecare zi şi pe urmă rămânea să stea de vorbă cu ea în salon. El ne întreținea. Era foarte bogat, unul dintre marii bancheri din Viena. Stătea la Istanbul pentru că suferea de o boală de plămâni. Când a murit, i-a lăsat totul lui Timur, care avea atunci şase ani. Un an mai târziu, mama l-a trimis pe Timur să învețe la un colegiu austriac. Mai târziu, mult mai târziu, am aflat că acest „văr" voia s-o ia în căsătorie, dar mama s-a opus, pentru a rămâne credincioasă amintirii tatei. Perfect credincioasă! În fața mea a încercat în fel şi chip să-l facă pe Timur să treacă drept fiul tatălui meu. Dar într-o bună zi am reuşit să descopăr adevărul, singură... E oribilă familia asta! Între timp, Timur, la internat în Austria, cu educația de acolo, a... Nu pot să spun, e prea oribil!

— A devenit nazist?

— Cum a putut?

— Cum putea altfel? Eu tremur pentru Prando în ciuda faptului că el are exemplul nostru, ajutorul nostru. Poate oare un copil, un băiat, să reziste presiunii de a fi mereu altfel decât ceilalți? Şi cât timp poate să reziste? Zilele trecute mi-a cerut să-l las să meargă la Palermo la Jocurile lictoriale, ca să vadă ce sunt. Când s-au ținut la Napoli era încă prea copil ca să-l intereseze.

— Şi tu?

— N-are decât să se ducă! N-am de gând să-l împiedic, dar îmi tremură inima... Spune-mi, Timur e şi el unul dintre ei?

— A fost chemat de Himmler pentru nişte săpături arheologice, poate fără sens. Himmler insistă că pe vremea siculilor... Dar ce-mi pasă mie de Himmler şi de bazaconiile lui! Pentru Timur mă tem. Dacă vine iar, nu trebuie să te vezi cu el!

71.

Timur îmi iese înainte, în costumul său impecabil, privindu-mă calm în ochi. Poate doar puţin mai înalt decât Joyce, se mişcă în hainele acelea civile de parcă ar purta uniformă.

— Nu am cuvinte, principessa, să-mi exprim gratitudinea pentru că aţi acceptat invitaţia mea.

— Dar vorbiţi limba italiană...

— Tatăl meu era italian, principessa, şi eu iubesc mult ţara noastră.

E rândul lui să vorbească, iar eu n-am nicio intenţie de a pierde acest avantaj. În tăcerea îndelungată pe care o impun, nicio umbră de nesiguranţă sau de aşteptare nu-i tulbură eleganţa reţinută a mâinilor şi a chipului. Aceeaşi curbură coerentă de la bărbia puternică până la fruntea înaltă face ca albeaţa nefirească a chipului său să se piardă în negrul părului tuns periuţă.

Nu mă înşelasem. Chiar şi fără urmă de păr, Timur ar fi fost extrem de frumos. Obrajii îi sunt brăzdaţi de cicatrici care par mai degrabă incizii operate de mâna unui chirurg-sculptor decât răni întâmplătoare. Chiar dacă am auzit de Mensur, ritul confruntărilor studenţeşti cu sabia, e prima oară când văd de aproape semnele acelea şi mă pornesc să le număr: unu, două, trei... În timp ce număr, întâlnesc privirea lui Joyce, aceeaşi intensitate întunecată.

— Directorul hotelului s-a dovedit îndrăzneţ şi genial când a decupat aceste ferestre ample, dărâmând sacrele ziduri ale mânăstirii. Iar îndrăzneala i-a fost răsplătită. Panorama asta inegalabilă! Am observat că şi cei mai gălăgioşi clienţi, când intră în salonul acesta, amuţesc. Trecutul sacru al zidurilor seculare îi captivează şi, în tăcerea de aici, sunt imediat absorbiţi, hipnotizaţi aş zice, de decorul aspru şi dulce, care coboară vertiginos spre infinit... priviţi acolo, departe... şi apoi urcă din nou pe povârnişurile Etnei. Dacă n-am avea senzaţia unor ziduri sigure în spate, priveliştea asta ar fi îngrozitoare. Am spus corect? Doriţi să luaţi loc? Aţi prefera să bem ceva?

— Nu, mulţumesc, deocamdată nu.

— Cum vă spuneam, sunt născut la Berlin, dar tatăl nostru era italian şi visul meu e să-mi închei zilele în vila noastră de la Taormina. La internat în Austria mi s-a consolidat într-un fel iubirea pentru Italia, iar astăzi consider italiana limba mea maternă. Desigur, toţi germanii adoră Italia, dar pentru mine e altceva. Imediat ce trec frontiera şi dau cu ochii de pământul nostru, certitudinea existenţei acestor comori de artă şi de civilizaţie încă ascunse ori protejate... se poate spune protejate?, sub măslinii şi sub colinele line din Umbria, din Toscana, mă cuprinde cu o forţă care nu mai e doar cunoscutul vers al lui Goethe. Asta m-a împins să studiez arheologia. Cu siguranţă, sora mea n-a avut până acum ocazia de a vă vorbi despre studiile şi opţiunile mele.

Nu-i stă în fire. Pe când eram încă aproape copil trebuia s-o supun la un veritabil interogatoriu ca să aflu cine erau prietenii ei de la universitate. Ştiam doar că sunt mulţi, inteligenţi şi nimic altceva, iar asta mă chinuia. Din păcate, am fost foarte gelos în tinereţe, nu mi-e ruşine s-o recunosc în faţa dumneavoastră, care aţi găzduit-o şi aţi ocrotit-o pe Joyce a noastră... Trebuie să mărturisesc că într-un rând chiar am urmărit-o.

— Nu e cazul să vă fie ruşine, toţi băieţii sunt geloşi.

— Aveţi copii?

— Da.

— Să-mi permiteţi să vă mulţumesc pentru ceea ce aţi făcut pentru sora mea. Poate că, pregătit sufleteşte de această gratitudine, imediat ce v-aţi făcut apariţia aici am avut impresia că vă cunosc dintotdeauna.

— Şi eu am avut impresia asta.

— Atunci, ca nişte vechi cunoştinţe ce suntem, vă pot ruga să luăm masa împreună, ori vă grăbiţi?

— N-am nicio grabă.

— Mă bucur foarte mult! Preferaţi în salon ori pe terasă?

— Prefer terasa. După cum aţi remarcat cu atâta agerime, tăcerea acestor ziduri şi orbitele imense ale ferestrelor au un efect hipnotic...

Trecând în aer liber, intensitatea întunecată a ochilor lui Timur s-a prefăcut brusc într-un albastru-închis, aproape violet, albastrul trufaş şi intens al lacurilor din Nord.

— Oare cum de am ajuns să vorbim despre lacul Garda? A, da! Marea, nostalgia... Poporul german ascunde sub aparenta duritate o profundă nostalgie. La internat am învăţat să-i cunosc şi să recunosc şi nostalgia profundă care îi impregnează minunata poezie. Uneori mie, mediteraneean de origine, mi s-a părut că zăresc izvorul acestei nostalgii în absenţa mării: a mării ca libertate, tinereţe, posibilitate de aventură. Pentru noi, cei obişnuiţi s-o atingem, s-o privim, chiar dacă suntem siliţi să petrecem timp îndelungat în mijlocul pădurilor nordice, această nostalgie nu e niciodată atât de intensă, de feroce, cum să spun oare?, da, atât de disperată, asta era! Mai am doar câteva zile de beatitudine şi va trebui să mă întorc la Berlin. Tânjesc să fiu la Berlin, chiar dacă ştiu că mă aşteaptă o mică porţie din această nostalgie. Am s-o savurez cu încetul, aşteptând să revin.

— Vă veţi întoarce aici?

— A, nu! Am fost chemat numai să demarez săpăturile, se va ocupa un coleg mai tânăr. Fără falsă modestie, s-a considerat că m-aş irosi într-o treabă ca asta.

— Un coleg mai tânăr? Dar dumneavoastră sunteţi foarte tânăr!

— Forţa celui de-al treilea Reich sunt tinerii.

— Desigur.

— Văd că ştiaţi de săpături. Deduc că de la sora mea.

— Da.

— Atunci sper că v-a dat şi scrisoarea... Din fâstâceala dumneavoastră văd că nu v-a dat-o. Iertați-mă, principessa, e intolerabil de nepoliticos să profiți de amabilitatea unei persoane pentru a o implica în probleme intime de familie. Speram ca Joyce să fi avut eleganța de a ne scuti de acest impasse neplăcut. Şi nu v-a spus dacă are intenția să scrie?

— Nu mi-a spus nimic.

Albastrul pur al ochilor săi se închide ca suprafața lacului în aşteptarea furtunii. Nu-mi plac lacurile, iar furia lor întemnițată într-un spațiu prea mic îmi produce angoase. Vreau să mă întorc la mare. Tuzzu nu vorbea niciodată de lacuri, puțuri adânci, zguduite de şerpi negri, care se luptă întruna...

— V-ați schimbat la față, principessa, iar tristețea dumneavoastră sună ca un reproş, vă rog să mă iertați. Dar e doar proastă-creştere din partea lui Joyce, credeți-mă, iar dacă n-ar fi fost vorba de mama, n-aş fi venit niciodată să mai adaug impolitețea mea la cea a surorii mele... Dat fiind că ea a hotărât aşa, mă văd silit să vă explic eu măcar. De mai multe ori, mama, după ce a descoperit unde i se refugiase fiica, şi n-a fost uşor pentru biata bătrână!, m-a împins să vin personal s-o caut pe Joyce şi s-o întreb de ce nu-i răspunde la scrisori. E penibil pentru mine, dar trebuie să răspund privirilor dumneavoastră, e penibil sentimentalismul unor situații, dar şi mai penibil să fii constrâns să le relatezi. Iată cum stau lucrurile: când domnişoara Joland s-a sinucis şi Joyce a dispărut, mama a avut un atac care a lăsat-o paralizată de la brâu în jos. Dacă n-ar fi fost acest accident, ar fi venit ea. Nu e femeia care să se folosească de cineva, nici măcar de un fiu. Dovada e că în toți aceşti ani numai de două ori mi-a cerut să vin s-o caut pe Joyce, asta fiind a treia oară. O, nu, nu pentru a o forța să

vină acasă. Dumneavoastră n-o cunoaşteţi pe mama, iar eu am datoria de a v-o arăta în adevărata lumină. Nu era o nevoie egoistă de propria fiică, nu ne-a cerut niciodată nici măcar un ceas din libertatea noastră. Asta mă indignează. De ce nu-i răspunde la scrisori? De ce? Cu timpul, din cauza imobilităţii la care e constrânsă, Joyce a devenit pentru ea o obsesie. În ultima vreme, a ajuns să suspecteze că Joyce e moartă şi că noi mințeam de mila ei. E insuportabil, groaznic de insuportabil să asişti la degradarea dureroasă a unei femei puternice şi frumoase. Aşa stând lucrurile şi fiind eu trimis în Sicilia, n-am putut să refuz încă o dată să-i fac pe plac, deşi asta comportă pentru mine un sacrificiu fără speranță. Ştiam că Joyce n-o să vrea să stea de vorbă cu mine. Mi-a spus într-o discuție decisivă că pentru ea sunt ca mort. La vremea respectivă, sentința aceasta a fost pentru mine aproape o eliberare de refuzul repetat pe care îl opunea afecțiunii mele. Multă vreme m-am chinuit să înțeleg motivul acestui refuz. Oare pentru că, născându-mă, îi luasem locul lui Renan, care murise? Oare era o antipatie instinctivă, ce poate apărea chiar între doi frați? Dar m-am resemnat curând cu gândul că nu mai am nicio soră. Iar pentru un băiat care stă la internat e sursă de melancolie pierderea imaginii unei surori care, deşi nu scrie, nu vine în vizită, există oricum... Ei, ajunge acum cu lacrimile de familie! Mi-am golit sacul. Poate că suntem mai înclinați spre melancolie după o masă delicioasă ca asta, având dinainte — pot să-mi permit oare, principessa? — ochii cei mai frumoşi şi mai luminoşi pe care mi-a fost dat să-i întâlnesc vreodată. Privirea dumneavoastră conține toată întinderea imensă a acestui cer al nostru.

La şcoala lui Joyce, emoțiile mele învățaseră, se vede, să rămână imobile, din moment ce nici nu tresar la surâsul acela pe care nu-l anunțau nici frazele precedente, nici cicatricile geometrice: brutalitate ordonată, care defilează impasibilă în bătaia soarelui, la jurnalul de actualități de la cinema.

— Soarele a ajuns la masa noastră, principessa. Doriți să ne mutăm pentru cafea? Beți o cafea, sper? Mărturisesc că, de când mă aflu în Italia, prânzul şi cina nu sunt pentru mine decât un preludiu la incomparabila noastră cafea. Sau preferați să rămânem aici şi îi punem să deschidă umbrela?

Surâsul lui Joyce, care se aprinde iute şi se stinge la fel de iute, mai zăboveşte printre cicatrici, urmărindu-l pe chelnerul în veston alb, care, din câteva gesturi precise, desenează împrejurul nostru o linie de umbră verzuie.

— Vă mărturisesc, principessa, că nu mai isprăvesc să mă mir de eleganța poporului nostru. Mă descopăr uneori contemplând, uitând că am o întâlnire, gesturile esențiale şi aeriene pe care un locuitor oarecare al metropolei le face dirijând traficul. Poate că sună exagerat, dar gesturile acelea mi-au amintit totdeauna mai mult de dirijorul unei orchestre decât de un soldat. La fel şi dumneavoastră, nu indiscreția, vă rog să mă credeți, ci admirația mă forțează să vă privesc aşa, dumneavoastră aveți o grație antică, solemnă, atât de rară în epoca asta, care se străduieşte să le facă pe femei robuste şi atletice, pentru a putea ține pasul cu bărbații la defilare. Dar orice progres cere, din păcate, un sacrificiu! Pe bună dreptate, Führerul nostru, înțelegând valoarea femeii, multă vreme irosită în umbra confesionalului, a chemat-o să-şi facă datoria față de poporul nostru şi a trezit-o din convingerea greşită, individualistă, că ar trebui ca aripile sale de înger protector să ocrotească doar spațiul restrâns, chiar dacă sacru, al propriei familii. Cu mare agerime, Hitler a identificat caracterul limitat al acestei misiuni impuse până mai ieri femeii, catalogând-o drept o atitudine dușmană progresului şi înaintării popoarelor noastre. Iar femeile au alergat la chemarea sa. Jocurile Olimpice de la Berlin au fost o revelație entuziasmantă. Odată sacrificate cozile care le împiedicau mişcarea, capetele lor libere au ajuns demne de anticele noastre Diane! Nu vă întristați, vă înțeleg perfect. Şi pe mine, care am fost educat de o cultură istovită şi coruptă, m-a costat să mă eliberez de estetisme şi de slăbiciuni şi nu

mă tem să vă destăinui că, uneori, pe parcursul îndelungatei munci de reeducare pe care mi-am impus-o, în lumina adevărului absolut al noilor idei, vitale, nu contemplative, mă cuprinde nostalgia după o lume destinată pieirii. Dar ştiu cum să înăbuş aceste uşoare migrene şi să revin pe calea sigură a acţiunii, care a fost, în sfârşit, trasată! La ce eram noi de folos, mici sau mari intelectuali, complăcându-ne în abstracte elucubraţii poetice în vreme ce poporul nostru putrezea mai departe cufundat în neputinţă şi în boală? Eu, unul, fără modestie, ca şi alţi tineri, întrevăd în discursurile Führerului ţinta spre care ne împinge: Europa va fi un singur mare popor, ghidat de tehnocraţi, de intelectuali crescuţi, în sfârşit, pentru a-şi servi propriul Stat, iar nu narcisismul propriu. Cine sunt eu? Ce sunt cincizeci, o sută de ani în faţa istoriei? Oamenii ca noi vor fi măturaţi de trecerea timpului şi în locul nostru vor creşte oameni puternici, bărbaţi şi femei cu o singură vrere neclintită. Dacă Joyce ar fi acceptat, cu ani în urmă, un dialog între noi! Oameni precum Carl Gustav Jung şi-au pus ştiinţa în slujba Germaniei. Rusia e dispusă să conviețuiască cu noi... Să aveţi bunătatea de a-mi ierta, principessa, acest lung discurs, inspirat numai de tunsoarea dumneavoastră, atât de contrastantă cu felul dumneavoastră de a vă mişca, cu frumuseţea dumneavoastră antică. Întreaga dumneavoastră persoană m-a indus în eroare... E nevoie de timp pentru a data corect un vas, o mână, un tors mutilat. Observând absenţa părului lung pe care profilul dumneavoastră îl evocă, m-am gândit, cum să zic?, la o mutilare. Dar, treptat, pe parcursul acestei ore pe care aţi avut amabilitatea să mi-o acordaţi, am întrezărit cutezanţa unei Artemis toxótis în bărbia şi gâtul dumneavoastră, cu siguranţă decurgând din voinţa marelui sculptor care e natura... Nu vă arătaţi stânjenită, nu sunt complimente, ci doar judecata detaşată a unui cunoscător. Iar, dacă din punct de vedere estetic am înţeles intenţia sculptorului, din punct de vedere psihologic, părul dumneavoastră sacrificat pentru libertatea gesturilor mă împinge să-mi fac iluzia că nu sunteţi pierdută pentru cauza noastră. Noi avem nevoie de femei ca dumneavoastră, ca Joyce... Joyce, soră ingrată! Din nefericire, chiar şi ceasurile ca cel de faţă se încheie, iar

tabăra mă aşteaptă. Întâlnindu-vă pe dumneavoastră, convingerea lui Himmler că, din săgeți şi unelte datând din vremea siculilor sau chiar de mai înainte, s-ar putea deduce o prezență germanică în insulă nu mi se ai pare atât de lipsită de temei. Eu nutream unele îndoieli, deoarece geniul german, când se îndrăgosteşte pierdut de o țară, de un chip, nu se poate resemna să admită că nu e din acelaşi trunchi cu el. În cazul de față, Himmler este atât de captivat de insula aceasta, încât încearcă să-şi transforme în realitate un vis de iubire. Cine ştie! Acum, hai, Timur, datoria te aşteaptă... Băiete, nota! Din nefericire, Joyce mă împiedică să vă conduc, principessa, şi... să vă pot revedea, dar vă rog, în numele mamei mele, convingeți-o dumneavoastră să scrie două rânduri ca s-o asigure pe femeia aceea că fiica ei trăieşte şi să-i facă zilele de boală mai puțin atroce. Îmi promiteți că veți face asta?

— Desigur, voi face tot ce-mi stă în putere, fiți liniştit.

— Mulțumesc. Nu mă îndoiam de înțelegerea dumneavoastră. Principessa, poate că nu ne vom mai vedea niciodată. Dar voi păstra în minte profilul dumneavoastră, ca pe cea mai frumoasă dintre multele monedele siceliote pe care le-am studiat. Adieu!

În desişul verde al grădinii, vocea lui Timur, purtând sigiliul surâsului, stăruie printre scăpărările de centiroane negre, strânse ca un corset, printre mesele albe. Doi câte doi, câțiva ofițeri stau răbdători în aşteptare. Văzute de la distanță, cizmele lor masive par să reducă portocalii plini de grație la dimensiunea unor miniaturi fragile.

Când m-am întors acasă, la intrarea în parc era cât pe ce să dau peste Joyce, ascunsă după gard, dar nu m-am oprit. Abia la uşa salonului, încurajată de liniştea care domnea peste cărți, măsuțe şi fotolii, mi-a trecut teama. Ca să nu deranjez, m-am lăsat să cad încet pe bancheta de lângă uşa franțuzească. Mela stătea cu spatele la mine, pusese surdina şi îşi plimba silențios mâinile pe claviatura pianului. Jacopo, tot mai înalt şi mai costeliv, aplecat deasupra mesei, îi îndruma Crispinei mânuța pe o foaie mare, plină de semne. Întins pe divan, Prando părea că doarme. Cu pleoapele lăsate, urmărea inele de fum prin aer; între degete avea o țigară. Era prima dată când îl vedeam fumând. Întins pe covor, 'Ntoni răsfoia un volum gros. Bambolina se învârtea în jurul mesei ovale, controlându-şi capodopera: ceşti, prăjiturele, şervețele, dar mai ales un aranjament floral din centrul mesei. După ce se apropie să mai îndrepte o floare, se dă cu un pas înapoi, ca să poată vedea mai bine...

Bambú: A, zia! Îți place?

Modesta: Foarte mult.

Bambú: Iei ceaiul cu noi?

Modesta: Sigur.

Jacopo: Dragă mamă, te anunț că Crispina are o capacitate stupefiantă de învățare, cum ar zice profesorul Montaldo.

Bambú: Vai, zia, ne-a făcut să murim de râs cu profesorul Montaldo. Hai, Jacopo, imită-l iar!

Jacopo: Îmi pare rău, Bambú dragă, dar Paganini nu dă bisuri. Aşa e, 'Ntoni?

’Ntoni: Niciodată! Bisurile îi strică pe spectatori şi sunt chestii care ţin de alte vremuri în teatru. În ziua de azi, tendinţa e de a nu distruge atmosfera creată cu aplauze şi bisuri. Gândiţi-vă că pe vremuri Giovanni Grasso obişnuia să acorde bis la scena de vârf dintr-o piesă ca Moartea civilă.

Mela: Păi, de ce nu? Ca la Operă.

’Ntoni: Dar ăsta e vechiul teatru, Mela, scuză-mă că insist!

Bambú: Vechi sau nu teatrul ăsta, Jacopo trebuie să mai facă o dată, pentru mama, imitaţia profesorului... Cum îţi spunea, Jacopo?

Jacopo: ...Stupefiant, tinere Brandiforti! Stupefiantă capacitatea dumitale de a învăţa, legată cu siguranţă de dimensiunea anomală a staturii dumitale. Dacă, din motive evidente, n-aş fi la curent cu vârsta dumitale fragedă, aş putea fi indus să cred că eşti un bătrân savant travestit în copil.

Bambú: Asta spunea în iunie. În octombrie, dacă o ţii tot aşa, o să fie nevoit şi el să ridice ochii ca să te privească în faţă, cum păţesc eu.

Jacopo: În faţă? Stupefiantă, micuţă copilă nobilă, improprietatea limbajului dumitale! „Faţă” e vulgar, e ca şi cum ai spune „bot”! „În obraz” trebuia să spui, bim-bam! Şi nici nu-i adevărat, Bambú, nu poţi să mă sperii aşa, drăcoaico! Să azvârli aşa, între un fursec şi un zâmbet, o asemenea insinuare! Ori chiar am crescut? O, Doamne, covorul se vede ca din aeroplan. Ia, scoală-te, Prando! Hai, uită-te la Prando, Bambú! E şi mai înalt decât mine.

Bambú: Încă vreo trei săptămâni, poate. După aia, adio primatul lui Prando! O să fie silit să te lase pe locul întâi. Dar uitați-vă la el! De ce te încovoi așa? Mie îmi plac oamenii înalți.

Jacopo: Mai dă-mi o ceașcă de ceai, că mi-ai stricat toată după-masa! Eu n-am nebunia asta, să vreau să tot cresc. Mi-e așa de bine aici, cu voi. Câteodată visez că cineva mă măsoară în anticamera directorului, la școală, și ce să vezi? După aia îmi ordonă să vă părăsesc și plec din casa asta.

Prando: Dar ce mai visezi și tu, Jacopo!

Jacopo: Și, de parcă nu mi-ar ajunge, mai și plâng în vis.

Prando: Atunci are dreptate Joyce! Sau ea te-a influențat cu poveștile ei? Eu nu cred în chestia asta cu visele.

Jacopo: Ba eu da. Când mi-a spus, am înțeles că faptul că stau cocoșat e semn că nu vreau să cresc.

Prando: Aiurea! E semn că ești leneș.

Jacopo: Dar eu îmi fac curaj și caut să stau drept. Că oricum nu scapi, te faci mare, pe urmă ajungi bătrân, pe urmă... Dacă stau să mă gândesc, cel puțin în ce mă privește pe mine... asta e: mi-e frică să cresc pentru că mi-e frică să mor.

Prando: Și mie, la vârsta ta, acum abia îmi aduc aminte, mi-era frică să cresc, dar nu în vis. Ziua mi se făcea frică, auzind cum se tot vorbea despre războaie inutile. Mi-era frică să nu mă trezesc aruncat departe, cine știe pe unde, în uniformă de soldat și pus să trag în niște băieți ca mine.

’Ntoni: Şi tu, Prando? Nu pot să cred! Eu, în schimb, am avut mereu fixația să cresc şi acum abia aştept să fac douăzeci de ani.

Prando: Tu, ’Ntoni, nu te supăra, dar eşti un inconştient, ca toți artiştii. Uită-te la Mela, cum se vorbeşte de lucruri reale, o şi vezi că îi pleacă mintea după vreun motiv muzical.

Mela: Nu-i adevărat, mă uitam...

Prando: Dar ce frumuşică s-a făcut Mela noastră, nu-i aşa, Bambú?

’Ntoni: Hei, Prando, ajunge! Nu poți să mă faci inconştient tam-nisam! Numai nerecunoştință pe lumea asta! Şi când te gândeşti că pentru mine erai icoana bărbatului care nu ştie ce-i frica!

Prando: Vezi că te-ai înşelat, ’Ntoni dragă? Fiindcă şi în ziua de azi, la nivel inconştient, cum zice Joyce, frica aia a rămas în mine. Andrea m-a făcut să observ lucrul ăsta.

Bambú: Ce te-a făcut să observi morocănosul ăla?

Prando: Uite-o şi pe Bambolina noastră, cum iese ea la atac! Tocmai fiindcă îți presimțeam antipatia nu l-am adus aici până acum. Şi, când a venit şi el o dată, a rămas foarte dezamăgit.

Bambú: Dezamăgit de ce? la s-auzim! De mine?

Prando: Nu de tine, n-avea grijă. Cine poate să scape de vraja ta? M-a avertizat doar, ca de la bărbat la bărbat, că atunci

când sunt aici, cu voi, mă tâmpesc, vorbesc şi mă port ca un copil răsfăţat, dacă vrei să ştii!

Bambú: Vezi că am dreptate? Vezi că e un antipatic şi bagă zâzanie pe unde ajunge, Andrea ăsta al tău? O acriturăbătrână, asta e! Dar de ce umbli tu cu toţi amicii ăştia mai bătrâni ca tine?

Prando: Constat din reacţia ta că are dreptate Andrea când spune că latura sănătoasă a firii mele m-a făcut să caut altceva în afara casei, ca să fug de îndobitocirea care mă paşte aici. În casa asta nu se maturizează nimeni, zău aşa!

Bambú: Ba n-are dreptate Andrea! Ne insulţi pentru că te laşi dominat de el într-un fel care mă dezamăgeşte la tine, Prando. Andrea ăsta al tău nu-i decât un invidios antipatic şi nimic altceva!

Prando: Nu e antipatic! E vorba că ţie, ferice de tine dacă rămâi aşa, ţi-e antipatic tot ce e serios. Nu-ţi fac un reproş. Mie îmi placi aşa, ne mai înveseleşti în vremurile astea posomorâte. Dar trebuie să fii atentă să nu judeci superficial, asta şi pentru că, etichetându-l astfel pe Andrea, mă implici şi pe mine în sentinţa ta. Nu-i uşor să aibă omul douăzeci de ani în ziua de azi, Bambolina!

Bambú: Dar tu n-ai douăzeci de ani.

Prando: Am şaptesprezece, e acelaşi lucru! Mă faci să-mi pierd răbdarea, Bambú, la naiba! Dacă eu şi cu tine, Jacopo, şi cu tine, 'Ntoni, ne-am bucurat de avantajul să avem numai antifascişti în jur, Andrea, Fausto, Ardito n-au avut la

dispoziție decât posibilitatea de a fi la cinci ani balilla[33], la zece fascişti şi la şaptesprezece fascişti get-beget. În ciuda acestui fapt, prin propriul lor merit, plătind pe pielea lor în familie şi la şcoală, au început să se îndoiască, iar de la îndoială au trecut, chiar lunile trecute, cu prilejul Jocurilor lictoriale de la Napoli, în opoziție. Ştii care e lozinca lor pentru Jocurile de anul viitor de aici, de la Palermo? „Antirasism cu funcție antigermană." Şi îți dai seama ce înseamnă să gândeşti şi să acționezi în felul ăsta pentru nişte studenți săraci sau aproape săraci, fără nicio protecție? S-au întors entuziasmați de la Napoli doar fiindcă au mai întâlnit câțiva ca ei. De asta m-am decis eu să-i cer voie mamei să particip la Jocurile de la Palermo, chiar dacă ştiu că ea e împotrivă.

Bambú: Dar va trebui să îmbraci uniforma, să-ți iei carnetul de partid!

Prando: Ei, ajunge cu şantajul, Bambú! Şi tu, mamă, gata cu asta!

Modesta: Gata cu ce anume, Prando?

Prando: Cu îndoiala cu care voi, bătrânii, ne pândiți orice mişcare. Îndoiala pe care ar fi cazul s-o aplicați doar la trecutul vostru falimentar o revărsați acum asupra noastră! N-ați fost în stare să vă opuneți fascismului şi acum vă temeți pentru noi, asta numai fiindcă ne judecați prin prisma neputinței voastre de atunci. Şi, dat fiind că n-aveam intenția, vă jur că nu, să țin aici un miting, dar aşa s-a întâmplat, îți spun direct că eu, unul, chiar cu prețul de a mă înscrie în partid şi de a îmbrăca uniforma, tot mă duc la

---

[33] Membru în organizaţia fascistă paramilitară a copiilor, absorbită ulterior de organizaţia de tineret a Partidului Naţional Fascist.

Palermo. Vreau să-i întâlnesc pe Trombadori, pe Melograni, de care tot vorbeşte Andrea. Şi are deplină dreptate, nu mai e vremea să luptăm din afară, să fim prinşi ca şobolanii şi azvârliți în închisori... Căci sunt arestați cu sutele, cu sutele! În interior, în structurile Partidului Fascist, acolo trebuie să se dea lupta!

Lovitura dată cu pumnul în masă o face să tresară pe Crispina, nehotărâtă dacă să plângă ori să râdă. Se uită cu ochii holbați de la Prando la Jacopo.

Jacopo: Nu te speria, Crispina, stau doar de vorbă, vino tu în brațe la unchiul şi să vedem cum se termină discuția.

Bambú: Dar, Prando, cum să dai aşa cu pumnul în masă, vezi că ai îngrozit-o...

Mela: Nu mi se pare deloc îngrozită. Eu mă speriam şi mai rău, la început.

Bambú: Dar tu erai mare, Crispina e mititică, nu se face!

Jacopo: Ba se face, nu-i adevărat, Crispina? Se face, îți spune unchiul Jacopo că e bine aşa. Ba chiar, cu cât o să-i auzi mai devreme cum discută, cu atât o să ştii apoi mai bine şi tu să discuți şi să răspunzi.

Mela: Ce adevărat e, Jacopo! De când am ieşit de la orfelinat, eu am făcut multe progrese, dar mi se întâmplă şi acum să ştiu ce aş vrea să spun, dar să nu-mi iasă... Nu izbutesc să spun la iuțeală ce gândesc. Mai încolo, de obicei când sunt în pat, îmi vine şi răspunsul, numai că e prea târziu.

Jacopo: Ei, scumpa de ea, muziciana! Mă tem că asta ţi se trage nu numai din insuficienta exersare în trecut, ci şi — ba chiar foarte mult, aş zice — din neaccentuata ta vocație pentru gramatică.

Mela: Uite, Bambú, vezi? Şi acum, tu ai şti să-i dai replica, dar eu mă emoționez, mă ofensez şi... nu mai găsesc cuvinte să-i arunc mingea înapoi, cum zice el.

Jacopo: Dar dumneavoastră aveți muzica, domnişoară, muzica! Arta sublimă a sunetelor, limbajul universal. Dumneavoastră vă faceți înțeleasă tuturor!

Mela: Da, dar, până una-alta, tu mă iei peste picior, iar eu rămân ca o bleagă.

Jacopo: Nu le poți avea pe toate, draga mea! Hai, Crispina, că se face întuneric şi tata te-o fi aşteptând afară îngrijorat. Ah, mamă, e incredibil ce poate să mai tremure Pietro pentru odrasla lui. Ce putere are şi paternitatea! Crispina scumpo, îmi place mult de tine, dar unchiul n-o să cadă în veci pradă acestor spaime paterne, care sunt în stare să cuprindă cu totul până şi un uriaş invincibil cum e tatăl tău. Vă aprind lumina, copii?

Bambú: O, nu, e aşa de frumos să urmărim umbra asta care se stinge încetinel, nu-i aşa, Prando?

Prando: E foarte frumos, Bambuccia, mai ales dacă ştim, cum se întâmplă acum, că, doar cu un simplu gest, capriciul cuiva ne poate răpi tihna, amurgul şi liniştea.

Să încremenesc oare în liniştea pe care vocea lui Prando o transmite amurgului? Să fiu mulțumită că mă face bătrână,

semn clar că am dat viață cuiva şi, odată cu viața, răzvrătire? El nici nu-şi închipuie ce bucurie mi-a făcut cu decizia lui. Dar lui Prando nu-i poate fi de ajuns să audă glasul care murmură în sinea mea: „e unul de-ai noştri”. Tânăra lui viață are nevoie să lovească sălbatic, spre a creşte. Şi azi încă, atunci când îmi amintesc de toate astea, simt că nu am dreptul să părăsesc încăperea şi să închid ochii în fața acelei zile obositoare. Chiar dacă mi-e foarte somn, trebuie să mai rămân acolo...

Prando: Şi voi ştiți cine a dat putere acestui braț care, cu un singur ordin, poate să măture ani întregi de cuceriri?

Bambú: Capitalismul, verişorule drag, Anglia, Franța, doar ştim prea bine.

Prando: O ştii prea bine, da, Bambolina? Aşa e, desigur, dar şi sectarismul comuniştilor tăi! De un an încoace mi s-au deschis ochii: sectarism fără minte, care i-a împins pe socialişti împreună cu toate forțele democratice în brațele fascismului.

Bambú: Dacă ți s-au deschis ochii ascultându-l pe Andrea, mi se pare că ai fi putut să-l asculți şi pe Daniel.

Prando: Intelectualul acela ridicol, jumătate francez, jumătate italian?

Bambú: Şi Lenin era intelectual, şi Andrea al tău e, vezi că te contrazici, Prando.

Prando: Dar Andrea e copil de muncitor, iar Daniel al tău doar îşi umple gura cu Rosselli, nu mai termină cu bocete şi lacrimi pentru erorile Comitetului Internațional. Erau

convinşi că, odată cu criza economică, a venit şi sfârşitul capitalismului. Credeau chiar că revoluția bate la uşă etc., etc. În timpul ăsta se risipesc, se împrăştie forțele antifasciste. Acum plângem mortul după ce a murit, Bambú!

Bambú: Eu nu plâng niciun mort, nici tatăl meu nu-l plângea şi tu ştii bine. Mă scoți acum din sărite. Dacă au fost comise erori, ele se pot repara, asta spunea Daniel. Şi, dacă nu mă înşel, aducea şi nişte directive, nu? Acum tu eşti cel care se încrânceneează şi se smiorcăie după trecut.

Prando: Nu mă smiorcăi deloc, dar nu vreau să uit de greşeli, ca să nu cad iar în ele. Şi, pe urmă, dacă vrei să ştii, în ziua de azi nu e aşa de uşor cum îşi închipuie Daniel al tău, care vine aici de la Paris pentru o săptămână, elegant şi pus la patru ace, să recomanzi stânga împrejur. Ca şi cum ar fi doar un număr de magie al lui Bustelli! Vorbeşte tu cu comuniştii de aici, din Italia, şi o să vezi ce simplu e să-i clinteşti din sectarismul în care stau, bătuți în cuie, de atâția ani. La Lentini, la Carlentini[34], numai dacă aduci vorba de socialişti şi îi şi vezi cum unul scuipă într-o parte şi altul îşi suflă nasul. O să-mi spui: bine, ăia sunt țărani, să zicem că aşa e. Dar uite, s-o luăm pe Joyce, pe Joyce a voastră, şi când te gândeşti că o adoram! Ce-mi face dumneaei? Îi aduc nişte băieți pregătiți, dornici să ştie, iar ea strâmbă din nas: liberal! Republican! Ca şi cum am avea la dispoziție o pajişte imensă, plină de flori, din care să alegem! Aici e nevoie de toți, de toți şi nu doar pentru mult-visata himeră a revoluției, ci ca să putem supraviețui. Tu şi Joyce a ta, mamă dragă, vorbiți atât despre fascism, dar şi voi sunteți tot fasciste! Acelaşi fanatism, acelaşi discurs tare şi răspicat!

Jacopo: Aha, ați luat-o de la capăt? Bun. Dar ce întuneric s-a făcut! Aprind lumina, Bambú?

---

[34] Mici localități siciliene din provincia Siracusa.

Prando: Da, aprinde-o, Jacopo, e mai bine.

Jacopo: Nu te supăra, dar pe mine, unul, apusurile mă cufundă într-o groaznică melancolie. A, Mela a şi aţipit! Şi tu, 'Ntoni? Ce-i cu faţa asta lugubră?

'Ntoni: Păi... Mi-e teamă că are dreptate Prando. Numai că mă supără din cale-afară să-l aud că-şi face mama fascistă; pentru numele lui Dumnezeu, Prando, că te-aş lua la pumni, dacă n-ar fi stilul fasciştilor.

Prando: Nu te înfierbânta, 'Ntoni; după cum se vede, mama nu şi-a pierdut cumpătul la auzul a ceea ce cu siguranţă consideră a fi mofturi de bebeluşi.

Modesta: Vreţi să isprăvim cu ambiguităţile?

Prando: Cum să nu!

Modesta: Unu! Ştii că v-am lăsat mereu să discutaţi fără să intervin.

Prando: Ei, şi?

Modesta: Doi! În după-masa asta s-au spus multe lucruri trecute până acum sub tăcere, pe care mi se părea just să le pricep înainte de a răspunde.

Prando: Şi acum de ce nu-ţi spui părerea?

Modesta: Fiindcă simt că eşti hotărât să nu mă crezi, Prando. Hai să vedem: mă crezi dacă spun că sunt de acord cu tine?

Prando: Da, din vorbe! Când ți-am cerut voie să particip la Jocuri, aveai o față...

Modesta: Fiindcă nu-ți cunoşteam motivele.

Prando: Vezi că mă suspectai?

Modesta: Nu te suspectam, mi-era frică, e altceva.

Prando: Frică, ție? Ce să spun!

Modesta: Frică: Jocurile lictoriale sunt crescătoria de copoi a fasciştilor, nu? De unde era să ştiu eu de ce vrei să mergi acolo, dacă tu nu mi-ai spus?

Prando: Trebuia să ai încredere în mine!

Modesta: Îmi ceri o credință pe care n-o am în nimeni, nici măcar în mine.

Prando: Dar, după cât se pare, o ai în prietena ta Joyce. Nu vrei o țigară, mamă? Eşti foarte încordată...

Modesta: Nu-mi plac țigările, ştii doar.

Prando: Nu ştiu. Ea fumează mult şi mă gândeam...

Modesta: Ba ştii! Nu mai eşti copil şi mă văd silită să-ți amintesc că aici, în casă, nu se spionează intimitatea nimănui. Am intrat eu vreodată la tine în cameră fără să bat la uşă?

Prando: Nu.

Modesta: Am deschis eu vreodată o scrisoare pentru tine ori pentru Bambolina?

Prando: Niciodată.

Modesta: Ei bine, atunci îți interzic să-mi încalci spațiul de libertate la care am dreptul, cum au dreptul şi 'Ntoni, Bambolina, Mela şi Jacopo. Ei, nu! Nu poți să te înroşeşti acum, Prando, doar eşti bărbat, ori preferi cumva să-ți mai spun „copilaşul meu"? Nu prea cred. Iar atunci află, şi aflați şi voi, că exact aşa cum, la vârsta ta, n-am acceptat să fiu şantajată de bătrâni, nici acum, când față de tine sunt bătrână, n-am de gând să suport şantajul unora mai tineri!

Prando: Dar eu nu te şantajez, mamă.

Modesta: Ba da, fiindcă, în numele tinereții tale şi a faptului că îți sunt mamă, îmi spui că ar trebui să mă dedic ție şi numai ție! Îmi ceri acum, prin insinuarea cu fumatul, să aleg între tine şi Joyce, iar eu resping şantajul şi îți răspund că nu sunt nici proprietatea ta, nici a ei, după cum tu însuți nu eşti proprietatea mea absolută. Dacă ne putem iubi fără patimă, hai să ne iubim; dacă însă această tensiune de proprietari de moşii va continua să se acutizeze, sfatul meu e să te îndepărtezi o vreme şi să te mai gândeşti. E adevărat ce spuneai, că ai nevoie de tovărăşia unora ceva mai adulți ca tine, iar Jocurile astea ar putea fi ocazia potrivită. De luna viitoare poți să-ți închiriezi un apartament la Palermo, dacă vrei. Nu, lasă-mă să isprăvesc. Tu ai vorbit toată după-amiaza, acum e rândul meu şi să nu crezi că mă amuză s-o fac. Orice convieţuire, pe termen lung, dă naştere unor tensiuni şi nu există rudenii de sânge ori alte prostii care să le poată rezolva. Din fericire, nu suntem săraci şi ne putem permite leacul potrivit fiecăruia. Mâine îi telefonez avocatului

Santangelo să-ţi deschidă un cont la Palermo. La Palermo visezi, nu? Du-te atunci să iei o gură de aer proaspăt, Prando, şi să ne aduci veşti bune la întoarcere.

Ieşind din salon, întrevăd chipul lui Joyce. Sau e a lui Timur privirea aceea din fundul puţului, care fixează o clipă, peste umărul meu, tăcerea copiilor? Îmi simt braţele şi picioarele grele, dar chiar şi pe întuneric ştiu drumul care duce spre somn. Poate că să mori nu e decât un somn ceva mai lung, o odihnă în sfârşit fără capăt... Nu apuc să mă azvârl în pat, că glasul lui Prando răcneşte dincolo de uşă:

— Dacă nu-mi deschizi, să ştii că mă omor, mamă, mă omor!

Cum vine spre mine, îl văd înalt, mai înalt decât era în salon. Sau camera mică îl face să pară chiar mai lung decât Carmine?

— Ai vrea să dormi, după ce m-ai alungat aşa? Sau te omor, sau mă arunc pe geam, ca să nu te fac bucăţi!

Ajuns la fereastră, îi apuc braţele, nu are intenţii serioase... E de-ajuns să-l reţin fără a-l forţa şi iată-l că se opreşte, proptindu-şi capul de geam. Acum plânge, doar umerii robuşti i se zguduie uşor, e plânsul mut al unui bărbat adult. Bărbaţii nu ştiu ei să plângă ori au fost împiedicaţi s-o facă? Oare această interdicţie nutreşte în el aroganţa surdă de stăpân, cu care, imediat ce-mi simte gestul tandru, mă priveşte ostil? Lacrimile cu greu înghiţite nu sunt ale unui fiu maltratat, sunt lacrimile unui bărbat respins, aceeaşi privire ca a lui Mattia: „Tu nu mă iubeşti, Modesta!” Nu-mi dezlipesc palmele de pe umerii lui, prelungesc mângâierea până la gât, unde are aceeaşi piele, de piatră şlefuită, ca şi Mattia.

— Nu eu te-am alungat, Prando, ştii doar. Tu te-ai săturat să tot stai între mucoşi şi bătrâni, aşa ai spus.

— Tu nu eşti bătrână! Din cauza acestei infamii pe care am spus-o, aş vrea să mor. Tu eşti cea mai frumoasă, mamă, cea mai frumoasă! Aşa a zis şi Andrea... Nu ştiu, nu ştiu ce m-a apucat. Când mi se pare că te urăsc, când nu mai pot să rabd să nu te văd. Neam blestemat, noi, Brandiforti, neam blestemat! Detest pe toată lumea, o să ajung smintit ca taică-meu!

— Tatăl tău nu e smintit. Boala l-a adus în starea asta. Tu nu eşti bolnav, nu? Sau s-a întâmplat ceva, de ți-e teamă?

— Nu, nimic, să mă ia dracu'! Sunt atent, ce crezi, că n-am minte? Dar atunci ce-oi avea, ce am?

— Ştiu eu ce.

— Ce să fie oare, mamă?

— Noi doi ne iubim prea tare şi semănăm prea mult.

— Aşa spui? Acum că mă ții în brațe, mi se pare adevărat.

— E adevărat, Prando. Nu spune toată lumea că îmi semeni leit când zâmbeşti?

— Ah, mamă, ține-mă în brațe!

— Vezi ce mult semănăm, Prando? Adineauri urlam unul la altul, ne insultam, iar acum eu nici nu mai mi-aduc aminte. Tu?

— Adevărat, nici eu nu-mi mai aduc aminte... Şi când eram mic păţeam tot aşa.

— Mai ştii ce-mi spuneai mereu în copilărie, de când descoperiseşi că tata era prea bolnav ca să stea cu noi? Spuneai mereu: „Nu fi tristă, mamă, când o să mă fac mare o să mă însor eu cu tine”.

— Adevărat, acum mi-aduc aminte. Mi se părea că am visat asta...

— Şi eu m-aş mărita cu tine, Prando, dacă n-ai fi copilul meu.

— Cu mine? Du-te-ncolo! Nu dai doi bani pe mine.

— O luăm de la capăt?

— Dar chiar valorez eu ceva în ochii tăi? Uită-te drept la mine şi mai spune o dată.

— Eu te prețuiesc, Prando, dar trebuie să te duci la Palermo şi să stai o vreme singur, să te uiți în jurul tău. Ştii ce fete frumoase sunt la Palermo?

— Aşa zice şi Andrea, dar cum de observi tu aşa ceva?

— Fiindcă un pic bărbat sunt şi eu, Prando; ai, ce zici?

— Sigur, când faci ca adineauri, eşti ceva de speriat. Dacă vedeai!

— Ce?

— Îmi vine să râd.

— De ce?

— 'Ntoni, când ai ieşit, s-a făcut că aplaudă.

— Nu mai spune!

— Pe urmă a zis că ai fi fost mare actriță. Şi eu i-am tras un pumn, săracul 'Ntoni! Dar mi-am cerut iertare imediat, i-am pus o fleică pe ochiul învinețit şi am stat de vorbă cu el... Mi s-a făcut somn, mamă, ce-o fi cu mine? Pot să dorm puțin aici, cu tine?

După cum i-a căzut capul greu pe sânul meu, am înțeles că, cel puțin mintal, mă posedase. Ardeam toată. Cine ştie de când o doream fără să ştiu.

73.

Ce înseamnă puterea imaginației: pe cât de urâtă mă simțisem când mă făcuse bătrână, pe atât mă simțeam de frumoasă şi mulțumită, ca o tânără soție din romanele de dragoste, aflată în luna de miere, acum, cufundată în apa rece din cadă, cu Prando care dormea în camera de alături...

După nuntă, Beatrice devenea de la o zi la alta tot mai frumoasă şi mai mândră de sine... N-am avut parte prea mult de extazul acesta senin. Abia apucasem să ies din cadă, când am auzit glasul tulburat al lui Prando.

— Mamă, unde eşti?

— Sunt aici.

— Ce s-a întâmplat?

— Ai adormit.

— Nu! Cum se poate aşa ceva, spune-mi?

— Se poate fiindcă eşti ca mine. Întâi te înfurii, ţipi, pe urmă adormi. Ţi-l închipui pe Jacopo adormind după ce s-a certat cu Bambú?

— Vezi să nu! Ce-o mai lungeşte! Săptămâna trecută, după discuţia aia cu Bambolina, trei zile m-a tot tocat fără încetare. Când îi intră lui ceva în cap, adio!

— Nouă ni se par fixaţii, Prando, dar aşa e el, altfel.

— Păi, da. Dar cât am dormit?

— Puţin.

— Şi tu ce-ai făcut în timpul ăsta?

— Baie.

— Tu ai pus pledul ăsta peste mine?

— Sigur. Întâi te-am învelit şi pe urmă...

— Ai făcut baie... Ce rochie frumoasă! De mult n-ai mai pus-o, îmi place cel mai mult.

— Ştiu.

— Dar de ce te-ai gătit aşa? Pentru Tudia ăla, care vine la cină?

— O luăm iar de la capăt?

— De ce îl tot chemi aici?

— Pentru afaceri, ca pe avocatul Santangelo şi pe alții.

— Da, numai că ăla nu e bătrân şi se uită la tine de mă apucă toți dracii. Uite ce-am transpirat! Pot să fac un duş la tine în baie? Am tras un pui de somn care m-a umplut de lene... Aş mai sta în pat, dar mi-e foame. Ce să fac, mamă, să fac un duş ori o baie în cadă?

— Cum preferi.

— Dacă fac baie, vii să mă speli pe spate?

Oare cât timp trecuse? Parcă ieri Prando se putea îneca în cadă, ca într-un lac, iar Modesta trebuia să fie foarte, foarte atentă... Acum tălpile lui mari, ca de statuie, se joacă cu lănțișorul dopului de la cadă.

— Ce foame mi-e! Cine găteşte în seara asta?

— Jacopo şi 'Ntoni. Cred că e rândul lor.

— Vai de mine! Cine ştie ce porcării o să mai facă!

— Ultima oară n-a fost prea rău.

— Dar de ce nu ascultă ei de Stella? Nici eu n-am habar, dar mă iau după sfaturile ei. A, mamă, ştii că săptămâna trecută Andrea a avut mare succes cu friptura? Eram zece, dar Andrea voia el să învețe s-o facă. Tocmai el, comunistul. Că până atunci nu ştia să-şi facă nici două ochiuri.

— De vină sunt mamele care fac din bucătărie un mister şi-şi răsfață odraslele cu delicatesele lor. Şi eu am învățat destul de târziu. Pe Argentovivo şi pe mătuşa ta Beatrice nu le puteai dezlipi de bucătărie.

— Ce frumoasă eşti, mamă! Pun pariu că n-ai nici tu chef să mănânci din tentativele semnate de 'Ntoni şi Jacopo.

— 'Ntoni nu se descurcă prost la bucătărie.

— Se poate, dar spune drept, nu prea ai chef nici tu, nu-i aşa?

— Chiar deloc.

— Atunci, ştii ceva? Dacă-mi dai nişte bani, că iar sunt pe jantă, aia nici nu-i motocicletă, e o gaură fără fund, în care dispar banii! Dacă îmi dai nişte bani, te scot la cină la un restaurant nou de la Plaia. Îmi place cum întoarce lumea capul când intrăm noi doi. Dacă-mi dai bani, eu mă dau mare şi tu mănânci bine.

— Ce să zic, mai-mai că aş accepta, mi-e o foame...

— Ce bine! Hai să mergem... Vai, ce uşoară eşti, mamă, câte kilograme ai?

— De unde să ştiu?

— Eşti ca un fulg!

— Eşti tu forțos nevoie mare! Hai, lasă-mă jos. Am amețit.

— Am un fulg de mamă, martor mi-e Dumnezeu!

— O fi din cauză că mi-e foame. Hai, Prando, lasă-mă jos! Ți-e foame şi ție, nu? Du-te şi anunț-o pe Stella şi hai să fugim la Plaia, cum vrea uriaşul ăsta!

— Dar dacă fugim şi nu spunem la nimeni?

— Ar fi frumos, dar nu se poate, ştii doar.

— Bine, atunci, eu mă duc la Stella să-i spun, dar tu aşteaptă-mă în maşină, fără să te vadă nimeni, aşa măcar ne prefacem că fugim în lume...

Ce înseamnă puterea imaginației! Mi se părea într-adevăr că evadez în noapte alături de băiatul acela mut, atent la drum, la fel cum Carmine asculta doar muşchii lui Orlando, atent să schimbe vitezele cu blândețe, ca să nu afecteze cursa vehiculului său. „Motorul e un organism viu, puternic şi delicat, Jacopo, caută-ți pe altcineva care să te învețe să conduci. N-ai mână pentru lucrurile vii, mi se rupe sufletul când te văd cum schimbi vitezele, să mă ia naiba!”

Tăcerea aceea mi-era cunoscută, îmi comunica o forță protectoare, fără prea multe gânduri. Crescut lângă mare, băiatul acela păstrase tăcerea gravă a celor din interiorul insulei. Nu va mai rosti nicio vorbă până ce nu ajunge la capătul drumului.

— Iată-ne ajunşi, mamă, gândeşte-te numai: am făcut exact douăzeci de minute! Ce doamnă frumoasă eşti în rochia asta, aş vrea s-o porți mereu.

— Ce e mereu plictiseşte, Prando.

— Mie îmi plac mai mult lucrurile cunoscute decât noutățile.

— Dar ăsta e un local nou.

— Ei, fiindcă ştiu prea bine cât de mult îi plac doamnei noutățile, am făcut un efort. Îți place aici?

— E magnific! Şi ce pod lung, pare o navă!

— Au încercat să împingă rotonda cât mai în larg. Luăm cina în rotondă, nu? N-o să-ți fie frig? Dacă ți-e frig, spune-mi, îți dau haina mea.

Nu mi-e frig, dar dorința de a-i simți brațele pe umeri mă face să spun:

— Da, e cam vânt aici.

— Ştiam eu. Aşa fac mereu femeile, umblă dezbrăcate, ca să fie frumoase, şi pe urmă... Dar mie îmi face plăcere. Ce-i cu tine, mamă? Te-ai întristat.

Chiar alături de noi, o cascadă de păr negru, ondulat mângâie un chip de băiețandru. Prando nu se uită deocamdată într-acolo, dar nu peste multă vreme haina lui o să acopere acei umeri fragili, pe care abia îi atinge o mătase întunecată şi blândă, cum e şi noaptea asta. Sunt geloasă, ridic privirea şi mă uit în ochii lui: e o gelozie nouă, gelozie de mamă, care mă face să-i urăsc tinerețea.

— Ce e, mamă, de ce nu mănânci?

— Ba mănânc, Prando, numai că sunt geloasă.

— Geloasă, tu? De unde până unde şi pe cine?

— Pe toate fetele cărora o să le pui haina ta pe umăr. Şi vreau să-ți mai spun ce am descoperit în seara asta, ca să te pun în gardă contra mea, ca de la bărbat la bărbat sau ca de la femeie la bărbat, cum vrei s-o iei.

— Ce-ai descoperit?

— Că există ceea ce se numeşte gelozie de mamă şi e mai bine s-o recunoaştem.

— Ce vrei să spui?

— Nimic... Te avertizez doar că o să fiu întotdeauna geloasă pe orice fată de care ai putea să te îndrăgosteşti.

— Dar la ce-ți umblă gândul, eu n-am nicio intenție...

— Ba nu, Prando, nu te eschiva, noi am hotărât de acum multă vreme că o să fim altfel decât familiile alea, unde toți se prefac că se iubesc, dar tot ce fac e să se oprime unul pe altul.

— Da, sigur. Iar eu, ştii doar, am încercat să te înțeleg şi am fost de acord s-o respect pe Bambolina... Dar ce ți-a venit acum? Nu cumva am făcut eu ceva nepotrivit şi vrei să-mi tragi două palme, ca atunci?

— Nu! Atunci ți-am dat două palme pentru că pretindeai ca Bambolina să-ți fie slugă şi nu voiai să stea de vorbă cu prietenii tăi. De ce te purtai aşa, Prando, acum eşti mare, poți să-mi spui de ce?

— Asta-i bună! Întâi, pentru că toți prietenii mei făceau aşa şi mi se părea just. Pe urmă, fiindcă eram gelos.

— Uite, acum îmi trag singură două palme, fiindcă am descoperit că, şi la mine, tendința de a face la fel ca toate mamele pe care le cunoaştem noi e atât de puternică, încât... trebuie să-i pun stavilă, iar tu trebuie să mă ajuți.

— Dar mie, să-ți spun drept, îmi face plăcere să fii geloasă.

— Mie nu! Şi tu trebuie să mă ajuți.

— Bine, frumoaso! Dar cum?

— Râzi, ai?

— Păi da, nu mă aşteptam la aşa ceva de la tine.

— Nici eu nu mă aşteptam.

— Şi ce-i de făcut, mamă?

— Nimic. Când te văd cum râzi, mi se face iar foame... Vai, s-au răcit spaghetele!

— Şi ale mele. Ce facem? Cerem altele?

— Bineînțeles. Doar ce, glumim?

— Ce simpatică eşti!

— Da, numai că sunt plină de defecte, Prando. Ca toate mamele. Vreau să-mi cunoşti defectele şi să te păzeşti de mine pe viitor.

— Diavolițo! Ştii şi tu că, dacă te aud vorbind aşa, creşti în ochii mei de ajung să mi se pară neroade celelalte femei, inclusiv Bambú.

— N-am ce-ți face. Ăsta e prețul. Şi mie, după ce am cunoscut un bărbat precum Carlo, mi-ar fi greu să-l mai înlocuiesc. Treaba ta! Eu te-am avertizat: un om avertizat e pe jumătate salvat. A, uite şi spaghetele, în sfârşit!

— Nu-mi mai e frig, era de la foame, probabil. Ia-ți haina înapoi, Prando.

— Şi cu Jacopo eşti geloasă?

— Nu! Dar, când erai tu mic, nu puteam răbda să stai în brațe la Stella, la mătuşa Beatrice. O mai ții minte pe Beatrice?

— Da, şi mai sunt şi fotografiile. Dar era mai frumoasă decât în fotografii, nu-i aşa? Îmi amintesc părul blond, vaporos...

— De care o tot trăgeai... Nu cred că pentru Jacopo o să fiu vreodată geloasă, nici după ce va mai creşte.

— Şi cum îți explici?

— Cine poate pricepe cum se petrec lucrurile astea! Uite că a venit fluxul, auzi cum loveşte marea în piloni?

— Gândeşte-te, mamă, ce frumos ar fi dacă, printr-o vrajă, rotonda s-ar desprinde de nisip şi marea ne-ar duce în larg.

— Uite ce de plaje amenajate, Prando! Când erai tu copil, nu erau mai mult de cinci sau şase.

— Chiar aşa? Dar ce se întâmplă?

Se face rumoare de glasuri în întunericul care a căzut brusc peste albul feței de masă.

— S-a oprit lumina, doamnă. Nu e de la noi! Uitați-vă, nu e lumină pe tot litoralul. Imediat. Aducem lumânări.

Cât ai bate din palme, o sută de lumânări plăpânde, aşezate pe mese, prefac bucuria de mai înainte într-o aşteptare agonizantă.

— Nu s-a mai întâmplat niciodată, domnule căpitan, ne pare rău. Sigur, vă aduc imediat nota.

— Danke schön.

— Uite un ofițer german, mamă, nu-l observasem.

— Nici eu.

— Tu îți mai aminteşti de Războiul cel Mare, mamă?

— Foarte puțin, Prando. Eram îngropată la mânăstire pe vremea aia.

— Dar cum e războiul? Cum începe? Eu mă trezesc uneori dorind să înceapă războiul.

— Fiindcă eşti tânăr şi tinerețea are nevoie de aventură.

— Da, poate.

— Îți mai aduci aminte cum, în copilărie, voiai să te faci corsar şi pe urmă explorator? Învață să te îndoieşti de emoțiile tale. Războiul nu e aventură, aventura e ce alege un individ, nu ceva la care eşti obligat să iei parte.

— Se spune că, dacă izbucneşte războiul, totul va fi distrus. Se vorbeşte că nemții au arme noi, extrem de puternice.

— Daniel, ți-amintești? Ne-a povestit despre sate întregi distruse de aviație în Spania.

— Da, dar ăla e un fricos! Eu am auzit cu totul alte poveşti, despre războiul din Abisinia, de exemplu.

— De la fasciști ai auzit, Prando, să n-ai încredere. Sunt sigură că, într-o bună zi, pe care poate nici eu, nici tu n-o s-o apucăm, războiul va fi arătat cu degetul drept o infamie.

— Dar şi voi vorbiți de război.

— De revoluție, e altceva! Revoluție înseamnă legitimă apărare împotriva celui care te agresează cu arma foamei şi a ignoranței. Dar ce mult am mai vorbit despre asta! Cere, te rog, nota şi hai să mergem acasă, Prando! Văd că nu vine lumina şi am impresia că întunericul ăsta o să țină pe vecie, hai să mergem acasă.

— Sigur, mamă. Nota, vă rog! Ce-i, mamă, de tremuri, ți-e frig?

— Nu, o să fiu sinceră cu tine, Prando. Dorința ta de aventură mă cutremură. Cumpără-ți maşina pe care o doreai şi ia-te la întrecere cu băieți ca tine ori du-te în America, pune-te pe furat, fă ce vrei! Dar să vină de la tine, nu să fie

din ordinul Regelui, Ducelui sau Führerului! A dori războiul înseamnă să îndrepți viitorul, şi nu numai pe al tău, spre nenorocire. Vrei să înțelegi asta ori nu? E ultima oară când încerc să mă fac înțeleasă de masculi îngâmfați ca tine. Tu nu aparții nici Statului, nici mie şi nu-ți închipui că eu o să dau vreun ordin. Ce mama dracului! Cum poate omul să vă facă să înțelegeți că multe dorințe vă sunt insuflate de sus, ca să se poată folosi de voi? Înțeleg că e greu pentru un sărac, care trebuie să-şi astâmpere foamea şi să învețe să citească până să afle cine e şi ce vrea. Dar tu, tu ai avut şi pâine, şi cărți, nu-ți pot găsi nicio scuză. Eşti răspunzător pentru tine şi pentru cei pe care mâine i-ai putea trage după tine. Şi acum ce faci, cu motorul pornit? Mergem acasă, da ori ba? Mi-e somn.

74.

Vila Suvarita ne iese în întâmpinare dintre valurile de pini, cu ferestrele luminate, ca o navă în sărbătoare. Poarta e larg deschisă, câinii se învârt tăcuți în jurul unei ambulanțe. Prando frânează, oprind pe marginea aleii, unde ne izbesc lumini şi zgomot de portiere trântite în grabă, urmat imediat de urletul de oțel al sirenei.

Uşa e şi ea larg deschisă, ca pentru o petrecere cu musafiri. Prin salonul pustiit mai rătăcesc câteva siluete neclare. Mela şi Bambú se strâng în brațe pe catifeaua roşie a canapelei. Pe fotolii zac măşti, peruci, un domino de mătase neagră, ca de carnaval.

Stella: Oh, Mody, în sfârşit! Pietro v-a căutat peste tot!

Modesta: Da, da, dar ce s-a întâmplat aici?

Jacopo: Ne jucam de-a teatrul, mamă, după cină...

Modesta: Şi?

Stella: Eu îi dusesem sus doamnei ceai şi biscuiți, că de multe ori nu ia cina, nu mă gândeam...

Modesta: Dar ce s-a întâmplat? Taci, Stella, lasă-l pe Jacopo să spună! El mi se pare singurul care nu şi-a pierdut capul.

Jacopo: Bambolina s-a dus, pe la unsprezece, la Joyce, avea nevoie de dominoul ei pentru o scenetă şi a găsit uşa întredeschisă şi lumina aprinsă pe noptieră. A ciocănit în uşa de la baie, dar n-a răspuns nimeni. Pe urmă a văzut că pe sub uşă venea apă şi... Uite-o cum mai tremură încă, biata Bambú! Noroc că Mattia era aici! A trebuit să aruncăm în aer broasca de la uşă, adică el, cu un foc de revolver şi... Îngrozitor! Era plin de sânge, mamă! 'Ntoni a leşinat.

Modesta: Şi unde e acum Mattia?

Jacopo: A plecat cu ambulanța. S-a oferit să dea sânge pentru transfuzie. Of, mamă, să sperăm că o salvează! Ce m-a speriat cel mai tare a fost că Bambú urla coborând pe scară, dar ținea strâns în brațe dominoul lui Joyce. Cum e posibil?

Bambú: Doar ți-am spus, Jacopo, dominoul era pe scaun şi l-am luat de acolo. Îl aveam în mână când am băgat de seamă...

Jacopo: Dar de ce îl țineai aşa de strâns?

Bambú: Ce frică mi se face, zia, când mă gândesc că puteam nici să nu bănuiesc nimic! Din fericire, am simțit covorul plin de apă sub picioare şi am bătut la uşă. Vai, Mela, ce lucru îngrozitor! Nu vreau să moară Joyce, Mela, nu vreau!

Prando: Stai jos, mamă, eşti palidă ca moartea, aşază-te! Vrei să mă duc eu la spital?

Modesta: Nu.

Bambú: Şi Antonio a spus să stăm aici, pentru că, dacă moare, trebuie s-o aducă aici, din cauza fasciştilor. I-a spus încet lui Mattia, dar eu tot l-am auzit. Of, Prando, ia-mă în brațe! Dar unde ați fost? De două ceasuri vă caută Pietro prin restaurante, unde v-ați dus?

Prando: Ei, frumoasă idee mi-a mai venit şi mie! Un restaurant nou.

Jacopo: Ce linişte s-a făcut, mamă! Nu mai suport.

Stella: Tăcerea de sfârşit de vară, Jacopo. Se întâmplă o dată la o sută de ani.

Bambú: Ce se întâmplă la o sută de ani, Stella?

Stella: Tăcerea asta. Ziua noi ne mişcăm şi n-o auzim, dar ea aşteaptă aici. Şi noaptea pune stăpânire pe toate. Acum mulți ani, ne-a apucat decembrie tot aşteptând.

Bambú: Aşteptând ce, Stella?

Stella: Apă din ceruri, Bambuccia! După luni şi luni de arşiță, gura pâraielor şi a râurilor amuțeşte, aşteptând apa. Dar ieri-noapte, pe la trei, am văzut de la fereastră primele fulgere seci la orizont, e semn bun.

Jacopo: Tu stăteai la fereastră la ora aia, Stella?

Stella: Mie îmi place noaptea. Noaptea îți arată multe lucruri.

Jacopo: Eu nu mai pot, mamă, spune ceva!

O dată la o sută de ani... Au trecut o sută de ani de când şarpele tăcerii a lunecat împrejurul casei, în timp ce Carlo se lupta pentru viață. A lunecat puternic şi moale împrejurul pereților care tac ca hipnotizați, uitându-se țintă la solzii şarpelui încolăcit...

Jacopo: S-a auzit o maşină, mamă, a venit o maşină!

Bambú: Nu e posibil, n-au lătrat câinii.

Stella: Dar e Nunzio la poartă, i-o fi ținut el, hai să vedem!

Avea dreptate Stella. Nici nu ieşim bine pe uşă, că picături furioase ca nişte lacrimi reținute mult timp ne izbesc pe frunte, pe obraji, aproape fără să ne ude măcar. Din portiera maşinii, mare cât o uşă de casă, Mattia pune un mic balot în brațele lui Pietro.

Jacopo: E vie, mamă, Mattia zâmbeşte!

Mâinile ciuntite de bandaje se odihnesc pe cearceaful alb: nu mai conțin şi nici nu mai provoacă emoții, ca nişte relicve respingătoare pe tava de argint din chivotul binecuvântat. Ce sculptor şi-a silit oare talentul să divulge durerea aceea fără de viață şi fără de speranță?

— Iartă-mă, Modesta, nu voiam decât să mor.

— Ştiu.

— De ce nu m-ați lăsat să mor?

— A fost o întâmplare, Joyce. Eu nu eram aici. Bambolina a venit sus întâmplător şi Mattia a forțat uşa.

— Mattia? Şi eu eram goală în baie? Ce ruşine! Eşti scârbită, Modesta?

— Nu, simt doar neputință şi multă tandrețe.

— Când m-au adus înapoi?

— Azi-noapte, pe la trei, pe la patru, nu mai ştiu. Țin minte doar că începuse să plouă, din fericire. Uite cum toarnă afară, Stella zice că e adevărat belşug.

— Oh, Stella! Şi cu ea m-am purtat urât.

— Stella înțelege. Era supărată doar că nu vrei să bei supa.

— A, da?

— Da. Şi, dacă reuşim să ducem jos ceaşca asta, goală, o să vezi că nici n-o să-şi mai aducă aminte că ai repezit-o.

— Am repezit-o! Ce ciudat vorbiți voi aici.

— Ce zici? Bem acum ceaşca asta toată, ca să uite de repezeală?

— Oh, da, mi-e aşa de sete!

Linguriță cu linguriță, printre buzele crăpate, dimineață de dimineață, până în după-amiaza când Joyce, aşezată la fereastră, reuşeşte să ridice cu propriile mâini ceaşca de ceai la buzele vindecate.

— Prando a venit să-şi ia rămas-bun, de parcă pleca în America. E foarte schimbat, nu mai e un băiețandru, dar mi s-a părut senin.

— Va avea o casă a lui, cu cheie proprie, unde va putea să vină şi să plece când vrea, să facă ce pofteşte.

— Dar 'Ntoni? Nu l-am mai văzut de zile întregi.

— Ei, s-au întâmplat multe! Moartea lui Angelo Musco i-a aruncat în aer planul de fugă de aici, iar acum studiază de zor, ca nebunul, fiindcă a descoperit că la Roma există o şcoală de actorie. Ai auzit de ea?

— Nu m-am interesat niciodată de teatru.

— Ei, nu contează. Important e că, dacă trece de un examen, va putea fi admis la cursuri, chiar dacă e aşa de tânăr. Iar, dacă e bun, o să aibă şi bursă de studii.

— Şi când se ţin examenele?

— Luna viitoare.

— La Roma... Dar noi două, Modesta?

— Noi, ce, Joyce?

— Vorbesc, pun întrebări, dar fără interes. E îngrozitor, e ca şi cum aş fi moartă şi îngropată la tine în grădină, cum spuneai în glumă. Să fi murit în dimineaţa când era să dai peste mine cu maşina, în parc! Credeam că vii de la prânzul obişnuit cu avocatul Santangelo, dar...

— Dar ce?

— Dar am înţeles că te văzuseşi cu Timur. Aşa e?

— Da. Voiam să-ţi spun.

— Ah, pleacă de aici, pleacă! E ca şi cum m-ai fi omorât! Vă urăsc pe toţi, pleacă!

— Şi eu, care speram, acum că te simţi mai bine, să-ţi vorbesc despre o mare bucurie pe care am avut-o.

— Ce bucurie?

— Prando nu e fascist! Mi-a vorbit despre asta, în sfârşit, iar, dacă un băiat cum e el, cu tot ce avem noi în jur, a reuşit să scape, asta îmi dă speranţe. Şi îţi sunt datoare şi ţie dacă am reuşit să-l fac să nu ajungă...

— Ca Timur, hai, spune, ca Timur? Ţi-a zis tot.

— Da, tot.

— Nu e adevărat! Nu eu am împins-o pe Renan la sinucidere. Eu o iubeam, mai mult decât pe mine însămi. Nu eu am certat-o în ziua aceea. Şi, pe urmă, era geamăna mea, semănam ca două picături de apă. În toate ţările pe unde am fost în copilărie ne aştepta un cor de admiratori. Două geme solitare ni se spunea. Uite? Vezi solitarul ăsta? Papà a cumpărat unul pentru mine şi unul pentru Renan în anul acela, la Sofia... Şi, pe urmă, ce ştie el despre asta? Nici nu se născuse. Cum îşi permite să repete bârfe, zvonuri? Ce ştie el? Când s-a născut, tata murise deja. Şi, odată cu el, şi toate călătoriile alea care nu ne dădeau pace. Trei ani colo, doi dincolo. Mereu alte limbi străine de înfruntat, prieteni provizorii. N-apucai să legi o prietenie, să deprinzi o limbă, că trebuia să pleci, nici nu se isprăvea bine de aranjat o casă, că iar luam trenul... Şi oraşul ăla, Sofia! Cel mai oribil dintre oraşe, anonim, provincial, mereu cu toţi ochii aţintiţi pe gemenele ambasadorului. Şi ce vină aveam eu dacă Renan, exceptând înfăţişarea, era cu totul diferită de mine? Ce puteam eu să fac dacă în fiecare ambasadă se giugiulea cu omul de serviciu, se plictisea, nu reuşea să înveţe limba, nu citea? Iar ei doi, aşa de închişi în bula lor de iubire! Nu l-am văzut niciodată pe tata să se uite admirativ la vreo femeie, la niciuna! Numai pe ea şi pe ogarii ei îi privea cu drag... Pe noi, numai în fugă, la plecări şi la sosiri, de parcă ar fi controlat să nu-i lipsească vreun bagaj. Şi cine s-ar fi gândit că în acea primă duminică în oraşul acela nou, în casa aceea imensă, îngheţată, nelocuită cine ştie de când, cu sobele alea pe care nu reuşeau să le pună în funcţiune... Eu citeam în patul meu

şi Renan fuma într-al ei. Când papà era plecat de acasă, ea îi lua ţigările şi fuma. Tata îmi poruncise să-i interzic, dar eu nu i-am spus nimic niciodată, jur! În ziua aceea, citeam Groapa cu fete a lui Kuprin. Era o carte interzisă, dar eu o luasem de la mama din valiză. Şi doar ştii ce fascinantă e, voiam s-o termin înainte ca ei să se întoarcă la cină. Nici n-am observat... După aceea, abia după aceea, mi-am adus aminte că, la un moment dat, Renan a început să umble în sus şi-n jos prin cameră. Dar de ce în toate casele alea aşa de mari ne puneau să dormim împreună?... A început să se plimbe prin încăpere, apoi a încercat să se întindă lângă mine. Patul era mic, da, era mic, iar ea mă tot sâcâia trăgându-mă de păr. Pe urmă a spus: „Mergem la plimbare?" Ce puteam să ştiu eu? Era prima duminică acolo, nu ştiam drumul. N-am fost mojică, crede-mă, i-am spus doar: „Papà ne-a interzis, e periculos". Pe urmă s-a lăsat întunericul şi am aprins lumina, să citesc ultimele rânduri. Renan nu era nicăieri şi se făcuse deja târziu. N-am mai citit niciodată acele ultime rânduri, fiindcă ştiam că tata şi mama puteau să se întoarcă dintr-o clipă în alta şi speram să se întoarcă şi Renan de la plimbare. Spusese: „Atunci mă duc singură". Am aşteptat la fereastră s-o văd apărând. Piaţa aceea mizeră, cu bănci murdare şi pomişori trişti, aliniaţi fără graţie... O am mereu înaintea ochilor, piaţa aceea! Până când majordomul a ciocănit la uşă să vin la cină şi... tremuram la gândul că vom lua cina noi trei, fără Renan, tremuram la gândul că tata va tăcea tot timpul şi m-am gândit să mă spăl pe mâini, măcar să am mâinile curate, ca să nu se mai înfurie şi pentru asta. În baie am găsit-o pe Renan, care se legăna spânzurată de una dintre ţevile mari de încălzire. Ştii, ţevile pentru încălzirea băilor ălora imense, ca nişte saloane... Of, Renan! Modesta, ia-mă în braţe, strânge-mă, mi-e frică!...

Nu pot să n-o îmbrăţişez, deşi numele lui Renan, şoptit în întunericul care se lasă, îmi îngheaţă şi oasele, şi gândurile. Acum s-a făcut mică în poală mea şi tremură toată, agăţându-mi-se de gât.

— Calmează-te, Joyce. Ai dreptate, a fost un accident nefericit.

— Nu! N-a fost un accident nefericit! O certam tot timpul şi, ce e şi mai îngrozitor, o certam fără vorbe... Ce ți-a spus Timur, ce?

— Totul, Joyce, dar nu l-am crezut.

— Nu-i adevărat!

— Joyce, îți repet că nu l-am crezut, mi-a fost doar teamă. Aveai dreptate, Timur e periculos.

— Vezi, vezi? Şi pe urmă, dacă chiar gândeau aşa de rău despre Renan, de ce ne puneau să dormim în aceeaşi cameră? De ce ne alegeau totdeauna paturi la fel, rochii la fel?

— Şi Joland? Nu era sora ta?

— Tot, ți-a spus tot, blestematul!

— De ce mi-ai spus că Joland era sora ta?

— Minciună, e bine? O minciună cum este totul, cum... Pleacă de aici, pleacă!

— Cum vrei tu, plec. Numai că Timur m-a rugat să-ți cer să-i scrii mamei tale. Mama ta n-a murit, Joyce... Nu te uita aşa la mine, încearcă şi tu să mă înțelegi, sunt înspăimântată, mi-ai spus doar că mama ta e moartă. Eu, eu... N-are

importanță, o să vorbim mâine. O să-i scrii două rânduri mamei tale?

— Niciodată! Ce vrea de la mine? Nu-i ajunge cât m-a chinuit? Cât a chinuit-o pe Joland?... Oh, Joland, de ce ai făcut asta, de ce?

— Ce a făcut? Vorbeşte, descarcă-te! Dacă stăm de vorbă, se poate găsi o ieşire.

— Ieşire din ce? Despre ce să stăm de vorbă? Să stăm de vorbă, prostii!

— Dar de ce să-mi spui că mama ta e moartă?

— E moartă, să vă intre bine în cap! Moartă! Am jurat pe cadavrul lui Joland că pentru mine e moartă. O ura pe Joland, n-a vrut niciodată s-o accepte. În fel şi chip am încercat s-o fac să înțeleagă cât de dragă îmi e, dar ea nimic, închistată în dezaprobare. Şi totuşi, ştia în ce singurătate mă zbăteam, ştia totul despre mine... Şi, pe urmă, doar ea mă adusese pe lume aşa cum sunt, anormală... Ea mi-a pus în mână cartea aia, aveam doisprezece, treisprezece ani, cartea aia care vorbea despre cazuri ca al meu... Măcar dacă ar fi acceptat-o pe Joland, n-am mai fi fost aşa de singure. Dar ea, frumoasă, perfectă, cu viața ei reuşită, cum putea ea să accepte o legătură aşa de aberantă? Aşa mi-a zis. Dacă ea ne-ar fi acceptat măcar, eu n-aş fi abandonat-o niciodată pe Joland... Iar ea, singură, mitica, lipsită de apărare, sărmana. Of, de ce n-am murit?

— E uşor, Joyce, prea uşor. Cum e şi să ajungi să fii torturat şi băgat la închisoare pentru o cauză.

— Ce vrei să spui?

— Atâta timp cât indivizi ca tine o să se ducă la pieire ca să-şi domolească sentimentele de vinovăție, cauza e pierdută din start. Nu mai am nicio încredere în tine şi nici în vreun viitor erou de felul tău. Nu plânge, Joyce, era de prevăzut. Nu suntem decât două asasine, ca toți ceilalți. Doar că eu am ucis de nevoie, iar, dacă e necesară, crima rămâne nedescoperită; tu însă, la fel ca maica Leonora sau Gaia, ai ucis pentru alții, cu brațul înarmat de sentimente eterne şi de datorii.

— De ce n-am murit?

— Ai murit, Joyce, pentru că ai întâlnit în sfârşit un om învățat să ucidă şi mai abil decât tine. Şi nu o Joland sau o Beatrice, cu educație sentimentală, cum se spunea... Dar ce zic eu, cum se mai spune încă.

— Destul, destul!

— Nu plânge, chiar dacă ți-a scăpat victima din mână, nu dispera. Eu te iubesc, nu pe vecie, dar încă te mai iubesc. Şi acum de la egal la egal, de la asasină la asasină.

— Unde te duci?

— Păi, să mă spăl pe mâini. E ora opt şi mi-e foame. O să-ți trimit o infirmieră care să te supravegheze. N-aş vrea să sufăr înfrângerea de a trebui să le dau dreptate tovarăşilor şi să te îngrop la mine în grădină.

Partea a patra

75.

Închis în tăcerea lui virilă, Prando grăbeşte desprinderea, eliberându-şi cu fermitate gâtul de braţele cu care îl strânge disperată, Bambolina. Ce ascund oare disperarea aceea şi felul în care Mela îşi muşcă buzele, fixându-mă mută cu privirea? O acuzaţie? Din vina mea rămân fără preferatul lor? Aş vrea să pot pătrunde în mintea lor şi să le urmăresc, dar nu e posibil. Există o limită până la care îi poţi ajuta pe ceilalţi. Dincolo de acea limită, invizibilă pentru mulţi, nu mai e decât voinţa de a-ţi impune propriul fel de a fi... Minciuna pe care o conţin cuvintele e un puţ fără fund, iar Modesta decide să tacă şi să rămână la mila acelui loc gol, seara, la masa ovală a copilăriei lor, care, privit din capul scărilor, pare să se caşte ca un hău. Nu reuşesc să cobor scările. Măcar de m-aş putea rezema de braţul lui Prando, dar Stella plânge şi mă strigă de jos. Nu, nu plânge, e doar agitată.

— Modesta, pentru numele lui Dumnezeu, coboară! De când a plecat Prando, în casa asta nu mai e pic de linişte.

— Ce-i, Stella?

— Ce să fie! În fiecare zi, o nouă trăsnaie! Erau aşa de liniştiţi până acum. De când a plecat Prando...

— Ajunge cu plecarea asta, Stella! Nu mă scoate din sărite! Am întrebat ce se întâmplă!

— Păi, ce să fie? Jacopo, de când... de câteva zile nu mai e el, n-a mâncat de azi-dimineață, nu iese din camera lui, n-a vrut să coboare nici ca să facă lecții cu Crispina, şi mititica de ea s-a pornit să plângă. A trebuit să-i promit marea cu sarea ca s-o fac să tacă. Uite, şi acum, că e vremea de masă, tot nu vrea să coboare... Te duci tu? Ah, tot e bine.

Cunosc îndeaproape camera pe care şi-a ales-o Jacopo, dar nu observasem niciodată că imensele ferestre circulare mai că ating palmierul cel mare, care dă să intre. Pe pereți, în semiîntuneric, table cu numere, desene, coloane de cuvinte greceşti. Lampa de birou revarsă o lumină gălbuie pe masă, pe rafturi, pe scheletul care fusese proprietatea unchiului Jacopo, dezgropat din pod şi şters bine de praf.

„Dar e oribil! Nu mai vin la tine în cameră dacă nu arunci chestia aia înspăimântătoare de acolo!”

„Ce prostie, Bambú! E foarte folositor! Mai ceva decât cărțile! Doar aşa înveți. E fascinant să afli cum suntem construiți pe dinăuntru.”

„Uitați-vă la el, cu toate minunățiile care sunt în pod, el îşi alege un schelet!”

„Dar pe mine mă interesează acest domn. Am să-i spun Yorick, ca Hamlet. Poate că fiecare ar trebui să aibă un Yorick... Şi, pe urmă, eşti pisăloagă, Bambú! Ce, eu îți spun ceva când aduci din pod toate dantelurile şi mătăsurile alea care ție îți plac, şi pe mine mă umplu de tristețe?”

Când ating cu mâna umerii lui Jacopo, vii sub cămaşa subțire, îmi vine inima la loc, cu toate că nu se mişcă şi se încăpățânează să stea cu fața la perete. Totdeauna a făcut aşa, şi când era copil...

— Nu-mi spune „copil”!

— Ai dreptate, acum eşti mare.

— Nu de asta, ştii tu!

— Ce ştiu eu, Jacopo?

— Că nu sunt copilul tău.

„Am visat că nu eram copilul tău şi că tu mă găseai într-un coş pus de cineva sub măslin!”

— Hai să auzim, de data asta unde te-am găsit? Ultima oară era într-o barcă de la țărmul mării şi nu erai deloc trist când povesteai.

— Nu mai pot, vreau să mor!

— Oare visul ăsta te-a îndurerat mereu şi ai ascuns asta, cum faci cu durerea de dinți, ca să nu fii compătimit? Aşa e, Jacopo? Ştiu că nu-ți place să faci ca ’Ntoni, care profită şi de o zgaibă ca să fie alintat.

— Nu, n-are de-a face cu visul, scuză-mă, dar trebuie să stau singur. Mi-am dat cuvântul de onoare. Te rog, du-te la masă, eu trebuie să stau singur!

Cuvânt de onoare, cuvânt de bărbat, tăcere virilă. „Un bărbat adevărat, când a jurat, ştie să-şi țină gura.”

— Nu hotărâserăm noi doi, Jacopo, să nu ne pese de gura lumii şi să vorbim amândoi despre toate, cum am făcut mereu?

— Mi-am dat cuvântul de onoare, nu mai insista! Şi, pe urmă, acum mi-e ceva mai bine, dacă ţii morţiş, uite că vin la cină şi cu asta basta, să isprăvim odată!

Cine putea oare să-i ceară lui Jacopo să-şi dea cuvântul de onoare, iar el să accepte? „Un bărbat adevărat nu-şi dă cuvântul în dreapta şi-n stânga.” O singură persoană avea puterea asta, cineva care a trecut tiptil prin viaţa noastră, cineva blând la chip, care n-a adăstat decât o clipă, ca să dispară apoi fără zgomot. Apariţia acelui chip zâmbitor din culisele trecutului, un chip blajin, care, pentru binele copilului său, promitea să-şi poarte crucea dată de Dumnezeu, m-a întors la o oră de multă vreme uitată. Ticăloasa de Inès! Femeie duşmană femeilor şi bărbatului, femeie ticăloasă, incapabilă să nască... După moartea lui Carlo, a avortat de patru ori, mereu cu şi mai multă uşurinţă: în acea exersare de calvar a crezut că şi-a răscumpărat vina... Iar din culise o văd surâzătoare şi suficient de purificată ca să-şi ia înapoi rodul sfânt al pântecului ei.

— De ce m-ai lăsat să mă nasc, de ce?

— Dar cum puteam să nu te las să te naşti? Inès era sănătoasă, frumoasă, cum puteam s-o silesc să avorteze?

Paloarea lui Jacopo se colorează cu pete violacee, corpul lui de lungan tresare, acum se ridică şi dă să fugă. Nu pot să mă duc după el. E singur în suferinţa lui şi singur va trebui să găsească o cale de ieşire din ea... Se învârte ca un nebun prin încăpere, apoi se prăbuşeşte din nou pe pat, cu capul

între mâinile subțiri, cu încheieturile degetelor înroşite de disperare.

— Atunci, e adevărat?

— Ai prefera să-ți spun că Inès te-a minţit?

Nu pot să mai adaug la fărădelegea comisă de Inès şi pe aceea de a-i ucide în mintea lui Jacopo imaginea, denunțând ticăloşia acelei femei. Cu siguranță că Jacopo mi-ar da crezare, dar nu pot îngădui mâinilor mele să masacreze acea latură a lui Inès care trăieşte în el, latura dulce şi zâmbitoare, pe care am văzut-o înflorind, an după an, altoită pe trunchiul dur şi arid al neamului din care fac parte Gaia şi unchiul Jacopo.

— E mama ta şi o fi simțit nevoia ca tu să ştii.

— Asta mă scoate din minți! De ce nu m-a ținut cu ea, atunci? De ce să aştepte cincisprezece ani ca să... Uite ce e, până acum țineam la ea, îi spuneam zia, dar acum, că ar vrea să-i spun „mamă” când suntem între patru ochi, nu mai pot s-o sufăr, o urăsc. E groaznic să urăşti, eu n-am urât niciodată pe nimeni.

Jacopo se ridică, vrea să-şi descarce prin mişcare ura care îl face să umble în sus şi-n jos prin cameră, cu spatele drept, cum n-a mai stat niciodată.

— Dar ce sunt eu, o marionetă pe care poți s-o treci dintr-o mână în alta? N-are şi ea ochi să vadă şi urechi să audă, cum zice Pietro? Că eu nu ştiam? Ba chiar, abia acum fac eu legătura între multe lucruri pe care Pietro, pe bună dreptate, nu le putea spune. Cu o rentă s-a ales, ca să mă cedeze ție,

şi nu cu una neînsemnată. Şi tu ştii ce a mai avut neruşinarea să-mi spună? Că o să mi-o lase mie... mie, ai înţeles? De parcă aş avea eu nevoie de banii ei ori de ai tăi! Eu voi munci şi nu vreau nimic de la nimeni. Şi pe urmă... şi asta mă face să înnebunesc de ură, ură faţă de viaţă! Nici n-o să am atâta nevoie de bani, fiindcă de acum...

— Fiindcă ce, Jacopo?

— Ştiu că nu trebuie să am copii, niciodată! Boala aia este ereditară şi din cauza asta nu mi-ai spus de Inès, ştiu eu. Eu m-am născut când era bolnav de sifilis, nu ca Prando, care s-a născut mai înainte. O, mamă, de ce, de ce?... Şi de ce plângi? Nu mai plânge! N-o să am niciodată copii, dar nici n-o să-i spun vreodată „mamă" acelei femei, niciodată! Tu eşti mămica mea, nu-i aşa? Aşa spuneai tu, iar eu nu înţelegeam, că Bambolina este mai a ta decât Prando şi că 'Ntoni îţi e nepot, chiar dacă Stella nu ţi-e soră... Tu eşti mama mea, nu-i aşa? Ia-mă în braţe, mamă... Şi o să fii totdeauna, spune-mi aşa, mamă!

Plânge, în sfârşit, în braţele mele şi, ca să liniştesc tremurul care l-a cuprins, rostesc cuvântul acela fără sens, care are puterea, dacă e folosit în doze potrivite, cum se face cu unele otrăvuri, să uşureze durerea.

— Pentru totdeauna, Jacopo, sunt mama ta şi rămân pentru totdeauna lângă tine.

M-am trezit că hohotesc şi eu de plâns la pieptul său, iar braţele lui mă sprijină. Cum putea oare Jacopo să pară atât de fragil cu o clipă în urmă, şi acum atât de puternic? Mai plânsesem aşa o dată, dar nu-mi mai aminteam... Se întâmplase noaptea, pe o plajă, iar flacăra felinarelor luminase doi ochi umezi, de câine recunoscător. Ori se întâmplase când au adus acasă hainele lui Carlo golite de

trup? Manechinul acela căruia îi puseseră în joacă haina, pantalonii şi pantofii lui Carlo. De atunci nu mai plânsesem aşa.

— Ticăloasa! Şi eu să-i zic „mamă” unei femei care te face să plângi aşa de tare?

— Mi-e frică şi mie, Jacopo! Dar de ce încearcă mereu toți să ne facă nefericiți?

— Nu-ți fie frică, mamă, eu sunt lângă tine.

— Toate zile astea tu ai suferit singur, iar mie mi-e frică. Te rog eu, dacă simți iar durere, nu te mai ascunde, vorbeşte cu mine, cum a fost cu durerea de dinți, mai ții minte? Sufereai, dar măcar eram împreună.

— Tu mă țineai de mână.

— Da, vezi? Singurătatea face durerea cumplită. Oamenii profită de singurătate ca să te lovească. Promite-mi, promite-mi, trebuie să luptăm uniți.

— Îți promit şi, ca să-mi adeveresc imediat promisiunea, mai am o durere de mărturisit.

— Ce mai e?

— Mă doare burta, probabil de foame, mi-e cam ruşine, dar mi s-a făcut foame.

— Şi mie.

— Dar cum se poate asta, mamă? Şi când suferă îi e omului foame?

Mâncând din friptura gătită de Stella, durerea pare să-i fi dispărut.

— Ce bună e, mamă! Mie n-o să-mi reuşească niciodată aşa de bine.

— Nici mie.

Dar, odată astâmpărată foamea, durerea se întoarce să-i hăituiască privirea, care fuge, lovindu-se de pereții bucătăriei. În tăcerea aşternută, durerea aceea emite un foşnet uşor de alămuri, sau poate e bătaia înăbuşită a inimii care dă să-i sară din piept? Trebuie să se nască pe el însuşi ori să moară din cauza acelui corp străin, care s-a furişat înăuntrul lui. Prins în această luptă, strânge masa, căutând ajutor în obiectele şi gesturile familiare.

— Pentru mine e o bucurie să reuşesc să gătesc ceva bun. Alaltăieri, tu nu erai aici, Stella avea treabă, Bambú şi cu Mela făceau lecții şi ce fericit am fost eu că am ştiut cum să fac un ou bătut cu lapte pentru Crispina, că îi era foame.

Cu privirea nedezlipită de masa cea mare şi goală, Jacopo nu poate face altceva decât să dea cu pumnii în tăblia de lemn a mesei înainte să cadă iar pe scaun, cu capul în mâini, aţintindu-mi cu ostilitate chipul. Pe chipul meu s-a lăsat pentru o secundă masca lui Inès, iar el nu mai ajunge la mine. Poate că masca aceea va avea puterea să acopere orice chip de femeie din viitorul lui, închizându-l pe viață în celula neîncrederii. A rostit numele Crispinei, poate că obrăjorul

acela reuşeşte să se strecoare printre gratiile pe care i le-a plantat Inès de jur împrejur.

— Crispina a plâns astăzi.

— Ştiu, ştiu, îmi pare rău de asta, dar nu puteam să mă duc la ea!

— Cineva ne face pe nedrept să suferim, iar noi, în loc să oprim nedreptatea asta, o ducem mai departe, împotriva cui e mai mic şi mai lipsit de apărare?

— Ai dreptate, ştiu. Şi cu gândul la ea m-am străduit, dar femeia aia, mamă... rea mai e femeia aia! Iar acum că ştiu că mi-e mamă, e ca şi cum... ca şi cum aş fi descoperit că toți oamenii sunt răi, toți!

— De ce e rea, Jacopo?

— Uite-aşa! Nu numai că mi-a spus ce nu mai avea dreptul să-mi spună, dar n-a făcut decât să te critice pe tine, pe Bambú, pe noi toți. A spus că tu eşti o nebună. Că ai risipit toți banii, numai ca să trăieşti cum îți place ție şi...

— Nu e singura care ne critică, Jacopo.

— Ştiu... Dar de ce mă doare aşa tare, mamă?

— Fiindcă te temi să nu fii şi tu rău, ştiind că eşti fiul ei. Nu e rea, e ignorantă. Bunătatea, lipsa răutății, e un lux. Săracii, eu am fost săracă şi o ştiu prea bine, săracii n-au timp să fie buni.

— Dar Stella e bună.

— E o excepție, Jacopo! Şi nici măcar. Stella e fată de țărani înstăriți. A ales ea să rămână aici şi o să stea cu noi cât va dori, dar nu e silită la asta, e cu totul altceva! Inès, în schimb, a crescut la orfelinat, nu ştie cine îi sunt părinții.

— Nu ştiam.

— Asta voiam să-ți spun, Jacopo, fiecare suntem rodul unui trecut anume şi al unei educații, iar Inès a avut parte de cea mai proastă educație cu putință.

— Atunci, tu spui că nu e rea?

— E doar ignorantă... Şi poate are o fire, ştiu eu, mai slabă decât Stella, decât mine. Dacă ți-aş spune, ca să-ți dau un exemplu, că Bambolina, cu altfel de educație, ar fi putut avea o latură egoistă, îndărătnică, te-ai mira?

— A, nu! Nu mă gândisem niciodată, dar aşa e. Mela e o fire mai tare, chiar dacă nu s-ar zice.

— Vezi? Dar Prando? Hai să privim adevărul în față, Jacopo. Ce-ai spune tu de cineva ca Prando lăsat liber să comande, să dea ordine?

— Vai de mine şi de mine!

— Nici eu nu sunt bună sau rea. Sunt bună atunci când pot să fiu şi rea când trebuie să mă apăr sau trebuie să te apăr pe tine, sau când trebuie s-o apăr de tine pe Crispina... Tu

însuți ai fost rău, ca să folosesc vorba asta urâtă, fără apel, față de Crispina.

— E adevărat.

— Ei, şi? Se întâmplă, dar se poate repara.

— O să-i cer scuze.

— Să ceri scuze ori să te căieşti merge cu cei mari, dar cu o ființă mititică trebuie să acționezi, să faci ceva care s-o determine să uite că ai nedreptățit-o.

— Ştii ce fac mâine cu banii pe care mi i-ai plătit tu pe lecții? Îi cumpăr ei un cadou. Ce i-ar putea plăcea unei fetițe, mamă?

— Nu te gândi că e la fetiță, gândeşte-te la ce ți-ar plăcea ție.

— Mâine îl întreb pe 'Ntoni, el e bun la lucrurile astea. Ce mâine? Azi! Uite, mamă, au venit zorii! Cum se poate? Şi nu mi-e somn deloc, cum se poate să nu-mi fie somn?

— Fiindcă suferi, Jacopo. Şi mie, când sufăr, îmi piere somnul.

— Am mai suferit eu şi altă dată, mamă? Nu mai țin minte.

— Ei, da. Ți-aduci aminte când Bambú a avut difterie? Erai mic, dar ai observat totul şi plângeai întruna.

— A, da, da. Dar Prando unde era pe atunci?

— Aici.

— Atunci, suferea şi el?

— Nu, Prando e altfel. Suntem cu toții diferiți, asta complică lucrurile. Prando a crezut minciunile lui Antonio, minciuni de doctor, spuse ca să nu vă speriați. Dar tu ai înțeles şi n-a mai fost chip să te liniştim.

— Uite cum se luminează! Mergem afară să vedem?

— Sigur, dar fuga, fiindcă soarele răsare iute din apă.

— Hai să vedem dacă ne-o ia înainte şi răsare sau ajungem noi primii pe țărm!

76.

Alergând pe nisipul albit de înghețul zorilor, în fața noastră se ridică un perete compact şi palid de sticlă.

— Aleargă, mamă, aleargă, că ajungem la timp!

— Aleargă, Jacopo, aleargă, că îți face bine!

„Cum poți să scapi de soartă, Mimmo?”

„Alergând cu gândul împotriva vrerilor ei, fără să întorci deloc capul înapoi! Iute trebuie să te arăți, până când i-o iei tu înainte, mama ei de soartă!”

— Am ajuns la timp, mamă! E alb totul. Nu se vede nimic, a dispărut până şi capul Profetului în ceață. Ori nu mai văd eu bine? Nu cumva ar trebui să port ochelari, cum zice Antonio?

— Nu, Jacopo, nu se vede nimic. Ce frig e, ori am îmbătrânit eu? Urăsc bătrânețea, aproape la fel cum urăşti tu ochelarii!

— Ce bătrânețe? N-am dormit, asta e, dar Jacopo a fost prevăzător, uite-aici!

— Ba nu! Vrei să-mi distragi atenția, ca să vezi tu primul soarele.

— E prevăzător Jacopo... Tu uită-te la orizont cât pofteşti, dar ridică mâinile să-ți pun puloverul.

— Oh, da, mor de frig!

— Gata... Dar uitați-vă la ea, nici măcar nu întoarce capul să-mi mulțumească.

— Ei, nu! Nu mă păcăleşti, dacă întorc capul o să-l vezi tu primul...

— Uite-l!

— Afurisitule! M-ai făcut să-l ratez!

— Şi acum ce faci, mamă, de ce mă baţi?

— Păi, da! Ai trişat şi te bat de te omor!

— Iar eu te opresc, mamă dragă, a trecut vremea când puteai să mă chelfăneşti după cum pofteşti. Uite aici, te-am pus cu umerii la pământ, mai mişcă-te acum, dacă poți. Te dai bătută? Vezi că, dacă nu te dai bătută, te bat în cuie aici, pe plajă, şi o să trebuiască să strigi după ajutor.

Nu era chip să mă pot mişca. De unde avea atâta forță? Până mai ieri gâfâia în urma mea când ne luam la întrecere. De unde i-a crescut râsul acela triumfător, care îi face să sclipească argintiu cenuşiul ochilor? Unchiul Jacopo abia surâde în spatele ochelarilor în fotografia din odaia sa. Râsul acela tare, descătuşat, cârlionții negri, sclipirea de argint din pupile, care se transmitea şi glasului, proveneau din sângele lui Inès.

— De trei ori trebuie să zici!

În luptă i se domoleşte durerea, dar imediat se întoarce şi îi preschimbă râsul acela într-un susur glacial:

— Mamă, eu pe femeia aia o urăsc şi ştiu că e un lucru rău... Mi s-a făcut tare frig.

— Şi mie.

— Hai să mergem acasă, îți fac eu un lapte cald.

Pe măsură ce domolea senzația de frig, laptele cald îmi scotea la iveală, o simțeam în picioare şi-n cap, toată oboseala unei nopți nedormite.

— Nu mai rezist, Jacopo, mor de somn! Du-mă tu sus, martor mi-e Dumnezeu că scările alea mi se par Mont Blanc-ul!

— Hai, ține-te de mine, că-l escaladăm. Vai, mamă, ori ai slăbit tu, ori cresc eu necontenit... Până când creşte omul, mamă?

— Până moare. O, Doamne, Jacopo, închide obloanele! Nu mai suport atâta lumină!

— Imediat, mamă! E mai bine acum?

— Ce invenție minunată e patul, Jacopo!

— Pot să mă întind şi eu?

— Da, dacă îmi scoți pantofii, îți dau voie.

— Ce nasturi mici! Sunt greu de desfăcut.

— Nu ne ajung preoții şi filosofii, până şi cizmarii se amuză să complice lucrurile, ca să nu fie mai prejos.

— Ai spus că omul continuă să crească până ajunge să moară?

— Poate că şi după.

— Cum adică, după? Joyce şi Andrea, ăsta-i singurul punct în care sunt şi ei de acord, zic că după nu mai e nimic.

— A, în privința asta şi Antonio al nostru, mare doctor şi profesor...

— Ateu...

— Ai zis cuvântul magic!

— Cum adică?

— E o etichetă de lux, cum au şi pantofii mei cu năsturei, de fapt sunt un cadou de la Joyce...

— Dar tu, scuză-mă, nu eşti atee?

— Of, Jacopo, şi tu vrei să-mi agăți o etichetă?

— Păi, ca să ne înțelegem, ca să umblăm cu cuvinte...

— Cuvintele mint; cum ai rostit un cuvânt, cum şi cade peste tine, ca un capac de sicriu. Dacă ții morțiş să-ți spun un cuvânt, pot să ți-l spun: „agnostică". Acum că eşti mare, ştii ce înseamnă, nu? Ăştia de pe continent, să nu se supere nimeni, se simt aşa de siguri pe ei fiindcă n-au în jurul lor marea şi nu ştiu că tot o insulă sunt şi ei, înconjurați fiind de spațiu. Dacă vrei să mă crezi, impresia mea e că nu l-au priceput nici pe Galileo Galilei, deşi văd aeroplane zburând deasupra capetelor.

— Şi ce are asta de-a face cu ateismul?

— Are! Scuză-mă, Jacopo, dar o negație absolută nu e egală cu o afirmație absolută? Eu nu mă pricep la matematică, iar tu, fir-ar să fie, mă scoți din sărite!

— Adevărat! De asta mi-era aşa de frică de moarte. De ce nu mi-ai spus până acum?

— Ehei, Jacopo, ca să-mi pot câştiga moartea, şi eu trebuie să mai cresc zdravăn.

— Mamă, mi-e aşa de somn, mă laşi să dorm aici puțin? Nu mă mai simt în stare să cobor de pe Mont Blanc, îmi dai voie?

În somn, durerea se calmează. Zvâcnetul venelor se domoleşte, lăsând din nou la iveală conturul delicat, ce coboară dinspre frunte de-a lungul obrajilor, unde cresc smocuri rare de păr fin. Are părul lui Inès şi barba blondă a unchiului Jacopo.

Odată astâmpărată foamea de somn, şarpele realității revine, imuabil, să-i stranguleze pieptul. O tresărire şi ochii i se deschid larg, fixați asupra unui punct, în gol. Până mai ieri, pleoapele îi zăboveau gânditoare, ca şi cum ar fi gustat buzele moi ale luminii. „E o plăcere să-l scoli pe Jacopo, Modesta! Stă acolo, cu ochii închişi, şi pe urmă începe să zâmbească.”

— E rea femeia aia, mamă.

— Ce vrei tu să-mi spui, Jacopo?

— E aşa de oribilă!

— A mai făcut ceva?

— A spus că eşti o curvă.

— Bine. Bravo ție, Inès! Mă tem că, oricât mi-ar fi mie de simpatică, ai şi tu dreptate să spui că e cam răutăcioasă.

— Nu te superi?

— De ce să mă supăr? Am pozat eu vreodată în sfântă în fața voastră?

— Nu!

— Păi, atunci? Se vede treaba că pentru ea o femeie normală e curvă. Ce să zic? Poate suferi fiindcă i-ai auzit spunând aşa şi pe alții?

— Ce spui? Alții te critică, desigur, unii zic că eşti excentrică. Amicii lui Prando spun că eşti o femeie fatală.

— Da, Greta Garbo...

— Dar cum se poate să nu te simți ofensată, mamă?

— Tot o prejudecată e şi ofensa, vai! Toți care se simt ofensați! Încerc să înțeleg de ce ți-a spus asta.

— Fiindcă aşa crede ea.

— Că aşa crede ea ori cred alţii nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Toată lumea are dreptul să creadă ce vrea. Da' proastă mai sunt! Suntem doi proşti, Jacopo!

— De ce?

— Păi, da, ți-a spus-o fiindcă te vrea pentru sine şi crede că va reuşi să te ia dacă îți dezvăluie că eu sunt o curvă. În felul ăsta, tu nu poți să ai decât dispreț pentru mine, mi se pare clar, nu-i aşa? Poate chiar sunt...

— Doamne, mamă, ce caraghioasă mai eşti!

— Sigur, de ceva amoruri şi amoraşe am avut şi eu parte la viața mea...

— Dar nu puteai să ceri anularea căsătoriei şi să te măriți din nou, mamă? Nu cumva pentru noi n-ai vrut să te recăsătoreşti?

— De la cine provine ideea asta sublimă? De la Stella? De la 'Ntoni? Să nu-mi spui! Ei, nu, dacă stau să mă gândesc, cum putea să fie altfel bietul 'Ntoni, cu Stella care o ține una şi bună că nu s-a mai măritat ca să nu aibă copilul tată vitreg... Ah, Jacopo dragă, nu se mai isprăveşte!

— Ce să se isprăvească?

— Fascismul ăsta din sinea noastră. Până şi în Rusia „amorul liber" a făcut stânga-mprejur şi au revenit la căsătorie. Dar nu despre asta era vorba... A, da. Nu pentru voi am făcut-o, pentru mine. Să-ți bagi în casă un stăpân, ce să zic!

— Dar poate ai întâlnit şi altfel de bărbaţi.

— Niciunul, deocamdată nimeni. Poate voi, noile generaţii... Căsătoria, Jacopo, e un contract absurd, care îi umileşte pe bărbat şi pe femeie deopotrivă. După mine, dacă întâlneşti un bărbat care îţi place, îl iubeşti cât timp, ei, ţine cât ţine... Pe urmă te desparţi, dacă se poate, rămâi în relaţii bune cu el. Oh, Jacopo, conversaţia cu tine e un izvor de revelaţii pentru curva asta de maică-ta! Ştii că mi-a venit o idee în privinţa amorului?

— Ce idee, mamă, îmi spui şi mie?

— Dacă ai fi constrâns să stai mereu de unul singur, tu cum te-ai simţi?

— Păi, pot să-mi închipui foarte bine! Aş înnebuni, m-aş plictisi.

— Vezi? Eu cred că, în afară de atracţia simţurilor, care e un lucru mult mai obscur decât cele spuse de.... Schopenhauer, pe urmă de...

— A, da. Şi ce zice?

— O să vezi tu, n-am chef acum... În afară de... Ba nu! Nu în afară de, pentru că simţurile urmează inteligenţa şi viceversa, mi se pare că oamenii se îndrăgostesc fiindcă se plictisesc cu timpul de ei înşişi şi vor să intre în pielea altcuiva. Dar nu în virtutea acelei idei foarte frumoase, dar fatale, a mărului lui Platon, ştii, nu?

— Da, da.

— Dorim să pătrundem înăuntrul altcuiva pentru a-l cunoaşte, a-l face al nostru, ca pe o carte, ca pe un peisaj. Într-adevăr, pe urmă, când l-ai absorbit, te-ai hrănit din el până ce a devenit o parte din tine însuți, începi din nou să te plictiseşti. Tu ai citi mereu aceeaşi carte?

— Doamne fereşte!

— Vezi? Te-ai plictisi. Şi, fără s-o ştii, începe să ți se facă foame de altceva, de alte lumi, de alte închipuiri. Sigur, ajuns undeva, după ce debarcă, un marinar cu capul plin de privelişti poate să umble un an, doi pe aceleaşi străduțe, dar apoi îl cuprinde iar dorința de a fi pe o navă şi îl găseşti în port, uitându-se cu nostalgie la mare. Ce spui de asta, e o nerozie?

— Eu n-am fost niciodată îndrăgostit, tu de câte ori ai fost, mamă?

— De câte ori a fost nevoie.

— Şi pe urmă, eu... Ştiu că o să te înfurii, dar mie ideea iubirii eterne dintre un bărbat şi o femeie îmi place mult.

— Dar de ce ar trebui să mă înfurii?

— Bambú s-a enervat când i-am spus. E păcat că nu e aşa!

— Da, pentru voi, bătrânii educați în vederea acestor lucruri absolute.

— Noi, bătrânii, mamă? Îmi vine să râd... Eu, eu am cincisprezece ani.

— Dar eşti bătrân, Jacopo, eşti mai bătrân ca mine. Şi ştii de ce?

— Nu.

— Pentru că eşti mai inteligent, în aşa măsură încât îmi vine poftă să te rog să mă adopți ca fiică.

— Ce frumos, mamă, să te adopt eu pe tine?

— Ai adopta o fetiță ca mine? Dacă ar fi s-o găseşti, ca în visele tale, înfăşurată într-un şal, la uşa ta.

— O, da, imediat!

Orgoliul striveşte şarpele durerii. Cu spatele eliberat de povară, Jacopo se apropie de mine în soarele din dreptul ferestrei şi, cu mâini severe şi blajine, de tată, îmi întoarce fața spre el.

— Dar de ce laşi capul în jos, mamă, eşti tristă? Ai dreptate, toate sunt numai prejudecăți. Am decis!

— Ce anume, Jacopo?

— Eram nehotărât între filosofie şi medicină, ştii doar. O să mă fac medic. Ai dreptate tu, mai sunt încă destule rele tangibile ca să ne pierdem în abstracții. Mi-am amintit, ştii, în timp ce vorbeai — sau nu cumva am visat? —, mi-am amintit-o pe Bambú în pat, cum se zvârcolea ținându-se de gât... Când a fost asta?

— În ’32, cred, ştii că nu am memoria datelor. A fost o epidemie de febră difterică. Ţin minte că, după ce s-a întors la şcoală, Bambú nu făcea decât să plângă, fiindcă din clasa ei de treizeci şi şapte de copii mai rămăseseră doar cinci sau şase. Ţii minte casele de jos, din Civita, toate cu panglici negre de doliu?

— Da.

— Numai copii.

— Ah, mamă, ce mică eşti tu fără tocuri!

— Te-ai lungit tu, ca o prăjină! De altfel, unchiul Jacopo avea un metru nouăzeci, de-a dreptul absurd pentru insula noastră de pitici! Poate că şi de asta era trist mereu.

— Parcă ai fi o fetiță... Era şi el ateu, nu-i aşa?

— Eretic, aşa le spuneau pe atunci, ca să-i stigmatizeze.

— Şi Carlo, tatăl lui Bambú, era şi el tot eretic, nu-i aşa?

— Da, ştii foarte bine, de ce mai întrebi?

— Fac socoteala... Atunci, cu mine, suntem deja trei generații. Inițiem o nouă nobilime, aş zice, dacă n-aş şti că te dezgustă cuvântul. Cehov spune: „A-i interzice omului domeniul materialist înseamnă a-i interzice căutarea adevărului. În afara materiei nu există experiment probator, nu există ştiință şi, prin urmare, nici adevăr”.

— Aşa e, dar ce legătură are?

— Şi el era medic, din noua nobilime! Glumesc, mamă. Dar ce mică mai eşti!

— De asta te-am rugat să mă adopți.

— Iar eu te sărut pe frunte, ca un tată. Oh, mamă, văd că nu te mai tunzi. Are dreptate Prando, îți stă bine cu părul lung, ca pe vremea când eram copii. Nu te mai țineam minte.

— Şi când te gândeşti că nu făceai decât să mă tragi de el când erai mic.

— Păi, da, şi acum îmi vine să te trag, ai părul aşa de moale! Mamă, să nu te mai tunzi, uite, vino la oglindă, vezi ce bine-ți stă?

M-am văzut în privirea lui renăscând odată cu el.

77.

A durat mult gestația lui Jacopo, dar acum, din inteligența lui renăştea un trup nou. Între timp eu uitasem de mine; Prando pleca, se întorcea cu cadouri pentru Stella, pentru Bambú şi pentru Mela şi pleca înapoi imediat, închis în tăcerea lui. Nu mă înşelasem, felul în care îşi grăbea de fiecare dată plecarea, întorcând spatele enervat că Stella vărsa lacrimi, nu ascundea regrete, ofensă, ci doar dorință de libertate. Şi Joyce?

Tot mai frumoasă în moartea ei aparentă, cutreieră prin casă, iscodeşte geloasă chipurile tuturor, are capricii. Dar noi, cei din insulă, ştim să convieţuim cu morţii, să-i liniştim dacă e nevoie, să nu-i credem niciodată când spun: „Dar eram aşa de fericite, Modesta, ce s-a întâmplat?”

S-a întâmplat că nu te mulţumea nimic, urmărindu-ţi propriul vis de perfecţiune, iar acum zaci la trei metri sub pământ în grădină şi ai vrea să te întorci la ziua de ieri. Dar, pentru cei care trăiesc, ziua de ieri a servit doar ca îngrăşământ pentru cea de azi, acest nou azi, tangibil, plin de soare. Am în mine tot acel soare şi, în părul care îmi cade pe gât, mângâierile lui Jacopo.

„Şi de ce stai mereu cu Jacopo acum?”

Acum o cuprinde furia geloziei, o gelozie de stăpân, care îi aprinde obrajii, iar eu îmi feresc ochii, ca pe timpuri, de la dezordinea violacee, care o urâţeşte. Dar e nevoie de răbdare, în fond are dreptate, până ieri am fost o nevestică credincioasă, iar ea, sigură de puterea ei, se mândrea faţă de ea însăşi că nu e geloasă ca toţi muritorii. Ei, Joyce, la ce ţi-a servit atâta inteligenţă, atâta ştiinţă, dacă n-ai reuşit să te lepezi niciun pic de viciul vinovăţiei? Cu câtă trufie declarai: „Mama mea? O masochistă care şi-a căutat torţionarul în persoana acelui baronet de Todi”. Parcă te şi văd cu Renan, apoi cu domnişoara Joland, umblând în procesiune pe drumurile vieţii şi flagelându-vă reciproc. Şi aproape că alunecasem şi eu spre acea via crucis laică, destinată să ne purifice. Mânia ta, acum văd limpede, nu e gelozie, e doar invidie şi furie faţă de cineva care te priveşte cu bucurie şi nu acceptă să sufere cu tine. Mă întorc şi ies din cameră. E întuneric aici, afară e soare...

— Unde te duci acum? Ce faceţi tu şi Jacopo? Te culci cu el? Băiatul ăla şi-a luat aere de stăpân, eşti capabilă de orice! Tu

nu m-ai iubit niciodată, ți-am servit doar de distracție într-o vreme când te plictiseai. Pe tine te atrag bărbații...

Cum aş putea s-o fac să înțeleagă că pe ea am iubit-o câtă vreme mi s-a părut femeie, câtă vreme mâinile mele îi găseau pielea delicată, sânii plini, pântecul dulce. Acum însă, când o văd închisă în duritatea aceea surdă, de bărbat impotent, îmi trece orice fantezie şi dau fuga la Mattia, care, după luni de zile, s-a întors în sfârşit cu aur din America.

— Cum a fost, Mattia?

— Ce să fie?... Că te-a lovit pe neaşteptate somnul, în timp ce vorbeai? Ce ştiu eu? Cine poate să priceapă ce-ți umblă ție prin căpşorul ăsta? Te sunasem doar pentru afacerea noastră şi tu ai venit fuga, nu m-ai întrebat nici cum, nici când, după tot ce-am îndurat eu ca să-ți fac serviciul ăsta, şi ai căzut lată.

— Cine m-a adus aici în pat?

— Eu. Of, o noapte şi o zi ai tot dormit! Am telefonat la voi, mă speriasem, dar Stella mi-a spus că nu e nimic... Sigur că m-am speriat, aiurai prin somn. Într-un rând ai spus că vor să ne despartă. Cine poate să mai priceapă ceva cu voi, femeile? Nu cumva eşti somnambulă? Măcar mai ştii că am vorbit la telefon?

— Mi se făcuse şi dor să te văd, Mattia, ai fost plecat atâta vreme.

— Ei, astea nu-s lucruri care se fac într-o zi, două, Mody.

— Şi cum de-mi spui aşa?

— Când zicea tata „Mody”, mă apuca o gelozie şi o ură pe tine de nici acum nu pot să înţeleg. Acum mi se pare ciudat. Cum se mai schimbă lucrurile când Certa îşi face drum printre noi, să lămurească trecutul!

— Şi de ce m-ai adus în odaia asta? Ce-i cu atâta linişte aici, la Carmelo?

— Au murit toţi şi eu am închis casa. Ce nevoie aveam de toate odăile şi saloanele alea? Mai ţin deschisă numai partea asta: trei încăperi şi o chicinetă electrică, cum e în America.

— Şi cine are grijă de tine?

— Vine o femeie, face curăţenie şi are grijă să nu se arate. M-am săturat de mese simandicoase. Ce, nu-ţi place odaia asta?

— În odaia asta am crescut, Mattia, dar arăta altfel. După ferestrele mari am cunoscut-o.

— Ei, i-am pus să scoată toate porcăriile alea de oglinzi, de vaze şi catifele! Şi de ce plângi?

Surâde acum, scoţându-şi pipa din buzunarul de la piept al hainei albastre de velur, şi ştiu că nu va mai vorbi până ce micul ghemotoc de tăciune nu va începe să ardă mocnit. Încet, mireasma de tutun începe să plutească prin aer, micşorând încăperea până când aceasta se preface în depărtata odăiţă goală, de lemn, mirosind a răşină şi a cârlionţii albi ai lui Carmine. Încă un an, doi şi părul lui deja încărunţit va avea aceeaşi albeaţă de zăpadă.

— Ce-i, Mody, de te uiți aşa la mine?

— Îmi dai să trag şi eu o gură?

— Păi, da, că fumează şi pipă, drăcoaică împielițată! Uitasem! Ia-o pe asta, eu îmi fac alta, numai umblă cu grijă, că e pipa mea preferată. Da' ia uite cum fumează, de unde ai învățat?

— Acuma că, vorba ta, a trecut Certa printre noi şi a lămurit lucrurile, pot să-ți spun: tatăl tău m-a învățat.

— Când te întrebam, ştiam şi răspunsul, Mody. Dar ai spus greşit „tatăl tău", trebuia să zici „Carmine, stăpânul".

— Tot n-ai făcut pace cu el?

— Nu! Cu stăpânii nici măcar Certa n-are puterea să te împace. Iar azi îl urăsc şi mai tare ca înainte pentru că — m-am tot gândit eu, ce credeai?, singur, în casa asta a morților, m-am tot gândit —, ca să urmez învățătura lui de lăcomie, mi-am pierdut şi femeia, şi copiii. Iar de o bună bucată de vreme l-am şi îngropat în afara mea, într-un cimitir departe de pieptul meu. Şi glasul i l-am ucis şi nu vreau să am parte de nimic din ce mi-a lăsat. Şi de asta m-am întors la tine. Tu, ca un sfinx, îmi citiseşi greşeala şi mă preveniseşi. Nu, nu vreau să-mi răspunzi cu cuvinte, nu sunt lucruri care se învață din vorbe. M-am uitat la tine, la copiii tăi, mă uit şi acum la tine...

— Şi ce vezi?

— Mare libertate de gândire şi de mişcare! Cum ai făcut de ți-ai cucerit atâta libertate? Acolo, la Vila Suvarita, nici măcar nu s-au mirat că ai plecat.

— I-am obişnuit.

— Cum?

— Acordându-le şi lor aceeaşi libertate. Când erau mici, mai ca să nu-i mai aud, mai ca să-i obişnuiesc, mă duceam la Catania, la hotel. E nevoie să iei o distanță față de cei pe care îi iubeşti, distanța lămureşte lucrurile aproape mai dihai decât Certa.

— A, de asta l-ai îndepărtat, atunci, pe Prando?

— Începea să crească în el buruiana poftei de stăpânire, iar dacă aşa e cu neamul Tudia, dacă buruiana asta creşte mereu pe pământul vostru, mergeți de vă căutați sclavi în altă parte, că e plin pământul.

— Numai că nouă, bărbaților Tudia, nu ne plac sclavii, cum le zici tu. Dorința să-l supunem pe cel care e liber ne arde pe noi.

— Ştiu. Am şi eu dorința asta în mine, dar n-o cultiv. Nu duce la nimic, Mattia! Când ai supus pe cineva, rămâi tu sclav, ca să-i veghezi pe cei pe care i-ai făcut neputincioşi să se hrănească singuri, şi apoi nu mai scapi de ei, ca de lipitori.

— Tu aşa vorbeşti cu copiii tăi? Nu te temi pentru ei, pentru viitorul lor?

— Dacă ai îngrăşat pământul, planta creşte, Mattia. Tu mi-ai adus aur, să-mi servească de îngrăşământ.

— Credeam că vrei să-l strângi.

— Uite cum vorbeşti ca tatăl tău. Aurul e de folos ca să fii liber pe moment, nu e pentru viitorul nesigur.

— Într-o noapte, în Las Vegas, eram pe punctul să pierd tot ce adunase Carmine. Mă apucase nebunia să risipesc şi am pierdut, am tot pierdut, dar pe urmă ceva m-a oprit... un fel de apăsare, o furie iscată de toate zidurile alea din beton şi sticlă lucitoare, care ajung până la cer. Mi se păruseră nişte magnifice catedrale ale puterii atâția ani de zile şi, pe urmă... nu ştiu, Mody... În noaptea aia eram beat mort şi, stând la fereastra unde mă dusesem să iau o gură de aer, că te înăbuşeai înăuntru, m-a apucat fără veste dorul de vâlcelele noastre cu migdali şi de livezile de portocali, care coboară spre mare, şi pentru o clipă mi s-a părut că plutesc în miros de flori de portocali. Mi s-a spus că am căzut fără simțire; şi, când m-am trezit, am înțeles, desigur, că trebuia să îngraş peticul acela de pământ care mai rămăsese şi m-am întors. Măcar că nu mă mai aştepta aici decât casa asta a morților, pomii mai erau încă vii şi am ştiut că trebuie să dau hrană miresmei lor.

— Aşa de mult ai pierdut?

— Aproape tot. Dar, cum zici tu, m-am simțit eliberat şi mi s-a întors somnul. Cum se poate? Asta voiam să te întreb.

— Întrebi lucruri pe care le ştii. Ți-erau de prisos toate bogățiile alea.

— Anii aceia, când eram plin de bani şi nu făceam decât să-i învârt, au trecut fără să-mi lase nicio amintire. Acum sunt ca înviat din morți, descopăr iar totul, iar seara aceea de la jumătatea lui august, la tine acasă, a fost ca un botez. Cu

toate că eram doar un spectator pus la pândă, am sorbit şi eu cântecul mandolinelor, vinul, veselia voastră şi le-am simțit în sfârşit gustul. Cum se poate una ca asta, sfinxule?

— Ceri vorbe despre lucruri pe care le ştii deja, Mattia.

— Ca o confirmare. Omul trebuie să atingă piatra adevărului Muntelui şi apa fluviului Simeto al cuvintelor ca să ştie că una e apa, alta, piatra, alta, cuvântul. Mi s-a întors somnul. Şi chiar şi foşnetul durerii, care se târa ca un şarpe dinspre brațe şi mă muşca drept aici, la inimă, a ațipit când mi-a venit iar somnul. Ce e, Mody, de nu-mi răspunzi?

— Ți-a trecut când ți s-a întors somnul?

— Da.

— Atunci, dormi, copile, că şarpele durerii, în somn, se târâie departe.

— Mi-ai spus copil?

— Da, carusu picciriddu.

— Ieri-seară m-ai şi îmbrățişat. Era doar recunoştință pentru aur?

— Nu, era ca să verific adevărul pietrei şi al apei, cum spuneai tu adineauri.

— Dar ce-i cu tine, Mody, de te-ai albit aşa? Ce ai de tremuri? Vino aci, aşază-te la loc.

— Oh, Mattia, mi s-a părut că văd o figură albă coborând printre pomi.

— Unde?

— Acolo, în spate, printre ramurile salciei bunicii Gaia. Ei îi plăcea copacul acela trist, iar pe arşiță stătea ceasuri întregi să citească la umbra lui... Nu dormea la amiază.

— Nu văd nimic, Modesta, poate că te-ai gândit la ea şi ți s-a arătat. Morții îşi găsesc calea în lupta dintre soare şi umbră: acum e miezul zilei, e ora când soarele se face negru.

— Când eram foarte tânără, mi-era întotdeauna frică în camera asta, mi se părea imensă, dar e mică. Şi grădina mi se părea nemărginită... Poate să fi fost o rază de soare pe una dintre statuile albe. Uitasem de statui. Hai să ieşim afară, vreau să le văd.

— Hai să mergem, îmi scot haina, dacă îmi dai voie. Mi-o pusesem pentru că, venind de afară, e rece între zidurile astea.

— Ca pe vremuri, Mattia. Şi eu, când intram în hol, trebuia să caut de îndată un şal.

Dincolo de ziduri, soarele te orbeşte. Totdeauna când ies, soarele mă orbeşte, iar statuile albe se agită într-o horă nebună, pe tăcute: „un, doi, trei... un, doi, trei, pornim în galop către soare”.

— Unde alergi? O să asuzi şi o să dea răceala peste tine, Mody! Ce cauți? Nu e nimeni acolo. Unde te-ai dus, zvăpăiato?

Din depărtare, glasul lui Mattia atinge note tot mai înalte. Sau o fi Beatrice, speriată de fantome, care mă strigă? Nu e bunica Gaia cea care clatină frunzele salciei. Joyce mă fixează încremenită: ochii ei măriți nu spun nimic.

— Ce faci aici, Joyce?

— Eu ar trebui să-ți pun întrebarea.

— Am adormit.

— Prinde bine să adormi.

— Cum ai venit?

— Ca şi tine, cu maşina.

— Pe când eram o fetiță închisă la mânăstire, credeam că e nevoie de zile întregi ca să ajungi la Catania, pe urmă am văzut prima dată Catania după un drum de un ceas şi ceva, marea era chiar după colț, nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Nu mă interesează poveştile tale, Modesta. Adio!

— Aşteaptă, vino sus, îți arăt unde am crescut.

— Nu mă atinge! Du-te la el, n-auzi că te strigă?

— N-ai motive de bănuială, Joyce, aşteaptă! Eu şi Mattia am stat numai de vorbă şi...

Joyce se întoarce pe călcâie, cu brațele nemişcate de-a lungul trupului, se învârte în jurul unui ax de marmură şi se face nevăzută printre ramurile de salcie amintind de ape.

— A dispărut.

— Cine, Mody? Oh, mă sperii, am văzut şi eu ceva.

— E Joyce.

— De ce fuge?

— E geloasă, mai bine zis face pe geloasa. Până acum, puteam să fiu plecată trei zile şi nici nu băga de seamă.

— Ce e între tine şi ea, Mody?

— Iar întrebi lucruri pe care le ştii, Mattia. În mine e o mare dragoste, care m-a făcut să cred că şi ea mă iubeşte. Se întâmplă. Pe urmă am înțeles, iar acum e moartă în mine... Aveai tu dreptate, rău am făcut că am alergat, sunt toată asudată şi mi se învârte capul.

— Dacă alergi pe firul amiezii, sângele poate să o ia razna! Nu te mişca. Întinde-te aici, la umbră, şi nu mai vorbi.

În tăcere, umbra verde a ramurilor se luptă cu soarele negru.

— Aici a stat, uite, e iarba strivită.

— Nu mai vorbi, calmează-te, ai o culoare care nu-mi place.

— Stătea aici.

— Cine, Mody?

— Fantoma... Stătea aici nemişcată, la pândă.

— A pierit fantoma şi, dacă te odihneşti, nici n-o să se mai întoarcă.

În tăcere, umbra verde a salciei bătrâne se pleacă peste fruntea mea.

— Ai mâinile răcoroase, Mattia, cum se poate?

— Eu n-am alergat şi nici n-am avut vedenii. Taci acum, Modesta. Dacă e moartă în tine, uit-o, altfel o să tot vină să te chinuie.

— E o femeie rea, la fel ca Inès. Nu cunosc arta uitării şi se răzbună pe toată lumea, pe ele însele, pe bărbaţi şi pe copii. Ştii de ce a venit aici? La fel ca Sfânta Rosalia, vrea să-şi păstreze mantia de aur şi diamante şi să fie şi bărbat, purtător de spadă.

— Ţi s-a liniştit furia sângelui.

— Iar mâna ta s-a făcut caldă.

— Acum tu stai cuminte, că Mattia te ia în braţe şi te duce în casă. Luăm arşiţa în piept amândoi şi, pe urmă, acasă, punem frumuşel o cârpă udă pe fruntea asta agitată.

— E mai bine acum, cu prosopul ud, nu? Ți s-a întors zâmbetul.

— Da, şi nu mai vreau să ies afară pe caniculă, Mattia.

— Păi, sigur, nu e de ieşit la ora asta. Numai câinii vagabonzi umblă pe-afară... Merg pe la umbra zidurilor sau stau pe loc, cum fac caprele. Caprele ai văzut cum stau la ora asta printre pietre? Dacă nu te uiți bine, nici nu le vezi, par sculptate. Nici ochii nu şi-i mişcă, aşteaptă să treacă ora arşiței de foc şi să se poată iar respira.

Aşteptând să treacă ora căldurii de foc şi a vedeniilor, mă strâng la pieptul lui. În amurg, lava scoate căldura pe care a sorbit-o peste zi şi, dacă te întinzi pe piatră, ea te încălzeşte, în vreme ce vântul devine de gheață.

— Acum ce e de tremuri aşa, Mody? Iar ți s-a făcut frig?

— Un pic.

— Îți mai caut o pătură.

— Dar tremuri şi tu.

— Da, dar nu de frig. Te-am dorit, Modesta, îmbrățişarea ta mi-a trezit dorința de tine.

— Şi de ce te-ai ascuns?

— Nu se profită de o îmbrățișare de recunoştință, de somn sau de durere. De aceea, cât timp ai dormit, m-am dus să-mi astâmpăr focul la o pletoasă.

— Tot aşa le mai spui?

— Dar cum să le spun? Cu numele alea de dispreț de la străini?

— „Pletoasă...” De când n-am mai auzit eu vorba asta! Ne piere limba, Mattia, şi mare părere de rău o să lase în urma ei aici, pe insula noastră. Tuzzu zicea: „Culorile vin din inimă, gândurile din amintire, vorbele din patimă”.

— Cine era Tuzzu?

— Un carusu care ştia toate vorbele şi mă învăța şi pe mine. Ție îți plac vorbele, Mattia?

— Nu, mie îmi place tăcerea.

— Şi o sorbi...

— La noapte o să plouă, prea ardea soarele... Ți-a trecut frigul?

— Da, ție ți-a trecut dorința?

— S-a mai domolit doar, cu atâtea vorbe, Modesta.

— Şi de ce stai departe?

— Ştiu că acum aş putea să te am, mi-ai spus-o. Dar eu nu vreau să amestec lucrurile. Mai sunt încă plin de mângâierile de la pletoasă. Tu dormi, mâine o să vedem dacă te-a luat răceala sau era numai tremurul întoarcerii aici.

— Şi unde te duci?

— La mine în pat.

— Mi-e frică, se face tot mai linişte în casa asta. În timp ce mă făceai să zbor prin arşiță, am văzut toate balcoanele şi toate ferestrele din casa asta pustii.

— Nu e nimeni aici. Şiruri de camere unde stă închis golul din mine şi din cine mai e singur. Dacă ți-e frică, mă întind aici, pe canapea. Nu te speria, nu te las singură, dormi acuma.

De parcă somnul ar fi aşteptat porunca lui ca să se aplece asupra mea şi să-mi aducă uitare, adorm legănată de răsuflarea lui plină de siguranță şi nu mi se mai face frică în zorii cenuşii, când el se apleacă şi-mi spune încet:

— Ce ți-am spus eu, Modesta, a plouat toată noaptea. Acum vreo patru-cinci ceasuri o să fie răcoare. Mă mai vrei? Sau profităm de răcoare şi te duc acasă?

— Nu, aici vreau să stau.

Pe piatra caldă a toracelui său îmi pun mai întâi palmele, apoi obrajii, iar el mă strânge în brațe. De unde era să ştiu eu, dacă nu-mi spunea el, că şi prin iarba prieteniei calme poate să crească o plăcere mai puternică decât pasiunea? Plăcere carnală şi calmă, fără sfâşieri, fără nesiguranță. Nici

lui nu-i vine să creadă, mă priveşte surprins. Îi simt mâinile explorându-mi trupul, ca să-l cunoască, mâini de orb care vede pentru prima dată. Am făcut bine să alerg departe de plânsul nămolos al smârcului, am făcut bine să alerg la el. După ce mă priveşte, se lasă din nou peste mine, axă uşoară şi grea, ce asigură echilibrul trupului meu.

78.

— Credeam că ai plecat, Joyce.

— Nu, voiam mai întâi să văd dacă mai ai curajul să-mi adresezi cuvântul. Ei bine? Insişti să pretinzi că în toată vremea asta doar ați stat de vorbă?

— Întâi, da, dar după ce ți-ai făcut tu apariția am început să facem dragoste.

— Scârbă ce eşti! Ştiam eu că abia aştepți ocazia să revii la normalitate.

— Sunt femeie, Joyce, şi pentru mine normalitate înseamnă să iubesc bărbatul şi femeia. Dacă vreau să nasc, trebuie să-l iubesc pe cel care îmi poate face pântecul să înflorească. Poate că pentru un bărbat e altfel, poate că el, după ce a azvârlit sămânța, e în stare să nu se mai gândească la asta.

— Ce vrei să spui?

— Că aştept un copil, sau o copilă, cine ştie...

— Ticălosul! Îndată ce pot, profită ca să te facă sclavă.

— Te înşeli. Ştie cum să facă dragoste fără să te pună în sclavie: se pricepe să folosească mănuşa, cum îi spunea Carmine.

— Ce dezgustător!

— Dar sărutările şi mângâierile noastre nu erau exact la fel de dezgustătoare, Joyce? Eu i-am cerut-o. Înainte să-mi treacă vremea fertilității, vreau să am toți copiii pe care trupul şi fantezia mea mi-i cer.

Nu e cazul să dați ascultare acestui dialog. Minţeam, ca s-o descopăr complet şi ca să-i dau puterea să plece. Acum însă că a plecat deja, indignată şi ţeapănă — unii oameni rafinați şi culți îşi găsesc forța de a acționa numai în indignarea morală —, vă pot spune adevărul: nu eu aştept un copil, ci Stella e cea care, balonată şi cu mintea aiurea, îmi umblă încoace şi încolo prin casă, aşteptând un copil fără s-o ştie. De cinci luni încoace Stella se crede bolnavă, dar e senină. Cum de nu putusem oare să înțeleg ce e cu langoarea aceea umedă a cearcănelor ei, cu gesturile distante, cu felul în care cade tot mai des într-o concentrare calmă, plecând chipul şi ascultându-se pe sine însăşi?

Vreme de o lună întreagă am tot rătăcit pe coridoare albe, printre uşi de sticlă ce se închideau delicat când se rostea cuvântul „tumoare”... Lungi călătorii pe banchete de catifea, în huruit de şine, cuvântul acela repetat întruna de glasul roților de tren, până când m-a întâmpinat surâsul amuzat al unui medic tânăr din Nordul îndepărtat, în oraşul nemărginit, care o intimida pe Stella.

— Nu-i nimic grav. Numai că aşteaptă un bebeluş. Nu e primul caz. Şi pe aici — la țară, se înțelege — femeile cred că au ajuns la menopauză şi... Dar nu vreau să vă bat la cap cu amănunte inutile. E cât se poate de sănătoasă, dar sarcina e de acum foarte avansată şi mă tem că va trebui s-o ducă până la capăt.

— Vă temeți, doctore? Dacă dumneavoastră îmi spuneți că nu e pericol pentru Stella, mie mi se pare minunat.

— Niciun pericol. Am constatat că are țesuturile unei fete tinere, în ciuda celor patruzeci şi patru de ani. Dacă mă tem de ceva pentru doamna e tocmai asta: să nu cumva să se teamă. Dar cred că, avându-vă pe dumneavoastră, doamna Stella e pe mâini bune.

— Ce ruşine! Cum se poate aşa ceva? Şi doctorul Antonio, şi moaşa mi-au spus că e menopauza. Ce ruşine!

— Gata cu poezia asta! Eu, una, sunt fericită că nu eşti bolnavă. Cum m-aş descurca fără tine, cu toată casa asta pe cap?

— Şi nu mă întrebi al cui e?

— N-ai deloc obligația să-mi spui dacă nu vrei, Stella.

— Dar eu... eu, chiar dacă mor de ruşine, trebuie să-ți spun. Dacă am greşit, trebuie să-mi iau răspunderea pentru greşeală. Dar tu să nu le spui la carusi. O să afli doar tu şi, dacă după aia nu vrei să mă mai vezi în ochi, eu mă duc la mine acasă. Fiindcă mare greşeală a mai făcut Stella că a rămas grea cu Prando. Şi nici el nu trebuie să ştie, dar tu da,

şi, dacă o să-ţi vină, cum e drept, să te înfurii pe mine, ai tot temeiul să o faci şi să ridici şi mâna asupra mea! Stella nici n-o să sufle, nici la ocară, nici la bătaie. Greşeală mare a fost.

Vorbind, se ridicase greoaie şi acum, fără ruşine, dar tristă, mă privea drept în ochi. Privirea sa mă sileşte să las deoparte şocul şi emoţia puternică de până acum şi să stau dreaptă în faţa ei... Ce stupoare prosteascâ te-a mai cuprins, Modesta. Pe faţa ei citesc că nu se putea altfel: uitasem, luată de obişnuinţa traiului în comun, de frumuseţea ei. Orbită de chipul acela perfect, mă las pradă închipuirii cu ea şi Prando... Ar trebui să fiu geloasă, îmi spun, acolo, în rotonda de la restaurantul din Plaia, fusesem geloasă pe Prando, dar chiar dacă vreau, tot nu-mi pot aminti gelozia aceea. Ca să-mi pot distinge bine emoţiile, mă apropii de ea şi îi pipăi perfecţiunea obrajilor, a gâtului...

— Acum mă mângâi, Mody? Atunci, nu eşti supărată?

Îi astup gura cu mâna. Cuvintele ies distonante printre buzele ei perfecte şi pline de căldură. Ea aşteaptă de la mine o sentinţă, numai că eu nu pot vorbi, deoarece, în loc de gelozie, mă cuprinde invidia pentru băiatul acela care a ştiut să cucerească o asemenea frumuseţe.

— Stella, tu l-ai alăptat pe Jacopo al meu, i-ai crescut pe Bambolina şi pe Prando, iar dăruirea ta nu are preţ, ştii şi tu asta. Şi mai ştii că orice greşeală, cum îi spui tu, a fost greşeală din dragoste şi nici eu, nici altcineva nu putem să te condamnăm.

— Păi, puteam eu să nu-i dau mângâiere, bietul carusu? Poate că trebuia, dar eu nu-s prea tare şi aş fi făcut orice să nu-l mai văd cum plânge după seara aia.

— Ce seară, Stella?

— Seara aia, când v-ați sfădit şi el simțea că-i alungat din casă.

Logica precisă a vieții mi-a apărut cu atâta claritate în fața ochilor, că m-am pomenit spunând:

— Infinite sunt căile dorinței.

— Căile Domnului, ai vrut să zici, Mody? Vrei să zici că pruncul ăsta îi binecuvântat?

Nu era cazul s-o corectez, are un Domn bun, făcut din carne şi oase, femeia aceea cu ochi înstelați.

— Da, Stella, pentru mine e binecuvântat.

— Ora zece a sosit, omul negru a venit... Ora zece...

— Dumnezeule! Uite-o pe Crispina! Copiii... Ce ruşine! Cum o să facem cu picciriddi, Mody? Vai, ce ruşine!

— Calmează-te, Stella, de copii am eu grijă. Tu fă valizele. Valize serioase, ține cont că o să fim plecate şase luni.

— Şase luni, Mody? Dar de ce?

— Fiindcă în doctorii de aici n-am încredere. Ții minte ce simpatic era medicul ăla tânăr de la Milano?

— A, da, de el nu-mi era ruşine.

— Uite, facem cum ne-a spus el: pruncul tău o să se nască în Elveția.

— Dar eu acolo, singură, nu mă descurc!

— O să stau eu cu tine. Jacopo şi Bambolina o să preia conducerea casei, sunt mari acum şi a venit vremea să se lupte cu notarii şi cu hârtiile de la FISC. Am şi eu nevoie de odihnă.

— Dacă-i pe aşa, mie îmi convine. Numai că tare mai e scump pe continent!

— Mattia s-a ocupat de afaceri pentru mine în America. A venit cu o grămadă de bani. Şi de asta va trebui să se ocupe Bambolina... Intră, intră, Crispina, Jacopo, intră! Ați terminat cu lecțiile?

— Gata toate, mamă, e o bucurie s-o învăț pe Crispina. Mai-mai că-mi vine chef să mă dedic învățământului... Ce frumoasă eşti, Stella, în dimineața asta! Când văd cum te-au vindecat acolo, pe continent, sunt fericit că am ales să fiu medic.

Ochii ei mă privesc îngroziți, în timp ce Crispina i se cațără în brațe, cântând:

— Ora două a venit, omul negru a sosit! Ora două a venit, omul negru a sosit!

Se teme de copii Stella şi are dreptate. Şi eu îmi dau seama cu stupoare că mă tem de judecata lor. Dar o am în sinea mea pe Gaia, care îmi şopteşte: „Nu deschide discuția cu ei! Fă ce-ți spune conştiința că trebuie făcut”. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că bătrânețea aduce şi teama de cei tineri. Teama pe care o simțeam înăuntrul meu era oare un semn de bătrânețe? Când începe bătrânețea? Prea multe probleme mi se aglomerează în minte, în strigătele şi râsetele lui Jacopo, care, din profesor, redevine copil şi o fugăreşte pe Crispina prin încăpere... Se joacă de-a indienii.

M-am tot gândit, plimbându-mă cu Stella pe aleea somptuoasă şi glacială, fără miresme, a clinicii sau pierzând vremea pe străduțele curate ale acelei mici aşezări inodore şi sclipitoare, plină de mici prăvălii de jucărie... Şi i-aş fi dat de cap, fără îndoială că i-aş fi dat de cap, dacă Stella n-ar fi murit aducând pe lume un ghemotoc de carne fragedă, pe care îl țin acum în brațe, prea mare însă pentru inima ei slăbită: „Şi totuşi s-a intervenit imediat! Prea mare, principessa, aproape patru kilograme... Inimă fragilă!”, repetă întruna medicul.

Inimă de copilă, inimă de pe vremuri, înjunghiată de ruşine, adaug în mintea mea. Desigur, copiii ei, anunțați de mine în scris — patru scrisori duioase, dar categorice —, răspunseseră imediat cu vorbe bune. ’Ntoni, fericit că luase examenul de admitere la Academia regală de artă dramatică şi primise o bursă de studii: „Gândeşte-te, Modesta! Opt sute de lire pe lună! Sunt independent!”, glumise chiar, spunând că necazul era că îi creşte gelozia pe Prando, care — copil afurisit! — are parte de cele mai frumoase femei... Dar ea, Stella, ce simțea oare în inima ei ascultând răspunsurile copiilor? Ea, care nu ştia nici să citească, nici să scrie?

Groaznica bănuială că numai ruşinea o omorâse m-a cuprins cu atâta putere, că luni întregi n-am mai reuşit să mă

gândesc la mine însămi şi nici la nou-născutul pe care Bambolina dorise să-l numim Carlo, ca pe tatăl ei, şi pe care nu lăsa să-l atingă nimeni... Ce spun ei oare aşezaţi la vechea masă ovală a copilăriei lor, toată strălucind acum de lumini, de cristale şi flori? A, da, după şase luni de doliu pentru moartea Stellei, Bambolina a decis să sărbătorească venirea lui Carlo printre noi... A venit şi 'Ntoni să-i aducă un omagiu frăţiorului şi, ca de obicei, prim-actorul din el monopolizează discuţia: „Asta nu mai e sărbătoare autarhică, Bambuccia! Aici ştiu că se mănâncă! La Roma se moare de foame. Vă spun adevărul: mai mult decât pentru Carluzzo, am venit să mă ghiftuiesc, cum se zice la Roma... Academia noastră e un veritabil centru de rezistenţă contra fascismului... Sunt acolo nişte oameni incredibili, de la director, Silvio D'Amico, până la Vito Pandolfi, la cei doi Da Venezia... L-am cunoscut, în fine, pe Jose al tău, Modesta, şi eu, care credeam că ne înşiri poveşti! E un adevărat erou, a venit să mă caute şi îţi trimite multe salutări. A venit incognito de la Paris ca să ia legătura cu muncitorii de la Torino".

Dar de ce vorbesc aşa de tare? Nu aveam să-l mai revăd pe Jose. Ori pe 'Ntoni nu aveam să-l mai revăd? Stella îmi lipseşte aşa de tare şi sunt atât de obosită.... Stella, scumpo, pe vremea noastră se vorbea încet la masă, lumânările nu făceau zgomot, era ca şi cum lumina lor blândă respecta masa... Becurile electrice emit un zbârnâit care îţi ajunge la creier, radioul cântă, uitat, în cealaltă parte a salonului, telefonul sună: poate că sunt alţi invitaţi... Un avion huruie la joasă înălţime, de câteva nopţi încoace avionul acela fantomă dă roată casei, iar ei nici nu-l aud. Ori poate îmbătrânesc eu? Cum începe bătrâneţea? Cu ghearele ascuţite ale sunetelor ce te zgârie pe creier? Într-adevăr, pe bătrâni îi vezi din când în când cum îşi mijesc ochii, poate ca să se apere de sunetele şi luminile de acum prea tari pentru simţurile lor ostenite. Cum se anunţă cuvântul „bătrâneţe"? Are un sunet dulce cuvântul acela atât de temut, un sunet care te încurajează. Să te laşi luat de val şi să te ascunzi în cutele acelui sunet fără emoţie?

Fugă în bătrânețe, sus pe scări, încet; lentă fugă în tăcerea acelui cuvânt, să te închizi în cameră şi să nu mai asculți. Uşa alunecă pe balamale bine unse, dezvăluind un puț întunecat, fără fund. Trebuie să sar! Pentru a ieşi la lumină, ar trebui să urc din nou pe ghizdul ros al fântânii şi să mă las să cad, dar mi se face din nou frică, la fel ca atunci. În camera aceea ordonată nu sunt arbori după care să se poată ascunde Mimmo, ca să vegheze. Să mă arunc sau să renunț şi să uit? Iată înțelesul ascuns al cuvântului bătrânețe: o „dezertare" din viață, care te mângâie, o părăsire a câmpului de luptă măturat, mitraliat de focul vocilor tinere, al emoțiilor tinere. Tânărul îți aminteşte că trebuie să îmbătrâneşti, poate că îți doreşte bătrânețea şi poate chiar moartea, iar tu te trezeşti că zici: „mă obosesc", vorbă neroadă, ce ascunde invidie şi frică. Iar frica te face să îmbătrâneşti, să-i sileşti la obediență, amenințându-i cu focul înțelepciunii. Iar cu obediența să-i împingi înapoi: la foc se răspunde cu foc, cum e în război. Iată un conflict străvechi, pe care niciun fel de socialism nu va reuşi să-l aplaneze. Nici n-apuc să mă bag în pat, că Ida îmi bate la uşă:

— Zia, zia, dormi? Pot să intru?

S-o las oare să intre? Sau să cedez ca Gaia în fața temerilor şi, cu vorbe aspre, s-o alung departe? Nu, prozaic drum ai ales tu, Gaia. N-am să te mai urmez pe el.

— Nu dorm, Ida, intră.

— „Frică" ai spus, zia? Ție, frică? Şi de ce anume?

— De tot Ida, şi tu ştii bine.

— Şi mie mi-e tot timpul frică, dar, aşa cum m-ai învățat tu, şi frica poate fi de folos.

— Da, chiar la asta mă gândeam înainte să vii.

— Atunci, te las.

— Nu, de ce? Pot să continui mai târziu, am tot timpul.

— Ce frumoasă eşti, cum stai aşa, întinsă! Lumina de pe noptieră face ca pielea să-ți arate delicată de tot, iar părul strălucitor, viu... Mama a ales culorile astea de tapițerie, nu-i aşa?

— Da, Beatrice avea un gust extraordinar la culori, ca şi tine, de altfel. Mă tem însă că în curând va trebui să mai facem schimbări. Când m-am întors din Elveția am avut impresia că totul e uzat, îmbătrânit.

— În parte e adevărat. Iar dacă tu crezi că se poate face efortul financiar, atunci n-avea grijă, mă ocup eu. O să vezi cu ce materiale noi, mai moderne, o să ştiu să reiau culorile astea atât de frumoase ale mamei şi totul va fi nou, şi, în acelaşi timp, la fel ca înainte.

— Ăsta ți-e visul, nu?

— O, da!

— Dar poate că nu despre tapițerie voiai să vorbim.

— Acum, că sunt în fața ta, mi-e frică.

— Şi de ce?

— Uite, dacă mă iei în brațe, poate că o să am curaj să-ți spun.

Trebuia să fie ceva foarte serios din moment ce o făcea pe Bambú să ia o înfățișare atât de austeră şi de reținută. Ba nu! Uitam că, atunci când vorbeşte cu Modesta, Ida devine mai adultă, mai calmă şi mai sigură pe sine.

— Uitam...

— Ce uitai, zia? Eşti stranie.

— A, nimic! Dar ce e? Hai, s-auzim! Şi tu tremuri.

— Of, strânge-mă, strânge-mă şi nu te înfuria pe Prando.

— Ce legătură are Prando?

— Îți spun, dacă îmi promiți că nu te înfurii pe el. Nu o face din răutate, aşa e el, nu se poate stăpâni!

— Ce-a mai făcut de data asta?

— Păi, ieri, după ce ne-am plimbat, m-a luat la palme.

— La palme? Dar de ce?

— Uite, lui nu-i place Mattia. Nu se ştie de ce. Câteodată am impresia că ei seamănă, nu ştiu, au ceva comun în privire, în felul cum umblă. Poate că de asta... M-am gândit eu, ştii?, de asta m-am îndrăgostit de Mattia.

Se gândise ea, Bambolina, se vedea după umbra ce îi dilata ochii şi ajungea să se reverse în cearcăne, scoțând la suprafață o asemănare izbitoare cu tatăl ei.

Repetând cu glas scăzut „M-am gândit serios la asta, zia...", asemănarea cu Carlo pe patul de suferință îi invadează acum şi glasul, gesturile, până la brusca ridicare a gâtului, cu care se desprinde din îmbrățişare ca să o poată privi drept în ochi pe Modesta, fără să mai aibă temeri. Modesta fusese cea care nu se gândise la asta. Îmbătrânesc, devin surdă la ceilalți dacă nu mi-a trecut prin cap un lucru atât de banal.

— Nu e infatuare, cum zice Prando, zia. Sunt îndrăgostită şi a fost ca o lovitură de trăsnet şi pentru mine. Mi-au trebuit luni de zile ca să înțeleg de ce sunt atât de fericită în apropierea lui. Cum puteam să bănuiesc? Mi s-a părut un bătrân când l-am văzut prima oară, la petrecere. Un bătrân cu părul alb de tot... De ce te uiți pe fereastră şi nu-mi răspunzi, ce e?

— Nu-i nimic, Ida, mă doare rău capul.

— Te doare capul? Aşa de tare că nu-mi spui nimic? Te cunosc eu, tragi de timp pentru că eşti împotrivă! Eşti şi tu împotriva lui Mattia, ca şi Prando, ca Mela.

— Şi Mela?

— Da. Of, de ce nu putem fi totdeauna fericiți, zia, de ce?

La sunetul acestei întrebări, Beatrice, evocată de propriile ei cuvinte, măturată ca o pală de vânt glasul lui Carlo şi pune stăpânire pe gesturile fiicei ei, silind-o să se arunce pe pat lovind cu pumnii şi plângând disperată.

— Toți sunt împotriva lui Mattia, toți! Prando, pot să înțeleg, dar aia n-are deloc dreptul.

— Care aia?

— Mela! Eu n-am zis nimic când s-a lipit de Ippolita aia rece ca o statuie. N-o mai vede decât pe ea, tot timpul studiază cu ea. Dar ce vrea? Acum că a obținut contractul, o să plece, o să cutreiere lumea! De ce continuă să-mi critice mie iubirea pentru Mattia? De ce atâta răutate? De ce să distrugă toate amintirile prieteniei noastre, de ce? Eu nu vreau să urăsc pe nimeni, pe nimeni! Of, zia, ajută-mă, nu vreau să vă urăsc pe tine şi pe Prando. Ajută-mă!

„Ajută-mă, Modesta, ajută-mă!" Beatrice s-a întors încă o dată şi-mi plânge în brațe: disperarea ei fierbinte şi agilă, ca atunci când aleargă pe nisip ori se învârte singură de jur împrejurul pereților de mătase din salon, ca să-mi arate pasul corect de vals. Şi totuşi, mânuțele acelea tremurânde mă irită, părul vaporos îmi taie răsuflarea.

— Dar ce faci, zia, mă alungi? Ce faci?

— Nu te alung! Sunt obosită, ți-am spus doar. Du-te la culcare!

— Aşa, fără să-mi dai consimțământul?

— Eşti mare acum, Ida. Şi n-ai nevoie de consimțământul nimănui.

— Laşă ce eşti, ştii bine că am nevoie! Tu mă abandonezi în felul ăsta, îmi dai de înțeles că o să vă pierd. Ori voi, ori Mattia, nu-i aşa?

Ida avea dreptate, iar faptul că avea dreptate o făcea să păşească solemn, cu chipul încordat, fără să se teamă de decizia ei. Ori poate luna o face aşa de înaltă şi de frumoasă? Trebuie să câştig timp în faţa acelei frumuseţi neaşteptate, care mă face să sufăr.

— Ai dreptate. Dar sunt tulburată fiindcă va trebui să plec în curând.

Ce spun oare? Unde trebuie să plec?

— Să pleci? Unde? Mă sperii, zia!

— Uite ce e, şi eu sunt speriată, Ida, ai răbdare măcar până mâine.

— Zia, nu cumva eşti bolnavă şi nu ne-ai spus?

— Nu, nu, sunt perfect sănătoasă.

— A, tot e bine! Cu toate câte s-au întâmplat!

— Uite, du-te acum la culcare. Să aşteptăm ziua de mâine. Te rog, Ida, mâine stăm de vorbă despre toate.

Luna trebuia să se fi ascuns, fiindcă s-a lăsat întunericul acolo unde stătea adineauri acel trup suplu, modelat fără cusur de tunica albă. Întunericul absolut anunţă fantasma diafană a zorilor pe cale să apară. Nu mă mai prinde somnul, în parte pentru că, acum că toată casa doarme, zgomotul pe care în noaptea dinainte crezusem că l-am visat revine, atingându-mi fereastra. Un zgomot surd de labe gigantice, care râcâie în depărtare nisipul: una, două, trei râcâieli

prelungite, apoi tăcere urmată de un vuiet adânc (de val sau de motor?). De la fereastră, vuietul se mută acum la uşă, izbind-o cu putere, ori e tot pasul acela de uriaş, care calcă acum nevăzut prin vreun intrând îndepărtat de pe plajă? Nu, nu visez, uşa se dă de perete şi doi giganți intră tăcuți, urmați de o fetişcană subțire şi înaltă, pe trupul căreia se mulează perfect un halat luxos de mătase albă.

79.

Nu mai sunt aşa de înalți acum, când stau lângă mine. Uniforma e cea care le face picioarele mai lungi şi, din cauza epoleților, umerii le par nemăsurați. Sprijinindu-mă de brațul unuia, ca să intru în maşina mare, neagră, simt muşchi de bărbat, da, dar cum au şi Mattia, şi 'Ntoni, nu de gigant. Stofa anume croită le face muşchii de pe torace, de pe spinare să pară enormi. Ca să nu o aud pe Mela cum plânge în brațele lui Jacopo, ca să nu văd hăul de teroare care a luat locul privirii Idei, mă întorc spre ferestruica din partea opusă. Sunt mulți ani de când n-am mai ieşit în zori, poate că e prilejul să văd cine tot scurmă de două-trei nopți în nisip... Iată, imediat după colț, pe drum staționează camioane germane, încărcate cu nisip, cu motoarele în funcțiune, iar printre dune se văd imense excavatoare care coboară pe țărm ca să ne ia făina de soare, aşa îi zicea Tuzzu nisipului. Ne fură nisipul nemții... Oare pentru fortificații?

— Aş putea căpăta o țigară?

— Desigur, principessa.

Am nevoie să fumez, dar numai ca să nu mai simt mirosul de lavandă al acelor obraji raşi perfect. Cine ştie de ce am

aşteptat atâta până să gust căldura înmiresmată, care îndepărtează chipurile străine într-o ceaţă senină şi concentrează gândurile? Gestul lent, cu care duci la gură micul înveliş alb, calmează tensiunea şi te poţi amuza urmărind focul minuscul care înaintează încet-încet către buze. Joyce avea dreptate când îşi scotea cu grijă, aproape cu veneraţie, din portţigaret comoara. Dar ale ei nu erau albe şi blonde ca astea, erau dintr-un tutun negru, răsucite în hârtie galbenă.

— Încă o ţigară, principessa? Desigur, desigur, vă las tot pachetul.

Maşina cea mare şi neagră s-a oprit acum la intrarea prefecturii. Călătoria a luat sfârşit. Trebuie să fie duminică, din moment ce atâtea fuste plisate, negre, aşezate în şir de câte două, aglomerează trotuarul. „Ducele ne-a eliberat de corsete şi de haine ce stânjenesc mişcarea, ne vrea sprintene, pe tocuri joase, în pas vioi, ca să slujim patria."

Şi trebuie să aşteptăm să defileze toate pentru a intra pe poartă.

— E o necuviinţă, principessa, o necuviinţă!

Dacă trădătorul de Pasquale nu-mi spune pe nume înseamnă că are el un motiv şi e cazul să-l ascult. Cu titlul acela îmi sugerează să am o atitudine regală. Uitasem că eram principesă, iar fotoliul prefecturii e foarte comod. Îmi simt capul greu, dar îmi alung somnul şi îmi îndrept umerii. Probabil că nu am zâmbit deloc până acum, fiindcă atunci când îmi întredeschid buzele cu un aer de superioritate, cei doi funcţionari în civil mă privesc perplecşi.

— Aşa mi se pare şi mie, domnule prefect. Şi n-o să mă cobor să vă întreb care e motivul pentru care m-aţi deranjat. Am fost deranjată şi jignită.

La cuvintele mele, cei doi se apleacă şi şuşotesc între ei. Apoi, cel mai înalt îmi susură dezolat:

— Ordine de sus, principessa, dar vă putem asigura că ne pare foarte rău.

— Desigur, desigur. O confuzie! Eu am făcut tot ce-mi stă în putinţă ca să nu vă deranjez. O principesă în cârdăşie cu amărâţii ăia de comunişti morţi de foame, închipuiţi-vă numai!

— Exact, Pasquale! Pot să-ţi spun „tu”, cum ne spunem în particular, nu-i aşa? Mă linişteşte...

— Dar desigur, principessa, prietenia dumneavoastră mă onorează. Şi ţin să declar că eu nu am niciun amestec în treaba asta. Au venit ordine de la Berlin la Roma: o confuzie, cu siguranţă!

— De la Berlin?

Părea atât de blajin Timur, dar Joyce avea dreptate să tot repete: „E periculos, Modesta, periculos cum sunt toţi tinerii de stânga care au trecut la fascism... Ei sunt cei mai periculoşi, ca şi cum ar vrea să se cureţe de un trecut ruşinos”.

— Ne-am ars, Modesta, ne-am ars!

— Dar au plecat, Pasquale!

— Să telefoneze, doar să telefoneze... Ne-am ars cu toții, futu-i mama mă-sii! Pot să ştiu cum ți-a trecut prin cap să dezvălui că suntem prieteni? Dacă fac săpături, o să afle cine eram.

— Exact! Asta şi voiam.

— Frumoasă recunoştință! Dar ce sens are? Îți dai seama ce prostie, ce prostie ai făcut? Dacă sunt suspectat, cum o să te mai pot ajuta?

— Nu e adevărat! Tu te încadrezi în normă! Toți erați de-ai noştri înainte. Iar asta, ştii foarte bine, n-are cum să-ți facă rău. În schimb, declarându-ți prietenia, va trebui să mă ajuți, vrei, nu vrei.

— Şmecheră mai eşti! Eu te salvam oricum.

— Nu te-am crezut niciodată, Pasquale, mai bine zis te-am crezut că stai cu fundul în două luntri cât timp se părea că în cinci sau în zece ani se termină cu fascismul. Dar de acum n-aveți decât să ne aruncați în mare pe toți.

— Să te ia dracu' de şmecheră!

— Mi-am luat şi eu precauțiile mele.

— Atunci fii atentă, chestia asta nu mai ține de mine. De la Berlin a venit o semnalare să se facă cercetări în cazul tău. Iar unul dintre ăia doi a venit special de la Roma.

— A fost Timur?

— Cine mai e şi Timur, ce spui acolo?

— Fratele lui Joyce.

— Nu, Joyce n-are nimic de-a face, nici ăsta... cum i-ai zis? Dar cui i se rupe? Aici e o chestie mult mai gravă! L-au arestat pe un tip la Paris, o iscoadă, un oarecare Marabbito, care afirmă că în toți anii ăştia tu n-ai făcut decât să-i finanțezi pe tovarăşii din străinătate, să spionezi şi dracu' mai ştie ce!

— Atâta tot? Şi de ce te înfierbânți aşa? Eu mă temeam...

— Dar le e de-ajuns ca să te azvârle ani de zile la închisoare!

— Ei, eu credeam că e mai rău de atât.

— Ce dracu' ai mai pus la cale, lua-te-ar toți dracii de nebună! Ce-ai mai făcut?

Pasquale strigă şi se învârte prin cameră ca o găină capie. În numai câțiva ani a chelit. Odată pierdută claia de cârlionți blonzi — părea un îngeraş! —, craniul mic şi rotund arată ca un perfect ou de struț. Nu are nici măcar cele câteva fire negre, pe care mama i le trecea Tinei de pe o parte pe alta a capului... Şi, pentru o clipă, Modesta are tentația să-i reteze gâtul lung şi subțire dintr-o lovitură de cuțit, cuțitul cel mare al mamei, cu care se tăia găina. N-ar fi fost rău să vadă oul acela rostogolindu-se printre mobilele luxoase şi mohorâte din încăpere, să guste spectacolul acela distractiv fumându-şi țigara şi să pună astfel capăt cum se cuvine exhibițiilor sale de prin saloane, când, îmbrăcat în uniformă şi ud de

transpirație, distrează lumea cu bancuri contra fascismului şi făcând cu ochiul câte unui barosan: „Asta e o insulă pe care o bat toate vânturile, iar noi suntem mari marinari!”

— Eşti nebună? Ai uitat de tribunalele speciale? Te suspectează de spionaj, ai priceput sau nu?

— Vrei să-mi aduci aminte că s-a reintrodus pedeapsa cu moartea?

— Şi tu te-ai găsit să te uiți în oglindă?

— Din fericire, pe grabă fiind, am luat poşeta lui Bambú. Drăguță, nu, Pasquale? Uite ce mărgele frumoase, are şi pudră, şi ruj, ce noroc! Bambolina are dreptate în privința asta, cum avea şi mama ei. E cam mult timp de când mă neglijez şi asta nu e bine.

— Dar ce faci? Te fardezi? Vezi că la Palermo eu nu pot să vin. O să fii pe mâna ălora, o să te interogheze, n-o să scapi cu una, cu două, o să vezi tu acolo pudră!

— Greşeşti, pudră şi ruj! N-arăt încă prea rău, ce zici, Pasquale? Tipul ăla înalt îmi arunca nişte priviri...

80.

— Principessa, principessa, aveți amabilitatea să dormiți aici noaptea asta. Puteți trage perdeaua asta. Aşa n-o s-o vedeți pe aia de acolo... Oricum, doarme întruna! Din păcate, n-am primit disponibilitate... Dacă vă supără, să mă chemați de

îndată. Mâine o să vedeți că găsim o cameră numai pentru voscenza.

Glasul ăsta — îl auziți? — nu e duios ca al maicii Leonora, dar trebuie să-l ascult şi să fac ce-mi sugerează. Deocamdată îmi spune că e îngreţoşat de aspectul femeii ăleia ciufulite, fără vârstă, care tresare cu mâinile în păr, întoarsă la perete. Iar eu, cum îmi spune ea, schițez o grimasă de dezgust şi nu prea: dezgust combătut de mare milă. Mă aflu în mâinile unora care susțin că promovează mila.

— Voscenza e prea bună că se arată mişcată de aia de acolo, nu-i cazul să ne fie milă de o comunistă subversivă!

— Dar cine e?

— Una de pe continent, o nenorocită! Nici măcar nu e învățătoare, ca aia din celula de alături, despre care se şopteşte că ar fi o căpetenie a roşilor, o femeie căpetenie de roşii, ce ne-a mai fost dat să vedem! Oh, principessa, văd că vă tulburați... Voscenza e obosită, vă las să vă odihniți.

Se îndepărtează cu o uşoară plecăciune şi aproape că schițează un surâs, repetând întruna:

— Noapte bună, principessa.

Se vede treaba că îi place să-mi spună aşa. Jacopo, Bambolina, anunțați-i pe toți tinerii să nu-şi facă iluzii: chiar şi în închisoare, principesele şi şefii sunt tratați altfel. Imediat ce suor Giuliana se face nevăzută, aia de acolo sare în picioare şi mi se adresează ca o persoană constrânsă să stea mută cu anii, care se aruncă asupra ta ca flămândul la pâine.

— Cine eşti? De ce-ţi face atâtea fasoane jigodia aia de suor Giuliana? Şi, pe urmă, eu nu-s de pe continent: sunt română!

Vocea îi sună întretăiat, poate din cauza tăcerii îndelungate, dar fața, dincolo de urmele de lovituri şi de zgârieturi (ori tăieturi cu lama?), nu pare urâtă, e luminată de doi ochi verzi-gălbui, care te săgetează.

— Cine eşti? Vrei să-mi răspunzi sau nu?

Ochită de privirea aceea implacabilă, Modesta e tentată să-i răspundă, numai să poată închide ochii şi să aibă parte de puțin întuneric.

„Nu, Modesta, pericolul stă chiar în celule. La fiecare doi deținuți se află unul, poate chiar mai convingător decât alții la înfățişare, care e însă spion."

Joyce are experiența închisorilor şi trebuie să ascultăm cu atenție ce vorbeşte, ne-ar putea fi de folos.

„Nu se ştie niciodată, Bambú."

„Dar e plicticoasă când abordează tema aia, zia!"

„Trebuie să ascultăm şi să băgăm la cap."

„Şi, pe urmă, tu, la închisoare? Închipuie-ți!"

„Nu se poate şti niciodată, Bambú, niciodată!"

Modesta a băgat la cap şi-şi deschide iar ochii, ca s-o studieze pe ființa aceea implacabilă, care vorbeşte, vorbeşte şi întreabă... Iar felul în care se întoarce cu fața la perete şi dă cu pumnii în tencuiala slinoasă îi zgârie ochii şi urechile mai tare decât lumina puternică dintre Modesta şi cineva aşezat la birou.

— De ce oare, principessa, mă siliți să stau la biroul ăsta? Sufăr mai mult decât dumneavoastră, vă rog să mă credeți! Sub uniforma asta se află un om care suferă să vă vadă aşa de obosită, dar e de datoria mea, din păcate. Vă mai rog încă o dată: încercați să vă amintiți ceva precis. Poate cineva a vrut să se răzbune şi v-a implicat în treburi de bărbați? Un amorez respins? Cu farmecul dumneavoastră, n-ar fi de mirare! Câteodată, bărbații respinşi pot deveni necruțători... Încercați să vă aduceți aminte, ne ajung două-trei nume. Îi dăm pe mâna justiției, iar dumneavoastră vă întoarceți acasă în doi timpi şi trei mişcări!

În spatele gratiilor întunecate ale confesionalului, glasul subțire al acelui preot de la Palermo se încolăcea ca un şarpe şi o făcea să tremure de repulsie şi de groază mai tare ca strigătele maicii Leonora şi ale ofițerului ăstuia, care de trei ceasuri se învârte în jurul meu prin încăpere, urlând ca scos din minți:

— Nu, fără niciun scaun astăzi! Azi se conversează în picioare! Afară e soare... Conversăm... Sunteți aşa de frumoasă, principessa, aşa de tânără! De ce să prelungiți cu tăcerea dumneavoastră o conversație neplăcută şi pentru dumneavoastră, şi pentru mine?

Acum ce face? De ce s-a oprit? Abia mă obişnuisem cu galopul picioarelor scurte şi curbate. Acum însă, la intervale regulate, se opreşte bătând din călcâie, de parcă ar fi la paradă.

Iar, în zilele următoare, de fiecare dată când intram şi mă aşezam:

— Nu, fără scaune, se conversează mai bine în picioare...

Ţigara de foi! De ce se uită acum la trabucul aprins şi apoi mă priveşte îndelung, răsucindu-l între degete şi afişând un surâs? După ani de zile, sânii lui Joyce mai erau încă acoperiți cu o broderie uşoară...

— Îmi pare rău, văd că vi se închid ochii, dar noi trebuie să conversăm.

Acum se aşază şi el, dar nu mai fumează... Nu mi-au schimbat nici măcar hainele, şi sunt aici deja de multe zile.

„Ei, dragă Modesta, descoperirea a fost teribilă şi chiar mai teribilă decizia mea. E îngrozitor să stai într-o celulă, să le vezi pe bietele femei întorcându-se bătute, violate şi să înțelegi cutremurându-te că tu, privilegiată, rămâi în stare bună şi cu hainele intacte. Desigur, cu şefii folosesc drept arme cuvintele, dar n-ai cum să te lauzi cu asta: cuvintele nu taie în carne vie ca lamele de ras pe care le folosesc ei adesea."

„Şi tu?"

„După o lună am înțeles că mi-am pierdut orice autoritate în fața acelor tovarăşe țărănci şi muncitoare. Ca să-mi facă broderiile astea, cum le numeşti tu atât de poetic, a trebuit să-i insult în toate felurile şi în mod personal. Numai aşa, după zile întregi, am putut să mă întorc în celulă cu capul sus. E incredibil să lupți ca să fii torturat, dar au încetat în sfârşit privirile bănuitoare şi am devenit din nou unite."

„Aia de acolo” tace acum. Se apleacă înspre mine, iar, printre farurile galbene ale pupilelor ei, care-mi scrutează fruntea, gâtul, zăresc acum zgârieturi subțiri. Avea dreptate Joyce, folosesc lame de ras.

— Nimic, ai? Nimic, frumoasa mamii! Te duci şi vii de acolo fără nicio zgârietură, cu părul pieptănat, nici rujul nu ți s-a întins, ai, principessa? Cine eşti, spioano? Nina trebuie să ştie! Trebuie să-mi spui sau te aranjez eu ca de sărbătoare, cine eşti?

Mi-e somn. Aş fi putut să urmez exemplul lui Joyce, dar eu n-am intenția să fiu eroină şi, când femeia aia se repede la mine cu unghiile, îi prind ambele încheieturi cu o singură mână — e înaltă Nina, dar are încheieturi subțiri —, iar cu cealaltă o pălmuiesc o dată, de două, de trei ori. Din pricina loviturilor, tăieturile i se deschid din nou şi e silită în sfârşit să se desprindă de mine şi să tacă.

— Asta ca să nu se mai repete, aşa să ştii! Să ştii că eu am convingerea că tu eşti spioana. Tu, cu vânătăile tale, spioano! Vânătăile sunt ca să pari mai convingătoare, nu? Cine eşti? Vorbeşte sau te iau din nou la palme, cine eşti?

— Pula mé!

Nu mai auzisem vorba aceea rostită de buze feminine şi, poate pentru că zâmbesc fără să vreau ori din pricina acelui dialect care fărâmițează cuvintele cu pauze blajine, ezitante, rămân descumpănită de surpriză.

— Pula mé, vaco! Mi-o dat sânjele. Da-s mulțămită. Nu eşti spioană dacă te-nfurii aşe. Acuşi dormi! Vorbim mâine noi două.

„V-aş ruga, principessa, ca mâine să încercăm să facem conversația noastră mai profitabilă. Gândiți-vă: dacă rezolvăm un lucru sau două, mâine ar fi mai plăcut, cu soarele ăsta de afară, să pot discuta cu dumneavoastră la o cafea, în grădină....”

— Ce, ai suflu de prisos, de vrei să vorbeşti acu’, principessa? Ţine-l pentru domnii ăia. După cât se pare, noi o să avem tot timpul din lume să facem conversație!

Niciodată nu mai fusese atât de cumsecade şi de surâzătoare Joyce, în ciuda tăieturilor închise la culoare, care îi estompează trăsăturile feței în întunericul din încăpere, iar acum îmi face semn să tac, ducându-şi degetul lung şi frumos modelat la buze, ca să-mi economisesc puterile după ce m-am întors de la discuțiile cu avocații... La orice oră, o găsesc aşteptându-mă, în picioare sau culcată, dar întotdeauna atentă la mine, cu ochii aceia imenşi larg deschişi. Şi n-o apucă nervii dacă fac zgomot căutându-mi patul de campanie.

„Îți mulțumesc, Jò, pentru înțelegere, mulțumesc, iubito.”

— Te-au aranjat ca lumea, ai, principessa? Hai, deşteptarea! Cine mai îi şi Jò ăsta, îi bărbatu-tău?

— Am ucis-o...

— Ei, nu, principessa! Tre’ să te trezeşti! Io până acu’ te lăsai, te lăsai în pace că nu aiurai prea tare, da’ îi periculos vorbitu’ ăsta brambura. Futu-i... Să fi avut aci un bec ca lumea şi nu rahatu’ ăsta de lumină albastră, nu mai ştiu ce să născocească! Hai, scoală şi deschide ochii. Aşa: uită-te la

mine binişor — mă rog, ca să zicem aşa —, uită-te, sunt Nina, nu-s bărbatu-tău.

— Ah, da!... Dar ce ți-au făcut la obraz? Arăți ca o răzătoare.

— Nu pune mâna. Vezi că, dacă mă atingi, mă gâdilă şi mai rău, futu-i mama mă-sii!

— Dar ce ți-au făcut, Nina?

— Nimic, s-au distrat şi ei cu lamele, ştii, glume prieteneşti... Măcar de-ar fi fost numai asta, principessa!

— Doamne, ce altceva ți-au mai făcut?

— Aha, văz că pe tema asta vii cu picioarele pe pământ. Bravo!

— Pentru Dumnezeu, ce altceva, Nina?

— Păi, gândeşte-te şi tu singură, ce-ar putea să-ți mai facă nişte bărbați în uniformă ca să ajungi ca o strecurătoare şi pe față, şi pe dos, ei?

— Şi zâmbeşti?

— Da' ce? Ar trebui să plâng? Cu plânsu' n-astupi găurile.

— Câți erau?

— Asta aş vrea şi io să ştiu! Am impresia că erau trei — ştii cum îi, eram năucă —, dar aş putea să jur că a trecut peste mine un regiment, cu săbiile scoase şi cu fanfara!

— Ce frumos e când vorbeşti, Nina

— Ehei, să ştii tu, fată, ce-mi mai place mie să vorbesc! Ca şi lu' taică-meu, care era anarhist şi ne-a învățat să vorbim verde-n față şi să nu-i venerăm pe falşii profeți. Mi-aduc aminte când a intrat Italia în război, aveam şapte ani pe vremea aia, da' țiu bine minte, fiin'că nimeni n-a făcut de mâncare în ziua aia şi eram moartă de foame, îl țiu minte pe tata, că stătea la fereastră, scuipa şi spunea întruna: „Tu să nu-i crezi, Nina, ăia nu-s socialişti, dacă vor să facă război, sunt nişte trădători".

— Aha, atunci eşti tânără!

— Sunt născută în '8. Te miri? Cred şi io! Şi nu te mai uita aşe la mine! Crezi că nu ştiu că par babă? Da' să mă vezi când mi-or trece rănile astea ş-o să-mi vopsesc părul... Îi negru la rădăcină, asta mă îmbătrâneşte... Mi-ar trebui un pic de henné! Să vezi că-i cer mâine lu' suor Giuliana, aşe, ca să ne distrăm!

— Dar ce-i aia?

— Ei, un balsam de păr! Face un roşu frumos, da' nu-ți strică părul, ca alte vopseluri, ba chiar ți-l hrăneşte, fiin'că e din ierburi, şi când s-a mai pomenit să-ți facă rău iarba, fraților? Mda, că tăt suntem la capitolul sănătate, ar trebui să-ți mai spun io o chestie, da'... tare mi-i că ți s-a face ruşine.

— Mie? De ce?

— Păi, no, voi, burghezii, nu sunteți obişnuiți. Cum zicea tata, sunteți prea răsfățați. Înainte mergea, că oricum cine vă putea lua vouă privilegiile? Acuma... Cine-ar fi zis că mai nimeriți şi voi câteodată pe la închisoare!

— Dar ce tot spui? Nu înțeleg.

— Păi, ruşinoasă cum eşti — te-am observat eu, ce credeai? —, m-ai molipsit şi pe mine şi uite că nu ştiu cum să-ți spun... Ca s-o scurtăm, fraților, nu simți ce burtă umflată şi tare ai? Parcă-i o tobă. Trebuie să te caci, fată, că, dacă nu, o să-ți fumege capu' ş-or să-ți ia foc mațele!

Oare din pricina felului aceluia direct de exprimare sau a căldurii mâinii ei, care-mi palpează suprafața întinsă a burții, plâng în halul ăsta şi tot repet cu glas pierdut, uitat: „Nu pot, Nina, nu pot"?

Când am mai auzit oare glasul acela de copil răsunând într-o încăpere întunecată? Prando era cel care repeta „Nu pot, mămico, nu pot" sau Bambolina? Jacopo nu plângea niciodată, doar se întuneca la față, ca un bătrânel înțelept şi sobru.

— Când gați cu plânsu' — îți prinde bine să plângi! —, trebuie să facem caca, cumătră! Hai, hai, de cine ți-i ruşine? Nu suntem decât noi două aci. Da' dacă te-azvârleau undeva cu încă zece — şi toate trebuiau să se cace într-un singur hârdău, pus la mijloc —, atunci ce mai făceai?

— Un singur vas pentru zece femei, Nina? Ce oroare!

— Şi nu fomei delicate, ca tine, ci tăte holbându-se să te vadă cum te descurci.

— Îngrozitor!

— Nu, chestia îi că ele stau deja acolo de ani de zile când soseşti tu şi-i mare plictiseală înăuntru. Una nou-venită face senzație, îi o noutate, te mai distrează, cum să zic? Te distrezi ca la cinema. Şi măcar dacă s-ar mulțumi doar să se uite la tine! Pe de altă parte, ce să facă şi ele? Deținute de drept comun, hoațe, curve. Of, nu c-aş avea io ceva cu hoții şi curvele, nu intră în concepțiile anarhiste ura față de ei. Noi îl urâm pe patronul care le face să ajungă curve. Nu degeaba zice cântecul nostru: „Sunt ale noastre fiice prostituatele, sunt...". Da' mai ducă-se dracu'! Io, una, încerc să mă țiu de idealuri, da' ele îs nişte hiene, zău aşe! Dacă nu venea fomeia aia sfântă, învățătoarea din celula d-alături, alea mă mâncau de vie! Ea i-a pus să mă mute aci, la infirmerie... Hai, să te vedem! Io mă pui în pat — ca să-i spunem aşe! — şi mă-ntorc cu fața la părete. Tu trage cearceaful ăsta jegos, de-i spune suor Giuliana perdea, şi fă caca! E bine aşe? Nu? Ia mai gândeşte-te — cum te cheamă? Futu-i mama mă-sii, nu pot să-ți zic principesă! Modesta? Să fiu a dracu', ce nume-i şi ăsta? Şi cine ți l-a pus? E mai rău decât principesă. Uite şi tu, cum se poate s-o cheme Modesta pe o doamnă aşa frumoasă, care mai şi plânge pe deasupra că nu vrea să facă caca? Pot să-ți spun Mody, zici? Ei, da, îi mai drăguț... Auzi, Mody, nu ne hotărâm odată? De ce ți-i frică, dacă eu jur că nu mă uit? Că poți să faci zgomot? Că pute? Auzi, pentru putoare faci aşe: iei bucata asta de ziar şi, când te uşurezi, cu chibritul ăsta — vezi să nu le risipeşti, mai avem numa' câteva! —, dai foc la ziar, în hârdău, vreu să zic, ş-o să vezi că dispare mirosul, ne-am înțeles? Hai, sus, şi nu te gândi la mine, fă-te că nu-s aici, că-s oarbă şi surdă: uite ce bine ştiu să fac pe oarba şi pe surda, ştiam să fac şi pe şchioapa la serbări. Voiam să fiu actriță, când eram mică... Da' ce-i de te ții aşe de mine? Ce-i, te doare?

— Nu, nu, dar nu ştiu, de râs ori fiindcă m-ai masat... Of, Nina, ce ruşine! Nu pot să mă mişc, fac pe mine!

— Şi ce eşti aşe disperată? Îi baftă! Ţine-te de mine! Bine că nu eşti prea grea! Uite-aci, scoate chiloţii... Nu, nu plec, nu-i nevoie să te agăţi aşe... Lasă-mă să te ţiu io, da' uşurează-te odată, nu te mai ţine, se poate muri de blocaj intestinal. Nu te mai ţine!

Din vina acelui îndemn sau din pricina căldurii pe care şoldurile ei o transmiteau braţelor mele, mi-am dat drumul, cu faţa afundată între coapsele ei... Eu mă uşuram, iar ea, stând în picioare, îmi mângâia părul, şoptind:

— Aşa, fetiţa lu' mama, bravo, scoate tot, ca să scapi!...

Şi, lucru pe care nu mi l-aş fi putut închipui vreodată, relaxându-mă, o senzaţie de voluptate mai dulce ca lichiorul de trandafiri şi ca limba lui Tuzzu mă face acum să plâng şi să suspin, nu de ruşine, ci de plăcere, repetând întruna:

— Nina, Nina, să nu pleci...

81.

— Să nu pleci, auzi la ea. La puşcărie! Jur că, dacă ies io d-aci, o să povestesc la toată lumea. Ah, ce-am mai râs, îi ca un banc!

Nina râde cu capul dat pe spate, cu un zgomot puternic, o amintire care străbate câmpuri nesfârşite de secară şi maci.

— Mi-e foame.

— Cred şi io, cât ai scos din tine! Îi semn bun pentru sănătate, zic, da' pentru stomac nu prea! Da' n-ai de-ales: ori mori de intoxicare, ori... Ți-era mai puțin foame înainte?

— Foame deloc, numai greață.

— Păi da, pe urmă, după greață, te lua şi febra.

— Mi-e foame!

— Am priceput, nu mă omorî cu zile! Cu cât o spui, cu atât îi mai rău. Io, una, simt o lamă în loc de stomac! Dar e vremea de supă... E ora când...

— ...„când dorul celor plecați se-ntoarce"...

— Lasă-l pe Dante! Poetul nostru, Belli! „Ce oră e, ce oră? E ora când dă-n clocot. N-auzi, mireasă, un clopot? Ştiți cât e ora, soră? O, doamnă, nu ştiți oare? E ceasul când orice femeie-i o putoare"...

— Eu nu-l cunosc.

— Da' unde-ai trăit până acum? O să-ți fac eu cunoştință cu marele nostru poet blasfemiator. „Ei", iezuiții, zic că înainte să moară s-a pocăit, dar nu-i adevărat, despre toți zic aşe. Când a murit bunica, io eram de față şi nici vorbă de pocăință, îi era doar ciudă că moare prea repede, aşa zicea. Şi avea optzeci de ani! Pff, nici n-a trecut o lună că toate rubedeniile spuneau — să-i bați, nu altceva! — că se

pocăise... Şi-n toate şcolile astea, crucifixul, lua-l-ar moartea să-l ia!

— Pe cine, crucifixul?

— Nu, voiam să zic pe trădătorul ăla de Mussolini, când te gândeşti că a scris o carte întreagă contra papei! El a făcut pace cu Vaticanul şi a dat Roma noastră iar pe mâna popilor. Dracu' să-l ia! Da' ce-ți spuneam? A, da... La ce poți să te-aştepți de la Ottavia sau Grazia, crescute în şcolile astea, cu crucifixul dinaintea ochilor, cu oră de religie şi pe urmă şi-acasă... Înainte, când eram mică, cine creştea într-o casă de atei era d-ajuns să nu meargă la biserică şi n-auzea glas de popă: înainte te apărau zidurile! Acuma îți intră-n casă şi te bat la cap, chiar dacă nu vrei.

— Cum intră?

— Ei, şi tu, Mody! Cu radioul! A dracului invenție mai îi şi radioul. Să zicem că io şi fii-mea stăm la bucătărie, facem curat prin casă, nu-i rău s-auzim, ce ştiu eu?, „Iluzie, dulce himeră eşti tu. Mă faci să visez, să iubesc şi să sper...", frumos cântec, nu? Bun, te iei şi tu după radio, fredonezi, când, deodată, auzi ceva de spaimă, aşa de imediat după cântecul ăla, că nici nu bagă omu' de seamă. Şi, când ai priceput că-i slujba de la biserică, oricât dai tu fuga să stingi chestia aia drăcească, un pic tot ai înghițit-o. Păi, Ottavia şi Grazia, surorile mele mai mici, crescute cu otrava asta, nu s-au apucat şi ele la o adică să povestească — până şi ele, of! — că bunica se pocăise? Auzi la ele, pocăință! Ți-am mai spus-o? Scuză-mă, tot repet. E din pricina foamei; vorbesc şi iar vorbesc, mai fiindcă în ăştia trei ani n-am vorbit cu nimeni, mai ca să-mi umplu golul ăsta din stomac. Tu să mă ierți.

— Nu, Nina, vorbeşte, îmi face plăcere. Mama nu vorbea niciodată!

— Cum aşe?

— Poate că tot cosând acolo, în praful ăla de la zdrențe, i s-o fi astupat gura.

— Da' ce-ți veni să glumeşti? Mama ta cosea zdrențe? Poate vrei să zici că avea țicneala să brodeze... A, uite-o şi pe suor Giuliana a noastră! Supă zici, surioară? Greşit, e zamă chioară! O fi din pricină că am stat la taclale, da' mi se pare nu mai eşti aşe de urâtă ca ieri, surioară! Iar supa asta nu miroase rău deloc. Ce se întâmplă, ați schimbat bucătarul casei? Ai auzit-o, Mody, cum îi zice la puşcăria asta? „Casă", aşa îi spune.

— Taci din gură, tu, mojico, şi jos mâna! Oh, principessa, e o indecență. Am comunicat şi maicii starețe, e o indecență să fiți ținută aici, cu individa asta, dar e plin peste tot, toate camerele sunt pline!

— De ce n-oi fi zicând atunci „Hotelul este la capacitate maximă" ori „Toate locurile au fost epuizate", ia spune, surioară? Ştii că te-am şi visat? Am visat că eram amândouă în iad, goale şi îmbrățişate!

— Dacă veneați numai cu trei zile mai înainte, principessa! Dar parcă a înnebunit lumea! O fi şi din cauza războiului ăstuia care ba vine, ba nu vine! Ni s-a povestit că ieri s-a răspândit zvonul că a început războiul şi au fugit cu toții din Palermo, toți au dat fuga la țară, dar pe urmă s-au întors... Se pare că se împart acum şi măşti de gaze... Dar, dacă vă supără cumva individa asta, nu trebuie decât să-mi spuneți o vorbă şi, cu toată protecția doamnei de alături, am eu grijă

să vă scap de ea! Dumneavoastră sunteți prea bună, spuneți-mi mie adevărul, vă supără?

— Dar ce spuneți, soră Giuliana! Pentru noi, femeile crescute în ascultare şi smerenie, nu-i nicio deosebire dacă suntem sau nu singure. Şi, pe urmă, trebuie să înțelegem şi să iertăm neştiința, suntem doar cu toate oițele Domnului! Chiar şi Nina, simt eu, în fundul sufletului, nu e aşa de rea cum pare. Eu o voi ajuta, iar şederea mea aici e poate un semn de la Domnul. Poate că am fost chemată s-o aduc pe calea cea dreaptă pe această oiță rătăcită! Aş ruga-o, dimpotrivă, pe maica stareță să-mi lase mângâierea de a mă putea îngriji de acest suflet. Îmi va fi şi mie de ajutor pentru a mă curăța de păcate.

— Păcate, dumneavoastră, principessa? Defăimări, sunt eu sigură, chiar adineauri vorbeam de asta cu maica stareță.

— Cu toții suntem păcătoşi! Comunicați-i stareței că eu simt datoria de a sta aproape de acest suflet rătăcit, până când îşi va găsi drumul.

— O sfântă, aşa zic, o sfântă sunteți! Plec imediat să-i spun...

— Aproape că m-ai convins şi pe mine, Mody! Mai aveam puțin şi mă-nfuriam. A, uite-o că vine-napoi! Da' ce-i, tren?

— Vai, principessa, maica stareță zice că sunteți prea bună, prea bună! Mai spune şi să nu vă faceți griji, deoarece învățătoarea s-a oferit să împartă ea celula, scuzați, camera, cu Nina. A mai spus... Dar nu, nu vă întristați aşa!

— Cum adică? Vreți să mă lipsiți de consolarea de a-mi spăla păcatele ocupându-mă de...

— Dar care păcate?

— Păcate, da, suor Giuliana! Sau dumneavoastră vă simțiți cumva fără de păcat? Cine e fără de păcat să arunce prima piatră! Iar dacă Dumnezeu m-a făcut să ajung aici e semn că am greşit cu ceva. Nu se poate altfel, căci Domnul pe toate le vede.

— Oh, Sfântă Fecioară! Cum v-a mai înțeles stareța, cu toate că nu v-a văzut niciodată! Între sufletele alese aşa e întotdeauna, vorbeşte la fel ca dumneavoastră. Cu aceleaşi vorbe mi-a spus: „Tu du-te şi încearcă s-o convingi, dar o să vezi că o să te refuze". Iar acum, scuzați-mă, mă duc să cer confirmarea ca să isprăvim odată, că am atâta treabă! Trebuie să terminăm de pus hârtie albastră de camuflaj şi.... Că avem o aglomerație de zici că e sfârşitul lumii, ăsta e sfârşitul lumii, nu războiul!

Uşa trântită mă face să deschid ochii: când iese de la mine din odaie, Argentovivo trânteşte uşa. Nu, nu ea trântea uşile, ea era camerista. Gaia urlă şi trânteşte uşi, iar acum, că s-a hotărât s-o trimită la internat pe Beatrice, nu va fi uşor s-o facem să se răzgândească...

— E totul în regulă. Doamne, ce zi! Să mă ierte Dumnezeu, dar nu mai pot, cât e ziulica de mare, tot pe scări, în sus şi-n jos! Nina poate să rămână aici... Dar ce faceți, principessa? Nu, nu, vă rog să vă ridicați!

Îngenuncheată pe jos, cu mâinile la ochi, ca să nu mai văd fața Ninei, congestionată de efortul de a-şi ține râsul. Mă molipseşte râsul ei. Şi mai e şi golul din stomac, unde mă gâdilă nişte degete ca de vânt... Nu poate fi bucurie, n-am auzit vreodată că la închisoare poți avea parte de atât de multă bucurie.

— Principessa, vă rog, ridicați-vă, nu sunt vrednică!

— Dumnezeu ne vede, suor Giuliana, cu toții suntem nevrednici şi cu toții suntem vrednici. Mulțumiți-i maicii starețe şi lăsați-mă să mă rog Domnului, care mi-a acordat această milostenie.

— Rugați-vă, rugați-vă, eu am fugit. Câtă smerenie! Iar tu, mojico, las-o să se roage, ai înțeles? Las-o să se roage!

Ca să-mi țin râsul, trebuie să-mi înfig unghiile în frunte. E într-adevăr bucurie, fiindcă, atunci când uşa se închide cu zgomot şi pot în fine să mă las pradă râsului, nu mai există zidurile mucede, paturile de campanie mizere, hârdăul, ci doar fața roşie a Ninei. Acum că rănile încep să pălească, trăsăturile ei puternice au curburi delicate. Poate că e frumoasă Nina sub masca aceea, iar când — poate că mi-a simțit bucuria — începe să râdă şi ea şi-mi spune încet: „Să ştii că mi-ai plăcut, Mody", nu pot să nu mă arunc la gâtul ei — e înaltă, trebuie să mă ridic pe vârfuri —, ca s-o sărut pe gura plină de multe perle mărunte, de o albeață ce îți orbeşte ochii, gândurile. Lipite de dinții mei, buzele ei au gustul aspru şi dulce al murelor umezite de rouă. E puternică Nina, din moment ce, râzând, mă poate ridica de la pământ şi antrena într-o rotire de vals: un-doi-trei, un-doi-trei! „Iar acum jos, pentru marele galop din final. Jos, printre zidurile în balans, printre fotolii, cu candelabre care se leagănă deasupra capului meu ca tot atâția sori...."

— Ți se-nvârte capul? Cred şi io, pe burta goală! Suntem nebune să irosim energie în felul ăsta! Vino, hai să mâncăm supa cât nu s-a răcit. Nu trebuie să irosim energie. Nu, tu n-ai nicio vină, tu eşti nouă, dar eu... Cristoase! Îi din cauză că m-ai emoționat, asta îi, dacă vrei să ştii. Ce mi-a mai fost dat să văd! Nina care se înduioşează. Am pornit bine!... Fii cuminte acum, ajunge, hai să mâncăm... Of, Mody, pentru o clipă n-am mai ştiut unde sunt. Nu mai fi aşe amărâtă! Ce,

te-ai bosumflat pentru ce-am zis? Nu pe tine îs supărată, bobocule, cum să-ți mai zic? Pe Nina. Nina-i umblată prin puşcării, nu tu. Iar acuma fă cum ți-am spus! E rea la gust, ştiu, da' te hrăneşte...

Poate pentru că nu-mi mai e greață ori poate pentru că, după ce a mai amestecat supa, ea ia o lingură şi mi-o duce la gură, mă aud rostind cu convingere:

— Nu e chiar aşa de rea şi mă încălzeşte, ai dreptate, Nina.

— Uite, acum ai spus-o. Aici Nina are totdeauna dreptate, măcar în ce priveşte, cum se poate zice?, lucrurile materiale. Trebuie să ne şi plimbăm în sus şi-n jos. Începem de mâine. Să ne spălăm cât mai mult cu putință, să nu cădem nici în melancolie, nici în euforie. Mai ales euforia îi dăunătoare, zici că-ți face bine, ca vinul, şi pe urmă, nu-mi spune! Te istoveşte poate chiar mai mult decât s-o faci cu degetul.

— Nu e voie?

— Sigur că-i voie, da' nu în fiecare zi. Te termină. Trebuie să stabileşti o zi anume. Ehe, mai ştiu şi io câte ceva!

— Atunci, n-o să mai putem dansa ca adineauri?

— Eşti grozavă, Mody.

— N-o să mai putem?

— Cu grijă... Ehei, nu, toată, trebuie să termini toată supa! Ce spuneam? A, da: eşti grozavă când ieşi pe uşă... Cum le zici zbirilor când vin să te ia? „Domnii aceia!..." „Domnii aceia

m-au invitat la o conversație amicală." Îmi placi, Mody, iar acum că te-am aflat, n-aş vrea să te mai pierd pentru nimic în lume. Hai să facem un pact. Io, după cum ai văzut, am înțeles că ai dreptate şi am schimbat tonul cu sora Giuliana, da' şi tu să schimbi tonul cu mine, fiin'că Nina are dreptate... Uite-i că vin să te invite la conversație. Nici dacă i-ai fi chemat, oh! Hai, dă-o repede pe gât, toată!

— Dacă o termin, mă săruți când mă întorc?

— Sigur că da, da' cu prudență, nu trebuie să ne sleim de puteri.

Cu promisiunea care îmi zbârnâie în minte, acum strigătele acelor domni nu-mi mai rănesc auzul şi „conversația" devine din zi în zi mai uşoară. Atât de uşoară că uneori amuțesc şi ei uluiți, în uniformele lor soioase şi prost cusute... Acum, după lumini care te orbesc, urlete şi tăceri, mă întorc sigură în întunericul din celulă, întind mâinile şi ştiu, e doar o chestiune de câteva secunde, că voi găsi două brațe calde, deschise şi un sân în care să-mi cufund capul, fără să mă mai gândesc la nimic.

— Ai aşezat bine pernele sub pături?

— Da, Nina, cum m-ai învățat.

Nina le ştie pe toate: patul meu e pe direcția vizetei.

— Putem să ne mângâiem?

— Nu, stai cuminte şi dormi, trebuie s-aşteptăm ziua când ne dau oul.

— Ni-l dau mâine?

— Nu cred, stai să mă gândesc, ar trebui să fie poimâine. Cuminte acuma şi dormi! Mâine aflu io...

— Dar nu se poate face o excepție? Am aşa poftă să-ți sărut sânii...

— Ți-am spus că nu! Dormi acolo, nu mă scoate din pepeni!

Când se înfurie, Nina e de speriat şi, mulțumită fricii ori căldurii brațelor ei, care mă strâng cu putere, alunec într-un somn dulce, aducător de pace.

82.

Nina pune deoparte zahărul ei şi pe-al meu:

— Cafeaua, să-i spunem aşa, se poate bea amară ori se poate şi arunca în hârdău, că nu-i decât spălătură de vase, în vreme ce praful ăsta alb, prețios, dacă-l amestecăm cu oul, îi creşte valoarea nutritivă cu sută la sută.

De la o zi la alta, pachețelul de hârtie creşte, vârât între sânul şi sutienul Ninei. Doar ea are voința să nu-l deschidă, nici măcar în ceasurile cele mai lungi de foame, de la amiază la şapte.

— Ce de zahăr, Nina! Chiar că eşti vitează. Eu, una, nu rezistam.

Nina surâde, iar admirația mea o face mai frumoasă. De la o oră la alta, masca de cicatrici se dizolvă, în parte datorită mângâierilor mele şi a suflului meu.

— Oh, da, Mody, nu te opri, îmi face bine, dacă ai şti cum mă mai mănâncă cojile astea! Exact ca atunci când am avut varicelă şi mama mi-a legat mâinile de pat, ce tortură! Nu te opri! Dat fiind că te-am întâlnit, nu vreau să am obrazul desfigurat. Înainte, când credeam că eşti spioană, mă scărpinam întruna. De-am avea o oglindă! Tu spui că multe coji au căzut fără să lase semn? Oh, Mody, e adevărat sau spui aşa doar ca să mă consolezi?

— Eu sunt oglinda ta, poți să ai încredere în mine. Sunt singura oglindă care spune adevărul. Pielea ta se face la loc perfectă; dacă n-ai avea cearcăne — pare lucru imposibil aici, între zidurile astea —, ai avea o culoare de ambră, exact ca după o plimbare pe afară, sub primele raze de soare, după ce a trecut iarna.

— Nu că mă laud, dar Nina a fost mereu admirată pentru carnația ei. Cât despre cearcăne, nici cu tine nu mi-i ruşine, bobocule! Noaptea asta ne-am sleit de puteri.

— Tu ai spus că se poate.

— Aşa-i, nu era reproş, îi frumos să ne-aducem aminte, ştiind că-n câteva clipe Nina are leacul... Tu stai potolită un moment. Ehe, nu că mă laud, da' nimeni nu ştie să frece un ou sau o maioneză ca mine. Îți place maioneza, da? Io aş mânca şi-n somn. Nu că mă laud, da' nicio femeie de la noi de-acasă ori din cartier n-ar fi în stare să scoată atâta din două ouă. Uite, zici c-au fost zece. Şi-acuma hai, suge-l încet, că te hrăneşte mai bine.

Ochi în ochi, în timp ce lichidul acela dens, furat soarelui, coboară încălzindu-mi limba, cerul gurii.

— Ultima linguriță-i a lui Mody, fiin'că îi cea mai mică. Obraznico! Hai, uum, gata!

— Ce bun a fost! Mă simt încălzită toată, o să mă laşi să sărut ascunzătoarea unde țineai zahărul?

— Nu!

— Lasă-mă s-o ating măcar.

— Bine, hai, atinge-o, da' pe urmă jos din pat, la plimbare, mişcă-te, Mody, la ora asta poate să apară neroada aia de suor Giuliana. Hai, trebuie să mergem cel puțin de zece ori de la un perete la altul.

— E plictisitor!

— Am înțeles! Atunci închide ochii şi închipuie-ți că Nina te duce la plimbare prin pădure.

— Nu, în pădure nu!

— Auzi la ea, şi pe unde-ai vrea să te plimbi, mă rog? Ajunge să ceri, am pentru toate gusturile şi toate buzunarele.

— Pe malul mării, Nina, de când n-am mai văzut-o, du-mă la mare de data asta. Să păşim pe limba de nisip care nu se mai termină...

— Stânga-mprejur! Ei, nu, nu te lăsa aşe pe mine! Hai, stânga-mprejur şi de la capăt... Îți place marea, se vede!

— O, da... Aici nu-i niciun zid... Aici încep stâncile, mai poți să mergi?

— Să încercăm.

— Dacă mai poți, Nina. Poate ajungem...

— Unde s-ajungem, pisoiule?

— Să vedem apusul.

— Sigur, cum pofteşti. Hai, încă un efort şi am ajuns.

— Încă un efort, da. Uite, acolo, departe, vezi insulița Profetului?

— Mie mi se pare că-s nori.

— Fiindcă nu vezi bine.

— Aşa-i, nu văd bine la depărtare.

— Atunci lasă-te în seama mea şi hai să ne grăbim. Dacă avem noroc, o să vedem soarele care coboară să-l sărute pe frunte pe Profet.

— Nu mai spune!

— Şi, pe urmă, cât ai clipi, soarele îşi bagă capul în întuneric... De ce te-ai oprit, Nina? Mai e până ne-aduce supa, mai e până la apus. Hai să ne mai plimbăm puțin.

— Îi prea cald pentru mine şi-i prea multă lumină!

— Hai să ajungem măcar până sus, pe dâmb, acolo sunt copaci şi e umbră.

— Io nu văd altceva decât pietre albe, pietre galbene şi pe urmă iar albe şi galbene. Doamne, ce chin!

— Ce vezi tu galben nu sunt pietre, sunt tufe de grozamă, eşti mioapă rău, Nina!

— Mai şi insistă! De-o sută de ori ți-am spus că-s mioapă.

— Atunci încrede-te în mine şi mergi mai departe, acolo, sus, sunt copaci şi umbră.

Nina se lungeşte pe jos, la umbră, şi pleacă ochii. Acum ştiu că pot să mă întind lângă ea şi să-mi pun capul pe sânul ei. Toracele său masiv nici nu-mi simte greutatea şi pot călători, ca atunci, de la pântec la gât, fără să-i tulbur respirația profundă, regulată. Cum poate oare Carmine să doarmă, când eu mă plimb în sus şi-n jos pe trupul lui?

„Nici nu te simt, fato! Şi, pe urmă, cum să simtă o ditamai dihania ca mine greutatea unui pisoi?”

„Tu nu eşti o dihanie, eşti o coloană frumoasă! Cum am văzut eu odată, pe partea cealaltă a insulei, stau întinse pe iarbă şi dorm la soare.”

Nu e Carmine cel care îşi mângâie pisicuța cu mâna lui de marmură uscată. Şi el zicea „pisicuță”, ori „pisoi”, la fel ca vocea care acum îşi repetă întrebarea:

— Ce face pisoiul meu obraznic, doarme sau îmi pregăteşte vreun renghi?

— Şi tu ce faci cu ochii închişi?

— Încerc să-mi dau seama ce-i cu oboseala asta care m-a luat. Se vede treaba că, de atâta dorință să zăresc cerul, acum că-l văd nici nu-l mai recunosc, nu-l mai simt, cum să-ți spun? Nu mai pot să mă bucur de el. Ehei, patru ani de puşcărie îs patru ani, nu glumă! Nu mi-s învățată cu aerul şi mă dor ochii. Dacă nu te-ntâlneam pe tine, poate că putrezeam în celulă tot aşteptând procesul. Ce pula mea, nici nu mai speram să-mi dea vreo condamnare! Zici că-i un banc, auzi tu, să doreşti procesul ca răsplată! Ai venit tu şi s-au rezolvat toate: domiciliu forțat, cărți pentru tine, cerneală, hârtie...

— Şi pentru tine lână şi croşetă.

— ...Procesul în doi timpi şi trei mişcări. A fost atât de rapid totul, ca la cinematograf, că nici nu m-am dezmeticit încă. Oh, Mody, stai cu ochii pe ceas! La apus trebuie să ne-ntoarcem. N-am de gând să pierd tot cerul ăsta pentru o plimbare.

— E permis, Nina, stai calmă. Erai aşa de puternică la închisoare!

— Da, trebuie să mă obişnuiesc aici.

— Şi să-ți găseşti ocupație.

— Şi asta e adevărat. Tu scrii, predai, dar ce scrii?

— Prostii, Nina, ca să-mi mai treacă timpul.

— Mai şi câştigi ceva, pe deasupra. Azi nu aveai lecții?

— Nu, măcar o zi pe săptămână vreau să fiu liberă.

— Obrăznicătură ce eşti! Pe-o insulă cât palma vrea să fie liberă! Oh, mie-mi face plăcere, fiin'că nici nu ştiu ce să fac când sunt singură.

— Trebuie să-ți găseşti o ocupație.

— Despre asta voiam să vorbesc, ieri am văzut la piață că vindeau nişte căciulițe roşii şi albastre, ca vai de lume. Eu la croşetat mă pricep...

— Chiar asta spuneam şi eu.

— Vreau să-ncerc!

— Şi ai putea să faci şi nişte cuverturi pentru copii, se tot nasc o mulțime pe insula asta.

— Da' se şi moare, nu-i zi să nu dai peste o-nmormântare. Trebuie să fie din cauza pietrelor ăstora şi a lipsei de apă. Chiar c-aş vrea să-ncerc! Ieri, pe două căciulițe, o bătrână a dus acasă un litru de apă. Trebuie neapărat să-ncerc şi eu. Da' tu eşti sigură că ne trimit lână de la tine de-acasă?... Şi...

Ce se mai întâmplă acasă la tine? Mereu primeşti scrisori, le citeşti şi nu spui nimic. Nina, ăsta-i defectul ei, e curioasă, tare curioasă mai e.

— Poți să le citeşti.

— A, nu, asta nu! Tata zicea că-i proastă-creştere, că nu intră-n „concepție”.

— Îți spun, dacă vrei.

— Era şi timpul!

Cortegii de păsări de fier brăzdează cerul, ignorând peticul amărât de pământ din mijlocul mării. Oare unde se duc să-şi verse suflarea de moarte? Desigur, în locuri mai atrăgătoare, pline de lume şi de viață.

— De asta nu ne bagă în seamă, Nina. Foamea lor metalică e foame de carne tânără şi sănătoasă, nu de câțiva centimetri populați de trupuri descărnate şi priviri stinse. Of, Nina, l-ai văzut pe omul ăla, dacă i se poate spune aşa, ăla care vinde lămâi? N-are nici nas, nici gură, iar în loc de ochi are două spărturi, parcă l-ar fi ros nişte gângănii.

— Păi ce, îi numai el, Mody? Io am numărat vreo zece ca el, pe urmă m-am plictisit. Trebuie să fie lepră, deşi nu se spune. Da’ lasă-i în pace, spune-mi de la tine de-acasă... Bambolina se mărită cu Mattia al tău? Şi ție-ți pare rău?

— Când mi s-a dezvăluit asta, într-o noapte, mi se pare un secol de atunci, am suferit pe moment, dar pe urmă, aşteptând să vină zorile, am înțeles că mă durea nu fiindcă îl

pierdeam pe Mattia, ci pentru că mă simțeam învinsă, bătrână: patruzeci de ani!

— Că ai tu patruzeci de ani...

— Acum am patruzeci şi doi, Nina...

— ...Nu cred nici în ruptul capului!

— Şi totuşi, atâția aveam în noaptea aia, bătuți pe muchie. Fiindcă şi tinerețea, şi bătrânețea nu sunt decât o ipoteză.

— Ce-nseamnă asta?

— Înseamnă că ai vârsta pe care alegi s-o ai, pe care te convingi singur că o ai.

— Aşa zici? Da' mai depinde şi de natură.

— Sigur, şi de trudă, de mizerie, de lipsuri, toate te îmbătrânesc înainte de vreme. Dar pentru cine a avut privilegiul să se poată cruța, ca mine, bătrânețea nu e decât un concept care ți-a fost inculcat, la fel ca multe altele.

— Ce-mi place, Mody, că recunoşti c-ai avut parte de privilegii!

— E prima datorie, aşa cred, a celor care gândesc ca noi.

— Da' spune-mi despre noaptea aia.

— Ți-am spus: eram pe punctul să cad şi eu în capcana locului comun. Ei, oricât te-ai răzvrăti, e greu să scapi de normele societății, care îți spun: la zece ani eşti aşa, la douăzeci eşti altminteri, la patruzeci şi cu copii la activ eşti bătrână... Mi-e ruşine, dar în noaptea aia eram pe punctul să uit că sunt rebelă, eram pe punctul de a mă înrola în turma de oi care umple lumea. Dar n-a ținut mult! Până s-a făcut ziuă pricepusem şi, dacă nu mă arestau, aş fi plecat în căutare de altceva. Lumea e mare, cum zicea Carmine.

— Te gândeşti mereu la bătrânul tău?

— Când mă ajută.

— Şi când fac nunta?

— Nu, nu fac nuntă. Ți-am spus aşa ca să te fac să înțelegi. Trăiesc împreună şi se înțeleg bine, se pare, inclusiv la pat. Ia uite, citeşte aici: „Şi să n-ai nicio grijă, zia, chiar dacă între mine şi Mattia totul merge bine, n-o să ajung niciodată una din... alea legiuite de care vorbeşte amicul nostru”.

— Ce-nseamnă punctele alea, Mody?

— Curve. N-a scris aşa din cauza cenzurii.

— Şi amicul ăsta cine mai e?

— August Bebel... Mai citeşte: „Eu l-am cunoscut bine, n-am făcut ca Mela, care doar se prefăcea că citeşte. Iar azi ştiu că tata avea dreptate când spunea că vorbele amicului nostru vor fi noua biblie a femeilor de mâine. Dar ajunge cu lucrurile serioase. Vreau să-ți povestesc ce minune e acum vila, cu toate camerele pline de viață. Stau la noi şi Pietro cu

Crispina, din pricina bombardamentelor. La Catania e iadul pe pământ!" Uite-aşa Carmelo a ajuns înapoi la familia Brandiforti, cum spera Beatrice.

— Dar Mela, Crispina?

— Crispina are acum parte de un învățător adevărat, iar Mela are succes după succes. În America, viața merge mai departe.

— E tot cu Ippolita aia a ei?

— Tot. Cine se poate înțelege cu natura? Cred că ea va iubi totdeauna numai femeile, cu toate că pentru presă pozează mereu într-o fecioară devotată doar Muzicii. Poate îşi va lua, cu timpul, şi un soț, ca să aibă acoperire... Asta dacă nu cumva lumea o să se schimbe şi ea.

— Sigur, fix de mâine se schimbă lumea asta! Fii serioasă!

— Şi totuşi s-ar putea să se schimbe.

— Noi suntem tovarăşe, Mody, şi putem să ne-o spunem între noi: dar unde ți se pare ție că s-a schimbat? În Rusia au dat la o parte tot ce conta pentru libertatea noastră individuală. După doar câțiva ani au uitat de amorul liber şi s-au întors drept la căsătorie. Şi măcar de-ar fi numai asta!

— Îmi place când vorbeşti aşa, Nina.

— Mie nu! M-am săturat să tot vorbesc frumos şi să citesc cărți pline de vise. Ție îți vine uşor să vorbeşti, dar pe

bărbatul vieții mele mi l-au omorât în Spania tovarăşii comunişti!

— Eşti sigură de asta?

— Cât se poate de sigură, martori oculari. Doar ştii şi tu că la un moment dat i-au lichidat pe toți anarhiştii, şi nu numai pe ei.

— Eraţi prea avansaţi în vise, Nina, anarhia e un punct de sosire, nu...

— Da, prea avansaţi! Şi când o să ne hotărâm, mă rog, să facem un pas cât de mic înainte, ia zi, principesă de rahat? Şi Gramsci al vostru? Voi l-aţi condamnat la moarte! Arminio, frate-meu, a văzut cu ochii lui, da! Mereu singur în celulă, când se ieşea la aer, izolat de tovarăşi şi disprețuit. Iar gardienii au avut mână liberă.

— Şi?

— Şi Antonio suferea de insomnie, iar ăia, din oră în oră, băteau în gratii ca să-l trezească. Eşti terminat la închisoare dacă tovarăşii te părăsesc. Ei l-au ucis!

— Dar Arminio, deşi cunoştea lucrurile astea, a continuat să lupte, ca şi tine, mi se pare.

— Mersi frumos! Omul trebuie să stea de partea ideilor juste! Da' să stea cu ochii deschişi, nu mă scoate din pepeni, Mody!

E de speriat Nina când se înfurie: i se aprind în ochi flăcări galbene, iar glasul gros îi răsună ca în peşteri.

— Nu vreau să mă mai înfurii, Mody, cu poveştile astea de demult! Spune-mi de 'Ntoni, din ce mi-ai povestit tu îmi cam place de băiatul ăla, nu mai ştii nimic de el?

— Nu, ştiu doar că a fugit după ce m-au arestat.

— Au făcut multe arestări la Roma, am auzit ieri în port de pe vasul care descarcă apă, vorbeau despre ce îi la Roma.

— Şi ce ziceau?

— Că la Roma nu mai vezi decât femei, bătrâni şi copii şi că se moare de foame pe străzi...

83.

'Ntoni îşi târăşte picioarele albe şi umflate pe străzile din Roma, îmbrâncit de bătrâni şi de femei nepăsătoare. Nu e decât unul dintre mulţii condamnaţi la pieire: carnea se umflă de apă şi pielea ţi se întinde şi se albeşte, se face tot mai albă înainte să mori de foame.

— Ce-i, de strigi aşa, pisoiule? Deschide ochii, Nina-i aci, trezeşte-te!

— Am avut un vis urât, Nina... Şi mă doare rău burta.

— Nu-i nimic, pisoiule, îi de la foame.

— Ai dreptate, nu se mai poate găsi nimic pe insula asta căcăcioasă!

— Fiiindcă bombardează peste tot, Mody.

— Au uitat de noi. I-ai văzut ieri, Nina, pe copiii ăia umflați şi albicioşi?

— Ți-am spus de-o mie de ori că nu trebuie să te uiți la ei.

— Ai dreptate. Numai că, vorba lui Carmine, cum puteam eu să pricep atunci? Mă gândesc la copiii mei, sunt îngrijorată. L-am visat pe 'Ntoni, murea de foame la Roma.

— Rău am făcut că ți-am spus de Roma. Vacă mai eşti, Nina! Dar 'Ntoni îi voinic, aşa spuneai.

— Da.

— Atunci pentru Jacopo stai cu grijă?

— Nu, chiar ieri a sosit o scrisoare, din fericire l-au găsit cu tuberculoză.

— Fir-ar al dracu'... S-ajungi să te bucuri că un copil are tuberculoză!

— Nu e grav şi tot e mai bine decât să fie la război, ca Prando.

— Fir-ar al dracului să fie!

— Prando e tare. Ai văzut ce scrisori înflăcărate îmi scrie de pe front? Ieşirile alea patriotice înseamnă, în limbajul convenit între noi, că ei fac tot ce se poate ca să accelereze înfrângerea.

— Să doreşti înfrângerea ţării tale!

— Numai aşa poate să cadă fascismul, zice Prando. Dar el e altfel, Jacopo ar fi murit, Nina, cu siguranţă că ar fi murit.

— Hai, pisoiule, nu mai plânge.

— E şi de foame.

— Aşe te plac, iar acuma, şi dacă trebuie să-ţi descleştez fălcile cu cuţitul, mănânci carnea de pisică. Nina a ţinut-o în saramură. Asta-i carne de lux, alţii mănâncă şobolani...

— Of, nu, Nina, nu!

— Da' ce crezi, că mie-mi place? Trebuie să fie ultima de pe insulă! Lumea mănâncă orice, la fel ca în Rusia după revoluţie, orice, chiar şi şobolani. Angelica îmi povestea când eram mică. S-o ia dracu' şi pe Angelica cu revoluţia ei cu tot! Acuma tu trebuie să fii pregătită. După toate lunile astea în care n-ai mâncat decât rădăcini şi, câteodată, linte, mi-ai făcut o carnaţie de Traviata, care nu mă inspiră chiar deloc! Îţi place Traviata? Io, una, eram înnebunită după Verdi. Când şi-a deschis tata prăvălia de la Roma, „La Roma e Teatrul de Operă", aşa mi-a zis, şi mi-a trecut — că eram mică — cât ai clipi durerea că plecăm de la Civitavecchia. Şi pe urmă şi-a ţinut promisiunea. În toate duminicile după-amiaza, sus, la galerie, cu toţi bătrâneii ăia originali, care tot răsfoiesc partituri şi cântă încetişor şi ei, îmi spunea mereu:

„Uite, micuțo, ca să te pregăteşti de revoluție trebuie să te umpli de multă şi multă fantezie”. Mare anarhist mai era Ottavio! Lui Nicola, văru-său, care era leninist sângeros, ca să-l reducă la tăcere când se pornea să strige, începea să-i şoptească încetişor: „Nu-i vina ta, Nicola, dar ți-ai pierdut complet fantezia! Suntem de acord că totul se bazează pe economie, dar adevărata revoluție trebuie să fie inventată!” Iar acum vine rândul nostru, Mody, ba chiar vine rândul pisicii! Nu fugi, ce, preferai să-ți spun o minciună? Şi cum să fi făcut? Doar ai ochi şi tu, nu-i aşa? Lumea a mâncat tot ce mai era şi n-ai ce spune. Păsările au dispărut... de la bombardamente, zici? O fi... Hai, încă o bucățică, închipuie-ți că e medicament! Mai ții minte oul frecat cu zahăr? Era bun, ai, ce dracu’! Cine-ar fi zis că ajungem să tânjim după un ou degustat la puşcărie, ai, Mody? Dacă nu ți-aş vedea botu’ ăsta speriat, mi-ar veni să şi râd. Caraghioasă mai eşti! Păi, înghite acum, că te îneci! Ai mestecat-o măcar? Mamă, Doamne, uite-o că se-neacă! Iartă-mă că râd, mititico, da’ mi-a trecut ceva prin minte! Nu cumva peste un timp, cum se vede mersul lucrurilor, cu toate strâmbăturile pe care le faci, nu cumva o să ne trezim că plângem şi după lighioana asta?

— Nimic, Nina? N-ai vândut căciulițele?

— Am şi io tot o întrebare: nu ți-au adus nimic pungaşii ăia? Da’ lecțiile tale le-au hăpăit.

— Bieții de ei, nici nu se mai țin pe picioare! Mă mai întăreşte să văd cum, cu toată foamea, interesul nu le piere. Sorb învățătura ca pe lichior! La mânăstire visam să fiu învățătoare, în primul rând ca să stau la catedră şi să comand, cu bățul în mână, ca madre Leonora... Jacopo la cinci ani visa să fie papă.

— Al dracu’! Da’ ştiu că nu se-ncurca.

— E din cauza vârstei, au multă energie şi nu ştiu ce să facă cu ea. E de-ajuns să nu le împiedici visele, pe urmă, cu timpul, se satură şi încep să înțeleagă; visele te satură de parcă ar fi o a doua viață. De fapt, după aceea, Jacopo a început să viseze că se face pirat.

— Io, în schimb, visam să fiu cântăreață de operă.

— Chiar ai o voce superbă.

— Da, da' tot văzându-le ce matahale grase erau, mi-a trecut cheful. Io voiam să fiu subțirică!

— Poți fi mulțumită, aici n-avem treabă.

— Ai haz! Da' ce văd, o punguță?

— Ce naiba, Nina, doar un pumn de linte, ca de-obicei. Şi nici nu avem apă.

— De-asta se îndură să-ți aducă bandiții ăia mici.

— Nu-i adevărat!

— Sigur că nu, ziceam şi io aşa.

— Dac-ai vedea cum înțeleg când le vorbeşti limpede! Înainte, credeam că ai mei sunt aşa de deştepți datorită felului în care i-am crescut. Dar văd că nu e aşa. Toți, în afară de Mazzella, pe care chiar nu-l duce mintea, toți înțeleg şi asta ajută mult.

— Înțeleg chiar prea multe! Vezi că s-a plâns parohul, nu mi-ar plăcea să ne-azvârle pe o insulă şi mai rea, că răului niciodată nu poți să-i dai de fund!

— Nu mă mai tem, Nina. Vine sfârşitul lumii, avea dreptate Prando, şi au ei altele pe cap... Oare ce-ți spuneam? Visam să mă fac învățătoare.

— Mi-ai mai povestit, mititico, nu-ți face bine foamea.

— Dacă spui că mă repet, înseamnă că nu mă mai iubeşti, Nina.

— Ce spui acolo, pisoiule, vino-ncoace... Uite-aşa, aci, pe picioarele mele, pisoiul meu. Ah, dar tu arzi! Nu cumva ai luat friguri?

— Nu, nu, tu nu mă mai iubeşti, nici ieri n-ai vrut să mă săruți.

— Uite că te sărută Nina acum! Ieri de patru ori am urcat şi-am coborât după scrisori, pisoiule, nu uita asta!

— Dar înainte mă sărutai mereu, chiar şi când erai obosită.

— Şi ce-i cu asta? Sigur, totdeauna în lucrurile astea, carnea se mai calmează încet-încet, da-n compensație vine duioşia, nu, pisoiule? Atâta duioşie că mai că-mi dau lacrimile... Uite, un pupic pe ochişor, pe botic, pe gurița vorbăreață, ca s-o mai fac să tacă...

— Şi pe bărbia dură, înfumurată, cum ziceai tu... Îți mai place, Nina?

— Sigur că da, cum îmi mai place şi fruntea asta senină şi frumoasă, pe care o strică doar un pic o cicatrice care-şi schimbă forma, culoarea... Azi ce formă are, ştii? Parc-ar fi un râuleț palid, plin de steluțe.

— Oh, Nina, nu vorbi despre apă. Mi-e o sete!

— Nu pot să-ți fac vină. Atunci, să zicem că azi are forma unei comete. Toate mi le-ai povestit, dar nu şi de unde te-ai ales cu semnul ăsta.

— N-am chef. Mi-e sete.

— Atunci ştii ce-ți spune ție Nina? E vremea să ne mişcăm curu'.

— Ce caraghioasă eşti când spui aşa!

— Da, mişcă-te, hai, mută-ți curu'! Adormito! Nu vreau să zic vorbă mare, da' noi, ăştia de la Roma, avem spirit rafinat, parcă am veni de pe Bond Street, aşa zice Arminio.

— Vai de mine, cum spui, Nina! Mai zi o dată: „Ssstriiit".

— Şi ce contează pronunția? Ajunge să pricepi! Şi, pe urmă, io trăiesc prin alții şi-s mulțumită.

— Prin cine?

— Prin Arminio al meu, care ştie toate limbile străine şi tot ce mai e. Mă-nvârt în jurul lui, mi-l admir şi mă umflu toată de satisfacție, oh!

— Te gândeşti tot timpul la fratele tău, Nina?

— Ca şi tine la moşul tău, când îmi vine bine.

— Auzi, Nina, nici tu nu mi-ai povestit de ce te-ai lăsat de şcoală.

— Pffuu! Arminio zice că din tradiționala auto-devaluare femeiască. Aşa-i, m-am lăsat descurajată! Oh, nu acasă. Acasă, pentru tata eram toți la fel... Şi al dracu' să fie dacă n-avea dreptate! Toți am murit prin puşcării, şi femei, şi bărbați! Ce ziceam? A, da, acasă nu, dar pe-afară, la şcoală. Mai zicea şi că poate era din cauză de data naşterii, că mă născusem prea devreme şi trebuie să aibă el dreptate, fiin'că Licia, a mai mică, merge la şcoală şi merge ca trenul... Hai, sus, mişcă-te, sper să am veşti de la Olimpia: cu Licia-i pe mâini bune, dar ştii şi tu cum îi! Mama tot mamă, trebuie să-şi facă ea griji. Hai, să mergem.

— Nu, mai spune-mi despre Arminio, el cum e?

— Iar? Ar trebui să ştii pe dinafară.

— Dacă-mi place...

— Io nu mă-ncurc cu vorba, îi fratele meu!

— E adevărat că are ochi care îşi schimbă culoarea sau născoceşti?

— Uite-i pe-ai mei şi spune singură.

— O să-l cunosc?

— De unde să ştiu? Aici mi se pare că n-o să mai cunoaştem pe nimeni decât pe lumea ailaltă! Hai, să mergem!

— Mă simt slăbită, Nina, ce-o fi cu mine?

— Atunci stai aici şi-o să vezi că azi avem o zi bună. O să vezi că mă întorc cu multe scrisori şi cu ceva de băgat la ghiozdan.

Sunt sigură că e adevărat. Nina, când spune ea că se duce şi se-ntoarce iute, aşa face. N-a întârziat niciodată, nici zece minute, nici un ceas. O fi însă de sete sau de foame, ori poate din cauza apei sărate — o vezi de la distanță că e sărată şi amară —, dar azi mi s-a făcut frică şi mi s-a părut că n-o să-i mai văd niciodată chipul. Ca să-mi liniştesc tremuratul genunchilor, chiar dacă ar fi să mă târăsc pe pietrele arse, mă reped înspre ea şi o apuc de mână.... Nu mai văd nimic în fața ochilor şi totuşi suntem în miezul zilei. Simt doar căldura mâinii ei care mă trage jos la vale, unde cândva era un mic golf cu apă albăstruie şi multe căsuțe albe, aliniate, ca cele pe care le desena Jacopo când avea cinci sau şase ani... Dar de ce s-a oprit Nina? Şi de ce, în loc de străduțe pustii şi tăcute, dăm acum peste atâta lume care împinge şi strigă? Şi de ce bărbatul cățărat pe cornişă smulge acum pietre din zid şi le aruncă spre noi?

84.

— N-aveau nimic cu noi, pisoiule, dărâmau de-acolo bustul lui Mussolini şi se bucurau şi ei! Când ai căzut lată la

pământ, ca-n filme, Nina a priceput, dracu' s-o ia, că-i de rău! Dar acum eşti în afară de pericol, asta contează.

— Ce pericol? Şi de ce e aşa de întuneric?

— Ai avut tifos, pisoiule, şi încă ce tifos! Chiar nu-ți aduci deloc aminte? Ce spaimă am mai tras! Din oră-n oră mi se făcea frică să nu-mi mori în brațe.

— Nina? Nu te-am văzut niciodată plângând.

— Lua-m-ar dracu' să mă ia! Tu mă faci să plâng, când văd că ți-au ieşit coastele şi când te văd cu mânuțele astea mici de tot, de zici că-s mâinile Olimpiei mele când a avut difterie.

— Olimpia! Ai veşti de la fata ta?

— Îi aici, cu noi... Chiar nu-ți aduci aminte nimic?

— Mi-aduc aminte doar că mergeam după tine şi că era cald...

În penumbra din încăpere fixez chipul Ninei şi încerc să-mi amintesc. Poate că, dacă ar aprinde lumina...

— De ce s-aprindem lumina, pisoiule? E zi afară, îți deschid fereastra.

Ca să deschidă geamurile, Nina trebuie să dea la o parte valuri albe de tulle, ca vălul pe care îl poartă novicele la consacrare. Albul acela vaporos îmi provoacă greață. Oare de ce a vrut Beatrice să îmbrace acel simbol de moarte, şi de ce

Carlo nu s-a împotrivit? „Nimeni nu poate să-i reziste lui Beatrice, doar ştii bine, Modesta.”

Se desprinde fericită de draperii şi se-ndreaptă spre oglinda mare, înrămată cu frunze şi flori de aur. Cine poate să-i reziste Cavallinei? A insistat atât de mult pentru oglinda aceea, că a trebuit să i se facă pe voie, iar acum, ca în toate dimineţile, îşi perie părul privindu-se în oglindă.

— E frumos aici, pisoiule, mai frumos decât îmi povestiseşi tu. Ei, voi, bogaţii! Ori nu ştiţi ce aveţi, ori ne luaţi în derâdere: casa de la ţară, coliba, ăsta-i palat regal, ce mama mă-sii!

Nina îşi piaptănă părul strălucitor de aur vechi, ori e soarele?

— Păi, sigur, Bambú a ta mi-a făcut rost de henné! Ei, nu-i adevărat că tot ce e natural e totdeauna bun, câteodată mai trebuie s-o retuşezi, natura.

Are dreptate, claia de păr moale, auriu, îndulcindu-i trăsăturile un pic cam plebee, cum ar fi zis bunica Gaia, dă chipului Ninei „un nu ştiu ce suav, care te mişcă”, nu-i aşa, Carlo?

— Un po’ di luna, un po’ di mare, un po’ di musica nel cuor… Solo cosí potrò scordare íl mio dolor…

Nina cântă o melodie nouă.

— Ah, ştii că l-am cunoscut pe faimosul tău Jose?

— Unde?

— Aici, a debarcat cu americanii. Ne-a găsit penicilină şi a plecat iar. Cine ar fi crezut, un italian în uniformă americană, care luptă contra ţării lui! Îţi transmite multe salutări. Ce bărbat superb! Nina ta cel puţin două zile s-a înamorat lulea, şi nu că ar fi ea gâsculiţă, cum zicea taică-său. Adevărul e că ăla da bărbat!

— Toţi se îndrăgostesc de Jose.

— Ce să vezi! Şi tu?

— Nu, eu nu.

— Cum aşa?

— Fiindcă eram sigură că n-o să-l mai văd. N-o să-l revăd niciodată. Pe Timur trebuie să-l întâlnesc.

— Mai dă-l încolo, ce-i tot dai cu Timur ăsta! De orice chipiu nemţesc am dat cu ochii, ziceai că-i el.

— Da, sunt singurele lucruri pe care mi le amintesc: căşti fără chipuri şi plăci de metal lucitor pe piepturi. O sută, două sute, poate o mie de căşti şi de plăcuţe cu deviza aia crudă.

— De fapt am văzut foarte puţini nemţi, pisoiule. „Nemţi, numai strictul necesar!”, aşa zicea Jacopo al tău.

Când Nina vorbeşte aşa despre Jacopo, un val cald de mândrie mai risipeşte ceaţa somnolenţei. Ca să aud vorbindu-se de el, doar pentru asta, o pun să-mi spună povestea eliberării noastre, pe care o ştiu deja pe dinafară...

— Da, da, chiar el, în vreme ce toți sărbătoreau căderea fascismului, făcându-şi iluzia că se terminase totul, chiar în dimineața aia a început să comploteze cu Pietro, să insiste.... Nici vorbă să fie timid şi nehotărât! El a organizat călătoria, i-a înfruntat pe toți. Iar după ce ne-a adus pân-aci a plecat imediat înapoi, ca s-o ia de-acolo, de la Roma, şi pe Olimpia mea. Taman la timp, ah!

Iar, ca să mai ascult şi să mă asigur de admirația Ninei pentru Jacopo al meu, n-am decât să întreb:

— Dar e posibil să mă fi dus el în brațe atâta vreme?

— Păi, cum! El şi cu Pietro, da' aproape numai el.

„Aproape numai el!..." Chiar dacă acum e departe (Jose l-a luat cu el să lupte în Nord), în brațele lui Jacopo zbor lin din pat până la fotoliu. Iar dacă nu e prea cald: „Nu trebuie să transpiri", a zis, cu mâini delicate mă ține de mijloc până ajung la fereastra îndepărtată, greu de atins, dar curată, fără ploşnițe şi fără şobolani care zgreapănă.

— E bine aici, nu-i aşa, pisoiule? Cu toți copacii ăştia, ți se odihnesc ochii. Afară e verde, înăuntru, uite ce curățenie! Ți-aduci aminte cum mai zgrepțănau şobolanii ăia negri? Ai fost grozavă că n-ai vorbit de asta niciodată, Mody, trebuie să ți-o spun.

— N-aveam ce le face, decât să nu-i băgăm în seamă.

— Sigur, dar acuma, că văd curățenia asta aproape exagerată, îți înțeleg mai bine curajul.

— Şi eu pe al tău, căci nu mi-ai spus niciodată de răul de mare sau de insulă, cum vrei să-i zici.

— Încă îl mai visez, peticul ăla de pământ. Ehei, nici nu puteai să ridici ochii, că şi vedeai apa aia de groază, care se mişcă întruna.

— De asta stăteai mereu cu capul în jos. Nu te durea capul.

— Da, vezi să nu, migrene de domnişoară! Ce vorbeşti? Era ca şi cum mi s-ar fi lungit capul şi mi l-ar fi târât valul după el. Eh, ştiu ei că domiciliul forţat pe insulă le face asta aproape la toţi, numai ţie nu, frumoasa mea!

— Nina, ia-mă în braţe, ai dreptate, dar mie tot îmi e frică. Mi-e ruşine să spun, dar mi-e frică.

— Hai, vino la mine-n braţe, că-ţi trece frica. Nu că mă laud, da' ştie Nina cum să-şi calmeze ea pisoiul.

Nina se pricepe să calmeze, cu mângâieri, orice tremur pe fruntea care-mi arde. De asta şi astăzi mă uit în ochii ei ca să pot depăşi lunga aşteptare, neliniştea, frica, lipsa veştilor, când sunt bombardată de ecourile masacrelor, torturilor, crimelor în masă, pe care doar cei care le-au suferit le pot cunoaşte şi au dreptul de a le povesti după aceea.

Asta vine abia mai târziu... Acum, dacă n-ar fi Nina aici, aş rămâne culcată la pat, suspendată în golul de teamă şi febră, încercând să descifrez chipurile crispate, purtând sigiliul groazei, ale celor care se întorc în mijlocul vacarmului ce se revarsă la toate orele din radiouri... Şi nimic nu poate aduce consolare, nici frumuseţea Bambolinei, o frumuseţe nouă a chipului bronzat, mândru de munca la câmp, nici Carluzzu,

fiul Stellei, care cade şi ştie de acum să se ridice singur de jos, fără să plângă, nici naşterea micuței Beatrice — albă şi aurie —, fiica lui Bambú şi a lui Mattia, nici Olimpia, fiica Ninei, jucându-se cu Crispina.

— Stau mereu amândouă, nu-i aşa, Nina?

— E o forță a naturii Crispina asta! În câteva luni a transformat-o pe Olimpia mea. Când a venit, avea ochi de oaie speriată. Nici nu vorbea. Acuma zburdă şi sare ca un ied.

Noaptea continui să caut mâna Ninei, Nina cea brună şi gravă, de pe insula care e deja amintire. Ziua, Nina cea aurită, zâmbitoare, care aleargă prin verdele crud al viei la apus de soare. Pot în sfârşit să alerg alături de ea şi să-i sorb povestirile, glumele.

— Dio lepre, Nina? Asta-i o înjurătură nouă, Nina!

— Nu, micuțo, îi veche ca Madona opt!

— Cum, opt?

— Ca numărul opt. Ori Madona balerină, dacă vrei, ori Dumnezeu acrobat, cum îți place.

— Mă faci să râd, Nina, de unde le scoți, le inventezi?

— Să le inventez? Ce vorbă! Le scot toate din averea familiei. E nevoie de veacuri ca să se ajungă la aşa rafinamente. Bunicul meu, pur-sânge de Viareggio, ajuns la senina senectute, se delecta să dezgroape şi să colecționeze

înjurături. „Acum că s-a făcut, în fine, Italia — zicea — şi că a fost alungată puterea papală parazită, e datoria noastră să adunăm aceste expresii de revoltă, cărora le-a dat naştere spontan poporul oprimat...” Păi, da, cum să adunăm cântece şi poezii populare: patrimoniu de cultură, zicea. Săracu’ bunică-miu! Bărbat dintr-o bucată, nu era nimic să-l poată abate. Numai de două ori l-am văzut plângând: pentru Concordat şi pentru Sacco şi Vanzetti.

— Fie-ți milă, Nina, nu începe iar cu Sacco şi Vanzetti!

— Şi totuşi, dacă învinș aliații, va trebui să ne uităm puțin şi la ticăloşia aia, Mody dragă.

— Nu, Nina, nu! Mai bine, spune-mi: nicio veste despre Arminio?

— Nimic, nici de Arminio, nici de ’Ntoni al tău. Da’ noi să fim mulțumiți că ştim câte ceva de Jacopo şi de Prando. Şi, dacă mă mulțumesc eu, care nu fac parte din familie...

— Dar faci parte din familie!

— Ce tare-mi mai place Mattia al tău! Dacă n-ar fi vorba de Bambolina, aş sta şi eu două ceasuri cu el între patru ochi. Da’ o fi Nina rea de muscă, îşi face ea pofta la iuțeală, asta da, da’ nu cu bărbați care nu-s liberi.

Nina, Nina... Nina cea brună şi feroce de pe insulă, Nina cea aurie şi surâzătoare de la Carmelo. În sfârşit, pot să alerg alături de ea, să mă bucur văzându-i cu ochii mei armonia descătuşată, pasul care trasează melodioase volute de energie vitală. Acum s-a oprit în loc gânditoare, cu siguranță trebuie să-mi mărturisească ceva.

— Trebuie să mă spovedesc ţie, pisoiule, ieri-seară am căzut iar în păcat, să zicem aşa, da' tare-mi mai plăcea de brunetul ăla şi oricum azi-dimineaţă pleca. De, acum ştii, n-a fost rău deloc...

La fiecare dintre spovedaniile ei, uimirea că nu sunt geloasă mă face să-i alerg recunoscătoare în braţe. Cum se poate oare? Ce înţeleg, gândindu-mă la Joyce, e că gelozia e întreţinută de cei care vor să se slujească de ea, pradă viciului cruzimii inutile. Şi apoi, după mărturisire, braţele ei mă strâng cu altă căldură.

— Nu-i aşa că nu-mi porţi tu pică, aşa-i, pisoiule? Ce să-i faci, aşa e Nina! Îs cam băieţoi, cum zicea Arminio când eram mică. Şi cam avea dreptate, ba bine că nu! Tu nu le lua-n seamă, sunt chestii aşa, într-o doară, îmi rămâne şi mai curată dragostea pentru tine. Şi cu omu' meu tot aşa era. Sigur, se cam supăra el...

— Dar dacă făcea şi el la fel?

— Mda, tot nu!

— Dar dacă fac şi eu la fel?

— Tot aia e, pisoi, nu-ţi face griji. Nina are o singură vorbă.

— Dar mie îmi ajungi tu.

— Gogoşi! Nu te pricepi tu, n-ai experienţă. Tu, Bambolina, voi aţi fost primele care aţi avut ceva libertate. Nouă, în chestiile astea, ne-a mers uşor de tot cu mama, iar mamei cu bunica... Numai că, dacă stăm şi ne gândim, fiecare îi cum îi. Nu mai încape raţiune când e vorba de dragoste şi mai bine

nici să nu vorbim. Prin ce-a mai trecut şi Nina ta, împărţită între tine, care dădeai să mori, şi aia mică aflată hăt departe! Numai Jacopo m-a înţeles. Pe toate le-nţelege băiatul ăla. Cum puteam eu să te las şi să mă duc s-o iau pe Olimpia tocmai de la Roma? „Bun, atunci să-l trimitem pe Pietro — a zis el, de parc-ar fi fost o nimica toată. Dacă ai încredere, îi scrii o scrisoare surorii tale şi Pietro se duce s-o ia." Ce clipe mi-a mai fost dat să trăiesc atunci, pisoiul meu! Cu matahala aia, care nu ţi se uită niciodată în ochi. Eu am încredere, dar Licia ar fi avut ea încredere în dihania aia? Atunci Jacopo, de parcă mi-ar fi citit gândul, zice: „Bun, atunci mă duc eu. În mine, nu ştiu cum se face, toţi au încredere". Nu ştiu cum se face, aşa zice, e ca un înger!

— Dar Jacopo se întoarce, nu-i aşa, Nina?

— Sigur că da, toţi o să se întoarcă, şi Arminio, eu îs sigură.

Balsamul magic al siguranţei ei ne împinge să ţinem în ordine camerele de la Carmelo şi nimic altceva nu mai există în jurul nostru, nici bucuria nestăpânită a celor cărora li s-au întors toţi, nici durerea pământie, de moarte, a celor care i-au pierdut pe toţi şi rătăcesc orbeşte printre ruine, în pieţe, prin prăvălii. Şi e îngrozitor să le întâlneşti privirile dilatate într-o întrebare fără răspuns.

— Nu-i privi, Mody, fă ca pe insulă, cu înfometaţii. Nu le e de folos nici lor, nici nouă.

Şi, fără să privim, am aşteptat să vină iarna, apoi vara. Iar pe urmă încă o iarnă şi încă o vară.

Vara de neuitat, bogată în aur de grâne şi de lumină, de parcă pământul, presimțind sfârşitul potopului, s-ar fi pregătit să se bucure de tăcerea plină de grâu ce se revărsase brusc peste câmpuri.

Mattia: Atâta belşug de grâne nu s-a mai văzut pe insulă de când țin oamenii minte! La Catania păreau toți nebuni de bucurie. Acum strigă după pace, la fel cum cereau înainte război.

Modesta: Tot aceiaşi nebuni nesocotiți, Mattia. Nesocotiți şi vulgari, ar fi spus bunica Gaia. Şi nu văd că cel care le trezeşte speranța fără sens e iarăşi un soldat străin.

Pietro: S-a oprit totul, Mody.

Bambú: Nu mai trece niciun aeroplan, zia. Eu am înțeles că o să înceapă războiul de la cum treceau toate aeroplanele alea, mai ales noaptea.

Mattia: În ’18, la încheierea Războiului cel Mare, noi, tinerii, eram fericiți, pentru că ne închipuiam că toate o să meargă mai bine. Şi ne scotea din sărite să-i auzim pe bătrâni cum repetau întruna: „A izbucnit pacea, care o să fie mai groaznică decât războiul”.

Pietro, în schimb, e senin, a reuşit cel puțin să împiedice un prefect din trecut să urce pe podium şi să țină o cuvântare.

Pietro: Cum se mai ruga Pasquale ăla, trădătorul: „Eram şi eu tânăr când s-au hotărât ăia să-l bată pe Carlo, ce puteam eu să ştiu? Intenţia era să i se dea doar o lecţie”. Şi dă-i şi roagă-te şi înşiră ce de fapte bune ai făcut. Fapte bune! Cinci ani de puşcărie pentru Mody a mea. Da’ el, gras şi scârbos, o tot ţinea langa pe-a lui că mai mult nu se putea face: „Cum puteam eu s-o scap de acuzaţia de finanţare a partidului clandestin, când existau dovezi?” Dacă ar fi făcut toţi ca mine şi cum poruncea domnişorul Jose, cu siguranţă că se putea schimba câte ceva. Măcar n-am mai fi văzut vechile feţe, cu toate că acum vin unele noi din America. Ieri n-a lipsit mult să mă dau de gol. I-am văzut într-un jeep pe fraţii D’Alcamo de bună amintire.

Mattia: Dar cine sunt, Pietro?

Pietro: Doi mafioţi urâţi ca dracul, aşa de urâţi că înainte li se spunea îngeri, pe urmă s-au făcut nevăzuţi. Dar, aşa cum se ştie, îngerii zboară şi, cum au plecat, aşa s-au şi întors, în braţele unui străin. Iar asta spune că nimic n-o să se schimbe pe aici.

Bambú: Oh, gata, Pietro, ajunge! Uf, mă faceţi să plâng! Voi, bătrânii, aveţi dreptate, numai că eu vreau să fiu senină ca mătuşa, vreau să sper! Să sper măcar să vină înapoi Prando, Jacopo şi ’Ntoni. Of, zia, trebuie să vină înapoi!

În tăcerea indiferentă, care învăluie câmpurile nesfârşite, rătăcesc de una singură, înconjurată de o abundenţă luxuriantă de fructe, legume, flori cărnoase, ce îşi râd de morţii îngropaţi sub dărâmături. La fel ca pe timpul gripei spaniole, şobolani voluminoşi („s-au hrănit oare cu cadavre?”, mă trezesc gândindu-mă şi mă trec fiorii) mişună prin adăposturile care stau să cadă şi le aţin calea vitelor noastre. S-a pornit de ieri vestea despre încă un copil găsit în zori cu picioruşele roase de animalele acelea, care au atins de acum mărimea unei pisici. Cu puşca de vânătoare în mână,

asta e acum regula la Carmelo, cine are timp merge să vâneze acel inamic înainte de orice. Şi eu umblu tot ca să-i scot de prin vizuini, asurzită de zgomotul gloanțelor, cu mâini care încep să mă doară.

De vreo zece minute stau ghemuită la pământ ca să fumez o țigară, când un foşnet abia simțit din spatele unui gard mă face să ridic mecanic țeava puştii.

— Dar ăsta-i destin sau ce mama mă-sii? Oriunde mă duc, dau numai de puşti care mă iau la țintă! Vai, Mody! Aşa mă primeşti tu, e frumos?

— 'Ntoni! îmi aud strigând propriul glas. Ce naiba făceai acolo, după gard?

— Ei, îmi trăgeam şi eu sufletul înainte să mă înfățişez înaintea voastră. Eram plin de curaj cât am mers pe jos! Dar, de cum am zărit casa, mi s-a făcut ruşine să vin aşa... Naiba ştie. Speram şi eu că, dacă mă mai odihnesc puțin, o să arăt ceva mai prezentabil.

— Dar ce spui acolo, 'Ntoni? Vino încoace, unde fugi?

— Dar sunt şi plin de păduchi. Mă chinuie, Mody, dacă ai şti!

'Ntoni fuge văzând cum groaza pune stăpânire pe proasta de mine! La ce mă aşteptam oare, să-i văd întorcându-se cum erau înainte? Nu trebuie să mă sperii de cum arată, e 'Ntoni, e vocea lui! Alerg după el şi-l apuc de braț. N-a ajuns prea departe, n-are putere şi a fost de-ajuns să-l ating că, uite, îmi şi cade în brațe plângând.

— Oh, Modesta, mă ții în brațe, în sfârşit! Atâta vreme fără un chip de femeie, fără să mă ia în brațe o femeie! Un bărbat nu e viu fără asta, nu e viu!

'Ntoni îmi tremură în brațe cum tremura când era copil în brațe la Stella. Şi nu reuşeam să-l încălzim cu nimic, nici cu baia fierbinte, nici cu ceaiul de muşețel, îndulcit cu miere. „Când îl ie frigu', cupilu' ista zici că-l mâncă tremuratu', leit ca pe taică-su!"

'Ntoni slăbeşte de la o zi la alta, sub plapumă. Iar când se face noapte, frigul îi aduce înapoi în minte scene îngrozitoare dintr-un trecut pe care-l ştie doar el, care îl face să strige ordine, implorări, cuvinte nemțeşti... Cuvintele acelea trasează un hotar de gheață între el şi noi, spectatori neputincioşi ai bătăliei.

Bambú: Oh, zia, e îngrozitor! Are o cicatrice, ce i s-a putut întâmpla? Iar tu, Antonio, ce fel de doctor eşti? De ce nu spui nimic?

Antonio: Nu se poate şti, mai bine zis, se poate şti: torturi, experimente... Ştiu despre asta de la alții, dar numai el ar putea să ne spună.

Bambú: Uite, şi aici, la şold! Mi se pare că nici nu-şi mişcă bine picioarele.

Antonio: Nu, nu, Bambolina, n-are nimic paralizat, cicatricile sunt închise de multă vreme. E doar denutriție, iar asta nu-l ajută. Rănile din carne se închid repede, cele din amintire, nu! Nu mai plânge, Bambú, important e că... În fine, important e că n-are nimic... În fine, că mai e bărbat.

Bambú: Ieri a întrebat de Stella. Trebuie să fi uitat.

Antonio: E posibil. Probabil organismul lui nu mai rezista la încă o durere şi a anulat-o. Mai bine aşa!

Bambú: Mi-e frică, Antonio, mi-e frică! Şi Prando, Jacopo de ce nu mai vin? S-au întors atâția...

Antonio: Stai liniştită, Bambú, încearcă să stai liniştită, uite-o pe Nina. Şi ea aşteaptă pe cineva. Mai sunt mulți care trebuie să vină. Am văzut datele acolo, la primărie, mai e speranță.

Bambú: Of, Antonio, părea că s-a isprăvit totul!

Antonio: Războiul vine iute şi se duce încet. Italia arată ca un maldăr de ruine, ogoarele mai sunt încă minate. La Milano se dă câte un kilogram şi jumătate de cărbuni de om, de două ori pe lună. Stau la căldură milanezii iarna asta, Bambú, printre bande înarmate care devalizează tot. La Napoli, nişte bande de copii, una era formată din nouăzeci de carusi!, au luat cu asalt un tren; cel mai mare avea şaptesprezece ani.

Bambú: Mi-e frică, mi-e mai frică decât înainte, în plin război. Casa pare goală de când nu mai e Prando, Modesta nu mai vorbeşte deloc, nu mai zâmbeşte, se duce şi se întoarce de la Catania, tot mai tristă mereu.

Bambolina vorbeşte despre mine ca şi cum aş fi absentă şi are dreptate. Seara stau cu ei la masă, duc mâncarea la gură, dar nu reuşesc să vorbesc, mintea mi-a rămas ațintită la o singură mare deziluzie, la oamenii aceia de la Palermo, de la Catania, care mă întâmpină cu brațe deschise, alunecând de după vechile birouri ale puterii: aceleaşi

gesturi, abia atenuate de costumele lor gri cu dungulițe albe, aceleaşi țeste, numai că acum eliberate de fesurile fasciste: „Dumneavoastră, principessa, sunteți o eroină, iar azi mai mult ca oricând avem nevoie de femei ca dumneavoastră. Viitorul va aparține femeilor! Ca în America. Cu trecutul dumneavoastră, veți chema către noi mulțimi de femei, veți fi una dintre primele femei deputat...". Mai puțin Pasquale, şi mi-e aproape milă de el. Sunt cu toții acolo, cu obrajii proaspăt raşi, parfumați, cu iz de bergamotă. Iar dacă acasă nu scot o vorbă, acolo cel puțin mă amuz, făcând să pălească obrajii aceia: „Vreți să spuneți prima femeie plătită să colaboreze? De ce, nu se mai foloseşte termenul de „colaborare"? Da, da, să colaboreze cu marii moşieri, cu baronii, cu preoții?" „Dar, principessa, democrația, va fi democrație! Trebuie doar să demonstrăm la alegerile administrative, cum ne-au sugerat Statele Unite, că noi, italienii, suntem în stare să avem această democrație! Iar, cu democrația, noi... Veți vedea în curând... Dar nu cumva deveniți comunistă, principessa?"

— *Oh, zia, te rog, spune ceva!*

— Scuză-mă, Bambú, mă gândeam la ce trebuie să le zic mâine acelor domni.

— Ai spus că, după căderea guvernului Parri şi cu americanii în Italia, nu va mai fi niciodată revoluție?

— Da, aşa e, Bambú. Cade Parri şi vine la guvernare iezuitul De Gasperi. Iezuitismul s-a întors pe locul lui, cum ar fi zis Jose.

— Dar mai e şi Togliatti!

— Câtă vreme le e util şi, lucru sigur, ca să evite pericolul revoluției. Ah, uite ce o să le spun mâine, vreau să mă distrez.

— Nu s-ar zice deloc că te distrezi, zia.

— O să le spun că sunt comunistă şi că nu cred decât în revoluție. Trebuie să rămânem în opoziție, m-am gândit bine. Nina are dreptate. Mai ales noi, femeile: mereu în opoziție.

— Şi acum de ce plângi, zia? Pentru numele lui Dumnezeu, de ce plângi?

— Fiindcă m-am hotărât! Dar mai ales fiindcă... fiindcă ştiam că pe Jose n-am să-l mai văd. Ştiam asta, dar nu trebuia să moară, nu trebuia!

— Vai, Modesta, a murit? Cum s-a întâmplat?

— Da, la Cassino, în lupte. Se înrolase în Armata a cincea. Războiul ăsta ni l-a luat pe unul dintre cei mai buni. „Iar dacă vouă, două femeiuşti uşuratice, v-a trecut o singură clipă prin minte că o să vă bucurați de pacea asta plicticoasă, greşiți! Eu n-o să fiu niciodată în stare să rabd privelişte a dezertorilor care profită de absența celor mai buni şi se pregătesc să tragă foloase dintr-o pace de furtişaguri şi de minciuni. Războiul îi ia pe cei mai buni, întotdeauna!”

Ochii cenuşii ai bunicii Gaia îşi înfig lamele în pupilele mele şi trebuie să-mi las capul în jos pentru a fugi de privirea lor chinuitoare... Luni de jalnice conversații fără substanță, de retorică, bune intenții, oportunități. În timpul ăsta, la țară se

moare de foame. Şi deja invizibile lupare[35] ţintesc capetele roşiilor fără Dumnezeu. Nu, aşa li se spunea înainte, acum li se zice „emisari ai bolşevismului”. Au început deja să cadă capete în vremurile acelea de pace, iar dintre nenumăratele dispariţii fără urmă câte unul începe să aibă şi un nume: la 7 iunie 1945 este ucis la Naro sindicalistul Nunzio Passalacqua. Cei care au dat ordinul şi autorii materiali au acţionat în plină zi, în câmp deschis, ca toată lumea să poată vedea şi să reflecteze la asta.

— De acum, nobila doamnă pe care o ştim şi-a trecut întreaga avere în mâinile lui Don Calò. Da, acelaşi Calogero Vizzini de pe vremea tinereţii noastre, Modesta. Mafia de la Palermo şi Monreale l-a încurajat, să zicem, să adere la EVIS: un fel de armată alcătuită din aripa de dreapta a partidului separatist, partidul celor care vor să se izoleze de Italia, ca să poată fura mai bine. Ei îl finanţează şi dotează cu arme, în lipsa unui Mussolini, pe un oarecare Giuliano, un bandit. Don Calò a tratat personal cu el. Am aflat eu din sursă sigură.

— N-au pierdut timpul, nu-i aşa, Mattia?

— Iuţi nevoie mare sunt domnii, cum zicea Carmine când eram eu copil: „Asta trebuie să înveţi tu de la ei, numai asta. Fiindcă noi ăştia, ţăranii, suntem înceţi, dar cu puterea braţelor noastre şi cu iuţeala lor, la fel ca tatăl tău Carmine, o să stai călare pe cal toată viaţa ta şi toată viaţa copiilor tăi”. Abia acum înţeleg de ce mă bucuram aşa de tare să pierd la masa de joc. Era ca atunci când îţi ia sânge şi te faci bine, Mody, mi se ducea tot sângele negru pe care îl avem în vine noi, neamul Tudia cel blestemat!

---

[35] Puşti de vânătoare caracteristice Siciliei rurale.

— Voi, neamul Tudia, oți fi blestemați, dar noi, Brandiforti, nu! Noi, urmând învățătura mamei noastre, am fost de partea bună şi o să revendicăm polița asta pe care am plătit-o întâi cu antifascismul şi pe urmă luptând în război şi în munți. Țin să te anunț, Mattia Tudia, că nu se rezolvă nimic cu defetismul ăsta.

— „Defetism” era un cuvânt fascist, Prando!

— O să găsim altul, n-avea tu grijă. O să găsim alte cuvinte, nu-i aşa, mamă? Important e să acționăm! Ce frumoasă eşti, mamă, mi-e ruşine s-o spun, dar mi-era frică să nu te găsesc bătrână. E ciudat lucru, dar în mijlocul acelui infern, singura mea îngrijorare era că n-o să te mai găsesc la fel cum te-am lăsat. Mamă, ştii cum o să-ți spun de acum încolo şi poate că o să te facă să rămâi veşnic tânără?

— Cum, Prando?

— Mama mea fetiță... Ce ți-e şi omul! Ciudată ființă!

— De ce, Prando?

— Păi, da! Înainte, te aveam toată pentru mine şi nu te înțelegeam, pe urmă, de la depărtare, am înțeles cine eşti şi mi-a fost frică să nu te pierd: ca un fel de remuşcare că nu te-am înțeles mai înainte, ca şi cum soarta voia să mă pedepsească pentru neatenție. Numai de asta mi-era frică, nu să ucid sau să fiu ucis. Mă laşi să-mi pun capul în poala ta? Doar dacă te ating pot fi sigur că te-am regăsit.

De îndată ce îşi pune capul în poala mea, se prăbuşeşte într-un somn adânc. Chipul lui neschimbat nu poartă semnele depărtării. De parcă ar fi plecat şi s-ar fi întors doar dintr-o

plimbare cu motocicleta. Numai privirea i s-a făcut mai atentă. Paralel cu lunga cicatrice acum decolorată, se mai arată încă una, roşie. Pielea lui şi-a pierdut luciul de pietricică şlefuită de mare, dar şi în somn rămâne netedă şi tare sub degetele mele. De ce nu izbutesc să mă bucur de întoarcerea aceea? Să fie oare de vină refrenul pe care îl tot repeta bunica Gaia? „În fiecare dintre războaie se duc cei mai buni...” Ori poate prezența lui 'Ntoni, care, închis în durerea lui, rătăceşte pierdut prin grădină, fără să vorbească? Trupul însănătoşit îl face să pară de departe acelaşi ca pe vremuri, dar imediat ce te apropii vezi cum în ochi îi mai sângerează încă o rană deschisă.

Un aeroplan trece întunecând soarele, iar ochii lui Prando, uşor neliniştiți, se deschid:

— Eşti aici, mamă? Ce bine! Adorm mereu, oare de ce? E ca şi cum nu m-aş sătura niciodată de somn şi... Dar eşti tristă, mamă? Of, iartă-mă, ce bou sunt! Prando al tău va fi totdeauna o bestie egoistă! E din cauza lui Jacopo? Suferi pentru Jacopo? Dar trebuie să apară, mamă, trebuie... Era cel mai bun dintre noi.

Fraza aceea mă face să scot un țipăt puternic. Dacă Jacopo e mort, n-o să mai adaug niciun rând la amintirile astea ale mele şi o să tac pentru totdeauna.

86.

Şi, la fel cum în acel depărtat 1945 tăcerea s-a aşternut peste scurtele mele însemnări de viață, amuțesc iarăşi acum, când scriu şi tremur, căutând printre hârtii numele lui Jacopo. Mă tem că am pierdut data întoarcerii sale.

Aşteptarea ne face surzi, distraţi... Uite, 6 august 1945, Hiroshima. Jacopo s-a întors chiar în acele zile, se vede că din cauza asta nu mi-am mai notat data, bomba atomică a avut puterea de a-mi distrage şi mie atenţia. O bombă care e doar mai puternică decât celelalte, s-a spus, şi după aceea au dat numele de „bikini” unui costum de baie, iar unei dive a cinematografului i s-a ataşat adjectivul „atomică”.

Închid ochii şi nu mai ascult decât amintirea aşteptării care dilată secundele, minutele într-un singur sunet întunecat. Şi nici nu bag de seamă că ’Ntoni mi-a ieşit în întâmpinare pe plaja de la vila Suvarita... De la distanţă — trupul i-a prins iar putere, are părul tuns —, pare identic cu cel de acum mulţi ani. Dar imediat ce ajung lângă el trebuie să-mi abat privirea, ca să nu-i întâlnească gura amară, care nu mai ştie de surâs.

— Chiar aşa de mult ţi-a lipsit marea, Modesta? Dacă nici de minele rămase pe aici nu-ţi pasă....

— Nu te teme, ’Ntoni, mă mulţumesc să merg în sus şi în jos, doar cât e voie. Vezi, sunt puse pancarte şi pe urmă, vila asta, mai devreme sau mai târziu, o să fie nevoie s-o punem la punct.

— A văzut ea destule la viaţa ei, sărmana Suvarita! Eu încă n-am avut curajul să intru. Bambú, zici că e de-a dreptul nebună după cum vorbeşte de asta, şi totuşi nu se poate spune că n-ar fi un om tare, nu-i aşa, Modesta?

— Nu, chiar nu.

— E adevărat că în salonul de teatru toţi pereţii sunt mânjiţi? Mai sunt pete de sânge pe ziduri?

— Am curățat totul, 'Ntoni.

— Şi au ieşit petele?

— Au ieşit.

— Ai fost grozavă.

— M-a ajutat Nina.

— Nina e cea mai frumoasă şi mai scumpă femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Săraca de ea! Se vede cum suferă pentru Arminio al ei... Cum îl aştepta, groaznic lucru e războiul! După ce a primit vestea, a ajuns slabă şi bătrână. Dar acum pare iar o fetişcană, cum se poate asta? Câți ani are?

— Nu ştiu, 'Ntoni, ştii că eu nu-mi aduc aminte de vârsta nimănui.

— Dar de unde are atâta putere? Poate de la fata ei? Sigur, e o fetiță minunată. Ar fi frumos să am o fetiță ca ea! Numai că eu cred, am vorbit despre asta cu Prando şi e şi el de acord, că va fi mai bine, aş zice că ar fi de datoria noastră, să nu mai avem copii. Să nu mai aducem pe lume alt nenorocit. Ce viitor mai pot avea de acum încolo copiii? Numai bomba asta ne mai lipsea, Mody! Ce moarte, dezintegrați, pulverizați într-o secundă! Şi cine mai ştie şi ce nu ne spun, asta o datorăm prietenilor noştri americani.

— 'Ntoni, te rog, deja e totul aşa de trist.

— Of, scuză-mă, Modesta, ai dreptate, e... e mai tare ca mine! Ce spuneam? A, da, fantastică e Nina! Şi cum cântă! Ce rău îmi pare că nu era împreună cu noi când făceam teatru, i-ar fi înnebunit pe toți. Păcat că nu ne-a cunoscut pe vremea aia, nu-i aşa, Mody? Hai să mergem de aici, nu suport să văd casa noastră aşa, distrusă. Şi totuşi, chiar şi acum, dacă mă uit într-acolo, vă văd pe toți la fel cum eraţi atunci: mama cu rochiile alea caraghioase, un pic țărancă, un pic doamnă, Prando mereu plin de noroi şi julit, snob ce era, făcea pe Jean Gabin!, Bambú totdeauna cea mai frumoasă în rochiile ei albe... Oh, parcă o şi văd cum coboară pe scări! Pe urmă, în spatele ei, cuplul de pe prima pagina: principessa la brațul favoritului ei... Chiar dacă n-o spuneai, aşa e, Mody?... Jacopo al ei, lunganul ei dezarticulat, cu chip de copil şi umblet de moşneag... Iată că principesa şi preferatul ei binevoiesc să coboare. Oh, Modesta, eu înnebunesc, înnebunesc nu alta! Hai să fugim de aici, acum te văd pe tine, îmbrăcată în alb, la braț cu Jacopo, dar tu eşti aici. Ajutor, Modesta, uită-te şi tu!

O spaimă adâncă mă face să mă întorc brusc înspre el: are chipul palid al cuiva care vede o fantomă.

— Priveşte, nu sunt nebun. E Bambolina cu Jacopo. El e, Modesta, el e! Nu poate să fie decât el, aşa înalt!

Poate oare o bucurie să te străbată ca un fulger şi să-ți despice trupul? Încremenită de bucuria aceea, n-apuc să-l văd bine că îi şi cad leşinată în brațe.

Când deschid iar ochii trebuie să fi trecut ani de zile, chiar dacă marea e tot acolo, luminată de acelaşi soare orbitor.

— Oh, mamă, bine că deschizi ochii! O secundă chiar am crezut că ai leşinat.

Vocea lui e acolo, dar pieptul acela robust, brațele puternice, care aproape că mă ridicau de la pământ, trebuie să fie brațele lui Prando. Mai bine nici să nu privesc într-acolo, am căzut pradă iluziei. Nu trebuia să-i ascult pe 'Ntoni şi nebunia lui.

— Nu, mamă, nu, nu sunt Prando. Hai, uită-te bine la mine, sunt Jacopo, nu mă vezi. De vină e uniforma asta americană, dar am preferat să vin imediat în loc să pierd timpul să mă schimb. Şi, pe urmă, cu ce să mă schimb, zi şi tu, Bambú? Nu mă mai încape nimic.

— Aşa e, zia, până şi cămăşile lui Prando îi sunt strâmte!

De ce nu-l recunosc? Şi totuşi Nina îmi spusese: „Sigur, Mody, Jacopo al tău te-a dus în brațe tot drumul, când aveai febră". Dar una e să-ți închipui şi alta e să vezi, să atingi cu mâinile tale. Cu mâinile pornesc în căutarea lui Jacopo al meu pe pieptul acela lat. Urc încet cu palmele către umerii vânjoşi şi drepți. Abia când îi întâlnesc ochii cenuşii, în spatele sticlei aburite a ochelarilor îl regăsesc. E o nerozie, ştiu asta şi înțeleg de ce Bambolina izbucneşte în râs. Dar nu pot să nu-i scot ochelarii, ca să mă asigur. Dezvelite, pupilele i se măresc, ruşinoase şi blânde, iar privirea lui tristă, pudică — aşa zicea Beatrice despre unchiul Jacopo — mă fixează atent, ca cea din fotografie. „Oh, da, dacă nu era aşa de slab şi n-ar fi mers adus de spate, unchiul Jacopo ar fi fost un bărbat extrem de frumos..." Unchiul Jacopo se îndepărtează, curbat sub povara lui, în timp ce Jacopo al meu îşi potriveşte suspinând ochelarii pe nasul uşor acvilin, cu nări subțiri.

— Oh, mulțumesc, mamă, în sfârşit te văd iar. Ei, da, Bambolina, nu mai văd chiar deloc! Închipuie-ți că, de la distanță, chiar cu ochelari, te luasem drept Modesta.

— Fiindcă n-ai altceva în minte. O vezi peste tot.

— Dar tu? Frumoasă primire, n-am ce zice! Mamă, ştii că până n-am ajuns chiar sub nasul ei, n-a făcut decât să se uite la mine bănuitor?

— Îl luasem drept unul dintre americanii ăia gigantici.

— Ruşine să-ți fie! Şi 'Ntoni, care se uită la mine ca la o fantomă? Şi tu, mamă, aşa de palidă şi nu spui nimic? E de vină numai afurisita asta de uniformă. Hai să mergem, vreau să mi-o scot, m-am săturat de ea!

Pe măsură ce vorbeşte, fulgerul bucuriei care mă lovise se topeşte înăuntrul meu într-un val de fericire nemaiîncercată vreodată, dar, imediat ce-şi slăbeşte strânsoarea şi dă să mă lase din braţe, teama de nisipul acela moale, nesigur sub picioarele mele, mă face să spun prosteşte, şi Bambú are toată dreptatea să râdă:

— Nu, Jacopo, nu-mi da drumul, du-mă în braţe cum m-ai dus când ai venit cu Pietro să mă eliberezi de pe insulă.

— Sigur, sigur, dar mai ții tu minte? Cum se poate? Atunci delirai.

— Nu, eu nu-mi amintesc, mi-a povestit Nina.

— Chiar, Nina! Unde e? Tare mai vreau s-o revăd. Ce femeie curajoasă, Bambú, tu nici nu-ți închipui.

— Of, povesteşte, Jacopo, povesteşte şi ține-mă strâns.

Din brațele lui Jacopo ascult din nou aventurile călătoriei noastre şi abia acum simt siguranța că închisoarea şi

războiul au luat sfârşit. Abia acum înţeleg, din glasul lui, că ne putem gândi la viitor. Ba chiar, cum zice Jacopo, aşezându-mă binişor în fotoliu şi acoperindu-mă cu un şal... Cum zice oare?

— Da, mamă, ororile cele mai groaznice, cel puţin pentru noi, aici, în Italia, s-au isprăvit. Dar o să-ţi povestesc eu, am văzut nişte treburi între aliaţii ăştia! Abia aşteptam să mă întorc şi să discut cu voi: nu există marxism printre intelectualii lor, şi vorbesc de intelectuali, de studenţi ca mine: studenţi ciudaţi, specializaţi în câte un singur sector. Desigur, Roosevelt e un om mare, dar de genul bătrânului nostru Antonio: cultivă un socialism libertar, tot numai apă de trandafiri. La tineri însă, ce mi-a fost dat să văd! Inhibiţii, discriminări, ură de rasă. Gândeşte-te numai, era unul, Bob, la care începusem să ţin; n-ai să crezi, dar am descoperit că noaptea, că era la spital cu mine, în ciuda faptului că abia se ţinea pe picioare, ieşea în grup cu alţii ca să bumbăcească câte un camarad negru, primul care le ieşea în cale, cum mi-a spus mai târziu cu un aer ingenuu, dezarmant: „Prima mutră neagră peste care dăm”... Dar acum şi trecutul ăsta al meu s-a isprăvit şi, dacă nu e cazul să fim pesimişti, nici nu trebuie să gândim — ca majoritatea oamenilor, din păcate — că odată cu sfârşitul fascismului totul o să meargă strună. Eu, unul, mamă, în anul petrecut la spital am avut impresia că trecusem de la o celulă propriu-zisă la una puţin mai spaţioasă, cu mâncare suficientă şi cu nişte ziare: o celulă uşor mai permisivă, cum definea pe timpuri Joyce Italia în comparaţie cu Germania lui Hitler.

— ...Douăzeci de ani şi totul trebuie luat de la capăt. Revoluţia n-a avut loc. Şi mare lucru dacă vom reuşi să ne debarasăm de Casa de Savoia. Douăzeci de ani de regim fascist şi de ignoranţă se plătesc. La întoarcere, când am traversat toată Italia, mi-a fost dat să aud nişte discursuri de m-au trecut fiorii. M-am convins că vom plăti toţi aceşti ani, toţi, zi cu zi şi ceas cu ceas.

— Dacă n-ar fi bucuria care m-a cuprins că te văd viu, Jacopo, pe toți dracii că aș începe din nou să mă cert cu tine! Dar nu vreau să-mi stric bucuria asta și bucuria mamei. Uită-te la ea, Mattia, zici că e alta, a întinerit cu zece ani! Vino încoace, Jacopo, îmbrățișează-l pe fratele tău Prando, bine ai venit!

Așa cum stau îmbrățișați în lumina soarelui, imobili, o tăcere mustind de bucurie emană din trupurile lor încleștate. Tăcerea aceea trebuie să emită vreo chemare, pentru că toți cei care locuiesc la Carmelo, unul câte unul, se opresc în ușă, aproape mergând pe vârfuri: Pietro, bătrânul Antonio, care își scoate ochelarii și se concentrează să-i șteargă cu batista albă, imaculată, Argentovivo, ținând-o pe micuța Beatrice în brațe, Crispina, de mână cu Olimpia (i-l arată cu un deget micii prietene pe eroul ei), și alte chipuri, noi pentru mine, chipuri de copilandri care muncesc la câmp cu Mattia; printre ei, un bătrân cu ochi mari, albaștri pe chipul ridat, care îl ține de mână pe Carlo cel mic. Frumusețea acelui chip de bătrân îmi atrage privirea. Ori poate caut o imagine exterioară ca să nu mă copleșească emoția? Și Bambolina se agață cu putere de mine, ca pe vremea când era copilă și mergeam alături pe nisip, cu fața la soare, croindu-ne drum printre valurile tăcute ale dimineții. Când îi ajungea apa la bărbie, îmi șoptea: „Oh, zia, sunt prea mică, abia aștept să cresc ca să merg ca tine, aproape de soare”.

Nu vorbește de soare și, cu toate că m-a prins cu brațul de mijloc, ca atunci, nu mai e nevoie să mă aplec ca s-o ascult.

— Oh, zia, cu atâta bucurie, am și uitat de ’Ntoni: a dispărut! Să mergem imediat să-l căutăm!

Fără să mai vorbim, îl căutăm prin încăperile imense, pe coridoarele imense, în sus și în jos pe scările interminabile, care, brusc, în neliniștea ce mă cuprinde, își recapătă

puterea să mă sperie, ca pe vremea când, copilă, rătăceam prin casa aceea duşmănoasă.

— Ştiam eu, a închis uşa cu cheia, zia, repede! Tot e bine că am înțeles eu...

— Ce anume, Bambú?

— De asta l-am pus să doarmă în odaia unchiului Jacopo... Vino! Ştiu eu cum să pătrundem acolo. Uite, în spatele tabloului ăstuia e un pasaj care dă sub tapiseria mare de acolo. Ține şi tu, ajută-mă să-l dau jos.

Când trec de la întunericul acelei galerii la lumina orbitoare din încăpere, nu zăresc decât conturul unui trup pe spațiul dreptunghiular al ferestrei: un braț e îndreptat în sus, ca pentru a saluta pe cineva din fundul grădinii. N-apuc să mă întorc spre Bambolina, că o şi văd aruncându-se în direcția acelui braț, în timp ce o împuşcătură mă face să duc automat mâinile la urechi şi să închid ochii.

— Lasă revolverul, 'Ntoni, dă-i drumul, gata, n-ai reuşit! Puteai să mă răneşti pe mine, ştii? S-o răneşti pe Bambú a ta!

„Bambú a ta" trebuie să fie cuvântul magic al relației lor din moment ce are puterea de a preschimba gâfâitul de animal încolțit într-un plâns convulsiv şi de a-l face pe 'Ntoni să cadă în genunchi, strigând:

— Oh, nu, nu, Bambú, ție nu vreau să-ți fac rău niciodată, niciodată! Nebun ce sunt, nebun! Nebun şi laş! Am lăsat şi uşa deschisă.

— Ba nu, ai închis-o, ’Ntoni, din păcate ai închis-o. Numai că Bambú a ta e vicleană, vicleană ca o nevăstuică. Mai ții minte că-mi spuneai nevăstuica ta?

— Oh, da, da... Cum ai intrat?

— E o uşă secretă.

— Ce ruşine, Bambú! Să nu spui la nimeni: sunt un laş! Vreau să mor! Tu eşti frumoasă, bună, ca mămica mea, nu vreau să-ți fac rău cum i-am făcut ei. A murit fiindcă eu am respins-o în sinea mea... O judecasem, mi-o ştersesem din suflet. Sunt ca tata, avea dreptate mama, ca el nimicesc tot ce iubesc mai mult.

— ’Ntoni, ’Ntoni...

Pentru o clipă, sunt tentată să fac un pas înainte şi să-i spun adevărul. Dar ceea ce ştiu eu e teorie, iar copiii aceia trebuie să-şi descopere singuri, în carnea lor, cu limbajul lor, propria viață. Într-adevăr, acum stau îmbrățişați şi se pipăie în tăcere, ca doi orbi care încearcă să se vadă.

Încet, ca să nu mă audă, ies din încăpere.

87.

În lunga călătorie de întoarcere pe coridoare, scărițe şi interminabile scări monumentale, teama de a nu-l pierde şi pe Jacopo în celălalt război pe care îl duce el de ani de zile împotriva unui chip duios, încadrat de cârlionți, mă face să

tremur; n-a zis o vorbă despre Inès, n-a întrebat de ea. Abia când ajung înapoi în salonul plin de acum ca parterul unui teatru: acelaşi murmur difuz, aceleaşi voci răzlețe, între care se interpune câte o notă de argint a vreunui instrument — cineva acordează o mandolină sau o chitară —, abia când îl zăresc pe Jacopo acolo, îmbrățişat nu cu Prando, ca mai devreme, ci cu Nina, mi se calmează neliniştea. Iar surpriza de a constata ce puțin timp a trecut de la pacea pe care ne-a adus-o întoarcerea lui şi până la războiul izbucnit în 'Ntoni, care poate că şerpuieşte mocnit şi în surâsul calm al lui Jacopo, lasă loc melodiei de mandolină care îl încântă pe Prando, ce ascultă cu capul înclinat. Totdeauna, la orice eveniment mic sau mare, Prando cere muzică, iar privirea i se face tandră, pierdută. Cicatricea mea palpită sub părul de pe frunte la vederea frumuseții acelui chip absorbit, a acelui cap de bărbat adult. N-am stare, mai bine mă duc înapoi la 'Ntoni. Dar abia apuc să mă întorc ca să plec, că Prando mă apucă de mijloc.

— Unde fuge mama mea fetiță? Tot timpul fugi, tot timpul eşti numai mistere! Ori o fi din cauză că îți faci tu datoria de mamă, dar nu poți să mă vezi în ochi, ai?

Mă sileşte să mă întorc spre el. Când îi întâlnesc privirea redevenită acum îndrăzneață, biciuitoare, înțeleg că nu e nimic de făcut, aşa o să fie mereu: mă iubeşte la fel cum îl iubesc eu. S-ar putea altfel? Iubirea dintre mamă şi fiu e ultima dintre marile drame romantice tocmai pentru că nu se poate consuma.

— Degeaba fugi, fetițo, tocmai fuga asta mă face să te iubesc şi mai mult. Pe front mă luau toți peste picior! Oh, nu că aş fi vorbit prea mult despre tine, dar băgaseră de seamă cu toții şi râdeau de se prăpădeau. Ei, cu respect, să ne înțelegem... Şi ştii cum le răspundeam? „Râdeți, voi, râdeți, că toți aveți mame urâțele foc!" Şi, pe urmă, vorbeau aiurea, fiindcă şi ei erau toți îndrăgostiți de propria mamă. Vedeți cum face

mama mea fetiță? Dijaba vorghiesc io, că tăt îi fug piste tăt ochii. Da uni ti duci? Aicişa lângă mini să stai, maică, îmi eşti şi mină! Hai, Pippo, dă-i drumul cu serenada, poate că i se mai înmoaie nestemata aia ce-i ține loc de inimă.

De unde scotea Prando graiul acela uitat? Auzise el vreodată oare vocea lui Carmine?

— Oh, Pippo! Uite-o cum mi se zbate la piept ca o porumbiță speriată.

— Mă doare, Prando! Dă-mi drumul, mă sufoci!

— Dar ştii că, dacă te-aş strânge cu toată puterea, te-aş sfărâma? Numai că pe urmă unde mai găsesc eu lipici pentru gâtul ăsta de porțelan fin? Ah, dacă aş şti pe unde se găseşte! Mi-ar plăcea să te fac bucățele şi pe urmă să am plăcerea să te lipesc la loc, încetul cu încetul. Unde să găsesc lipici? La Civita ar trebui să caut, pe pământul ăla al nimănui. Se zice că de toate poți să găseşti şi să cumperi acolo, de la mătasea cea mai fină până la lumânări pentru morți, de la aur de o sută de carate până la cele mai tăioase cuțite, la puştiul care pe câteva lire ți-l omoară pe ăl de şi-a pus în minte să-ți încurce calea, de la pletoase cu părul parfumat la cadavre proaspete, dacă ai cumva de gând să studiezi anatomia pe cont propriu... Râzi, ai? Râzi, frumoaso, că dacă te-apucă râsul, fără supărare pentru femeile cinstite şi măritate, te faci şi mai frumoasă!

Trebuie să fi fost chitara şi mandolina, ele făcuseră să gâlgâie izvorul acela, mut până atunci. Şi vocea i se schimba. Iar glasul chitarei, delicat mai înainte, devenea profund, ca bântuit de furtuni subterane.

Pippo şi Cosimo s-au ridicat în picioare şi, continuând să cânte, îmi aţintesc chipul din spatele lui Prando, ori vreo fantomă stând în spatele meu, care îi încântă şi îi răpeşte. Prando tace. Ştie că a sosit momentul ca, după ce a încredinţat tuturor oferta lui de iubire, să asculte şi vocile celorlalţi, celelalte cereri de iubire. Şi într-adevăr o voce de iasomie străpunge valul şi îşi declară suferinţele amoroase:

— Bedda p'amari a tia 'stu cori chianci. Sinceramenti senza ca si fingi... Cugghiennu alivi pi 'sti munti santi... bedda p'amari a tia 'stu cori chianci...[36]

Cui îi cântă oare Crispina? De unde a luat naştere glasul acela matur? Sau poate doar tăcerea războiului, întreruptă numai de imnuri, amuţise seva tânără şi vie? După durerea iubirii neînţelese, Crispina, pe care mâini nevăzute au împins-o în mijlocul încăperii, atacă acum un cântecel satiric:

— Quantu è laria la mi zita, malanova di la sua vita... Ah, laria è, cchiù laria d'idda nun ci nn'è... Havi i spaddi vasci vasci ca mi parunu du casci... Ah, laria è, cchiù laria d'idda nun ci nn'è...[37]

La acea expresie a eliberării din lanţurile unei iubiri chinuitoare, Carluzzu face ochii mari şi, fără efort, se desprinde din braţele bătrânului şi vine către noi. Ţinut în

---

[36] „Frumoaso, inima asta plânge de iubire pentru tine. Sincer, fără să se prefacă... Culegând măslinii pe munţii ăştia sfinţi... Frumoaso, inima asta plânge de iubire pentru tine" (dialect sicilian).

[37] „Urâtă mai mi-e logodnica, afurisită să fie... Ah, urâtă mai e, nu-i alta mai urâtă ca ea... Are fundul aşa de jos, că parcă sunt două lăzi... Ah, urâtă mai e, nu-i alta mai urâtă ca ea..." (cântec popular sicilian).

braţe, părea mic. Acum că se apropie încet, osatura zdravănă a umerilor şi a şoldurilor îl face să pară bărbat în toată firea.

— Oh, mamă, uite cum mă trage băiatul meu! Nu e obişnuit să mă vadă îmbrăţişând o femeie. Ce-i, Carluzzu, eşti gelos?

— Papà, cânt şi eu.

Glasul face să mi se pună un nod în gât, e Stella, ochii ei negri, încrezători mă privesc ţintă. Trebuie să mă aplec, să-l ating, să-l simt în braţe... Acel trupşor robust nu se zbate, repetă doar:

— Şi eu cânt... Cânt şi eu cu Crispina. De ce plângi, bunico?

— De emoţie, Carluzzu. Crispina cântă aşa de frumos.

— Şi eu cânt frumos, bunico.

— Sigur că da.

— Bunico, bunico...

Sunt deja bunică... Şi la acest gând care, fatalmente, te zguduie mai tare decât toate războaiele, mi-am luat ochii de la Carluzzu şi am văzut-o intrând pe uşa dinspre terasă a salonului pe Inès.

Trecuseră ani de zile de când n-o mai văzusem şi, dacă n-aş fi simţit pericolul pe care acel nume şoptit în apropierea mea îl aducea cu sine, nici n-aş fi recunoscut-o. Suavitatea zâmbitoare de altădată, care o făcea să fie frumoasă,

dispăruse împreună cu cârlionții cei negri, strânşi acum într-o coroană de cozi împletite în jurul capului. Buzele mici şi cărnoase, întinse într-o expresie dispreţuitoare, i se ascuțiseră ca o lamă, trupul întărit de „locul” pe care şi-l câştigase nu mai avea nici mobilitate, nici grație.

„Eh, Mody, mătura mătură bine numai când e nouă! S-o vezi acum ce scorpie e cu servitoarea! Asta nu poate Pietro să rabde, e despotică şi rea până şi cu domnul principe. Şi-a pus în cap să-i facă de petrecanie şi să se mărite: văd eu după cum îşi roteşte ochii încoace şi-ncolo! Nu face alta decât să adune bani. Şi pe urmă, nici nu-l mai mulțumeşte pe principe, iar pe el îl apucă nebunia, sărăcuțul! Am vorbit cu ea, dar nu vrea să audă de pletoase. Păi, cum?, mi-am zis eu. Dacă tu ai primit atunci aranjamentul ăsta, de ce să chinui sărmana făptură, care a ajuns acum să tremure şi să fugă când te vede? Aici trebuie să acționăm, Mody, ascultă-mă tu pe mine!”

„Şi cum anume, Pietro?”

„E simplu, cu mijloace naturale: s-o facem să piară cu otrăvurile ei.”

Inès înaintează cu paşi de regină şi se propteşte dinaintea lui Jacopo, care o mai ține încă în brațe pe Nina. Jacopo n-a văzut-o, absorbit cu totul de zâmbetul Ninei. Cred şi eu! Ce să-i mai pese lui de tot restul, când Nina povesteşte şi râde? Dar Inès ridică mâna — cândva tremurătoare şi delicată, acum încărcată de inele — şi o pune hotărâtă pe umărul fiului şi îi desparte. Jacopo se face palid ca un mort şi, cu un gest brusc, o dă la o parte pe Nina, care, privindu-l uimită, exclamă:

— Dar ce te-a apucat, brunețelule? Ce, ți-e cumva iubită, de te fâstâceşti aşa? Ia uită-te la el ce s-a înroşit! Oh, Mody, vino să vezi!

Nina râde şi mai tare, privind-o sfidător pe Inès. Inès, cu bărbia ridicată, şuieră printre dinți:

— Numai porcării vedeți peste tot, doamnă ori domnişoară?

— Domnişoară, domnişoară!

— Ah, acum înțeleg, domnişoară, dar aici lucrurile nu stau ca pe continent! Eu îl cunosc pe Jacopo de copil şi am venit să-l îmbrățişez ca o mamă.

— Mă scuzați, glumeam, şi, pe urmă, sunteți aşa de tânără şi de frumoasă, că eu credeam că vă fac un compliment!

— Aici nu sunt bine-venite complimentele astea, nu-i aşa, Jacopo? Nu-mi spui nimic?

— Dar, Inès, am venit imediat la tine, când m-am întors...

— Da, pentru un minut.

— Păi, ca să te linişteşti, pe urmă... trebuia să-i liniştesc şi pe ceilalți.

— Desigur, dar eu te-am aşteptat toată ziua după aceea.

— Mda, aş fi venit mai târziu... Vezi? Aici se cântă, cântă Crispina. Hai, Crispina, mai cântă-ne ceva! Şi pe urmă, uite,

eşti aici, nu? Eşti cu noi acum. Hai, dă-o încolo, Inès, nu face aşa!

Glasul lui Jacopo devine nesigur, bâiguit. E momentul să acționez. Ca şi cum Pietro mi-ar fi înțeles intenția — poate din pasul meu, cu siguranță nu din expresia surâzătoare pe care o afişez —, mă trezesc cu el alături de mine, tăcut, în vreme ce mă aud rostind:

— Oh, Inès, sunt fericită să te văd! Hai, să nu stricăm petrecerea asta în cinstea lui Jacopo. Jacopo al nostru e aşa de fericit, fii şi tu fericită, hai să ne îmbrățişăm. Nici noi două nu ne-am văzut de mult timp.

Rigidă şi ostilă în brațele mele, şopteşte:

— Jacopo e la meu, doar al meu şi nu-mi place curviştina asta. De ce-l ținea aşa strâns?

— Bine, Inès, acum eşti aici, nu? Stai cu Jacopo al tău... Iar tu, Nina, vino să vezi ce minune de băiat s-a făcut Carluzzu. Zice că ştie şi el să cânte, la fel ca Crispina. Hai să vedem dacă e adevărat. Şi tu, Pietro, chiar că aveai dreptate: Crispina ta trebuie să studieze muzica. Şi cu treaba cealaltă aveai dreptate: prea am pierdut mult timp, trebuie să-i punem punct.

— Sigur că da, Mody! Îmi iei o piatră de pe inimă şi, cu voia ta, se va aranja totul cât se poate de bine.

— Nu mă îndoiesc de asta, Pietro.

— Dar ce-are Inès aia, Mody, de se zbârleşte în aşa hal? S-o fi înamorat de Jacopo cumva?

— Zău, şi tu, Nina, ai uitat că e maică-sa?

— A, da. Şi ce schimbă asta?

— E teritoriul său, tu ai vrut să pui mâna pe colonia ei!

— Ei, drăcie, Mody, da' ştiu că mă faci să râd! Olimpia, vino tu încoace, colonia mea! Somalia mea, Abisinia mea adorată! Eşti mare, Mody, vreau să fac un cântecel şi să-l cânt pe toate străzile... Oh, Bambuccia, te mai vede omul şi pe tine! Unde te băgaseşi? Vino s-auzi ultima găselniță a mătuşii tale, vino şi tu, care eşti proprietară de pământuri şi de plantații! Ce-ți mai face colonia?

Nina şi Bambolina râd, Bambú ştie să respecte momentul acela de pace. Numai când Nina, căutând în jur prin salonul ticsit, exclamă: „Dar unde ți-e geamănul adoptiv? Unde-i 'Ntoni al tău? Ia te uită, vai! Aici s-a petrecut ceva, e prima oară când vă văd separați", Bambolina îi răspunde calmă:

— 'Ntoni s-a simțit un pic rău, dar acum doarme. Cred că e mai bine să-l lăsăm să doarmă. Dar mai târziu, zia, 'Ntoni a cerut să stea de vorbă cu Jacopo, când se va termina această frumoasă petrecere improvizată. Acum hai să mai aducem nişte vin, Nina. La naiba, ce fel de gazdă mai eşti şi tu? Nu vezi că au dat gata totul şi caută vin şi sucuri, că mor de sete?

— Ia zi, mamă, ce faci, te hotărăşti ori nu? Te faci sau nu deputat? Ai fi prima pe listă. Cei din Catania insistă. Ar fi mare mândrie pentru noi o comunistă siciliană deputat la Roma. Şi pe urmă, mi-ar plăcea şi mie s-o am aproape pe mama mea fetiță.

— Nu, Prando, mi-a scris şi Joyce, nu! Chiar dacă avem puțini bani şi n-ar strica o leafă. Însă, din moment ce te plătesc, şi din câte am văzut, nu plătesc puțin, ajung să-ți fie stăpâni şi ai mâinile legate. Nu, Prando, eu vreau să fiu liberă să vorbesc.

— Eşti imprevizibilă, mamă, pe cât de imprevizibilă, pe atât de şocantă. Cauza comunistă...

— M-am înscris, nu? Sunt alături de voi, ba chiar, dat fiind că mi-am descoperit talentul ăsta de a vorbi în public, pe care nu mi-l cunoşteam...

— Oh, eşti pur şi simplu incredibilă!

— Bine, o să lucrez cu voi, dar în contact cu baza, în piețe, vorbind mulțimii, nu într-un palat unde sunteți deja destui ca să ne apărați.

— E adevărat şi asta, băieții nu se pricep să vorbească în public, ciudat lucru.

— Douăzeci de ani de tăcere sunt douăzeci de ani.

— Mda, puținii care şiu să vorbească sunt cei care au făcut asta, ca mine, la Jocurile lictoriale, da, în fine, în cadrul fascismului.

— Exact, atunci, cu mine veți umple un gol. Batem palma, Prando?

— Dar un pic tot îmi pare rău, visam să te văd acolo, la Roma, alături de Joyce.

— Ce frumos a ieşit petrecerea, nu-i aşa, Prando?

— A, frumos de tot! Totdeauna petrecerile neorganizate dinainte ies cel mai bine.

— Păcat că s-a terminat, nu, Nina?

— Păcat, dar Jacopo şi Bambú de ce nu mai vin? E un ceas de când stau sus cu 'Ntoni, mă cam îngrijorează.

— Uite-i că vin, eu am fugit.

— Dar de ce, Prando? Mai stai, nu vrei să afli de 'Ntoni?

— Oh, Nina, scuză-mă, dar am şi alte treburi decât să mă îngrijorez pentru crizele astea de copil răsfăţat!

Prando se ridică încet şi se îndreaptă spre uşile care dau spre terasă, în drum ridică un scaun răsturnat, tapiţat cu mătase roşie. Pentru o clipă, mătasea aceea concentrează miile de limbi de foc ale apusului şi ale părului său, pentru o clipă trupul lui masiv şi agil se opreşte în loc, fixând în tăcere mesele pline de pahare, de carafe şi farfurii... Poate că a priceput din privirile noastre că ceea ce tocmai spusese ne buimăcise. Poate că, într-un fel, chiar el a fost izbit de propriile sale cuvinte, din moment ce se vede silit să spună:

— A fost frumos, mamă, o petrecere după atâta amar de ani! Ar trebui să vă ajut să strângeţi, dar... trebuie să fug, scuzaţi-mă. Pe curând.

— Păi, eu ce să-ţi zic, Mody? Eu, una, să nu se supere nimeni, cu cât mă uit mai mult la bărbaţii ăştia, cu atât mi-s

mai bucuroasă că am avut doar o fetiță. Dar lui i-ai dat să citească Voltaire?

— Ba bine că nu!

— Eşti sigură? Şi vorbele „fanatism” şi „toleranță” din dicționar? Eu, una, dac-aş fi la guvern, pe ăştia ca Prando i-aş lua şi i-aş pune binişor la loc cu verdeață şi havuzuri, să citească întruna numai ce zice Voltaire despre fanatism... Vai de mine, ce fanatic! Parcă numai el singur ar fi făcut războiul!

— Oh, Nina, mă înveseleşti la loc. Eu, în schimb, ştii ce-aş face, dacă aş fi la guvern?

— Ce-ai face?

— Le-aş da o leafă pe viață persoanelor ca tine, care au talentul de a înveseli oamenii.

— Nu mai vorbi de lefuri, fie-ți milă! Dar ce pot eu să fac ca să câştig nişte bani? Ce pula mea, nu mă pricep decât la puşcării! Oh, Mody, n-o fi nicio şcoală unde se poate preda materia asta?

— Termină, Nina, că mă sufoc de atâta râs!

— Ba da, ar trebui să existe ori ar trebui să se înființeze. Fiindcă, vai, s-a terminat cu fascismul, dar puşcăriile sunt tot acolo. Ieri am dat o raită prin Catania... Trebuie să fie ocrotite de Dumnezeu puşcăriile astea! Of, Mody, totul e distrus, bombardat, dar închisoarea e bine mersi, parcă nimic n-a fost... Dar ce naiba fac copiii ăştia? Carusi, cum le spuneți voi. Tare îmi mai plac vorbele astea: carusi,

meschini, picciotti... Uite, aş putea să studiez siciliana şi să merg s-o predau în străinătate.

— În străinătate, Nina?

— Păi da, că în Italia... V-a cam adus necazuri vouă Italia asta! Oh, Mody, nu era posibil să se fi trecut de-a dreptul de la stătulețele de dinainte la socialism?

— Se pare că nu, Nina.

— Păcat! Dar ce tot fac? De un ceas tot sporovăie pe scări... Dar ia te uită la ei, în loc să coboare, se duc iar sus. Pfu, cine să-i mai înțeleagă! Sunt frumoase petrecerile pe timp de zi, dar au şi ele, ca toate lucrurile de altfel, reversul lor: soarele apune, iar umbra se face imensă după atâta căldură omenească, şi te gândeşti, te gândeşti că mai ai toată seara înainte, iar melancolia intră în vârful picioarelor, ca o balerină tristă. Şi tu, Mody, ce pula mea! Dacă nu bag eu cărbune la motor să te fac să zâmbeşti... Te văd, ce-ți închipui? Te văd şi pe întuneric, o fi şi fiindcă am impresia că am petrecut o sută de ani cu tine! Te văd îngândurată şi palidă de parcă ai cloci gânduri amare. Mody, frumoasă şi tristă, ce-i cu tine?

— Şi tu eşti tristă, Nina, recunoaşte!

— Că petrecerea s-a terminat, aşa cred.

— Nu e din cauza petrecerii, ştii şi tu.

— Păi, sigur, trebuie să recunoaştem că în loc de o petrecere de bun-venit părea mai degrabă una de adio.

— Când a ieşit în felul acela Prando, am avut acelaşi sentiment ca atunci când a plecat la război.

— Sigur că acolo, pe insulă, nu speram într-un sfârşit aşa de rapid al fascismului. Ne gândeam însă la o altfel de pace.

— Chiar aşa, Nina.

— Şi totuşi, tata şi bătrânii lui ne avertizaseră.

— Da, mi-ai spus de atâtea ori, şi Maria spunea la fel, când eram la Catania.

— Mă tem că avea dreptate tovarăşul Angelo.

— Care Angelo?

— Angelo Tasca, atunci când a zis că, prin Tratatul de la Lateran, Biserica nu se alia cu fascismul, ci mai degrabă se pregătea să-i preia moştenirea... Of, pula mea, ce spaimă am tras, Bambolina! Da' ce, sunteți nebuni de-a binelea să apăreți aşa, ca fantomele, şi să aprindeți deodată lumina?

— Te-ai supărat, Nina?

— Nu, nu! Dar tot trebuie să v-o spun, scuzați. Tot puşcăria trebuie să fie de vină, şase ani îs şase ani, nu-i glumă! Cum se aprinde lumina deodată ori aud vreun urlet, îmi şi sare țandăra. Dar se poate şti ce tot făceați acolo, pe scări, înainte şi înapoi? Vai de mine, nu cumva s-o fi întâmplat ceva grav?

— Asta e, Nina, zia, am avut de luat nişte hotărâri, mai bine zis Jacopo le-a luat, că eu nu sunt în stare. Eu, eu am visat atâta la clipa asta, eram aşa de fericită! Toţi aici, împreună, ca pe timpuri, iar în loc de asta, of, Nina, nici nu-mi vine să cred! Abia ne-am adunat la un loc şi suntem siliţi...

— Hai, gata, scumpo, nu mai plânge. Dar ce tot zic? Plângi, plângi să-ţi verşi tot amarul, aici, în braţe la Nina.

Bambolina hohoteşte în braţele ei, iar umerii întăriţi de soare şi de vânt, scuturaţi acum de sughiţuri de plâns, i se fac iar tremurători şi fragili. Nina o ţine binişor, cu delicateţe, ştie, cum ştiam şi eu, că mijlocelul acela subţire, abia marcat de o curea de lac negru, se poate frânge sub presiunea unui gest brusc, a unei vorbe grosolane. La fel ca şi Beatrice a mea, Bambolina tinde spre bucuria deplină ca un drept al naturii şi ştie cum s-o cucerească şi cum s-o dăruiască altora. Şi Mattia, care intră cu mişcări lente pe uşa dinspre terasă şi mă aţinteşte grav cu privirea — cum de nu-l observasem mai dinainte? —, în ciuda bolii de inimă pare să fi redevenit un băieţandru: pielea, privirea îi sunt parcă spălate de mângâierile lui Bambú.

„Fericirea e un drept.” Da, Carlo, la fel ca pâinea, apa, soarele. Iar noi vom lupta împreună pentru Bambolina şi pentru micuţa Beatrice, care, se vede deja, „nu are viclenia şi cruzimea necesare pentru a lupta, pe care tu, Modesta, le ai, din fericire”.

Jacopo priveşte atent o carafă răsturnată, încercând să nu asculte plânsul cu sughiţuri al Bambolinei. „Of, mamă, eu când aud plângând o femeie aş vrea să mor, nu rezist!” Jacopo, cu trupul lui masiv, drept mai devreme, acum parcă umilit, îşi scoate ochelarii şi îi şterge. Şi Jacopo, la fel ca Bambolina, e lipsit de viclenie şi de cruzime. Pentru ei trebuie să luptăm, Carlo, numai pentru ei... Pentru Carluzzu, care a adormit pe canapea şi acum se freacă la ochi fixând cu

privirea candelabrul. „Ei, mamă, cu copilul ăsta care se va naşte din Stella şi din Prando, suntem la a patra generație de atei. Ştiu că nu-ți place cuvântul, dar patru generații înseamnă deja aproape noblețe.” „Cum aşa, Jacopo?” „Unchiul Jacopo, pe urmă tu, mamă; pe urmă eu, Prando şi Bambú. Iar cu Carluzzu, a patra generație...”

Uite-l acolo: un bărbățel cu osatură robustă, care alunecă jos de pe canapea şi aleargă dezorientat spre mătuşă. În ochii lui larg deschişi se citeşte tot, sunt încă plini de bucuria cântecelor şi glumelor de adineauri. Clar indecis dacă să abandoneze bucuria ca să plângă şi el, se apropie de Bambolina şi i se agață de fustă, în felul său cere şi el ajutor. Mânuțele au darul s-o trezească pe Bambú, care se desprinde de Nina, exclamând:

— Dar ce, am înnebunit toți în casa asta? Carluzzu, cum de te-au lăsat aici? Vai, ce mi-e dat să văd! Să-l uite ei pe un prichindel aşa de drăguț! Mititelule, pisoiaşule! Ce suntem noi azi, Carluzzu? Hai, spune tu ce eşti: un pisoiaş ori o furnicuță?

— Azi îs un sciccareddu.

— Un măgăruş, vrei să zici, da, Carluzzu? Mai devreme sau mai târziu trebuie să învățăm şi noi câte un cuvânt în italiană, nu?

— Ştiu „măgăruş”. Ştiu şi cântecul eu: Sciccareddu di lu me cori...

— Vai, zia, când erai departe credeam că mă înşel eu, dar acum că vă văd alături... Ştii că îți seamănă leit Carluzzu?

— Pff, ce mare descoperire, Bambú? Doar Prando e copilul lui Mody.

— Sigur, sigur, Nina, dar Prando nu seamănă cu Modesta. Şi tu ce zici, Carluzzu, ție îți place bunica?

Carluzzu nu răspunde şi mă priveşte serios. Mda, eram bunică... Ce simțeam oare? Nina mă întrebase de atâtea ori, dar nu ştiusem ce să-i răspund. Nici acum, dinaintea acelui chip serios din cale-afară, care mă fixează cu ochii mari, nu simt nimic, dar încep să înțeleg. Până acum faptul că nu-l prea băgasem în seamă pe acest copil ascundea invidia față de cineva care, cu tinerețea lui, îți aminteşte de timpul care a trecut şi de viitorul pe care, în virtutea unei legi biologice, n-o să apuci să-l vezi. Şi toată insistența că ființa micuță îmi seamănă mult? Probabil că simțeau invidia aceea de bătrân care, prost orientată, ar fi putut exploda cu putere şi, ca să-l protejeze, încercau să suscite în mine tandrețea. Şi feţişoara lui concentrată îmi confirma această descoperire: Modesta trebuia să i se pară înaltă, puternică... la fel ca bunica Gaia, ca bunica Valentina. Desigur, să-l timorez şi să-l domin cu autoritatea ar fi fost uşor, cum tot uşor ar fi fost să-l sufoc cu un exces de iubire, apărându-mă astfel de o posibilă „ligă contra bunicilor infame”.

— Dar uite-i, Jacopo, cum seamănă ca două picături de apă!

Cum să scap oare de senzația aceea de putere care îmi pulsează pe frunte, acum că el, simțind poate îndoiala şi confuzia mea, surâde la surâsul meu şi mă atinge cu mâna pe față, ca să poată înțelege din carnea mea în ce constă periculozitatea ființei mele? Palma lui mă citeşte şi, îndată ce decid să nu-mi utilizez acea putere, mânuța i se încordează şi se preface că mă bate.

— Înseamnă că îți place de bunica, dacă aşa faci! Mereu face aşa când îi place cineva, şi cu Olimpia.

— Olimpia! Unde e?

— Dar asta e chiar pasiune, se ține tot timpul numai după Olimpia! Ia uită-te la el, de la palme a trecut acuma la pupături.

Simt că am reuşit să-mi desprind de pe piele cuvântul „bunică”, ori să-l prefac în ceva mic şi tandru, ca el.

— Oh, zia, chiar că e ca tine, tot timpul se agită, face tot felul de lucruri şi pune încontinuu întrebări. Tu trebuie să fi fost aşa când erai mică, parcă te şi văd! Şi mai are şi mania să târască după el câte ceva...

— Să târască, Bambú?

— Păi da, târăşte bucăți de lemn, adună frunze şi pune întrebări, pune încontinuu întrebări. E vioi, e inteligent, dar ce mă îngrijorează e obsesia asta că toți pot să dispară dintr-un moment în altul. Ce zici, Jacopo, o fi din cauza războiului? Fiindcă v-a văzut plecând unul câte unul?

— S-ar putea. Dar acum de ’Ntoni trebuie să ne ocupăm. În clipa asta doarme, dar e rău, mai rău decât vă puteți închipui. Şi, cum îți spuneam adineauri, n-o să-l ajute îngrijirile voastre iubitoare şi predicile voastre. Are nevoie de un doctor şi cu asta basta. Sufletul se îmbolnăveşte la fel ca trupul. El a fost rănit pe dinăuntru, iar rana i se poate vindeca numai cu ajutorul unui medic specialist în lucrurile astea. Nu-i vorba, cum crezi tu, doar de război şi de lagărul de concentrare. Mai e vorba şi de Stella...

— Atunci chiar ai hotărât, Jacopo? Eu speram că te răzgândeşti.

— Bambú, încăpățânată mai eşti! Dacă el a priceput... Ai văzut cum se ruga să plece, când a zărit o posibilă ieşire? Dacă a înțeles el, trebuie să înțelegeți şi voi. Ce crezi? Şi eu, când veneam spre casă, nu visam altceva decât să studiez şi să mă bucur de soare, de casa asta! Ani de zile am visat, dar se vede că nu e posibil.

— Dar ar putea merge şi el la Milano, la medicul ăsta.

— Nu! Mi-a cerut să-l ajut şi, în fond, e mai bine şi pentru mine: o să studiez şi o să fac şi practică... Ăsta e un avertisment. Ca întotdeauna după un război, vremurile se precipită. Dar timpul s-a scurtat şi probabil e semn că nu trebuie pierdută nicio clipă. Iar noi avem cel puțin douăzeci de ani întârziere față de Europa! Mamă, te rog să vorbeşti tu cu Ida. Ştiu că tu ai înțeles.

— Am înțeles perfect. Numai că trebuie să facem socoteli: dispunem de foarte puțin.

— I-auzi! Cu ziarul care într-un an de zile a ajuns să coste treizeci de lire! Pe toți dracii, Mody, o să accept oferta vacii ăleia pline de bani. Mă apuc de comerț!

— De comerț, Nina?

— Ei, da, Jacopo! Când eram pe insulă, am început să dau din andrele şi nu-i nimic rău dacă o să croşetez fulare, pulovere şi şaluri. Şi, pe urmă, cu căcăcioasa aia de Esmeralda, o să am ajutoare. Mie-mi place să aleg şi să îmbin culorile. Mereu m-am dat în vânt după culori, poate

fiindcă sunt cam chioambă, cum zicea maică-mea, iar culorile sar în ochi.

— Oh, Nina dragă, tot e bine, că rămâi aici!

— O să lucrăm, mamă! Iar lui 'Ntoni şi mie o să ne prindă bine să începem să avem singuri grijă de noi, şi în privința banilor.

— Ei bine, eu mă duc la culcare. Ce zi a fost şi asta! Mă duc să strâng puteri ca să pot înfrunta mâine grațiile şi propunerile de răscumpărare prin muncă care o însufleţesc pe aristocrata aia de Esmeralda. Că frumoasă mai e, a dracului să fie, tare frumoasă! Ne tot vorbesc de frumuseţea proletară.... ca să ne consoleze şi să stăm cuminți la locul nostru, în sărăcie. Eu, una, nici nu mă uitam la bogați, ori mă uitam şi nici nu-i vedeam, că mi-astupa ochii felia asta de şuncă a unui loc comun populist. Da' tot am ajuns să pricep, să mă ia dracu' dacă n-am priceput, că nu-s doar bogați, da' mai sunt şi frumoşi, parfumați şi de multe ori inteligenți! Ca tine, Jacopo, futu-i mama mă-sii de lume!

— Mă faci să roşesc, Nina, te însoțesc sus.

— Hai să mergem, dacă mă însoţeşti, te iau de braț. Nu e de nasul oricui să fie însoțit de un băiat de aur ca tine, măcar o să pot să le spun nepoților: „Vouă nici n-o să vă vină să credeți, dragi nepoței, dar bunica voastră, pe timpuri, a avut bafta ca de prin celule şi domiciliu forțat să cadă drept în mijlocul lumii celei mai elegante şi rafinate...". Iar ei: „Nu mai spune, bunico! Cum se poate? Povesteşte!"

88.

Glasul Ninei se îndepărtează în întunericul din salon. Aş vrea să merg după el şi să-mi continui visarea în timp ce ea vorbeşte, dar murmur de voci, huruit de trenuri, rumoare surdă de mulțimi care se calcă în picioare se desprind din trecutul meu şi cotropesc încăperea, imobilizându-mă în fotoliu... Aş vrea să alung mulțimile acelea şi să mă întorc cu ea în mica celulă, unde nu e de conceput să stăm la distanță mai mare de un metru una de alta. Cum se poate oare? Regretul după celula pierdută mă face acum să plâng în halul ăsta? De unde era să ştiu eu, dacă nu-mi spunea viața? Cum puteam să ştiu eu că fericirea cea mai mare se ascundea în anii aparent cei mai întunecați ai existenței mele? Să te laşi totdeauna în seama vieții, fără nicio frică.... Chiar şi acum, în şuierat de trenuri şi uşi trântite, viața mă cheamă şi trebuie să mă duc.

Capacitatea de a vorbi şi de a-i trage după mine pe cei ce ascultă, care la mine a ieşit la iveală brusc, stimulându-mi simțurile şi mintea asemeni unui drog, îmi spunea insistent că acest dar al naturii, probabil maturizat sub humusul fertil al tăcerii, al studiului, al reflecției vreme de amar de ani, putea fi de folos pentru a atrage de partea noastră femei ca Nina, ca Bambolina... Pentru a fi trezite din letargia celor douăzeci de ani, a li se spune că nu sunt ele primele, a fi informate despre exemplele din trecut.

— Vezi tu, Modesta, nu poți ca la fiecare miting să te tot întorci la aia, Alexandra Kollontai... Angelica Balabanoff, zici? Maria Giudice? Dar, zău, Modesta, sunt personaje dificile, nealiniate, mai degrabă bombe, cel puțin deocamdată. Când am aflat că Maria s-a îmbolnăvit, ca să fiu sinceră, am respirat cu toții uşurați. E urât ce spun, dar nu făcea decât să creeze confuzie. Nu poți să te apuci brusc să vorbeşti de

amorul liber, de avort, de divorţ, trebuie să avansezi treptat, cum spunea tovarăşul Giorgio.

Da, Giorgio, fotografia lui tronează pe birou, printre cărți.

— Soțul tău, adică?

— Cum vrei tu să zici, Modesta, văd că nu te-ai schimbat.

— Nici tu.

De partea cealaltă a biroului impecabil, fără un fir de praf, Joyce (ori e fantoma ei?) îmi surâde cu o detaşare blajină.

— Avem lucruri mai urgente de care să ne ocupăm.

— Dar de ce a trebuit să invoc numele soțului tău ca să te pot vedea?

— Şi ce-i cu asta? Mda, tu n-ai fost niciodată un cap politic, Modesta. Trebuie să dăm asigurări opiniei publice, trebuie să demonstrăm țării că suntem persoane respectabile în toate sensurile, că nu suntem oamenii fără de lege, roşii, pleava etc., cum se mai poate încă citi pe ziduri, la țară.

De unde învățase oare zâmbetul acela atrăgător, democratic, propriu vedetelor şi politicienilor de peste ocean? Înainte nu zâmbea niciodată, iar gravitatea îndurerată a ochilor o făcea frumoasă. Acum, cu zâmbetul acela străin, parcă agățat cu două bolduri în colțurile gurii, cu părul alb, tuns cu mare ştiință de nişte mâini experte — o tunsoare doar puțin mai lungă decât cea masculină —, frumusețea ei şi-a pierdut structura osoasă, sintetizată într-o imagine abstractă de

solitudine mortuară. Modesta prevăzuse acest lucru cu mulți ani înainte, dar întruparea acelei intuiții o face acum să tremure de furie şi de teamă.

Pentru a învinge repulsia pe care cuvintele lui Joyce i-o revarsă în întreaga ființă, Modesta caută în memorie chipurile altor tovarăşe întâlnite pe podium, la adunări, la şedințele acelor ani... Luciana? Carla? Poate Renata? Să nu aibă oare decât douăzeci de ani Renata, cea care repetă mereu eternul refren, nu mai departe chiar de ieri-seară: „Dar femeile, minus câteva excepții, sunt nişte toante. Timp pierdut, Modesta! Chiar nu pricep cum de o persoană ca tine poate să-şi piardă timpul mergând la cină cu una dintre ele". Fiți atente, voi, Bambolina, Crispina, Olimpia, fiți atente! Peste douăzeci, treizeci de ani, să nu-l acuzați pe bărbat când o să ajungeți să plângeți în cei câțiva metri pătrați ai unei cămăruțe, cu mâinile mâncate de detergenți. Nu bărbatul e cel care v-a trădat, ci aceste femei, foste sclave care au vrut să uite de propria sclavie şi care, renegându-vă, se alătură bărbaților în diferite poziții de putere.

— Atunci ce decizi, Modesta?

— Să decid?

— Ai rămas aceeaşi! Inutil să încerce omul să te facă să raționezi, imediat ce nu-ți place ce auzi te şi închizi în fanteziile tale şi amin! Aveai mult talent, Modesta, dar văd că îndărătnicia ta tipic feminină a biruit.

Fiți atente, voi, Bambolina, Crispina, Olimpia... Fiți atente, voi, privilegiate ale culturii şi ale libertății, să nu urmați exemplul acestor foste sclave perfect aliniate. În locul mâinilor crăpate de leşie, vouă vi se pregătesc ani de sumbru exercițiu masculin, legându-le de banda de montaj a fabricii pe cele mai sărace, şi atrocea insomnie a eficienței cu orice

preț. Iar după douăzeci de ani de asemenea activitate vă veți trezi închise în gesturi şi concepții deformate, ca această larvă care zâmbeşte din datorie de serviciu — o materializare care nu e nici masculină, nici feminină —, țintuite în fața vidului şi a regretului după identitatea voastră pierdută.

— Eu i-am spus tovarăşului Giorgio că e inutil să încerc să te conving, dar el a insistat. Are un respect straniu pentru tine, iar eu, în numele vechii noastre prietenii, m-am decis să-ți vorbesc. Dar văd că e inutil, că n-o să accepți tăieturile pe care, în mod justificat, zic eu, justificat, le-au operat în articolul tău. E prea violent, Modesta. Nu se poate ca azi, în 1950, să intitulezi un articol: „Suntem cu toții asasini".

— De ce, Joyce, după tine şi conform cu ceea ce noi, marxiştii, gândim de cel puțin două decenii, n-am fost noi cu toții — de la mine, care vorbesc mulțimilor, până la tine, care stai aici, în birou, până la portarul care, mulțumit de sărmana lui putere, mă lasă să intru cu plecăciuni, ca pe vremea Bourbonilor —, n-am fost noi cei care au împins-o pe femeia aceea de la Salerno să se înece cu trei copii din cauza condițiilor mizere de viață, care...

— Dezechilibru mintal, Modesta! Eu sunt medic, nu uita asta.

— Ba nu! Am vorbit cu toată lumea, am văzut fotografiile. Semăna cu Stella, gândeşte-te, Joyce, la Stella.

— La cine?

— Stella, doica lui Jacopo.

— A, da, țărăncuța aceea cam nătângă... Ce mai face?

— N-are importanță. Cum n-are importanță articolul ăsta.

— Îl publicăm, atunci?

— În condițiile astea, nu!

— Modesta, nu cumva ai intenția să provoci un scandal?

— Dacă mi-ar sta în puteri, l-aş provoca, dar ştiu că nu e posibil, deoarece sunteți o masă de trădători, Joyce. Şi, ca atare, puternici, cum ați fost întotdeauna.

— Vrei să spui că nu suntem nebuni. Nu putem să alarmăm aşa cetățeanul. Trebuie să cucerim electoratul catolic! Ne aflăm într-o țară catolică, Modesta, ai uitat istoria!

— Un articol de revistă nu are răspândirea unui cotidian şi sunt de părere că tocmai de aici, din presa specializată, trebuie să se înceapă dezbaterea problemelor celor mai profunde, ca să ținem în viață o tradiție — tradiția noastră — şi să ne pregătim s-o facem larg cunoscută mâine. În felul ăsta voi nu săvârşiți numai un gest de respect față de electoratul catolic, vă şi supuneți lui pe deplin şi deformați înseşi rădăcinile luptei noastre.

— Bun! Ne-am revăzut, în sfârşit, dar acum eu am treabă şi aş dori un răspuns.

— Da, Joyce, ne-am revăzut... Şi acum înțeleg de ce am încercat să nu te întâlnesc în toți anii ăştia.

— De ce?

— Simțeam că, văzându-te, am să înțeleg limpede şi nu voiam asta. Voiam să mă amăgesc, pentru că... La naiba, greu mai e să vezi limpede când faci ceva ce te umple în sinea ta de bucurie, te ameţeşte ca un drog.

— Vreau să am răbdare cu tine, Modesta, ce anume îți place aşa de mult?

— Ei, să țin cuvântări, să simt pulsul mulțimii, aplauzele!

— Nu te-ai schimbat. Pentru mine nu e o plăcere.

— A, nu?

— Nu, pentru mine e o datorie.

— Eşti sigură de asta?

— Destul, Modesta, ajunge!

— Tu m-ai învățat picul ăla de psihologie pe care ar trebui toți să-l cunoaştem.

— Oh, ajunge cu trecutul, am multe de făcut.

— Eu, în schimb, nu mai am nimic de făcut şi mă simt ca un balon dezumflat.

Aşa se face că Modesta s-a decis să se lase de activitatea cea mai entuziasmantă pe care o gustase vreodată. Nu era lichior dulce, pâine abia scoasă din cuptor sau salivă de amant care să fi putut rezista comparației cu suflul acela de viață, de plenitudine, care o împinsese ca ani de zile să zboare prin țară, dând la o parte toate amintirile, toată melancolia.

A decis să nu colaboreze cu duşmanul care, chiar travestit în fel şi chip, cu maniere moderne... Ce chip avea oare acea putere nouă, care îşi întindea în tăcere tentaculele de caracatiță, camuflată sub acoperirea ştiinței, artei, profesiilor?... Era tot aceeaşi putere totală, în uniforma ei elegantă de războinic trufaş.

Decisă, Modesta izbutise să se ridice din fotoliu şi să stea dreaptă, dar mai avea şi de traversat salonul, de coborât pe marea scară de marmură. Iar dacă dinaintea lui Joyce ironia o ajutase să ascundă golul pe care îl simțea urcând încet dinspre torace la cap, când a ajuns afară, pe strada aceea imensă de marmură dintr-o Romă rămasă intactă în pustiul de dărâmături al întregii peninsule, Roma cea ocrotită de imensele aripi rozacee ale papalității, s-a văzut silită să cedeze în fața descurajării. Ca să nu cadă, a căutat pe pipăite un scaun în barul plin ochi de o lume venită din cele mai diverse zone, care se revărsa continuu, căutând pe străzile de acolo, printre ziduri neatinse, refugiu, speranțe... Aglomerația înfricoşătoare se rotea în jurul ei ca într-un coşmar: italieni înfometați, alături de fețe rozalii, dolofane, de americani umblând după afaceri. Oameni din Europa centrală, pe lângă care treceau foşti deținuți din lagăre: evrei costelivi urmați de paşii doar un pic mai siguri ai foştilor prizonieri... Femeile ies pe stradă deja de un an sau doi fără pălărie şi fără ciorapi. Acolo, departe, o femeiuşcă blondă, timidă poate, mai poartă

încă batic pe cap şi încearcă să treacă neobservată, mergând pe lângă ziduri: ține strâns la piept o comoară recentă, revista americană color Grand Hotel, care face furori. Pe măsuțe: înghețată, cafea şi păduri de sticle subțirele de Coca-Cola.

— Cu ce să vă servesc, doamnă?

— O cafea.

Ochii rotunzi, mai purtând încă cearcănele negre ale foamei, aruncă priviri scurte în căutare de ocazii, ochi de foşti copii sciuscià[38], dresați să recunoască prada mare şi blondă: americanul. Cafeaua, se ştie, pentru noi, care am fost privați de ea atâția ani de zile, mai e încă un miracol şi reuşeşte să umple golul creat de acea rătăcire.

Trebuie să dau fuga la hotel, până nu mă înăbuşă de tot damful de trupuri mizere al soldaților noştri, amestecat cu sute de mirosuri de săpunuri americane şi de parfumuri franțuzeşti. Dar nu am puterea să umblu. Secătuită de puteri, Modesta se priveşte într-o vitrină. De ani întregi n-a mai avut timp să se uite în oglindă. A îmbătrânit oare? Poate că oboseala aceea nu e decât primul simptom al bătrâneții. În fond, era şi timpul: are cincizeci de ani. Uite-o acolo pe Modesta: sânii ceva mai grei, obrajii plinuți... Dar ea a fost totdeauna puțin cam prea slabă. Iar şoldurile rotunde, gambele subțiri, bustul zvelt nu-i dau aerul unei doamne, pare mai degrabă o copilă, o fetişcană care a îmbătrânit de la o zi la alta, dar cu grație, cum zice Nina ei, negustoreasa. Ce-i spune în scrisoare? „Te-am văzut în ziar, erai caraghioasă

---

[38] Copii săraci, care împânzeau străzile oferind servicii soldaților americani; strigătul de la care li se trage numele este o stâlcire a englezescului shoe shine.

foc, Mody! Multe sărutări de la negustoreasa ta plină de bani. Abia aşteptsă-ţi povestesc ce priceputăam ajuns la jefuitul nătărăilor ălora de americani. Ajunge să le spui că e ceva folcloric, străvechi şi gata, au şi scos banul...”

O fetişcană îmbătrânită! Dar acolo, în vitrină, nu poate să-şi vadă ridurile, firele albe. Acum, dacă vrea să afle ceva mai multe despre oboseala aceea, Modesta trebuie să aibă măcar o dată curajul să se privească într-o oglindă. „Ei, ce pula mea, Mody, eşti prezbită! Vezi totul în ceaţă... Vrei să-ţi pui odată ochelarii ăia, da sau ba?” Atunci e mai bine ca Modesta să-şi pună ochelarii pe care i-a primit cadou de la Bambolina. „O să-ţi înţepenească gâtul, zia, de câte ori trebuie să citeşti ceva!”

Încurajată de lentile, nu vede decât obişnuitele fire albe şi câteva riduri în plus. Dar dinţii? Sănătoşi. Iar, dacă zâmbeşte, ridurile se şterg ca prin farmec. Zâmbetul cu care îşi încheia discursurile dezlănţuia urlete de entuziasm şi un ropot de aplauze. Era frumos, era reconfortant să vezi că eşti înţeleasă, iubită. Acesta era motivul pentru care — abia acum îşi dă seama — accepta zi după zi să-şi înjumătăţească ideile, să reducă din conţinut, să-şi sărăcească limbajul. Chiar şi aşa succesul venea cu siguranţă, ba chiar mai cu siguranţă decât pe timpuri. Uite capcana! În ultimele luni, cu cât rostea mai puţine cuvinte, cu atât primea mai multe aplauze din partea mulţimii. Iar ea, fericită, căuta să nu înţeleagă. Abia acum sesiza că în toţi acei ani nu avusese decât succese personale. Ca o actriţă care, numai să placă publicului, face să treacă drept bun şi textul cel mai banal şi mai reacţionar. O înţelegea acum pe Mela, înţelegea în sfârşit privirea lucitoare, ţinuta sigură a acelei fete... În mijlocul aplauzelor, Mela, acceptată, iubită de mulţime, nu avea nevoie de nimeni, în afară de câte un mic amor feminin. Ferice de ea! Dar Mela azvârlea sunete de pe claviatură, sunete bune, clasice, nu vorbe care scuipă un foc mai de temut ca salvele de tun...

Cu brațele sprijinite de oglindă, Modesta își șterge de pe chip zâmbetul fericit și plânge disperată. Niciodată n-a mai încercat-o atâta durere, nici când a decis să nu devină tot mai bogată, acumulând bani, nici când îi făcea cu ochiul poezia. Cu capul ascuns în brațe, caută forța de a nu se lăsa coruptă de ea însăși, de cea care spune: „Și, dacă tu nu faci asta, o s-o facă îndată cineva mult mai rău decât tine”.

90.

— Ce intenții ai, mamă?

— Să mă bronzez, nu se vede? Am impresia că o sută de ani am stat departe de soarele ăsta!

— Ți se pare just să mă ții în necunoștință de cauză? Să mă faci să fac figuri din astea?

— Ce figuri, Prando?

— Figură de imbecil la Catania, la Roma. E posibil să aflu de la alții, de la niște străini?

— Ți-a telefonat Lucio?

— Era disperat. Ai plecat fără să-i dai un telefon și voia să afle de la dobitocul de fiu-tău, care habar n-avea dacă e adevărat că ai intenția să abandonezi totul.

— Poveşti, Prando, scuze ca să-ți dea telefon. Am renunțat la toate activitățile în mod cât se poate de corect. Am stat o săptămână în plus acolo, în pacea aia falsă de la Roma, ca să anulez toate angajamentele, o săptămână de coşmar! Nori aurii, serbări! Şi ca şi cum nu ajungea, Via Veneto, cu acei happy few care mimează o veselie macabră, dacă stai să te uiți la ei.

— Lasă tu ce-a fost la Roma! De ce nu-mi răspunzi? Ce-i cu povestea asta cu articolul?

— De ce mai întrebi, dacă ştii tot?

— Pentru zece rânduri dintr-un articol!

— Dacă-i vorba pe aşa, douăsprezece rânduri şi un titlu. Chiar să fi fost vorba de un singur rând, uite ce e, nu accept niciun fel de cenzură. Voi sunteți tineri, dar mie douăzeci de ani mi-au ajuns. Mă simt cenzurată de tot, cum ar zice Nina.

— Nina, Nina! Las-o baltă! Ea şi cu ramolitul ăla de Libero te-au montat.

— Libero pot să-ți spun că e unul dintre puținii marxişti autentici pe care i-am întâlnit la Roma.

— Un individualist mizerabil, asta e!

— Desigur, în comparație cu triumfalismul vostru generalizat. Hai s-o lăsăm baltă, Prando, sunt sătulă de polemici. Cine să-mi fi spus, vai!, că, după nici patru ani, o să ajung să-i dau dreptate iezuitului sucit de Sartre!

— Dar ce legătură are Sartre?

— Are: la Milano, în 1946 cred, era vară şi te sufocai de căldură, oh... în Nordul ăla fără soare.

— Scuteşte-mă de descrieri poetice, mamă!

— Te scutesc. Sartre a spus atunci că puţină angoasă n-ar strica împotriva triumfalismului vostru şi i-a tras după el pe toţi tinerii.

— Pe toţi tinerii ramoliţi pe care îi ştii tu! Eu cunosc alţi tineri, ca mine...

— Tânăr, tu, Prando? Tu eşti la fel de vechi cum e puterea acestei insule şi mai eşti şi frumos, ai frumuseţea veche a insulei. Îmi place să te privesc. Îmi aminteşti de un bătrân viclean ca marea şi calm ca Muntele, care mă încânta în copilărie.

— Cu voi, femeile, nu poate omul să vorbească raţional, fir-ar să fie!

— Dar eu vorbesc raţional, Prando, dacă-mi spui limpede ce vrei şi nu mă iei pe departe, cum faci de un ceas încoace. Ce vrei? Scoate perla!

— Lucio vrea...

— Să mă ia de soţie, asta vrei să zici?

— Fiindcă e om de onoare.

— Om de ordine, vrei să zici?

— Dar ce nu-ți convine la Lucio?

— Un flecuşteț care nu mai e azi la modă: nu sunt îndrăgostită de el, Prando, dragule.

— Îndrăgostită! Dar anii, experiența nu te-au învățat chiar nimic? Şi totuşi ar trebui să ne mai liniştim, cu vârsta.

— Aşa mi se tot spunea.

— Dar nu-ți ajung eu, afurisitul ăla de Jacopo al tău, Carluzzu, Bambú? Toate femeile te invidiază. Carluzzu nu vrea decât la tine, mă omoară cu zile! Amalia moare de gelozie că nu reuşeşte să-l cucerească pe Carluzzu cu niciun chip.

— O să-i treacă, Prando. Imediat ce o să aibă copilul ei — sunt sigură că va fi tot băiat —, o să vezi cum se calmează nevestica ta. E drăguță Amalia, are doar nevoie de un copil al ei.

— Nu-mi pasă de Amalia, eu vreau să ştiu ce decizie ai luat.

— Decizie? În ce sens?

— Lucio mă sună mâine, ce dracu' îi spun, se poate şti?

— Spune-i să mă sune pe mine, am eu grijă de Lucio.

— Vezi că, dacă nu-l iei de bărbat, tu vii să stai cu mine la Catania.

— Şi de ce, mă rog?

— Auzi la ea, de ce?! Vila Suvarita e vândută, nu? Peste trei luni trebuie să pleci de aici. Unde vrei să te duci? N-ai o liră, mamă, vrei să-ți bagi asta-n cap?

— Tu chiar vrei să mă trimiți la azil, nu, Prando? Uite aşa merg lucrurile: bătrânul vrea să te sileascâ să rămâi veşnic copil, iar tânărul vrea să te vadă cât mai iute bătrân, ca să scape de tine.

— Dar ce vorbeşti? Pe tine toți te adoră!

— Exact, pe copil îl răsfeți, pe bătrânul pus la colț îl adori. Mă ispiteşti, Prando! Să îmbătrânesc între cărți, nepoți şi mândria de a te vedea frumos şi puternic. Ai succes la tribunal tu, ehei! Nu ca Lucio sau Libero!

— Nu-l pomeni!

— De ce nu m-aş abandona iubirii sublime pe care ți-o poate da un fiu? Aş putea s-o încalec pe blânda ta Amalia şi, când vi se naşte copilul, să i-l fur fără greutate, cum a fost cu Carluzzu.

— Eşti nebună, mamă, nebună!

— Desigur, şi, la fel ca toți nebunii, îți repet ce ți-am spus acum mulți ani: aşa cum n-am suportat şantajul bătrânilor, n-o să-l suport nici pe al vostru, tinerii. Acum du-te, eu mă

întorc acasă. Am nevoie de o baie caldă! E incredibil, dar n-o să mi se isprăvească niciodată uimirea față de un mic robinet pe care îl răsuceşti fără efort cu două degete şi ai fluvii de apă caldă la dispoziție. Ştii că pe vremuri trebuia să încălzeşti apa şi să umpli nişte cădițe mici, mici de tot? Cu condiția să fi dispus de apă! Ce vremuri oribile, Prando! Miros de sudoare, ploşnițe şi mâncărimi.

— Ei, nu, mamă!

— Nu, spui?

— Nu, te cunosc eu! Când începi cu divagațiile, e semn că ai o idee precisă în cap, iar eu nu mă clintesc de aici până nu-mi dai un răspuns. Ce mama dracului, fir-ar să fie, nu pot să stau mereu cu grija asta! Ce ai de gând să faci?

— O baie caldă, Prando, ți-am spus.

— Şi ce faci acum, mai şi fumezi?

— Ei, da, ca să mai compensez...

— Să compensezi ce? Asta îți mai lipsea, o țigară în gură...

— În dimineața când m-au arestat am început să fumez şi mi-a plăcut foarte mult! Pe urmă am înțeles că e mai bine să nu continui. Şi bine am făcut, fiindcă la închisoare şi pe insulă ar fi fost un chin suplimentar. Acum, pe insula asta mare, cu toți americanii ăştia aici, suntem plini de țigări... O țigară te face să visezi şi-ți ține companie.

— Dar îți face rău!

— Când simt că îmi face rău, mă las. Nina are dreptate: te apuci şi te laşi de obiceiuri, aşa trebuie să trăiască omul. Bine, bine, văd că nu capitulezi. „Nevasta nu capitula.” Ce mă distrează limbajul vostru avocăţesc! Şi când te gândeşti că diploma ţi-ai luat-o în doi timpi şi trei mişcări!

— Ei, ceva trebuia să fac şi eu!

— Şi, ce să vezi?, acum eşti mândru de meseria ta şi o faci cu plăcere. Se vede. Asta e partea frumoasă a vieţii. Mai binele îţi poate veni din cel mai întunecat ungher, unde n-ai căutat niciodată. Ei, fiul meu, mă laşi acum să fac o baie ori nu?

— Eu nu te las în pace, mamă, să ştii.

— Bine, hai să intrăm în casă atunci... Oh, uite, a venit Mattia! Hai, dă-mi drumul, mă laşi să-l salut, da sau nu? Mattia, te-ai întors, în sfârşit! Îmbrăţişează-mă, nu te-am văzut de un an, bătrâne! Nu prea îţi cade bine ’sta camurria de vorbă, ai? Cine-ar fi zis că o să îmbătrânim împreună?

— Eu ştiam, Mody... Salve, Prando! E adevărat că rămâi cu noi, Mody? Nina mi-a spus şi mă bucur peste poate. E adevărat?

— Bineînţeles. Dar tu ai terminat cu voiajurile?

— Da, totul e pus la punct, am vândut toate casele alea blocate... Bambú are dreptate: pe bani puţini, dar acum avem lichidităţi pentru sămânţă, îngrăşământ şi maşini, e mai bine să întărim puţinul pământ pe care îl avem. Eu nu prea mă îndemnam să fac asta, din cauza fetelor. Dar are dreptate Bambú: ele o să-şi facă viaţa lor. Din fericire, măcar

asta s-a schimbat, să ai două fete nu mai e motiv de îngrijorare, ca mai înainte.

— Măcar atât, Mattia... Ce umbră plăcută! Glicina aia Beatrice i-a pus s-o planteze. Meşterul nu voia, zicea că rădăcinile o să roadă cu timpul zidul terasei şi al casei, dar Beatrice nu şi nu: „Casa asta va trăi oricum mai mult decât noi, iar eu vreau o plantă care iarna să se dea la o parte ca o cortină la teatru şi vara să dea umbră, o umbră verde şi violetă!" N-o să mă credeți, dar Beatrice avea ochi violeți vara... Mulțumesc, Nina, de acum faci ceaiul exact ca Beatrice.

— Păi, dacă te învârți printre bogătaşi ajungi de te rafinezi şi degenerezi. Dar tare plăcută mai e şi degenerarea asta!

— Şi cum se face că mai eşti aici? Credeam că te-ai dus la prăvălie.

— E duminică, Mody! Ce pula mea, se vede că n-ai lucrat niciodată!

— Da, o să mă înveți tu totul, nu-i aşa, Nina?

— Ce să te învețe, mamă? M-ați lăsat mască, se poate şti ce mai puneți la cale?

— Ce zici, Mody, îi spunem? Mama ta o să deschidă o prăvălie lângă a mea, dat fiind că ea se pricepe mai mult la cărți decât la lâneturi: o prăvălie de cărți.

— Vreau să fac o librărie care să fie şi un loc de întâlnire, cum e cea de la Roma, din Via Veneto. Puține cărți,

selecționate, şi câte cineva de la care poți cere un sfat; măcar o să servească la ceva toate lecturile mele.

— Tu, în spatele unei tejghele? Dar ce, am înnebunit toți?

— Şi ce-i rău în asta, Prando? Eu ți-am spus, Nina, că mai bine nu-i zicem nimic.

— Tu, o Brandiforti, să faci pe negustoreasa?

— Ştii, Mattia, aşa îmi vine câteodată să fac eu revoluție internă şi să-i spun ce e de spus copilului ăstuia.

— Las-o în pace pe maică-ta, Prando, las-o în pace! Ştie ea ce e de făcut.

— Iar vă aliați voi doi! Dar ce nevoie e? Eu câştig, Bambolina e bogată. Cu ce luăm...

— Nu, Prando! Ce luăm pe vilă a fost deja investit în cărți şi în spațiul de lângă Nina.

— Şi unde o să stai?

— I-am plătit lui Bruno filodormă, o să locuiesc deasupra magazinului.

— În păduchelnița aia? În cartierul ăla deocheat? Dar ce, suntem nebuni?

— Nina acolo stă, nu? Şi dacă stă ea...

— Nina, Nina! Nu voi permite asta niciodată! Nu voi permite niciodată să te văd la tejghea!

— Trebuie să-mi câştig existența, şi asta în modul cel mai puțin nociv. Din câte se vede, avem înainte vreo douăzeci de ani de fascism alb.

— Dar ce vorbeşti? Revoluția treptată...

— Buclucul reformist, vrei să zici? Ca bătaia de joc care a fost reforma agrară, ai, Mattia?

— Eu nu mă prea pricep la politică, Prando, dar e adevărat că reforma agrară a fost ca oglinjoara cu care se momesc ciocârliile, un os azvârlit câinelui ca să nu mai latre: patru palme de pământ pietros, distribuite prost şi fără bani de sămânță şi unelte. Aşa că, pentru a cultiva acele patru palme de pământ, țăranii s-au îndatorat, au căzut pe mâna cămătarilor pretutindeni şi deja tinerii abandonează pământurile.

— Sunteți nebuni de legat, Mattia! Vreți să se facă totul peste noapte? M-am săturat. Tu cu pământul, asta de-aici cu chestiunea femeilor!

— E în regulă, Prando, ți-am mai spus-o şi ți-o repet: eu vreau să fiu independentă față de bărbații ca Lucio. Şi fiți atenți, pentru că, în ritmul ăsta, când femeile o să bage de seamă că voi, oamenii de stânga, zâmbiți cu suficiență paternalistică la ce spun ele, când Amalia ta va băga de seamă că nu e ascultată şi că face două munci, trudeşte şi la cratiță, şi la atelier — de ce nu-mi spui niciodată nimic despre munca Amaliei, ai? De ce trebuie să aud doar cât e de dulce, de drăguță şi de geloasă? —, când o să bage ele de

seamă, răzbunarea va fi cutremurătoare, Prando, ca în America. O să vă refuze şi...

— Dar isprăveşte cu asta!

— Tocmai asta e! Eu nu vreau să te urăsc, am iubire față de bărbați cum sunt Jacopo, Mattia...

— Vlăguiți, mamă!

— Fii atent, Prando! Că pot să-ți rup gâtul dacă mai zici o dată!

— Stai calm, Mattia, nu te supăra, nu-i vina lui, a crescut în pepiniera Ducelui.

— Nu mă mai vezi, mamă, încă o vorbă ca asta şi nu mă mai vezi la față!

— Era de prevăzut, Prando, frații şi fiii ne-au mai abandonat şi altădată. E vremea marilor decizii, gândeşte-te la asta. Eu mi-am luat-o pe a mea.... Ce a făcut Malatesta al tău când a venit fascismul, Nina? Şi el avea şaptezeci şi unu de ani; prin comparație, eu sunt o tinerică.

— S-a întors la munca lui de electrician într-un mic atelier din San Lorenzo.

— Uite, vezi, eu o să profit ca să-l citesc pe Bakunin şi pe atâția alții. Cum spunea, pe bună dreptate, Nina, Arminio al tău?

— Zicea că leninistul nu citeşte în virtutea autocenzurii. E incredibil, dar aşa e!

91.

În faţa micului lac artificial, care s-a format ca prin minune, Modesta se opreşte şi mângâie cu mâna apa verzuie. Nicio bucurie nu-i vine de la acel miracol. Prando întoarce spatele şi pleacă. „Nu mă mai vezi, mamă, nu mă mai vezi niciodată!” Să te răzvrăteşti faţă de un fiu... Pe asta n-o ştia, să te răzvrăteşti faţă de un fiu produce o durere de nestăpânit, nu-i aşa, Modesta? Şi de ce oare? Gândeşte-te bine, Modesta, nu te lăsa trasă pe sfoară. Dacă te gândeşti bine şi nu-ţi pierzi capul — ca în timpul bombardamentelor —, o să afli răspunsul. Uite, aşază-te pe taburetul aurit, unde stătea Beatrice în timp ce tu te bălăceai în cadă. „Îl pun aici, Modesta. E drăguţ, atât de vechi, într-un ambient modern... E original. Şi, pe urmă, aşa o să putem sta de vorbă mereu.” Uite, aşază-te pe taburet şi aprinde ţigara, apa mai poate aştepta. Printre fum şi lacrimi, Modesta se gândeşte: răzvrătirea contra tatălui are loc când crezi că eşti tânăr, că ai o veşnicie înaintea ta, dar răzvrătirea contra unui fiu când te afli poate la jumătatea călătoriei deschide gânduri de solitudine carnală, gânduri cu iz de moarte. Ce-i de făcut, atunci? Sunt încă îmbrăcată. Mai pot să dau fuga şi să-l strig şi în felul acesta să-mi declar propria moarte, fiind încă în viaţă, să mă supun unor vorbe şi acţiuni contrare gândirii mele, să asist la demolarea sistematică a sărmanei Amalia, încrezătoare, ca toate femeile inteligente, însă prea noi în meseria de adult. Să asist la demolarea inversă pe care Carluzzu o suferă zi de zi: „Eşti bărbat, trebuie să demonstrezi bărbăţie, Carluzzu! Nu să fii pe jumătate muiere, ca tinerii ăştia de azi!”

N-au încă nici treizeci de ani şi deja îi vezi cum se dezlănţuie împotriva celor de paisprezece, de douăzeci de ani. Nu, Modesta! Să accepţi aşa ceva e o laşitate, e o ticăloşie mai mare decât să fii de partea temnicerilor pe insulă. Dacă ai rezistat tu pe bucăţica aia de piatră biciuită de vânt la toate orele, dacă atunci ai rezistat, nu poţi acum să anulezi fapta aceea cu o capitulare totală în faţa lui Prando (sau în faţa fricii de moarte?) sau în faţa fricii de bătrâneţe, pe care ţi-au inculcat-o, ca să nu aduci dezordine în societate, ca să nu aduci ştirbire acelei fortăreţe din linia întâi, care e întotdeauna, cu fascism ori fără, familia, sală de antrenament pentru viitorii soldaţi, mame-soldat, bunici-regine. Şi de ce, la urma urmei, acea veşnică glorificare a tinereţii? Tânărul este util, produce, naşte copii, poartă războaie înainte de a lua cunoştinţă de sine. Dar la patruzeci de ani, la cincizeci, fiinţa umană — dacă nu cumva a pierit în lupta socială fără răgaz — devine periculoasă, are îndoieli, pretinde libertăţi, repaus, bucurie. Şi vorba „bătrâneţe" e mincinoasă, Modesta, a fost ghiftuită cu fantasme înfricoşătoare, ca vorba „moarte", ca să te facă să stai cuminte şi să respecţi toate legile consacrate. Cine ştie ce e de fapt bătrâneţea? Când începe? Pe vremea lui Stendhal, o femeie de treizeci de ani era bătrână. Eu la treizeci de ani abia am început să înţeleg şi să trăiesc. Cine a avut îndrăzneala să treacă pragul acelui cuvânt, fără să asculte prejudecăţi şi locuri comune? Poate că mai mulţi decât îţi închipui, dacă prin câte un colţ mai poţi întâlni chipuri senine, priviri calme şi înţelepte. Dar nimeni n-a cutezat vreodată să vorbească de teama — iarăşi veşnica teamă — de a nu răsturna cumva falsele echilibre stabilite. În faţa uşii închise a acelui cuvânt înfricoşător nu simţi oare tentaţia de a intra, de a observa totul, Modesta? Desigur, în orice ungher, după ce ai pătruns acolo, poţi să dai peste propria moarte. Dar de ce s-o aştepţi afară, cu umerii căzuţi, cu mâinile lăsate moi în poală? De ce să nu-i ieşi în întâmpinare şi să n-o sfidezi zi după zi, ceas după ceas, furând de la ea câtă viaţă se poate?

Țigara i s-a stins între degete, iar apa îndeamnă la luptă. Săpunuri parfumate din O mie şi una de nopți — cine şi-ar fi închipuit pe atunci, adevărat, Beatrice? — aprind în roz, verde şi azuriu mensola aflată în umbră. Bambú le-a pus acolo, ca să-mi facă mie o bucurie. Oare mi-o fi înțeles laşitatea? „Eşti distantă, zia, de ce? Distantă şi distrată. Te rog, fii din nou ca mai înainte!" E plăcut să te săpuneşti, trupul compact are nevoie doar de mişcare. E momentul să lupți cu toți muşchii şi cu toate gândurile în partida aceea de şah cu Certa, care aşteaptă. Şi fiecare an furat, câştigat, fiecare oră smulsă de pe tabla de şah a timpului se face eternă în partida aceea finală. Gândeşte-te, Modesta, poate că să îmbătrâneşti altfel nu e decât încă o acțiune revoluționară...

Revoluție? Modesta surâde încercând să plutească în spațiul acela redus de apă artificială.

— Stai în cadă de parcă ai fi în mijlocul mării, Mody!

— Afară plouă, Beatrice. E iarnă, dar mie îmi ajunge să deschid ochii şi să-mi amintesc... Mi-e frică să nu uit cum se înoată. Ce zici, când o să vină vara, o să mai ştiu să înot?

— Când cineva a învățat să înoate, Mody, nu mai are cum să uite.

— Când cineva a învățat bucuria revoluției, vrei să zici.

Trebuie să-i fie chiar frică de cuvântul acela lui Beatrice, din moment ce chipul i se face mic de tot şi atât de palid, încât dispare în aburul apei calde, înspre tavan. A plecat? Nu te teme, Beatrice, şi vorba „revoluție" minte ori îmbătrâneşte. Ar trebui găsită alta. Dacă ar mai fi Carlo viu, el ar găsi-o. Era aşa de iscusit, era un izvor nesecat de cuvinte noi...

92.

Câteva braţe şi deja mâna mângâie barba Profetului: bucle lungi, pieptănate de valuri, unde bancuri de peşti alunecă prin tăcerea verde a algelor. Între barbă şi frunte te poţi întinde fără ca marele ochi scobit al gigantului să tresară, ocupat, cum este de milioane de ani, să supravegheze marea. Când Modesta nu ştia să înoate, distanţa acelei priviri o făcea să tremure de speranţă şi de teamă. Acum doar o pace profundă îi cuprinde trupul matur, la orice emoţie a pielii, a venelor, a încheieturilor. Corpul stăpân pe sine, devenit înţelept prin inteligenţa cărnii. Inteligenţa profundă a materiei... a pipăitului, a vederii, a cerului gurii. Culcată pe stâncă, Modesta observă cum simţurile ei, acum maturizate, pot stăpâni, în absenţa spaimelor copilăriei, întreg azurul, vântul şi distanţa. Uimită, descoperă înţelesul acelei arte pe care trupul ei a cucerit-o de-a lungul scurtului parcurs al celor cincizeci de ani. E ca o a doua tinereţe, având în plus conştiinţa clară a tinereţii, conştiinţa bucuriei, a atingerii, a privirii. Cincizeci de ani, vârsta de aur a descoperirilor, cincizeci de ani, vârstă fericită, pe nedrept calomniată de documentele de stare civilă şi de poeţi.

Cum să povesteşti după-amiaza aceea de vară, în care stai întinsă pe stâncă, mângâiată de ultimele atingeri ale soarelui care coboară? Cum să relatezi bucuria acelei descoperiri? Cum s-o povesteşti altora? Cum să comunici fericirea fiecărui gest simplu, a fiecărui pas, a fiecărei noi întâlniri... cu chipuri, cărţi, amurguri, zori şi după-amiezi de duminică pe plaje însorite? „Ferice de tine, bunico, te invidiez! Am descoperit că invidia e o atitudine justă când doreşti ceva. Eu, unul, invidiindu-te, încerc să te imit şi poate că într-o zi o să fiu ca tine.” Cum să povesteşti bucuria de a asculta a acelui băiat? Emoţia pe care o transmite vocea lui atunci

când spune: „Eu, Modesta — îmi dai voie să-ți spun așa —, eu în tine am impresia că am un tovarăș. Hei, prietene, mi-am luat leafa de la șeful-tata. Mergem să ne plictisim la cinema? Trebuie să văd neapărat Jungla de asfalt, filmul ăla de care vorbește toată lumea! A ajuns o datorie cinemaul. Vino cu mine, nu ține decât două ore și pe urmă facem o plimbare, ca să mai stăm de vorbă. Am atâtea să-ți povestesc despre Julien ăla, cu care mi-ai făcut tu cunoștință...". După aceea se poate întâmpla să nu stăm deloc de vorbă, nici despre film, nici despre Julien Sorel, ci să mergem la Nina, unde se râde, se cinează, iar Carluzzu cu Olimpia nu mai termină de cântat, trecându-și de la unul la altul chitara și paharul de vin...

Să ne oprim aici, în bucuria asta deplină a simțurilor și a minții, și să îngheț astfel în mine, în voi, cei mai frumoși zece ani ai vieții, cei dintre cincizeci și șaizeci de ani? Tentația e puternică, dar viața nu se oprește în loc, iar Carluzzu tocmai a intrat în librărie. Are fața crispată, ochii îi strălucesc plini de ură și își șterge sudoarea de pe frunte. Se uită drept la mine și pentru o clipă i se îmblânzește privirea. Are nevoie de mine.

— Ce-i cu tine, Carluzzu, ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că a trebuit să-l bat zdravăn pe fiul tău după acte, pe taică-meu adică, tot dacă e să ne luăm după mizeriile alea de acte! N-am vrut, numai eu știu cât de tare n-am vrut! Dar el îmi dă dintr-odată una. Eu îmi zic: stai cuminte, Carlo, e doar o palmă, cum are obiceiul. Dar pe urmă se apucă să urle la mine, și eu urletele nu le suport, bunico, știi doar, așa că l-am pocnit ca să-l fac să tacă. Puteam să-l omor, da!

— Și pe urmă?

— Pe urmă m-am dus în port să-mi vărs furia pe acolo, printre strigătele de la pescărie. Apoi m-am oprit la vânzătorul de scoici şi am mâncat vreo sută, cred, de scoici crude! Am tras un pahar de vin peste ele şi m-am răcorit. Oh, Mody — o fi de scoici şi de la vin —, mi s-a părut că zbor ca un pescăruş printre ziduri albe şi strigăte, cu soarele care gonea cald pe urmele mele şi cu vântul răcoros pe frunte. Şi mi-am zis: „Dar de ce să pierd toate astea din cauza dihaniei ăleia? Şi n-are niciun rost să iei trenul sau vaporul — ai încercat doar de atâtea ori —, tot aici o să te întorci, ca unchiul 'Ntoni şi unchiul Jacopo". Mă gândesc iar, pe urmă, la animalul de fiu-tău, parcă îl şi văd împins la perete de pumnii mei, cu capul lui de leu obosit, şi îmi cam pare rău de el, îmi zic: „Hai să vedem dacă nu i-o fi căzut vreun dinte... Ține la dinții lui, la zâmbetul care îți ia ochii, numai bun de scos din teacă în fața juraților". Ştiu, nu-i nevoie să zâmbeşti, am făcut toți seralul, cum zice Nicola. Ştiu că e remuşcare străveche, ancestrală. Cine ar cuteza să ridice mâna asupra capului, cărunt sau nu, al propriului tată, fie el credincios ori ateu? Bun, mă întorc eu acasă, deschid uşa încet, să nu mă audă, intru în anticameră şi ce mi-e dat să aud? N-o să-ți vină să crezi: glasul lui, arogant şi persuasiv, ca la tribunal, spunând la telefon: „Ba da, Mattia... a dat în mine, n-ai ce-i face! Când ai un băiat, sânge din sângele tău, care nu e fătălău, ci bărbat adevărat, se poate întâmpla şi asta. Ferice de tine, care n-ai decât două fete!"

— Şi tu?

— Fluier! Oh, Mody, ştii că la Roma e la modă să zică tinerii „fluier"? Mi-a spus Nicola, e oribil, dar îți intră în cap ca refrenul unui cântec tâmpit.

— Şi?

— Fluier! Oh, scuză-mă! Atunci eu îi plasez nişte ditirambi à la Miller, marele Henry al înjurăturilor, şi, mândru nevoie

mare de bagajul meu cultural, alerg glonț la tine, de la care l-am dobândit... Şi acum, hai să mergem în port, nepotul tău e bogat astăzi.

— Cum se face?

— Am terminat teza de licență pentru Nicola. Mai ții minte cum veneam la tine după informații? Eu fur ideile tale despre literatura anglo-saxonă, mai pun câte ceva de la mine şi-mi vând toată marfa lui Nicola, care e bogat şi habar n-are de nimic! Şi, pe urmă, el face impresie bună acasă şi în fața profesorului. Totul e numai furtişag, bunico, pe spinarea ta...

— Ce poate fi mai frumos, în cazul ăsta, decât să fii furat? Dacă te jefuiesc hoții înseamnă că eşti bogat, nu?

— Atunci ia zi, fată rea ce eşti, ce mănânci?

— Spaghete!

— Şi eu la fel! Hei, prietene, de două ori spaghete cu scoici şi un râu de vin alb!

— Ce soare, Carlo! Mai e o săptămână şi pe urmă mergem să înotăm până în octombrie.

— Ştii că eşti o bunicuță ca în basme?

— Mi-ai făcut o relatare minunată a felului în care ți-ai petrecut dimineața, Carlo, dar nu mi-ai spus de ce mi l-ai bumbăcit pe Prando.

— Ții mult la Prando al tău?

— Nu, dar îl iubesc.

— Eşti de o claritate, Mody, ceva de speriat, cum zice Nina.

— Ia zi, ce voia azi-dimineață bătrânul tău părinte?

— Vechea poezie: „Tu eşti tânăr, nu ştii ce înseamnă...” Şi totdeauna la aceeaşi oră, la masă, când eşti mort de foame şi n-ai capul pe umeri: „Nu toată lumea, băiete, dispune de norocul de a avea un tată care îți deschide drumul. De ce să umbli după lucruri imposibile, cum e arheologia, când ai la îndemână un birou de avocatură, din care scoți mai mult decât dintr-un puț de petrol?” Asta era acum cinci ani, mai ții minte? Iar eu, ca să am linişte, mi-am zis atunci: hai să-i facem pe plac, că tot e el stăpânul, iar cu stăpânul, ori îi dai în cap, ori îl tragi pe sfoară. Şi dau mai multe clase într-un an, şi mă achit de ce a cheltuit cu mine să mă crească. Fiindcă asta e treaba: ei vor numai ca banii pe care i-au cheltuit cu tine să le aducă profit. Asta le e iubirea paternă! Dar e adevărat că era antifascist, Mody?

— Desigur, şi comunist era.

— Dacă era comunist, atunci de ce a ieşit din partid când s-a ținut Congresul XX? Ce credea el, că revoluția se face cu zăhărelul? Unchiul Jacopo n-a ieşit, dimpotrivă, mie mi-a spus atunci, la Milano, că e momentul să luptăm şi mai aprig, să rămânem în rândurile partidului şi să facem să biruie ideile lui Gramsci... Ştiu, iartă-mă, de atâtea ori am vorbit despre asta şi tu te întristezi. Chestia e că pentru noi, tinerii, e greu de înțeles. Uite, Nicola... Afară, în public, taică-său se declară comunist şi pe urmă duminica merge la slujbă. Şi seara spun rugăciunea. Ce mai curvăsărie, cum

zice Nina! Nu mai reuşesc să vorbesc cu Nicola, Mody, e groaznic, mă tem că ne pierdem! Parcă e dezumflat, stă inert. O zi pare să gândească limpede, a doua zi începe să spună că totul e inutil. Dar ştii că nu mai citeşte decât texte indiene? Am citit şi eu Autobiografia unui yoghin ca să văd dacă îl pot înțelege, dar n-am dat decât peste banalul misticism de împrumut. Cum de nu pricepe lumea că nu e decât alt opiu, ambalat în America? Ce se poate face? Aşa ceva măcar nu se întâmplă la noi acasă, şi asta datorită unei soții pe care fiul tău chiar n-o merită. E grozavă, vai, nu ştiu cum face să robotească toată ziua pentru taică-meu şi să se țină mereu la curent. Ce cap are! Eu nu înțeleg cum de aşa o femeie poate să-l rabde pe fiu-tău, bunico, chiar nu înțeleg! Tu nu l-ai răbdat.

— Fiindcă Amalia n-are încredere în sine, Carluzzu. Ea nu ştie, dar n-are încredere în ea însăşi pentru că e femeie.

— Ştii că mă amuz câteodată s-o zgândăr? Îi fac curte şi îi propun să fugă cu mine. Ea se preface indignată şi-mi spune, cu vocea ei frumoasă şi plină: „Bine, Carlo, dar sunt mama ta!" La care eu: „Ba nu, Amelia, Stella e mama mea". „Dar sunt bătrână." Şi eu: „Şi Stella era bătrână când m-a făcut pe mine, cu soțul tău". În momentul ăsta, se face roşie la față şi zice: „Ce oroare să le spui adevărul copiilor, uite cum profită!" Şi râde... E una dintre puținele ocazii când o văd râzând. Mi-e atât de milă de ea, Mody, că simt că sunt aproape de iubire. E adevărat oare, Mody, că iubirea e foarte, foarte aproape de compasiune? Şi pentru ea mi-am luat licența în Drept. Mi-am zis: „Acum că eşti licențiat în Drept, Carlo, părintele tău o să se mai domolească, o să-ți dea bani şi o să pleci trei luni în Grecia, înainte să îmbraci uniforma". În loc de asta, azi-dimineață el îmi vine cu: „Atunci, de mâine vii cu mine la tribunal şi începi să faci practică!" Eu zic: „Dar, papà, peste şase luni plec în armată!" Şi el: „Nu, o să-ți obținem scutire". Eu mă agăț de evidențe naturale şi îi replic: „Dar, papà, la 1,86 înălțime şi 120 circumferință toracică, va fi imposibil!", iar el: „Totul e posibil pentru un Brandiforti!" Mie îmi şi trece

foamea, mă uit în farfurie şi văd doar câmpuri de bătălie, chemări sub arme, cruciade şi pricep cum de izbucnesc războaiele... E şi ăsta un mod de a fugi de acasă, ca oricare altul. Dar fir-ar al dracului, Mody, cum poate să vorbească aşa, la vârsta lui? Cum poate să zică: „Vei cunoaşte satisfacția morală de a determina achitarea unui nevinovat!” La unul pe care îl salvezi, mai stau încă o sută în închisori... Nu pricepe că aici e de repus în discuție totul, începând de la morala lui veche de peste o mie de ani?

— Carlo vorbea şi el ca tine, acum patruzeci de ani.

— Care Carlo?

— Tatăl Bambolinei.

— Da, şi l-au omorât. Pe mine n-o să mă omoare, Mody! Pe noi n-o să ne omoare, datorită ție, lui Jacopo. I-am cunoscut pe elevii lui la Trento, băieți cu ochii deschişi, băieți ca mine, hotărâți să nu se lase prinşi în plasă de niciun idealism falsificat. Doar că...

— Ce anume, Carluzzu?

— Suntem puțini, bunico, puțini!

— Aşa a fost totdeauna.

— Iar acei puțini pe care i-am cunoscut, la Milano, la Londra, la Paris, sunt trişti.

— Aşa a fost totdeauna, Carlo.

— Eu nu vreau să fiu trist ca ei.

— Dar în conştiinţa de a fi diferit e şi bucurie, Carluzzu, dacă ştii s-o descoperi.

— Adevărat, asta nu vor ei să înţeleagă! De parcă le-ar fi ruşine să fie fericiţi, ca şi cum fericirea ar implica neapărat să fii la fel ca ceilalţi, superficial, frivol. Uite, să-l luăm pe unchiul 'Ntoni de la Roma: succes la public şi la critici, intelectuali şi lume rafinată care stau la coadă să-l felicite la uşa cabinei. Imediat ce rămânem singuri, i se lasă pe obraz o mască tragică, ce mai!

— Dar 'Ntoni e actor de comedie, Carlo, nu uita asta.

— Cum adică?

— Mai e şi firea omului, nu-mi deveni acum fanatic al bucuriei, ce naiba! Firea comicului e grozav de tristă. La oameni, când e vorba de profesiile pe care şi le aleg, e şi o latură misterioasă, insondabilă. Natura însăşi e insondabilă, dragă nepoate! Să-i lăsăm pe ceilalţi să fie cum sunt ori cum vor să fie!

— Ai dreptate, bunico, sunt fanatic, cum e şi Prando al tău, şi, înainte să te înfurii, că te simt clocotind, dă-mi mânuţa şi să facem pace! Te duc să vezi ce bar frumos, numai oglinzi şi lumini, s-a deschis lângă pescărie.

Am coborât către port ţinându-ne de mână, ca să ne mai alinăm mintea urmărind aripile albe ale pescăruşilor ce fugăresc norii.

— E adevărat, Mody, că uneori mintea, dacă o laşi în voia ei, deschide aripi şi porneşte să lunece peste culori, absorbindu-le ca un fluture?

Acelaşi gând şi în aceeaşi secundă, pe cheiul umbrit al portului. Poate o femeie de şaizeci de ani să aibă gânduri identice cu ale unui băiat de douăzeci? Mă uit la el: negrul ochilor lui, în bătaia ultimelor raze de soare, conține vine verzi şi violete.

— Ziua ai ochii deschişi la culoare, Carluzzu.

— Mama, Stella vreau să zic, avea ochii negri, nu-i aşa?

— Da, negri ca cerul de noapte fără stele.

— Păcat că nu pot să mi-o amintesc.

— Mi-o amintesc eu pentru tine, Carlo.

Da, o femeie de şaizeci de ani poate avea aceleaşi gânduri ca un bărbat de douăzeci. Încă uimită, fericită ca o fetiță, Modesta sare la gâtul acelui băiat, care o prinde de mijloc şi o ridică, rotind-o în aer, printre pescari, tarabe şi strigătele vânzătorilor de peşte. Carlo le-a povestit după aceea Ninei şi prietenilor lui că oamenii s-au întors să-i privească surprinşi, dar nu indignați sau ironici:

— Imaginați-vă o doamnă serioasă, elegantă, care se desprinde brusc de pământ, de parcă ar avea aripi şi mă ia în brațe să mă sărute! Într-o clipă, a şi scos capul conformistul din mine şi-mi zice: „Opreşte-te, că ăştia de aici te linşează, Carlo!” Dar imediat îi dă replica celălalt Carlo din mine: „Laşule, înfruntă-i şi tu, cum face ea; mai mult, subliniază-i

gestul şi învârte-o, ca să-ți dai o lecție şi să dai o lecție şi acestei rase dure şi înfumurate din care ai ieşit". Îmi sare inima în mii de țăndări în timp ce o rotesc prin aer şi aştept, câteva secunde care durează o veşnicie, să râdă cineva de mine, să scoată limba, să-mi azvârle vreo replică, ceva... Dar nimic.... Şi, când îi dau drumul şi îmi fac curaj să privesc în jur, îi văd pe doi-trei care se uită în altă parte, aproape cu teamă, şi pe unul care mă ațintește cu ochi străpunşi de tăişul îndoielii că s-ar putea, da, ca perechea aceea ciudată să fie fericită şi să aibă curajul s-o arate tuturor. Era bătrânul acela din port, mare cât uşa, cu două măturici zburlite în loc de sprâncene. Ei bine, o clipă mai târziu, grămada aia de riduri îmi zâmbeşte. Victorie!

Nina râde şi e foarte frumoasă, poate chiar mai frumoasă decât ieri. Trebuie să se fi îndrăgostit din nou. Dar de cine? Poate de bărbatul acela înalt şi slab, care se uită la ea cu ochii cunoscătorului de muzică ce ştie să asculte fără efort ritmurile cele mai complicate? Ori o fi Cesare, cel încet la trup şi cu profil evocator de imagini, noul ei amor? Nu, muzicianul trebuie să fie cel care o atrage pe Nina...

Şi aş vrea să rămân acolo pentru totdeauna, însă mă cheamă Bambú. Aş vrea să mai stau, să-l ascult mai departe pe Carlo, cel cu darul povestirii, care ştie să te facă să uiți de tine şi să te ducă departe. Însă viața se scurge cu repeziciune în această tinerețe conştientă, cheamă şi trebuie să plec. Viața nu poate fi oprită în loc. Pietro moare şi are nevoie de mine.

93.

Dar dacă, grăbindu-se să iasă, medicul nu ne-ar fi şoptit: „Eh, da, nu mai are mult!", niciunul dintre noi n-ar fi putut

să ştie. Aşezat în fotoliul cel mare, cu capul uşor lăsat pe spate, se uită atent la ceva de dincolo de fereastra larg deschisă.

— Pe Pietro nu l-a găsit niciodată în pat soarele, când e sus pe cer, şi n-o să mă facă să mă duc de aici carii ăştia care mă gâdilă în piept.

— Ai dureri, Pietro?

— Nu, Mody, stau şi-mi aştept fata. După ce-oi vedea-o, atuncea pot să mă duc... De când tot stau eu şi o aştept, Bambolina?

— De două zile, Pietro. Dar trebuie să vină, acum aşteptă pe aeroport.

— Tot departe e America, n-am dreptate, Bambú?

— Dar Crispina e de acum la Palermo şi, dacă n-ar fi grevele...

— Sunt greve, Mody?

— Da, Pietro.

— Mult ne-a mai trebuit, ai, Mody, să putem zice noi vorba asta cu glas tare şi la lumina zilei! Tu eşti tânără, Bambuccia, dar pe vremuri numai pe întuneric se putea vorbi şi nici măcar între pereții de acasă nu era omul în siguranță. Îl mai ții minte pe Pasquale, Mody? Era subțirel şi blond ca un arhanghel, pe urmă, tot făcând plecăciuni la fascişti şi tot trădând, ajunsese gras şi asudat ca un porc şi,

cu mâna asta, am scăpat lumea de el, cum faci cu un porc... Bambú, mă mai ții tu de mână ca ieri? Cu mâna ei, Bambolina vede, vindecă şi îndreaptă. De asta ce atinge cu mâna ştie ea să spună în poezii, ca un cantastorie. Tatăl meu spunea că cine se naşte cu darul povestirii poate să şi vindece... Ce face vrăbiuța mea, Bambú? Nu cumva plânge Argentovivo?

— Nu, face o prăjitură... Crispina o să vrea de mâncare.

— Bravo ei, vrăbiuța mea, m-a ascultat. Tu o să ai grijă de ea, nu-i aşa, Bambú? O să mi-o îndrumi? Ea aşa e, multă lume e aşa. Nu că n-ar fi şi ei de preț, cum sunt ceilalți, dar sunt blajini la fire şi au nevoie să-i îndrumi.

— Sigur, Pietro.

— Ştiam eu, da' vorbesc aşa, ca să mai înşel aşteptarea...

— Apropo de vorbire, zia, dacă ai şti ce poveşti fantastice mi-a spus zilele astea Pietro! O să le scriu pe toate, Pietro, îmi dai voie, nu?

— Dacă ți-au ațâțat fantezia, ale tale sunt.

— Ce fantezie? Dacă ai şti câte mi-a spus despre bunica Gaia, despre unchiul Jacopo, despre cum a venit să vă elibereze din insulă. Povesteşte-i şi mătuşii despre insulă, Pietro.

— De acum le-am spus pe toate, Bambuccia.

— Dar despre neamțul acela, care a fost amabil...

— Păi, nu ştiu dacă s-a făcut anume că nu ne vede ori chiar nu ne-a văzut, dar sigur e că, dacă ne oprea, eram pierduți.

Timur!... Atunci îl întâlnisem pe Timur? Am înghețat de groază în fața numelui înviat de mine însămi din morți. Ei vorbiseră numai de un neamț.

— Ce-i cu tine, zia? Ai pălit la față.

— Cum era neamțul ăla, Pietro? Spune-mi.

— Păi, de unde să ştiu, Mody dragă? Cu căştile alea pe cap, erau toți la fel.

— Hai să nu mai vorbim despre nemți, mătuşa face o față care nu-mi place deloc când se vorbeşte de ei. Povesteşte mai bine capodopera ta, cum ai gonit-o tu pe Inès... Pietro o consideră marea lui realizare, zia.

— Păi, sigur! Eu ştiu să mă lupt cu forța brațelor şi a picioarelor, dar cu o femeie, de, cu o femeie... Pietro a trebuit să se facă mic ca un şarpe şi să stea la pândă... Dar Mody ştie tot, Bambú, eu nu-i purtam pică lui Inès, numai că ea îl chinuia pe Ippolito al meu, aşa că am trecut şi eu la şantaj. Avea ea un amorez, dar nu se hotăra să plece cu el, tot strângea bani, doar că eu am făcut-o să se decidă cât ai zice peşte. Pe urmă a fost şi ea bucuroasă. Femeile! Cine să le mai înțeleagă? Zicea că nu poate să-l lase pe Jacopo, băiatul ei, că are datoria să stea aproape de el. Dar, că tot veni vorba, Mody, eu n-ar trebui... Dar pentru liniştea mea, pot să fiu sigur că pentru principele meu o să găsiți voi un tovarăş de pescuit, de plimbare?

— Sigur că da, Pietro.

— Du-te să deschizi uşa, Bambú, a venit Crispina! Chiar la timp a venit. Sunt obosit şi, dacă m-am săturat eu să povestesc şi lucruri vesele, e semn că am obosit de-a binelea şi trebuie să dorm.

Pietro doarme adânc şi în faţa acelui mare somn nu cutează nimeni să plângă ori să strige. Numai respect impun trupul cuviincios, surâsul pe care sosirea Crispinei i l-a fixat pentru totdeauna pe chip.

Au venit cu toţii, anunţaţi de scrisul elegant, dar fără drept de apel, al Bambolinei... Ca pe vremea când la Carmelo puteam face tot ce pofteam, nu-i aşa, Cavallina? Dar numai între orele pe care scrisul acela le aşternea decis pe foaia de hârtie lucioasă ca mătasea. Jacopo îmi strânge uşor braţul. Are în haine un iz de nou, de spital aseptic, amestecat cu mirosul de tren. Au călătorit toată noaptea şi o ţine acum de mijloc, ca pentru a o sprijini, pe Olimpia. Da, aproape că uitasem, şi lucrurile frumoase se uită. Pentru fiecare viaţă care moare, se naşte o alta: Olimpia aşteaptă un copil de la Jacopo al meu.

— Ce frumoasă e Crispina, bunico, de fiecare dată când vine e tot mai frumoasă! E adevărat că m-am îndrăgostit de ea când eram mic? Pietro aşa spunea mereu.

— Da, Carluzzu.

— Eu nu mai ţin minte asta, ţin minte doar cum cânta. Am în minte două Crispine: una pe care o împingea 'Ntoni în mijlocul camerei, ca să ne cânte, şi alta care e o femeie impunătoare şi sigură de ea, pe scena aceea imensă. Ţi-aduci aminte cum mai asuda Pietro? Dar bunica unde era?

— La Milano, cred, a trecut atâta vreme de atunci. Pietro era fericit! Viața zboară când suntem fericiți.

— Adevărat. Dar la ce te uiți aşa, bunico? Şi de ce te-ai făcut aşa palidă?

Acolo, în fundul camerei, e Prando, stă lângă 'Ntoni şi îmi zâmbeşte. După ani de zile vrea să-mi vorbească. Mi-aş fi dorit să rămân cu ei, să aud poveştile spuse de Pietro, să beau vin, dar Prando are nevoie de mine. Trebuie să mă duc.

— Ce-i, mamă, de ce uiți aşa la mine? Mă umileşti cu tăcerea ta. Prando a venit şi faptul că a venit înseamnă că îşi cere iertare pentru cum s-a purtat în trecut. Hai să uităm.

De ce vorbeşte cu acelaşi glas de pe vremea când era copil şi îl scotea din sărite piciorul pus în ghips?

— A trebuit să mă duc la doctor, e ceva în neregulă cu inima mea. Mi se spune că trebuie să mă decid: ori îmi schimb viața şi o mai duc încă treizeci de ani, ori...

Îi apuc cu amândouă mâinile cârlionții cei aspri şi caut: niciun fir alb, nicio umbră pe trăsăturile acelea de marmură. Dar Prando nu minte, numai un astfel de avertisment putea să-i înfrângă mândria şi să-l facă să se întoarcă la cei care l-au văzut născându-se.

— Dar ştii ce i-am spus eu cretinului ăla patentat? Că, fără munca mea, care mă îmbată mai tare decât vinul, şi fără motocicletă, eu nu pot trăi. Şi ce, vreți să ajung ca slăbănogul ăla de Mattia, care nu face decât să se cruțe, ca o fetişcană plăpândă?

— Dar e fericit.

— O fi, numai că eu prefer...

— Pe cine vrei tu să te răzbuni murind, ai, bătrâne?

— Mă faci bătrân şi ai dreptate. De ce m-ai adus pe lume, dacă ştiai că o să îmbătrânesc?

— Atunci, pe mine vrei să te răzbuni?

— Şi pe tine. Dacă o să-ți moară un copil, copilul tău, ai să te căieşti că m-ai pus să mă nasc. Şi la bătrânețe, plină de regrete, mereu o să fii prizoniera amintirii mele.

— Aşa de mult m-ai iubit, Prando?

— Mult. Dar tu pe mine, nu!

— De ce nu?

— Pentru că ai trăit pentru toți, mereu plecată, afurisito, să vorbeşti cu toți şi să le insufli încredere.

— Trebuia să te fi ales pe tine şi să alung viața?

— Da.

— Tu, Prando, ai vrut totdeauna să ai totul, încă de mic. „Prando are două mame: mama Stella şi mama Mody, şi mai are şi două mătuşi”. Ți-aduci aminte?

— Da.

— Spune-mi atunci: eu, care sunt ca tine, care vreau să am totul, ce puteam să fac?

— E adevărat şi asta! Zâmbeşti, în fine, mamă. Când surâzi pari iar tânără, ca pe vremea când eram copil. Prando o fi el o fiară, dar e şi mândru de tine când zâmbeşti şi arăți ca o fetişcană.... Vreau să te iau în brațe, nu, să nu protestezi, că sunt bolnav! Vino aici, la pieptul meu, mama mea fetiță, ori m-ai mințit şi nu m-ai născut tu? Poate că eşti soră cu mine. Cu tine orice e posibil. Asta mă omoară! Şi mort, tot asta o să mă omoare!

— Şi totuşi, ştii că şi dacă eram tinerică şi numai a ta, ca Amalia, te plictiseai şi de mine ca de ea.

— Adevărat. Prando se plictiseşte de lucrurile pe care le are. Banii, acum că îi am, mă plictisesc de groază, chiar şi motocicleta, mă prefac eu că țin la ea, dar mi-a pierit cheful acum că poate să aibă toată lumea.

— Eu te cunosc, Prando, hai să jucăm partida asta la lumină, vrei?

— Hai să jucăm la lumină, ce vrei să spui?

— Cunoscându-ți lăcomia care nu se satură niciodată, mi s-a părut inutil să mă sacrific.

— Vrei să zici că ai înțeles: cu cât mă băgai mai puțin în seamă, cu atât mă țineai mai strâns?

— Poate, dacă tu aşa simţi, poate... Cine îşi poate cunoaşte până în adâncuri propriile acţiuni, când e vorba de afecte sau de iubire? Ştiu numai că nimănui nu-i place să se vadă dat deoparte, iar tu, tu eşti un bărbat care ia şi dă la o parte... Oare cu cine semeni? Bătrânul nu era aşa, el ştia să iubească lucrurile pe care le-a cucerit.

— Nu-mi mai vorbi de trecut, mă plictiseşte trecutul!

— Vezi? Furi viaţa cu amândouă mâinile. Cu amândouă mâinile ai luat din ea, iar acum vrei s-o dai la o parte.

— Da.

— Dar copiii nu-ţi sunt de ajutor?

— Prea puţin! Carluzzu îmi place, e dur, ştie ce vrea. Ştii că odată m-a şi lovit?

— Da.

— Are un cap foarte bun!

— Cum de nu l-ai împiedicat să mă vadă în tot timpul ăsta?

— Pe naiba, crezi că n-am încercat? Dar ştii cum a reacţionat el? Nu ţi-a spus? Cu două vorbe dure şi seci: „N-o să mă împiedici să-mi fac propriile alegeri. Tu nu eşti decât un bătrân fascist, bun de aruncat la gunoi”, chiar aşa mi-a zis. Între noi fie vorba, mamă, îmi venea să râd. Îţi place de Carluzzu, nu?

— Nimeni nu mi-a mai plăcut atât de tare.

— Atunci o calitate îmi atribui şi mie, fiindcă tot băiatul meu e, nu? Câtă forţă are băiatul ăsta! Şi ce rectitudine! Cu serviciul militar, să zicem... puteam, pe doi bani, să-i fac să-l reformeze, dar el... Pleacă în armată, vai, peste câteva luni pleacă şi nu-i nimic de făcut. Dar de ce?

— Are dreptate, zice că, dat fiind că a crescut într-un mediu de elită, asta o să-i servească la efortul de a-şi înţelege ţara.

— Da, da, zice lucruri din astea dar... când se întoarce, cu mine trebuie să stea. Dacă nu, eu biroul de avocatură cui îl las?

— Scoateţi-o din cap, Prando, încearcă să înţelegi, odată pentru totdeauna...

— Tot aliaţi sunteţi! Ştiam eu şi, dacă vrei să-ţi spun adevărul, ăsta e singurul lucru care m-a îmbărbătat în toţi anii ăştia şi mi-a permis să nu mă depărtez de tine. Te urmăream prin intermediul lui, faptul că vă iubeaţi îmi umplea şi mie inima, nu ştiu de ce. Suntem chiar un mister pentru noi înşine în treburile astea sentimentale... Cine a spus asta, tu sau el?

— Eu, adineauri.

— Da, nu sunt un bun ascultător, ştiu. Şi Bambuccia mi-o reproşează mereu. Dar el ştie să asculte, nu-i aşa?

— Cum să nu? Şi dacă ai şti cum povesteşte!

— Gata, că mă cuprinde gelozia! Mai bine spune-mi, vrăjitoare bătrână, cum ți se pare Ignazio?

— E bucățică ruptă din tine. De ce mă mai întrebi?

— Da, bucățică ruptă...

— Şi de ce te-ai întunecat aşa? De ce te fereşti de el? Bambú mi-a spus.

— Păi, ce mai pot să vorbesc cu unul care îmi seamănă leit? Deja m-am plictisit şi de mine, de ani de zile. Of, Mody, ascultă...

— Şi de ce-mi spui Mody acum?

— Acum îți explic de ce am venit înapoi la tine. Nu m-am întors la mama mea, m-am întors la prietenul meu cel mai bun. Fiindcă tu mi-ai fost prieten, Mody, trebuie să-ți spun asta. Acum am nevoie de un aliat care să ştie de pățania mea cu inima — mă apasă să țin secretul şi tu, ştiu eu bine, n-o să mă plictiseşti cu jelanii şi sfaturi, cum ar face Amalia, Bambú şi chiar Mattia.

— În mine poți să ai încredere.

— Ştiu. Dar trebuie să-mi juri pe Carluzzu că n-o să afle nimeni nimic.

— Jur.

— Vino-ncoace, uită-te în ochii mei. Eşti tare, bătrânico! Cum se poate să nu văd nicio rătăcire, nicio lacrimă în ochii tăi?

— Ai vrea să mă pun pe plâns? Să mă îngrijorez?

— Nu, ai scădea în ochii mei. Dar o să poți şi mâine, şi peste o lună să rămâi tot aşa?

— Pune-mă la încercare.

— Poftim, uite-o, acum ea mă provoacă. Iar la provocarea asta, Mody dragă, mai adaug încă una. Auzi, mi-a venit o idee: ai fi în stare ca, îndată ce se termină doliul după Pietro, să pregăteşti o petrecere pentru mine şi pentru inima mea? O petrecere pentru noi doi şi secretul nostru? Vreau o petrecere mare de tot. Toată insula să ne simtă veselia. Cu mâinile tale trebuie s-o pregăteşti şi o să văd dacă îți tremură mânuțele astea frumoase pe care le sărut. O să poți? Dacă n-o să-ți pierzi curajul în înfruntarea asta — cine a mai reuşit vreodată să serbeze logodna propriului fiu cu curviştina asta de boală care i s-a lipit de inimă? —, dacă o să reuşeşti, Prando te va recompensa vrând să mai trăiască, de asta poți fi sigură. Entuziasmul pentru pariul ăsta îl umple din nou de viață. Dar ai grijă, bătrânico, te voi urmări pas cu pas, îți voi scruta fiecare gest, fiecare expresie a feței. Şi, imediat ce tremuri sau te întuneci, gata, ai pierdut.

94.

Întinderea de portocali şi de lămâi iluminată cu mii de beculețe — cu lumânări nici n-ar fi fost posibil, nu-i aşa,

Beatrice? —, păleşte treptat la ivirea zorilor. Şi totuşi, perechi îmbrăţişate continuă să se rotească în spaţiul de marmură de la întâlnirea celor două aripi ale scării. Prando urcă încet treptele mari de la Carmelo, căutându-şi mama. M-a pândit toată noaptea, peste puţin timp o să aflăm cine a câştigat întrecerea. Eu n-am tremurat, cum mă temeam, iar acum ştiu şi motivul acestei seninătăţi dinaintea morţii lui Pietro, dinaintea bolii lui Prando. Nu e indiferenţă, tocire a simţurilor din pricina anilor, cum bănuisem. Este deplina stăpânire a emoţiilor şi cunoaşterea supremă a fiecărei clipe preţioase pe care ţi-o dă viaţa ca premiu, dacă ai mână fermă şi curaj... Carmine urcă lent scările. Acum ştiu, bătrâne, sensul profund al libertăţii şi al bucuriei pe care le-ai avut înainte de moarte şi nu te mai invidiez, am pus stăpânire pe arta ta şi doar bucurie va mai fi pentru mine de acum înainte. Văd asta în viitorul meu şi în privirile tale, Prando.

— Ce vezi în privirile mele, bătrâno?

— Văd că nu vei muri înainte să închid eu ochii.

— Şi tu cam cât crezi că o mai duci?

— Cine ştie? Mult, sper.

— Atunci, viaţa mea depinde de a ta?

— Dacă vrei. Dacă nu vrei, omoară-te. Dar fă-o cu revolverul. Să-ţi aştepţi moartea smiorcăindu-te e ceva demn de un om mediocru, iar tu ai fost orice, numai laş nu.

— Ai câştigat pariul, iar Prando te plăteşte vrând să trăiască. Nu poate face altfel. Ce plăcere mai poate fi să mori, dacă ştii că cea care te-a născut n-o să verse nici măcar o lacrimă.

’Ntoni: Ce idee fantastică să luminezi a giorno grădina şi înăuntru, unde are loc petrecerea, să ţii saloanele în penumbră. Toată noaptea am colindat ca prin vis. Un vis, da, asta a fost! Felicitări, Mody. Ai dat o petrecere de vis!

Bambú: Carluzzu, ţine-mă-n braţe, mă simt aşa de singură!

’Ntoni: Totdeauna, când o petrecere, un spectacol se sfârşesc, ne simţim singuri; ceva se duce, lăsând în noi multe morţi mărunte, ca nişte mici perle îngheţate şi roz, precum cele pe care le porţi tu la gât, Bambú.

Carlo: Mereu up to date ’Ntoni al nostru! Simţi tu, nu-i aşa, lup bătrân, că pe D’Annunzio îl scot acum de la naftalină?

Bambú: Nu, Carluzzu, lasă-l pe ’Ntoni să vorbească, mie îmi place. E poate singurul care a rămas cum era.

’Ntoni: Şi cum eram, Bambuccia?

Bambú: Cel mai distractiv şi mai original.

’Ntoni: Dar ştii de ce?

Bambú: Nu.

’Ntoni: Fiindcă nu m-am însurat... Şi acum de ce plângi, Bambú? Replica mea se voia spirituală.

Bambú: Vreau să-l văd pe Jacopo! Nici veşti nu ne trimite, decât rar de tot.

Jose trimite tot mai rar veşti despre el... Se luptă departe şi Jacopo îl urmează... Pentru o clipă, Modesta se teme că nu-l va mai revedea şi strânge la piept capul lui Prando.

Prando: Ce-i, bătrânico?

Modesta: Mi-e frică, Prando.

Prando: Pentru mine?

Modesta: Nu, pentru Jacopo. Mereu singur, prins în lupte.

Prando: Eu în schimb îl invidiez! E un noroc al sorții să ai un cap care să-ți îngăduie să te lupți cu ideile. Eu doar cu brațele aş putea să mă bat, dar nu mai e timpul pentru aşa ceva. Poate că de asta a început să mi se îngreuneze corpul.

Bambú: Corpul ți s-a îngreunat pentru că mănânci şi bei prea mult.

Prando: Şi asta e adevărat.

Bambú: Uite, şi acum, în loc să stai în poală la Modesta, de ce nu vezi de Ignazio? A adormit pe covor, du-te să-l iei de acolo şi du-l în pat, e copilul tău, nu?

Carlo: Oh, zia, ce fericit doarme! Eu, eu nu ştiu...

Bambú: Ce?

Carlo: Văzându-l pe Ignazio în penumbra asta, am avut o clipă impresia că mă văd pe mine însumi. Da, de parcă şi eu...

Bambú: Păi, sigur... Să ştii tu de câte ori ai adormit aşa, ca fratele tău!

Carlo: Şi mi se făcea şi frică, nu, Bambú?

Bambú: Ți-era frică să nu plece toți şi să nu se mai întoarcă. Pe urmă însă, au fost multe sărbători şi îmbrățişări şi... ți-a trecut. Trebuia să fii tot timpul ținut în brațe.

Carlo: Ia te uită! Acum, că mi-ai spus, simt nişte brațe puternice care mă ridicau când eram adormit.

Bambú: Ei, da, era Pietro, care, pe muteşte, fără să scoată o vorbă, ştia că tatăl tău n-avea s-o facă, te ridica şi te ducea sus.

Carlo: Pietro! Îl simt mereu aproape. De atâtea ori l-am văzut în vis umblând printre oameni cu chipul lui lipsit de expresie... Mă duc să-l iau eu pe Ignazio şi să-l duc sus. Vreau să simt ce simte un tată. Fiindcă Pietro a fost un tată, nu-i aşa, Bambú?

Bambú: Da, şi tată, şi mamă, Carluzzu... Eu mă duc să văd cine a mai rămas. Mereu e aşa la petreceri! Dacă nu vine soarele să stingă luminile, n-are nimeni chef să pună punct veseliei. Vai, Carlo, priveşte ce minunăție! S-a făcut totul alb, iar becurile din pomi arată ca nişte portocale luminoase... Scoală-te şi tu, 'Ntoni, hai, priveşte!

’Ntoni: Eram gata să adorm, bine că m-ai trezit. Vin cu tine, nu se poate să pierdem aşa nişte zori.

Prando: Mergem şi noi, mamă?

Modesta: Desigur, Prando, aşa zori nu trebuie pierduți niciodată.

„Dacă nu vine soarele, n-are nimeni chef să pună punct veseliei.” Şi se înțelege. Cine să aibă curajul de a comite asemenea crimă?... Eu am spus asta ori Prando, care îmi şopteşte la ureche tot felul de lucruri fără sens? Ori Bambú, care aleargă în fața noastră cu mâna ei subțire îndreptată în sus — aripă de porumbiță —, ca să ne arate drumul? Mijlocul ei subțire se leagănă în tăcere.

Bambú: Dar ce-i cu tăcerea asta, Prando?

Prando: Instrumentiştii dorm, uită-te la ei: prăbuşiți ca nişte paladini înfrânți.

Bambú: Dar lumea mai dansează...

Prando: Sigur, fiecare îşi cântă câte ceva, un vals, un tango, după plac.

Bambú: Ar trebui să-i spunem lui Argentovivo să aducă ceva cald de băut. Uite-i pe ăia doi ghemuiți în nişa de acolo, au amorțit de frig.

Prando: S-a făcut. Uite-o că vine clătinându-se cu tava. Ce grasă şi caraghioasă s-a mai făcut şi Argentovivo!

’Ntoni: Grăsimea i-a mai tăiat din elan, că vorbeşte mai puțin. Nu există scăpare: ori sex, ori mâncare, ori logoree.

Argentovivo: Ce spuneți, domnişorule?

’Ntoni: Zic că aşa grasă şi mută, eşti o încântare, Argentovivo, o încântare!

Argentovivo: Sunteți prea bun, domnişorule.

’Ntoni: Pentru tine tot un domnişor am rămas, nu? Ce consolare să rămâi tânăr, măcar pentru câte cineva! Hai, vino să dansezi cu mine!

Modesta: Toate odăile de la Carmelo pline... Dacă ar fi aici bunica ta, Prando, ai auzi şi tu ce urlete scotea la mânie! Poate din cauza somnului, în tăcerea asta mi-e frică tot timpul să nu-i aud glasul izbucnind. Dar cine țipă aşa?

Prando: E Nina, mamă, şi nu țipă. Cântă de gâtul cavalerului ei. Ce antipatic îmi e! Uite, ne-au văzut. Vino, hai să fugim după gardul viu. Poate scăpăm de fandoselile cavalerului ăluia de doi bani.

Nina: Ei, nu, Prandone, băiatule! Acuma gata, nu mai poți s-o ții sechestrată pe Modesta. Avem şi noi dreptul s-o vizităm. Oh, de la distanță, n-avea grijă. Dar unde o duci acum?

Prando: La culcare, Nina.

Nina: La culcare? Păi, abia acum e frumos! Stai aici, Mody, mai stai cu Nina ta.

Prando mă ține strâns. Nenumăratele scări, draperii şi coridoare din casa aceea m-au transportat înapoi într-un trecut de moarte, iar Nina trebuie să fi simțit asta, dacă îi desprinde brațele cu mână fermă şi zice râzând:

Nina: Ei, nu, puişorule! Toată seara ți-am lăsat-o ție, acum stă şi cu noi Mody.

Prando: Dar e obosită, Nina!

Nina: Ai vrea tu, frumosule! Ştii ceva? A obosit să tot trageți voi de ea. Of, sugarii ăştia, Marco! Cu cât îi alăptezi mai mult, cu atât îți cresc mai nesătui.

Prando: Afurisită mai eşti, Nina, afurisită, pentru nunele lui Dumnezeu!

Nina: De ce nu te duci tu la Amalia? Uite-o cum te priveşte...

Prando: Sigur că mă duc, vii şi tu, mamă?

Aş vrea să merg, sunt obosită, dar Nina m-a şi luat în brațe şi nu pot fi nepoliticoasă cu un prieten de-al ei. Prando e mereu nepoliticos cu străinii. Ca să mai dreg lucrurile, îi întind mâna acelui domn, dar nu-i reții numele.

Modesta: Cum ai spus, Nina?

Marco: Marco Clayton, doamnă. Hotărât lucru, Nina, Modesta ta nu ține să mă cunoască.

Nina: Hai, Mody, ți l-am prezentat de o sută de ori! Ce, începe să te lase memoria? Nu mai ții minte, în seara aia, la mine acasă, când ai venit cu Carlo şi pe urmă am fost la teatru? Trebuie s-o ierți, Marco. Când e cu Carluzzu, Mody nu mai vede pe nimeni.

Da, seara aceea... Pietro mai era încă în viață şi mai era şi Olimpia aici. Are dreptate Nina, a venit şi la priveghi, şi la înmormântare. Acum îmi amintesc chipul lui, stând mereu lângă Nina... Mi-e tare somn, iar Prando mă cheamă din priviri. Ar trebui să merg după el. Dar domnul acela? „Ține minte, Mody, că o principesă, chiar dacă nu e veritabilă, nu trebuie să ofenseze pe nimeni, nici măcar pe cel mai umil dintre oameni."

Marco: Ei, Nina, n-ai dori cumva un ceai? Am impresia că Modesta ta e foarte obosită, hai să mergem.

S-a supărat, surâde, dar se vede că s-a simțit ofensat. Trebuie să spun ceva.

Modesta: Să mă scuzați, dar sunt într-adevăr obosită...

Oare de ce îmi aud acum glasul spunând:

— Sunteți muzician, nu-i aşa? Să înotați ştiți?

Nina: Dar ce te-a apucat, Modesta? Mă faci să mor de râs! Nu ți-am spus eu, Marco? Pare serioasă foc şi deodată...

Modesta: Atunci hai să mergem să înotăm!

Nina: Dar marea e departe, Mody.

Modesta: Părea departe, când mergeam cu trăsura. Acum, cu maşina, în mai puțin de o oră...

Nina: Ce zici, Marco, îi facem pe plac? Ne băgăm în maşină şi o ducem la mare? Uite la ea, ce față de obrăznicătură! Aşa a fost mereu Mody a mea, până şi la puşcărie îi venea câte o toană şi gata, adio pace!

Marco: Adevărat?

Cei doi râd şi e limpede că doar din politețe mai rămân lângă Modesta. E limpede din felul în care se privesc că nu aşteaptă decât să fie singuri, ca să râdă şi să se joace. Am devenit prea serioasă! Pentru că am tot imitat-o, ca să mă fac respectată, bunica Gaia a pus stăpânire pe mine şi acum am ajuns bătrână şi dură. Sau oare e din pricină că nu mă mai îndrăgostesc? Nina, după mine, a avut un mare amor — gen „Grand Hotel", cum l-a descris ea — şi pe urmă cealaltă mare iubire sublimă, amor de primăvară... „La ce bun mai trăieşti, dacă nici primăvara nu te mai îndrăgosteşti?" Dar nu trebuie să fi fost din cale-afară de sublim, dacă, la jumătatea lui august, la nici trei luni, se lasă privită astfel de muzicantul acela...

Nina: Acum ce naiba facem, Marco? Asta doarme pe ea.

Modesta: Nu dorm, am închis doar ochii fiindcă n-am chef să vorbesc.

Marco: Nu-i nimic grav, Nina, o ducem sus. Mă ocup eu... Dar ia te uită, şi-a scos pantofii şi s-a cuibărit de parcă ar fi deja în pat. Şi ce grea e! Eşti sigură că n-are nimic?

Nina: Nu, mereu face aşa! Poate să stea fără să doarmă zile întregi, tot aşa făcea şi pe vremea aia, la închisoare, şi pe urmă îți doarme două zile şi două nopți dintr-un foc.

Marco: Ciudat lucru!

Nina: Carluzzu mi-a zis mie că aşa făceau marii comandanți de oşti, nu ştiu dacă n-o fi glumit, că mereu glumeşte Carluzzu. Mi-a zis că Cezar, Iulius Cezar adică, dacă nu ştia ce naiba să facă, se punea şi dormea.

Marco: Nu mă face să râd, Nina; mi-e frică să n-o scap şi să se trezească.

Nina: Abia mâine! Când face aşa, n-o mai scoli nici cu tunul.

Nu dorm, din moment ce îi aud cum vorbesc. Şi aş putea şi să-i fac să le sară inima din loc, cum zice Nina, pornindu-mă să țip sau să râd. Dar n-am niciun chef să vorbesc, mai ales acum, când Carluzzu s-a alăturat şi el alaiului şi se amuză înțepând-o pe Nina în legătură cu forța amicului ei muzicant.

Carlo: Ei, Nina, te văd şi eu odată cu un prieten forțos, cum se face? Te-ai răzgândit în privința virilității? Că până acum nu te-am văzut decât cu efebi şi nimfete.

Când glumeşte în felul ăsta, Carluzzu seamănă puțin cu 'Ntoni. De ce te miri, Modesta? De bine, de rău, pe amândoi i-a crescut Stella, sunt amândoi ai ei, numai că unul — nu trebuie să i se spună asta lui 'Ntoni, s-ar simți jignit bietul băiat — e mult, mult mai inteligent ca celălalt.

— Bună dimineața, zia.

— *A, Bambú, a plecat lumea?*

— Cum să nu, de acum două zile!

— Hai, nu glumi, am auzit perfect totul. Carluzzu o tachina pe Nina...

— Sigur, acum două zile!

— Am înțeles, dormeam şi visam că nu dorm. Într-adevăr, mi-e o foame de lup! De multă vreme n-am mai pățit aşa: voiam să scap de ceva... Dar de ce oare?

— Poate voiai să scapi de jeluirile noastre, cum zice Nina. Ne-a tras un perdaf genial, aş zice, Nina ta! Şi are dreptate, fiindcă şi eu te-am cam necăjit în ultima vreme. Şi a trebuit să pregăteşti totul singură pentru petrecere.

— A fost frumoasă petrecerea, nu?

— Exact cum voia Prando! Toată insula vorbeşte despre asta şi o să mai vorbească mult timp.

— Oh, Bambú, senzația asta de déjà-vu! Am mai trăit momentul ăsta cândva: eu, care mănânc, tu, care mă fixezi cu privirea, fereastra cea mare şi oglinda cu ramă de viță-de-vie şi fructe de aur. Şi data trecută, când am avut tifos, la

întoarcerea din domiciliul forțat, m-am trezit tot în odaia asta. Voiam să te şi întreb, dar pe urmă am uitat.

— Ce anume?

— Poate tu nu-ți amintești...

— Sigur că-mi amintesc! Cum aş putea să uit căderea fascismului şi pe tine, care dădeai să mori?

— Oglinda aia, Bambolina, cine a pus-o acolo?

— Eu am pus-o.

— Aici stăteam eu, când am cunoscut-o pe mama ta, ştiai?

— Adevărat?

— Ce te-a făcut să alegi tocmai oglinda asta ca s-o agăți aici?

— Nu ştiu, era prin mansardă.

— Acum ştiu de ce am adormit. Voiam să rămân aici, acum că s-au dus toți morții şi casa e din nou locuită. E frumos. S-au sculat fetele, Bambú. Auzi-le cum râd coborând pe scări. Dar câte sunt?

— Beatrice, Gaia şi vreo doi-trei prieteni de-ai lor care au dormit aici... Nu vorbesc decât despre petrecere, în felul lor o continuă.

— Da, voiam să rămân aici!

— Oh, ce bine ar fi! Rămâi aici, zia, rămâi!

— Aş vrea eu să stau cu tine, Bambú, dar viaţa merge mai departe, cineva bate la uşă, să vedem cine e...

Carlo: Of, bunico, ne-ai făcut să intrăm la griji, toată insula e îngrijorată! La librărie toţi stau încremeniţi! Secretara ta — ce drăguţă e, of, mai-mai că nu plec de aici şi mă apuc să-i fac curte! —, secretara ta spune că fără tine e speriată de moarte... Dar ce frumoasă eşti! Tu trebuie să rămâi veşnic aşa!

Modesta: Ar fi cam prea mult, ce zici, Bambú?

Carlo: Ei, măcar până îţi fur eu chipul şi fac o fetiţă la fel ca tine ori un roman în care să te prind în întregime.

Bambú: De asta am eu grijă!

Carlo: Nu, Bambú!

Bambú: Ba da!

Carlo: Bine, dar dacă îl scriem împreună?

Modesta: Împreună sau nu, vă rog să nu-l scrieţi imediat, fiindcă eu am de gând s-o mai duc până la o sută de ani. Nu se scrie despre oameni în viaţă.

Bambú: Ce trandafiri frumoşi, Carluzzu! De ce i-ai aruncat acolo, pe masă? Îi pun într-o vază, nu-i vezi cum suferă?

Carlo: Of, Bambú, îmbrățişează-mă pe mine înainte să te ocupi de flori; e prima oară când vom sta atâta vreme departe.

Bambú: Auzi la el! Dar când ai fost plecat în America?

Carlo: Numai uită-te la ea, Modesta, cum i-au dat lacrimile!

Bambú: Nu fi rău, Carluzzu! Toți plecați, ştiu că aşa trebuie, dar îmi pare rău.

Carlo: Dar o să vin înapoi, doar nu e veşnic serviciul militar.

Bambú: O să vii înapoi, da?

Carlo: Sigur că da! Şi o să-ți povestesc tot ce-am pățit. La ce bun să aduni experiențe, dacă nu te întorci să le povesteşti în piața de la tine din sat, la cârciumă, prietenilor?

Bambú: Tu trebuie să fii un pic sadic, îți spun eu, Carluzzu. Pun pariu că pleci totdeauna numai ca să ne vezi cum suferim şi să te bucuri. Dar pe mine nu mă mai duci tu! Prefer să nu mă mai gândesc şi să plec să mă ocup de flori.

Carlo: Nu vii să mă conduci la gară?

Bambú: Da, sigur, ca să te văd cum te bucuri că plâng. Vai, e un monstru, 'sto carusu!

Carlo: Dar ştii, mătuşică Bambú, că eşti genială?

Bambú: De ce? Ce mai e şi asta, ai mai găsit o scuză ca să mă faci să mai stau aici un pic şi să sufăr?

Carlo: Ai dreptate când spui că îmi place să văd că suferiți. Cred că ar putea fi din cauză că în copilăria mea plecau mereu cu toții şi uneori nu se mai întorceau. Trebuie să fie o formă de răzbunare: să-i supun pe alții la abandonul la care am fost supus şi eu.

Bambú: Tot ce se poate, Carluzzu, dar mi se pare aplicat cam mecanic, chiar şi din punct de vedere psihanalitic...

Carlo: Oh, Mody, de ce ții ochii închişi, te-ai emoționat?

Modesta: Sigur că da! N-ai cum să scapi de cine se amuză să te emoționeze.

Carlo: Mody, ți-am adus cartea unui oarecare Pierre Daco, un căcăcios de preot, cum ar zice Nina. Uite aici: Ce este psihanaliza. Am citit-o toată ziua de ieri, ticălosul ăsta face din psihanaliză creştinism, nu-mi venea să-mi cred ochilor.

Modesta: Şi te miri? În curând o să avem şi un materialism creştin. Nici ei nu-s născuți ieri, cum zice Nina.

Carlo: Trebuie să se facă ceva!

Modesta: O să faci, Carluzzu.

Carlo: Dar mi-e şi foarte frică. Sunt puternici, Mody! Ah, era să şi uit, priveşte, priveşte coperta asta.

Modesta: Cum de ai cumpărat tu The Economist?

Carlo: Uite, tipul ăsta de aici, lângă Brandt... Nu e versiunea masculină a lui Joyce?

De pe copertă, o țeastă perfectă, chelă, doi ochi negri, alungiți dureros înspre tâmplele delicate, mă fixează atent. Timur surâde ironic şi sigur pe el, de parcă numai câteva ceasuri ar fi trecut de când am luat masa împreună pe terasa hotelului San Domenico din Taormina.

— Ați rămas la fel, principessa...

Ştiam că o să ne mai întâlnim cândva, dar nu mi-aş fi închipuit niciodată că aveam să-i aud din nou vocea — oare cine altcineva mai poate să-mi zică acum aşa, dacă nu el? — în cafeneaua asta singuratică din Istanbul, asediată de morminte ca nişte trunchiuri de copac putrezite.

— N-am avut nicio clipă de îndoială.

— Şi dumneavoastră, Timur, sunteți neschimbat.

— Oamenii care posedă o mare tensiune morală îmbătrânesc, da, însă rămân integri, ca marmura nemuritoare a templelor. Nu, nu plecați, mai acordați-mi câteva clipe din timpul dumneavoastră prețios. Surâsul dumneavoastră e ca un balsam pentru nostalgia mea.

— Nostalgie, Timur?

— Da, mărturisesc, nostalgie după întinderile voastre de soare şi de umbră, după spațiile voastre umane şi metafizice... De Chirico nu putea fi decât italian.

— Italiana dumneavoastră s-a îmbunătățit, dacă e posibil.

— Depărtarea te învață. Numai ce s-a pierdut se înțelege în profunzime.

— Nu v-ați mai întors în Sicilia?

— Nu, mi-a fost de ajuns devastarea pe care am văzut-o la Roma şi la Napoli. Mă tem că nu voi mai regăsi tărâmul pe care îl preamăreşte Goethe al nostru. Pământul nostru. Pământul, ca şi arta, aparține celor care îl înțeleg. De Chirico e sicilian, principessa?

— Nu ştiu.

— Trebuie să fie, fiindcă în Sicilia se află cheia a tot... Noi am fi făcut din insula voastră o grădină, nu groapa de gunoi — aşa se zice? — pe care am văzut-o la Napoli. Dar de ce să vorbim despre trecut: soarele acesta orbitor alungă norii şi împinge către viitor, iar viitorul va fi al nostru. Păcat însă, treizeci de ani pierduți. Noi am fi făcut o lucrare rapidă, curată şi ştiințifică, nu această lentă luare de sânge căreia i se spune democrație. Hitler a fost trădat, dar visul lui se va adeveri: o Europă unită, în frunte cu un geniu germanic... Dar trebuie să plecați, principessa?

— Da, chiar trebuie să plec.

— Tremurați. E vina mea că v-am ținut aici, la măsuța asta. Aici, pe Bosfor, am uneori iluzia că mă aflu în frumosul Palermo. Palermo, oraşul dulce şi maiestuos, legănat de corola roză a munților săi... Dar, imediat ce apune soarele, frigul vântului barbar dinspre stepele asiatice mă aduce înapoi la realitate.

Mi-e frig şi nu mai vreau să-i ascult vorbele şi nici să-i văd ochii. Trebuie să mă întorc la Catania. Mi-e frig şi nu înțeleg de ce stau să-l ascult pe individul acela respingător, cu ochi ca de şarpe...

Bambú: Carluzzzu, Carluzzu, ce s-a întâmplat cu ea?

Carlo: Nu ştiu, a adormit brusc.

Bambú: Şi stai acolo fără să faci nimic?

Carlo: Bunico, bunico, te rog!

Bambú: Uite că deschide ochii, Carlo, îi deschide! Dar tu fugi după doctor!

The Economist a alunecat pe lângă mine. Coperta care mi-a arătat o secvență din viitorul meu zace pe jos, întoarsă: se văd nisip şi palmieri arătoşi, reclama unei băuturi tropicale... Întâlnirea aceea a avut loc mai târziu, mult mai târziu, când am învățat arta de a călători şi de a fi fericită observând un vas, o statuie, o floare... În angoasa mea de a trăi, am mers prea departe cu mintea.

Bambú: Modesta, zia, ce-ai pățit?

Modesta: Nimic, Bambú, m-am pierdut o clipă, am dormit prea mult. Ajută-mă să mă scol, o să vezi că o baie bună şi o cafea...

Bambú: Şi un medic, draga mea! De data asta, ori îl laşi pe medic să te consulte, ori mă supăr de-adevăratelea, zia! Dar tu, Carlo, de ce te-ai întors? Îți spusesem să te duci să cauți un medic!

Carlo: Şşt, Bambú, avem mare noroc! Mă pregăteam să mă duc după un medic, dar unde? De când a murit Antonio, nu mai reuşim să găsim niciunul! Eram aşa de liniştiți înainte, cu un medic al nostru, care trecea în fiecare seară... Ce frumos lucru! Dar de ce a murit?

Bambú: Avea optzeci de ani, Carlo, mă scoți din minți! Aşa te ocupi tu?

Nina: Dar uită-te la ea, ce bine se simte şi mai şi râde... Vino, Marco, uite-o aici pe fetița noastră obraznică.

Bambú: Oh, Nina! Scuză-mă că nu te sărut, dar trebuie să găsesc un medic.

Carlo: Păi, uite-l aici! Marco e medic, ți-am spus...

Bambú: Nu mi-ai spus, Carluzzu! Când o să te înveți să nu mai crezi că ai spus un lucru şi să nu-l spui...

Carlo: N-am spus că m-am întâlnit cu Nina şi Marco la poartă şi că ea zice „Unde fugi aşa?” şi eu zic „Caut un medic şi bla-bla-bla”? Hai, am făcut o mică sinteză, Bambú, că bătătie mai eşti!

Bambú: Auziți, Marco, dumneavoastră trebuie s-o consultați.

Carlo: Dar n-are nimic, Bambú, parcă ar fi prima dată când se ia cu visele şi zboară pe alte tărâmuri!

Bambú: Dar eu cer să fie consultată.

Modesta: Da, da, Carlo, hai s-o liniştim pe Bambú. Ce frumoasă eşti, Nina, ce-i cu tine?

Nina: E de vină rochia asta albă, Mody dragă, albul întinereşte. De câte ori îmi pun rochia asta, mă găseşte frumoasă. Hai să mergem, Bambú, Mody a noastră n-o să se priceapă niciodată la rochii. Nimeni nu e perfect, se ştie... A, Carlo, am revăzut Unora le place jazzul, cu cât îl văd mai mult, cu atât îmi place mai tare.

Nina are dreptate, rochia mea aruncată pe fotoliu e de o culoare care mă umple de greață. Poate că pe lumină artificială o fi mers, dar aşa, la soare, are culoarea putredă a unei ciuperci otrăvitoare. Mi-e ruşine, nu îndrăznesc să-mi iau ochii de la ciuperca aia violacee. Şi cine mai ştie ce furou am pe mine! Mi-e ruşine de străinul acela lungan, care tace nemişcat la picioarele patului. Îmi trag pătura până sub bărbie şi cu mâinile încerc să ghicesc culoarea furoului. Singura speranță e ca Bambolina să-mi fi pus, ca atunci când m-au arestat, ceva de-al ei. Aşa trebuie să se fi întâmplat, fiindcă simt un material uşor ca mătasea. Trebuie să fie vreun cămeşoi din ăsta de bumbac exotic, care se poartă acum.

— Atunci, se poate să facem un control?

După aspectul lui, mă gândeam că muzicantul acela o fi având o voce strangulată, cum au mulți englezi. Ce plictiseală când încep ei cu that, that, and, and... Dar trebuie să fie o excepție, fiindcă vocea lui profundă şi bine articulată declară, după ce m-a palpat toată ca pe un iepure de casă:

— Părerea mea e că sunteți cât se poate de sănătoasă, dar vă sfătuiesc să faceți nişte analize. Azi nu mai există ochi clinic... Spuneți-mi: vreunul dintre părinții dumneavoastră suferea de diabet?

— Dar nu sunteți muzicant?

— Muzicant? De ce? Adevărul e că muzica e un mister pentru mine, mi se pare doar zgomot şi nimic altceva decât zgomot. Dar nu mi-ați răspuns la întrebare.

De la distanță, chipul acelui muzicant părea prea întins şi perfect, dar, văzut de aproape, are nenumărate riduri chinuite şi elegante, care încântă privirea.

— Aveți nişte riduri extrem de elegante, Marco, n-am mai văzut niciodată asemenea riduri.

— Am lucrat mult la ele, Modesta: cincizeci şi opt de ani de muncă asiduă! Dar nu mi-ați răspuns.

— Părinții mei?

— Da.

— Păi, cine i-a cunoscut? Cu mama oi fi schimbat vreo patru vorbe în total, era o ființă care nu ştia nici ea dacă e vie sau

deja moartă. Sora mea era mongoloidă. Are legătură cu diabetul? De ce râdeți? Are sau nu legătură?

— Nu, n-are. Şi tatăl dumneavoastră?

— Am întâlnit pe cineva care spunea că mi-e tată, dar n-am avut timp să-l întreb dacă are sau nu diabet.

— Ați terminat? Dacă râdeți aşa înseamnă că s-a terminat consultația şi pot să intru. Bunico, te rog, trebuie să plec şi, după cum ne învață pragmatica, un nepot nu poate pleca fără binecuvântarea bunicii.

Dar de ce vorbesc toți aşa de tare? Avusese tentația de a rămâne la Carmelo, dar acum vedea că e o nebunie; îşi dorea liniştea cămăruței sale, obiectele ei simple şi hârtiile ei. Cămaşa aia era drăguță, însă o strângea la subsuori. Şi de ce era şi Carluzzu aşa exagerat? Veselia aia te ducea cu gândul la păsările călătoare care se izbesc de far în nopțile cu furtună... Nu, aceea era o poezie, o poezie învățată acum mulți ani. Descoperirea poeziei! Iată ce trebuia să facă: să se întoarcă în camera ei şi să înceapă din nou să citească. Glasuri noi o chemau de pe coperți: Kerouac, Burroughs şi celălalt... Se bucura mereu că învățase limbi străine; chiar şi acum, când lumea se redusese la dimensiunile unei piețe mici, traducerile soseau totdeauna cu întârziere... Şi eu sunt în întârziere, vreau să mă ridic, dar Carluzzu mă îmbrățişează, vena de pe fruntea lui pulsează în contact cu gâtul meu. Când e trist, Carluzzu îşi maschează mereu tristețea cu glumele acelea care îi fac să râdă atâta pe alții. Mie îmi place mai mult când e serios.

— Ai dreptate, Mody, sunt foarte agitat din cauza plecării. În fond, nu sunt decât un nevrotic, la fel ca toată generația mea.

— Şi noi eram nevrotici, Carlo, numai că n-o ştiam.

— Revista asta din cauza căreia ţi s-a făcut rău o iau de aici... Doar o singură vorbă, Mody, ce te-a tulburat în aşa hal?

— Citeşte şi tu pe copertă, Carlo, e limpede.

— Şi atunci, bunico?

— Atunci cred că am fost nişte înfumuraţi. Mi se pare că a venit momentul să devenim conştienţi că nu suntem deocamdată decât un grup mic, prizărit, de antifascişti, exact ca acum mulţi ani.

Oare de ce tac toţi şi se uită în pământ, ca în faţa somnului din urmă al lui Pietro? Sunt eu cumva în stare gravă şi ei, cum se întâmplă de obicei în cazurile astea, îmi ascund adevărul? Acum, că s-a tras deoparte şi o priveşte ţintă pe Bambolina, străinul acela — muzicant ori medic, ce-o fi el —, e simpatic, dar prea înalt şi perfect, prea isprăvit, cum se spune pe la noi.

— Chiar nu vii cu mine la gară, bunico?

— Nu, Carlo.

Au plecat în sfârşit şi eu pot să fac în linişte o baie, să mă îmbrac şi, de ce nu?, să fumez o ţigară privind superbii trandafiri roşii care palpită la soare.

Ţigara se consumă între degete, iar eu stau acolo, suspendată între un doliu, o petrecere, o plecare. Fusesem

tentată să rămân la Carmelo, însă acum tăcerea acelor ziduri îmi îngheață sângele. Şi nici dacă ies la fereastră soarele nu mă mai încălzeşte, iar semnul pe care mi-l face Pietro încet cu mâna, dând colțul cu pasul său neabătut, nu mă mai încurajează.

— Vai, pisoiule, ce faci aici singurică? Vino, te luăm cu noi... Marco, vino încoace, acum coboară şi pisoiul meu, nu-i aşa, pisoi?

O clipă îl privesc pe bărbatul acela oprit la jumătatea drumului. Nehotărârea i se preschimbă într-o postură caraghioasă.

— Şi, pe urmă, vila aiasta, când nu-i plină de lume, îi de jale, nu alta. Hai, Mody, vino jos, s-o ştergem de aici!

Nina are dreptate, pentru copii aici e aer, e spațiu, lumină, dar pentru mine lumina e întunecată de vedenii. Şi, pe urmă, simt limpede că Nina se teme pentru mine; ea ştie totul despre părăsiri, ştie cât e de gros fiecare zid. Pe ea trebuie s-o urmez.

— În sfârşit! Ce-ai zice, Mody, de o partidă de înot, ca să ne scuturăm de plecări şi de înmormântări? Curioasă mai e şi viața! Stăm la un loc ani de zile, pe urmă, cât ai clipi, Olimpia pleacă, se mărită, face un copil... Iar acum şi Carluzzu. Şi numai trenuri şi şefi de gară ne fluieră în cap!

În spațiul restrâns din interiorul maşinii, bărbatul care conduce pare să fie cineva cunoscut de cine mai ştie câtă vreme. Dar poate numai din cauză că până acum l-am văzut totdeauna în mijlocul multor persoane. Sau oare acel „Marco” şoptit al Ninei mi-l face familiar? Ori poate doar fiindcă acum o fugăreşte pe Nina de-a lungul plajei?

Ei râd, eu între timp am învățat să plonjez. Bambolina m-a învățat. Mă ridic pe vârfuri, îmi iau elan şi în apă cu mine. „Când ajungi jos, faci o singură mişcare din şale şi n-ai de ce să te temi. Te ridică apa la suprafață.” Apa rece trebuie să-mi fi spălat negura somnului, pentru că atunci când deschid ochii sunt trează de-a binelea şi văd în sfârşit azurul cerului alergând pe întinderea mării.

Dezbrăcat, bărbatul acela pare mai mic şi mai sprinten. Şi Nina, cu picioarele ei lungi de fetişcană, aleargă spre valuri prefăcându-se că se teme de bărbat, cum făcea cândva cu Carluzzu şi acum cu micul Ignazio. Plaja singuratică împinge la jocul acela şi mai sunt şi brațele, dinții şi ghearele de lavă, care se întind dincolo de nisip şi unde poți să te ascunzi. „Hai, Nina, să ne jucăm de-a v-ați ascunselea! Numără până la o sută şi tu, bunico, vezi să nu se uite... Te-am găsit, Nina, degeaba te mai ascunzi...”

— Ei, nu, pisoiule, nu dormim la soare, asta nu! Cum te simți?

— Bine, Nina, dar de ce faci mutra asta tristă? Nu cumva devii şi tu prăpăstioasă, ca Bambú?

— Dar somnul ăsta, Mody... Eu...

— Fir-ar să fie, Nina, mi-e bine. A confirmat şi prietenul tău.

— Mda, eu, ca prieten, am mare încredere în Marco, dar ca medic, mult mai puțină.

— Nu mă mai ruşina în fața Modestei, Nina! Am fost medic şi când eram în armată.

— Da, în Africa, ce să spun, asta garanție! Şi, pe urmă, parcă ar fi fost ieri! Oi fi uitat de tot.

— Medic te naşti, cum te naşti denigrator, aşa se zice?

— Da, şi ştii bine.

— Denigrator ca tine.

— Nu poți să spui asta, eu, în ceea ce priveşte fizicul, vorba lui Carluzzu, te apreciez mult. Oh, Mody, e un spectacol să umbli cu Marco, toată lumea se întoarce să-l privească.

— Clasă, Nina, am clasă, n-ai ce-i face!

Glumesc de parcă s-ar cunoaşte de ani de zile şi spre uimirea mea mă trezesc ascultându-i vocea, care îmi sună în urechi ca un refren cunoscut cândva şi apoi uitat.

— Pare unul de-ai noştri, nu-i aşa, Modesta?

— Chiar, cum l-ai cunoscut?

— Pe acoperişuri, pisoiule... Ce naiba, uite ce târziu s-a făcut! Chestia cu acoperişurile mi-a adus aminte că am o întâlnire. Mă duc să mă îmbrac... Nu, Marco, de ce te-ai ridicat? Tu mai rămâi, îl pun pe grădinar să-mi cheme un taxi.

Aş vrea să mă întorc şi eu cu Nina, pentru că norii supără acum fruntea Profetului, iar profilul acela te sperie când se înfurie. Dar Marco tace, tăcerea lui transmite unde

cunoscute, ştie probabil totul despre noi, dacă poate să şoptească liniştit:

— Eu sunt de aceeaşi părere cu Nina. Găsesc mult mai plăcută vila asta decât pe cea de la Carmelo. Bambú a făcut bine s-o cumpere înapoi. Nu pot să uit cu ce bucurie în ochi mi-a spus: „Duceți-vă să vedeți, Marco, duceți-vă să vedeți ce frumoasă e vila tinereții noastre! O să vedeți, fiecare odaie mai răsună şi acum de cântecele şi de jocurile noastre". Şi pe urmă, e o modalitate de a păstra ceva în mijlocul acestei curse spre distrugere, care i-a prins pe toți. Vreau s-o fotografiez, Bambú mi-a dat permisiunea.

Nu am chef de vorbă, poate că au motive să fie îngrijorați pentru mine; cu mare greutate mă aud rostind:

— Of, Marco, nu cumva şi dumneavoastră vă delectați regretând trecutul? E aproape o modă regretul ăsta, mare pacoste.

— Nu, nu regret nimic din trecut, dar de multă vreme am înțeles ce minciună se ascunde sub cuvântul „progres" şi mă consolez umblând prin lume să fotografiez lucrurile care în curând vor dispărea... Ultimele birturi din Roma, ultimele cârciumi... Am sute de poze din Civita...Au demolat acolo stradă cu stradă, casă cu casă.

— Cum de vorbiți aşa de bine italiană?

— E simplu, mama era siciliancă şi tata, englez. Iar în bătălia pe care o duc totdeauna părinții ca să te acapareze a câştigat mama, asta-i tot. Iar câştigul ăsta a implicat refuzul unei specializări în medicină, cum voia tatăl meu, şi întoarcerea în raiul matern.

— Bietul Marco, probabil că v-a costat scump alegerea asta!

— Ca pe orice outsider: foame, meserii de tot felul, aventuri.

— Acum mi-aduc aminte, Nina a insistat mult iarna asta să vă cunosc şi, ca să mă ispitească, zicea: „Marco al meu e tot numai aventură!”

— Nina exagerează, în fond nu-s decât un fotograf... Dar dumneavoastră vă e frig, Modesta.

Da, mi-e frig şi, recunoscătoare pentru tăcerea lui, îl las să-mi ia mâinile şi să mă ajute să mă ridic de pe nisipul care s-a făcut umed sub spinarea mea. Când ajung în picioare, simt că mi se învârte capul — trebuie să fie de rău cu mine — şi nu mă mir deloc că el mă ține strâns la pieptul lui, ca să mă sprijine. Poate că Certa a vrut să-mi dea întâlnire chiar aici, pe plaja noastră, plină încă de strigătele copiilor, de fâlfâitul fustelor albe ale lui Beatrice, de vocea lui Carlo, de pasul lent şi grijuliu al lui Pietro. S-ar putea.

Deschid ochii ca să descifrez mesajul acela, dar întâlnesc o privire calmă, părând să asculte o melodie oarecare. Privirea aceea mă trage spre ea, mă face să-mi pun capul pe umărul lui Marco, ca să ascultăm împreună.

— Ai o intensitate a vieții, Modesta, că acum înțeleg de ce m-am ținut pe urmele tale tot anul ăsta.

— M-ai urmărit, Marco?

— Da. Nu că aş fi fost pe deplin conştient. Îmi trezise foarte tare curiozitatea felul tău de a vorbi, felul tău de a tăcea. Şi

adineauri tăceai, dar ți se putea observa pe chip că te gândeşti la ceva. La ce, Modesta?

— M-a apucat o intensă curiozitate cu privire la moartea mea. Mda, ca şi cum aş citi în acest cuvânt o altă aventură biologică, o altă metamorfoză care ne aşteaptă, Marco, pe mine, pe tine, pe Nina.

— Pe mine mă sperie...

— Desigur, dar e şi marea curiozitate de a afla. Tu eşti bărbat, Marco, nu cunoşti în trupul tău, sau poate ştiai, dar în graba de a acționa ai uitat, metamorfozele materiei şi tremuri un pic la auzul acestui cuvânt. Dar, dacă te lipeşti de mine, eu, ca femeie, te voi ajuta să-ți aminteşti şi să nu te mai temi de ce trebuie să se schimbe ca să poți fi viu mai departe.

Strângându-se în mine, tremurul îi dispare, iar între corpul lui şi al meu urcă în valuri eterna căldură încărcată de fiori, plăcerea care îi dilată privirea ațintită într-a mea. Acum înțeleg, multe lucruri am învățat de-a lungul vieții, dar niciodată să previn iubirea... Se poate preveni iubirea, Mimmo? „Poți să previi înțelegerea celorlalți, faptele istoriei, chiar şi destinul — fie, admit, chiar şi destinul — dar iubirea, niciodată!" Iar dacă nu-mi spunea Carmine, de unde puteam eu să ştiu că indiferența pe care credeam că o încerc față de bărbatul acela, lipsa de chef, plictiseala nu erau altceva decât tentative de a fugi de acea angajare misterioasă, care trezeşte totdeauna teamă şi pe care niciun bisturiu al speculației omeneşti n-a reuşit încă să o secționeze?

— Oare cum puteam eu să ți-o spun, Modesta, dacă nu ştiam încă? Dar acum că am descoperit asta, dacă vrei, putem să ne ținem companie o vreme. De mulți ani sunt

singur şi e obositor să umblăm singuri prin lume. Vrei să vii cu mine?

Aşa se face că viaţa mi-a oferit, cu complicitatea Ninei, cel mai frumos cadou pe care şi-l putea închipui o minte de copil. Iar datorită acelui bărbat pe care îl crezusem în mod greşit un fost golden boy îmbătrânit în trai bun şi plictis, am aflat, zi după zi, an după an o bogăţie de experienţă şi de cunoaştere pe care numai un trup adult o poate avea.

De la el am aflat că nu-mi cunoşteam insula, trupul ei puternic şi tainic, calda ei suflare nocturnă, care uneşte piatră cu piatră până când sudează într-un bloc unic sufletul zidurilor, respiraţia mistică ce ţine în viaţă coloanele templelor şi le face să palpite la apus de soare: „Aici, Mody, aici, unde se lărgeşte piatra, e locul prin care respiră coloana şi se produce efectul optic de levitaţie"; tăcerea albă a năvoadelor abandonate, exilate şi de mare, şi de oameni, dar cutreierate de fantomele peştilor care se opresc în ele să-şi caute motivul vieţii şi al morţii, curenţii veşnici ai mărilor, care se întâlnesc în jurul insulei şi când o strâng, când o eliberează, schimbându-şi mereu intensitatea şi culoarea: „Fâşia de acolo, de culoarea smaraldului, e marea Africii".

De la el am învăţat arta pe care n-o cunoşteam încă de a intra şi a ieşi de pe pământul meu, călătorind prin mai multe continente şi oceane, pentru a-l regăsi apoi nou şi tot mai bogat în amintiri şi senzaţii stratificate. Ce să mai spun despre serile şi nopţile noastre? De-aş putea să le opresc în loc! Acest fel de a ne regăsi singuri, mână în mână, ochi în ochi, povestindu-ne impresii, intuiţii, cuvinte?

— Se vorbeşte mult despre prima iubire, nu, Marco? Minciuni, ca tot restul.

— Aşa e, Modesta, nici eu nu mi-aş fi închipuit. Din păcate, trebuie să ajungă omul la vârsta noastră ca să afle. Ai văzut azi, pe pod, cum se uitau la noi tinerii aceia? Aproape că am fost tentat să le spun asta, dar nu m-ar fi crezut.

Nu, nu se poate comunica altcuiva această bucurie plină de entuziasmul vital de a sfida timpul în doi, de a fi împreună în dilatarea lui, trăindu-l cât mai intens cu putință înainte să vină ceasul ultimei aventuri. Iar dacă băiatul meu bătrân se întinde acum peste mine cu frumosul său trup, greu şi uşor, şi mă posedă cum o face în acest moment, ori mă sărută între picioare, cum făcea atunci Tuzzu, mă trezesc gândind în mod bizar că poate moartea nu va fi decât un orgasm deplin ca acesta.

— Dormi, Modesta?

— Nu.

— Te gândeşti?

— Da.

— Povesteşte, Modesta, povesteşte.

Roma, 1967-1976